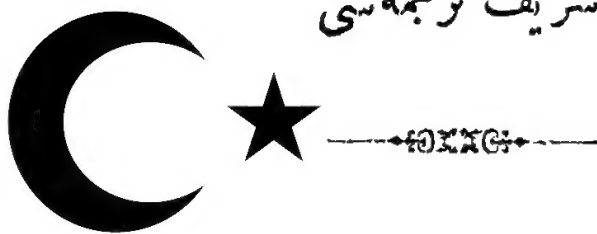

قارص سنجاغی متصرفی سعادتلو امین فهم پاشانک

﴿ عزیزیه ﴾ اسمیله تسمیه ایلدیکی قدوری

شریف ترجمه سی

اشـبو کتابک ندرتی وآسیای وسطی جانبارنده قلاتی حسبیله
نسخه صحیحه سندن بالتصحیح بشنچی دفعه اوله رق
طبع اولنشد

معارف عمومیه نظارت جلیله سنک (۳۷۹) نومرو ۱۲ ربیع الاول
سنه ۱۳۱۶ و ۱۹ تموز سنه ۱۳۱۴ تاریخلی
رخصتنامه سنی حائزدر

در سعادت

۱۳۱۴

(بسم الله الرحمن الرحيم) وبه نستعين

الحمد لله الذي بتوقيفه تم الاحوال * وبلطفه واحسانه تحسن الافعال والاقوال *
 ونشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له توحيدا ينبغي صاحبه من الاهوال *
 ونشهد ان سيدنا محمدا عبده ورسوله النبي المفضل * صلى الله عليه وعلى آله
 وصحبه خير صعب وآل (وبعد) فيقول الفقير الحقير المعترف بالعجز والتقصير
 السيد (محمد امين فهمي) قائم مقام قارص ابن السيد الحاج عبدالرحمن
 المفتي پاشا بارضروم ابن الشيخ المرحوم السيد الحاج مصطفى المفتي
 في تلك البلدة برتبة قدس شريف شرفها الله تعالى وهو ابن الشيخ المرحوم
 السيد محمد حبيب القاضي في البلدة المزبورة برتبة قدس شريف وهو
 ابن الشيخ المرحوم السيد الحاج محمد المفتي ايضا في البلدة المزبورة وهو والد
 شيخنا ومولانا شيخ الاسلام ومفتي الانام الشهيد فيض الله افندي طاب الله
 ثراه وجعل الجنة مثواه ابن الشيخ المرحوم السيد حبيب محمد ابن الشيخ
 المرحوم السيد پير محمد الشهير بالشيخ الاسود القره باغي الحسنى الحسيني
 ابا واما قدس الله سره العزيز لما قرأت المختصر القدوري للإمام ابي الحسن
 احمد بن محمد بن جعفر الهمداني الفقيه الحنفى الذى انتهت اليه رئاسة الحنفية
 بالعراق وهو من اصحاب الترجيح وكان كتابه من المتون الاربعة المشهورة
 بين العلماء المتبحرين ومتيمنا بين الخواص والعوام على الامام الفاضل
 العامل المحقق الاستاذ الكامل المدقق الفريد في بلده مولانا مقداد فهمي
 الارضرومي المشتهر بجاي افندي زاده عفى عنه العفو العلى ومتع المسلمين
 بطول بقائه اردت ان اترجم عبارة الماتن سبقا بسبق بلسان تركي ليعم
 نفعه جميع المسلمين فلما تيسر لي الاختتام بعون الله الملك العلام في اوان
 اوائل سلطنة سلطان البرين وخاقان البحرين خدام الحرمين الشريفين
 السلطان ابن السلطان السلطان الغازي * عبد الحميد * خان ثاني خلد الله
 خلافته وايد سلطنة ما دامت الملوان بحرمة من بعث الى الانس والجان
 وتيقن لي انه راغب الدين والشريعة الشريفة امتثالا وتمسكا بقوله عليه
 وعلى آله ازكى التحية والتسليمة (ان هذا الدين بدأ غربيا وسيرجع

غريباً فقلوبى للغريباء الذين اصالحوا ما افسده الناس) وكان صاحب
 هذه النعت الشريفة عزيزاً نادراً فى هذا الزمان سميت هذه الترجمة تفعلاً
 وتبركاً (كتاب العزيزى فى المختصر القدورى) لتكون عزيزة
 ومعتبرة فى ايدى الانام وارجو من الناظر فيها ان يغمض مما فيها
 من سهو وخطأ ويؤوله بتأويل حسن ان امكن ذلك
 والا فيثبت ما هو الاحق والاصوب ويمحو
 ما هو ضده وينسبى بالاناسى ويعفونى
 فان الله تعالى عفو يحب العفو
 فاعف عنا يا كريم
 بكرمك يا اكرم
 الاكرمين

فهرست ترجمه قدوری

باب صدقة البقر	٤٨	باب التيمم	٥٨
باب صدقة الغنم	٤٩	باب المسح على الخفين	١٠
باب زكاة الخيل	٥٠	باب الحيض	١٢
باب زكاة الفضة	٥١	باب الانجاس	١٥
باب زكاة الذهب	٥٢	كتاب وقت الصلوة	١٦
باب زكاة العروض	٥٢	باب الاذان	١٨
باب زكاة الزروع والثمار	٥٣	باب شروط الصلوة	١٩
باب من يجوز دفع الصدقة	٥٤	باب صفة الصلوة	٢٠
اليه ومن لا يجوز	٥٥	باب قضاء الفوائت	٢٧
باب صدقة الفطر	٥٧	باب الاوقات التي يكره فيها الصلوة	٢٧
كتاب الصوم	٥٨	باب النوافل	٢٨
باب الاعتكاف	٦٣	باب سجود السهو	٢٩
كتاب الحج	٦٤	باب صلوة المريض	٣١
باب القران	٧١	باب سجود التلاوة	٣٢
باب التمتع	٧٣	باب صلوة المسافر	٣٣
باب الجنائيات	٧٤	باب صلوة الجمعة	٣٥
باب الاحصار	٨٠	باب صلوة العيدين	٣٧
باب الفوائت	٨١	باب صلوة الكسوف	٣٩
باب الهدى	٨٢	باب صلوة الاستسقاء	٤٠
كتاب البيوع	٨٤	باب قيام شهر رمضان	٤٠
باب خيار الشرط	٨٧	باب صلوة الخوف	٤٠
باب خيار الرؤية	٨٨	باب الجنائز	٤١
باب خيار العيب	٩٠	باب الشهيد	٤٥
باب البيع الفاسد	٩١	باب الصلوة في الكعبة	٤٥
باب الاقالة	٩٤	كتاب الزكاة	٤٦
باب المراجعة والتولية	٩٤	باب زكاة الابل	٤٧

صحيفه		صحيفه	
كتاب النكاح	١٧٨	باب الربوا	٩٦
كتاب الرضاع	١٩٠	باب السلم	٩٨
كتاب الطلاق	١٩٣	كتاب الصرف	١٠٠
باب الرجعة	٢٠١	كتاب الرهن	١٠٣
باب الايلاء	٢٠٤	باب الحجر	١٠٨
كتاب الخلع	٢٠٦	كتاب الاقرار	١١٢
كتاب الظهار	٢٠٨	كتاب الاجارة	١١٧
باب اللعان	٢١١	كتاب الشفعة	١٢٦
باب العدة	٢١٣	كتاب الشركة	١٣٣
كتاب النفقة	٢١٨	كتاب المضاربة	١٣٧
كتاب العتاق	٢٢٥	كتاب الوكالة	١٤٠
باب التدبير	٢٢٨	كتاب الكفالة	١٤٦
باب الاستيلاء	٢٢٩	كتاب الحوالة	١٥٠
كتاب المكاتب	٢٣١	كتاب الصالح	١٥١
كتاب الولاء	٢٣٥	كتاب الهبة	١٥٥
كتاب الجنايات	٢٣٧	كتاب الوقف	١٥٨
كتاب الديات	٢٤١	كتاب الغصب	١٦١
باب القسامة	٢٤٩	كتاب الوديعة	١٦٤
كتاب المعاقلة	٢٥١	كتاب العارية	١٦٦
كتاب الحدود	٢٥٢	كتاب اللقيط	١٦٧
باب حد الشرب	٢٥٦	كتاب اللقطة	١٦٨
باب حد القذف	٢٥٦	كتاب الخنثى	١٧٠
كتاب السرقة	٢٥٨	كتاب المفقود	١٧١
كتاب الاشربة	٢٦٣	كتاب الاباق	١٧٢
كتاب الصيد والذبايح	٢٦٤	كتاب احياء الموات	١٧٢
كتاب الاضحية	٢٦٨	كتاب المأذون	١٧٤
كتاب الايمان	٢٧٠	كتاب المزارعة	١٧٦
كتاب الدعوى	٢٧٨	كتاب المساقاة	١٧٨

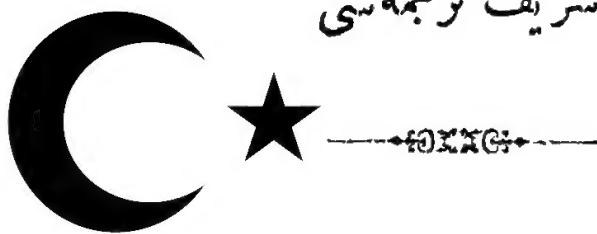
صحيحة	٢٨٧	كتاب الشهادات	صحيحة
كتاب الوصايا	٣٢٢	كتاب الرجوع عن الشهادات	٢٩٣
كتاب الفرائض	٣٢٩	كتاب اذب القاضي	٢٩٤
باب العصبات	٣٣١	كتاب القسمة	٢٩٩
باب الحجب	٣٣١	كتاب الاكراه	٣٠٣
باب الرد	٣٣٢	كتاب السير	٣٠٥
باب ذوى الارحام	٣٣٤	كتاب البغاة	٣١٨
باب حساب الفرائض	٣٣٥	كتاب الحظر والاباحه	٣١٩
باب المناسخة	٣٣٨		

قارص سنجاغی متصرفی سعادتلو امین فهم پاشانک

﴿ عزیزیه ﴾ اسمیله تسمیه ایلدیکی قدوری

شریف ترجمه سی

اشـبو کتابک ندرتی وآسیای وسطی جانبارنده قلاتی حسبیله
نسخه صحیحہ سندن بالتصحیح بشنچی دفعه اوله رق
طبع اولنشد

معارف عمومیه نظارت جلیله سنک (۳۷۹) نومرو ۱۲ ربیع الاول
سنه ۱۳۱۶ و ۱۹ تموز سنه ۱۳۱۴ تاریخلی
رخصتنامه سنی حائزدر

در سعادت

۱۳۱۴

عزیزہ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(کتاب الطہارۃ) بوترقیات پاککہ دائر مسائل حقندہ در (قال اللہ تعالیٰ)
شان عالیسی عظیم اولان جناب اللہ عظمتہ قرآن کریمندہ بیوردی
(یا ایہا الذین آمنوا) یا حرف ندا تاکید و تنبیہدر یعنی شرف ایمان ایلہ
مشرف اولان مؤمنلر غفلتدن اویانوب ربکزر جناب عظیم الشانک امر
شریفی و فرضی اجراییہ سعی و اہتمام ایدک (اذا قمتم الی الصلوۃ) نمازہ
قیام مراد ایلدیککز وقتہ (فاعسلوا وجوہکم وایدیکم الی المرافق)
یوزلریکزی والاریکزی مرفقلریکزی ایلہ بیلہ غسل ایدک (وامسحوا
برؤسکم وارجلکم الی الکعبین) دخی باشلریکزه مسح ایدوب و آیاقلریکزی
طبوقلریکزی ایلہ بیلہ غسل ایدک (ففرض الطہارۃ غسل الاعضاء
الثلاثۃ) ابدستک فرضی اوج اعضاسنی غسل ایدوب (ومسح الرأس)
دخی باشنہ مسح ایتمکدر (والمرفقان والکعبان یدخلان فی الغسل)
دخی دیرسکلر وطبوقلر غسلہ داخل اولورلر (والمفروض فی مسح
الرأس مقدار الناصیۃ) باشنہ مسح ایتمدہ فرض قلنان ناصیہ مقداریدر

(یعنی)

یعنی باشک دوت بلو کندن بر بلو کیدر (لما روی المغيرة بن شعبة رضى الله تعالى عنه) اصحاب کباردن ذکر اولسان مغيرة بن شعبه حضر تلری روایت بیوردیلرکه (ان النبي صلى الله تعالى عليه وسلم اتى سباطة قوم) رسول کائنات ومفخر موجودات علیه وعلى آله افضل التحیات واشرف التسلیات افندمن حضر تلری بر قومک خالی محلنه کلوب (فبال) دفع رطوبت بشریه ایلدی (وتوضاً) شرافتله ابدست الدی (ومسح على ناصيته وخفيه) دخی مبارک ناصیه سی وادکاری اوزرینه مسح ایلدی بو حدیث شریف خف و ناصیه اوزرینه مسح ایتمکه دلیل اولدی (وسنن الطهارة) ابدستک سنتری (غسل الیدین ثلاثا قبل ادخالهما الا ناء اذا استيقظ المتوضى من نومه) ابدست الیچی کیمسه اویقودن اویاندینی وقته الارینی چناغه دالدرمزدن اول اوج کره غسل ایلکم (وتسمية الله تعالى في ابتداء الوضوء) دخی ابدستک ابتداسنده بسمله شریف اوقومق (والسواك) دخی مسواک استعمال ایلکم (والمضمضة والاستنشاق) دخی اغزینه و بورنه صو و یرمک (ومسح الاذنين) دخی قولاقلرینه مسح ایلکم (وتخليل اللحية والاصابع) دخی لحیه سنی و پارمقلرینی خلالمق (وتكرار الغسل الى الثالث) دخی غسلی اوجه دك تکرار ایتمکدر (ويستحب للمتوضى ان ينوي الطهارة) دخی متوضی اولان کیمسه ایچون طهارته نیت ایتمک مستحب اولور (ويستوعب رأسه بالمسح) باشنه قاپلیو مسح ایتمک (ويرتب الوضوء) ابدستی ترتیب اوزره المق (فیتدی بمبدأ الله تعالى بذكره) الله تعالى آیت کریمه سنده ذکر یله بدأ ایلدیکی عضودن بدأ ایلکم (وباليامن ومسح الرقبة) دخی صاغ جانب لری ایله بدأ اوبویننه مسح ایتمکدر (والمعاني الناقضة للوضوء) ابدستی بوزان علتلر (کل ما خرج من السبيلین) قبل و دبردن چیقان نسنه نک کلیسی (والدم والقيح والصدید اذا خرج من البدن فتجاوز الى موضع يلحقه حكم التطهير) دخی قان و ایریک و صاری صوبدندن چیقوب حکم تطهیر لاحق اولدینی محله تجاوز ایلکم (والقيء اذا كان ملاً الفم) دخی بوغاز دن عودت ایلین نسنه اغز طولوسی اولدینی وقتسده (والنوم مضطجعا او متكئا او مستنداً الى شيء ازيل عنه لسقط) دخی یان

اوزرينه ياخود بر نسنه يه اتكاء ياخود استناد ايدر اولدينى حالده اويومق كه
 اكر اول نسنه زائل اولسه البته ساقط اولور (والغلبة على العقل بالاغماء
 والجنون) دخى بايلمق وديوانه اولمق (والقهقهة في كل صلوة ذات ركوع
 وسجود) دخى ركوع وسجده صاحبي اولان نماز لرده كندى ياننده واقع
 اولان كيمسه ايشيده جك قدر كولمك بوجله ابدستى نقض ايدر (وفرض
 الغسل المضمضة والاستنشاق وغسل سائر البدن) غسلك فرضى اغز يينه
 وبور ننه مبالغه ايله صو ويروب وجميع بدنى غسل ايلمكدر (وسنة الغسل
 ان يبدأ بالمغتسل فيغسل يديه وفرجه) غسلك سنتى غسل ايديجي كيمسه
 الارينى وفرجنى ييقامق ايله بدأ ايتك (ويزيل النجاسة ان كانت على بدنه)
 اكر بدنى اوزر نده نجاست اولور ايسه ازاله ايتك (ثم يتوضا وضوءه للصلوة)
 نمازه ابدست الدينى كبي ابدست انور (الارجليه) اياقلىرىنى ييقامز (ثم يفيض
 الماء على رأسه وعلى سائر بدنه ثلاثا) بعده صوبي باشى وسائر جسدى اوزرينه
 اوچر كره دوكر (ثم يتنحى عن ذلك المكان فيغسل رجليه) صكره غسل
 ايلديكى مكاندن تجاوز ايدوب اياقلىرىنى ييقار (وليس على المرأة ان تنقض
 ضفائرها في الغسل اذا بلغ الماء اصول شعرها) عورت اوزرينه لازم دكلدر
 شعرك كوكلرينه صو بالغ اولدينى وقتده اور كولرينى بوزمق (والمعاني الموجبة
 للغسل انزال المني على وجه الدفق والشهوة) غسلى موجه اولان علتلر
 شهوت ايله اتمق وجه اوزرينه منى نك انزال ايدر (من الرجل والمرأة) ار كشي
 وعور تدن (والتقاء الختانين من غير انزال المني) دخى انزال اولمقسزين
 ختائنيك بربرينه تجاوز ايتمه سيدر (والحيض والنفاس) دخى غسلى
 موجه اولان حيض ونفاسدر (وسن رسول الله صلى الله تعالى عليه
 وسلم الغسل للجمعة والعيدين والاحرام والوقوف بعرفة) رسول
 كائنات عليه افضل التحيات افندمز جمعه وعيدين واحرام وعرفهده
 وقفه ايجون غسلى سنت قيلدى (وليس في المذي والودي غسل
 وفيهما الوضوء) دخى مذي وودينك ظهورنده غسل لازم اوليوب
 انجق بوتلرده ابدست المق لازم كلور (والطهارة من الاحداث جائزة

بماء السماء والاولدية والعيون والآبار وماء البحار (دخی سماء دخی وادیلر
 وجشمه لر و قیولر و دکلر صولری ایله حد ثلر دن طهارت جائز در) (ولا تجوز
 الطهارة بما اعتصر من الشجر والثر) شجر دن و میوه لر دن صیقلان صو
 ایله جائز اولماز (ولا بما غلب علیه غیره فاخرجه عن طبع الماء كالا شربة والخل
 وماء البقلاء والمرق وماء الورد وماء الزردج) شربتلر و سرکه دخی بقللا و آش
 و عصفر چیچکنک صولری کبی صوا ایله که صو طبعندن چیقوب غیر یسی صو
 اوزرینه غالب اولسه او مثللو صولر ایله ابدست جائز اولماز (ویجوز الطهارة
 بماء خالطه شیء طاهر فقیر احد اوصافه) دخی طهارت بر صوا ایله جائز اولور که
 اول صویه بر طاهر نسنه قاریشوب اوصافنک برینی تغیر ایلدی (کماء المد
 والماء الذي يختلط به اشنان والصابون والزعفران) سیل صوی دخی اول صو که
 چوغان دیدکلری اوت ایله مختلط اولور و صابون و زعفران صولری کبی
 (وکل ماء دائم اذا وقعت فيه نجاسة لم يجز الوضوء به قليلا كان او كثيرا)
 هر صو که اکا نجاست واقع اولدی آنکله ابدست المق جائز اولماز اول صو
 حالبو که جریان ایدیجی دکلر آز اولسون کړک چوق اولسون (لان النبي
 علیه الصلوة والسلام امر بحفظ الماء من النجاسة) زیرا علیه الصلوة والسلام
 افند من نجاستدن صوی حفظ ایتمکه امر بیوروب (فقال لا یبولن احدکم فی الماء
 الدائم ولا یغتسلن فيه من الجنابة) یعنی امت و اصحابم سزدن بریکز جریان
 ایتمین صویه بول و آنده جنابتدن غسل ایتسون (فقال علیه الصلوة والسلام اذا
 استيقظ احدکم من منامه فلا یغمس یده فی الاناء حتی یغسلها ثلاثا فانه لا یدری این
 باتت یده) یعنی سزدن بریکز او یقوسندن او یاندینی و قتده اللرینی چناغه
 دالدر مسون اوج کره اللرینی ییقایانه دکلر زیر ایلمز که اللری نه مکانده کیجه لدی
 (واما الماء الجاري اذا وقعت فيه نجاسة) اما جریان ایلین صویه نجاست واقع
 اولدینی و قتده (جاز الوضوء منه اذا لم یزلها اثر) اول صودت ابدست
 المق جائز اولور نجاستنک اثری کورینمیدیکی و قتده (لانه لا تستقر
 مع جریان الماء) زیرا اول نجاست صویک جریانی ایله بیله قرار ایلمز
 (والغدير العظيم الذي لا يتحرك احد طرفیه بتحرك الطرف الاخر)

اذا وقعت احد جانبيه نجاسة جاز الوضوء من الجانب الآخر لان الظاهر ان النجاسة لاتصل اليه) اول عظيم كول كه ايكي طرفك بري آخر طرفي تحريك ايله تحرك ايلمز اول ككولك ايكي جانبندن برينه نجاست واقع اولديني وقتده جانب آخردن ابدست المق جائز اولور زيرا ظاهر اولان اول جانبه نجاست واصل اولماز (وموت ماليس له نفس سائلة في الماء لا يفسد الماء كالبق والذباب والزناير والعقارب) سينك و آري وعقر بلر كي دم سائله سي اولميان حيوانك صوده موتي اول صويي افساد ايتمز (وموت مايعيش في الماء لا يفسده كالسمك والضفدع والسرطان) دخي بالقي وقور بغه وينكج كي صوده دير يلك ايلين حيوانك موتي صويي فساد ويرمز (واما الماء المستعمل فلا يجوز استعماله في طهارة الاحداث) ماء مستعملي حد ثلري طهات ايتمه ده استعمال جائز اولماز (والمستعمل كل ماء ازيل به حدث او استعمال في البدن على وجه القرية) ماء مستعمل هر صو كه انكله حدث ازاله اولندي يا خود عبادت وجه اوزرينه بدن ده استعمال اولندي (وكل اهاب دبغ فقد طهر وجازت الصلوة فيه والوضوء منه الا جلد الخنزير والادمي) آدمي و خنزير جلد لرندن ماعدا هر دري كه دباغت قلندي پاك اولدي آنده نماز و اول جلدن مصنوع اولان قربه دن ابدست المق جائز اولور (وشعر الميتة وعظمها وعصبها وقرنها طاهر) مردار اولمش اولان حيوانك صاحبي وكموكي و سيكري و بوينوزي پا كدر (واذا وقعت في البئر نجاسة نزعحت وكان نزع مافيها من الماء طهارة لها) قيويه نجاست واقع اولديني وقتده اول قيونك صويي چكيلور و اول قيوده اولان صودن كليسنى اخراج ايتمك قيويي پاك ايدر (فان ماتت فيها فارة او عصفورة او صعوة او سودانية او سام ابرص نزع منها ما بين عشرين دلوا الى ثلثين يحتسب كبر الدلو وصغرها) اكر قيوده فاره يا خود سرجه يا خود بوند قوشى بر كوچك قوشدر يا خود صغرجق يا خود كار اولسه اول قيودن يكرمي قوغه بينيله اوتوز قوغه يه دك صو اخراج اولنور و قوغه نك بيوكي و كوچوكي حساب اولنور (٢) (وان ماتت فيها حمامة او دجاجة او سنور نزع منها ما بين اربعين

(٢) معلوم اوله كه بومقامده يكرمي قوغه اخراج اولنور وجوبا واون قوغه دخي اخراج اولنور اوتوزه دك استحسانا

دلوا الى ستين) دخی قیوده کو کر جین یاخود طاق یاخود کدی اولسه
 اول قیودن قرق قوغه بینیه الشمس قوغه یه دک صواخراج اولنور
 (وان ماتت فیها کلب اوشاة اودابة او آدمی نرح جمیع مافیها من الماء)
 واکر قیوده کلب یاخود غنم یاخود سائر حیوان یاخود انسان اولسه
 اول قیوده اولان صویک کلیسی اخراج اولنور (وان انتفخ فیها وتفسخ
 نرح جمیع مافیها من الماء صغر الحیوان وکبرها سواء) اکر قیویه واقع اولان
 حیوان شیشسه یاخود داغلسه قیوده اولان صویک کلیسی اخراج
 اولنور بوصورتده حیوانلرک بیوکی وکوچکی برابر در (وعدد الدلاء
 یعتبر بالدلو الوسط المستعمل للآبار فی البلدان) قوغه لک عددی شهر لرده
 قیولر ایچون استعمال اولنان دلو وسط ایله اعتبار اولنور (فان نرح منها
 بدلو عظیم قدر مایسع من الدلو الوسط فاحتسب به جاز) واکر قیودن
 بیوکی قوغه ایله وسط قوغه نك احاطه ایلدیکی مقداری صواخراج اولنوب
 حساب اولنسه جائز اولور (وان كانت البئر معینا لا ینرح وقد جب نرح مافیها
 اخر جوا مقدار ما كان فیها من الماء) اکر قیومعین اولوب نرح نمکن اوله میه جق
 صورتده ایسه حالبوکه اول قیوده اولان صویک کلیسی اخراج ایتک واجب اولسه
 اول قیونك اهاالیسی قیوده واقع اولان صویک تخمیناً مقداری اخراج ایدر لر
 (وقد روی عن محمد بن الحسن رحمه الله تعالی انه قال ینرح منها ما ثادلو الى ثلثائة)
 حسنك اوغلی محمد حضرتلرندن روایت اولنوب بیوردیکه مذکورده
 قیودن ایکوز قوغه نرح اولنور اوچیوز قوغه یه دک ایکوز قوغه سی
 وجوبا ویوز قوغه سی استحسانا (واذا وجد فی البئر فارة او غیرها ولا یدر ون
 متى وقعت ولم ینتفخ ولم یتفسخ اعادوا صلوة يوم وليلة اذا كانوا توضؤا منها
 وغسلوا کل شیء اصابه ماؤها) اکر قیوده فاره یاخود فاره نك غیر یسی بولنوب
 نه زمان واقع اولدینی بیلنمز ایسه دخی واقع اولان نسنه شیشمز وداغلمز
 ایسه بر کون وبر کیجه نك نمازینی اول قیو اهاالیسی اعاده ایدر لر اول قیودن
 ابدست آلور اولدقلری وقتده دخی اول قیونك صویي اصابت ایلدیکی
 نسنه نك کلیسی غسل ایدر لر (وان انتفخت وتفسخت اعادوا صلوة ثلثة ايام
 ولیالیها فی قول ابی حنیفة رحمه الله تعالی) اکر مذکورده اولان فاره یاخود غیر یسی

شیشسه یاخود داغلسه امام اعظم حضر تلرینک قول شریفنده اوچ کون
واوچ کیجه نك نمازینی اعاده ایدر لر (وقال ابو یوسف ومحمد رحمهما الله تعالی
لیس علیهم اعاده شیء حتی یتحققوا متى وقعت) امام محمد وامام ابی یوسف
حضر تلری بیوردیلر که انلر اوزرینه برشی اعاده لازم دکلدر نه زمان
واقع اولدیغنی تحقیق ایده نه دك (وسؤرالادی می وما یؤکل لحمه طاهر)
انسانک ولحمی اکل اولنان حیوانک ارتغی پاکدر (وسؤر الکلب والخنزیر
وسباع البهائم نجس) کاب وخنزیر وسائر یرتجی حیوانک آرتغی نجسدر
(وسؤر الهرة والدجاجة المخلات وسباع الطيور وما یسکن فی البیوت مثل
الحیة والفارة مکروه) دخی کدی وباشی بوش اولان تاوغک آرتغی
ویرتجی قوشلرک آرتغی وییلان وفاره مثللو بیتلرده ساکن اولان حیوانک
سؤری مکر وهدر (وسؤر الحمار والبغل مشکوک فیهما وان لم یوجد غیرهما
توضاً بهما وتیم) دخی حمار وبغلک آرتقاری مشکوکدر اکر بونلرک
غیری صوبولماز ایسه مشکوک اولان صودن ابدست آلوب وبعده تیم اولنور

باب التیمم

(ومن لم یجد الماء وهو مسافر او فی خارج المصریننه وین المصر نحو المیل (۲)
اوا کثر او کان یجد الماء الا انه مریض فیخاف ان استعمال الماء اشتدت مرضه)
بواب تیمم حقنده در بر کیمسه صوبوله میوب حال بوکه اول کیمسه مسافر در
یاخود شهر طشره سنده بوانوب انک بینیله شهرک بینی میل مقداری یاخود
میلدن زیاده اولسه یاخود اول کیمسه صوبی بولسه لکن مریض اولوب اکر
اول صوبی استعمال ایلسه مرضی شدنلو اولور (اوخاف الجنب ان اغتسل
بالماء ان یقتله البرد او یمرضه فانه یتیمم بالصعید الطاهر) یاخود جنب خوف
ایله سه که اکر صوایله غسل ایله سه صغوق آنی تلف ایلر یاخود انی خسته ایدر
بوصورتلرده یرجنسی اولان طاهر نسنه ایله تیمم ایدر (والتیمم ضربتان
یمسح باحدهما وجهه وبالاخری یدیه الی المرفقین) تیمم ایکی ضربه در
بریله یوزینه وبری ایله الارینه مرفقلریله بیله مسح ایدر (والتیمم
فی الجنابة والحدث سواء) دخی جنابت ایچون وحدث ایچون تیمم برابر در

(۲) المیل خطوة

۴۰۰۰

(ويعجز التيمم عند أبي حنيفة ومحمد رحم بکل ماکان من جنس الارض كالتراب والرمل والحجر والحص والنورة والكحل والزرنج) امام اعظم وامام محمد رحمهما الله تعالى عندلرندہ برجنسدن طوپراق وقوم وطاش وکرج وآلجی وسورمه وزرنج کبی نسنه لک کلیسی ایله تیمم جائز اولور (وقال ابو یوسف لا يجوز الا بالتراب والرمل خاصة) امام ابی یوسف حضر تلری عندندہ تیمم جائز اولماز الا طوپراق وقوم ایله جائز اولور (والنية فرض في التيمم ومستحبة في الوضوء) دخی نیت تیممده فرض وابدستده مستحبده در (وينقض التيمم كل ما ينقض الوضوء) ابدستی بوزان نسنه نك کایسی تیممی دخی نقض ایدر (وينقضه ايضا رؤية الماء اذا قدر على استعماله) صوبی کورمک دخی استعمالی اوزرینه قادر اولدینی وقتده تیممی نقض ایدر (ولا يجوز التيمم الا بصعيد طاهر) تیمم جائز اولماز الا یرجنسی اولان طاهر نسنه ایله اولور (ويستحب لمن لا يجد الماء في اول وقت وهو يرجو ان يجده في آخر الوقت ان يؤخر الصلوة الى آخر الوقت) وقتک اولندہ صوبوله میوب وقتک آخر ندہ بولمسنی رجا یلین کیمسه ایچون وقتک آخرینه دک نمازی تأخیر ایتک مستحب اولور (فان وجد الماء توجوا وصلي) اگر صوبولور سه ابدست آلور (والا يتيمم ويصلي بتيمة ما شاء من الفرائض والنوافل) اگر صوبوله مزایسه تیمم ایدوب فرضدن ونوافلدن دیله دیکنی قیلار (ويعجز التيمم للصحيح المقيم في المصر اذا حضرت جنازة والولي غيره فمخاف ان اشتغل بالطهارة ان تفوته صلوة الجنازة فله ان يتيمم ويصلي) شهرک ایچنده جنازه حاضر اولدینی وقتده اول جنازه نك ولسی اولیان کیمسه ایچون صحیح اولسه بیله تیمم جائز اولور اگر ابدست ایله مشغول اولسه جنازه نمازی فوت اولور دیو خوف ایدر ایسه بوضو رنده تیمم ایدوب جنازه نمازی قیلار (وكذلك من حضر العيد فخاف ان اشتغل بالطهارة ان تفوته صلوة العيد يتيمم ويصلي) ماسبق منللو بر کیمسه بیرام نمازینه حاضر اولسه اگر طهارت ایله مشغول اولدینی حالده صلوة عید فوتندن خوف ایله اول کیمسه تیمم ایدوب اول نمازی ادا ایدر (وان خاف من شهد الجمعة) اگر جمعه یه حاضر اولان کیمسه خوف ایله (ان اشتغل بالطهارة) اگر طهارتله مشغول اولسه (ان تفوته صلوة الجمعة) جمعه نمازینک فوتندن

خوف ایسه (فانه لایتمیم) اول کیمسه تیمم ایلمز (ولکنه يتوضأ لکن) لکن
 ابدست آور (وان ادرك الجمعة صلاها) اگر جمعه نمازینه اوله شه بیلور
 ایسه قیلار (والاصلي الظهر اربعا) اگر اوله شه مدینی وقتده او یله نمازینی
 درت رکعت قیلار (وكذلك اذا ضاق الوقت فخشى ان توضأ فات الوقت)
 ماسبق متللو وقت طار اولدینی وقتده خوف ایسه اگر ابدست آنسه وقت
 بکیر (فانه لایتمیم) اول کیمسه تیمم ایتمز (ولکنه يتوضأ ويصلي فائنة) لکن
 اول کیمسه ابدست آوب قضا قیلار (والمسافر اذا نسي الماء في رحله قتمیم وصلي)
 مسافر اولان کیمسه صوی یوکنده اونو تدینی وقتده تیمم ایدوب نمازینی قیسه
 (ثم ذكر الماء بعد ذلك لم يعد صلوته عند أبي حنيفة ومحمد رحمهما الله تعالى)
 بوند نصکره صو خاطرینه کله امام اعظم و امام محمد حضر تری عندلر نده نمازی
 اعاده لازم کلز (وقال ابو يوسف يعيد) امام ابو یوسف حضر تری بیوررکه نمازی
 اعاده ایدر (وليس على المتيمم اذا لم يغلب على ظنه ان يقربه ماء ان يطلب الماء)
 صویک قربی اوزرینه ظنی غالب اولدینی وقتده صوی طلب ایتمک متیمم اوزرینه
 لازم دکدر (فان غلب على ظنه ان هناك ماء لم يحجز له ان يتيمم حتى يطلبه)
 اگر اول مقامده صو بولنسی ظنی اوزرینه غالب اولسه اول کیمسه ایچون
 صوی طلب ایلمدکجه تیمم ایتمک جائز اولماز (وان كان مع رفيقه ماء طلبه
 منه قبل التيمم فان منعه منه تيمم فصلي) اگر رفيقه برابر صو اولسه تیمم
 ایتمزدن اول رفيقندن طلب ایلر اگر ویرمز ایسه تیمم ایلر پس نمازینی قیلار

باب المسح على الخفين

بواب ادک اوزرینه مسح ایلمنک بیاننده در (المسح على الخفين) ادک
 اوزرینه مسح ایلمک (جائز بالسنة من كل حدث موجب للوضوء) آبدستی
 موجب اولان حدثک کلیسندن جائز اولور سنت شریف سبيله (اذا لبس
 الخفين على طهارة كاملة) ادکاری طهارة کامله اوزرینه کیدیکی وقتده
 (ثم احدث فان كان مقباً مسح يوماً وليلاً) آبدست بوزدقدن صکره
 اگر مقيم اولورسه برکون وبرکیجه مسح ایدر (وان كان مسافراً
 مسح ثلثة ايام ولياليها) اگر مسافر اولورسه اوچ کون و اوچ کیجه

مسح ایدر (ابتداؤها عقب الحدث) مسح مدتک ابتدای حدثک
 عقیدر (والمسح علی الخفین علی ظاهرهما خطوطا بالاصابع) ادکړک ظاهری
 اوزرینه پارمقلربله خطوط اولدینی حالدہ مسح ایلمکدر (یبدا من رؤس
 الاصابع الرجل الی الساق) آباق پارمقلربنک باشلرندن بدأ اولنور بالدرلرہ دک
 (وفرض ذلك مقدار ثلثة اصابع من اصابع اليد) ومسحک فرضی ال
 پارمقلرندن اوج پارمق مقداریدر (ولایجوز المسح علی خف فیہ خرق
 کبیر یبین منه مقدار ثلثة اصابع من اصابع الرجل) آباق پارمقلرندن اوج پارمق
 ظاهر اوله جق مقداری برخف اوزرنده دلیک اولسه اول خف اوزرینه
 مسح جائز اولماز (وان کان اقل من ذلك جاز) اکر مذکور اولان مقدار دن
 آز اولور سه جائز اولور (ولایجوز المسح علی الخفین لمن وجب علیه الغسل)
 غسل واجب اولان کیمسه ایچون خفین اوزرینه مسح ایتمک جائز اولماز
 (وینقض المسح ما ینقض الوضوء) آبدستی بوزان نسنه مسحی دخی بوزار
 (وینقضه ایضا نزع الخف ومضى المدة) مدتک کچمسی وخفک چیقمسی
 دخی مسحی بوزار (فاذا مضی المدة نزع خفيه وغسل رجلیه وصلى وليس علیه
 اعاده بقية الوضوء) مدت کچدیکی وقتده ادکړینی چیقارر و آباقلربنی غسل ایدوب
 نمازینی قیلار آبدست اعضالرندن باقی قیلانی اعاده ایتمک آنک اوزرینه لازم دکدر
 (ومن ابتداء المسح وهو مقيم فسا فر قبل تمام يوم وليلة مسح تمام ثلثة ايام وليلیها)
 بر کیمسه مسح ایتمک مقیم اولدینی حالدہ ابتدا ایلسه پس بر کون وبر کیجه تمام
 اولمازدن اول مسافرت ایلسه اوج کون واوج کیجه تمام اولنه دک مسح ایدر
 (وان ابتداء المسح وهو مسافر ثم اقام فان کان مسح یوما وليلة واكثر لزمه نزع
 خفيه وغسل رجلیه) اکر مسافر اولدینی حالدہ مسحه ابتدا ایلسه صکره اقامتی
 نیت ایلسه اکر بر کون بر کیجه یاخود زیاده مسح ایلدیسه اول کیمسه ایچون
 ادکړینی چیقاروب و آباقلربنی غسل ایتمک لازم اولور (وان کان مسح اقل
 من يوم وليلة) اکر بر کون بر کیجه دن نقصان مسح ایدر سه (تم مسح يوم
 وليلة) بر کون بر کیجه مسحی تمام ایدر (ومن لبس الجر موق فوق
 الخف) مست اوزرینه چزمه سنی طهارت کامله ایله کیسه (ومسح علیه

جائز) آنک اوزرینه مسح ایدر سه جائز اولور (ولایحوز المسح علی الجور بین
عند ابی حنیفة رح) امام اعظم حضرتلری عندهنده چور ابلری
اوزرینه مسح جائز اولماز (الا ان یكونا مجلدين) آتی و اوستی جلدلی
اولور سه جائز اولور (او منعلین) یا خود منعل اولور لر ایه یعنی آتی
جلد دیکیلی اولور سه (ولایحوز المسح) مسح جائز اولماز (علی العمامة)
صارق اوزرینه (والقلنسوة) باش بور کیسی اوزرینه (والبرقع)
یوز اورتوسی اوزرینه (والقفازین) الدیوان اوزرینه (وقال ابو یوسف
ومحمد رحمهما الله تعالی یحوز المسح علی الجور بین) امام ابی یوسف و امام محمد
رح بیوردیلر که چور ابلر اوزرینه مسح جائز اولور (اذا کان ثخنین
لایشفان الماء) صوبی نشف ایتمامک درجه لر نده صیق اولدقلری و قتده
(ویحوز المسح) دخی مسح جائز اولور (علی الجبائر) یاره یه باغلانان
صارغیلر اوزرینه (وان شدها علی غیر وضوء) هر چند آبدستسز باغلاندی
ایسه ده (وان سقطت عن غیر برء) اگر یاره ایو اولمازدن اول اول باغ
دوشسه (لم یبطل المسح) مسح باطل اولماز (وان سقطت عن برء
بطل) اگر ایو اولدقدن صکره اول صارغی دوشرسه مسح باطل اولور

باب الحيض

بو باب حیضک بیاننده اولیجیدر (اقل الحيض ثلثة ايام ولياليها)
حیضک آز مدتی اوج کون کیجه لر یله بیله در (فما نقص من ذلك فليس
بحيض وانما هو استحاضة) پس ذکر اولنان مدتدن نقصانده ظهور
ایدن قان حیض دکدر انحق دم استحاضه در یعنی علتدندر (واکثر الحيض
عشرة ايام) حیضک مدتک نهایی اون کوند (فما زاد علی ذلك
فهو استحاضة) اون کون اوزرینه زائد اولان استحاضه در (وماتراه
المرأة من الحمرة والصفرة والكدره فی ايام الحيض فهو حیض) بولانقلق
وصار یلق وقرمز یلقدن ايام حیضده عورتک کوردیکی نسنه حیضدر
(حتى ترى البياض خالصا) خالص اولدینی حالده بیاضی کورینه دک
(والحيض یسقط عن الحائض الصلوة و یحرم الصیام) حیض حائض
اولان عورتدن نمازی اسقاط ایدوب و اوروجی حرام قیلار (وتقضى

الصوم ولا تقضى الصلوة) صومی قضا ایدر نمازی قضا ایلمز (ولا تدخل المسجد)
جامع شریفه داخله اوله ماز (ولا تطوف البيت الحرام) دخی بیت شریفی طواف
ایده من (ولا یأتیهما زوجها) یعنی حیض حالنده زوجی عورتنه تقرب ایلیه من
(ولا یجوز للحائض وللجنب قراءة القرآن) دخی حائض وجنب ایچون قرآن
کریمی قرائت ایلمک جائز اولماز (ولا یجوز للمحدث مس المصحف)
آبدستسز اولان کیمسه ایچون کلام قدیمی اینه الملق جائز اولماز (الا ان یأخذه
بغلافه) لکن غلافیه اخذ ایدر سه جائز اولور (وان انقطع دم الحائض لاقبل
من عشرة ايام) اگر حائضک قانی اون کوندن آزده منقطع اولسه
(لم یجز وطئها حتی یغتسل او یمضی علیها وقت صلوة كاملة) اول عورتی
وطیء ایتمک جائز اولماز غسل ایتدکجه یاخود صلات کامله وقتی آنک اوزرینه
یکمدکجه (وان انقطع دمها لعشرة ايام) اگر اول حائضک قانی اون کونک
تمامنده قطع اولسه (جاز وطئها قبل الغسل) غسلدن اول اول عورتی
وطیء جائز اولور (والطهر اذا تخلل بين الدمين في مدة الحيض فهو كالدم
الجاری) مدة حیضده ایکی قان بیننده پاکک تخلل ایلدیکی وقتده اول طهر دم
جاری مثلودر (واقل الطهر خمسة عشر يوما) پاککک اقلی اون بش کوندر
(ولا غاية لا کثره) طهرک اکثریچون نهایت یوقدر (ودم الاستحاضة
هو ما تراہ المرأة اقل من ثلثة ايام) دم استحاضه عورتک اوج کوندن اقلده
کوردیکی قاندر (او اکثر من عشرة ايام) یاخود اون کوندن زیاده ده
کوردیکی قاندر (فحکمہ حکم الرعاف الدائم) دم استحاضه نک حکمی
دوام اوزره جریان ایدن بورون قانی حکمی مثلودر (لا یمنع الصوم
والصلوة ولا الوطیء) اوروجه ونمازه دخی وطیء ایتمک مانع اولماز
(واذا زاد الدم علی العشرة) اون کون اوزرینه قان زیاده اولدیگی
وقتده (وللمرأة عادة معروفة) حالبوکه عورت ایچون عادت معلومه
واردر (ردت الی ايام عاداتها) عورتک عادت معلومه سی اولان ایامه رد
اولنور یعنی عورتک عادة معلومه سی قاج کون ایسه اکا اعتبار اولنور
(وما زاد علی ذلك فهو استحاضة) عادت قدیمه سی اوزرینه

زائد اولان استحاضه در (وان ابتدأت مع البلوغ مستحاضة) اگر عورت
 بلوغيله بيله استحاضه يه باشلاسه (فحيضها عشرة ايام من كل شهر) اول
 عورتك حيضى هر آيدن اون كوندرد (والباقى مستحاضة) باقىسى استحاضه در
 انك حكيمى يقينا ذكر او اندى (والمستحاضة ومن به سلس البول والرعاف
 الدائم والجرح الذى لا يرقأ يتوضؤون لكل وقت صلوة) مستحاضه اولان
 عورت دخى سلس البول دخى رعاف دائمه وايو اولميان يارميه مبتلا اولان
 كيمسه لر هر نمازك وقتى ايچون آبدست آلورلر (ويصلون بذلك الوضوء
 في الوقت ماشاؤا من الفرائض والنوافل) اول آبدست ايله وقتك ايچنده
 فرضدن و نافله نمازدن ديله دكلرني قيلار (فاذا خرج الوقت بطل وضوءهم)
 پس وقت خروج ايلديكى وقتده انلرك آبدستلري باطل اولور (وكان
 عليهم استيناف الوضوء لصلوة اخرى) دخى انلرك اوزرينه آخر نماز ايچون
 آبدستى دوندرمك لازم اولور (والنفس هو الدم الخارج عقيب الولادة)
 نفاس ديدكلري ولادتك عقيننده خروج ايلين دمدر (والدم الذى تراه
 الحامل ما تراه المرأة في حال ولادتها قبل خروج الولد استحاضة) حامل
 اولان عورتك كورديكى دخى ولدك خروجندن اول ولادت حالنده عورتك
 كورديكى قان استحاضه در (واقل النفاس لاحدله) نفاسك اقلنه حديدو قدر
 (واكثره اربعون يوما) نفاسك اكثرى قرق كوندرد (وما زاد على ذلك
 فهو استحاضة) شو قرق كون اوزرينه زياده سى استحاضه در (واذا تجاوز
 الدم على اربعين يوما) دم قرق كون اوزرينه تجاوزا ايلديكى وقتده (وقد كانت
 هذه المرأة ولدت قبل ذلك) حالبوكه اول عورت بوندن اول بردخى ولد
 طوغورمش ايدى (ولها عادة معروفة في النفاس) دخى اول عورت ايچون
 نفاسده عادت معروفه واردر (ردت الى ايام عاداتها) عورتك ايام عادته
 رد اولور مثلا عادت قديمه سى اوتوز بش كون اولسه بودفعه دمك ظهورى قرق
 بش كونه بالغ اولسه عادت قديمه سى اولان اوتوز بش كون نفاس عدا اولنوب باقى
 قلان اون كونلك نمازى قضا ايتك عورته لازمدر (وان لم تكن لها عادة في النفاس
 فابتداء نفاسها اربعون يوما) اگر اول عورتك عادت سابقه سى اولمازسه انك ابتداء

نفاسی قرق کوندر (ومن ولدت ولدين في بطن واحد) برعورت بطن
واحدده ايکي ولد طوغورسه (ففاسها ماخرج من الدم عقيب الولد الاول
عند ابى حنيفة وابى يوسف رحمهما الله تعالى) امام اعظم وامام ابى يوسف
حضر تلری عندنده ذکر اولنان عورتک نفاسی ولد اولک عقيبده ظهور
ايدن دمک ابتدا سندن اعتبار اولنور (وقال محمد وزفر رح ماخرج من الدم
عقب الولد الثاني) امام محمد وامام زفر رح حضر تلری بيور ديلر که ولد ثانيك
عقيبده خروج ايدن دمدر (وعدها تنقضي من الولد الاخير في قولهم
اجمعا) عورتک عدتی جميع فقهاك قولنده ولد اخيردن منقضيه اولور

باب الانجاس

بو باب نجس لرك بياننده اوليجيدر (تطهير النجاسة واجب من بدن المصلي
وثوبه والمكان الذي يصلي عليه) نماز قيلان كيمسه نك بدنندن وثوبندن
ونماز قلديني مكانندن نجاستی ازاله ايتمی واجبدر (ويجوز تطهير النجاسة
بالماء وبكل مايع طاهر يمكن ازالته به كالخل وماء الورد) دخی نجاستی ازاله
صوايله دخی سرکه وكل صوبي مثلوا ازاله ممكن اولان مايع طاهر نسنه لرك
كليسی ايله جائز اولور (واذا اصاب الخف نجاسة لها جرم فجفت فذلك بالارض
جاز) خفه جرم صاحبي اولان نجاست اصاب ايدوب قوروديني وقتده آئی
ارضه سورسه جائز اولور (والمنی نجس يجب غسل رطبه) دخی منی نجسدر
ياشفي غسل ايتك واجبدر (فاذا جف على الثوب اجزا فيها fark) منی ثوب
اوزرنده قوروديني وقتده اووه له مق كفايت ايدر (النجاسة اذا اصاب
المرأة او السيف اكتفى بمسحها) آيينه يه ياخود قليجه نجاست اصاب
ايلديكي وقتده آنلری مسح ايتك ايله اكتفی اولنور (وان اصاب الارض
نجاسة فجفت بالشمس وذهب اثرها جازت الصلوة على مكانها) اكر
بريره نجاست اصاب ايدوب پس كونس ايله قوريوب اثری كيتسه
اول مكان اوزرنده نماز جائز اولور (ولايجوز تيمم منها) اول
مكاندن تيمم ايلمك جائز اولماز (ومن اصابه من النجاسة الغليظة كالدم
والغائط والخر والبول مقدار الدرهم ومادونها جازت الصلوة معه)

بر کیمسه یه قان و غائط و شراب و بول کبی نجاست غلیظه اولان نسنه لردن درهم مقداری و در همدن آزا صابت ایلسه انکله بیله نماز جائز اولور
 (فان زاد لم یجز) اکر در همدن زائد اولور سه نماز جائز اولماز (وان اصابته نجاسة خفيفة کبول مایؤکل لحمه جازت الصلوة معه) اول کیمسه یه لحمی اکل اولنان حیوانک بولی مثللو نجاست خفیفه اصابت ایلسه انکله بیله نماز جائز اولور (ما لم یبلغ ربع الثوب) مادام بول ربع ثوبه بالغ اولمدی (و تطهیر النجاسة التي يجب غسلها علی وجهین) غسلی واجب اولان نجاستی ازاله ایکی وجه اوزرینه در (فما کان له منها عین مرئية) نجاستدن اول نسنه که ذاتی کورینور (فطهارتها زوال عینها) اول نجاستی طهارت عینی ازاله ایتمکدر (الا ان یبقی من اثرها ما یشق ازالته) ازاله سی مشقتلی اولان اثرندن باقی قلان دکل (و ما لیس له عین مرئية) شول نسنه که انک عینی مرئیّه دکدر (فطهارتها ان یغسل حتی یغاب علی ظن الغاسل انه قد طهر) اول مثللو نجاستی طهارت ییقامقدر حتی ییقایان کیمسه نک ظنی اوزرینه پاککنمسی غالب اولندهک (والاستنجاء سنة یجزی فیہ الحجر و ما قام مقامه) استنجا سنندر حجر و حجر مقامنه قائم اولان آنده کفایت ایدر (یمسحه حتی ینقیه) استنجا موضعی مسح ایدر آریده نه دک (و لیس فیہ عدد مسنون) استنجاده عدد مسنون اولمدی مثلاً اوچ یا خود بش یا خود یدی عدد سنت اوله بویله دکدر (و غسله بالماء افضل) صو ایله استنجا افضلدر (فان تجاوزت النجاسة مخرجها لم یجز فیہ الا الماء) اکر نجاست مخرجنی تجاوز ایدر سه انده صودن غیر یسی جائز اولماز (ولا یستنجی بعظم ولا بروت ولا بطعام ولا بیمین) دخی کمیک ایله و یاترک ایله و طعام ایله و صاغ ایله استنجا اولمز اکر عذرلی اولور سه اول وقتده صاغ ایله استنجا جائزدر

❦ کتاب وقت الصلوة ❦

بو کتاب نمازک وقتی بیاننده اولیجیدر (اول وقت الفجر) صباح نمازینک اول وقتی (اذا طلع الفجر الثانی) فجر ثانی طلوع ایلدیکی وقتده (وهو البیاض المعترض فی الافق) فجر ثانی کوکک کنسارنده

ظهور ایدن اگلو بیاضدر (وآخر وقتها) صاج نمازینک آخر وقتی
 (مالم تطلع الشمس) مادام کونش طلوع ایتمدی (واول وقت الظهر اذا زالت
 الشمس) اوپله نمازینک اول وقتی کونش خط استوا دن زائله اولدینی
 وقتده در (وآخر وقتها عند ابی حنیفة رح اذا صار ظل کل شیء مثله سوی
 فی الزوال) امام اعظم حضر تلری عندنده اوپله نک آخر وقتی فی زوال دن
 ماعداهر شینک کولکسی کندینک ایکی مثلی اولدینی وقتده در (وقال
 ابو یوسف و محمد رحمهما الله اذا صار ظل کل شیء مثله) امام ابی یوسف و امام
 محمد حضر تلری بیورر لرکه هر نسنه نک کولکسی کندی مثلی اولدینی
 وقتده (واول وقت العصر اذا خرج وقت الظهر علی القولین) ایکی
 قول اوزرینه ایکندینک اول وقتی اوپله نک وقتی خروج ایلدیکی وقتده در
 (وآخر وقتها مالم تغرب الشمس) عصرک آخر وقتی مادام که کونش غروب
 ایتمدی (واول وقت المغرب اذا غربت الشمس) اخشام نمازینک اول وقتی
 کونش غروب ایلدیکی وقتده در (وآخر وقتها مالم یغیب الشفق وهو
 البیاض الذی فی الافق بعد الحمرة عند ابی حنیفة رح) اخشام نمازینک آخر
 وقتی مادام شفق غائب اولدی اول شفق امام اعظم رحمه الله عندنده
 کولک کنارنده بعد الحمرة واقع اولان بیاضدر (وقال ابو یوسف و محمد رح
 وهو الحمرة) امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله بیور دیلرکه اول
 شفق قرمز یلقد در (واول وقت العشاء اذا غاب الشفق) یانسو نمازینک
 اول وقتی شفق غائب اولدینی وقتده در (وآخر وقتها مالم یطلع الفجر)
 و آخر وقتی مادامکه فجر طلوع ایتمدی (واول وقت الوتر بعد العشاء)
 و ترک اول وقتی یانسو نماز ندانصرکه در (وآخر وقتها مالم یطلع الفجر
 الثاني) و ترک آخر وقتی مادامکه فجر ثانی طلوع ایتمدی (و یستحب الاسفار
 بالفجر) صباح نمازینی آغرده رق قیلحق مستحب اولور (والابراد
 بالظهر فی الصیف و تقدیمها فی الشتاء) دخی اوپله نمازینی ایام صیفده آزجه
 ابراد و ایام شتاده تقدیم ایتمک مستحب اولور (و تأخیر العصر مالم تتغیر
 الشمس و تعجیل المغرب و تأخیر العشاء الی ما قبل ثلث الیل) و دخی

کونش تغیر ایتدکجه عصری تأخیر و اخشام نمازینی تعجیل ویتسو نمازینی ثلث لیلک ماقبلنه دک تأخیر ایتدک مستحب اولور (و یتستحب الو تر لمن یألف صلوة اللیل ان یؤخر الو تر الی آخر اللیل) کیجه نماز قیلماق ایله الفت ایدن کیسه ایچون وتری کیجه نک آخرینه دک تأخیر مستحب اولور (وان لم یثیق بالانتباه او تر قبل النوم) اکر او یا نملقلغه اعتماد ایلمزسه او یقودن اول وتری ادا ایدر

باب الاذان

بواب اذانک بیاننده اولیجیدر (الاذان سنة مؤكدة للصلوات الخمس والجمعة دون ماسواها) بش وقت نماز دخی جمعه ایچون اذان سنت مؤکده در و بونلرک ماعد اسیچون دکل (وصفة الاذان ان یقول الله اکبر الله اکبر الی آخره) اذانک صفقی ذکر اولنان وجه اوزره قراءت اولنمقدر (ولا ترجیع فیہ) اذانده ترجیع یوقدر یعنی بعضیسی ایله رفع صوت و بعضیسی ایله خفض صوت یوقدر (ویزید فی اذان الفجر بعد حی علی الفلاح الصلوة خیر من النوم مرتین) صباح نمازینک اذاننده حی علی الفلاح قولند نصکره ذکر اولنان الصلوة خیر من النوم قولنی ایکی کره زیاده ایدر (والاقامة مثل الاذان الا انه یزید فیها بعد الفلاح قد قامت الصلوة مرتین) اقامت اذان مثللو در لکن اقامتده فلاح د نصکره ذکر اولنان قد قامت الصلوات ایکی کره زیاده ایدر (ویترسل فی الاذان) اذانده ترسل ایدر یعنی اره لرینی قطع ایدرک اوقور (ویحدر فی الاقامة) اقامتده تحدر ایدر (ویستقبل بهما القبلة) دخی اذان و اقامت ایله قبله یه استقبال ایدر (فاذا بلغ الی الصلوة والفلاح حول وجهه یمینا و شمالا) حی علی الصلوة قولنه بالغ اولدینی وقتده وجهنی صاغ طرفنه و حی علی الفلاح قولنه بالغ اولدینی وقتده یوزینی صول جانبنه تحویل ایدر (ویؤذن فی الفاشة و یقیم ولها) قضا نماز لری ایچون اذان دخی اقامت اولنور (وان فاتته صلوة اذن للاولی وقام) اکر بر قاج کچمش نماز اولسه صلاة اولی ایچون اذان دخی اقامت ایدر (وکان مخیرا فی الباقي ان شاء اذن واقام وان شاء اقتصر علی الاقامة) باقی فاشته لرده مخیر اولور دیلرسه اذان و اقامت ایدر و دیلرسه فقط اقامت اوزرینه قصر ایدر (وینبئ للمؤذن ان یؤذن و یقیم علی طهارة) مؤذن

ایچون لایق اولان طهارت اوزرینه اذان واقامت ایتمکدر (فان اذن علی غیر وضوء جاز) اکر ابدستسز اذان اوقوسه جائز اولور (ویکره ان یقیم علی غیر وضوء او یؤذن وهو جنب) ابدستسز اقامت یاخود جنب اولدینی حالده اذان اوقومق مکروهدر (ولا یؤذن للصلوة قبل دخول وقتها) نماز وقتی داخل اولمازدن اول اذان اوقونماز (الا فی الفجر عند ابی یوسف و محمد رحمهما الله) امام ابی یوسف و امام محمد حضر تلمی عندلرنده صباح نمازنده وقتدن اول اذان جائز اولور

❦ باب شروط الصلوة ❦

(التي تتقدمها) بوباب نماز اوزرینه مقدم اولان شرطلرک بیاننده اولیجیدر (یجب علی المصلی ان یقدم الطهارة من الاحداث والنجاس) مصلی اوزرینه حدتلدن ونجسلردن طهارتی تقدیم ایتمک واجب اولور (علی ما قدمناه) تقدیم ایلدیکمز شیئه بناءً (ویستر عورتیه) دخی عورت یرینی ستر ایتمک (والعورة من الرجل ماتحت السرة الى الركبة والركبة من العورة) لفظ الی مع مناسنهدر ماسبقده بیان اولندی یعنی ارکشینک عورت یری کوبک آلتندن دیز آلتنه قدر در دیز دخی عورتنددر (وبدن المرأة الحرة عورة كلها الا وجهها وكفيها وقدميها) حره اولان عورتک بدننک کلیسی عورتدر یوزی و آوجلری و ایاقلری دکل (وما کان عورة من الرجل فهو عورة من الامة) اول محل که ارکشیدن عورت اولدی پس جاریه دن اول محل عورتدر (وبطنها وظهرها عورة) جاریه نك بطنی وظهری دخی عورتدر (و ماسوی ذلك من بدنها فلیس بعورة) جاریه نك بدنندن ذکر اولنان محللردن ماعداسی عورت دکلدر (ومن لم یجد ما یزیل به النجاسة صلی معها) برکیسه آنکله نجاست ازاله اولنور نسنه نی بوله مازسه اول نجاست ایله نماز قیلار (ولم یعد الصلوة) نمازی اعاده ایتمز (ومن لم یجد ثوباً صلی عریانا قاعدا یومی بالرکوع والسجود) برکیسه ثوب بوله میوب قاعد اولدینی حالده رکوعی و سجدی ایما ایله چپلاق اولدینی حالده نماز قیلار (فان صلی قائماً اجزأه) پس ایاقده قیلسه اکا کفایت ایدر (والاول افضل) اولکیسی افضلدر (وینوی الصلوة التي یدخل فیها بنية لا یفصل بینها و بین التحریمة بعمل) دخی داخل اولدینی نمازه نیت ایتمک بر نیت ایله که

تحریمه نیتله نیت بیننی بر عمل ایله فصل ایتیه (و يستقبل القبلة الا ان يكون خاتفاً) دخی قبله به استقبال ایتک لکن بر نسنه دن خوف ایدیچی اولمادینی وقتده (فیصلی الی ای جهة قدر علیها) پس قبله به توجهه مانع بولنورسه قننی جهت اوزرینه قادر اولورسه اکیقلار (فان اشتبهت علیه القبلة وليس بحضرة من یسئله عنها اجتهد و صلی) اگر قبله مصلی اوزرینه مشته اولسه یعنی قبله بی بیلمسه و حضورنده قبله دن سؤال ایتکه بر کیمسه اولسه کندی رأیله اجتهاد ایدوب نمازینی قیلار (فان علم انه اخطأ بعدما صلی فلا إعادة علیه) اگر نمازی قیلد قد نصکره خطا ایلدیکنی بیلمسه اول کیمسه اوزرینه اعاده لازم کلز (وان علم ذلك وهو فی الصلوة استدرا الی القبلة و بنی علیها) اگر خطا ایلدیکنی نمازده اولدینی حالده بیلمسه قبله به دونوب انک اوزرینه بنا ایدر

باب صفة الصلوة

بواب نمازک هیئت بیاننده اولیجیدر (فرائض الصلوة ستة) نمازک فرضلری آتی در (التحریمة والقیام والقراءة والركوع والسجود والقعدة فی آخر الصلوة مقدار الشهد) افتتاح تکبیری قیام و قرائت و رکوع و ایکی سجده و قعدة آخره ده تشهد مقداری اوتور مقدر (فمأزاد علی ذلك فهو سنة) شول نسنه که ذکر اولنان الی فرض اوزرینه هیئت صلاتدن زائد اولدی سنتدر (واذا دخل الرجل فی الصلوة کبر) رجل نمازه داخل اولدینی وقتده تکبیر ایدر (ورفع یدیه مع التکبیر حتی یحاذی بابهامیه شحمتی اذنیه) دخی الارینی تکبیر ایله بیله قالدیرر باش پار مقلری قولاق لرینک یومشاغنه برابر اولنجیه دک (وان قال بدلا من التکبیر الله اجل او اعظم او الرحمن اکبر اجزاء عند ابی حنیفة و محمد رحمهما الله تعالی) اگر تکبیردن بدل مصلی ذکر اولنان اسم شریفلری دیسه امام اعظم و امام محمد رح حضرتلری عندلرنده اکا کفایت ایدر (وقال ابو یوسف لا یجوز الا بلفظ التکبیر) امام ابی یوسف بیوردیکه تکبیر لفظندن غیر یسیله جائز اولماز (و یعتمد بیده الیمنی علی اليسری و یضعهما تحت سرتیه) صاغ الینی صول الی اوزرینه اعتماد ایدوب کوبکی آلتنه وضع ایدر (ثم یقرأ سبحانک اللهم و بحمدک الی آخره) بوندن صکره آخرینه دک سبحانک او قور (و یستعذ بالله من الشیطان الرجیم) دخی اعوذ او قور (و یقرأ

بسم الله الرحمن الرحيم) دخی بسمه شریفه او قور (و یسر بهما فی نفسه)
 بونلری نفسنده کیزلی او قور (ثم یقرأ فاتحة الكتاب وسورة معها او ثلاث
 آیات قصيرة أو آية طويلة من ای سورة شاء) بوند نصکره فاتحه شریفه دخی
 انکله بیله بر سورده یا خود اوچ آیت قصیره یا خود بر آیت طویله قننی سورده دن
 دیلر ایسه قرائت ایدر (واذا قال الامام ولا الضالین قال امین) امام اولان کیمسه
 ولا الضالین دیدیکی وقتده کندی آمین دیر (۲) (ویقولها المؤمن ويخفونها)
 مقتدیلر دخی آمین دیوب اخفا ایدر لر (ثم یکبر ویر کع ویعتمد بیدیه علی رکبتیه)
 بوند نصکره تکبیر ایدوب رکوعه واریر اللریله دیزلری اوزرینه اعتماد ایدر
 (ویفرج اصابعه ویسط ظهره) پارمقلرینی آچوب آرقه سنی دوز قیلوب دوشه یه
 (ولایرفع رأسه) باشنی قالدیرمیه (ولاینکسه) دخی باشنی اشاغی اکز (ویقول
 فی رکوعه سبحان ربی العظیم ثلاثا) رکوع غنده او چکره ذکر اولان تسبیحی او قور
 (وذلك ادناه) بو اوچ کره تسبیح ادنی مرتبه در اوسط اولان بش اعلاسی یدی در
 (ثم یرفع رأسه من الركوع) بوند نصکره باشنی رکوعدن قالدیرر (ویقول
 سمع الله لمن حمده) بونی او قور (ویقول المؤمن ربناک الحمد) مقتدی اولان ربناک
 الحمد قوانی او قور (فاذا استوی قائما کبر وسجد) پس قائم اوله رق طوغر لدینی
 وقتده تکبیر ایدوب سجده ایدر (واعتمد بیدیه علی الارض) اللریله بر اوزرینه
 اعتماد ایدر (ووضع وجهه بین کفیه) یوزینی اللرینک بیننه وضع ایدر (وسجد
 علی انفه وجبهته) بورنی و آئی اوزرینه سجده ایدر (فان اقتصر علی احدها
 جاز عندانی حنیفه رحمه الله) امام اعظم رحمه الله عندنده ایکسینک بری اوزرینه
 اقتصار ایلسه جائز اولور (وقال ابو یوسف ومحمد رحمهما الله تعالی لا یجوز
 الاقتصار علی الاثني الا من عذر) امام ابی یوسف وامام محمد رحمهما الله
 بیوردیلر که اثنی اوزرینه عذر سز اقتصار جائز اولماز (وان سجد علی کور عمامته
 او علی فاضل توبه جاز) (اگر صاریغینک بو کومی اوزرینه یا خود توبینک
 آرتنی اوزرینه سجده ایلسه جائز اولور) (ویبیدی ضبعیه) دیرسکلرینی
 اظهار ایدر (ویجافی بطنه عن فحديه) قارتنی بودلرندن آیرر یعنی بعید
 ایدر (ویوجه اصابع رجلیه نحو القبلة) دخی ایاق پارمقلرینی قبله جانبنه

(۲) امام ومقتدیلر
 آمین لفظنی اخفا
 ایدر لر

دوندورر (و يقول في سجوده سبحان ربى الاعلى ثلاثا) دخى سجده سنده اوچكره
 ذكر اولنان قولى او قور (وذلك ادناه) شوذ كر اولنان تسبيحك ادنى مرتبه سيدر
 (ثم يرفع رأسه ويكبر) بوند نصكره باشنى قالد يروب تكبير ايدر (واذا اطمأن
 جالساً كبر وسجد) اوتور دينى حالد اعضالرى آرام ايلديكى وقتده تكبير
 ايدوب سجده ايدر (فاذا اطمأن ساجدا واستوى قائماً على صدور قدميه) پس
 سجده ايديجى اولدينى حالد معائن اولدينى وقتده طوغرىلور اياقلىرىنىك
 صدرى اوزرىنه قائم اولدينى حالد (ولا يقعد) اوتورماز (ولا يعتمد بيده
 على الارض) دخى الاريله يراوزرىنه اعتماد ايلمز (ويفعل في الركعة الثانية مثل
 ما فعل في الاولى) ركعت اولى ده ايشلديكى نسنه نك مثلى ركعت ثانيه ده دخى
 ايشلر (الا انه لا يستفتح ولا يتعوذ) لكن ركعت ثانيه ده سبحانك دخى اعوذ
 او قوماز (ولا يرفع يديه الا في التكبيرة الاولى) تكبيرة اولى نك ماعداسنده
 الارينى قالد يرماز (فاذا رفع رأسه من السجدة الثانية في الركعة الثانية) پس
 ركعت ثانيه ده مواقع اولان سجده ثانيه دن باشنى قالد يدينى وقتده (اقرش
 رجلاه اليسرى فجلس عليها) صول اياغنى دوشه يوب انك اوزرىنه اوتورر
 (و نصب اليمنى نصاباً ووجهه اصابعه نحو القبلة) دخى صاغ اياغنى ديكوب يارمقلىرىنى
 قبله جانبنه دوندورر (ووضع يديه على فخذه ويسط اصابعه ويتشهد) دخى
 الارينى فخذلى اوزرىنه قويوب يارمقلىرىنى دوشردخى تشهد ايدر (والتشهد
 ان يقول التحيات لله والصلوات الى آخره) دخى تشهد التحيات لله والصلوات
 والطيبات آخرىنه دك او قومقدر (ولا يزيد على هذا في القعدة الاولى) قعدة اولى ده
 شو تشهد اوزرىنه زياده ايلمز (ويقرأ في الركعتين الاخيرتين فاتحة الكتاب
 خاصة) آخركى ركعتلر ده خاصة فاتحة شريفه يي او قور (فاذا جلس في آخر الصلوة
 جلس كما جلس في الاولى) نمازك آخرنده اوتور دينى وقتده قعدة اولى ده
 اوتور دينى كى اوتورر (ويشهد ويصلى على النبي صلى الله تعالى عليه وسلم ودعا بما
 شاء مما يشبه الفاظ القرآن والادعية الماثورة) نمازك آخرنده تشهد ايدوب حضرت
 پيغمبر اوزرىنه صلوة وسلام ايدر يعنى اللهم صل وبارك او قور دخى ادعية ماثوره
 والفاظ قرآنه مشابه اولان شيلردن ديلديكى شيله دعا ايدر (ولا يدعو بما يشبه كلام

(الناس) ناسك كلامه مشابه اولان نسبه ايله دعا ايلمز (ثم يسلم عن يمينه فيقول السلام عليكم ورحمة الله) بوند انصكره صاغ جانبته سلام ويروب مذكور قولى او قور (ويسلم عن يساره مثل ذلك) صول جانبته ذكر اولنان مثللو سلام ويرر (ويجهر بالقرآن في الفجر وفي الركعتين الاوليين من المغرب والعشاء ان كان اماماً) اكر امام اولور سه قرآنى صباح نمازنده اخشام ويا تسو نماز لريك اولكي ركعتلر نده جهر ايله او قور (ويخفي القراءة فيما بعد الاوليين) دخى ركعت اولى لرك ما بىدى اولان صوك ركعتلر ده قرآنى اخفا ايدر (وان كان منفرداً فهو مخبر ان شاء جهر واسمع نفسه) اكر منفرد اولور سه مخبر در ديلر سه جهر ايدوب نفسه ايشنديرر (وان شاء خافت) ديلر سه مخفیدن او قور (ويخفي الامام القراءة في الظهر والعصر) امام قرآنى ايله وايكندى نماز لرنده اخفا ايدر (والوتر ثلاث ركعات لا يفصل بينهن بسلام) وتر اوج ركعتدر اول اوج ركعتك بيني سلام ايله فصل اول نماز (ويقنت في الثالثة قبل الركوع في جميع السنة) سنتك كايستنده اوجنجي ركعتده ركوعدن اول قنوت ايدر (ويقرأ في كل ركعته من الوتر فاتحة الكتاب) وتر دن هر ركعتده فاتحة شريفه بي او قور (وسورة معها) دخى فاتحة شريفه ايله بيله بر سورة او قور (فاذا اراد ان يقنت كبر ورفع يديه ثم قنت) پس قنوت ايتك مراد ايلديكي وقتده تكبير ايدوب الارخى رفع ايدر صكره قنوت ايدر (ولا يقنت في صلاة غيرها) وترك غيرى نمازده قنوت ايلمز (وليس في شيء من الصلوة قراءة سورة يعينها لايحوز غيرها) نمازك برنده عينيله بر سورة قرائت اولنه اول سورة نك غير يسي جائز اوليه بو مثللو اولمدى (ويكره ان يتخذ سورة بعينها في الصلوة ولا يقرأ في غيرها) دخى بر سورة بي عينيله بر نماز ايجون اتخا ايدوب اول سورة نك غير يسي او قوماق مكره اولور (وادنى ما يحزى من القرآن في الصلوة ما يتناوله اسم القرآن عند أبي حنيفة رَح) امام اعظم حضر تلى قنتده نمازده قرآن كر يمدن كفايت ايدن نظم شريفك اقل اسم قرآن شامل اولدينى مقدار در (وقال لا يحزى اقل من تلك آيات قصار الآية طويلة) امامين بيور ديلر كه اوج آيت قصيره دن يا خود بر آيت طويله دن نقصان كفايت ايلمز (ولا يقرأ المؤمن خلف الامام) دخى امامه اويان كييمسه

امامك خلفنده قرائت ايلمز (ومن اراد الدخول في صلوٰة غيره محتاج الى نيتين
نية الصلوٰة ونية المتابعة) امامه اقتدا ايتمكي مراد ايدن كيّمسه ايكي نيته محتاج
اولور يعني نماز نيتنه ومتابعت نيتنه (والجماعة سنة مؤكدة) جماعت سنت مؤكده در
(واولى الناس بالامامة اعلمهم بالسنة) ناسك امامته اولى سى مسائل فقهيه به
زياده عالم اولانيدر (فان تساوا فاقراهم) اكر مسائل صلاتي بيلمده مساوى
اولور سه امامته اولى اولان قرائتي زياده كوزل اولانيدر (فان تساوا فاقورعهم)
پس قرائتده مساوى اولور سه زياده متقى اولانيدر (فان تساوا فاسنهم)
اكر تقواده دخى مساوى اولور سه امامته اولى اولان آنلرك زياده اختياريدر
(ويكره تقديم العبد والاعرابى والفاسيق والاعمى وولد الزنا) دخى كوله ي
وباديه نشين اولان عربارى وفسقى معلى اولانى واعماي وولد زناي امامت
ايچون تقديم مكر وهدر (فان تقدموا جاز) اكر شو ذكر اولنلر تقدم ايدر لر
ايسه جائز اولور (وينبى للامام ان لا يطول بهم الصلوٰة) امام ايچون لايق
اولان جماعته نمازى تطويل ايتماكدر (ويكره للنساء ان يصلين وحدهن
بجماعة) وعور تلى ايچون يالكز اولدقلى حالده كندولردن بريسنى امامته
تقديم ايدوب جماعت اوله رق نماز قيلملى مكر وهدر (فان فعلن ذلك وقفت
الامام وسطهن) پس شو مثللو ايشلر ايسلر اماملى انلرك اورتلر نده دورر
(ومن صلى مع واحد اقامه عن يمينه) بر كيّمسه بر آدم ايله بيله قيلسه آنى صاغ
جانبنده اقامه ايدر (وان كان اثنين تقدم عليهما) اكر ايكي آدم ايله بيله قيلار سه
انلرك اوزرينه تقدم ايدر (ولا يجوز للرجال ان يقتدوا بامرأة اوصي) رجلار
ايچون عورته ياخود صبي به اقتدا ايتمك جائز اولماز (ويصف الرجال ثم
الصبيان ثم الخنثى ثم النساء) ابتدا رجلار صكره صبيلا صكره خنثى صكره نسالر
صف اولور لر (فان قامت امرأة الى جنب رجل وهما مشتركان في صلوٰة
واحدة فسدت صلوٰته) اكر بر عورت بر رجلك ياننده قائمه اولسه
حالبوكه آنلرده بر نمازده مشترك اولديلر اول رجلك نمازى فاسد اولور
عورتك نمازى فاسد اولماز (ولا يصح للرجل ان يؤم امرأة الابالنية)
دخى رجل ايچون صحيح اولماز عورته امام اولماق لكن نيت ايله صحيح

اولور (ویکره للنساء حضور الجماعة) عورتلرایچون جماعته حاضره اولمق
 مکروهدر (ولا بأس بان تخرج المعجوز فی الفجر والمغرب والعشاء) اختیار
 عورتلرایچون صباح نمازنده و اخشام ویاتسو نمازلرنده جماعته حاضر
 اولمرنده بأس یوقدر لکن لا بأسک ترکی اولادر (ولا یصلی الطاهر خلف
 من به ساس البول) بولی دائماً آقان کیمسه نک خلفنده طاهر اولان کیمسه
 نماز قیلمز (ولا الطاهرات خلف المستحاضة) دخی مستحاضه اولان عورتک
 خلفنده طاهره اولان عورتلر نماز قیله مز (ولا القاریء خلف الامی) دخی
 اوقومق بیلمین کیمسه نک قرائت ایدیچی کیمسه نماز قیلمز (ولا المکتسی خلف
 العریان) دخی چیلاق اولان کیمسه نک خلفنده عریان اولیان کیمسه نماز قیلمز
 (ویجوز ان یؤم المتیمم للمتوضئین) آبدست آلیچی کیمسه لره نیم ایدیچی
 کیمسه نک امامتی جائز اولور (والماسح علی الخفین للغاسلین) خف اوزرینه
 مسح ایدن کیمسه نک غاسل اولان کیمسه لره امامتی جائز اولور (ویصلی القائم
 خلف القاعد) قائم اولان کیمسه قاعدک خلفنده نماز قیلار (ولا یصلی الذی
 یرکع ویسجد خلف المومی) رکوع وسجود ایله نماز قیلان کیمسه ایما ایله قیلانک
 خلفنده نماز قیلماز (ویصلی المفترض خلف المتنفل) فرض قیلان کیمسه
 نافله قیلانک خلفنده نماز قیلماز (ولا من یصلی فرضا خلف من یصلی فرضاً آخر)
 دخی فرض قیلان کیمسه فرض آخر قیلانک خلفنده نماز قیلماز (ویصلی المتنفل
 خلف المفترض) نافله قیلان کیمسه فرض قیلان کیمسه نک خلفنده نماز قیلار
 (ومن اقتدی بامام ثم علم ان الامام علی غیر وضوء اعاد الصلوة) بر کیمسه بر امامه
 اقتدا ایدوب صکره امامک آبدستمز اولدیغنی بیاسه اول کیمسه نمازینی
 چویرر (ویکره للمصلی ان یعبث بشوبه او بجسده) مصلی ایچون اثوابیله یا خود
 جسدیله اوینامق مکروهدر (ولا یقلب الحصى الا ان لا یمکنه السجود)
 دخی مصلی سجده موضعندن اوراق طاش کیدر من لکن سجده ممکن
 اولمازسه اول وقتده کیدر منک ضرری یوقدر (فیسویه مرة واحدة)
 پس سجده ممکن اولمدینی صورتده بر کره الیه دوزلر (ولا یفرق
 اصابعه) دخی پارمقلرینی اویناقلرندن سسلندیر من (ولا یتخصر) دخی

الربی بو کور لرینه قویماز (ولا یعقص شعر) دخی شعرینی قفا سنده باغلاماز
 (ولا یکف ثوبه) دخی اثوابی الیه قالدیرماز (ولا یسدل ثوبه) دخی اثوابی
 اوموز لرینه آلوب صالی ویرمز (ولا یلتفت یمینا و شمالا) دخی صاغ و صول
 طرفه نظر ایتمز (ولا یقی کاقعاء الکلب) دخی کلب او توریشی کی او تورماز
 (ولا یرد السلام بلسانه) لسانیه سلامی ردایتمز (ولا بیده) دخی الیه ردایتمز
 (ولا یتربع الا بعذر) وعذر سز بغداداش قورهماز (ولا یا کل ولا یشر ب) دخی
 یمک یمز و صو ایچمز (فان سبقه الحدث انصرف وان کان اماما استخلف
 وتوضاً و بنی علی صلوته مالم یتکلم) اگر مصلی به حدث سبقت ایلسه دوز
 اگر امام ایسه یرینه برینی نصب ایدر و ابدست آلوب نمازی اوزرینه بسا ایدر
 اگر دنیا کلامی سویلمد یسه (والاستیناف افضل) نمازی دوز ندیر مک افضلدر
 (فان نام فاحتمل او جن او اعمی عایه او قهقهه استأنف الصلوة والوضوء) اگر
 مصلی او یقویه واروب احتلام اولسه یا خود دیوانه اولسه یا خود بایلسه یا خود
 نمازده قهقهه ایلسه نمازی دخی آبدستی دوز ندیرر (وان تکلم فی صلوته عمداً
 او سهواً بطلت صلوته) اگر نمازده قصداً یا خود سهواً کلام سویلسه نمازی باطل
 اولور (وان سبقه الحدث بعد التشهد توضاً وسلم) اگر مصلی بی حدث سبقت
 ایلسه تشهد نصکره آبدست آلوب سلام ویرر (وان تعدد الحدث فی هذه الحالة
 او تکلم او عمل عملاً ینافی الصلوة تمت صلوته) دخی تشهد نصکره قصداً حدث
 ایجاد ایلسه یا خود کلام سویلسه یا خود نمازده منافی اوله رق بر عمل ایلسه نمازی
 تمام اولور (وان رأى المتیمم الماء فی صلوته بطلت صلوته) اگر تیمم ایدن کیمسه
 نمازنده صوی کورسه نمازی باطل اولور (وان رآه بعد ما قعد قدر التشهد او کان
 ماسحاً فانقضت مدة مسح او خلع خفيه بعمل رقیق او کان امیاً فتعلم سورة او عریاناً
 فوجد ثوباً او مویاً فقد ر علی الركوع والسجود او صاحب ترتیب فتذکر ان علیه
 صلوة قبل هذه او احدث الامام القاری فاستخلف امیاً او طلعت الشمس فی صلوة
 الفجر او دخل وقت العصر فی الجمعة او کان ماسحاً علی الجبيرة فسقط عن برء بطلت
 الصلوة فی جمیع ذلك فی قول ابی حنیفة) اگر متیمم اولان کیمسه تشهد مقداری
 او تور دقدن صکره صوی کورسه یا خود مصلی ماسح اولوب مسحک مدتی تمام اولسه

معلوم اوله که صاحب ۲۷ ترتیب اولان کیمسه یه کوره فائته ایله وقتیه بیننده دخی

فوائت بیننده ترتیب
شرطدر اکر فائته
خاطرنده اولدینی
حاله بر فرض قیلسه
قیلدینی فرضک
فرضیتی امام اعظم
عسندنده موقوفا
فاسد اولور یعنی
صحتیهده وفسادیهده
حکم اولنماز امامین
قتنده بانافاسد اولور
یعنی فسادیه حکم
اولنور پس اول
فائته بیاتی وقت
نمازدن اول قضا
ایدرسه قیلدینی نمازک
فرضیتی فاسد اولوب
نقله منقلب اولور
واکر اتی وقت
نمازی ادادن صکره
اول فائته بیاتی قضا
ایدرسه قیلدینی
نمازلرک فرضیتی
امام اعظم رح قنده
صحیح اولور امامین
رح قنده صحیح
اولماز دخی و ترده
عمل جهندن فرض

یاخود براینجه عمل ایله خفلرینی چبقارسه یاخود امی اولوب پس تشهد
مقداری اوتوردقد نصکره بر سوره تعلم ایلسه یاخود عریان اولوب اول
حالتده ثوب بولسه یاخود ایما ایدیجی اولوب پس رکوع وسجوده قادر
اولسه یاخود صاحب ترتیب اولوب قیلدینی نمازدن اول کندی اوزرنده
نماز اولدینی تذکر ایلسه یاخود قاری اولان امامه حدث عارض اولوب
برامی کیمسه بی استخلاف ایلسه یاخود صباح نمازنده کونش طلوع ایلسه
یاخود جمعهده ایکندینک وقتی داخل اولسه یاخود یاره باغی اوزرینه مسح
ایدیجی اولوب پس اول یاره ایو اولوب اول جیره ساقط اولسه امام اعظم
حضر تلمینک قول شریفنده بوصورتلرک جمیعسندنده نماز باطل اولور
(وقالات صلوته) امامین رحمهما الله تعالی بیوردیلرکه نمازی تمام اولدی

باب قضاء الفوائت

بواب کچمش نمازلری قضا ایتنک بیاننده اولیجیدر (ومن فاتته صلوۃ قضیها
اذا ذکرها وقدمها علی صلوۃ الوقت الا ان یخاف فوت صلوۃ الوقت فقدم
صلوۃ الوقت الفائتة ثم یقضیها) بر کیمسه نیک بر نمازی فوت اولسه اول نماز
خاطرینه کلدیکی وقتده قضا ایدر دخی اول کچمش نمازی وقت نمازی اوزرینه
تقدیم ایدر لکن وقت نمازینک فوتندن خوف ایلدیکی وقتده پس وقت
نمازینی تقدیم ایدوب صکره فائته بیاتی قضا ایدر (وان فاتته صلوات رتبهایی القضاء
کما وجبت فی الاصل الا ان تزد الفوائت علی ست صلوات فیسقط الترتیب فیها
فی قول ابی حنیفة رح وقالوا اذا زادت الفوائت علی خمس صلوات فیسقط الترتیب
فیها) اکر صلینک بر قاج وقت نمازی فوت اولسه اول نمازلری ترتیب ایله قضا
ایدر اصلده واجب اولدینی مثللو لکن فوائت اتی وقت نماز اوزرینه زائده
اولدینی وقتده ترتیب ساقط اولور اول صورتده قنغیسنی دیلر سه آتی قضا ایدر

باب اوقات التي یکره فیها الصلوۃ

بو باب نماز کندوسنده مکروه اولان وقتلر بیاننده اولیجیدر (لا تجوز
الصلوۃ عند طلوع الشمس ولا عند غروبها ولا عند قیامها فی الظهيرة)
شمسک طلوعی دخی غروبی وزوالی عسندنده نماز قیامق جائز اولماز
(ولا یصلی علی جنازة ولا یسجد للتلاوة) دخی جنازه اوزرینه نماز

قیلماز دخی سجده تلاوت اول نماز (الاعصر یومه عند غروب الشمس) لکن اول کونک ایکندیسی غروب شمس عندنده جائز اولور (ویکره ان یتنفل بعد صلوۃ الفجر حتی تطلع الشمس) دخی صباح نمازند نصکره شمس طلوع ایدنه دک نافله نماز قیلحق مکروه اولور (وبعد صلوۃ العصر حتی تغرب الشمس) دخی ایکندی نمازند نصکره شمس غروب ایلیه نه دک نافله قیلحق مکروه اولور (ولا باس بان یصلی فی هذین الوقتین الفوائت ویسجد فی التلاوة ویصلی علی الجناسة) دخی شوذکر اولنان ایکی وقتده فوائت وسجده تلاوت وجنازه نمازی قیلحقده بأس یوقدر (ولا یصلی رکعتین الطواف فیهما) لکن ذکر اولنان وقتلرده طواف ایچون ایکی رکعت نماز قیلماز (ویکره ان یتنفل بعد طلوع الفجر با کثر من رکعتی الفجر) دخی فجر طلوع ایلد کد نصکره صباح نمازینک ایکی رکعت سننندن زیاده نافله قیلحق مکروه اولور (ولا یتنفل قبل المغرب) دخی اقشام نمازندن اول نافله قیلماز

❦ باب النوافل ❦

بواب نافله نماز لری قیلمنک بیاننده اولیجیدر (السنة فی الصلوۃ ان یصلی رکعتین بعد طلوع الفجر واربعاً قبل الظهر ورکعتین بعدها واربعاً قبل العصر ان شاء رکعتین ورکعتین بعد المغرب واربعاً قبل العشاء واربعاً بعدها وان شاء رکعتین) نمازده سنت اولان ایکی رکعت طلوع فجر دن نصکره ودرت رکعت اولیه دن اول وایکی رکعت اولیه دن نصکره وایکندیدن اول درت رکعت دیلر سه ایکی رکعت واقشام نمازند نصکره ایکی رکعت ودرت رکعت عشادن اول ودرت رکعت یاتسود نصکره دیلر سه ایکی رکعت قیلنمقدر (ونوافل النهار ان شاء صلی رکعتین بتسلیمة واحدة وان شاء اربعاً) کوندزک نافله سی دیلر سه بر سلام ایله ایکی رکعت واکر دیلر سه درت رکعت قیلار (وتکره الزیادة علی ذلك) شودرت رکعت اوزرینه بر سلام ایله کوندز نافله سننده زیاده ایتمک مکروه اولور (واما نافلة اللیل قال ابو حنیفة رح ان صلی ثمانی رکعات بتسلیمة واحدة جاز وتکره الزیادة علی ذلك) اما کیجه نافله سی امام اعظم حضر تلی بیوردیلر که بر سلام ایله سکز رکعت قیلسه جائز اولور بر سلام ایله شو سکز رکعت اوزرینه زیاده کیجه نافله سننده

صلوت مستقله در امامین رح قنده ذکر می مفسد کلد در زیر انلرک عندنده و تر سنندر و دخی ترتیب اوچ سنه ایله ساقط اولور اولاضیق وقتله یعنی فاشته بی وقتیه دن اول قضا ایله اول وقتیه بی ادایه وقت قالماز اول زمانده ترتیب ساقط اولور ایکنجی فاشته بی نسیان ایله اوچنجی فوائت الی یه بالغ اولمغه فوائت حدیثه اولسون قدیمه اولسون دخی فوائت الی یه بالغ اولوب ترتیبندن ساقط اولدقدن صکره التیدن بر قاجینی قضا ایتمکله ترتیبیه عودت ایتمز تا که آتی فوائتی ترتیب ایله بالسکیه قضا ایلیه نه دک

مکروه اولور (وقال ابو يوسف و محمد رحمهما الله تعالى لا يزيد بالليل على ركعتين بتسليمة واحدة) امام ابو يوسف و امام محمد رح بيورديلر كه كيجه نافله سنده برسلا م ايله ايكي ركعت اوزرينه زياده ايتمز (والقراءة في الفرض واجبة في الركعتين الاوليين) فرض نمازلرك اولكي ركعتلرنده قرائت فرضدر (وهو مخير في الاخيرين ان شاء قرأ وان شاء سكت وان شاء سبىح) فرضك آخركي ركعتلرنده مخيردر ديلرسه قرائت ايدر ديلرسه سكوت ايدر ديلرسه تسبيح ايدر (والقراءة واجبة في جميع ركعات النوافل وفي جميع الوتر) دخي قرائت نافله نمازلرك دخي وترك جميع ركعتلرنده فرضدر (ومن دخل في صلاة النفل ثم افسدها قضاها) بر كيمسه نافله نمازه شروع ايدوب بعده آني فساد و يرسه اول كيمسه اوزرينه اول نفلي قضا لازم كلور (وان صلى اربع ركعات وقعد في الاوليين ثم افسد الاخيرين قضى ركعتين) اكر درت ركعت نافله نماز قيلوب ايكي ركعتك باشنده اوتورسه بعده آخركي ركعتلري افساد ايلسه فقط ايكي ركعت قضا ايدر (ويصلى النافلة قاعدا مع القدرة على القيام) قيامه قدر تيله بيله نافله ني اوتور ديني حالد قيلار (وان افتتحها قائما ثم قعد جاز عند ابى حنيفة رح) اكر قائم اول ديني حالد نافله يه شروع ايدوب بعده اوتورسه امام اعظم رح عندنده جائز اولور (وقال لا يجوز الا بعذر) امامين رح بيورديلر كه عذرسز جائز اولماز (ومن كان خارج المصر يتنقل على دابته الى اى جهة توجهت يومى ايماء) بر كيمسه مصر ك خارجنده بولنسه حيواني قننى جهته توجه ايلديسه ده ايماء ايدوب اول حيوان اوزرنده نافله نماز قيلار

باب سجود السهو

بواب سجدة سهوك بياننده اوليجيدر (سجود السهو واجبة في الزيادة والنقصان بعد السلام) سجدة سهو نمازده زياده و نقصانده سلامدن صكره واجبه در (يسجد سجدين ثم يتشهد ويسلم) ايكي سجده ايله سجده ايدوب و بعده تشهد ايدوب و سلام ويرر (والسهو يلزم اذا زاد في صلوة فعلا من جنسها ليس منها) سجدة سهو نمازك جنسندن اولوب نمازندن اوليان بر فعلى زياده ايتدوكى وقتده لازم كلور (اوترك فعلا مسنونا اوترك قراءة فاتحة الكتاب او القنوت او التشهد او تكبيرات

العیدین اوجہر الامام فیما یخافت او خافت فیما یجہر) یاخود بر فعل مسنونی
یعنی بر فعل کہ انک واجب اولسی حدیث شریف ایلہ ثابت اولدی یاخود
فاتحہ قرآنتی یاخود قنوتی یاخود تشهدی یاخود بیرام تکبیر لرینی ترک
ایلسہ یاخود امام کیزلی او قویہ جق محلدہ آشکارہ وجہر یلہ او قویہ جق
یردہ کیزلی او قومق کبی بوذ کر اولنان صور تلردہ سجدة سہو لازم کلور
(وسہو الامام یوجب علی المؤمن السجود فان لم یسجد الامام لم یسجد المؤمن)
امامک سہوی مقتدیلر اوزرینہ سجدة سہوی اقتضا ایدر پس امام سجدة
ایتمدیسہ مقتدی دخی سجدة ایتمز (وان سہا المؤمن) اکر مقتدی سہو ایدر سہ
(لم یلزم الامام ولا المؤمن السجود) امامہ دخی مقتدی یہ سجدة سہو لازم
اولماز (ومن سہا عن القعدة الاولى ثم تذکر وهو الى حال القعود اقرب عاد
فجلس وتشہد وان کان الى حال القيام اقرب لم یعد ویسجد للسهو) بر کیمسہ
قعدة اولیدن سہو ایدوب بعدہ قعود حالنہ قریب اولدینی حالہ خاطرینہ
کلسہ قعودہ عودت ایدر پس اوتوروب دخی تشهد ایدر وا کر قیام حالنہ
اقرب اولور سہ عودت ایتمیوب سہوی ایچون سجدة ایدر (وان سہا عن القعدة
الاخيرة فقام الى الخامسة يرجع الى القعدة مالم یسجد للخامسة ویسجد للسهو)
ا کر مصلی قعدة اخیره دن سہو ایدوب پس بشنچی یہ قائم اولسہ مادامکہ
بشنچی ایچون سجدة ایتمدی قعدة یہ رجوع ایدر دخی سہوی ایچون سجدة
ایدر (فان قید الخامسة بسجدة بطل فرضہ ونحوات صلوتہ نفلا وکان علیہ
ان یضم الیہا رکعة سادسة) ا کر بشنچی بی سجدة ایلہ قیدلسہ فرضی
باطل اولوب ونمازی نافلہ یہ دوزر اول کیمسہ اوزرینہ رکعت خامسہ یہ
رکعت سادسہ ضم ایتمک لازمدر (وان قعد فی الرابعة قدر التشہد ثم قام
الى الخامسة ولم یسلم یظنہا القعدة الاولى عاد الى القعود مالم یسجد فی الخامسة
ویسلم) ا کر نردنجیدہ تشهد مقداری اوتوروب بعدہ خامسہ یہ قائم
اولسہ سلام ویرمیوب قعدة اولی ظن ایدر اولدینی حالہ مادامکہ بشنچی
ایچون سجدة ایتمدی قعودہ عودت ایدوب سلام ویرر (وان قید الخامسة
بسجدة ضم الیہا رکعة اخرى وقد تمت صلوتہ والركعتان له نافلة) ا کر
بشنچی بی سجدة ایلہ قیدلسہ اکا بر رکعت ضم ایدر دخی نمازی تمام اولور

ایکی رکعت انک ایچون نافله در (ومن شك في صلوته فلم يدر اثلاثا صلى
ام اربعا وذلك اول ما عرض له استأنف الصلوة) برکیمسه نمازنده شك
ایدوب پس اوج رکعت یاخود درت رکعتی قیایدیغنی بیلمسه وبوشك اول
مصلی یه عارض اولانلرك اولی اولسه نمازی دوندیرر (فان كان الشك
يعرض له كثيرا بنى على غالب ظنه ان كان له ظن وان لم يكن ظن بنى
على اليقين) اكر شك اول مصلی یه اکثری عارض اولورسه غالب ظنی
اوزرینه بناایدر اكر انك ایچون ظن اولمازسه یقین اوزرینه بناایدر

باب صلوة المريض

بواب خسته اولان کیمسه نك نمازی بیاننده اولیجیدر (اذا تعذر على المريض
القيام صلى قاعدا يركع ويسجد) مريض اوزرینه قیام متعذر اولدیغنی وقتده
اوتوردیغنی حالده ركوع وسجود ایدرك قیلار (وان لم يستطع الركوع والسجود
يومی ايماء وجعل السجود اخفض من الركوع) اكر ركوعه وسجوده قادر
اولمازایسه ركوعنی سجودندن آلقاق قیلهرق ایماایدر (ولا يرفع الى وجهه
شيئا ليسجد عليه) وجهندن یكا سجده ایتك ایچون برشی قالدیرمن
(فان لم يستطع القعود استأق على ظهره وجعل رجله الى القبلة واومى
بالركوع والسجود) واكر مريض اوتورمیه قدرتی اولمازسه ظهري اوزرینه
یاتار دخی ایقلرینی قبله دن یكا اوزادوب ركوع وسجود ايله ایماایدر
(فان لم يستطع اضطلع على جنبه ووجهه الى القبلة واومى جاز) اكر ظهري
اوزرینه استلقایه قادر اولمازسه یانی اوزرینه یاتوب یوزی قبله یه اولهرق
ایما ایلسه جائز اولور (فان لم يستطع الايماء برأسه اخر الصلوة) اكر باشيله
ایمایه قدرتی اولمازسه نمازی تأخیر ایدر (ولا يومى بعينه ولا بقابه ولا بحاجبيه)
دخی کوزيله وقلبی ايله وقاشلری ايله ایما ایلمز (فان قدر على القيام ولم يقدر
على الركوع والسجود لم يلزمه القيام وجاز ان يصلى قاعدا يومى ايماء) اكر
قیام اوزرینه قادر اولوب ركوع وسجود اوزرینه قدرتی اولمازسه اول
کیمسه یه قیام لازم اولیوب اوتوردیغنی حالده ایما ایدرك قیلحق جائز اولور
(فان صلى الصحيح بعض صلوة قائما ثم حدث به مرض ثم عاها قاعدا يركع ويسجد
او اومى ان لم يستطع الركوع والسجود او مستلقيا ان لم يستطع القعود) اكر

صحیح اولان کیمسه نمازینک بعضیسنی قائم اولدینی حالده قیلسه بعده برمرض
حادث اولسه اوتور دینی حالده رکوع وسجود ایدرک اول نمازی تمام ایدر
یاخود رکوعه وسجوده قدرتی اولمازسه ایما ایدر یاخود قعوده قدرتی اولمازسه
مستقی اولدینی حالده نمازی تمام ایدر (ومن صلی بعض صلوته قاعدا یرکع
ویسجد لمرض به ثم صح بنی علی صلوته قائماً) دخی بر کیمسه نمازینک بعضیسنی
قاعد اولدینی حالده رکوع وسجود ایدرک برمرض سببیله قیلسه بعده اول
مرضدن خلاص اولوب افاقت بولسه قائم اولدینی حالده نمازی اوزرینه
بنا ایدر (وقال محمد رح یستأنف الصلوة) امام محمد رح بیوردیکه نمازی
دوندیرر (وان صلی بعض صلوته بالایماء ثم قدر علی الركوع والسجود
استأنف الصلوة) اکر نمازینک بعضیسنی ایما یله قیلوب بعده رکوع وسجود
اوزرینه قادر اولسه نمازی دوندیرر (ومن اعطی علیه خمس صلوات فمادونها
قضاها اذا صح) بر کیمسه بیهوش اوله رق بش وقت وبش وقتدن نقصان
نمازی فوت اولسه افاقت بولدینی وقتده آنلری قضا ایدر (وان فاتته بالاغماء
اکثر من ذلك لم یقض) واکر بیهوش اوله رق شو بش وقتدن اکثری
فوت اولسه قضا ایلمز بی خبر اولوب کچن نمازلری تعقل ایلمدیکی ایچون

باب سجود التلاوة

بواب سجدة تلاوتك بیاننده اولیجیدر (سجود التلاوة فی القرآن اربع عشرة
سجدة) سجدة تلاوت قرآن عظیم الشانده اون درتدر (فی آخر الاعراف
وفی الرعد والنحل والاسراء ومريم والاولی فی الحج والفرقان والنمل والم
تنزیل وصحم السجدة والنجم واذا السماء انشقت وافرأ باسم ربك) سجود
تلاوت قرآن کریمده شوذکر اولسان اون درت سورة شریفه لرده در
(والسجود واجب فی هذه المواضع علی التالی والسامع سواء قصد
سماع القرآن او لم یقصد) دخی سجده ایتمک شو مواضعده سامع وتالی
اوزرینه واجبد قرآنی ایشتمک قصد ایتمسون یاخود ایتمسون (واذا تلا
الامام آية سجدة سجدها وسجد المأموم معه) دخی امام آیت
سجدهنی تلاوت ایلدیکی وقتده امام سجده ایدوب ومأموم دخی انکله بیله
سجده ایدر (وان تلا المأموم لم یسجد الامام ولا المأموم) اکر مأموم

آیت سجده بی تلاوت ایلمسه امام و مأموم سجده ایلمز (وان سمعوا وهم في الصلوة آية سجدة من رجل ليس معهم في الصلوة لم يسجدوها في الصلوة وسجدوها بعد الصلوة فان سجدوا في الصلوة لم تجزهم ولم تفسد الصلوة) اكر امام و مقتدير نمازده آیت سجده بی كند و لر ایله بیله نمازده اولمیان بر رجلدن استماع ایلمسه لر نمازده سجده ایتمیوب نمازده نسكره سجده ایدر لر پس نمازده سجده ایلمسه لر آنلره کفایت ایتمز و نماز لر ی فاسد اولماز (ومن تلا آية سجدة فلم يسجدوها حتى دخل في الصلوة فتلاها سجد لها اجزاؤه السجدة عن التلاوتين) بر کیمسه آیت سجده بی تلاوت ایدوب نمازده داخل اولنه دك سجده ایلمسه پس نمازده تلاوت ایدوب سجده ایلمسه ایکی تلاوت دن بر سجده اكا کفایت ایدر (وان تلاها في غير الصلوة فسجد ثم دخل في الصلوة فتلاها سجد لها ولم تجزئه السجدة الاولى) اكر سجده آیتي نمازك طشره سنده تلاوت ایدوب سجده ایلمسه بعده نمازده داخل اولوب تلاوت ایلمسه انك ایچون بر دخی سجده ایدر اولکی سجده اكا کفایت ایتمز (ومن كررت تلاوة سجدة واحدة في مجلس واحدة اجزاؤه سجدة واحدة) بر کیمسه مجلس واحده ده سجده واحده نك تلاوتی تکرار ایلمسه اول کیمسه به سجده واحده کفایت ایدر (ومن اراد السجود كبر ولم يرفع يديه وسجد ثم كبر ورفع رأسه ولا تشهد عليه ولا سلام) بر کیمسه سجده تلاوت ایتمك مراد ایلمسه اللربنی قالدیر میهرق تکبیر ایدوب سجده ایدر بعده تکبیر ایدوب رأسنی قالدیرر آنك اوزرینه تشهد و سلام لازم کلز

باب صلاة المسافر

بواب مسافرك نمازی بیاننده اولیجیدر (السفر الذي تتغير به الاحكام ان يقصد الانسان موقعا بينه وبين مصره مسيرة ثلاثة ايام بسير الابل ومشى الاقدام ولا يعتبر في ذلك السير في الماء) اول سفر كه آنكله عبادته دائر احكام تغیر ایدر انسان بر محلی قصد ایلمكدر كه اول محل بینيله مملكتك بیني آياقلر و دوه لر کیدیشی ایله اوچكونلك یول اوله صوده یورومك بومقامده اعتبار اولنماز (وفرض المسافر عندنا في كل صلاة رباعية ركعتان لا تجوز له الزيادة عليهما) دخی مسافرك فرضی درت ركعتی نمازلك كلیننده بزم عندمزده ایکی ركعتدر ایکی ركعت اوزرینه زیاده جائز اولماز

(فان صلى اربعا وقد قعد في الثانية مقدار التشهد اجزأته الر كعتان عن فرض
وكانت الاخرى ان له نافلة) اكر مسافر درت ركعت قلوب ايكنجیده تشهد
مقداری او توره اولكي ايكي ركعت فرضندن كفايت ايدوب آخر كي ركعتلر
انك ايجون نافله اولور (وان لم يقعد في الثاني فسدت صلوته) واكر ايكنجیده
او توره مازسه نمازی فاسد اولور (ومن خرج مسافرا صلى ركعتين اذا فارق
بيوت المصر) بر كيمسه مسافره سفر مراد ايدني اولدني حالد چيقسه شهر ينك
بيوتندن مفارقت ايلديكي وقتده ايكي ركعت قیلار (ولا يزال حكم السفر حتى
ينوي الاقامة في بلد خمسة عشر يوما فصاعدا فيلزمه الاتمام) سفر حكی زائل
اولماز مسافر بر شهر ده اون بش كون مقداری يا خود زیاده اقامتی نیت ایتدجه
اون بش كون يا خود زیاده اقامتی نیت ایلديكي وقتده نمازی اتمام لازم كلور
(وان نوى الاقامة اقل من ذلك لم يتم) واكر اقامتی شو اون بش كوندن آذیت
ايدرسه نمازی تمام ایلمز (ومن دخل بلدا ولم ينو ان يقيم فيه خمسة عشر يوما
وانما يقول غدا اخرج او بعد غدا اخرج حتى بقى على ذلك سنين صلى ركعتين)
بر كيمسه بر شهر ده داخل اولدقده اول شهر ده اون بش كون اقامتی نیت ایلميوب
يارين يا خود او بر كون چيقارم ديه رك تا كه بونك اوزرينه بر قاج سنه باقی قالسه
اول مسافر نمازی ايكي ركعت قیلار (واذا دخل العسكر ارض الحرب فنووا
الاقامة خمسة عشر يوما لم يتموا الصلوة) دخی عسكر ارض حرب ده داخل
اولدقلى وقتده اون بش كون اقامتی نیت ایلسه لر نمازی تمام ایتز لر (واذا دخل
المسافر في صلوة المقيم مع بقاء الوقت اتم الصلوة) دخی مسافر وقتك
بقاسيله بيله مقيمك نمازینه داخل اولسه نمازی تمام ايدر (وان دخل
معه في فائتة لم تجز صلوته خلفه) اكر مسافر مقيم ايله بيله فائتیه داخل
اولسه اول مسافر ك نمازی مقيمك خلفنده جائز اولماز (واذا صلى المسافر
بالمقيمين صلى ركعتين وسلم ثم اتم المقيمون صلوتهم) اكر مسافر مقيمله
نماز قیلدير سه ايكي ركعت قلوب سلام ويرن بعده مقيمله نماز لر بني اتمام
ايدر لر (ويستحب له اذا سلم ان يقول اتموا صلوتكم فاناقوم سفر) دخی
مسافر ايجون مستحب اولور سلام ويريكي وقتده ذكر اولنان قولى ديمك
(وان دخل المسافر مصره اتم الصلوة وان لم ينو الاقامة فيه) اكر مسافر

کندی شهرینه داخل اولسه نمازینی اتمام ایدر هر چند اول شهرده اقامتی نیت
ایتمز ایسه ده (ومن كان له وطن فانتقل عنه واستوطن غيره ثم سافر فدخل وطنه
الاول لم يتم الصلوة) بر کیمسه ایچون بروطن اولوب پس اول وطندن انتقال
ایدوب غیری محلی وطن اتخاذا یسه بعده مسافرت ایدوب وطن اولنه داخل
اولسه نمازی اتمام ایلمز (ومن فاتته صلوة في السفر قضاها في الحضر ركعتين)
بر کیمسه نك سفرده بروقت نمازی فوت اولسه حضرده آتی ایکی رکعت قضا ایدر
(ومن فاتته صلوة في الحضر في حالة الإقامة قضاها في السفر اربعا) بر کیمسه
حضرده اقامت حالنده بروقت نمازی فوت اولسه اول نمازی سفرده درت
رکعت اوله رق قضا ایدر (واذا نوى المسافر ان يقيم بمكة ومني خمسة عشر يوما
لم يتم الصلوة) چن مسافر مکه و مناده اون بش کون اقامتی نیت ایسه نمازی
تمام قبله ماز (والعاصي والمطيع في سفره في الرخصة سواء) پادشاهه اطاعت
ایدوب وایتمین سفر لرنده رخصتده برابر در

باب صلوة الجمعة

بواب جمعه نمازی بیاننده اولیجیدر (لا تصح الجمعة الا في مصر جامع او في مصلی
المصر) جمعه نمازی جائز اولماز مکر انواع صنایعی جامع اولان مصرده یاخود
مصرک مصلاسنده جائز اولور (۹) (ولا تجوز اقامتها الا للسلطان او من امره
السلطان) جمعه نمازینی سلطان یاخود سلطانک امر ایلدیکی کیمسه لر دن
غیریسی ایچون قیلدیر مق جائز اولماز (ومن شراؤها الوقت فتصح في وقت الظهر
ولا تصح بعده) جمعه نك شرا ائطندن بریسی وقتدر پس او یله وقتنده جمعه نمازی
صحیح اولوب و او یله نك وقتی خروج ایتد کد انصره صحیح اولماز (ومن شراؤها
الخطبة قبل الصلوة يخطب الامام خطبتين يفصل بينهما بقعدة ويخطب قائما
على الطهارة) دخی جمعه نك شر طارندن بری خطبه در نماز دن اول امام ایکی خطبه
ایله خطبه ایدر قعدة خفیفه ایله ایکی خطبه نك بیننی فصل ایدر دخی آبدستلی
اوله رق ایاقده اولدینی حالد خطبه او قور (فان اقتصر على ذكر الله تعالى جاز
عند ابی حنيفة رح وقال لا بد من ذكر طويل يسمى خطبة) اکر ذکر الله
اوزرینه قصر ایسه امام اعظم حضر تری عندنده جائز اولور امامین رحمهما الله

(۹) معلوم اوله که
قریه لرده جمعه نمازینک
صحیح اول سیدندر که
امام شافعی قتنده
اذن سلطان اولسون
یاخود اولسون
هر نه محله که قرق
کشی بولنه ایچلرندن
بریسی امام اتخا
ایدوب جمعه یی
قیلار لر بومسئله
مجتهد فیسه اولوب
اذن سلطان ضم
اولمقله انک ایچون
بزلره کوره دخی
جمعه جائز اولدی
شهد

بیور دیلر که خطبه تسمیه اولنان ذکر طویلدن لازمدر (وان خطب قاعدا او علی غیر طهارة جازو بکره) اگر او تور دینی حالدہ آبدستمز اوله ورق خطبه او قوسه جائز ايسه ده مکر و هدر (ومن شرائطها الجماعة واقلمهم عندابی حنیفة رح ثلثة سوى الامام وقالانسان سوى الامام) دخی جمعه نك شرائطندن بری جماعتدر امام اعظم رحمه الله عندنده جماعتك اقلی امامدن ماعدا اوج کیمسه اولمقدر امامین رحمه الله تعالی بیور دیلر که امامدن ماعدا ایکی کیمسه در (ویجهر الامام بالقراءة فی الرکتین و لیس فیهما قراءة سورة بعینها) دخی امام جمعه نمازینک ایکی رکعتنده جهر ایله او قور و اول ایکی رکعتنده بر سورہ ی عینیلہ قرائت یوقدر (ولا تجب الجمعة علی مسافر ولا امرأة ولا مریض ولا عبد فان حضر و ا وصلوا مع الناس اجزأهم عن الوقت) دخی جمعه مسافر و عورت و مریض و کوله اوزر لرینه واجب اولماز پس جمعه نمازینہ حاضر اولوب ناس ایله بیله قیلسه لر آنلره وقتدن کفایت ایدر (ویجوز للمسافر والعبد والمریض ان یؤم فی الجمعة) مسافر و کوله و مریض کیمسه لر ایچون جمعه نمازنده اماملق ایتمک جائز اولور (ومن صلی الظهر فی منزله یوم الجمعة قبل صلوۃ الامام ولا عذر له کره له ذلک و جازت الصلوۃ فان بداله ان یحضر الجمعة فتوجه بطلت صلوۃ الظهر عندابی حنیفة رح بالسعی و قال لا تبطل حتی یدخل مع الامام) بر کیمسه قوناغنده جمعه کونی امام جمعه نمازینی قیلدیرماز دن اول اوله نمازینی قیلسه حالبوکه اول کیمسه عذر سزدر بومثللو ایشلمک نمازک جواز یله بیله مکر و ه اولور پس اگر اول کیمسه ایچون جمعه نمازینہ حاضر اولمق ظاهر اولوب توجه ایلسه امام اعظم حضر تلری عندنده جمعه یه سہی ایتمک سبیلله قیلدینی اوله نمازی باطل اولور امامین حضر تلری بیور دیلر که باطل اولماز تا که امام ایله بیله جمعه نمازینہ داخل اولندهک (ویکره ان یصلی المَعذورون الظاهر بجماعة یوم الجمعة و کذا اهل السجن) معذور اولان کیمسه جمعه کونی جماعتله اوله نمازینی قیلمق مکر و ه اولور زندانده اولان کیمسه لرده بویلهجه در (ومن ادرك الامام یوم الجمعة صلی معه ما ادرك و بنی علیها فان ادركه فی التشهد او فی سجود السهو بنی علیها الجمعة عندابی حنیفة و ابی یوسف رحمه الله) بر کیمسه جمعه نمازنده امامه اولاشسه اول کیمسه اولاشدینی مقداری امام ایله بیله قیلار

وَأَنْتَ أَوْزُرِيْنَه بِنَايْدِر بِسِ اِمَامَه تَشْهِيْدِيْ اَخُوْدَسْ جُوْدَسْ هُوْدَه اَوْ لَاشْسَه اِمَامِ اعْظَم
وَاِمَامِ ابِيْ يُوْسُفْ عِنْدَلِرْ نَدَه جَمْعَه نَمَازِيْ اَنْتَ اَوْزُرِيْنَه بِنَايْدِر (وَقَالَ مُحَمَّدٌ رَح
اِنْ اِدْرَكْ مَعَه اَكْثَرُ الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ بِنِيْ عَلِيْهَا الْجُمُعَةُ وَاِنْ اِدْرَكْ اَقْلَمَهَا بِنِيْ عَلِيْهَا
الظُّهْرِ) اِمَامٌ مُحَمَّدٌ بِيُوْرْدِيْكَ اِيْكَنْجِيْ رُكْعَتُكَ اَكْثَرِيْنَه اِمَامٌ اِيْلَه بِيْلَه اَوْ لَاشْدِيْسَه
اَنْتَ اَوْزُرِيْنَه جَمْعَه بِنِيْ بِنَايْدِر وَاَكْرَ مَذْكُوْر رُكْعَتُكَ اَقْلَمَهَا اَوْ لَاشْدِيْسَه اَنْتَ اَوْزُرِيْنَه
ظُهْرِيْ بِنَايْدِر (وَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَرَكَ النَّاسَ الصَّلَاةَ وَالْكَلَامَ حَتَّى
يُفْرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ) جَمْعَه كُوْنِنْدَه اِمَامٌ خُطْبَتِيْه جِيْقِدِيْنِيْ وَقْتَدَه اِمَامٌ خُطْبَتِيْه
فَارْغَ اَوْلَه دَكْ نَاسٌ كَلَامِيْ وَنَمَازِيْ تَرَكَ اِيْدِرْلِرْ (وَإِذَا أَدْنَى الْمُؤَذِّنُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ
الْأَذَانَ الْأَوَّلَ تَرَكَ النَّاسَ الْبَيْعَ وَالشِّرَاءَ وَتَوَجَّهُوا إِلَى الْجُمُعَةِ) دَخِيْ جَمْعَه كُوْنِنْدَه
مُؤَذِّنُ أَذَانِ أَوَّلِيْ اَوْ قُوْدِيْنِيْ وَقْتَدَه نَاسٌ بَيْعٌ وَشِرَآئِيْ تَرَكَ اِيْدُوْبْ جَمْعَه دَن يَكَا
تُوْجِه اِيْدِرْلِرْ يَعْنِيْ جَمْعَه نَمَازِيْ قِيْلَنَه جِقْ مَحْلَه تُوْجِه اِيْدِرْلِرْ (وَإِذَا صَعِدَ الْإِمَامُ
الْمَنْبَرَ جَلَسَ وَأَدْنَى الْمُؤَذِّنُ بَيْنَ يَدَيْ الْمَنْبَرِ) دَخِيْ اِمَامٌ مَنْبَرَه صَعُوْدَايْلِدِيْكَ وَقْتَدَه
اَوْ تُوْرِرْ وَ مُؤَذِّنُ مَنْبَرِكَ اَوْ كُنْدَه أَذَانُ اَوْ قُوْر (فَإِذَا فَرَغَ الْإِمَامُ مِنْ خُطْبَتِهِ أَقَامُوا)
وَقَتَاكَه اِمَامٌ خُطْبَتِيْه دَن فَارْغَ اَوْلَدَقْدَه نَاسٌ جَمْعَه نَمَازِيْنِيْ جَمَاعَتْلَه اَقَامَه اِيْدِرْلِرْ

باب صلوة العيدين

بُوْبَابِ بِيْرَامِ نَمَازِيْ بِيَانِنْدَه اَوْ اِيْجِيْدِر (يَسْتَحِبُّ فِيْ يَوْمِ الْفِطْرِ اَنْ يَطْعُمَ الْإِنْسَانَ
قَبْلَ الْخُرُوجِ إِلَى الْمَصَلِيِّ وَيَغْتَسِلَ وَيَتَطَيَّبَ وَيَتَوَجَّهَ إِلَى الْمَصَلِيِّ) رَمَضَانَ شَرِيْفَ
بِيْرَامِنْدَه نَمَازِ قِيْلَنَه جِقْ مَحْلَه خُرُوْجِ اِيْتِمَزْدَن اَوَّلُ طَعَامِ اِيْتِمَكْ وَغَسْلِ اِيْتِمَكْ كُوْزَلْ
رَايْحَلِرْ اِيْلَه تَطِيْبِ اِيْتِمَكْ وَ مَصْلَاْبِه يُوْنَلْمَكْ بُوْجِه مَسْتَحَبْ اَوْ لُوْر (وَلَا يَكْبُرُ
فِي الطَّرِيقِ عِنْدَ ابِيْ حَنِيفَةَ رَحَّ وَ عِنْدَهَا يَكْبُرُ) اِمَامٌ اعْظَمُ حَضَرُ تَلْرِيْ عِنْدِنْدَه
مَصْلَانِكَ طَرِيْفِنْدَه تَكْبِيْرَايْلَزْ اِمَامِيْنِ حَضَرُ تَلْرِيْ عِنْدِنْدَه تَكْبِيْرَايْدِر (وَلَا يَنْتَفِلُ
فِي الْمَصَلِيِّ قَبْلَ صَلَاةِ الْعِيْدِ) دَخِيْ مَصْلَادَه بِيْرَامِ نَمَازِيْ قِلْمَازْدَن اَوَّلُ نَافِلَه نَمَازِ قِلْمَازِ
(فَإِذَا حَلَّتِ الصَّوَابَةُ بَارْتِفَاعِ الشَّمْسِ دَخَلَ وَقْتُهَا إِلَى الزَّوَالِ فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ خَرَجَ
وَقْتُهَا) شَمْسٌ بَرَرْ مَحْ اَخُوْدَايْكَ رَمَحْ مَقْدَارِيْ مَرْتَفَعْ اَوَّلْمَقْ سَبِيْلَه نَمَازِ حَالَالْ اَوْلَدِيْنِيْ
وَقْتَدَه بِيْرَامِ نَمَازِيْنِكَ وَقْتِيْ دَاخِلْ اَوْ لُوْر شَمْسُكَ زُوَالَه قَدَرْ وَ شَمْسُ زَالَه اَوْلَدِيْنِيْ
وَقْتَدَه بِيْرَامِ نَمَازِيْنِكَ وَقْتِيْ خُرُوْجِ اِيْدِرْ (وَيُصَلِّيُ الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رُكْعَتَيْنِ يَكْبُرُ فِي الْأَوَّلَى

(۲) افتتاح تکبیر نندن
صکره سببحانک
او قودقه اوچ تکبیر
ایله تکبیر ایدوب بعده
اعوذو بسمله و فاتحه
و آنکله بیله بر سوره
قرائت ایدر

تکبیره الافتتاح (۲) و ثلثا بعده اثم بقر الفاتحة و سورة معها و یکبر تکبیره بر کعبه اثم
یبتدی فی الرکعة الثانية بالقراءة فاذا فرغ من القراءة کبر ثلث تکبیرات ثم یکبر تکبیره
رابعة بر کعبه اثم و یرفع یدیه فی تکبیرات العیدین ثم یخطب بعد الصلوة بخطبتین یعلم
الناس فیها صدقة الفطر و احکامها) بیرام نمازینک هیئت اولدر که امام ناسه ایکی
رکعت نماز قیلدر بر رکعت اولی ده افتتاح تکبیر ایله تکبیر ایدوب و افتتاح تکبیر نندن
صکره اوچ تکبیر ایدر بعده فاتحه بی و فاتحه ایله بیله بر سوره قرائت ایدوب و بر دخی
تکبیر ایدوب آنکله رکوع ایدر بوند نصکره رکعت ثانیه ده قرائت ایله بدأ ایدر پس
قراشتن فارغ اولدینی وقتده اوچ تکبیر ایله تکبیر ایدر در دنجی تکبیری ایدوب
آنکله بیله رکوع ایدر و بیرام تکبیر لر نده الاری قالدیرر و نماز نصکره ایکی خطبه
ایله خطبه ایدر و اول خطبه ایچنده صدقه فطری و احکام فی ناسه تعلیم ایدر
(ومن فاتته صلوة العید مع الامام لم یقضها) بر کیمسه نک بیرام نمازینی امام ایله بیله
قیلمقانی فوت اولسه آنی قضا لازم اولماز (فان غم الهلال علی الناس و شهدوا عند
الامام برؤية الهلال بعد الزوال صلی العید من الغد) اگر هواده بلوط و پوس
اولمغه بیرام اخشامی ناس هلالی کوره میوب زوالد نصکره هلالی کور مک ایله
امام عنندنده اداء شهادت ایدلسه امام بیرام نمازینی ایرتسی کون قیلدر بر یاخود
هلالی زوالدن اول کور و بر یرلری بعید اولمق جهتیه کور دکری آنده اداء
شهادت ایده میوب زوالد نصکره یه تأخیر اولنسه حکم ذکر اولنان مثل و در
(فان حدث عذر منع الناس من الصلوة فی الثانی لم یصلها بعده) اگر ایکنجی
کونده ناسی نماز دن منع ایدر بر عذر پیدا اولسه یوم ثانید نصکره بیرام نمازینی
قیلدر ماز (و یمستحب فی یوم الاضحی ان یغتسل و یتطیب و یؤخر الاکل حتی
یفرغ من الصلوة و یتوجه الی المصلی و هو یکبر) و دخی قربان بیرامنده
غسل ایتک و کوزل رایحه ایله تطیب ایتک و نماز دن فارغ اولنده ک ا کلی
ترک ایتک و تکبیر ایدر اولدینی حالد مصلی یه توجه ایتک بوجه ذکر
اولنانلر مستحب اولور (و یصلی الاضحی رکعتین کصلوة الفطر) فطر
بیرام نمازی مثل و قربان بیرام نمازینی دخی ایکی رکعت قیلدر بر (و یخطب
خطبتین یعلم الناس فیها الاضحیة و تکبیرات التشریق) و امام ایکی خطبه ایله
خطبه او قور و اول خطبه ایچنده قربانی و تشریق تکبیر لرینی ناسه تعلیم ایدر

(فان حدث عذر منع الناس من الصلوة في يوم الاضحى صلاها من الغد وبعد الغد ولا يصليها بعد ذلك) اكر قربان پيرامى كونسند ناسى نمازدن منع ايدر بر عذر پيدا اولسه امام پيرام نمازىنى فر داسى كونى يا خود او چنجهى كونى قيلديرر و آند نصكره قيلماز (و تكبير التشرىق اوله عقيب صلوة الفجر من يوم عرفة و آخره عقيب صلوة العصر من يوم النحر عند ابى حنيفة رح) امام اعظم حضر تلرى قتمده تشرىق تكبير لر ينك اولى عرفه كونسندن صباح نمازىنك عقيبدير و آخرى يوم نخر دن ايكندى نمازىنك عقيبدير (و قال الى صلوة العصر من آخر ايام التشرىق) امامين حضر تلرى بيور ديلر كه تشرىق تكبير لر ينك آخرى آخر ايام تشرىق دن ايكندى نمازىنك و فتوى ده بونك اوزرينه در و ايكندى نمازىنك عقيبده دخى تكبير لازمدر (و التكبير عقيب الصلوة المفروضات الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر والله الحمد) فرض نمازلك عقيبده اولان تكبير شو ذكر اولناندر

باب صلوة الكسوف

بواب كسوف نمازى بياننده اوليجيدر (اذا انكسفت الشمس صلى الامام بالناس ركعتين كهية النافلة) شمسك ضياى زائل اولدينى وقتده امام ناسه نافله هيئتى مثللو يعنى اذان واقامت ايتمكسزين ايكي ركعت نماز قيلديرر (فى كل ركعة ركوع واحد و يطول القراءة فيهما) هر ركعتده بر ركوع اولوب و قرائتى اول ايكي ركعتده تطويل ايدر (و يخفى عند ابى حنيفة رح و قال لا يجهر ثم يدعو بعدها حتى تجلى الشمس) امام اعظم رح قتمده امام قرائتى اخفا ايدر امامين رحمهما الله بيور ديلر كه قرائتى جهرايدر نمازدن فارغ اولدقن صكره دعايدر شمس منكشف اولندهك (و يصلى بالناس الامام الذى يصلى بهم الجمعة فان لم يجتمع صلاها الناس فرادى) و دخى صلوة كسوفى جمعه نمازىنى ناسه قيلديرر امام قيلديرر پس ناس جمع اولمازلرايسه منفرد اولدقلى حالده قيلارلر (و ليس فى خسوف القمر جماعة و انما يصلى كل واحد بنفسه) و دخى قرك خسوفى عندنده جماعته نماز قيلمق اولمدى آنجق ناسدن هر برلرى منفرد اوله رق قيلارلر (و ليس فى الكسوف خطبة) دخى كسوف شمسده خطبه او قومق اولمدى

باب صلوة الاستسقاء

بواب طرف باریدن باران رحمت طلب ایتمک حقننده اولان نماز بیاننده اولیجیدر (قال ابوحنيفة رحمه الله تعالى ليس في الاستسقاء صلوة مسنونة وان صلى الناس وحدانا جاز وانما الاستسقاء الدعاء والاستغفار) امام اعظم حضر تلمی بیوردیلرکه باران طلب ایتمک خصوصنده سنت اوله رق بر نماز اولمدی اکر ناس منفرد اوله رق نماز قیلسه لر جائز اولور استسقا همان دعا واستغفار در (وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله تعالى يصلي الامام بالناس ركعتين مجهر فيها بالقراءة ثم يخطب ويستقبل القبلة بالدعاء) امام ابو يوسف وامام محمد رحمهما الله تعالى بیوردیلرکه امام ناسه ایکی رکعت نماز قیلدیرر واول ایکی رکعتده جهر ایله قرائت ایدر بعده خطبه ابدوب قبله یه دعا ایله استقبال ایدر (ويقلب الامام رداءه ولا يقبل القوم ارضيتهم) امام اولان کیمسه فراجہ ولباده سنی دوندیرر جماعت دوندیرر من (ولا يحضر اهل الذمة الاستسقاء) ودخی اهل ذمت استسقایه حاضر اولماز یعنی جائز دکلدیر

باب قیام شهر رمضان

بواب رمضان شریفده قلنان تراویح بیاننده اولیجیدر (۲) (يستحب ان يجتمع الناس في شهر رمضان بعد العشاء فيصلي بهم امامهم خمس ترويجات في كل ترويجة تسليمتان ويجلس بين كل ترويجتين مقدار ترويجة) رمضان شریفده بعدالعشاء ناسک جمع اولسی مستحب اولور واوناسه امام اولان کیمسه بش ترویجه قیلدیرر ترویجه درت رکعت نمازه اطلاق اولنور وهر بر ترویجه ده ایکی سلام اولیجیدر وهر ایکی ترویجه بیننده بر ترویجه مقداری اوتورر یعنی درت کمت نماز قیلنه جفی مقداری (ثم يوتر بهم ولا يصلي الوتر جماعة في غير شهر رمضان) بعده امام جماعته وتری قیلدیرر دخی وتر جماعته رمضان شریفک غیر یسنده قیلنماز

باب صلوة الخوف

بواب صلوة خوفک بیاننده اولیجیدر (۳) (اذا اشتد الخوف جعل الامام الناس طائفتين طائفة في وجه العدو وطائفة خلفه) دشماندن خوف مشدد اولدینی وقتده امام ناسی میدان محاربه ده ایکی طائفه قیلوب بر طائفه سنی دشمنک

(۲) معلوم اوله که تراویح سنت مؤکده در دوام ایتمک لازمدر

قارشو سنده وبر طائفة سنی خلفنده قیلار یعنی امام بر طائفة سنی کندنی خلفنده
 الیقور (فیصلی بهذه الطائفة رکعة وسجدتين فاذا رفع رأسه من السجدة الثانية
 مضت هذه الطائفة الى وجه العدو وجاءت تلك الطائفة فیصلی بهم الامام رکعة
 وسجدتين وتشهد وسلم الامام ولم یسلموا وذهبوا الى وجه العدو وجاءت
 الطائفة الاولى فصلوا وحدا ناکرة وسجدتين بغير قراءة وتشهدوا وسلموا
 ومضوا الى وجه العدو وجاءت الطائفة الاخری فصلوا برکعة وسجدتين
 بقراءة وتشهد ویسلموا) پس امام خلفنده قیلدینی طائفة به بر رکعت نماز
 وایکی سجده قیلدیرر امام سجده ثانیه دن باشنی قالدیردینی وقتده اول طائفة
 دشمانک قارشوسنه کجوب دشمانک قارشو سنده اولان طائفة کلوب پس امام
 دخی انلره بر رکعت وایکی سجده قیلدیرر و امام تشهد ایدوب و سلام ویرر اول
 طائفة سلام ویرم یوب دشمانک قارشوسنه کیدرلر و طائفة اولی کلوب بر رکعت
 وایکی سجده بلا قرائت منفرد اوله رق قیلارلر و تشهد ایدوب و سلام ویروب
 یسه دشمانک قارشوسنه کچرلر و طائفة اخری کلوب قرائت ایله بر رکعت وایکی
 سجده قیلوب تشهد ایدوب و سلام ویرر لر (۳) فان کان الامام مقیما صلی بالطائفة
 الاولى رکعتین وبالثانية رکعتین) واکر امام مقیم اولور ایسه طائفة اولی به دخی
 طائفة ثانیه به ایکیشر رکعت قیلدیرر (ویصلی بالطائفة الاولى رکعتین من المغرب
 وبالثانية رکعة) دخی اخشام نمازی اوچ رکعت اولدیغندن امام کرک مقیم
 وکرک مسافر اولسون طائفة اولی به ایکی رکعت و طائفة ثانیه به بر رکعت
 قیلدیرر (ولا یقاتلون فی حال الصلوة فان فعلوا ذلك بطلت صلواتهم) دخی طائفة
 اولی و طائفة ثانیه نماز حالنده مقاتله ایتمزلر اکر مقاتله ایدرلر سه نماز لری باطل
 اولور (فان اشتد الخوف صلوا وحدا ناکر کبانا یومون بالرکوع والسجود
 الى ای جهة شاءوا اذا لم یقدروا على التوجه) اکر خوف اولکی خوفدن زیاده
 اولسه رکوع و سجود ایله ایما ایدرک قبله به توجه اوزرینه قادر اوله مدقلری
 وقتده دیلدکلری جهته را کب و منفرد اولدقلری حالده نماز قیلارلر

باب الجنائز

بواب جنازه لر بیاننده اولیجیدر (اذا احتضر الرجل وجهه الى القبلة على
 شقه الایمن ولقن الشهادتين فاذا مات شدوا الحیته وغمضوا عینییه) رجله اولوم

(۳) ودخی ابن مسعود
 رضی الله تعالی عنهدن
 روایت اولندیکه
 علیه الصلوة والسلام
 اقدم من ذکر اولنان
 صفت اوزرینه
 صلوة خوفی قیلدیردی
 لکن شو نمازده
 اختلاف اولندی
 وفات نیدنصرکه
 قلنورمی یوقسه
 قیلنمازمی حسن بن
 زیاد حضر تلری
 بیوردیکه وفات
 نیدنصرکه جائز
 اولماز ابی یوسفک
 قولیده بودر

حاضر اولدینی وقتده صاغ جانی اوزرینه قبله دن یکا دوندیرر لر و شهادتین
 تلقین و تعلیم اولنور دار بقایه رحلت ایلدیکی وقتده چککسی باغلا یوب
 و کوزلرینی یومار لر (فاذا ارادوا غسله وضوءه علی سریره و جعلوا علی عورته
 خرقة و نزعوا ثیابه) میتی غسل ایتمک مراد ایلدکری وقتده برتخته اوزرینه
 وضع ایدر لر و عورت یری اوزرینه بر خرقة وضع ایلایوب و ثیابی چیقاریر لر
 (ووضوءه و لا یمضمض و لا یستنشق) و آبدست و یروب آغزینه و بورننه
 صو ویرلر (ثم یفاض الماء علیه و یجمر سریره و ترا) بعده اوزرینه
 صو دو کیلوب و تنه شر تخته سنه تک اوله رق قوقو و یریلور (و یغلی الماء بالسدر
 او بالخرض فان لم یکن فبالماء القراح) میتک صوینی سدر دینلان نبق پیراغی ايله
 یا خود چوغان اوتيله قینادیلور اکر بونلر بولماز ايسه صافی اسی صو ايله غسل
 اولنور (و یغسل رأسه و لحیته بالخطمی ثم یضع علی شقه الایسر فیغسل بالماء
 و السدر حتی یری ان الماء قد وصل الی مایلی التحت منه) دخی میتک باشی
 و لحیه سی غسل اولنور خطمی دینلان اوت ايله بعده صول جانی اوزرینه
 یاتیریلوب صو ايله و سدر ايله میتک تحتی ولی ایدن صو واصل اولدینی
 کور نه دک یبقار (ثم یضع علی شقه الایمن فیغسل حتی یری ان الماء قد وصل الی
 مایلی التحت منه) بعده صاغ جانی اوزرینه دوندیریلوب میتک ماتحتی ولی
 ایدن صو بالغ اولسنی کور نه دک یبقانور (ثم یجلسه و یسنده الیه و یمسح بطنه
 مسحار قبقافان خرج منه شیء غسله و لا یعد غسله) بعده میتی غاسل اولان کیمسه
 جزئیجه میتی اوتور دوب و کندویه دیاندر ر و میتک بطنی خفیف اوله رق
 مسح ایدر اکر میتدن بر شیء چیقار ايسه آنی غسل ایدوب و غسلنی اعاده ایلمز
 (ثم ینشفه بثوب و یجعله فی اکفانه و یجعل الخنوط علی رأسه و لحیته و الکافور
 علی مساجده) بعده میتک صوینی بر خاولی ايله آلوب کفنی ایچنده قیلار
 و حنوطی رأسی و صقالی اوزرینه قیلوب و کافوری التي سجده اعضا لری
 اوزرینه قیلار (و السنة ان یکفن الرجل فی ثلاثة اثواب ازار و قميص و لفافة
 فان اقتصر و ا علی ثوبین جاز) و دخی رجلك کفننده سنت اولان اوج
 اثوابدر ازار و قميص و لفافة پس ایکی ثوب اوزرینه اقتصار اولنسه جائز
 اولور (فان ارادوا لف اللفافة علیه ابتدأوا بالجانب الایسر ثم بالایمن

فان خافوا ان ينتشر الكفن عنه عقوده) اكر ميت اوزرينه لفافه صار مه بي مراد
 ايلد كلري وقتنده صول جانبيله بدأ ايدوب بعده صاغ جانبيله بدأ ايدرلر
 اكر كفنك اول ميتدن آير لمسندن خوف ايدرلر ايسه كفني باغلارلر (وتكفن
 المرأة في خمسة اثواب ازار وقيص وخمار وخرقة يربط بها ثدييها ولفافة
 فان اقتصر وا على ثلاثة اثواب جاز) ودخى عورت بش اثواب ايله كفنلنور
 ازار وقيص وخمار وعورتك مملى باغلانه جق برخرقه و برده لفافه پس اوج
 اثواب اوزرينه قصر اولنسه جائز اولور (ويكون الخمار فوق القميص تحت اللفافة
 ويجعل شعرها على صدرها ولا يشرح شعر الميت ولا لحيته ولا يقص ظفره
 ولا يقص شعره وتجمر الا كفان قبل ان يدرج الميت فيها وترا) ودخى خمار قميصك
 فوقنده ولفافه نك تحتنده اولور وعورتك شعري صدرى اوزرينه قيلنور
 وميتك شعري طارانماز وطر ناقلري كسيلمز وشعري دخى كسيلمز وكفنلر
 بخور لنور ميت كفنه ادخال اولنماز دن اول (فاذا فرغوا منه صلوا عليه) ميتدن
 فارغ اولدقلري وقتنده ميت اوزرينه نماز قيلارلر (واولى الناس بالصلوة عليه
 السلطان ان حضر فان لم يحضر فيستحب تقديم امام الحى ثم الولي) جنازه اوزرينه
 نماز قيلدير مقده ناسك اولى سى سلطان اولمقدر اكر حاضر اولور ايسه پس
 سلطان حاضر اولمدينى صورتده اول ميت حياتنده قننى امامى اختيار ايدوب
 خافنده جمعه نمازى قيلدير ايسه اول امامى تقديم مستحب اولور بعده اول امام
 بولنمدينى حالده جنازه نك و ليسى قيلدير مق مستحب اولور (فان صلى عليه
 غير الولي والسلطان اعاد الولي فان صلى الولي لم يجز لاحد ان يصلى بعده) اكر ميت
 اوزرينه ولينك وساطانك غير يسي نماز قيلدير سه و ليسى نمازى اعاده ايدروا كرولى
 نمازى قيلدير سه بر كيمسه ايجون اول وليدن صكره نماز قيلمق جائز اولماز
 (فان دفن ولم يصل عليه صلى على قبره الى ثلاثة ايام) اكر ميت اوزرينه نماز
 قيلنمقسزك دفن اولندي ايسه اوج كونه دك قبرى اوزرينه نماز قيلنور (والصلوة
 ان يكبر تكبيرة بحمد الله تعالى عقيبها ثم يكبر تكبيرة ويصلى على النبي عليه الصلوة
 والسلام ثم يكبر تكبيرة يدعوفها لنفسه وللميت وللمسلمين ثم يكبر الرابعة
 ويسلم) دخى جنازه نمازينك صفى اولدر كه مصلى اولان كيمسه ابتدا

بر تکبیر ایدوب و اول تکبیرك عقینده سبجائک او قور بعده بر تکبیر دخی
ایدوب اللهم صل و بارک او قور بعده بر تکبیر دخی ایدوب آندہ نفسی ایچون
ومیت ایچون و سائر مسلمین ایچون دعا ایدر و بوند نصکره بر دخی تکبیر
ایدوب سلام ویرر و میت مکلف اولدینی وقتده بودعا او قونه * اللهم اغفر لحینا
ومیتنا و شاهدنا و غائبنا و صغیرنا و کبیرنا و ذکرنا و انثینا اللهم من احییته منا
فاحیه علی الاسلام و من توفیته منا فتوفه علی الایمان و خص هذا المیت بالروح
والراحة و المغفرة و الرضوان اللهم ان کان محسننا فزد فی احسانه و ان کان مسیئنا
فتجاوز عنه و لقه الامن و البشری و الکرامة و الزانی برحمتک یا رحم الراحمین *

(ولا یصلی علی میت فی مسجد جماعة) رخی جماعتله نماز قیلنان مسجد ایچنده
جنازه نمازی قیلحق جائز اولماز (و اذا حملوه علی سریره اخذوه بقوائم الاربع
و یمشون به مسرعین دون الخلب) و دخی میتی تابوت او زرینه حمل ایلدکری
وقتده قوائم اربعه سیله اخذ ایدوب قوشمیه رق سرعتله کوتوریر لر (فاذا بلغوا
الی قبره کره للناس ان یجلسوا قبل ان یوضع من اعناق الرجال) میتک قبرینه
بالغ اولدکری و قتده میت یر او زرینه قونلمازدن اول ناس ایچون او تور مق
مکروه قیلندی (و یحفر القبر و یأخذ و یدخل المیت بما یلی القبلة) دخی قبری
قازیلوب لحد قیلنور و میت قبله یولی ایدن جانبندن ادخال اولنور (فاذا وضع
فی لحدہ قال الذی یضعه بسم الله و بالله و علی مله رسول الله و یوجهه الی القبلة و یحمل
العقدة و یسوی للبن عایه) میت لحدہ وضع اولندی و قتده اول میتی وضع ایدن
کیمسه ذکر اولنان قولی دیر و قبله یدو ندیر و ب کفک عقدہ سفی آچار و کرپچ ایله
اوستنی اورر (و یکره الا اجر و الخشب و لا بأس بالقصب) دخی کره مید و حطب
مکروه اولور قامش ایله اورمه ده بأس یوقدر (و یهال التراب علیه و یسّم القبر
و لا یسطح) دخی انک او زرینه طوپراق و یریلوب قبری اورکچ اولنوب مسطح
اولماز یعنی درت کوشه لی اولماز (و من استهل بعد الولادة سمی و غسل و صلی علیه
و ان لم یستهل ادرج فی خرقه و لم یصل علیه) بر جوجق طوغد قد نصکره حیاتی
صداسیله یا خودتحر کیله معلوم اولسه اول چوجغه اسم وضع ایدیلوب و غسل
اولنوب و انک او زرینه نماز قیلنور و اگر بعد الولادة سسلنمز ایسه
بر خرقه ادخال اولنوب او زرینه نماز قیلنماز دفن اولنور

باب الشهيد

بواب شهيدك احكامى بياننده اوليجيدر (الشهيد من قتله المشركون او وجد في المعركة وبه اثر الجراحة او قتله المسلمون ظلماً ولم تجب بقتله دية فيكفن ويصلى عليه ولا يغسل) شهيد اول كيمسه در كه مشركر آنى قتل ايلدى يا خود جراحه اثرى آنده اوله رق ميدان محاربه ده بولندى يا خود مسلملر ظلماً قتل ايدوب ديت واجب اولدى پس شو مثللو شهيد اولان كيمسه به كفن صار يلوب غسل اولنميه رق اوزرينه نماز قيلنور (واذا استشهد الجنب غسل عند ابي حنيفة روح وكذلك الصبي وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله لا يغسلان) دخى جنب اولان كيمسه شهيد اولدينى وقتده غسل اولنور وصبي ده بويله جه در امام ابي يوسف وامام محمد رحمهما الله بيورديلر كه صبي و جنب حالنده شهيد اولان كيمسه غسل اولنماز (ولا يغسل عن الشهيد دمه ولا تنزع عنه ثيابه وينزع عنه الحشو والفرو والخلف والسلاح) دخى شهيدك قاني غسل اولنماز و ثيابى نزع اولنماز لكن سلاحى و ادكرى و كوركى و خر قه سى كى كم نسنه لر نزع اولنور (ومن ارتث غسل والارتث ان يأكل او يشرب او يتداوى او يبيى حيا حتى يمضى عليه وقت صلاة وهو يعقل او ينقل من المعركة وهو حي) مرتث اولان كيمسه غسل اولنور مرتث اول كيمسه در كه يمك بيه و ايجه جك نسنه لر دن ايجه يا خود معالجه ايدى يا خود دخى اوله رق اول درجه باقى قالسه كه انك اوزرينه بر نمازك وقتى عاقل اولدينى حالده كچسه يا خود معر كه دن دخى اوله رق نقل اولنه (ومن قتل في حد او قصاص غسل وصلى عليه) بر كيمسه به حد اورلد قدده يا خود قصاص اولند قدده قتل اولنسه غسل اولنوب وانك اوزرينه نماز قيلنور (ومن قتل من البغاة او قطاع الطريق لم يصل عليه) و دخى باغيلر دن (٢) يا خود قطاع طريق دن بر كيمسه قتل اولنسه انك اوزرينه نماز قيلنماز

باب الصلوة في الكعبة

بواب بيت الله ايچنده نماز قيلمنك بياننده اوليجيدر (الصلوة في الكعبة جائزة فرضها ونفلها فان صلى الامام بالجماعة فجعل بعضهم ظهروه الى ظهر الامام جاز) بيت الله دروننده فرض و نافله نماز قيلمق جائز در پس امام جماعته

نماز قیلدیروب واول جماعتک بعضیسی ظهیری امامک ظهیرینه قیلسه جائز اولور (ومن جعل وجهه الی وجه امام جاز ویکره) وبر کیمسه وجهنی امامک وجهنه قیلسه جائز ایسه ده مکروه اولور (ومن جعل منهم ظهره الی وجه الامام لم تجز صلوته) بر کیمسه ظهیری امامک وجهنه قیلسه امامی تقدم ایلدیکندن نمازی جائز اولماز (واذا صلی الامام فی المسجد الحرام تحلق الناس حول الکعبة وصلوا بصلوة الامام فمن کان منهم اقرب الی الکعبة من الامام جازت صلوته اذا لم یکن فی جانب الامام) ودخی امام مسجد حرامده نماز قیلدیردینی وقتده ناس بیت اللهک اطرافنده حلقه ایدوب امامک قیلدینی نمازی قیلار لر پس ناسدن بر کیمسه کعبهیه امامدن یقین اولسه امامک جانبنده اولدینی وقتده نمازی جائز اولور (ومن صلی علی ظهر الکعبة جازت صلوته) بر کیمسه کعبه نک اوستنده نماز قیلسه نمازی جائز اولور

کتاب الزکوة

بو کتاب زکاتک بیاننده اولیجیدر زکات لغتده مطلق طهارت معناسنه در (الزکوة واجبة علی الحر المسلم البالغ العاقل اذا ملک نصابا ملککاتاما و حال علیه الحول) ودخی بالغ وعاقل. ومسلم وحر اولان کیمسه اوزرینه ملک تام ایله نصابه مالک اولدینی وقتده زکات واجبدر و برسنه آنک اوزرینه یکمسی شرطنددر (ولیس علی صبی ولا مجنون ولا مکاتب زکوة) دخی صبی ومجنون ومکاتب اوزرینه زکات لازم کلز (ومن کان علیه دین یحیط بماله فلا زکوة علیه فان کان ماله اکثر من الدین زکی الفاضل اذا بلغ نصابا) دخی بر کیمسه اوزرنده کنندی ماله احاطه ایده جک مقدار دینی اولسه اول کیمسه اوزرینه زکات لازم کلز پس اگر مالی دینندن زیاده اولوب واول زیاده نصابه بالغ اولدینی وقتده دینندن فاضل اولانک زکاتی ویرمک لازمدر (ولیس فی دور السکنی وثیاب البدن واثاث المنارل ودواب الרכوب وعبید الخدمة وسلاح الاستعمال زکوة) ودخی ساکن اولدینی بیتلر حقنده وکیه جک اثوابده و اومتاعنده و بنیله جک حیوانده و خدمت ایچون اولان کوله لرده واستعمال اولنسان سلاحده زکات لازم اولمدی (ولا یجوز اداء الزکوة الا بنية مقارنة للاداء او بنية مقارنة للعزل مقدار الواجب)

ودخی زکاتی ادا جائز اولماز انجق ادايه مقارن اولان نیتيله يا خود واجب اولان
مقداری مالندن عزل و اخر اجه مقارن اولان نیتيله جائز اولور (ومن تصدق
بجميع ماله وهو لا ينوي الزكوة سقط فرضها عنه والله اعلم) برکيمسه مالک
کافه سنی زکاته نیت ایتیه رک تصدق ایلسه فرض آندن ساقط اولور

﴿ باب زکوة الابل ﴾

بواب دوه نك زکاتی بیاننده اوليجيدر (ایس فی اقل من خمس ذود
من الابل صدقة) دوهده بش عددن نقصانده صدقه لازم اولمدی
(فاذا بلغت خمسا سائمة وحال عليها الحول ففيها شاة الى تسع) پس دوهده سنه نك
چو غنی او تلایچی اولدینی حالده بش عددده بالغ اولوب و حول حولان بولندینی
وقتده آنده برغم فقرايه و یرمك لازمدر دوهده لوطقوز اولانه قدر (فاذا كانت
عشرا ففيها شاتان الى اربع عشرة) پس دوهده اون اولدینی حالده آنده ایکی غم
اوليجيدر تا که اون درت اولندهك (فاذا كانت خمس عشرة ففيها ثلاث شياه
الى تسع عشرة) دوهده اون بش اولدینی وقتده آنده اوج غم اوليجيدر اون طقوز
اولندهك (فاذا كانت عشرين ففيها اربع شياه الى اربع وعشرين) بعده دوهده
یکرمی اولدینی وقتده آنده درت غم و یرمك لازمدر تا که یکرمی درت
اولندهك (فاذا كانت خمسا وعشرين ففيها بنت مخاض الى خمس وثلاثين)
پس دوهده یکرمی بش اولدینی وقتده آنده بریاشی تمام اولوب ایکی یاشنه
داخل اولان بر دوهده اوليجيدر تا که اوتوز بش اولانه قدر (فاذا كانت
ستاء وثلاثين ففيها بنت لبون الى خمس واربعين) دوهده اوتوز اتی اولدینی
وقتده آنده ایکی یاشنی تمام ایدوب اوج یاشنه داخل اولان بر دوهده صدقه
اوليجيدر تا که قرق بش اولانهك (فاذا كانت ستاء واربعين ففيها حقة
الى ستين) اگر قرق اتی اولدینی وقتده آنده اوج سنه سو. تمام اولوب
در دنجی سنه یه داخل اولان بر دوهده صدقه اوليجيدر تا که التمش اولانه
دکین (فاذا كانت احدى وستين ففيها جذعة الى خمس وسبعين) التمش
اولدینی وقتده آنده درت سنه سی تمام اولوب بشنچی سنه یه داخل اولان
بر دوهده صدقه ایتك لازمدر یتمش بش اولانهك (فاذا كانت ستاء وسبعين
ففيها بنتالبون الى تسعين) یتمش اتی اولدینی وقتده آنده ایکی بنت لبون

ویر طقسان اولانه دك (فاذا كانت احدى وتسعين ففيها حقان الى مائة وعشرين) پس طقسان بر اولدینی وقتده آنده ایکی حقه لازمدر یوز یکر می به بالغ اولدانه ك (ثم تستأنف الفريضة فيكون في الخمس شاة مع الحقتين) بعده فريضه به ابتدا اولتور پس بش دوه ده ایکی حقه ایله بیله بر غم صدقه اولور (وفي العشر شاتان وفي خمس عشرة ثلاث شياه وفي عشرين اربع شياه) دخی اون دوه ده ایکی غم واون بشده اوج غم ویکر میده درت غم زکات اولیجیدر (وفي خمس وعشرين بنت مخاض الى مائة وخمسين فيكون فيها ثلاثة حقاك) دخی یکر می بشده بنت مخاض اولیجیدر یوز الی اولدانه دك پس یوز الی اولدقه آنده اوج حقه اولیجیدر (ثم تستأنف الفريضة) بعده فريضه به ابتدا اولتور (ففي الخمس شاة وفي العشر شاتان وفي خمسة عشر ثلاث شياه وفي عشرين اربع شياه وفي خمس وعشرين بنت مخاض وفي ست وثلاثين بنت لبون) پس بش دوه ده بر غم واون دوه ده ایکی غم واون بش دوه ده اوج غم ویکر می دوه ده درت غم ویکر می بشده بنت مخاض واولتوز الی ده بر بنت لبون زکات لازمدر (فاذا بلغت مائة وستا وتسعين ففيها اربع حقاك الى مائتين) پس دوه لر یوز طقسان الی به بالغ اولدقلری وقتده آنده درت حقه صدقه اولیجیدر ایکیوز اولانه قدر (ثم تستأنف الفريضة ابدا كما تستأنف في الخمسين التي بعد المائة والخمسين) بعده فريضه به استیناف اولنور دائما یوز الییدن صکره واقع اولان الی ده استیناف اولدینی مثللو (والبخت والعراب سواء) عجم دوه سی ایله عرب دوه سی شوذکر اولنان حکمده برابردر

باب صدقة البقر

بواب صیغرك زکاتی بیاننده اولیجیدر (ليس في اقل من ثلثين من البقر صدقة فاذا كانت ثلثين سائمة وخال عليها الحول ففيها تبیع او تبیعة) وصیغردن اولتوزدن نقصانده صدقه لازم اولمدی پس سنه نك اكثر یسنى اولتالامق اوزره اولتوز صیغر اولدینی وقتده وآنلر اوزرینه ییل حولان ایلسه آنده برسنه سی تمام اولوب ایکنجی سنه به داخل اولان برارکک طانه یاخود بردیشی طانه صدقه لازمدر (وفي اربعين مسن او مسنة) دخی قرق صیغرده ایکی سنه سی تمام اولوب اوجنجی سنه به داخل اولان برطوسون

یا خود برد و که صدقه لازمدر (فاذا زادت علی الاربعین وجب فی الزیادة بقدر
 ذلک الی ستین عند ابی حنیفة رحمہ اللہ تعالیٰ فی الواحدة ربع عشر مسنة
 و فی الاثنین نصف عشر مسنة و فی الثلث ثلث اربع عشر مسنة و فی الاربع
 عشر مسنة) بقر قرق اوزرینه زیاده اولدیغی وقتده آلتمش اولانه قدر امام اعظم
 حضر تلمی قنده قرق اوزرینه زیاده اولانده زکات زیاده مقدار نبه در پس
 مسنه سکسان غروش قیمت اولنسه بقر قرق بره بالغ اولسه بر مسنه و مسنه نك
 عشرینك ربعی صدقه ایلمك لازمدر قرق ایکی ده بر مسنه و مسنه نك عشرینك نصفی
 صدقه ایتمك لازمدر قرق او چده بر مسنه و مسنه نك عشرینك او چ ربعی صدقه
 اولنور و قرق در تده بر مسنه و مسنه نك عشرینك صدقه ایلمك لازمدر و قرق بشده
 بر مسنه و مسنه نك ثمنی صدقه اولیجدر تا که التمش اولانه دکن بومثللو
 استخراج اولنور (و قال لاشی فی الزیادة حتی تبلغ سنین فیکون فیها تبیعان
 او تبیعتان) دخی امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله بیوردیلر که قرق
 اوزرینه زیاده اولانده تا آلتمشه بالغ اولانه دکن زکات لازم دکدر پس بقر آلتمشه
 بالغ اولدقه آنده ایکی تبیع یا خود ایکی تبیعه زکات و یرمك لازمدر (و فی سبعین
 مسنة و تبیع و فی ثمانین مسنتان و فی تسعین ثلثة اتبعة و فی مائة تبیعتان و مسنة)
 دخی یتمشده بر مسنه و بر تبیع و سکسانده ایکی مسنه و طقسانده او چ تبیع و یوزده
 ایکی تبیعه بر مسنه زکات اولیجدر (و علی هذا یتغیر الفرض فی کل عشرة
 من تبیع الی مسنة (۲)) ذکر اولئان وجه اوزرینه هر برانده فریضه تبیعدن مسنه به
 تغیر ایدر (واجلوا مئیس و البقر سواء) دخی زکات باینده جاموس و بقر برابر در

باب صدقة الغنم

بواب غنمك زکاتی بیاننده اولیجدر (لیس فی اقل من اربعین شاة صدقة
 فاذا كانت اربعین سائمة و حال علیها الحول ففیها شاة الی مائة و عشرین)
 و دخی قرق غنمدن اقلده زکات فرض اولمدی پس غنم سائمه اوله قرق
 قرق اولوب وائلر اوزرینه سنه حولان ایلدیکی وقتده اول قرقده بر غنم
 زکات اولیجدر تا که یوز یکرمی غنم اولانده دك (فاذا زادت واحدة ففیها
 شاتان الی مائتین فاذا زادت واحدة ففیها ثلث شياه الی اربع مائة)

(۲) بعض متن نسخه
 لرنده بوراده (ومن
 مسنة الی تبیع)
 عباره سی واقع
 اولمشدر
 (لمصححه طاهر)

فاذا بلغت اربع مائة ففيها اربع شياه ثم في كل مائة شاة) پس قیون یوز یکر می بر اولدینی وقتده آنده ایکی غنم زکات اولیجیدر ایکویزه بالغ اولانه قدر وایکیوز بر اولدینی وقتده آنده اوج غنم اولیجیدر درت یوزه قدر بعده درت یوزه بالغ اولدینی وقتده آند درت غنم زکات لازمدر ودرت یوزدن زیاده هر یوزده بر غنم اولیجیدر مثلا در تیوز طقسان طقوز غنم اولسه ینه درت غنم زکات لازمدر بشیوز اولدینی صورتده اول یوز ایچون بر غنم زکات اعطا اولنور (والضأن والمعز سواء) دخی غنم وکچی شو حکمده برابر در

باب زکوة الخیل

بواب فرسك زکاتی بیانده اولیجیدر (اذا كانت الخیل سائمة ذکورا وانا نا فصاحبها بالخیار ان شاء اعطی عن کل فرس دینارا وان شاء قومها فاعطی من کل مائتی درهم خمسة دراهم) فرس سائمه اولدینی حالده ذکور وانا ئی مخلوط اولدینی وقتده صاحبی بخیر در دیلر سه هر فرس مقابله سنه بر دینار اعطا ایدر و دیلر سه فرسی قیمت ایدوب هر ایکویز در همدن بش درهم فقیره اعطا ایدر (ولیس فی ذکورها منفردة زکوة) دخی فرسك یالکز ذکورنده زکات لازم اولمدی نمابولنمدی ییچون (وقالا لازکوة فی الخیل) امام ابی یوسف و امام محمد بیوردیلر که فرسده زکات یوقدر (ولاشئ فی البغل والحمار الا ان تکنوا للتجارة) دخی قاطر دینلان حیوانده و حمارده تجارت ایچون اولمدقلمی صورتده زکاتدن برشی لازم اولمدی (ولیس فی الفصلان والحملان والعاجیل صدقة عند ابی حنیفة و محمد روح الا ان تكون معها کبار وقال ابو یوسف تجب فیها واحدة منها) دخی امام اعظم و امام محمد رحمهما الله تعالی عندنده دوه یاوریلرنده و قوزیلرده و طانالرده بیوکار یله برابر اولمدینی صورتده زکات اولمدی اگر بیوکار یله بیله اولور لر ایسه زکات لازمدر و امام ابی یوسف بیوردیکه ذکر اولنالرده ینه انلردن بر طانه زکات واردر هر چند بیوکار یله بیله اولمالر لر ایسه ده (ومن وجب علیه مسن فلم یوجد عنده اخذ المصدق اعلى منها ورد الفضل (۲) او اخذ دونها واخذ الفضل) بر کیمسه اوزرینه بر یاشلق حیوان زکات ویرمک فرض

(۲) یعنی بنت مخاض
بولنمدینی حالده
بنت لبون اخذ
ایدوب فضله سنی
آخذ اولان رد ایدر

اولسه حالبوکه بریاشنده حیوان بولنسه صدقه بی اخذ ایدن کیمسه اندن
اعلاسنی اخذ ایدوب آرتغنی رد ایدر یاخود آندن ادناسنی اخذ ایدوب
وباقی قلاتنی دخی اخذ ایدر (ویجوز دفع القیم فی الزکوة) ودخی زکات
حقنده واجب اولان حیوانی ویرمیوب قمیتنی فقرایه ویرمک جائز اولور
(ولیس فی العوامل والحوامل والعلوفة صدقة) دخی قوشیله جق حیوانلرده
ویوک اوریلان حیوانلرده وسنه نك چوغنی ایچروده علف بیان حیوانلرده
زکات اولمدی (ولا یاخذ المصدق خیار المال ولارذالته ویاخذ الوسط
منه) دخی صدقه نك اخذینه مأمور اولان کیمسه مالک اعلاسنی یاخود
ادناسنی اخذ ایتمی جائز اولماز بلکه مالدن وسطنی اخذ ایدر (ومن کان له
نصاب فاستفاد فی اثناء الحول من جنسه ضم الیه وزکاه به) برکیمسه نصابه
مالک اولوب سنه نك اثناسنده نصابک جنسندن بر مقدار مال الیه فائده مند
اولسه اول مالی نصابه ضم ایدوب نصاب الیه برابر زکاتی ویرر (والسائمة
هی التي تکتفی بالرعی فی اکثر الحول فان عافها نصف الحول او اکثر
فلازکوة فیها) دخی سائمه شول حیوانه اطلاق اولنورکه سنه نك چوغنده
اوتلامق الیه کفایتلنه پس سنه نك نصفنده یاخود اکثریسنده حیوانات
علف ییسه آنده زکات لازم اولماز (والزکوة عندابی حنیفة وابی یوسف
رحمهما الله تعالی فی النصاب دون العفو وقال محمد رح فیهما) امام اعظم وامام
ابی یوسف رحمهما الله تعالی عندنده زکات نصابه تعلق ایدر عفو تعلق ایتمز
امام محمد بیوردیلرکه هم نصابه وهم عفو تعلق ایدر (واذا هلك المال بعد
وجوب الزکوة سقطت) زکات واجب اولدقدن صکره مال هلاک اولسه
زکات ساقط اولور (وان قدم الزکوة علی الحول وهو مالک النصاب جاز)
اگر سنه تمام اولمازدن اول نصابه مالک اولان کیمسه زکاتی ویرسه جائز اولور

❦ باب زکوة الفضة ❦

بواب فضه نك زکاتی بیاننده اولیجیدر (لیس فیما دون مائتی درهم صدقة
واذا كانت مائتی درهم وحال علیها الحول ففيها خمسة دراهم) ایکیوز
درهمدن نقصانده زکات اولمدی پس ایکیوز درهم اولدینی وقتده وانك
اوزرینه حول حولان ایلسه آنده بش درهم زکات ویرمک لازمدر

(ولا شيء في الزيادة حتى تبلغ اربعين درهما فيكون فيها درهم ثم في كل اربعين درهما درهم في قول أبي حنيفة رح وقالوا ما زاد على المائتين فزكوة بحسابه) ودخى نصاب اوزرينه زائد اولانده زكات اولمدى قرق درهمه بالغ اولانه قدر پس قرق درهم اولديني آنده بر درهم اوليجيدر بعده قرق درهمه بر درهم لازمدر امام اعظم حضرت تيرينك قول شريفنده امامين رح بيورديلر كه مائتين اوزرينه زائد اولانك زكاتى حسابيله در) (واذا كان الغالب على الورق الفضة فهي في حكم الفضة) دخى سكه لى اچيده غشى اوزرينه كموش غالب اولديني وقتده كموش حكمنده در) (واذا كان الغالب عليها الغش فهي في حكم العروض) دخى فضه سى اوزرينه غشى غالب اولسه اول فضه سائر متاع حكمنده در) (يعتبر ان يبلغ قيمتها نصابا) اومثللو اچيده كموشك قيمتك نصابه بالغ اولسى اعتبار اولنور

﴿ باب زكوة الذهب ﴾

بواب ذهبك زكاتى بياننده اوليجيدر (ليس فيما دون عشرين مثقالا من الذهب صدقة فاذا كانت عشرين مثقالا وحال عليها الحول ففيها نصف مثقال ثم في كل اربعة مثاقيل قيراطان) التوندن يكرمى مثقالدن نقصانده زكات فرض اولمدى پس يكرمى مثقال اولديني وقتده دخى حول آنك اوزرينه حولان ايلسه آنده يارم مثقال آلتون صدقه اوليجيدر بعده هر درت مثقالده اون آربه آغرى آلتون صدقه لازمدر) (وليس فيما دون اربعة مثاقيل صدقة عند أبي حنيفة رح) امام اعظم حضرت تيرى عندنده درت مثقالدن نقصانده صدقه اولمدى (وقالوا ما زاد عليها فزكوة بحساب ذلك) امامين رح بيورديلر كه در دك دوننده اولان مثقالرده زكات حسابيله در) (وفي تبرالذهب والفضة والحلى منهما والآنية منهما زكوة) دخى التون وكموش كلچه سنده و آلتون وكموشدن زينت نسا ايچون مصنوع اولان چناق وسائر قابلرده زكات لازمدر

﴿ باب زكوة العروض ﴾

بواب متاعلك زكاتى بياننده اوليجيدر (الزكوة واجبة في عروض التجارة كائنة ما كانت) تجارت ايچون اولان متاعلرده زكات واجبه در هر نه درلو متاع اولور ايسه اولسون) (اذا بلغت قيمتها نصابا من الورق

والذهب يقومها بما هو انفع للفقراء والمساكين منهما) ذكر اولئان عروضك
 قيمتي آتون وكوشدن نصابه بالغ اولديني وقتده آتونندن وكوشدن
 قنغيسيله فقرايه زياده منفعت اولور ايسه آنكله قيمت كسوب زكاتي ويريلور
 (واذا كان النصاب كاملا في طرفي الحول فنقصانه فيما بين ذلك لا يسقط
 الزكوة) نصاب سنه نك ايكي طرفنده تمام اولديني وقتده سنه نك اثناسنده
 نصابك نقصاني زكاتي اسقاط ايلمز (وتضم قيمة العروض الى الذهب والفضة
 وكذلك يضم الذهب الى الفضة بالقيمة حتى يتم النصاب عند ابى حنيفة رح
 وقال لا يضم الذهب الى الفضة بالقيمة ويضم بالاجزاء) دخي عروضك قيمتي
 ذهبه وفضهيه ضم اولنور دخي انك كبي ذهب قيمتيله فضهيه ضم اولنور
 نصاب تمام اولانه قدر امام اعظم حضر تلى عندنده وامامين رحمهما الله تعالى
 بيورديلر كه ذهب قيمتيله فضهيه ضم اولنيوب اجزايله ضم اولنور مثلا
 يوزالى درهم فضهسي اولوب وبش مثقال ذهبي اولديني صورتده فضه نك
 نصابندن بر ريع نقصان اولوب وذهبك نصابنك ربعي بش مثقال اولديغندن
 اول بش مثقال ذهب يوزالى درهم فضهيه ضم اولنوب نصاب تمام اولور

باب زكوة الزروع والثمار

بواب زروعك وميوه لرك زكاتي بياننده اوليجيدر (قال ابو حنيفة رح
 في قليل ما اخرجته الارض وكثيره العشر سواء سقى سيحسا او سقته السماء
 الا الحطب والقصب والحشيش) امام اعظم حضر تلى بيورديلر كه ارضندن
 چيقان سنه نك چوغنده وازنده عشر ويرمك لازمدر ارض عشرهيه اولمق
 اوزره اول سنه باران ايله صوارلسون ياخود نهر لر صوي ايله صوارلسون
 لكن حطبه وقامشده ويبانندن جمع اولئان حشيشده عشر لازم اولمدي
 (وقالا لا يجب العشر الا فيما له ثمرة اذا بلغت خمسة اوسق والوسق ستون
 صاعا بصاع النبي عليه الصلوة والسلام) (۹) امامين رحمهما الله تعالى بيورديلر كه
 عشر واجب اولماز لكن اول سنه ده واجب اولور كه انك ايچون ثمرة باقيه
 اولوب وبش وسقه بالغ اوله وسق ديو صاع نبى ايله التمش صاعه اطلاق
 اولنور (وليس في الخضروات عندها عشر) امامين عندنده سبزواته
 عشر لازم دكلدر (وماسق بغرب اودالية اوسانية ففيه نصف العشر

(۹) فخر كائنات
 اقدمزك صاعى
 بيك قرق درهمدر
 بو حساب اوزره
 وسق التمش ايكي
 بيك درتيوز درهم
 اولور

فی القوالین) دخی اول نسنه که قر به ایله یاخود قوغه ایله یاخود قاطر ایله
ودوه ایله سقی اولنه آنده ایکی قوله کورده ده نصف عشر لازمدر (وقال
ابو یوسف فیما لا یوسق کالزعفران والقطن یجب فیہ العشر اذا بلغت قیمتها خمسة
اوسق من ادنی ما یدخل تحت الوسق) دخی امام ابی یوسف بیوردیکه
زعفران وپاموق مثللو وصافلانیمان نسنه ده تحت وسقه داخل اولان نسنه نك
ادناسندن بش وسق قیمتته بالغ اولدینی وقتده آنده عشر واجب اولور
(وقال محمد یجب العشر اذا بلغ الخارج خمسة امثال من اعلى ما یقدر به نوعه
فاعتبر فی القطن خمسة احوال و فی الزعفران خمسة امناء) امام محمد بیوردیکه
خارج نوعی تقدیر اولنانك اعلا سندن بش مثلنه بالغ اولدینی وقتده عشر
واجب اولور پس پاموقده بش یوك اعتبار اولندی هر یوك من عراق ایله
اوج یوز بطماندر زعفرانده بش من اعتبار اولندی هر من ایکی یوز التمش
درهمدر (و فی العسل العشر اذا اخذ من ارض العشر قل او کثر) دخی
عسلده عشر اولیجیدر ارض عشریه دن اخذ اولدینی وقتده آز اولسون
و كرك چوق اولسون (وقال ابو یوسف لاشئ فیہ حتی یتبلغ خمسة ازقاق
وقال محمد رح خمسة افراق كل فرق ستة وثلاثون رطلا بالعراق) ودخی
امام ابی یوسف بیوردیکه عسلده عشر لازم دکلدر بش طلومه (٦) بالغ
اولانه قدر امام محمد رح بیوردیکه عسل بش فرقه بالغ اولمدقجه آنده عشر
یوقدر هر برفرق رطل عراق ایله اوتوز آلتی رطلدر و هر رطل یوز اوتوز
درهمدر (و لیس فی الخارج من ارض الخارج عشر) ارض خراجیه دن
خارج اولان نسنه لرده عشر لازم دکلدر آنجق خراج اخذ اولنور

(٦) هر طلوم من
عراق ایله الی بطماندر

باب من یجوز دفع الصدقة الیه ومن لا یجوز

بواب صدقه ویرلمسی جائز اولان کیمسه وجائز اولمیان کیمسه بیاننده
اولیجیدر (قال الله تعالى انما الصدقات للفقراء والمساكين الآية فهذه
ثمانية اصناف وقد سقط منها المؤلفة قلوبهم لان الله تعالى اعز الاسلام
واغنی عنهم) جناب اقدس باری ذکر اولنسان آیت کریمه ده صدقه نك
مصرفی سکنز صنف اوله رق بیان بیوردی لکن سکنز صنفدن المؤلفة
قلوبهم ساقط اولدی زیرا واجب تعالی حضر تری الان اسلامی عزیز

و غالب ايدوب انلردن مستغنى قيلدى شونك بياني اولدر كه مؤلفه مشر كيندن
 بر قوم اولديغندن فخر كائنات افنديمز صدقاتدن بر مقدار نسنه آنلره
 اعطا ايتكى رخصت بيوردى كه انلر اسلام اوزرينه الفت و مسلملردن
 ضرر لريني منع ايجون بس الان اول سهم ساقط اولدى محذور رفع
 اولديغندن (والفقر من له ادنى شئ والمسكين من لاشئ له) فقير اول
 كيمسه در كه آنك ادنى شئي اوله مسكين اول كيمسه در كه آنك هيچ بر شئي اوليه
 (والعامل يدفع اليه الامام بقدر عمله ان عمل) عامل (٤) اولان كيمسه يه امام المسلمين
 عملى مقدارى دفع ايدر (والرقاب ان يعاون المكاتبون في فك رقابهم) رقابدن
 مراد مكاتبلره صدقه ايله اعانه ايتكدر كوله لكدن خلاص اولق ايجون
 (والغارم من لزمه دين) غارم اول كيمسه در كه دين مستغرقى اوله (في سبيل الله
 منقطع الغزات) في سبيل الله دن مراد غازيلردن اچمى نقصان
 اولق حسييله منقطع اولاندر (وابن السبيل من كان له مال في اصل وطنه
 وهو في مكان آخر ليس شئ له فيه) ابن السبيل اول كيمسه در كه اصل وطننده
 مالى اولوب حالبو كه اول كيمسه مكان آخر ده واقع اولوب اول مكانده آنك ايجون
 مال اولدى (فهذه جهات الزكوة) زكات ويريله جك طرفلر يعنى محللر
 بونلردر (وللمالك ان يدفع الى كل واحد منهم وله ان يقتصر على صنف
 واحد) زكات ويرن كيمسه ايجون شواصنافدن هر بر لرينه ويرمك
 جائزدر دخى بر صنف اوزرينه قصر ايتكده اوليجيدر (ولا يجوز
 ان يدفع الزكوة الى ذمى ولا ينفى منها مسجد ولا يكفن بها ميت ولا يشتري
 فيها رقبة ليعتق) ذمى يه زكات ويرمك جائز اولماز دخى زكاتدن مسجد
 بنا اولماز دخى زكات ايله ميت تكفين اولتماز دخى زكات ايله آزاد ايتك
 ايجون كوله اشترا اولتماز (ولا تدفع الزكوة الى غنى ولا يدفع المزكى
 زكوة الى ابيه و جده وان علا ولا الى ولده و ولد و ولد و ان سفل
 ولا الى امرأته) دخى غنى اولان كيمسه يه زكات ويرلر وزكات ويريجى
 كيمسه باباسنه و دده سنه زكاتى ويره من هر چند على اولور ايسه ده دخى
 ولدينه و ولد ينك ولدينه ويره من نه قدر اشانغى اولور ايسه ده دخى
 عورتنه زكاتى ويره من (ولا تدفع المرأة الى زوجها عند ابى حنيفة

(٤) عاملدن مراد
 كمر كجى و كمر كجينك
 عونلر ايدر
 س

رح وقالا تدفع اليه) امام اعظم رح عنده عورت زوجته زكاتى ويرمك
جائز اولماز امامين رح بيورديلر كه جائز در (ولايدفع المولى الى مكاتبه
ولا الى مملوكه ولا مملوك غنى ولا ولد غنى اذا كان صغيرا) دخى سيد
مكاتبه ومملوكه وغنيك مملوكه وغنيك صغير اولان ولدينه زكات
ويرمى جائز اولماز (ولا تدفع الى فقراء بنى هاشم وهم آل على وآل عباس وآل
جعفر وآل عقيل وآل الحارث بن عبد المطلب) دخى بنى هاشمك فقراسنه
زكات ويرمك جائز اولماز فقراء بنى هاشمده ذكر اولئان ذوات كرامك
اهل بيتريد (ومواليهم) دخى بنى هاشمك كوله لرينه زكات ويرمز (وقال
ابو حنيفة ومحمد رحمهما الله اذا دفع الزكاة الى رجل يظنه فقيرا ثم بان انه غنى
او هاشمى او كافر او دفع فى ظلمة الى فقير ثم بان انه ابوه او ابنه فلا اعادة عليه وقال
ابو يوسف تجب اعادة عليه) امام اعظم وامام محمد رح بيورديلر كه مزكى اولان كيمسه
فقير ظن ايدرك بر رجله زكاتى ويرسه بعده غنى اولديغنى ظاهر اولسه يا خود
هاشمى اولديغنى يا خود كافر اولديغنى ظاهر اولسه يا خود ظلمتده فقيره دفع ايلسه
بعده باباسى يا خود اوغلى اولديغنى آشكاره اولسه بوضورتارده آنك
اوزرينه اعاده لازم اولماز امام ابى يوسف بيورديكه زكاتى اعاده لازمدر
(ولو دفع الى شخص ثم علم انه عبده او مكاتبه لم يجزى فى قولهم جميعا)
اكر مزكى بر شخصه زكاتى دفع ايلسه بعده كوله سى اولديغنى يا خود
مكاتبى اولديغنى بيلسه جميع مجتهدينك قوللرنده جائز اولماز (ولا يجوز
دفع الزكاة الى من يملك نصابا من اى مال كان) دخى زكاتى نصابه مالك
اولان كيمسه ويرمى جائز اولماز اول نصاب قننى مالدين اولور ايسه
اولسون (ويجوز دفعها الى من يملك اقل من ذلك وان كان صحيحا مكتسبا)
نصابدين اقله مالك اولانه زكاتى ويرمك جائزدر هر چند صحيح الوجود
وكسب ايديجى اولديسه ده (ويكره نقل الزكاة من بلد الى بلد آخر وانما
تفرق صدقة كل قوم فيهم الا ان ينقلها الا ان يحتاج انسان الى قرابته او الى قوم هم
احوج من اهل بلده) دخى زكاتى بر شهر دن آخر شهره نقل ايتسى
مكروه اولور انجق هر قومك صدقه سى كندولر ايچنده تفرقه اولنور لكن
انسانك آخر شهرده قرابتى اولوب اكا نقل ايدرسه يا خود مزكينك بلده سنك

اهالیسندن احتیاجی زیاده اولان قومه زکاتی نقل ایدرسه بواکی صورتده نقل مکروه اولماز

باب صدقة الفطر

بواب صدقة فطرک بیاننده در (صدقة الفطر واجبة على الحر المسلم اذا كان مالكاً لمقدار النصاب فاضلاً من مسكنه وثيابه واثائه وفرسه وسلاحه وعبيده للخدمة) صدقة فطره حر مسلم اوزرینه واجبدر مسکندن وثیابندن وفرسندن وسلاحندن و او متاعندن و خدمت ایچون اولان کوله لرندن بوجله دن آرنق اوله رق نصاب مقدارینه مالک اولدینی وقتده (يخرج ذلك عن نفسه وعن اولاده الصغار وعن ممالیکه للخدمة ولا يؤدي عن زوجته ولا عن اولاده الکبار و ان كانوا فی عیاله) حر مسلم اولان کیمسه نفسندن طولای و اولاد صغارندن او توری و خدمت ایچون اولان کوله لرندن او توری فطره نی اخراج ایدوب فقرایه و بررزوجه سندن و بیوک ولد لرندن طولای فطره نی ادا لازم اولماز هرچن بونلر برلکده اولوب تحت حکومه تنده اولدیلر ایسه ده (ولا يخرج عن مكانه ولا عن ممالیکه للتجارة والعبد بين الشريکین لا فطرة على واحد منهما) دخی کتابته کسیدیکی کوله دن طولای و تجارت ایچون اولان جاریه و کوله لرندن طولای فطره اخراج ایتمز دخی ایکی اورتاق پیننده اولان عبدک فطره سی هیچ بری اوزرینه لازم اولماز (و يؤدي المسلم الفطرة عن عبده الکافر) مسلم اولان کیمسه کافر اولان کوله سندن او توری فطره نی ادا لازمدر (والفطرة نصف صاع من بر او صاع من تمر او زبيب او شعیر) واجب اولان فطره حنطه دن یارم صاع خرما یاخود قوری اوزوم یاخود شعیردن بر صاعدر (والصاع ثمانية ارطال بالعراق عند ابی حنفیة وقال ابو یوسف خمسة ارطال وثلاث رطل) (۴) امام اعظم رح عندنده صاع رطل عراق ایله سکر رطلدر امام ابی یوسف بیوردیکه پس رطل وبر رطلک ثلثی در (و وجوب الفطرة يتعلق بطلوع الفجر من يوم الفطر فمن مات قبل ذلك لم تجب فطرته ومن اسلم او ولد بعد طلوع الفجر لم تجب فطرته) و دخی صدقة فطره نک واجب اولمسی پیرام کونندن فجرک طلوعنه تعلق ایدر پس طلوع فجر دن اولجه بر کیمسه وفات ایلسه فطره سی واجبه اولماز وبر کیمسه طلوع فجر دن صکره اسلامی قبول

(۴) صاع درهم

۱۰۴۰

نصف صاع درهم

۵۲۰

رطل درهم

۱۳۰

ایلسه یا خود مولود اولسه اول کیمسه نك فطره سی واجبه اولماز (و یستحب للناس ان تخرج الفطرة يوم الفطر قبل الخروج الى المصلى فان قدمها قبل يوم الفطر جاز) دخی ناس ایچون مستحب اولان یوم فطرده بیرام نمازی قیلنه جق محله خروجدن اول فطره یی اخراج ایتمکدر پس اکر یوم فطرده اول فطره سی ادا ایلسه جائز اولور (وان اخروها عن يوم الفطر لم تسقط وكان عليهم اخراجها) اکر ناس فطره لرینی بیرام کونندن تأخیر ایلسه لر فطره لر یی ساقط اولماز انلرک اوزرینه فطره لرینی ویرمی واجبد

کتاب الصوم

شوکه جکده مکتوب اولان اوروجک بیاننده اولیجیدر (الصوم ضربان واجب ونفل) اوروج ایکی نوعدر بری واجبد وبری نافله در (فالواجب ضربان منه ما يتعلق بزمان بعينه كه صوم رمضان والنذر المعين فيجوز صومه بنية من الليل فان لم ينو حتى اصبح اجزأته النية ما بينه وبين الزوال) صوم واجب دخی ایکی نوعدر اولکی اول صومدر که معین زمانه تعلق ایدر رمضان اوروجی ونذر معین مثللو پس بوایکیسنه کیجه دن نیت ایتمک جائز اولور واکر نیت ایتمیوب تاکه صباحه داخل اولسه کیجه نك بینيله زوالک بیننده اولان نیت اکا کفایت ایدر (والضرب الثاني ما ثبت في الذمة كقضاء رمضان والنذر المطلق وصوم الكفارة فلا يجوز الا بنية من الليل) ایکنجی نوع اول بر اوروجدر که ذمتده ثابت اوله قضاء رمضان ونذر مطلق وصوم كفارت مثللو پس صوم مذکور جائز اولماز آنجق کیجه دن واقع اولان نیتيله جائز اولور (والنفل كله يجوز بنية قبل الزوال) نافله اولان صومک کلیسی زوالدن اول اولان نیتيله جائز اولور (ويذني للناس ان يلتمسوا الهلال في اليوم التاسع والعشرين من شعبان فان راوه صاموا) (۷) ناسه لایق اولان رمضان شریفک هلالی شعبان شریفدن یکر می طقوزنجی کونده طلب ایلمکدر اکر هلالی کور لر ایه صائم اولور لر (فان غم عليهم اكلوا عدة شعبان ثلاثين يوما صاموا) اکر ناس اوزرینه بلوط اولوب هلالی کوره مدکری صورتده شعبان شریفی اوتوز کون صایوب تکمیل ایدر لر بعده صائم اولور لر (ومن رأى هلال رمضان وحده صام وان لم يقبل الامام شهادته) بر کیمسه رمضان شریفک هلالی

(۷) ناسه لایق اولان رمضان شریفک هلالی شعبان شریفک غره سی اعتبار یله یکر می طقوزنجی کونده طلب ایلمکدر

کورسه یالکنز اولدینی حالده اوروجنی طوتار هرچن امام شهادتی قبول
ایتمز ایسه ده (واذا كان بالسما علة قبل الامام شهادة الواحد في رؤية الهلال
رجلا كان او امرأة حرا كان او عبدا) سماء علت اولدینی صورتده هلالی
کورمک حقنده امام بر عادل کیمسه نک شهادتی قبول ایدر اول کیمسه
رجل اولسون یاخود عورت اولسون حر اولسون یاخود کوله اولسون
(وان لم تکن بالسما علة لم یقبل الشهادة حتی یراه جمع کثیر یقع العلم بخبرهم)
اگر سماء علت بولمندیسه امام شهادتی قبول ایتمز تاکه بر جماعت کثیر کورنه
قدرکه آنلرک خبر لر یله یقین حاصل اوله (ووقت الصوم من حین طلوع الفجر
الثانی الی غروب الشمس) اوروجک وقتی فجر ثانینک طلوعی وقتندن کونش
غروب ایدنه قدردر (والصوم هو الامساك عن الاکل والشرب والجماع نهارا
مع النیة) اوروج دیدیکمز کوندزده یمکدن وایچمکدن وجماع ایلمکدن
امسا کدر نیته مقارن اولدینی حالده (فان اکل الصائم او شرب او جامع
ناسیا لم یفطر ولا قضاء علیه ولا كفارة فان ظن ان ذلك یفسد صومه فاکل بعد
ذلك متعمدا فعليه القضاء ولا كفارة علیه) اکر صائم اولان کیمسه اونودیچی
اولدینی حالده یمک ییسه یاخود صوایچسه یاخود جماع ایلسه افطار ایتمش اولماز
وانک اوزرینه قضا و کفارت لازم اولماز پس بوضورتده اول کیمسه ظن ایلسه که
شود کر اولنالر صومی افساد ایدر بعده قصدا ییسه انک اوزرینه قضا لازم
اولور کفارت لازم اولماز (فان نام فاحتلم او نظر الی امراته فانزل المنی او ادهن
او احتجم او اکتحل او قبل لم یفطر فان انزل بقبلة او لمس فعليه القضاء فلا كفارة
علیه) اکر صائم اولان کیمسه او یویوب احتلام اولسه یاخود عورتنه نظر ایدوب
انزال بولسه یاخود یاغلا نسه یاخود قان آلدیرسه یاخود سورمه لسه
یاخود اوپسه افطار ایتمش اولماز اکر او یمک ایله یاخود لمس ایتمک سیبیله
انزال اولسه انک اوزرینه قضا لازم اولوب کفارت لازم اولماز (ولا بأس
بالقبلة اذا امن علی نفسه ویکره ان لم یأمن) دخی صائم اولان کیمسه نفسی
اوزرینه امین اولدینی وقتده او یمک ایله بأس یوقدر اکر نفسی اوزرینه
امین اولماز ایسه او یمک مکروه اولور (فان ذرعه التی لم یفطر) اکر
صائم قوصم قلق لنی غلبه ایدوب قوصسه افطار ایتمش اولماز (وان استقاء

عامدا ملائمة فعلیه القضاء فلا كفارة علیه) اگر صائم قصداً اغزی طولوسی
 قوصمقلنی طلب ایلسه آنک اوزرینه قضا لازم اولوب کفارت لازم اولماز
 (ومن ابتلع الحصة او الحديد او النواة عمدا افطر فعلیه القضاء) بر کیمسه
 اوافق طاش یاخود تیمور یاخود چکر دکی قصدا یونسه آنک اوزرینه قضا
 لازم اولور (ومن جامع عمدا فی احد السباین او اکل او شرب ما یتغذی به
 او ما یتداوی به فعلیه القضاء و الکفارة مثل کفارة الظهار) بر کیمسه اولک و آردک
 برنده قصدا جماع ایلسه یاخود غذا اولور شیئی اکل ایلسه یاخود دوا اولور
 نسنه بی ایجرا یسه آنک اوزرینه قضا دخی کفارت لازمدر کفارت ظهار مثلاً و
 یعنی بر کوله آزاد ایدر یاخود التمش بر کون متوالیه اوروج طوتار یاخود التمش
 مسکینه اطعام طعام ایدر (ومن جامع عامدا فیما دون الفرج فانزل فعلیه القضاء
 ولا كفارة علیه) بر کیمسه فرجک غیر یسنده جماع ایلسه پس انزال بولنسه آنک
 اوزرینه قضا لازم اولور کفارت لازم اولماز (ولیس فی افساد الصوم فی غیر
 رمضان کفارة علیه) رمضان شریفک غیر یسنده طوتیلان اوروجی فساد
 ویرمه ده اول کیمسه اوزرینه کفارت لازم اولمدی (وان دخل ذباب او دخان
 او غبار فی حلقه لم یفسد صومه) اگر صائم اولان کیمسه نک بوغازینه سینک
 یاخود توتون یاخود توز داخل اولسه اوروجی فساد اولماز (وان کان فی اسنانه
 شیء فابتلعه لم یفسد صومه) اگر صائمک دیشلری آردسنده طعام باقی قالب بعد
 آتی یودسه صومی فساد اولماز (ومن احتقن او استعط او اقطر فی اذنیه او داوی
 جانقه او آمة بدواء فوصل الی جوفه او دماغه افطر) بر کیمسه حقنه استعمال
 ایلسه یاخود بورنه دوا چکسه یاخود قولاقلرینه بر نسنه آقتسه یاخود بوکرنده
 اولان یارمه دوا ایتسه یاخود باشنده اولان یارمه دوا ایدوب اولدوا جوفه
 یاخود دماغه واصل اولسه افطار ایتش اولور (وان اقطر فی اخیله
 لم یفطر عند ابی حنیفة و محمد رح ابو یوسف یفطر) اگر ذکرینه
 بر نسنه آقتسه امام اعظم و امام محمد رح عندلرنده افطار ایتش اولماز امام
 ابی یوسف بیوردیکه مفطر اولور (ومن ذاق شیئا بقمه لم یفطر و یکره له
 ذلک) بر کیمسه اغزی ایله بر شیئی طادسه افطار ایتش اولماز لکن
 مکروه اولور (ویکره للمرأة ان تمضغ لصبیها الطعام اذا کان لها منه بد)

عورت صیسی ایچون طعام چیکنه یوب یدیر مک مکروه اولور اول عورت
 بوندن غیری نسنه ایله چوجغنی اداره ایتک ممکن اولدینی وقده اگر ممکن
 اولمازسه مکروه اولماز (ومضغ العلك لا یفطر الصائم ویکره) صائم اولان
 کیمسه ساقز چیکنه سه افطار ایتش اولماز لکن مکروه اولور (ومن کان
 مریضا فی رمضان فیخاف ان صام ازداد مرضه فطر وقضى بعده) برکیمسه
 رمضان شریفده مریض اولوب اوروج طوتمق ایله مرضی زیاده اولور
 دیو خوف ایله افطار ایدوب مرضدن خلاص اولدقدن صکره صومی
 قضا ایدر (وان کان مسافرا لا یتضرر بالصوم فصومه افضل وان افطر
 وقضى جاز) اگر مسافره رمضان شریفده اوروج طوتمق ضرر ویرمز ایسه
 مسافرک اوروج طوتمسی افضلدر اگر مسافر افطار ایدوب بعده قضا ایله
 جائز اولور (وان مات المریض او المسافر وها علی حالهما لم یلزمهما القضاء)
 اگر مریض یا خود مسافر حالری اوزرینه فوت اولسه لر یعنی مریض
 مریض اولدینی حالد مسافر مسافرت حالده فوت اولسه لر انلره قضا لازم
 اولماز (وان صح المریض او اقام المسافر ثم ماتا یلزمهما القضاء بقدر الصحة
 والاقامة) اگر مریض افاقت بولسه یا خود مسافر اقامت ایدوب بعده آخرته
 انتقال ایله لر مریضه صحت مقداری مسافره اقامت مقداری قضا لازم
 کلور مثلا مریضک یا خود مسافرک اوزلرنده یکرمی کون رمضان شریفدن
 بورج اولسه رمضان شریفدن صکره مریض اون کون قدر افاقت بولسه
 یا خود مسافر اول مقدار اقامت ایله بعده وفات ایله لر اول اون کون
 اوروج انلره لازم اولور (وقضاء رمضان ان شاء فرقه وان شاء تابعه)
 رمضان شریفی قضا ایتده دیلر ایسه کونلرک بینتی تفریق ایدر و دیلر ایسه
 بربری اردی صره قضا ایدر (وان اخره حتی دخل رمضان اخر صام
 رمضان الثانی وقضى الاول بعده ولا فدية علیه) اگر قضای رمضان
 تأخیر ایله تا که آخر رمضان داخل اولسه رمضان ثانینک اوروجنی
 طوتوب اولکی رمضانک صومنی صکره قضا ایدر وانک اوزرینه فدیہ
 ویرمک لازم اولماز (والشیخ الفانی الذی لا یقدر علی الصوم یفطر ویطعم
 کل یوم مسکینا کما یطعم فی الکفارات) اوروج طوتمیه قدرتی اولیان شیخ فانی

افطار ایدوب هر کونده بر مسکینه طعام یدیر بر کفار اتده اطعام ایلدیکی کبی
 (ومن مات فعليه قضاء رمضان فاوصى به اطعم عنه و لیه لكل يوم مسکینا نصف
 صاع من براوصا من تمر او شعیر او زبيب وان لم یوص لم یلزم وارثه ذلك
 وان تبرعوا عنه بالا طعام جاز) اگر بر کیمسه وفات ایدوب انک اوزرنده
 قضاء رمضان اولسه پس آنی وصیت ایلسه اول میتدن طولای و لیس
 هر بر کون ایچون بر مسکینه حنطه دن یارم صاع یا خود خرما و شعیر و قوری
 اوزومدن بر صاع اطعام ایدر و اگر وصیت ایتمز ایسه وارثه بواطعام لازم
 اولماز اگر ورثه لراندن طولای تبرعا اطعام ایدر لر ایسه جائز اولور (ومن
 دخل فی صوم التطوع او صلوۃ التطوع ثم افسد قضاء) بر کیمسه نافله
 اور وجه یا خود نافله نمازه شروع ایدوب بعده فساد ویرسه انلری قضا ایدر
 (فاذا بلغ الصبی او اسلم الکافر فی نهار رمضان امسکا بقیة یومهما وصاما ما بعده
 ولم یقضیا ماضی) رمضان شریفک نهارنده صبی بالغ و کافر مسلم اولدقلری
 وقتده اول کونک بقیه سنده ییوب و ایچمز لر یعنی امساک ایدر لر و اند نصکره
 اور وچ طوتار لر و کچن کونلری قضا لازم اولماز (ومن اغمی علیه فی رمضان
 لم یقض الیوم الذی حدث فیہ الاغماء وقضى ما بعده) بر کیمسه رمضان شریفده
 بیهوش یعنی بایلسه اول بیهوشلق پیدا اولدینی کونی قضا ایتیبوب اند نصکره
 اولان کونلری قضا ایدر (فاذا افاق المجنون فی بعض رمضان قضی ماضی
 منه وصام ما بقی) مجنون اولان کیمسه رمضان شریفک بعضیسنده افاق بولسه
 کچن کونلری قضا وکله جک کونلری صائم اولور (واذا حاضت المرأة
 او نفست افطرت وقضت) رمضان شریفده عورت حیض کوردیکی و نفاس
 وقتنده افطار ایدوب صکره قضا ایدر (فاذا قدم المسافر او طهرت الحائض
 فی بعض النهار امسکا عن الطعام والشراب بقیة یومهما) رمضان شریفک
 نهارینک بعضیسنده مسافر سفر دن قدوم ایلسه یا خود حائض اولان عورت
 طاهره اولسه اول کونک بقیه سنده طعام و شرابدن امساک ایتمک لازمدر
 (ومن تسحر وهو یظن ان الفجر لم یطلع او افطر وهو یظن ان الشمس
 قد غربت ثم تبين ان الفجر قد طلع وان الشمس لم تقرب قضی ذلك الیوم
 ولا كفارة علیه) بر کیمسه فجر طلوع ایتماش ظن ایلدیکی حالده

سحور ایسه یا خود شمس غروب ایتدیکنی ظن ایدر اولدینی حالدہ افطار
ایسه بعدہ فجرک طلوعی ظاهر اولسه و شمسک غروب ایتماسی تبین و ظاهر
اولسه اول کیمسه اول کونی قضا ایدر آنک اوزرینه کفارت لازم اولماز
(ومن رأى هلال الفطر وحده لم يفطر) بر کیمسه یالکز اولدینی حالدہ رمضان
یرامنک هلالنی کورسه افطار ایتمز (وان كان بالسما علة لم تقبل في هلال الفطر
الاشهادة رجلين او رجل وامرأتين عادلین) اکر سماء علت اولورسه فطرک
هلالنده انجق ایکی رجل یا خود بر رجل و ایکی عادلہ عورتک شهادتی قبول
اولنور یعنی بر رجلک شهادتی قبول اولماز (وان لم تكن بالسما علة لم تقبل
الشهادة حتى يراه جمع كثير يقع العلم بخبرهم) اکر سماء علت اولماز ایسه شهادت
قبول اولماز تا کہ بر جماعت کثیرہ کورنه قدر که انلرک خبر لریله علم واقع اوله

باب الاعتكاف

بواب اعتكافك بیاننده اولیجیدر (الاعتكاف مستحب) اعتكاف مستحبدر
(وهو اللبث في المسجد مع الصوم ونية الاعتكاف) اعتكاف مسجد ایچنده
اوروج واعتكاف نیتله بیله مکث ایتمکدر (ويحرم على المعتكف الوطء
واللمس والقبلة) معتكف اوزرینه وطء و لمس و قبله حرام اولور
(ولا يخرج من المسجد الا لحاجة الانسان او للجمعة وان خرج بغير ذلك
بطل اعتكافه عند ابي حنيفة رح وقال لا يبطل الا ان يخرج اكثر
من نصف النهار وهذا اذا كان واجبا واما اذا كان تطوعا فلا بأس
بان يعود المريض) معتكف اولان کیمسه مسجددن خروج ایتمز لکن
قضاء حاجت ایچون یا خود جمعه نمازی ایچون خروج ایدر اکر بونلرک
غیر یسندن اوتوری خروج بولور ایسه امام اعظم رح عندنده اعتكافی
باطل اولور امامین بیوردیلر که نصف نهاردن اکثرینی خروج ایتمدکجه
اعتكافی باطل اولماز شو ذکر اولنان حکم لر اعتكاف واجب اولدینی
صورتده در مثلا اعتكاف مندور اولور ایسه و اکر اعتكاف نافله اولور
ایسه مسجددن چیقوب مریضی عیاده ایتمکده بأس یوقدر (ولا بأس
بان يبيع ويبتاع في المسجد من غير ان يحضر السلعة) ودخی معتكف اولان
کیمسه مسجد ایچنده آلوب صائمده بأس یوقدر متاع حضوره جلب اولماز ایسه

(ولا يتكلم الا بخير) معتكف تكلم ايلمز الاخير ايله تكلم ايدر (ويكره له الصمت) ومعتكفك سكوتى دخى مكرود اولور (فان جامع المعتكف ليلا ونهارا عامدا و ناسيا باطل اعتكافه) اكر معتكف كيجه وكوند زده قصدا ياخود ناسيا جامع ايلسه اعتكافى باطل اولور (ومن اوجب على نفسه اعتكاف ايام لزمه اعتكافها بلياليها وكانت متتابعة وان لم يشترط التتابع) بر كيمسه نفسى او زرينه برقاج كون اعتكافى واجب قيلسه يعنى نذر ايلسه اول كيمسه يه اول كونلرى كيجه لريله بيله اعتكاف وكونلر بربرى اردى صره اولملرى لازم اولور هر چن تتابعى شرط ايتمز ايسه ده

كتاب الحج

بواب حجك بياننده اوليجيدر (الحج واجب على الاحرار البالغين العقلاء الاصحاء اذا قدروا على الزاد والراحلة فاضلا عن المسكن وما لا بد منه وعن نفقة عياله الى حين عوده) حج بالغ وعاقل وصحيح اولان حر لر او زرينه واجيدريه جك وبنك جك او زرينه قادر اولد قلى وقته مسكندن و لازم اولد ينى اشيان وعودت ايدندك عيالك نفقه سندن اول زاد وراحله فاضل اولد ينى حالده (وكان الطريق امنا) طريقده امين اولمى لازمدر (ويعتبر فى المرأة ان يكون لها محرم يحج بها وزوج ولا يجوز لها ان تحج بغيرها اذا كان بينها وبين مكة مسيرة ثلاثة ايام) عور تده معتبر اولان بر محرم اولان كيمسه سى ياخود زوجى اوله كه عورت ايله بيله حج ايدملر عورت ايله مكه مكرمه نك بينى اوج كونلك يول اولد ينى وقته اول عورت زوجنك ياخود محرم نك غير سيله بيله حج ايلمى جائز اولماز (والمواقيت التى لا يجوز ان يتجاوزها الانسان الا محرما) اول ميقاتلر كه انسان نلرى تجاوز ايتك جائز اولماز انجق محرم اولد ينى حالده تجاوز جائز اولور (وذلك خمسة لاهل المدينة ذوالحليفة و لاهل العراق ذات العرق و لاهل الشام الجحفة و لاهل نجد قرن و لاهل اليمن يللم) سابقده ذكر اولنان ميقاتلر بشدر اهل مدينه نك ميقاتى ذوالحليفة دينلان مكاندر و اهل عراقك ميقاتى ذات العرق دينلان مكاندر و اهل شامك ميقاتى جحفة نام محلدر و اهل نجدك ميقاتى قرن نام مكاندر و اهل يمنك ميقاتى يللم تسميه اولنان مكاندر (فان قدم الاحرام على هذه المواقيت جاز) اكر احرام

شود که اولنان میقاتلر اوزرینه تقدیم اولنسه جائز اولور یعنی شو میقاتلره کلز دن
 اول احرامه داخل اولسه جائز در (ومن كان وطئه بعد المواقيت او كان داخل
 المواقيت فو قته الحل) بر کیمسه نك و طئي میقاتلر دنصکره اولسه یا خود اول
 کیمسه نك و طئي میقاتلرک داخلنده بولنسه احرامه داخل اوله جق و قتی حل
 تسمیه اولنان مکاندر (ومن كان بمكة فمكة فيقاته في الحج الحرم وفي العمرة الحل)
 بر کیمسه که مکه مکر مه ده بولندی حج ایتمک مراد ایلدیکی حالده انک احرامه
 داخل اوله جق محلی حرم شریفدر و عمره ایتمک مراد ایلدیکی حالده انک احرامه
 داخل اوله جق و قتی حل نام محلدر (واذا اراد الا حرام اغتسل او توضا والغسل
 افضل) احرام مراد ایلدیکی و قته غسل ایدر یا خود آبدست آلور لکن غسل ایتمک
 افضلدر (وابس ثوبین جدیدین او غسیلین ازارا و رداء و مس طیباً ان كان له)
 دخی ازار و رداء اوله رق ایکی جدید ثوب یا خود بیقائمش ثوب کینور دخی کوزل
 قوقولی نسنه مس ایدر اکر بولنور ایسه (وصلى ركعتين وقال اللهم اني ارید الحج
 فیسره لی و تقبله منی) دخی ایکی رکعت نماز قیلوب شو دعایی او قور یعنی
 ای بسم معبودم بوعاجز قولك سنك رضاك ایچون حج ایتمک مراد ایدرم
 سن آتی بکا میسر ایله و سن آتی بندن قبول بیور (ثم یلبی عقیب صلوة
 وان كان مفردا بالحج ینوی بتلیة الحج) بعده نمازینک عقیبنده تلیه ایدر
 اکر مفرد بالحج ایسه تلیه ایله حجه نیت ایدر (والتلیة ان یقول لیک اللهم
 لیک لیک لا شریک لک لیک ان الحمد و النعمة لک و الملك لا شریک لک) تلیه
 شود که اولناندر یعنی یارب خدمتکی دوام اوزره اقامه ایدرم تحقیق مدح و ثنا
 سکا لایقدر و نعمتی اعطاسنک شانکدندر دخی ملک سکا مخصوص صدر شریک
 و نظیرک یوقدر (ولا ینبئ ان یخل بشئ من هذه الکلمات فان زاد فیها جاز)
 تلیه ده ذکر اولنان کله لردن برشیئی نقصان ایتمک لایق اولماز اکر زیاده
 ایدر ایسه جائز اولور (فاذالی فقد احرم) تلیه ایلدیکی و قته محرم اولور
 (و یتقی ما نهی الله تعالی عنه من الرفث و الفسوق و الجدال) دخی حق تعالی
 حضر تلیزینک نهی ایلدیکی اشیادن اتقا و اجتناب ایدر خصوصاً جماعتدن
 و فسقلردن و غوغادن اتقا ایدر (ولا یقتل صیداً ولا یشیر الیه ولا یدل
 علیه (۷)) دخی آوی قتل ایتیمه دخی اندن یکا اشارت ایتیمه دخی آنک اوزرینه

(۷) مثلاً صید فلان
 محله در و آوگاه فلان
 موضعه در دیو
 دلالت ایتیمه
 شد

دلالت ایتیمه (ولا یلبس قیصا ولا سراویل ولا عمامة ولا قلنسوة ولا قباء
ولا خفین الا ان لا یجد نعلین فیقطعهما اسفل الکعبین) دخی محرم اولان کیمسه
کوملک وشلوار وعمامه وپورک ووقفان کیمیه دخی مست کیه من لکن نعلین
بوله مدیننی صورتده انلری طپوقلرینک اشاغیسندن کسوب کیمسی جائز
اولور (ولا یغلی رأسه ولا وجهه) دخی باشنی و یوزینی اورتمز (ولا یمس طیباً)
دخی طیبی مس ایتیمه (ولا یحلق رأسه ولا شعر بدنه ولا یقص من لحیته ولا من ظفره
ولا یلبس ثوباً مصبوغاً بورس ولا بزعفران ولا بعصفور الا ان یكون غسیلاً
لا ینقض الصبغ) محرم اولان کیمسه باشنی و بدنک شعرینی تراش ایتمز و صقالندن
کسمزدخی ورس و زعفران و عصفور ایله بویانمش ثوب کیمز لکن اول ثوب برکونه
غسل اولنسه که بردخی رنگنی دوکمز بو صورتده کیمسی جائز اولور (ولا یأس
بان یقتسل المحرم و یدخل الحمام و یستظل بالبيت و المحمل) محرم اولانک غسل
ایتمسند و حمامه داخل اولمسند و بیت و محمل ایله کولکه لئمسند بآس یوقدر
(و یشد فی وسطه الهمیان) دخی کمرینی بلینه باغلار (ولا یغسل رأسه و لحیته
بالخطمی) دخی باشنی و صقالنی خطمی دینلان اوت ایله غسل ایلمز (و یکثر من التلبیه
عقب الصلوات و کما علا شرفاً و هبط و ادیا اولقی رکبانا و بالاسحار) تلبیه یی
نماز لک عقینده اکنار ایدر و هر بار که یوکسک محله چیقدی یا خود وادیلره
نازل اولدی یا خود را کبلره ملاقی اولدی خصوصاً سحر وقتنده تلبیه یی
چوقایده (فاذا دخل مکة ابتداءً بالمسجد الحرام فاذا عاين البيت کبر و هلل) مکة
مکرمه یه داخل اولدینی وقتده مسجد حرام ایله ابتداء ایدر پس بیت شریفی معاینه
ایلدیکی وقتده تکبیر و تهلیل ایدر (ثم ابتداءً بالحجر الاسود فاستقبله و کبر و رفع
یدیه و استلمه و قبله ان استطاع من غیر ان یؤذی مسلماً) بعده حجر الاسود ایله ابتدا
ایدوب واکا قارشو دوروب و تکبیر ایدوب اللرینی قالدیرر دخی حجر
الاسوده استلام ایدوب یعنی اللرینی یا یشد یروب و آئی تقبیل ایدر اکر مسلم لره
زحمت و یرمکسزین آداب ایله اویمکه قدرتی اولور ایه (ثم اخذ عن یمینه ممایلی
الباب) بعده حجر الاسودک قبوی ولی ایدن صاغ جانبندن شروع ایده
(وقد اضطجع رداءه قبل ذلك فیطوف بالبيت سبعة اشواط) ورداسنی
ذکر اولناندن اول صاغ قولتنی آلتندن صول او موزی اوزرینه آتوب یدی

کره طولانمه ایله بیتى طواف ایدر بر طولانمق بر شو طدریدی شو ط بر طوافدر
 (و یجمل طوافه من وراء الحطيم) دخى طوافنى حطيمك وراستدن قیلار (ویرمل
 فى الاشواط الثلاثة الاول ويمشى فيما بقى على هيئته) اولكى اوچ شو طلرده ییلر
 باقیلرده هیئتى اوزرینه یورر (و یستلم الحجر کما مر به ان استطاع ويحتم بالاستلام
 الطواف) هر نه زمانکه حجر اسوده مرور ایلدی اکا استلام ایدر اکر قدرتی
 اولور ایسه دخى طوافی استلام ایله ختم ایدر (ثم يأتى المقام فيصلى عنده ركعتين)
 بعده مقام ابراهیم علیه السلامه کلوب اول مقام عننده ایکی رکعت نماز قیلار
 (او حیث ماتیسر من المسجد) مقام سعادتده نماز قیامق ایچون یر بوله مدینى
 صورتده مسجددن بر مکانده ایکی رکعت نماز قیلار (وهذا الطواف طواف القدوم
 وهو سنة وليس بواجب (۲)) شو ذکر اولنان طواف طواف قدومدر و سندر
 واجب دکلد (ثم يخرج الى الصفا فيصعد عليها ويستقبل البيت ويكبر ويهمل ويصلى
 على النبي عليه الصلوة والسلام ويدعو الله تعالى لحاجته) بعده صفایه طوغری
 کیدوب و صفا اوزرینه صعود ایدوب بیت شریفه طوغری دوزر تکبیر و تهلیل
 ایدر و فخر کائنات افندی مز اوزرینه صلات و سلام ایدر و کندی حاجتی ایچون
 واجب تعالی به دعا ایدر (ثم يهبط نحو المروة ويمشى على هيئة) بعده مروه دینیلان
 مکان شریف جانبنه و قار اوزره یوریه رک اینر (فاذا بلغ الى بطن الوادى سعى
 بين المبلين الاخضرين سعيا حتى يأتى المروة ويصعد عليها ويفعل كما فعل
 على الصفا) پس بطن وادی به بالغ اولدینی وقتده میلین اخضرین بیننده
 مرویه کلنه قدر سرعتله سعى ایدر و مروه اوزرینه چیقوب صفا اوزرنده
 ایشلیدیکی کبی ایشلر یعنی بیت شریفه استقبال ایدوب تکبیر و تهلیل
 و صلات و سلام و دعا ایدر (فهذا شوط واحد فيطوف سبعة اشواط يبتدىء
 بالصفا ويختم بالمروة) شو ذکر اولنان بر شو طدریدی اشواط ایله طواف
 ایدر صفا ایله بدأ ایدوب مروه ایله ختم ایدر (ثم يقيم بمكة محرما يطوف
 بالبيت كما بداه (۳)) بعده مکه مکر مهده محرم اولدینی حالد اقامت ایدوب
 دیلدیکی زمانده بیتى طواف ایدر (فاذا كان قبل يوم التروية بيوم يخطب الامام
 خطبة يعلم الناس فيها الخروج الى منى والاقامة بها والصلوة بعرفات والوقوف
 بها والافاضة) يوم ترويه دن بر کون اول امام خطبه اوقور و اول

(۲) متن نسخه لرینک

بعضیلر نده (ولیس

على اهل مكة طواف

القدوم) عبارده سى

واقع اولمشدر

(لمصححه ظاهر)

(۳) یعنی آفاقی به کوره

نافله نماز قیلمقدن

ایسه بیتى طواف

افضلدر انک ایچون

فقههاء (یطوف بالبيت

کما بداه) بیوردبار

خطبه ده ناسه منادن يكا خروجي و مناده اقامتي و عرفاتده نمازي و وقوفي
 و عرفاتدن دو نمكي تعليم ايدر (فاذا صلى الفجر يوم التروية بمكة خرج الى منى
 فاقام بها حتى يصلي الفجر من يوم عرفة) يوم ترويه ده مکه مکرمه ده صباح
 نمازي قيلدني وقتده منادن يكا خروج ايدر و آنده اقامت ايدر عرفه کوني صباح
 نمازي قيلانه قدر (ثم يتوجه الى عرفات فيقيم بها) بعده عرفاتدن يكا توجه
 ايدوب آنده اقامت ايدر (فاذا زالت الشمس من يوم عرفة صلى الامام بالناس
 الظهر والعصر فيبتدي و يخطب قبل الصلوة خطبتين يعلم الناس فيهما الصلوة
 والوقوف بعرفة والمزدلفة ورمي الجمار والنحر والحلق وطواف الزيارة)
 يوم عرفه دن کونش زائله اولدني وقتده امام ناسه اويله نمازي وايکندي
 نمازي قيلديرر پس نمازدن اول ابتدا ايدوب خطبه اوقورکه آنده ناسه
 نمازي و عرفه ده وقوفي دخي مزدلفه ده وقوفي و جاري آتمقاني دخي نحري
 و تراش اولمقي و طواف زيارتي تعليم ايدر (ويصلي الامام بهم الظهر والعصر في وقت
 الظهر باذان و اقامتين) دخي امام اويله وايکندي نماز لريني اويله نماز ينک و قنده
 براذان وايکی اقامت ايله قيلديرر (ومن صلى في رحله وحده صلى كل واحد منهما
 في وقتها عند ابى حنيفة رح وقال ابو يوسف و محمد رحمهما الله يجمع بينهما المنفرد)
 برکيمسه يالکزا اولدني حالده راحله سنده نماز قيلسه اويله وايکندي نماز لرندن
 هر بريني و قتلرنده امام اعظم رح عندنده قيلار و امامين رحمهما الله تعالى
 بيورديلرکه منفرد اولان دخي ايکی نمازک بيني جمع ايدر (ثم يتوجه
 الى الموقف فيقف بقرب الجبل) بعده وقفه ايدو جک محله توجه ايدوب
 جبلک قربنده وقفه ايدر (و عرفات کلها موقف الا بطن عرنة)
 عرفاتک کليسی محل وقفه در لکن بطن عرنة دکل (وينبغي للامام ان يقف
 بعرفة على راحلة يدعو و يعلم الناس المناسك) امامه لايق اولان عرفه ده
 راحله سي اوزرنده دعا و ناسه مناسک حجي تعليم ايدر اولدني حالده وقفه
 ايتمکدر (ويستحب ان يغتسل قبل الوقوف بعرفة و يجتهد في الدعاء (٢))
 دخي امام اولان کيمسه عرفه ده و قوفدن اول غسل ايتمک و دعاده سي
 و اجتهاد ايتمک مستحب اولور (فاذا غربت الشمس افاض الامام والناس
 معه على هينتهم حتى يأتوا المزدلفة فيبيتون بها) کونش غروب ايلديکي

(٢) معلوم اوله که
 و قوفدن اول غسل
 ايتمک و دعاده اجتهاد
 ايتمک امامه مخصوص
 دکدر بلکه جميع
 حجاجه مستحيدر

وقته امام ناس ايله بيله عرفاتدن سكونت ووقار اوزره اينر تاكه مزدافه يه
كلوب آنده كيجه قالور لر (والمستحب ان ينزل بقرب الجبل الذي عليه الميمنة
ويقاله قزح) مستحب اولان اوزر نده اوجاق اولان واکا قزح دينيلان
جبلک قربنه نزول ايمکدر (ويصلي الامام بالناس المغرب والعشاء باذان
واقامة وقت العشاء) امام ناسه اقشام وياتسو نماز لر يني براذان وبر اقامت ايله
قيلد يرر ياتسو وقتنده (ومن صلى المغرب في الطريق لم يجز عند أبي حنيفة ومحمد
رح) برکيمسه اقشام نماز يني يولده قيلسه امام اعظم وامام محمد رحمهما الله
عندلر نده جائز اولماز (فاذا طلع الفجر صلى الام بالناس بغلس من يوم
النحر) فجر طلوع ايلديكي وقتده امام ناسه نماز ي قرائلق ايله قيلديرر
يوم نحرده (ووقف الامام والناس معه ودعا) دخي امام ايله برابر ناس
وقفه ايدوب وامام دعا ايدر (والمزدلفة كلها موقف الا وادي محسر)
مزدلفه نك كليسي محل وقفه در لكن وادي محسر دكل (ثم افاض الامام
والناس معه قبل طلوع الشمس حتى يأتوا منى) بعده امام ايله ناس
كونش طلوع ايتزدن اول اينر لر منايه كنه قدر (فيبدأ بحجرة العقبة
فيرميها من بطن الوادي بسبع حصيات مثل حصي الخذف ويكبر بكل
حصاة ولا يقف عندها) پس منايه كلند كده حجره عقبه ايله بدأ ايدر پس
بطن واديدن فسكه طاشي مثللو يدي طاش آتار هر طاش ايله تكبير ايدر
وجهره عقبه عندنده طورماز (ويقطع التلبية مع اول حصاة ثم يذبح
ان احب ثم يحاق رأسه او يقصر والحلق افضل) تلييه ي اولكي حصاة ايله
بيله قطع ايدر بعده ديلرايسه قربان بوغازلر وباشي تراش ايدر ياخود
مقراض ايله تقصير ايدر لكن تراش ايتك افضايدر (وقد حل له كل شيء
الا النساء) وانك ايجون نسادن غيري هر نسنه حلال اولور (ثم يأتي مكة
من يومه ذلك او من الغد او من بعد الغد فيطوف بالبيت طواف الزيارة سبعة
اشواط) بعده اول كوندن ياخود ايكنجي كوندن ياخود او چنجي كوندن
مكة مكرمه يه كلوب بيت شريفي طواف زيارت ايله طواف ايدر يدي شوط
اوله رق (فان كان سعي بين الصفا والمروة عقيب طواف القدوم لم يرمل
في هذا الطواف ولا سعي عليه بعده وان لم يكن قدم السعي يرمل في هذا

الطواف وسعی بعده علی ما قدمناه) اگر طواف قدوم عقینده صفا ایله
 مروء بیننده سعی ایلدیسه طواف زیارتده رمل ایتمز وانك اوزرینه
 بوندن صکره سعی ایتمك لازم اولماز و اگر سعی تقدیم ایتمدیسه طواف زیارتده
 رمل ایدوب و آندن صکره مقدم ذکر اولنان وجه اوزره سعی ایدر (وقد حل
 له النساء) تحقیق اول کیمسه به نسا حلال اولور (وهذا الطواف
 هو المفروض في الحج ويكره تأخيره عن هذه الايام وان اخره عنها لزمه دم
 عند ابی حنیفه رح) شوذ کر اولنان طواف حجه فرضدر شو کونلردن تأخیر
 ایتمسی مکروه اولور اگر آتی شو کونلردن تأخیر ایلسه بر قربان لازم اولور
 امام اعظم حضر تری عندنده (ثم يعود الى منى فيقيم بها) بعده منایه عودت
 ایدوب انده اقامت ایدر (فاذا زالت الشمس من اليوم الثاني من النحر رمى
 الجمار الثلاث) نحرک ایکنجی کونندن کونش زائل اولدینی وقتده جمار ثلاثیه
 رمی ایدر (يبدأ بالتي تلي المسجد فيرميها بسبع حصيات يكبر مع كل حصاة
 ويقف عندها فيدعو) مسجد شریفی ولی ایدن جرء ایله بدأ ایدر واکایدی
 طاش آتار و هر طاش ایله بیله تکبیر ایدر وانك عندنده طوروب دعا ایدر
 (ثم يرمي التي تليها مثل ذلك فيقف عندها ويدعو) بعده جرء اولینی رمی
 ایلدیکی مثللو جرء ثانیه رمی ایدوب وانك عندنده دخی طوروب دعا ایدر
 (ثم يرمي جرء العقبة كذلك ولا يقف عندها) بعده جرء عقبه بی ذکر اولنان
 مثللو رمی ایدر وانك عندنده طورماز (فاذا كان من الغد رمى الجمار الثلاث
 بعد الزوال كذلك) اوچنجی کونده زوالدن صکره جمار ثلاثیه ذکر اولنان
 وجه اوزره رمی ایدر (فاذا اراد ان يتعجل النفر نقر الى مكة) پس
 عجله کیتمك مراد ایلدیکی وقتده مکة مکرمه یه کیدر (فاذا اراد ان يقيم
 بها رمى الجمار الثلاث يوم الرابع بعد الزوال وان قدم الرمي في هذا اليوم
 قبل الزوال بعد طلوع الفجر جاز عند ابی حنیفه رح) مناده اقامت مراد
 ایلدیکی وقتده دردنجی کونده زوالدن صکره جمار ثلاثیه رمی ایدر
 اگر اول کونده فجر طلوع ایلدکدن صکره زوالدن اول رمی تقدیم
 ایلسه امام اعظم رح عندنده جائز اولور (ويكره ان يقدم الانسان
 نقله الى مكة ويقيم بها حتى يرمي) انسان یوکنی و آغر لغنی مکة مکرمه یه

کوندروب و کندوسی رمی ایدنه قدر مناده اقامت ایتک مکروه اولور
 (فاذنفر الى مكة نزل بالواد المحصب) مکه مکرمه یه کیتدیکی وقتده وادی
 محصب دینلان مکانه نزول ایدر (ثم طاف بالبيت سبعة اشواط لا يرمل
 فيها وهذا طواف الصدر وهو واجب الا على اهل مكة) بعده بیت شریفی
 طواف ایدر یدی شوط ایله و آنده رمل ایلمز شو طواف وداع طواف ایدر
 و اهل مکه نك غیر یسی اوزرینه واجبدر (ثم يعود الى اهله) بعده اهلندن
 یکا عودت ایدر یعنی مملکتی جانبیه توجه ایدر (فان لم يدخل الحرم مكة
 فتوجه الى عرفات ووقف بها على ما قدمناه فقد سقط عنه طواف القدوم
 ولا شيء عليه لتركه) اگر محرم اولان کیمسه مکه مکرمه یه داخل اولمیوب
 عرفاته توجه ایدوب و آنده وقفه ایلسه سابقده ذکر اولنان وجه اوزره
 پس اندن طواف قدوم ساقط اولور و اول کیمسه اوزرینه بر نسنه لازم اولماز
 (ومن ادرك الوقوف بعرفة ما بين الزوال من يوم عرفة الى طلوع الفجر من يوم
 النحر فقد ادرك الحج) بر کیمسه یوم عرفه دن زوالک بینیه یوم نحر دن طلوع
 فجره قدر عرفاته وقفه یه یتشسه حجه یتشمش اولور (ومن اجتاز بعرفة وهو
 نائم او مغمی علیه اولم یعلم انها عرفة اجزاء ذلك عن الوقوف) بر کیمسه
 عرفاته نائم اوله رقی یاخود بیخود اولدینی حالده تجاوز ایلسه یاخود عرفات
 اولدینی بیلمیوب کچه اول کیمسه یه بوتجاوز و قوفدن کفایت ایدر (والمرأة
 في جميع ذلك كالرجل غير انها لا تكشف رأسها وتكشف وجهها) شود کر
 اولنان حکم لک جمله سنده عورت رجل مثلودر لکن عورت باشنی آچیوب
 یوزینی کشف ایدر (ولا ترفع صوتها بالتلبية ولا ترمل بالطواف ولا تسعی بين
 الميادين) دخی تلبیه ایله صوتی رفع ایتمز و طواف ایله رمل ایتمز و میلین بیننده
 سعی ایله مز (ولا تحلق رأسها ولكن تقصر والله اعلم) و دخی عورت باشنی
 تراش ایتک لازم اولماز لکن مقراض ایله شعرینی تقصیر ایدر

❦ باب القران ❦

بواب حج قران بیانسنده اولیجیدر (القران افضل عندنا من التمتع
 والافراد) حج قران بزم عند مزده تمتع و افراددن افضلدر (وصفة القران
 ان تهل بالعمرة والحج معامن الميقات) حج قرانک صفتی اولدر که میقاتدن

عمره وحجی برابر نیت ایتمکدر (وبقول عقیب الصلوة اللهم اريد الحج والعمرة فيسرهما لي وتقبلهما مني) نمازك عقیبنده ذكر اولنان دعای او قور یعنی ای بنم اللهم حجی وعمره بی نیت ایدرم سن انلری بکا میسر ایله وانلری بندن قبول بیور (فاذا دخل مكة ابتداء بالطواف فطاف بالبيت سبعة اشواط يرمل في الثلاثة الاول منها) مکه مکرمه به داخل اولدینی وقتده طواف ایله بدأ ایدوب بیت شریفی یدی شوط ایله طواف ایدر یدی شوطدن اولکی اوج شو طرده رمل ایدر (ویسعی بعدها بین الصفا والمروة هذه افعال العمرة) طوافدن صکره صفا ایله مروه بیننده سعی ایدم شو ذکر اولنان عمره نك افعالیدر (ثم يطوف بعد السعی طواف القدوم ویسعی بین الصفا والمروة كما بینا فی المفرد) عمره نك افعالی تمامدن صکره طواف قدوم ایله طواف ایدوب صفا ایله مروه بیننده حج مفردده ذکر اولنان مثللو سعی ایدر (واذا رمی الجمره يوم النحر ذبح شاة او بدنة او بقرة اوسع بدنات فهذا دم القران) يوم نحرده جمره بی رمی ایلدیکی وقتده برغم یاخود بردوه یاخود برصیغر یاخود یدی بدنه قربان ایدر شسو ذکر اولنان دم قران در (فان لم یکن له ما ذبح صام ثلاثة ايام فی الحج اخرها يوم عرفة) اکر اول کیمسه قربان ایتک ایچون ذکر اولنان حیوانلردن برینی بوله مدینی صورتده مجده اوج کون اوروج طوتار اوج کونک آخری يوم عرفه در (فان فاتہ الصوم حتی مضی يوم النحر لم یجزء الا الدم) اکر صوم فوت اولسه تا که يوم نحر کچسه اول کیمسه به دمدن غیری نسنه کفایت ایتمز (ثم یصوم سبعة ايام اذا رجع الی اهله) بعده یدی کون اوروج طوتار اهله رجوع مراد ایلدیکی وقتده (وان صامها بمكة بعد الفراغ من الحج جاز) اکر حجدن فارغ اولدقدن صکره مکه مکرمه ده یدی کون صائم اولسه جائز در (وان لم یدخل القارن مكة وتوجه الی عرفات فوقف فقد صار رافضا لعمرته بالوقوف وسقط عنه دم القران وعليه دم لرفض العمرة وعليه قضاؤها) اکر قارن اولان کیمسه مکه مکرمه به داخل اولنیوب عرفاته توجه ایلسه عرفاته وقوف سبیلله عمره بی ترک ایتش اولدی واندن دم قران ساقط اولدی وانک اوزرینه عمره بی ترک ایتدیکندن بر دم لازم اولور واول عمره بی قضا ایتک لازم کلور

باب التمتع

بواب حج تمتع بیاننده اولیجیدر (التمتع افضل من الافراد عندنا) تمتع
 بزم عند مزده افراددن افضلدر (والتمتع علی وجهین) تمتع ایکی وجه اوزرینه در
 (تمتع یسوق الهدی و تمتع لایسوق الهدی) بر تمتع اولدر که قربانی
 سوق ایدر و بریده اولدر که قربانی سوق ایلنر (وصفة التمتع ان یبدأ
 من المیقات فیحرم بالعمرة و یدخل مکه فیطوف بها و یشی و یحلق او یقصر
 و قد حل من عمرته و یقطع التلبیة اذا ابتداء بالطواف و یمکة حلالاً) تمتع
 صفتی اولدر که میقاتدن ابتدا ایدوب عمره سبیلله محرم اولور و مکه به داخل
 اولوب طواف و سعی ایدر و باشی تراش یاخود تقصیر ایدر تحقیق عمره دن
 تحلل ایتمش اولور و طواف ایله ابتدا ایلدیکی و قتده تلبیه بی قطع ایدر و مکه
 مکر مه ده اجر امدن حقیقه مش اولدینی حالده اقامت ایدر (فاذا کان یوم الترویة
 احرم بالحج من المسجد و یفعل ما یفعله الحاج المفرد و علیه دم التمتع) پس یوم
 ترویة اولدینی و قتده مسجد شریفدن حج ایچون احرامه داخل اولوب مفرد
 اولان حاجک ایشلدیکنی ایشلر و انک اوزرینه دم تمتع لازم اولور (فان لم یجد
 صام ثلاثة ايام فی الحج و سبعة اذا رجع الی اهله) اگر قربان بوله مدینی صورتده
 موسم حجه اوچ کون و اهلنه رجوع ایلدیکی و قتده یدی کون اوروچ طو تار
 (واذا اراد التمتع ان یسوق الهدی احرم و ساق هدیه) تمتع قربانی سوق
 ایتک مراد ایلدیکی و قتده احرامه داخل اولوب قربانی سوق ایدر (وان کانت
 بدنة قبلها یزادة او نعل او اشعر البدنة عند ابی یوسف و محمد رحمهما الله
 وهو ان یشق سنامها من الجانب الایمن) اگر قربان بدنه اولور سه بویته
 دری پارچه سی و یانعلی قلاده طاقار یاخود امام ابی یوسف و امام محمد رح
 عند لرند بدنه بی اشعار ایدر اشعار دونه ک او ترکجک صاع طرفندن
 یارمقدر (ولا یشعر عند ابی حنیفة رح) امام اعظم رح عندنده اشعار
 ایتمز (فاذا دخل مکه طاف و سعی و لم یحلل حتی یحرم بالحج یوم الترویة
 فان قدم الاحرام قبله جاز و علیه دم) مکه مکر مه به داخل اولدینی و قتده
 طواف و سعی ایدر تحلل ایتمز تا که یوم ترویة ده حج ایچون احرامه
 کبرنه قدر اککز احرامی یوم ترویة دن اوله تقدیم ایلسته جائز اولوب
 و انک اوزرینه دم لازم اولور (فاذا حاق یوم النحر فقد حل من الاحرامین)

یوم نحرده باشنی تراش ایلدیکی وقتده ایکی احرامدن چیقمش اولور (ولیس
لاهل مكة تمتع ولاقران وانما لهم الافراد خاصة) اهل مكة ایچون حج
قران و تمتع اولدی آنجق انلر ایچون افراد اولیجیدر (فاذا عاد الممتع الى
بلده بعد فراغه من العمرة ولم يكن ساق الهدي بطل تمتعه) تمتع بلده سنه
عودت ایلسه عمره دن فارغ اولدقدن صکره و قربانی سوق ایتمدیسه تمتی
باطل اولور (ومن احرم بالعمرة قبل اشهر الحج فطاف لها اقل من اربعة
اشواط ثم دخلت اشهر الحج فتممها واحرم بالحج كان متمتعاً) برکیمسه عمره
ایچون احرامه داخل اولسه حج آییری داخل اولمازدن اول عمره ایچون
درت شوطدن نقصان طواف ایلسه بعده اشهر حج داخل اولوب پس عمره یی
تمام ایدوب حج ایچون احرامه داخل اولسه اول کیمسه تمتع اولور
(وان طاف لعمرة قبل اشهر الحج اربعة اشواط فصاعداً ثم حج من عامه
ذلك لم يكن متمتعاً) اکر عمره ایچون اشهر حجدن اول درت شوط یاخود
درتدن زیاده طواف ایدوب بعده اول سنه حج ایلسه تمتع اولماز (و اشهر
الحج شوال وذو القعدة وعشر من ذي الحجة) حجک آییری شوال شریف
وذی القعدة وذی الحجة دن عشر اولدر (فان قدم الاحرام بالحج عليها جاز
احرامه وانعقد حجه) اکر حج ایچون اولان احرامی اشهر حج اوزرینه
تقدیم ایلسه احرامی جائز اولور وحجی دخی منعقد اولور (فاذا حاضت
المرأة عند الاحرام اغتسلت واحرمت وصنعت كما يصنع الحاج غير انها
لا تطوف بالبيت حتى تطهر) احرام وقتنده عورت حیض کوردیکی صورتده
غسل ایدوب احرامه داخل اولور وحاج اولان کیمسه نك ایشلدیکی افعالی
ایشلر لکن بیت شریفی پاکلانمدکجه طواف ایتمز (فان حاضت بعد الوقوف
وطواف الزيارة انصرفت من مكة ولا شيء عليها لترك طواف الصدر)
اکر عورت وقوف و طواف زیارتدن صکره حیض کورسه مکه مکرمه دن
دونر طواف وداعی ترک ایتمک اجلندن انک اوزرینه برشی لازم اولماز

باب الجنایات

بواب محرم حقنده اولان جنایات بیاننده اولیجیدر (اذا تطيب المحرم
فعليه الكفارة) محرم اولان کوزل رایچه لو نسنه لری استعمال ایلدیکی

وقتہ انک اوزرینہ کفارت لازمدر (فان طیب عضو کاملاً فمأزاد فعلیہ دم)
 اگر بر عضو کامل یا خود عضودن زیادہ سنی تطیب ایلسہ انک اوزرینہ
 دم لازم اولور (وان تطیب اقل من عضو فعلیہ صدقہ) اگر بر عضودن اقلی
 تطیب ایلسہ انک اوزرینہ صدقہ لازم اولور (وان لبس ثوباً مخیطاً و غطی رأسہ
 یوماً کاملاً فعلیہ دم وان کان اقل من ذلك فعلیہ صدقہ) اگر دیکلمش ثوب کیسہ
 یا خود باشی کاملاً بر کون اور تسہ انک اوزرینہ دم لازم اولور اگر بر کوندن
 نقصان اولدیسہ انک اوزرینہ صدقہ لازم اولور (وان حلق ربع رأسہ فصاعداً
 فعلیہ دم وان کان اقل من الربع فعلیہ صدقہ) اگر باشنک ربعی یا خود زیادہ سنی
 تراش ایلسہ انک اوزرینہ دم لازم اولور اگر ربغندن اقلنی تراش ایلسہ صدقہ
 لازم اولور (وان حلق مواضع الحاجم فعلیہ دم عند ابی حنیفہ رح و قالاعلیہ
 صدقہ) اگر قان آئہ جق محللری تراش ایلسہ امام اعظم رح غندندہ بر دم لازم
 اولور امامین بیوردیلر کہ صدقہ لازم اولور (وان قص اظافر یدیه اور جلیہ
 فعلیہ دم) اگر ایکی الینک یا خود ایکی ایقلرینک طر ناقلرینی قطع ایلسہ دم
 لازم کلور (وان قص ید اور جلا فعلیہ دم) اگر برال و برایاق طر ناغنی قطع ایلسہ
 ینہ دم لازم کلور (وان قص اقل من خمسة اظافر فعلیہ صدقہ) اگر بش
 طر ناقدن نقصان قطع ایلسہ صدقہ لازم اولور (وان قص خمسة اظافر
 او اکثر متفرقة من یدیه ورجلیہ فعلیہ صدقہ عند ابی حنیفہ و ابی یوسف
 رح و قال محمد رح علیہ دم) اگر محرم اولان کیمسہ بش عدد طر ناق یا خود
 بشدن اکثر اللرندن و ایقلرندن متفرقہ اولدینی خالدہ قطع ایلسہ امام
 اعظم و امام ابی یوسف عندلرندہ صدقہ لازم اولور و امام محمد رح بیوردیکہ
 دم لازمدر (وان تطیب او حلق او لبس من غیر عذر فعلیہ دم وان کان
 من عذر فهو مخیر ان شاء ذبح شاة وان شاء تصدق علی ستة مساکین بمائة اصوع
 من الطعام) اگر عذر سز تطیب ایلسہ یا خود تراش اولسہ یا خود دیکیلی
 ثوب کیسہ دم لازم اولور و اگر عذر ایلہ اولدیسہ اول کیمسہ مخیردر
 دیلر ایسہ بر غنم قربان ایدر و دیلر سہ آتی مسکینہ طعامدن اوچ صاع
 تصدق ایدر (وان شاء صام ثلثة ايام) و دیلر سہ اوچ کون اور وچ طوتار
 (وان قبل او لمس بشهوة فعلیہ دم) اگر شہوت ایلہ تقبیل یا خود لمس

ایلسه انک اوزرینه دم لازم اولور (ومن جامع فی احد السبیلین قبل الوقوف
 بعرفة فسد حجه وعلیه شاة ویمضی فی الحج کایمضی من لم یفسد الحج وعلیه القضاء)
 برکیمسه عمر فده ووقوفدن اول سبیلینک برنده جماع ایلسه حجهی فاسد اولوب
 و برغم ذبح ایتمک لازم اولور و حجهی فساد و یرمیان کیمسه مثل و حجک افعالی
 ایشلر و انک اوزرینه سنه آتیهدہ قضا لازم کلور (ولیس علیہ ان یفارق امرأته
 اذا حج بها فی القضاء) حجهی فساد و یرن کیمسه اوزرینه اول حجهی عورتیلہ
 قضا ایلدیکی وقتدہ عورتی کند و سندن آیرمق لازم اولماز (ومن جامع
 بعد الوقوف بعرفة لم یفسد حجه وعلیه بدنة) برکیمسه عمر فده
 ووقوفدن صکرہ جماع ایلسه حجهی فاسد اولماز و انک اوزرینه بدنه لازم اولور
 (وان جامع بعد الحلق فعلیه شاة) اگر تراش اولدقدن صکرہ طواف زیارتدن
 اول جماع ایلسه انک اوزرینه برشاة لازمدر (ومن جامع فی العمرة قبل
 ان یطوف اربعة اشواط افسدها و مضی فیها و قضاها وعلیه شاة) برکیمسه
 عمر فده درت شوط طواف ایتمزدن اول جماع ایلسه اول عمره یی فسادہ
 و یروب و انک اوزرینه سبقت ایدر و قضا ایدر و برشاة لازم اولور
 (وان وطیء بعد ان یطوف اربعة اشواط فعلیه شاة و لا یفسد عمرته و لا یلزمه
 قضاءها) اگر درت شوط طواف ایلدکدن صکرہ جماع ایلسه عمره سنی
 فسادہ و یرمیوب قضاسی دخی لازم اولماز (ومن جامع ناسیا کن جامع
 عامدا فی الحکم) برکیمسه ناسیا جماع ایلسه حکمدہ عامدا جماع ایدن کیمسه
 کیدر (ومن طاف طواف القدوم محدثا فعلیه صدقة و ان کان جنبا فعلیه
 شاة) برکیمسه طواف قدومی آبدستسز اولهرق طواف ایلسه صدقه
 لازم اولور و اگر جنب اولدینی حالده طواف ایدرسه برغم لازمه
 (ومن طاف طواف الزيارة محدثا فعلیه شاة و ان کان جنبا فعلیه بدنة و الا فضل
 ان یعید الطواف مادام بمكة و لا ذبح علیہ) برکیمسه طواف زیارتی آبدستسز
 طواف ایلسه برغم لازم اولور و اگر جنب اولهرق طواف ایدرسه بدنه
 لازم کلور لکن مادامکه مکة مکر مده دائم اولدی طوافی دوندر مکة افضلدر
 و انک اوزرینه دم لازم اولماز (ومن طاف طواف الصدر محدثا فعلیه صدقة
 و ان طاف جنبا فعلیه شاة) برکیمسه طواف وداعی بلا طهارة طواف ایلسه

صدقه لازم اولور دخی جنب اوله رق طواف ایلسه برشاة لازم کلور (ومن ترك من طواف الزيارة ثلثة اشواط فمادونها فعليه شاة) برکیمسه طواف زیارتدن اوچ شوط یاخود اوچدن نقصانی ترک ایلسه برشاة لازم اولور (ومن ترك اربعة اشواط بقی محرما حتی يطوفها) برکیمسه طواف زیارتدن درت شوط ترک ایلسه محرم اولدینی حالده باقی قالور اول درت شوطی طواف ایدنه قدر (ومن ترك ثلثة اشواط من طواف الصدر فعليه صدقة) برکیمسه طواف صدردن اوچ شوطی ترک ایلسه صدقه لازم اولور (وان ترك طواف الصدر كلها او ترك اربعة اشواط منه فعليه شاة) اگر طواف صدرک کلیسی یاخود آندن درت شوطی ترک ایلسه انک اوزرینه برشاة لازم اولور (ومن ترك السعی بین الصفا والمروة فعليه شاة وحجه تام) برکیمسه صفا ایله مروه بیننده سعی ترک ایلسه انک اوزرینه برشاة لازم اولوب وحجی تمامدر (ومن افاض من عرفة قبل الامام فعليه دم) برکیمسه عرفاتدن امامدن اول اینرایسه انک اوزرینه بردم لازم اولور (ومن ترك الوقوف بمزدلفة فعليه دم) برکیمسه مزدلفه ده وقفه بی ترک ایلسه دم لازم اولور (ومن ترك رمی الجمار فی الايام كلها فعليه دم) برکیمسه ایانک کلیسنده رمی جماری ترک ایلسه دم لازم اولور (وان ترك رمی احدي الجمار الثلث فعليه صدقة) اگر جمار ثلاثک برینه رمی ترک ایلسه صدقه لازم اولور (وان ترك رمی الجمار فی يوم واحد فعليه دم) اگر برکونک جماره رمی ایتمسفی ترک ایلسه دم لازم اولور (وان ترك رمی جمرة العقبة فی يوم النحر فعليه دم) اگر یوم نحرده جمرة عقبهیه رمی ترک ایلسه بردم لازمدر (ومن اخر الخلق حتی مضت ايام النحر فعليه دم) برکیمسه تراش اولمقانی اول درجه تأخیر ایلسه تا که ایام نحر یکسه بردم لازم کلور (وکذلك ان اخر طواف الزيارة عند ابی حنیفة) امام اعظم رح عندنده طواف زیارتی تأخیر ایلسه ینه بردم واجبدر (واذا قتل الحرم صیدا او دل علیه من قتله فعليه الجزاء ویستوی فی ذلك العامد والناسی والمبتدی) محرم اولان کیمسه صیدی قتل یاخود صیدک قتلنی مراد ایدن کیمسه بی صید اوزرینه دلالت ایلدیکی وقتده (۲) انک اوزرینه جزا واجبدر شو جزاده عامد وناسی مبتدی وعائد برابردر (والجزاء عند ابی حنیفة وابی یوسف ان یقوم الصيد فی المكان الذی قتله فيه او فی اقرب المواضع

(۲) یعنی آوفلان
وا دیده وفلان
محلده در دیودلالت
ایلسه سید

اليه ان كان في برية يقومه ذوا عدل (امام اعظم وامام ابی يوسف عندلر نده
جزاء صیدی قتل ایلدیکی مکنده یاخود قتل ایلدیکی محله قریب اولان موضعه
ایکی عادل کیمسه نك صیده قیمت کسمسیدر) (وهو مخیر فی القيمة ان شاء ابتاع
بها هدیاء فذبحه ان بلغت قيمتها هديا وان شاء اشترى بها طعاما فتصدق به علی کل
مسکین نصف من بر او صاعا من بر او صاعا من تمر او صاعا من شعیر) صیدی قتل
ایدن کیمسه قیمتندە مخیر در دیلر سه انکله قر بانلق اخذ ایدوب ذبح ایدرا کر
اول صیدک قیمتی هدیہ بالغ اولور سه دیلر سه انکله طعام اشتری ایدوب
هر مسکینه حنطه دن یارم صاع و حرمان بر صاع و شعیر دن دخی بر صاع
تصدق ایدر) (وان شاء صام عن کل نصف صاع من بر یوما و من کل صاع من شعیر
یوما) یاخود دیلر سه حنطه دن هر یارم صاع مقابله سه و شعیر دن بر صاع
مقابله سه بر کون اور وچ طوتار) (وان فضل من الطعام اقل من نصف صاع فهو
مخیر ان شاء تصدق به وان شاء صام عنه یوما کمالا) ا کر طعام دن نصف صاع دن
اقل آرتار ایه اول کیمسه مخیر در دیلر سه آتی تصدق ایدر دیلر سه انک مقابله سه
کاملاً بر کون اور وچ طوتار) (وقال محمد یجب فی الصيد المظیر فیما له نظیر
ففی الظبی شاة و فی الضبع شاة و فی الارنب عناق و فی النعامة بدنة و فی الیربوع
جفرة) امام محمد رح بیوردیکه نظیری اولان صیدی قتل ایتده نظیری
لازم کلور پس کیکی قتل ایتده بر شاة صر تلان دینلان حیوانی قتل ایتده
ینسه بر شاة و طوشانی قتل ایتده بر او غلاق و دوه قوشنی قتل ایتده
بر بدنه و عرب طوشانی قتل ایتده درت آیلق بر دیشی او غلاق و اجبر
(و من جرح صیدا او نتف شعره او قطع عضوا منه ضمن ما نقص)
بر کیمسه صیدی یاره لسه یاخود تو یلرینی یولسه یاخود آندن بر عضوی
قطع ایلسه نقصانی ضامن اولور) (وان نتف ریش طائر او قطع قوائم صید
فخرج من حیز الامتناع فعليه قيمة كاملة) ا کر قوشک تو یلرینی و قنادلرینی
یولسه یاخود اولک ایاقلرینی قطع ایلسه پس امتناع حیزندن چیقسه آنک
اوزرینه قیمت کامله لازم کلور) (و من کسر بیض صید فعليه قیمته) بر کیمسه
صیدک بیضه سنی کسر ایلسه بیضه نك قیمتی لازم کلور) (فان خرج
من البيض فرخ میت فعليه قیمته حیا) ا کر بیضدن میت اوله رق یاوری
چیقسه اول کیمسه اوزرینه حی اوله رق قیمتی لازم کلور) (و لیس فی قتل

الغراب والحداة والذئب والحية والعقرب والفارة والكلب العقور جزاء) دخی
 قارغی و چیلانغی و قوردی و بیلانی و عقربی و فارغی و کلب عقوری قتل
 ایتمده جزا لازم اولمدی (و ایس فی قتل البعوض والقراد والبراغیث شیء)
 دخی سینکی و کنه پی و پر ه پی قتل ایتمده بر شی اولمدی (ومن قتل قملة تصدق
 بماء) بر کیمسه کهله پی قتل ایلسه دیله دیکی شیئی تصدق ایدر (ومن قتل
 جرادة تصدق بماء) بر کیمسه چکر که پی قتل ایلسه دیله دیکی نسنه پی تصدق
 ایدر (وتمرة خیر من جرادة) اثرده وارد اولدیکه بر خرما بر چکر که دن
 خیرلو در (ومن قتل مالا یؤکل لحمه من الصيد کالسباع ونحوها فعليه الجزاء
 ولا یتجاوز قیمتها شاة) بر کیمسه لحمی اکل اولنیان آودن بر نیجی قوش واکا بکر
 جانور لردن قتل ایلسه جزا لازم اولور و جزانک قیمتی شاتی تجاوز ایتمز
 (وان صال السبع علی محرم فقتله فلا شیء علیه) اکر بر نیجی حیوان محرم اوزرینه
 هجوم ایلسه پس محرم آنی قتل ایلسه بر نسنه لازم اولماز (وان اضطر المحرم
 الی اکل لحم الصيد فقتله فعليه الجزاء) اکر محرم صیدک لحمی اکل ایتمکه احتیاجی
 اولوب قتل ایلسه انک اوزرینه جزا لازم کلور (ولا بأس ان یدبح المحرم الشاة
 والبقرة والبعیر والدجاج والبطا الکسکری) غنمی و بقره پی و دوه پی و طاوغی
 و اولرده معیشت ایدن قازی محرم اولان کیمسه بوغازلا مقدمه بأس یوقدر
 (وان قتل حمامة مسرولا او طیرا او ظییا مستأنسا فعليه الجزاء) اکر پچه لی
 کوکر جنی یا خود قوشی یا خود اهلی کبی مستأنس اولان کیکی قتل ایلسه جزا
 لازم اولور (فاذا ذبح المحرم صیدا فذبیحته میتة لا یحل اکلها) محرم صیدی
 بوغازلا دینی و قتده انک ذبیحه سی میتدر اکل حلال اولماز (ولا بأس
 بان یأکل المحرم لحم صید اصطیاده حلال و ذبحه اذا لم یدل المحرم علیه
 ولا امره بصیده) محرم اولان کیمسه حلال اولان کیمسه نک اولادینی صیدک
 لحنندن اکل ایتمده بأس یوقدر محرم اول صید اوزرینه دلالت ایتمیوب
 و آولا مسنه امر ایتمدیکی و قتده (و فی صید الحرم اذا ذبحه الحلال فعليه
 الجزاء) حرم شریفک صیدینی حلال ذبح ایلدیکی و قتده جزا لازم اولور
 (وان قطع حشیش الحرم او شجرة لیس بمملوک ولا هو مما ینبته الناس
 فعليه قیمته) اکر حرم شریفک اوتلرینی یا خود مملوک اولیان اغاجی

و طاعة ناس ذكوب تربيه ايتمدكاري شجر لردن قطع ايلسه انك اوزرينه قيمتي لازم اولور (وكل شيء فعله القارن مما ذكرنا ان فيه على المفرد دما وعلى القارن دمان دم لحجه ودم لعمرته) ماسبقده ذكر اولنان جنایاتدن هر نه كه قارن آني ايشلدي اندن مفرد اوزرينه بر دم وقان اوزرينه ايكي دم لازمدر بر دم حجي ايچون و بر دم عمره سي ايچون (الا ان تجاوز الميقات من غير احرام ثم يحرم بالعمرة والحج قيلزمه دم واحد) لكن قارن احرامه داخل اوليه رقي ميقاتي تجاوز ايدوب بعده عمره و حج ايچون احرامه داخل اولور ايسه اول قارنه بر دم لازم اولور (فاذا اشترك محرمان في قتل صيد فلي كل واحد منهما جزاء كامل) ايكي محرم بر صيدي قتل ايتمه مشترك اولدقلى صورتده هر برلى اوزرينه كاملا بر جزا لازم اولور (وان اشترك حلالان في قتل صيد الحرم فليهما جزاء واحد) اكر ايكي حلال حرم شريفك صيديني قتل ايتمه مشترك اولسه لرائلك اوزرينه بر جزا لازمدر (واذا باع المحرم صيدا او ابتاعه فالباع باطل) محرم صيدى صانوب و آلدینی وقتده بيع باطلدر

باب الاحصار

بواب محرم اولان كيمسه حصر اولسي بياننده در (اذا احصر المحرم بعدوا او اصابه مرض فنه من المضي حل له التحلل) محرم اولان كيمسه دشمن يا خود مرضه مبتلا اولوب حجت افعالى ادادن منع ايلسه اول كيمسه ايچون تحلل حلال اولور (وقيل له ابعت شاة ذبح في المحرم وواعد من يحملها اليوم بعينه يذبحها فيه ثم تحلل في ذلك اليوم) واول كيمسه يه دينلور كه حرم شريفده بوغازلنق ايچون بر قربان كونددر واول قرباني حامل اولان كيمسه ايله بر معين كون ايچون مواعده ايله كه قرباني اول كونده ذبح ايدوب بعده سن دخی اول كونده تحلل ايدو سين (فان كان قارنا بعت بدمين) اكر محرم قارن اولديسه ايكي شاة قربانلق كونددر (ولا يجوز ان يذبح دم الاحصار الا في الحرم) دم احصار حرم شريفك غيري سنده ذبح اولنق جائز اولماز (ويجوز ذبحه قبل يوم النحر عند ابي حنيفة) امام اعظم رح عندنده دم احصاري يوم نحر دن اول ذبح ايتكم جائز اولور (وقالا لا يجوز الذبح للمحصر بالحج الا في يوم النحر) امامين

رح بیوردیلر که محصر بالحج ایچون یوم نحرک غیر یسنده ذبح جائز اولماز
 (ویجوز لله محصر بالعمرة ان یدبح متى شاء) محصر بالعمرة ایچون دیلدیکی
 وقتده بوغازلق جائز اولور (والمحصر بالحج اذا تحال فعملیه حجة و عمرة) محصر
 بالحج تحال ایلدیکی وقتده انک اوزرینه سنه قابله ده بر حج و بر عمره لازم
 اولور (وعلى المحصر بالعمرة القضاء) محصر بالعمرة اوزرینه قضا لازم اولور
 (وعلى القارن حجة و عمرتان) وقارن اوزرینه بر حج و ایکی عمره لازم اولور
 (فاذا بعث المحصر هدیا و واعد هم ان یدبحوه فی یوم بعینه ثم زال الاحصار
 فان قدر على ادراك الهدی والحج لم یجزله التحال ولزمه المضی) محصر اولان
 کیسه قربانلی کوندروب و معین کونده بوغازلا نسفی مواعده ایلدیکی
 وقتده بعده احصار زائل اولسه پس قربانلغه و حجه و لاشمق اوزرینه اکر قادر
 اولورسه انک ایچون تحلل جائز اولیوب حجك افعالن ایشلمک لازم اولور
 (وان قدر على ادراك الهدی دون الحج) اکر هدیه و لاشمق اوزرینه
 قادر اولوب حجه و لاشمق اوزرینه قادر اولماز ایسه تحلل ایدر (وان قدر
 على ادراك الحج دون الهدی جازله التحلل استحسانا) اکر حجه و لاشمق
 اوزرینه قادر اولوب هدیه و لاشمق اوزرینه قادر اولماز ایسه استحسانا
 تحلل جائز اولور (ومن احصر بمكة وهو ممنوع من الوقوف و طواف
 الزيارة كان محصرا وان قدر على ادراك احدهما فليس بمحصر والله تعالى
 اعلم) بر کیسه مکه مکرمه ده وقوف و طواف زیارتدن ممنوع اولدیفی
 حالده محصر اولسه محصر اولمش اولور اکر ایکیسندن بری اوزرینه
 قادر اولورسه اول کیسه محصر دکلدر واجب تعالی زیاده علیم در

باب الفوائت

بواب فوائت بیاننده اولیجیدر (ومن احرم بالحج فقاته الوقوف بعرفة
 حتی یطلع الفجر من یوم النحر فقد فاته الحج وعلیه ان یطوف ویسعی
 ویتحالی و یقضى الحج من عام قابل و لادم علیه) بر کیسه حج ایتک سیبیله
 احرامه داخل اولوب پس یوم نحر دن فجر طلوع ایدنه قدر عرفه ده
 اوله حج وقوف آتی فوت ایلسه تحقیق حجی فوت اولمش اولور وانک
 اوزرینه طواف و سعی ایدوب تحلل ایتک لازمدر و کله حجک سنه ده حجی

فضا ایدر وانك اوزرینه دم لازم اولماز (والعمرة لا تقوت وهي جائزة في جميع السنة الاخسة ايام يكره فعلها فيها يوم عرفة ويوم النحر وایام التشریق) عمره فوت اولماز و عمره سنه نك جميعه جازمه در انجق بش كونده جائز اولماز اول بش كونده متده ذكر اولندی (والعمرة سنة وهي الاحرام والطواف والسعي) عمره سنتدر احرام وطواف وسعي ایتكدن عبارتدر .

باب الهدی

بواب قربانلك بیا ننده اولیجیدر (ادناه شاة) قربانلك ادناسی برقیوندر (وهو ثلثة انواع الابل والبقر والغنم یجزی فی ذلك كله التي فصاعدا الا من الضان فان الجزع منه یجزی) قربانلق اوج نوعدر دوه اینك قیوندر شوذ كراولنان اوج نوعده ثنی وثنی نك فوقی كفايت ایدر لیكن غنمدن آتی آیلق اولوب جته ده اناسنه مساوی اولور ایسه قربان ایتده كفايت ایدر سائر لرندن اولماز معلوم اوله كه غنمدن ثنی بر سنه سنی تمام ایدوب ایكنجی سنه یه داخل اولانه وبقردن ایکی سنه سنی تمام ایدوب اوچنجی سنه یه داخل اولانه و دوه دن اوج سنه سنی تمام اولوب در دنجی سنه یه داخل اولانه اطلاق اولنور (ولا یجوز فی الهدی مقطوع الاذن او اکثرها ولا مقطوع الذنب ولا الید والرجل ولا ذاهب العین ولا العجفاء ولا العوراء والعرجاء التي لا تمشی الى المنسك) دخی هدی ده قولاغی یا خود قولاغك اکثری كسیك وقویروغی كسیك واولك ایاغی وکیروکی ایاغی كسیك وکوزی کیتمش وزیاده سیله ضعیف وبرکوزی کور وبوغاز لانه جق محله بورویه میان طوپال حیوان شوذ كراولنان لك جمله سنی جائز اولماز (والشاة جائزة فی كل شيء الا فی موضعین من طاف طواف الزیارة جنبا ومن جامع بعد الوقوف بعرفة فانه لا یجوز الا بدنة) غنم هر سنه ده جائزدر لیكن برکیسه طواف زیارتی جنب اولدینی جالده طواف ایسه دخی برکیسه صرفه ده وقوفدن صكره جماع ایسه شوایکی موضعده شاة جائز اولیوب انجق بدنه جائز اولور (والبدنة والبقرة یجزی كل واحد منهما عن سبعة انفس اذا كان كل واحد من الشركاء یرید القرية فان اراد احدهم بنضیه اللحم لم یجز للباقرین) بدنه وبقره دن هر بررلری یدی نفسدن كفايت ایدر شركادن هر بررلری قربت وعبادت مراد ایلد كری وقته

پس آنردن بری کندی نصیبیله لحم مراد ایلسه باقیلری ایچون جائز اولماز
 (و یجوز الاکل من لحم هدی التطوع والمتعة والقران) قران و متعه و تطوع
 ایچون اولان قربانک لحنندن اکل جائز اولور (ولایجوز الاکل من بقية الهدایا)
 باقی قلان هدیلرک لحنندن اکل جائز اولماز (ولایجوز ذبح هدی التطوع والمتعة
 والقران الا فی ایام النحر) تطوع و متعه و قران هدیلرینی ایام نحرک غیر یسنده
 بوغازلامق جائز اولماز (و یجوز ذبح بقية الهدایا ای وقت شاء) باقی قلان
 هدیلری قننی وقتده دیلر ایسه ذبح جائز اولور (ولایجوز ذبح الهدایا
 الا فی الحرم) هدایای حرم شریفک غیر یسنده ذبح ایتمک جائز اولماز هان انجق
 حرم شریفده ذبح جائز اولور (و یجوز ان یتصدق بها علی مساکن الحرم
 وغیرهم) هدایانک لحننی حرم شریفک وغیرلرک مساکنی اوزرینه تصدق
 جائز اولور (ولایجب التعریف بالهدایا) هدایای تعریف واجب اولماز
 (والافضل فی البدن النحر و فی البقر والغنم الذبح) دوه لرده افضل اولان نحر در
 یعنی ایکی موضعدن بوغازلا مقدر بقر و غنمده افضل اولان ذبح در عادت
 معروفه اوزره (والاولی ان یتولی الانسان ذبحا بنفسه اذا کان یحسن الذبح)
 انسان کندی نفسی ایچون اولان قربانی بوغازلامغه مباشرت ایتمک اولی در ذبحی
 کوزل ایلدیکی وقتده اگر ذبحی کوزلجه ایلیه مزایسه آخر کیمسه بی وکیل ایدر
 (و یتصدق بجلالها وحطامها) هدی جولی و یولاری ایله تصدق ایدر
 (ولایعطی اجره الجزا منها) قصابک اجرتی قربانلقدن و یرمز (ومن ساق
 بدنة فاضطر الی ر کوبهار کبها وان استغنی عن ذلك لایر کبها) بر کیمسه بدنه بی سوق
 ایدوب پس ر کوبنه احتیاجی اولسه اکا بنر واکر ر کوبدن مستغنی اولور ایسه
 بنمز (وان کان له البن لم یحبها و ینضح ضرعها بالماء البارد حتی ینقطع اللبن) اگر
 اول سوق ایلدیکی بدنه نک سودی اولسه آتی صاغمیوب مملرینه صغوق صو
 سرپر تا که صوغوله (ومن ساق هدیا فمطب فان کان تطوعا فلیس علیه
 غیره وان کان عن واجب فعليه ان یقیم غیره مقامه) بر کیمسه هدی سوق
 ایدوب پس هدی هلاک اولسه اگر نافله ایسه انک اوزرینه غیر بی لازم
 اولماز واکر واجبدن طولایی اولدیسسه اول کیمسه اوزرینه لازمدرکه
 غیر یسینی انک مقامنه اقامه ایدر (وان اصابه عیب کبیر اقام غیره مقامه و صنع

بالمعيب ماشاء) اگر اول هديه عيب كبير اصابت ايلسه انك مقامنه غير يسي
اقامه ايدوب معيب اولان حيوان ايله ديله ديكني ايشلر (واذا عطبت البدنة
في الطريق فان كانت تطوعا نحرها وصنع نعاها بدمها وضرب بها صفحتها
ولم يأكل منها هو ولا غيره من الاغنياء) بدنه طريقده هلاك اولديني صورتده
پس تطوع اولور ايسه اني نحر ايدوب ونعاي انك قاني ايله بويارب اول
بدنه نك وجهنه ضرب ايدر و كندى آذن اكل ايتمز و غباردن دخي
غير يسیده اكل ايتمز (وان كانت واجبة اقام غيرها مقامها وصنع بها ماشاء)
اگر اول هلاك اولان بدنه واجبه ايسه انك مقامنه غير يسي اقامه ايدوب
وانكله ديله ديكني ايشلر (ويقال هدى التطوع والمتعة والقران) تطوع
ومتعه وقران ايجون سوق او امان هدي قلاده له مك لازمدر (ولا يهدى
الا حمار ولا دم الجنائيات) دم احصار و دم حنايات قلاده لئمز

كتاب البيوع

بو كتاب آلوب وصاتمه متعلق اولان مسائل بياندهدر (البيع ينقذ باليجاب
والقبول اذا كانا بافطى الماضى) بيع ايجاب وقبول ايله منعقد اولور ايجاب وقبول
ماضى لفظيله اولديني وقتده مثلاً تر كيجه صا تدم والدم تعبيري اوزر (واذا اوجب
احد المتعاقدين البيع فالآخر بالخيار ان شاء قبل في المجلس وان شاء رده
وايهما قام من المجلس قبل القبول بطل الايجاب) متعاقدين برى ايجاب
ايلديكي وقتده آخر مخيردر ديلر سه مجاسده قبول ايدر و ديار سه بيبي رد ايدر
قنغيسي قبولدن اول مجلسدن قئم اولور سه ايجاب باطل اولور (فاذا حصل
الايجاب والقبول لزم البيع ولا خيار لو احدى منهما الا من عيب او عدم رؤية پس
ايجاب وقبول حاصل اولديني صورتده بيع لازم اولور آنلردن برى ايجون
مخير لك يوقدر لكن ميبعت عيبندن و كور مامسندن طولاني مخير لك اولور
(والاعراض المشار اليها لا يحتاج الى معرفة مقدارها في جواز البيع) بيعك جوازده
اشارتله معلوم اولان عوضك مقدارني بيامكه احتياج يوقدر (والاثمان المطابقة
لا تصح الا ان تكون معرفة القدر والصفة) ائمان مطابقة نك تدرى وصفتي
معلوم اولدقجه صحيح اولماز (ويجوز البيع ثمن حل او مؤجل اذا كان الاجل
معلوم) ودخى بيع پشين ثمن ايله و ويره سيه ايله جائز اولور اكر وقتي معلوم

(۲) ترکیجه بازار
دینلور
(۲) ینق مال اولماقده
نقود مختلفه اولسه
سند

اولورسه (ومن اطاق الثمن فی البیع کان علی غالب نقد البلد) (۲) برکیمسه
بیعه ثمنی مطلق ذکر ایلمسه بلدک غالب نقدی اوزرینه حمل اولنور
(وان کانت النقود مختلفه فاسد) اگر نقود مختلفه اولورسه بیع فاسددر
(الا ان ینین احدها) مکرکه نقود مختلفه دن بری بیسان اولنورسه
بیع فاسد دکلدر (و یجوز بیع الطعام والحبوب مکایلة ومجازفة باناء بعینه
لا یعرف مقداره اوبوزن حجر بعینه لا یعرف مقداره) حنطه وشعیروسائر
حبوباتی کیل یونسندن وطارتیسز بروجه تخمین ومقداری معلوم اولمیان
چناق مخصوص ایله ومقداری معلوم اولمیان برمعین حجرک طارتیسيله بیع
جائز اولور (ومن باع صبرة طعام کل قفیز بدرهم جاز البیع فی قفیز واحد)
برکیمسه حنطه وشعیر وسائر طعامک تجنی بیع ایلمسه هر اولچکی بر درهمه
اوله رق انحق بیع بر اولچکده جائز اولور (عندانی حنیفة رح الا ان یسمى
جملة قفزانها) ذکر اولنان حکم امام اعظم رح عندنده در لکن بایع اولان
کیمسه جمیع اولچکنی ذکر ایلمسه جملة سنده بیع جائز اولور (وقالا یجوز
فی الوجهین) امامین رحمهما الله تعالی بیوردیلرکه ایکی وجهدهده بیع جائزدر
(ومن باع قطیع غنم کل شاة بدرهم فالبیع فاسد فی جمیعها وکذلك من باع ثوبا
مذارعة کل ذراع بدرهم ولم یسم جملة الذراعات) برکیمسه بر بلوک عددی
معلوم اولمیان غنمی هر قیون بر درهمه اوله رق بیع ایلمسه جمیع سنده بیع فاسددر
ذکر اولنان مثلاًو برکیمسه ذراع یونسندن بر ثوبی هر ذراعی بر درهمه
اوله رق بیع ایدوب وجملة ذراعی ذکر ایلمسه بیعی فاسددر (ومن ابتاع
صبرة طعام علی انها مائة قفیز بمائة درهم فوجدھا اقل من ذلك کان المشتري
بالخيار ان شاء اخذھا لوجود بحصة من الثمن وان شاء فسخ البیع فان وجدھا
اکثر فالزيادة للبائع ولاخيار للمشتري) برکیمسه بر طعامک تجنی یوز قفیز
اولق شرطيله یوز درهمه صاتون آله پس اول طعامی یوز قفیزدن چوق
نقصان بولسه مشتری بخیر اولور دیلرسه موجود ثمندن حصه سیه اخذ
ایدر و دیلرسه بیعی فسخ ایدر واکر اول طعامی یوز قفیزدن چوق بولسه
زیاده سی بایع ایچونددر و مشتری ایچون بخیرک یوقدر (ومن اشتری ثوبا
علی انه عشرة اذرع بعشرة دراهم او ارضا علی انها مائة ذراع بمائة درهم

فوجدھا اقل من ذلك والمشتري بالخيار ان شاء اخذھا بجملة الثمن وان شاء تركھا) برکیمسه بر ثوبی اون ذراع اولق اوزره اون درهمه یا خود برارضی یوز ذراع اولق اوزره یوز درهمه اشترا ایلسه پس شوذ کر اولنا نلری مقدار مزبور دن نقصان بولسه مشتری مخیر در دیلر سه ثمنک جمله سیله اول ارضی یا خود ثوبی اخذاید و دیلر سه ترک ایدر (وان وجدھا اکثر من الذراع الذي سماه فهي للمشتري ولا خيار للبائع) اگر ماسبقده ذکر اولنان ارضی یا خود ثوبی بایع ذکر ایلدیکی ذراع دن اکثر بولسه اول زیاده مشتری ایچوندر بایع ایچون مخیر لك یوقدر (وان قال بعثکھا علی انھما مائة ذراع بمائة درهم کل ذراع بدرهم فوجدھا ناقصة فهو الخيار ان شاء اخذھا بخصتها من الثمن وان شاء تركھا وان وجدھا زائدة كان المشتري بالخيار ان شاء اخذ کل ذراع بدرهم وان شاء فسخ البيع) اگر دیسه که متلاشو ثوبی یوز ذراع اولمغله یوز درهمه هر ذراعی بر درهمه اوله رق سکاصاتم پس مشتری اتی نقصان اوله رق بولسه مخیر در دیلر سه ثمن دن حصه سیله اتی اخذاید و دیلر سه اتی ترک ایدر و اگر اتی زائده اولدیفی حالده بولسه مشتری ینه مخیر در دیلر سه هر بر ذراعی بر درهمه اخذاید و اگر دیلر سه بیعی فسخ ایدر (ومن باع دارا دخل بناؤها في البيع وان لم يسمه) برکیمسه بر داری بیع ایلسه بناسی اول دارك بیعنده داخل اولور هر قجن اول بنایی ذکر ایتدی ایسه ده (ومن باع ارضا دخل ما فيها من النخل والشجر في البيع وان لم يسمه) برکیمسه برارضی بیع ایلسه اول ارضده بولنان نخل وشجر بیعده داخل اولور هر چند که ذکر ایتمز ایسه ده (ولا يدخل الزرع في بيع الارض الا بالتسمية) ارضك بیعنده اکنی داخل اولماز لکن ذکر اولنور سه داخل اولور (ومن باع نخلا او شجرا فيه ثمر قثمرته للبائع الا ان يشترطها المتبايع ويقال للبائع اقطعها وسلم المبيع) برکیمسه بر نخلی یا خود اوزرنده میوه اولان شجری بیع ایلسه اول اغاجك میوه سی بایع ایچوندر لکن مبتاع اول میوه بی شرط ایدر ایسه بو صورتده مشتری ایچوندر میوه بایع ایچون اولدیفی صورتده بایعه خطاب اولنور که اول ثمره بی قطع ایدوب یعنی دیوشیروب اغاجی تسلیم ایت (ومن باع ثمرة لم يبد صلاحها او قد بدا صلاحها جاز البيع

ووجب على المشتري قطعها في الحال) بر كيمسه صلاحی یعنی يتشمس
 ظاهرا وليان ميوهي ياخود يتشمس قريب ميوهي بيع ايلسه بيع جائز
 اولور ومشتري اوزرينه اول ثمره ي اول حالده ديوشيرمك واجب
 اولور (فان شرط تركها على النخل فسد البيع) اكر اغاج اوزرنده ثمره نك
 تركني شرط ايلسه بيع فاسد اولور (ولا يجوز ان يبيع ثمرة ويستثنى منها
 ارطالا معلومة) دخي ثمره ي بيع ايدوب ارطال معلومه ي استثناء ايتك
 جائز اولماز مثلا شوشجرك اوزرنده بولتان ميوه نك اوج رطلندن ماعداسني
 بيع ايتدم ديسه جائز اولماز (ويجوز بيع الحنطة في سنبليها والبقلاء في قشرها)
 حنطه ي سنبليده وبقلاي قابوغنده بيع جائز اولور (ومن باع دارا دخل
 في البيع مفاتيح اغلاقها وان لم يسمه) بر كيمسه برداري بيع ايلسه اول داري
 كليديله جك اناخدارلر بيعده داخل اولور هرچندكه ذكر ايتمز ايسه ده
 (واجرة الكيال وناقدا الثمن على البائع) كيال وناقدا الثمنك اجر تي بايع اوزرينه در
 (واجرة وزان الثمن على المشتري) ثمن طار تجينك اجر تي مشتري اوزرينه در
 (ومن باع سلعة بثمن حال قيل للمشتري ادفع الثمن اولا فاذا دفع الثمن قيل
 للبائع سلم المبيع) بر كيمسه بر متاعي پشين اوله رق بيع ايلسه مشتري به اول ثمن
 دفع ايت دينيلور مشتري ثمن دفع ايلديكي وقتده بايع ايجون ميبعي تسليم ايله دينيلور
 (ومن باع سلعة بسلعة او ثمن بثمن قيل لهما سلما معا) بر كيمسه بر متاعي بر متاعه
 ياخود بر ثمن بر ثمنه بيع ايلسه بايع ومشتري به دينيلور كه ايكينز ده بر ابر تسليم ايدك

باب خيار الشرط

بواب تخيرك شرط ايتك ثبائن شده اوليجيدر (خيار الشرط باخر
 في البيع للبائع والمشتري ولهما الخيار ثلثة ايام فادولها ولا يجوز اكثر من ذلك
 عند ابي حنيفة رح) مخيرليكي شرط ايتك بيعده مشتري وباع ايجون
 جائز در وانلر ايجون اوج كون و اوج كوندن نقصان مخيرك اوليجيدر
 اوام اعظم حضر تلري جتدنده اوج كوندن زياده مخيرك جائز اولماز
 (وعندها يجوز اكثر من ذلك اذا سمى مدة معلومة) امامين رح عندلرنده
 مدة معلومه ذكر ايلديكي وقتده اوج كوندن زياده جائز اولور (وخيار

البائع يمنع خروج المبيع من ملكه فان قبضه المشتري فهالك في يده ضمنه بالقيمة)
 بايعك مخيرا ولمسى مبيعك كندى ملكك من خروجك في منع ايدرس اكر مشتري
 قبض ايدوب يدنده هلاك اولسه قيمته ضامن اولور (و خيار المشتري لا يمنع
 خروج المبيع من ملك البائع الا ان المشتري لا يملكه ولا يدخل في ملكه عند
 ابي حنيفة رح وعندها يملكه فان هلك في يده هلك بالثمن وكذلك ان دخله
 عيب) مشتريك مخيرا ولمسى بايعك ملكك من مبيعك خروجك في منع ايتز يعني
 بايعك ملكك من مبيع خروج ايدرس لكن مشتري مبيعك مالك اولماز وملكته
 داخل اولماز امام اعظم رح عندنده اما امام ابي يوسف وامام محمد عندلر نده
 مشتري مبيعك مالك اولور پس مبيع مشتريك يدنده هلاك اولسه ثمنه هلاك
 اولور دخي مبيعك مشتري يدنده عيب حادث اولسه ينه ثمنه ضامن اولور
 (ومن شرط الخيار لنفسه فله ان يفسخ في مدة الخيار فله ان يحجزه فان اجازه بغير
 حضرة صاحبه جاز وان فسخه لم يحجز الا ان يكون الاخر حاضرا) بر كيمسه
 مخير لكي نفسى ايجون شرط ايلسه اول كيمسه ايجون مدة حيارده بيى فسخ
 ايتك و اجازه اوليجيدر اكر صاحبي حضورده اولدينى حالد اجازه ايلسه
 جائز اولور لكن صاحبي حضورده اولدينى صورتده فسخ ايلسه جائز اولماز
 مكر آخر حاضر اولورسه اول وقتده فسخ جائزدر (و اذا مات من له الخيار
 بطل خياره ولم ينتقل الى ورثته) من له الخيار فوت اولدينى وقتده مخير لكي
 باطل اولور ورثته مخير لك انتقال ايتز (ومن باع عبدا على انه خباز او كاتب
 وكان بخلاف ذلك فالمشتري بالخيار ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء ترك)
 بر كيمسه بر كوله بي كاتب ياخود خباز يعني اتمكجيدر دهر ك شو قول او زرينه
 بيع ايلسه حالبو كه اول كوله ذكر اولنانك خلافتجه اولسه مشتري مخيردر
 ديلرسه جميع ثمن ايله كوله بي اخذ ايدرس و ديلرسه ترك ايدرس

باب خيار الرؤية

بواب خيار رؤيتك بياننده اوليجيدر (ومن اشترى شيئا مالم يره فالبيع
 جائز وله الخيار اذا رآه ان شاء اخذه وان شاء تركه) بر كيمسه كورد يكي
 نسته بي اشترا ايلسه انك ايجون مخير لك اوليجيدر اول نسته بي كورد يكي
 وقتده ديلرسه اخذ ايدرس و ديلرسه ترك ايدرس (ومن باع شيئا مالم يره فالبيع

جائز فلاحیاره) بر کیمسه کور میهرک بر نسنه بی بیع ایلسه با یچون مخیرلک
یوقدر (ومن نظر الی وجه الصبره او الی ظاهر الثوب مطویا او الی وجه الجاریه
او الی وجه الدابة و کفها فلاحیاره) بر کیمسه طعامک صبره سنه یا خود دور لمش
اولان ثوبک ظاهرینه یا خود جاریه نک وجهنه یا خود دابه نک وجهنه و صاغر یسنه
نظر ایلسه انک ایچون مخیرلک یوقدر (وان رأى صحن الدار فلا خیاره
وان لم يشاهد بیوتها) بر کیمسه دارک وسطی کور سه اول کیمسه ایچون مخیرلک
یوقدر هر چن او طهرینی کور مزایسه ده (وبیع الاعمی و شرأته جائز وله الخیار
اذا اشترى ویسقط خیاره بان یحس المبیع اذا کان یعرف بالجلس او یشمه اذا کان
یعرف بالشم او یذوقه اذا کان یعرف بالذوق) کوز سنز اولان کیمسه نک
بیع و شرأته جائز در وانک ایچون اشتری ایلدیکی و قتده مخیرلک اولیجیدر
دخی مبیع مس ایله بیلندیکی و قتده مس ایتمسی و قوفلامق ایله بیلندیکی صورتده
قوفلامسی و طامدهق ایله بیلندیکی و قتده طامدهسی اعمی اولان کیمسه نک
مخیرلکنی اسقاط ایدر (ولا یسقط خیاره فی العقار حتی یوصف له) اعمی
اولان کیمسه نک مخیرلکی طام و طاش مثلاو نسنه ارده ساقط اولماز تا که
انک ایچون وصف اولمندیجه (ومن باع ملک غیره بغير امره فالملك بالخیار
ان شاء اجاز البیع وان شاء فسخ) بر کیمسه غیرک امری اولیهرق ملکینی
بیع ایلسه مالک مخیردر دیلر سه بیعی اجازه و دیلر سه فسخ ایدر (وله
الاجازة اذا کان المعقود علیه باقیما و المتعاقدان بحالهما) و مالک ایچون
اجازه اولیجیدر مبیع باقی اولوب و متعاقدین حاللری اوزرینه اولدقلری
و قتده (ومن رأى احد الثوبین فاشتریهما ثم رأى الآخر جازله ان یردها
او یاخذها) بر کیمسه ایکی ثوبک برینی کوروب وایکیسنی اشترأ
ایلسه بعده آخری کور سه اول کیمسه ایچون ایکیسنیده رد ایتمک
وایکیسنیده اخذ ایتمک جائزدر (ومن مات وله الخیار فی الرؤیة بطل
خیاره) بر کیمسه ایچون خیار رؤیت اولدینی حالد فوت اولسه مخیرلکی
باطل اولور ورثیه انتقال ایتمز (ومن رأى شیئاً ثم اشترأه بعد مدة
فان کان علی الصفة التي رآه فلا خیاره وان وجدته متغيراً فله الخیار) بر کیمسه
بر نسنه بی کوروب بر مدتدن صکره اول نسنه بی اشترأ ایلسه اکر اول نسنه

کوردیکی صفت اوزرینه اولدیسسه انک ایچون مخیرلک یوقدر اکر اول
میعی متغیر اوله رق بولسه مشتری ایچون مخیرلک نابندر

باب خیار العیب

بواب خیار عیبک بیاننده در (اذا اطلع المشتري على عيب في المبيع فهو
بالخيار ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء رده وليس له ان يمسه وياخذ بالنقصان)
مشتري میعه بر عیب اوزرینه مطلع اولدینی وقتده مخیردر دیلر سه جمیع
ثمن ایله میعی اخذایدردیلر سه ردایدرد مشتری ایچون اول میعی امساك
ایدوب و نقصانیله اخذایتمک اولمدی (وكل ماوجب نقصان الثمن في عادة
التجار فهو عيب) تجارک عادتلر نده ثمنک نقصانی ایجاب ایدن نسنه لرك کلیسی
عیبدر (والاباق والبول في الفراش والسرقة عيب في الصغير ما لم يبلغ فاذا بلغ فليس
ذلك بعيب حتى يعاوده بعد البلوغ) فرارایتمک ودوشکه بولایتمک وسرقت
ایتمک بالغ اولمیان عبدصغیرده عیبدر یس بالغ اولدینی وقتده عیب دکلدردا که بلوغدن
سکره اول فعله عودت ایدنه قدر (والبخر والدفر عيب في الجارية وليس بعيب
في الغلام الا ان يكون من داء) دخی آغز رایحه سی وقولتق رایحه سی جاریه ده
عیبدر غلامده عیب دکلدردلکن مرضدن اولدینی وقتده آنده دخی عیبدر
(والزنا وولد الزنا عيب في الجارية دون الغلام) زنا وولد زنا جاریه ده عیبدر
غلامده عیب دکلدرد (واذا حدث عند المشتري عيب ثم اطلع على عيب آخر
كان عند البائع فله ان يرجع بنقصان العيب ولا يرد المبيع الا ان يرضى البائع
ان يأخذه بعيبه) مشتری عننده عیب حادث اولوب بعده بایع عننده اولان
عیب آخره مطلع اولسه مشتری ایچون نقصان عیبه رجوع ایتمک اولیجیدر
میعی ردایتمز لکن بایع مشتری عننده حادث اولان عیبیله اخذایتمکه
راضی اولور سه اول وقتده میعی ردایدرد (وان قطع المشتري الثوب
او خاطه او صیغه اولت السويق، بسمن ثم اطلع على عيب يرجع بنقصانه
وليس للبائع ان يأخذه) اکر مشتری ثوبی لقطع ایلسنه یاخود ذیکسه
یلتخود بویاسه یاخود قلو دی یاغی قاتسه بعده عیبیله اوزرینه مطلع اولسنه
عیبک نقصانه رجوع ایدرد بایع ایچون میعی اخذایتمک اولمدی (وان قتل
المشتري العبد او كان طعاما فاكله ثم اطلع على عيب لم يرجع عليه بشيء)

فی قول ابی حنیفة رح لا یرجع بنقصان العیب) اگر مشتری کوله بی قتل ایلسه یاخود طعام اولوب آئی اکل ایلسه بعده عیب اوزرینه مطلع اولسه امام اعظم حضرت تلمینک قول شریفنده بایع اوزرینه بر نسنه ایله رجوع ایدمه من امامین رح بیوردیلر که نقصان عیب ایله رجوع ایدر (ومن باع عبدا فباعه المشتري ثم رد علیه بعیب فان قبله بقضاء القاضي فله ان یرده علی البائع الاول وان قبله بغير قضاء القاضي فلیس له ان یرده) بر کیمسه بر کوله بی بیع ایدوب بعده مشتری دخی بیع ایلسه و آند نصکره اول کوله بایع ثانی اوزرینه عیب سببیه رد اولنسه پس اگر قاضینک حکمیه اول کوله بی قبول ایلدیسه انک ایچون بایع اول اوزرینه رد اولیجیدر و اگر قاضینک حکمی اولیه رق قبول ایلدیسه انک ایچون بایع اول اوزرینه رد ایتک اولمدی (ومن اشتری عبدا بشرط البراءة من کل عیب فلیس له ان یرده بعیب وان یسم جملة العیوب ولم یعدها) بر کیمسه بر کوله بی هر عیبدن بری اولیق شرطیه اشترا ایلسه انک ایچون اول کوله بی بر عیب سببیه رد ایتک اولمدی هر چن عیبلر تسمیه و تعداد اولنماش ایسه ده

باب بیع الفاسد

شوباب فاسد اولان بیعلرک بیاننده در (اذا کان احد العوضین اوکلاهما محرما فالبیع فاسد کالبیع بالمیته او بالدم او بالخنزیر او بالخنزیر و كذلك ان کان غیر مملوک کالحر) ایکی عوضک بری یاخود ایکیسیده حرام اولدینی وقتده بیع فاسددر مرداری یاخود قانی یاخود خنزیری یاخود شرابی بیع مثللو دخی ایکی عوضک بری غیر مملوک اولور ایسه حر مثللوینه بیع فاسددر (و بیع ام الولد والمدبر والمکاتب فاسد) ام ولدی ومدبری ومکاتبی بیع ایتک فاسددر (ولایجوز بیع السمک فی الماء قبل ان یسطاده) بالنی صوده آولامزدن اول بیع ایتک جائز اولماز (ولایجوز بیع الطیر فی الهواء) هواده قوشی آولامزدن اول بیع ایتک جائز اولماز (ولایجوز بیع الحمل ولا التاج) حمل و نتساجی بیع ایتک جائز اولماز (ولایجوز بیع اللبن فی الضرع والصوف علی ظهر الغنم و ذراع من الثوب و جذع من سقف و ضربة القانص) حیوانک مهنده اولان سودی و غنمک ظهرنده اولان یوکی برطوب ثوبدن غیر معین اولان بر ذراعی و سقفدن غیر معین اولان

بر کریشی و بالقی آولایچی کیمسه نک بر کره توری آتوب و بالقی چبقار مسنی
 بیع ایتک جائز اولماز (ولایحوز بیع المزاینة وهی بیع التمر علی النخل بحرصه
 تمرا) خرما اغاجی اوزرنده اولان تمری بر سله یه بیع ایتک جائز اولماز
 (ولایحوز بالقاء الحجر والملاسة) حیوانه حجری آتمق ایله و قاشه یا بشمق
 ایله بیع جائز اولماز (ولایحوز بیع الثوب من توبین) دخی ایکی ثوبدن
 بر توبی بیع ایتک جائز اولماز (ومن باع عبدا علی انه یعتقه المشتري اوید بره
 او یکنابه او باع امة علی انه یستولدها فالبیع فاسد) بر کیمسه بر کوله بیع ایلمسه
 مشتری انی آزاد یا خود مدبر یا خود مکاتب ایتک شرطی اوزرینه بیع
 فاسد در یا خود اول کیمسه بر جاریه بیع ایلمسه اول شرط اوزرینه که مشتری
 آتی ام ولد ایدینه بیع فاسد در (و كذلك لو باع عبدا علی ان یستخذه البائع
 شهرا اودارا علی ان یسکنها مدة معلومة او علی ان یقرضه المشتري درهما
 او علی ان یهدی له هدیة) اگر بایع بر عبدی کند و سنه بر آی خدمت ایتک
 اوزره یا خود برداری بیع ایلمسه مدت معلومه مقداری آنده ساکن اولمق
 اوزره یا خود مشتری بر درهم قرض ایتک اوزره یا خود بر هدیه و یرمک
 اوزره بیع ایلمسه بو صورتلرک جمله سنده بیع فاسد در (ومن باع عینا علی
 ان لا یسلمها الی رأس الشهر فالبیع فاسد) بر کیمسه مثلا بر توبی آی باشند
 تسلیم ایتک شرطیله بیع ایلمسه بیع فاسد در (ومن باع جاریة الاحمالها فسدت
 البیع) بر کیمسه بر جاریه یی بیع ایدوب حملی بیع ایلمسه بیع فاسد اولور
 (ومن اشتری ثوبا علی ان یقطعه البائع ویخیطه فیصا او یبعا او نعلا علی
 ان یخذوها او یشرکها فالبیع فاسد) بر کیمسه بر توبی بایع ایچون قیص یا خود
 قبا دیکمک قولی اوزره اشترا ایلمسه یا خود نعلی شول قول اوزره که بایع اکا
 طاسمه طاقه یا خود برابرلیه بو ایکی صورتده بیع فاسد در (والبیع الی النیروز
 والمهرجان وصوم النصاری وفطر الیهود اذا لم یعرف المتبایعان ذلك
 فاسد) نوروز و مهر جان و صوم نصاریه و فطر یهوده بیعی تعلیق ایدوبده بایع
 و مشتری بو نلری بیلمدکری و قتده فاسد در (۲) (ولایحوز البیع الی الحصاد
 والدیاس و قدوم الحجاج والقطف) اکین بچمنه و خرمن دو کمنه و اوزوم
 کسالمسنه و حاجیلرک قدومنه دکین دیو بیع ایتک جائز اولماز (فان تراضیا

(۲) زید بر عینی
 عمرو سلطان
 نوروز قدر بیع
 ایلمسه سلطان نوروز
 نه زمان اولدیغنی
 بیلمدکری و قتده
 بیع فاسد در اجل
 معلوم اولمدیغندن
 اگر سلطان نوروز
 مارتک اون ایکنجی
 کونی اولدیغنی
 بیلدکری صورتده
 بیع صحیح اولور

باسقاط الاجل قبل ان ياخذ الناس في الحصاد والدياس وقيل قدوم الحاج جاز
 البيع) اكر متبايع اولا كيمسه لمراس حصاد ودياسه شروع ايتزدن اول دخي
 قدوم الحاجدن اول اجلى اسقاط ايله راضى اولسه لمراس بيع جائز اولور (فاذا قبض
 المشتري المبيع في بيع الفاسد بامر البائع وفي العقد عوضان كل واحد منهما مال
 ملك المبيع ولزومه قيمته) بيع فاسده بايعك امريله مشتري ميبى قبض ايدوب
 وعقدده ايكي عوض اولوب برى مال اولدينى وقتده مشتري ميبه مالك اولوب وقيمته
 لازم كلور (ولكل واحد من المتعاقدين فسخه فان باعه المشتري نفذ بيعه)
 صورت سابقه ده متعاقدين هر برى ايجون بيعى فسخ ايتك اوليجيدريس
 مشتري اول ميبى بيع ايلسه بيعى نافذ اولور (ومن جمع بين حر وعبد او شاة
 ذكية وميتة بطل البيع فيهما) بر كيمسه حر ايله عبدك بيننى ياخود بسملاه
 شريفه ايله بوغاز لانتش غنم ايله مردار اولمش غنمك بيننى جمع ايلسه انلرك
 ايكي سنده ده بيع باطل اولور (وان جمع بين عبد اومدبر وبين عبده وعبد غيره
 صح العقد في العبد بخصته من الثمن) اكر عبد ايله مدبر بيننى وكندى عبدى
 ايله غيرك عبدى بيننى جمع ايلسه عقد عبده نمندن حصه سيله صحيح اولور
 (ونهى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن التجش وعن السوم على سوم غيره
 وعن تاقى الجلب وبيع الحاضر للبادى والبيع عند اذان الجمعة) فخر كائنات
 صلى الله تعالى عليه وسلم اقدم من حضر تلرى شراسنى مراد ايتديكى نستهك
 ايتاىنى زياده ايتدن وبايغ ايله مشتري راضى اولمش ايكن كلوب زياده بها
 ويرهرك آليه طالب اولمقدن دخي جاي طشره دن استقبال ايدوب مالى
 ميدان بلده يه كتور من دن اقدم شراسنه طالب اولمقدن دخي بر بلده ده
 حاضر اولانى بادي وصحراده اولان كيمسه لمراس فروخت ايتدن وجمعه اذانى
 عندنده بيع ايتدن بوضو ترك جملة سندن نهى بيوردى (وكل ذلك يكره
 ولا يفسد به العقد) ذكر اولنا انلرك جملة سى مكروه اولور لكن بونلر ايله
 عقد فاسد اولماز (ومن ملك مملوكين صغيرين احدهما ذورحم محرم من الآخر
 لم يفرق بينهما وكذلك اذا كان احدهما كبيرا والاخر صغيرا فان فرق بينهما
 كره له ذلك وجاز البيع) بر كيمسه ايكي كوچك مملوك لمراس مالك اولسه برى آخره

كيجه ايله كوندوزك
 برابر اولدينى زماندر

س

محرم اولدینی حالد اول کیمسه ایکسینک بیننی تفریق ایتز یعنی بیع ایتمه برینی
آخردن آرماز و اول ایکی مملوک بری کیر آخری صغیر اولدینی صورتده ینه
حکم ذکر اولنان مملوددر پس اگر بینلرینی تفریق ایدر سه بیع جائز اولور
ایسه ده لکن مکر و هدر (وان کانا کیرین فلا بأس بالتفریق بینهما) و اگر بری
آخره محرم اولان ایکی مملوک کیر اولور لر سه بینلرینی تفریق ایتمکده بأس یوقدر

باب الاقالة

بو باب اقالهیه دائر مسائلک بیاننده اولیجیدر (الاقالة جائزة فی البیع بمثل
التمن الاول فان شرط اقل منه او اکثر فالشرط باطل و یرد مثل التمن الاول)
اقاله ترکیه کیرودونمکدر بیعده ثمن اولک مثلیله جائز اولور پس اگر
ثمن اولک مثلندن نقصان یا خود زیاده شرط قلنسه شرط باطل اولوب
ثمن اولک مثلی رد اولور (وهی فسخ فی حق المتعاقدين بیع جدید فی حق
غیرهما فی قول ابی حنیفة رح) اقاله متعاقدين حقننده فسخر متعاقدينک
غیرسی حقننده امام اعظم حضر تلرینک قول شریفنده بیع جدیددر یعنی
شفعه دار اولان کیمسه حقننده یکیدن بیعدر (وهلاک التمن لا یمنع صحة
الاقالة وهلاک المبیع یمنع منها فان هلاک بعض المبیع جازت الاقالة فی باقیه)
ثمنک هلاک اولسی اقاله نک صحیح اولسنی منع ایلمز لکن مبیعک هلاکی
اقاله نک صحتته مانع اولور یعنی مبیع هلاک اولدقدن صکره اقاله صحیح اولماز
پس مبیعک بعضیسی هلاک اولسه باقیده اقاله جائزدر

باب المراجعة والتولية

بو باب مراجعة و تولیه نک بیاننده در (المراجعة نقل ماملکة بالعقد الاول
بالتمن الاول مع زیادة ربح) مراجعة عقد اول ایله مالک اولدینی شیئی ربحی
زیاده ایله برابر ثمن اول ایله نقل ایتمکدر (والتولية نقل ماملکة بالعقد
الاول بالتمن الاول من غیر زیادة ربح) دخی تولیت عقد اول ایله مالک
اولدینی شیئی ربحی زیاده ایتمکسزین ثمن اول ایله نقل ایتمکدر (ولا تصح
المراجعة ولا التولية حتی یکون العوض مما له مثل) تولیت و مراجعة صحیح
اولماز تا که عوض مثلیاتدن اولدقجه (و یجوز ان یضیف الی رأس المال
اجرة القصار والصباغ والطاراز والقتل واجرة حمل الطعام) دخی

بو باب متعاقدين
بیئنده اولان عقدی
ازاله و رفع ایتنک
بیاننده در

رأس الماله بز آغار ديجينك اجرتى وبوياجينك اجرتى واشيايه علامت وضع
 ايدن وتمغا اورانك اجرتى و حال اجرتى ضم ايتك جائز اولور (ويقول
 قام على بكذا ولا يقول اشترى به بكذا) بايع اولان دبركه اوزر يمه شوقيمته اولدى
 شوقيمته صاتون الدم ديمز (فان اطلع المشتري على خيانة في المراجعة فهو
 باختيار عند ابى حنيفة رح ان شاء اخذه بجميع الثمن وان شاء فسخ) اكر
 مشترى مراجعة ده خيانت اوزرينه مطلع اولسه امام اعظم رح عندنده مخيردر
 ديلرسه ثمنك كليسى ايله اخذ ايدر ديلرسه فسخ ايدر (وان اطلع المشتري
 على خيانة في التولية اسقطها من الثمن وقال ابو يوسف يحط فيهما وقال محمد
 رح لا يحط فيهما) اكر مشترى توليتده خيانت اوزره مطلع اولسه ثمنن
 خيانتى اسقاط ايدر امام ابى يوسف بيورديكه ايكي سنده ده ثمنن تنزيل ايدر
 امام محمد رح بيورديلر كه ايكي سنده ده ثمنن نقصان قيلتاز (ومن اشترى
 شيئا مما ينقل ويحول لم يجز له بيعه حتى يقبضه) بر كيمسه نقل وتحويل قبول ايدن
 اشيا دن بر نسه اشترا ايلسه آنى قبض ايدنه قدر بيع ايتك جائز اولماز (ويجوز
 بيع العقار قبل القبض عند ابى حنيفة وابى يوسف رح وقال محمد رح لا يجوز)
 عقارى قبض ايتزدن اول بيع ايتك امام اعظم وامام ابى يوسف عندلرنده جائز اولور
 امام محمد بيورديلر كه جائز اولماز (ومن اشترى مكيلا مكايلا او موزونا
 موازنة فاكنتاله او اتز نه ثم باعه مكايلا او موازنة لم يجز للمشتري الثانى
 ان يبيعه ولا يأكله حتى يعيد الكيل والوزن ثانيا) بر كيمسه بر مكيلى كيل
 يونسندن يا خود بر موزونى وزن يونسندن اشترا ايدوب پس كيل ووزن
 ايلسه بعده كيل يونسندن يا خود وزن يونسندن بيع ايلسه مشترى ثانى ايچون
 انى بيع واكل ايتك جائز اولماز ايكنجى كره بيعى اعاده ايدنه قدر (والتصرف
 فى الثمن قبل القبض جائز) ثمنى قبض ايتزدن اقدم انده تصرف جائز
 اولور (ويجوز للمشتري ان يزيد للبائع فى الثمن) مشترى بايع ايچون
 ثمنده زياده ايتك جائز اولور (ويجوز للبائع ان يزيد فى المبيع) دخى
 بايع ايچون مبيعه زياده ايتك جائز اولور (ويجوز ان يحط من الثمن)
 ثمنن تنزيل ايتك جائز اولور (ويتعلق الاستحقاق بجميع ذلك)
 اصل ايله زياده نك جميعسنة استحقاق تعلق ايدر (ومن باع ثمن حال ثم اجله

اجله اجلا معلوما صار مؤجلا) بر کیمه پیشین نموده بیع ایله بعده بر مدت معلومه مهات ویرسه مؤجل اولور یعنی ویره سیه اولمش اولور (وکل دین حال اذا اجله صاحبه صار مؤجلا) هر پیشین اولان دینی صاحبی بر مدت مهات ویردیکی وقتده مؤجل اولور (الا القرض فان تأجيله لا یصح) لکن قرض شرعی اوزره اولان دینی تأجیل صحیح اولماز .

باب الربوا

بواب ربانك بیانده اولیجیدر (الربوا محرم فی کل مکیل اوموزون اذا بیع بجنسه متفاضلا) ربوا حرامدر هر مکیلده یاخود موزونده جنسنه آر تغیله بیع اولاندینی وقتده (والعلة فیسه الکیل مع الجنس او الوزن مع الجنس) ربوا ده سبب جنس ایله بیله کیل یاخود جنس ایله بیله وزندر (واذا بیع المکیل اوموزون بجنسه مثلاً بمثل جاز البیع وان تفاضلاً لم یجز البیع) ودخی مکیلات یاخود موزونات مثلاً بمثل جنسنه بیع اولنسه جائز اولور واکر فضله سیله جنسی جنسنه بیع اولنسه جائز اولماز (ولا یجوز بیع الجید بالردی مما فیہ الربوا الا مثلاً بمثل) ربا جریان ایدن نسنه لرده ایو اولان نسنه بی کو توسنه بیع ایتک جائز اولماز انحق متلی مثلنه جائز اولور (فاذا عدم الوصفان الجنس والمعنی المضموم الیه حل التفاضل والنساء و اذا وجدا حرم التفاضل والنساء) ایکی وصف بولمدرینی صورتده ایکی وصفدن مراد جنس و جنسه ضم اولنان کیل یاخود وزندر فضله سیله ده دخی ویره سیه ده بیع جائز اولور وایکی وصف بولمدرینی وقتده فضله سیله ده دخی ویره سیه ده بیع جائز اولماز یعنی حرام اولور (واذا وجدا حدھا دون الا حرم حل التفاضل و حرم النساء) اگر اول ایکی وصفک بری بولنوب آخر بولمدرینی صورتده فضله سی حلال اولور ویره سیه سی حرام اولور (وکل شیء نص رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم علی تحريم التفاضل فیہ کیلا فهو مکیل ابداء) هر نسنه که فیخر کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم اقدیمز اول نسنه ده تفاضل حرام اولمق اوزره کیل جهتمدن تصریح بیوردی اول نسنه دائماً کیلیدر (وان ترک الناس الکیل فیہ مثل الخنطة والشعیر والتمر والمالح) هر چن اول نسنه ده ناس کیلی ترک ایدر لر ایسه ده کیل یونندن تصریح بیوریلان خنطه و شعیر و خرما و طوز

مثلا ولددر (وكل مانص رسول الله عليه الصلوة والسلام على تحريم التفاضل فيه وزنا فهو موزون ابدا) هر نسنه كه آنده تفاضلك حرام اولمسی اوزرينه وزن يونندن فخر كائنات افندمن تصريح بيوردي اول نسنه دائما موزون اتدر (مثل الذهب والفضة) وزن جهتسندن تصريح بيوريلان آتون وكوش مثلاودر (ومالم ينص عليه فهو محمول على عادة الناس) اول نسنه كه انك اوزرينه تصريح بيورمدي ناسك عادتق اوزرينه محولدر يعنى ناس اول نسنه بي وزنده استعمال ايدرلر ايسه وزن اعتبار اولنور واكر كيلده استعمال ايدرلر سه كيل اعتبار اولنور (وعقد الصرف ما وقع على جنس الاثمان يعتبر فيه قبض عوضه في الجنس) عقد الصرف اول شيدر كه اثمان جنسي اوزرينه واقع اولسه انده ايكي عوضي مجاسده قبض ايتك اعتبار اولنور (وماسواه مما فيه الربوا يعتبر فيه التعيين ولا يعتبر فيه التقابض) اثمان جنسي اوزرينه واقع اولميان عقد صر فده ربا جريان ايدن نسنه لردن اولديغي حالده آنده تعيين اعتبار اولنور تقابض اعتبار اولنور (ولا يجوز بيع الحنطة بالدقيق ولا بالسويق) حنطه بي دقيقه يا خود قاوده بيع ايتك جائز اولماز (ويجوز بيع اللحم بالحيوان عند أبي حنيفة وأبي يوسف رح) امام اعظم وامام ابى يوسف قتنده لحمي حيوانه بيع ايتك جائز اولور (وقال محمد لا يجوز الا ان يكون اللحم اكثر مما في الحيوان) امام محمد حضر تلى بيورديلر كه لحمي حيوانه بيع جائز اولماز لحم حيوانده اولان لمدن اكثر اولدقجه (ويجوز بيع الرطب بالتمر مثلا بمثل والعنب بالزبيب) ياش خرما بي قورى خرمايه مثلا بمثل بيع جائز اولور ودخى ياش اوزومى قورى اوزومه مثلي مثله جائز اولور (ولا يجوز بيع الزيتون بالزيت والسمسم بالشيرج حتى يكون الزيت والشيرج اكثر مما في الزيتون والسمسم فيكون الدهن بمثله والزيادة بالشجير) زيتونى دهن زيتونه وصوصامى صوصام ياغنه بيع جائز اولماز تا كه دهن زيتون وصوصام زيتونده وصوصامده اولان ياغدن اكثر اولانه قدر پس دهن مثله وزياده سى ضربنه وقوبدوننه يعنى يوصاسنه مقابل اولور (ويجوز بيع اللحمان المختلفة بعضها ببعض متفاضلا وكذلك البان البقر والغنم واخل الدقل بخل العنب) بعضيسى بعضيسنه مختلفه اولان ايكي لحمي متفاضلا بيع جائز اولور دخى بقر سوديله غنم سودى وخرما سر كه سييله اوزوم سر كه سى

ذكر او انسان مثلودر (ويجوز بيع الخبز بالخطبة والدقيق متفاضلا)
 نان عزيزی حنطه به ودقیقه فضله سبيله بيع جائز اولور (ولاربوا بین
 المولی وعبدہ ولا بین المسلم والحربی فی دار الحرب) کوله ایله سیدی بیننده
 ودار حربده اولان مسلم ایله حربی بیننده ربا اولمدی واللہ اعلم

باب السلم

بواب مؤجلی معجله بيع بیاننده در (السلم جائز فی المکیلات والموزونات
 والمعدودات التي لاتتفاوت كالجوز والبيض وفي المذروعات) مکیلاتده
 وموزوناتده دخی جوز ویمورطه مثللو تفاوتی اولیان معدوداتده دخی
 مذروعاتده ذکر اولنانلرده سلم جائز در (ولايجوز السلم فی الحيوان واطرافه
 ولا فی الجلود عدد اولانی الحطب جز ما ولا فی الرطبة جزرا) دخی حیوانده
 واطرافنده یعنی باش وایاغنده وعدیونندن در یلرده ارقه ویولک یونندن حطبه
 وباغ یونندن یاش یونجده سلم جائز اولماز (ولايجوز السلم حتی یکون المسلم فیہ
 موجودا من حین العدل الی حین المحل) سلم جائز اولماز تا که سلم قلنان نسنه عقد
 وقتندن حین محله دکن موجود اولنه جقدر (ولا یصح السلم الا ان یکون مؤجلا
 فیہ باجل معلوم) سلم صحیح اولماز آنجق سلمک مدتند مدت معلومه اولور سه صحیح
 اولور (ولايجوز السلم بمکیال رجل بعینه ولا بذراع رجل بعینه ولا بطعام قرية
 بعینها ولا فی ثمرة نخلة بعینها) برر جلك اولچکی ایله وبرر جلك اندازه سبيله
 وبرر معین قریه نك طعامنده وبرر نخله نك بعینها تمر سنده سلم جائز اولماز
 (ولايجوز السلم عندانی حنیفة رح الابسج شرائط تذكر فی العقد) امام
 اعظم رح قتنده سلم جائز اولماز آنجق عقدده ذکر اولنان یدی شرطله جائز
 اولور (جنس معلوم ونوع معلوم وصفة معلوم ومقدار معلوم واجل
 معلوم) عقدده ذکر ی لازم اولان شرطلردن جنسی معلوم اوله مثلا
 حنطه وشعیرکی ونوعی معلوم اوله مثلا صولی ترلانک حنطه سندن یاخود
 قیر ترلا حنطه سندن وصفتی معلوم اوله یعنی اسکی حنطه ویایکی حنطه ومقداری
 معلوم اوله بش کیله یاخود اون کیله ومدتی معلوم اوله مثلا اوچ ماه کی (ومعرفة
 مقدار رأس المال اذا كان مما يتعاق العقد علی مقداره کالمکیل والموزون
 والمعدود) التنجی شرط رأس المالك مقداری بیامکدر رأس المالك

مقداری اوزرینه عقد تعلق ایدن نسنه لردن اولدینی وقتده مکمل و موزون و معدود مثللو (و تسمیه المكان الذی یوفه فیہ اذا کان مماله حمل و مؤنة) یدنجی شرط مسلم فیہ اولان نسنه نی ادا ایایه جک مکانی ذکر ایلمکدر مسلم فیہ حمل و مؤنتی اولان نسنه لردن اولدینی وقتده یعنی یوکلنمسی و زحمتی اولان نسنه لردن اولورسه (وقالا لایحتاج الی تسمیه رأس المال اذا کان معینا ولا الی مکان التسمی) امامین بیوردیلرکه رأس المال معین اولدینی وقتده ذکر ایتمکه و تسایم اولنه جق مکانی ذکر ایتمکه حاجت یوقدر (و یسلمه فی موضع العقد) مسلم فیہ اولان نسنه نی عقد موضعنده تسلیم ایبار (ولا یصح السلم حتی یقبض رأس المال قبل ان یفارقة) سلم صحیح اولماز مادامکه مفارقتدن اول رأس المال قبض اولندی (ولا یجوز التصرف فی رأس المال ولا فی المسلم فیہ قبل قبضه) رأس المالد و مسلم فیده قبض ایتمزدن اول تصرف جائز اولماز (ولا یجوز الشریکة ولا التولية فی المسلم فیہ قبل القبض) مسلم فیہ اولان نسنه نی قبض ایتمزدن اول شرکت دخی تولیت جائز اولماز (و یجوز السلم فی الثیاب اذا سمی طولا و عرضا و رقعة معلومة) اینی و اوزونی و اینجه لکی یونندن ذکر اولندیغی صورته ثیابده سلم جائز اولور (ولا یجوز السلم فی الجواهر ولا فی الخرز) جواهرده و بونجقلرده سلم جائز اولماز (ولا بأس بالسلم فی اللبن و الآجر اذا سمی ملبنا معلوما) معلوم اوله رقی قالب ذکر اولندیغی صورته کرپیچ و کره میدایله ساحده بأس یوقدر (وکل ما امکن ضبط صفته و معرفة مقداره جاز السلم فیہ و ما لا یمكن ضبط صفته و لا یعرف مقداره لایجوز السلم فیہ) صفتی ضبط ایتمک و مقدارینی بیلمک ممکن اولان نسنه لرده سلم جائز اولور و صفتی ضبط ایتمک و مقدارینی بیلمک ممکن اولیان نسنه لرده سلم جائز اولماز (و یجوز بیع الکلب و الفهد و السباع) کلب و پارس دینیلان جانوارلری و معلم اولان جانوارلری بیع جائز اولور (ولا یجوز بیع الحمر و الخنزیر) شرابی و خنزیری بیع جائز اولماز (ولا یجوز بیع دود القز الا ان یكون مع القز و لا النحل الا ان یكون مع النکورات) ایپک بوجکنی بیع ایتمک جائز اولماز اییکله بیله اولدینی صورته جائز اولور دخی بال اریسنی بیع جائز اولماز آنجق ظرفیله برابر جائز اولور (واهل الذمة فی المبیعات کالمسلمین

الا في الحمر والخنزير خاصة اهل ذمت بيعلر نده مسلمانر كيدير لكن خنزير ايله شرابده دكل (فان عقدهم على الحمر كعقد المسلم على العصير وعقدهم على الخنزير كعقد المسلم على الشاة) پس اهل ذمتك خمر اوزرينه اولان عقدى مسلمانك شيره اوزرينه اولان عقدى مثللودر وانلرك خنزير اوزرينه اولان عقدى مسلمانك شاة اوزرينه اولان عقدى مثللودر

❦ باب الصرف ❦

بواب صرفك بياننده در (الصرف هو البيع اذا كان كل واحد من عوضيه من جنس الاثمان) صرف اصطلاح فقهاده بيعدر ايكي عوضدن هر برى اثمان جنسندن اولدقلىرى وقتده (فان باع فضة بفضة او ذهباً بذهب لم يجز الا مثلاً بمثل وان اختلفا في الجودة والصياغة) پس فضه ي فضه يه يا خود آلتونى آلتونه بيع ايلسه جائز اولماز مكر مثلاً بمثل اوله هر چن انلر جودت وصياغته مختلف اولور لر ايسه ده (ولا بد من قبض لعوضين قبل الافتراق عن المجلس) مجلسدن آيرلمازدن اول ايكي عوضى قبض ايتمكدن لازمدر (فان باع الذهب بالفضة جاز التفاضل وحرم النساء) اكر ذهبى فضه يه بيع ايلسه تفاضل جائز اولوب ويره سيه سى حرام اولور (وان افترقا في الصرف قبل قبض العوضين او احدهما بطل البيع) ايكي عوضى يا خود ايكيسنك برينى قبض ايتزدن اول مفارقت ايدر لر ايسه بيع باطل اولور (ولا يجوز التصرف في ثمن الصرف قبل قبضه) ثمن صرفده قبض ايتزدن اول تصرف جائز اولماز (ويجوز بيع الذهب بالفضة مجازفة) بوجه تخمين ذهبى فضه يه بيع جائز اولور (ومن باع سيفاً محلي بمائة درهم وحلية خمسين درهما فدفع من ثمنه خمسين درهما جاز البيع وكان المقبوض من حصة الفضة وان لم يبين ذلك) بر كيمسه بردونادلمش قليجى يوز درهمه وبيزه كنى الى درهمه بيع ايلسه پس اول قليجك ثمنندن الى درهم دفع ايلسه بيع جائز اولور ومقبوض اولان فضه نك حصه سندن اولور هر چن بيان اولمازا ايسه ده (وكذلك ان قال خذ هذه الخمسين من ثمنهما) ينه ماسبق مثللو حليتك حصه سندن اولور اكر ديرسه كه شو الى درهمى ايكيسنك ثمنندن اخذ ايله (وان لم يتقابضا الخمسين حتى افترقا بطل العقد في الحلية والسيف اذا كان لا يتخاص الا بضرر وان كان يتخاص

بغير ضرر جاز البيع في السيف وبطل في الحلية) اكر مفارقت ايدنهك الى
 درهمي تقابض ايتزلر ايلسه حليده وسيفده عقد باطل اولور حلي بي سيفدن
 تخلص ممكن اوليوب مكر ضرر ايله تخلص اولديني صورتده اكر اول حليده بي
 ضرر سز تخلص ممكن اولور سه سيفده بيع جائز اولوب حليده باطل اولور
 (ومن باع اناء فضة ثم افترقا وقد قبض ببعض ثمنه بطل البيع فيما لم يقبض وصح فيما
 قبض وكان الاناء مشتركا بينهما) بر كيمسه كموش چنانغي بيع ايدوب بعده
 مفارقت ايلسه لر حالبوكه ثمنك بعضيسني قبض ايتش ايدى قبض ايلمديكننده
 بيع باطل اولوب قبض ايلديكننده صحيح اولور واول اناء ايكي سي بيتنده
 مشترك اولور (وان استحق بعض الاناء كان المشتري بالخيار ان شاء اخذ الباقي
 بخصته وان شاء رده) اكر اول انانك بعضيسي مستحق اولسه مشتري مخيردر
 ديلر سه باقى بي حصه سيله اخذ ايدر وديلر سه رد ايدر (وان باع قطعة نقرة
 فاستحق بعضها اخذ ما بقى بخصته فلا خيار له) اكر كموش پارچه سني بيع
 ايلسه پس بعضيسي مستحق چيقاسه باقيسي حصه سيله اخذ ايدر وانك
 ايجون مخير لك يوقدر (ومن باع درهمين ودينارا بدينارين ودرهم جاز البيع
 وجعل كل واحد من الجنس مقابل بالجنس الآخر) بر كيمسه ايكي درهمي
 وبرديناري ايكي دينار وبرد درهم (۲) بيع ايلسه بيع جائز اولور وايكي جنسدن
 هر برلري جنس آخره مقابل اولور (ومن باع احد عشر درهما بعشرة
 دراهم ودينار جاز البيع وكانت العشرة بمثابة والدينار بدرهم) بر كيمسه
 اون بردرهمي اون درهم وبرديناره بيع ايلسه بيع جائز اولور اون درهم
 مثله ودينار درهمه مقابل اولور (ويجوز بيع درهمين صحيحين ودرهم
 غلة بدرهم صحيح ودرهمين غلتين) صحيح اولان ايكي درهمي وغله اولان
 بردرهمي صحيح اولان بردرهمه وغله اولان ايكي درهمه بيع ايتك جائز
 اولور (وان كان الغالب على الدراهم الفضة فهي في حكم الفضة) اكر
 دراهم اوزرينه فضه غالب اولور سه اول دراهم فضه حكمندهدر (واذا كان
 الغالب على الدينار ذهباً فهي ذهب يعتبر فيهما من تحريم التفاضل ما يعتبر
 في الجياد) دينارلر اوزرينه ذهب غالب اولديني وقتده اول دينارلر
 ذهبدر خالص فضه وذهبده تفاضلك تحريمندن اعتبار اولنان فضه وذهب

(۲) معلوم اوله كه
 دراهم ودينار سكه
 اورلمش فضه وذهبده
 استعمال اوانور
 سكه

حکمنده اولانده دخی اعتبار اولنور (وان کان الغالب علیهما الغش فلیسا فی حکم الدراهم والدنانیر) اگر فضا و ذهب اوزرینه غشی غالب اولور ایسه پس بونلر دراهم و دنانیر حکمنده دکلدرلر (واذا بیعت بجنسها متفاضلا جاز) غشی غالب اولان جنسنه فضله سیله بیع اولندیغی وقتده جائز اولور (واذا اشتری بها سلعة ثم کسدت قبل القبض فترك الناس المعاملة بها بطل البیع عندابی حنیفة رح وقال ابو یوسف علیه قیمتها یوم البیع وقال محمد رح یعتبر قیمتها آخر ما یتعامل الناس به) غشی غالب اولوب دراهم و دنانیر حکمنده اولیان مسکوک ایله برمتاع اشترا ایسه بعده مناعی قبض ایتمزدن اول غشی غالب اولان مسکوک کسادلهسه پس ناس آنکله معامله بی ترک ایلهسه لر اما اعظم رح عندنده بیع باطل اولور امام ابی یوسف بیوردیلر که بیع کوننده اولان قیمتی لازم کلور و امام محمد بیوردیلر که ناس آنکله تعامل ایلدیکی مدتک آخرنده واقع اولان قیمت اعتبار اولنور (ویجوز البیع بالفلوس فان كانت نافقة جاز البیع وان لم یعین وان كانت کاسدة لم یجز البیع بها حتی یعینها) پول ایله بیع ایتمسی جائز اولور پس اگر اول پول رایجه اولور ایسه بیع جائز اولور هر چن تعیین ایتمز ایسه ده و اگر کاسده اولور ایسه اول پولی تعیین ایتمدکجه بیع جائز اولماز (واذا باع بالفلوس النافقة ثم کسدت قبل القبض بطل البیع عندابی حنیفة رح) فلوس رایجه ایله بیع ایدوب بعده کسادلهسه قبض ایتمزدن اول امام اعظم رح عندنده بیع باطل اولور (ومن اشتری شیئا بنصف درهم فلوس جاز البیع وعلیه ما یبباع بنصف درهم من الفلوس) برکیمسه یارم درهمک فلوسه برنسنه اشترا ایلهسه بیع جائز اولور و اول کیمسه اوزرینه یارم درهمه بیع اولنان فلوس لازم کلور (ومن اعطی الصیرفی درهما وقال اعطنی بنصفه فلوسا وبنصفه نصفاً الاحبة فسد البیع فی الجميع عندابی رح) برکیمسه صرافه بر درهم اعطا ایدوب یارم درهم مقابله سنه پول و یارم درهم مقابله سنه بر حبه نقصان اوله رق یارم درهم و یرد یسه امام اعظم حضر تلری عندنده جمیعسنده بیع فاسد اولور (وقالا جاز البیع فی الفلوس وبطل فیما بقی) امامین رح بیوردیلر که پولده بیع جائز اولوب باقیده باطل اولور (ولو قال اعطنی بنصف درهم فلوسا ونصفاً الاحبة جاز البیع وكانت الفلوس والنصف الاحبة بدرهم) اگر نصف درهم

مقابلہ سندہ فلوس و بر حبه نقصان اولہرق نصف اعطا ایتدیسہ بیع جائز اولور
فلوس دخی بر حبه نقصان اولان نصفك جملة سی بر درهم مقابلہ سندہ اولور

❦ کتاب الرهن ❦

رهن لغتده مطابق حبسه دبر لر (الرهن ینعقد بالایجاب والقبول و یتیم بالقبض)
رهن ایجاب و قبول ایله منعقد اولور و قبض ایله تمام اولور (فاذا قبض المرتهن
الرهن محوزا (۲) مفرغا ممیزا (۳) تم العقديہ) مرتهنك رهنی محوز مفرغ
ممیز اولدینی حالده قبض ایلدیکی وقتده عقد آندہ تمام اولور (و ما لم یقبض فالرهن
بالخیار ان شاء سلمه اليه وان شاء رجع عن الرهن) مادامكه مرتهن رهنی قبول
و قبض ایتما مشدر رهن غیبردر دیار سه رهنی تسلیم ایدر و دیلر سه رهندن
رجوع ایدر (فاذا اسلم اليه و قبضه دخل فی ضمانه) رهن مرتهنه رهنی تسلیم ایلدیکی
صورته و مرتهن رهنی قبض ایلسه انك ضمانه داخل اولور (ولا یصح
الرهن الا بدین مضمون و هو مضمون بالاقل من قيمته و من الدین) رهن
صحیح اولماز انجق ضمان لازم کلان دین مقابلہ سندہ صحیح اولور و دخی
رهن رهنك قیمتیه دیندن اقل اولان ایله مضموندر (فاذا هلك فی يد
المرتهن و الدین و قیمتیه سواء صار المرتهن مستوفیا لدينه حكما) پس رهن
مرتهنك یدنده هلاك اولدینی وقتده و رهنك قیمتیه دین برابر اولدینی حالده
مرتهن دیننی بكماله قبض حکمنده ایتمش اولدی (وان كان قيمة الرهن
اکثر من الدین فالفضل امانة فی يد المرتهن وان كانت اقل سقط من الدین
بقدرها و رجع المرتهن بالفضل) اگر رهنك قیمتی دیندن اکثر اولور
ایسه فضله سی مرتهنك عندنده امانتدر اگر رهنك قیمتی دیندن آز اولور
ایسه قیمت مقداری دیندن ساقط اولور و مرتهن فضله سیله رهنه رجوع
ایدر (ولا یجوز رهن المشاع ولا رهن ثمرة على رؤس الشجر دون
النخل ولا زرع فی الارض دون الارض) مشترك اولان متاعی رهن
و یرمك جائز اولماز و اغاج اوزرنده اولان میوهی رهن و یروب اغاجی
و یرمك دخی جائز اولماز و برارضده اکینی رهن و یروب ارضی
و یرمك دخی جائز اولماز لکن فی بلادنا ارضی اکین ایله بیله رهن
و یرمسه ینه جائز اولماز (ولا یجوز رهن النخل و الارض دونهما) دخی

(۲) محوزا قولی نخل
اوزرنده بولسان
تمری رهن و یروب
نخلی و یرمك
احترازدر سندہ
مفرغا قولی زرعی
رهن و یروب ارضی
و یرمك
احترازدر سندہ

(۳) ممیزا قولی مشترك
اولان نسبهی رهن
و یرمك
احترازدر
کر کسه قسمت قبول
ایتسون و كرك
ایتسون سندہ

ارضی و نخلی اکینسز و میوه سز رهن و یرمک جائز اولماز (ولایصح الرهن بالامانات کالودائع والمضاربات و مال الشركة) ودایع و مال مضارب و مال شرکت مثلاً و امانت له مقابله سنده رهن صحیح اولماز (ویصح الرهن برأس مال السلم و بالثمن الصرف و المسلم فيه) رأس المال سلم مقابله سنده و ثمن صرف مقابله سنده و مسلم فيه مقابله سنده رهن صحیح اولور (وان هلك في مجلس العقد ثم الصرف و السلم و صار الرهن مستوفيا لدينه) اگر رهن عقد مجلس سنده هلاک اولسه صرف و سلم تمام اولور و مرتهن دخی دینی حکماً المثل اولور (واذا اتفقا على وضع الرهن على يد عادل جاز و ليس للمرتهن ولا الراهن ان يأخذه من يده فان هلك في يده يدخل في ضمان المرتهن) دخی راهن و مرتهن رهنی بر عادل کیمسه نك عندینه وضع ایتک اوزرینه اتفاق ایلدکاری وقتده جائز اولور یا لکنز راهن ایچون و یا لکنز مرتهن ایچون رهنی اول عادلدن اخذ ایتک اولمدی اگر اول عادلک یدنده رهن هلاک اولسه مرتهنک ضماننه داخل اولور (و یجوز رهن الدراهم و الدنانیر و المکیل و الموزون فان رهنهت بجنسها هلكت بمثلها من الدين وان اختلفا في الجودة و الصياغة) دراهمی و دنانیری و مکیلی و موزونی رهن و یرمک جائز اولور پس شوذکر اولمان نسنه لر جنسی مقابله سنده رهن و یرلسه دیندن مثلیله هلاک اولور هر قن جودت و صیاغنده مختلف اولور لر ایسه ده (ومن كان له دين على غيره فاخذ منه مثل دينه و انفقته ثم علم انه كان زيوفاً فلا شيء له عنداني حنیفة رح) بر کیمسه نك غیر یسی اوزرنده دینی اولوب پس اول غیردن دینی مثانی اخذ ایدوب اتفاق ایلسه بعده زیوف اولدیغنی بیلسه امام اعظم رح عندنده اول کیمسه ایچون برشی اولمدی (وقال ابو يوسف يرد مثل الزيوف و يرجع بالحياد) امام ابی یوسف رح بیوردیکه زیوفک مثانی رد ایدوب حیاد ایله غیر اوزرینه رجوع ایدر (ومن رهن عبدين بالف درهم فقضى حصه احدها لم یکن له ان یقبضه حتی یؤدی باقی الدین) بر کیمسه بیک درهم مقابله سنده ایکی کوله رهن و یرسه پس ایکی کوله نك بر یسنک حصه سنی قضا ایلسه اول کیمسه ایچون اول کوله ی قیض ایتک اولماز نا که دینک باقیسنی ادا ایدنه قدر (واذا وکل الراهن المرتهن او العدل او غیرها بیع الرهن

عند حلول الدين والوكالة جائزة) رهن مرتهنى ياخود بر عادلى ياخود بونلرك
غير يسنى دينك حلولى عندنده رهنى بيع ايتمكه وكيل ايلسه وكالت جائز اولور
(وان شرطت الوكالة فى عقد الرهن فليس للرهن عزله عنها وان عزله لم ينزل)
اكر وكالت عقد رهنده شرط قيلنسه پس رهن ايجون مرتهنى وكالتدن عزل ايتمك
اولدى اكر رهن عزل ايدرسه مرتهن عزلى قبول ايتمز (وان مات الرهن
لم ينزل) واكر رهن فوت اولسه مرتهن عزل اولماز (وللمرتهن ان يطالب
الرهن بدينه ويحبسه به وان كان الرهن فى يده) مرتهن ايجون دينى سبيله رهنه
مطالبه ايتمك ودينى ايجون حبس ايتمك اوليجيدر هر قن رهن مرتهنك يدنده
ايسه ده (فايس عليه ان يملكه من بيعه حتى يقبض الدين من ثمنه) رهنى بيع ايتمدن
اوتورى رهنه قدرت ويرمك مرتهنك اوزرينه لازم كلز تا كه دينى مقدارى
رهنك ثمنندن قبض ايدنه دك (فاذا قضا الدين قيل له سلم الرهن اليه) رهن
مرتهنه دينى قضا ايلديكى صورته مرتهنه دينيلور كه رهنى رهنه تسليم ايت
(فاذا باع الراهن الرهن بغير اذن المرتهن فالبيع موقوف فان اجازه المرتهن
جاز واذا رد بطل وان قضا الراهن دينه جاز البيع) رهن رهنى مرتهندن
اذنسر بيع ايلديكى وقتده بيع موقوفدر اكر مرتهن بيى اجازه ايدرسه
بيع جائز اولور رد ايدرسه باطل اولور اكر مرتهنه رهن دينى قضا ايدرسه
بيع جائز اولور (وان اعتق الراهن العبد المرهون نفذ عتقه فان كان الدين
حالا طواب باده الدين وان كان الدين مؤجلا اخذت منه قيمة العبد فجعلت
رهنه مكانه حتى يحل الدين فان معسرا استسعى العبد فى قيمته فقصى بها الدين
ويرجع بها على المولى) ودخى رهن مرهون اولان كوله ي آزاد ايلسه
عتقى نافذ اولور پس اكر دين پشين ايسه دينى ادا ايله رهن مطالبه اولور
واكر دين ويره سيه ايسه رهنندن كوله نك قيمتى اخذ اولنوب كوله نك
مكانه رهن قيلنور تا كه دين حلول ايدنه قدر اكر رهن اولان سيد كدا
اولديسه كوله كندى قيمتمده سعى ايدوب قيمتيله دينى قضا ايدر بعده
مولاسنه قيمتيله رجوع ايدر (وكذلك ان استهلك الراهن الرهن) اكر
رهن رهنى هلاك ايلسه حكم ماسبق منلودر (وان استهلك اجنبى فالمرتهن
هو الخصم فى تضمينه وياخذ القيمة فيكون رهنه فى يده) اكر رهنى اجنبى

کیمسه استهلاک ایلسه انی تضمین ایتده مرتهن خصمدر رهنک قیمتی اخذ ایدوب
 کند یی دنده رهن اولور (وجایة الراهن علی الرهن مضمونة) رهنک رهن
 اوزرینه جنایتی مضمونه در (وجایة المرتهن علیه تسقط من الدین بقدرها)
 مرتهنک رهن اوزرینه جنایتی دیندن جنایت مقدارینی اسقاط ایدر (وجایة
 الرهن علی الراهن والمرتهن) رهن اولان کوله نک جنایتی رهن و مرتهن
 اوزرینه در (وعلى مالهما هدر) رهن و مرتهنک مالی اوزرینه رهنک جنایتی
 مجانا کیدر (واجرة البيت الذى يحفظ فيه الرهن على المرتهن) رهن آنده
 حفظ اولنه حق بیتک اجرتی مرتهن اوزرینه در (واجرة الراعى على الراهن)
 چوبان اجرتی رهن اوزرینه در (ونفقة الرهن ايضا على الراهن) رهنک
 نفقه سیینه رهنک اوزرینه در (ونماؤه للراهن فيكون رهنا مع الاصل
 فان هلك هلك بغير شيء) رهنک نماسی (۲) رهن ایچوند ر پس اصل ایله بیله اول نما
 رهن اولور اکر هلاک اولور ایسه بر نسنه اولما مقسزین (۳) هلاک اولور (وان هلك
 الاصل وبقي الثمن افكك الراهن بحصته من الدين ويقسم الدين على قيمة الاصل
 يوم القبض وقيمة الثمن يوم الفكك فما اصاب الاصل سقط من الدين وما اصاب الثمن
 افكك الراهن به) اکر اصل هلاک اولوب نما باقی قالسه رهن نما یی دیندن
 حصه سیله فك ایدر یعنی رهندن چیقار و دخی دین اصلک يوم قبضده
 اولان قیمتی اوزرینه و نمائک يوم فک کده اولان قیمتی اوزرینه تقسیم
 اولور اصله اصابت ایدن دیندن ساقط اولور نمایه اصابت ایدن ایله رهن
 نمایه فك ایدر (ويجوز الزيادة في الرهن ولا يجوز الزيادة في الدين عند
 ابي حنيفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو يوسف يجوز) امام اعظم و امام محمد رح
 عندلرنده رهنده زیاده جائز اولور دینده زیاده جائز اولماز و امام ابی یوسف
 بیوردیکه جائز اولور (ولا يصير الرهن رهنا بهما) و دخی رهن نفسی
 مقابله سنده اولان دینه و زیاده یه رهن اولماز مثلا بر کیمسه نک آخرده
 بشیوز غروشی اولوب اوچیوزی مقابله سنه رهن آله بعده مدیون رهن
 مقابله سنده اولان اوچیوزی داینه قضا ایلسه رهنی تسلیم ایت دیو داینه
 امر اولور باقی ایکی یوز غروشی قضا ایتدکجه رهنی رهنه تسلیم ایتزم
 دیمکه مرتهن قادر اوله مازا کر بردخی اول رهنی ایکی یوز غروشک مقابله سنه

(۲) یعنی رهنک
 آرتمسی رهن ایچوند
 شد

(۳) یعنی ضمانت
 هلاک اولور شد

رهن ويرر ايسه جائز اولور (واذا رهن عينا واحدة عند رجلين بدین لكل واحد منهما جاز وجميعها رهن عند كل واحد منهما والمضمون على كل واحد منهما حصه دينه منها واذا قضى احدهما دينه صارت كلها رهنا في يد الآخر حتى يستوفى دينه) برکيمسه عين واحده بي ايکي رجلک ديني مقابله سنده اول ايکي رجل عندنده رهن قيلسه جائز اولور وعين واحده نك جميعسي ايکي رجلدن هر بررلري عندنده رهندر وهر بررلري اوزرينه مضمون اولان رهندن دينلرينك حصه سيدر رهن ايکي رجلدن برينك ديني قضا ايلديکي وقتده اول عين واحده نك کليمسي آخرک يدنده رهن اولور تاکه آخرک ديني رهن وفا ايدنه قدر (ومن باع عبدا على ان يرهن المشتري بالثمن شيئا بعينه فامتنع المشتري من تسليمه لم يجبر عليه وكان البائع بالخيار ان شاء رضى بترك الرهن وان شاء فسخ البيع الا ان يدفع المشتري الثمن حالا او يدفع قيمة الرهن رهنا في مكانه) برکيمسه برکوله بي بيع ايلسه مشتري ثمن مقابله سنده معين اولان برنسنه بي رهن ويرمک اوزره پس مشتري اول نسنه بي تسليم ايتمکدن امتناع ايلسه مشتري اوزرينه جبر اولتماز بايع مخير اولور ديلر سه رهني ترك ايله راضي اولور و ديلر سه بيبي فسخ ايدر لکن مشتري ثمن پشين اوله رق دفع ايلسه يا خود رهنك قيمتي رهنك مڪاننده رهن ايجون دفع ايلسه بو ايکي صورتده بايع بيبي فسخ ايده من (وللمرتهن ان يحفظ الرهن بنفسه وزوجته وولده وخادمه الذي في عياله) مرتهن ايجون رهني بنفسه حفظ ايتمک وزوجه سي وولدي ونفقه سي اوزرينه واجب اولان خادمي حفظ ايتمک اوليجيدر (وان حفظ بغير من في عياله او اودعه فهلك ضمن) اگر مرتهن رهني عيالنده اولميان کيمسه به حفظ ايتدير سه يا خود امانت وير سه پس هلاک اولسه ضمان لازم کلور (واذا تعدى المرتهن في الرهن فهلك ضمنه ضمان الغصب بجميع قيمته) مرتهن رهنه تعدى ايلديکي صورتده هلاک اولسه جميع قيمتيله غصب ضمانی مثلاً ضمان لازم کلور (واذا اعار المرتهن الرهن لراهن فقبضه خرج من ضمان المرتهن فان هلك في يد الراهن هلك بغير شيء) مرتهن رهني رهنه امانت ويرديکي صورتده رهن قبض ايلسه مرتهنك ضماندن خارج اولور پس رهنك يدنده رهن هلاک اولسه بلا ضمان هلاک اولور (وللمرتهن

ان یسترجمه الی یدہ فاذا اخذہ دعا الضمان الیہ) مر تهن ایچون رهنی رهندن کنندی
 یدینه رجوع ایستدیرمک اولیجیدر پس رهنی اخذ ایلدیکی وقتده ضمان مر تهنندن
 یکا عودت ایدر (واذامات الراهن باع وصیه الرهن وقضى الدين فان لم یکن له
 وصی نصب له القاضی وصیا وامر بیعه وقضاء دینه) دخی راهن فوت اولدینی
 وقتده انک وصیسی رهنی بیع ایدوب ودینی قضا ایدر پس انک ایچون وصی
 اولسه قاضی انک ایچون بروصی نصب ایدوب رهنی بیعه ودینی قضا الیه امر ایدر

❦ کتاب الحجر ❦

(الاسباب الموجبة للحجر (۲) ثلثة الصغر والرق والجنون) تصرفدن منعی اقتضا
 ایدن سبیلر اوچدر صبیلمک وکوله اولمق و دیوانه اولمق (ولایحوز تصرف
 الصغیر الاباذن وایه ولا تصرف العبد الاباذن سیده) صغیرک تصرفی جائز اولماز
 انجق وولیسنک اذنیله جائز اولور وکوله نک تصرفی جائز اولماز انجق مولاسنک
 اذنیله جائز اولور (ولایحوز تصرف المجنون المغلوب بحال) جنونی
 غالب اولان کیمسه نک تصرفی هر بر حالده جائز اولماز (ومن باع من هؤلاء شیئا
 او اشتراه وهو یعقل البیع والشرء ویقصدہ قالولی بالخیار ان شاء اجازہ اذا کان
 فیہ مصلحة وان شاء فسخ) صغیر ایله عبده بر کیمسه بر نسنه بیع ایلسه یاخود
 بر نسنه اشتراک ایلسه بوا یکیسندن هر بری بیع وشرای تعقل ایدوب وقصد
 ایلدکاری صورتده ولی مخیردر دیلر ایسه عقدی اجازت ایدر آنده مصاصحت
 اولدینی وقتده و دیلر سه فسخ ایدر (وهذه المعانی الثلاثة موجبة للحجر
 فی الاقوال دون الافعال) شو ذکر اولنان اوج علت اقوالده منعی اقتضا ایدر افعالده
 اقتضا ایتمز (والصبی والمجنون لا یصح عقودهما ولا اقرارهما ولا یقع طلاقهما
 ولا عتاقهما) صبیلمک ومجنونک عقدلری صحیح اولماز واقرارلری دخی صحیح اولماز
 وطلاقلری وعتاقلری دخی واقع اولماز (وان اتلفا شیئا لم یضمانه من مال
 نفسه) اگر صبی یاخود مجنون بر نسنه بی تلف ایلسه لر کنندی ماللرندن ضمان
 لازم کلور (واما العبد فاقراره جائز فی حق نفسه غیر نافذ فی حق مولاه
 وان اقر بمال لزمه بعد الحرية ولم یلزمه فی الحال وان اقر بحد او قصاص لزمه
 فی الحال وینفذ طلاقه) نفسی حقنדה کوله نک اقراری جائزدر مولاسی
 حقنדה نافذ دکلدر اگر برمال اقرار ایلسه حریتدن سکره اکالازم کلور

(۲) الحجر بسکون
 الجیم المنع الحجر
 بکسر الحاء بسکون
 الجیم بالفارسیة دامن
 والحجر بالتحریک
 بالفارسیة سنک
 والحجر بضم الحاء
 وسکون الجیم النقب
 هکذا ینبغی ان یعلم
 ویمتاز هذه اللغات
 سید

اقرار زماننده لازم اولماز اكر حدى يا خود قصاصى اقرار ايلسه اول حالده لازم كلور و طلاقى دخی نافذ اولور (قال ابو حنیفة رحمہ اللہ تعالی لا یحجر علی السفیه اذا كان عاقلا بالغاً حراً و تصرفه فی ماله جائز) امام اعظم رح بیوردیلر که سفیه منع اولتماز عاقل بالغ حر اولدینی صورتده و مالنده تصرفی جائز اولور (وان كان مبذراً مفسداً ی تلف ماله فیما لا غرض له فیه و لا مصلحة) هرچن اول سفیه مسرف و مفسد اولوب کندوسی ایچون غرض منفعت و مصلحت اولیان محله مالی اتلاف ایدر ایسه ده (الا انه اذا بلغ الغلام غیر رشید لم یسلم الیه ماله حتی یبلغ خمساً و عشرين سنة و ان تصرف فیه قبل ذلك نفذ تصرفه) مکر که غلام بلا عقل اوله رق بالغ اولسه مالی کندوسنه تسلیم اولتماز تا که یکرمی بش سنه یه بالغ اولانه قدر اکر مالنده یکرمی بش یاشندن اول تصرف ایلسه تصرفی نافذ اولور (فاذا بلغ خمساً و عشرين سنة سلم الیه ماله و ان لم یؤنس منه الرشد) پس یکرمی بش سنه یه بالغ اولدینی صورتده مالی کندوسنه تسلیم اولنور هرچن عقل اکا یار اولماز ایسه ده (و قال یحجر علی السفیه و یمنع من التصرف فی ماله) امامین بیوردیلر که سفیه اوزرینه منع لازم اولور و مالنده تصرفندن منع اولنور (و ان باع لم ینفذ بیعه و ان كان فیه مصلحة اجازة الحاکم) اکر مبايعه ایلسه بیعی نافذ اولماز اکر اول بیعه مصلحت اولدیه حاکم اجازت ایدر (و ان اعتق عبداً نفذ عتقه و كان علی العبد ان یسعی فی قیمته) اکر کوله آزاد ایلسه عتقی نافذ اولور و عبداوزرینه قیمتمنده سعی ایتک لازمدر (و اذا تزوج امرأة جاز نکاحه و ان سمی لها مهر اجاز منه مقدار مهر مثلها و بطل الفضل) بر عورت تزوج ایلدیکی صورتده نکاحی جائز اولور اول عورت ایچون مهر ذکر ایلدیه مهر دن اول عورتک مثلک مهری مقدارى جائز اولوب فضله سی باطل اولور (و قالایمن بلغ غیر رشید لا یدفع الیه ماله ابداحتی یؤنس منه الرشد) رشید اولمدینی حالده بالغ اولان کیمسه حقنده امامین بیوردیلر که آندن یکا مالی دفع اولتماز تا که عقلی کندوسنه یار اولانه دک (و لا یجوز تصرفه فیه) و مالنده تصرفی جائز اولماز (و تخرج الزکوة من مال السفیه) و سفیهک مالندن زکات اخراج اولنور (و ینفق علی اولاده و زوجته و من یجب نفقته عایه من ذوی الارحام)

وسفیهک مالندن اولادی و زوجہ سی و ذوی الارحامندن نفقہ سی اوزرینہ واجب اولان کیمسه اوزرینہ انفاق اولور (وان اراد حجة الاسلام لم یمنع منها ولا یسلم القاضی نفقته الیه و یسلمها الی ثقة من الحاج و ینفقها علیہ فی طریق الحج) اکر سفیه حجة اسلام ایله حج ایتک مراد ایلدیکی صورتده آندن منع اولماز و قاضی نفقہ سی کند و سنہ تسلیم ایتمز حاجیلردن بر معتمد کیمسه یه نفقہ سی تسلیم ایدوب اول حاجی طریق حجة سفیه اوزرینہ نفقہ سی انفاق ایدر (فان مرض و اوصی بوصایا فی القرب و ابواب الخیر جاز ذلک من ثلث ماله) اکر سفیه مریض اولوب عبادت و خیر بابنده بر قاج وصیت ایلسه ثلث مالندن جائز اولور (و بلوغ الغلام بالاحتلام و الانزال و الاحبال اذا وطئ فان لم یوجد ذلک حتی یم له ثمانی عشرة سنة عندابی حنیفة رح) غلامک بلوغی احتلام و انزال و وطئ ایلدیکی و قتده یو کلی بر اقدینی حالدہ ثابت اولور اکر بومذکور اتدن بر یسی بولمذینی صورتده غلامک بلوغی اون سکز یاشنه قدر در امام اعظم حضر تلی عندنده (و بلوغ الجارية بالحبل و الحيض و الاحتلام فان لم یوجد ذلک حتی یم لها سبع عشرة سنة) جاریه نک بلوغی حبل و احتلام و حیض اولمقله در اکر بوذکر اولنا لردن بری بولماز ایسه اون یدی سنه سی تمام اولانه قدر در (وقالا اذا تم للغلام و الجارية خمس عشرة سنة فقد بلغا) امامین رح بیوردیار که جاریه و غلام ایچون اون بش سنه تمام اولدینی و قتده تحقیق آنلر بالغ اولمش اولور لر (فاذا راهق الغلام و الجارية و اشکل امرها فی البلوغ فقالا قد بلغنا فالقول قولهما و احکامهما احکام البالغین) جاریه و غلام مر اهقه اولدقلری و قتده و بالغ اولمده حاللری بیلنمدیکی صورتده پس انلر دیسه لر که تحقیق بز بالغ اولدق قول انلرک قولیدر و انلرک احکامی بالغلرک احکامیدر (وقال ابو حنیفة رحمه الله تعالى لا ااجر علی المفلس فی الدین اذا وجبت الديون علی رجل و طلب غرماؤه حبسه و الحجر علیه لم یحجر علیه) امام اعظم رح بیوردیکه دینده مفلس اولانی حجر ایتمز بر رجل اوزرینہ دیون واجبه اولسه غر مالر اولر جلی حبس و منع ایتک مراد ایلدکلری و قتده اول رجل اوزرینہ منع اولماز (وان کان له مال لم یصرف فیہ الحاکم و لکن یحبسه ابدا حتی یمعه فی دینه) اکر اول مفلسک

مالی اولسه حاکم انده تصرف ایتمز لیکن دائماً حبس ایدر تا که اول مالی
 دینی ایچون بیع ایدنه قدر (وان کان له دراهم و دینه دراهم قضاها القاضی
 بغير امره) اکر اول رجل ایچون دراهم اولسه دینی دخی دراهم اولدینی حالد
 اول رجلک امری اولما مقسزین قاضی دینی قضا ایدر (وان کان دینه دراهم وله
 دنانیر باعها القاضی فی دینه) اکر اول رجلک دینی دراهم اولوب وانک ایچون
 دنانیر اولسه دینی ایچون قاضی اول دنانیری بیع ایدر (وقالوا اذا طلب غرماء
 المفلس الحجر علیه حجر القاضی علیه ومنعه من البیع والتصرف والاقرار حتی
 لا یضر بالغرماء) امامین رح بیوردیلر که مفلسک غرماسی انی منع ایتمک طلب
 ایلدکیری وقتده قاضی انک اوزرینه حجر ایدر وانی بیع و تصرف و اقرار دن منع
 ایدر تا که غرمایه ضرر ویر مسون ایچون (وباع ماله ان امتنع المفلس من بیعه
 وقسمه بین غرمائه بالخصص) دخی قاضی انک مالی بیع ایدر اکر مفاس مالی
 بیع ایتدن امتناع ایدر ایه وانی حصه لریله غرمایه تقسیم ایدر (وان اقر فی حال
 الحجر باقرار لزمه ذلك بعد قضاء الديون) اکر مفلس حجر حاکمده اقرار ایلله
 اقرار ایلسه دیونی قضا دنصکره لازم کلور (وینفق علی المفاس من ماله
 وعلی زوجته واولاده الصغار وذوی الارحام) مفاس اوزرینه و زوجته سی
 وصغیر ولد لری وذوی الارحامی اوزرینه حاکم مفلسک مالندن اتفاق ایدر
 (وان لم یعرف للمفاس مال وطلب غرمائه حبسه وهو یقول لامال لی حبسه
 الحاکم فی کل دین لزمه بدلا عن مال حصل فی یده کثمن المبیع وبدل القرض
 وفی کل دین التزمه بعقد کالمهر والکفالة) اکر مفلسک مالی اولدینی معلوم
 اولمیوب حالبوکه اول مفلس بنم ایچون مال اولمدی دیهرک بورجلولری
 انی حبس ایتمک طلب ایلسه لر مفلس بدنده حاصل اولان مالد بدلا لازم کلان
 دینک کلایسنده حاکم انی حبس ایدر ثمن مبیع وبدل قرض مثللو دخی
 مهر وکفالت مثللو عقد ایلله التزام ایلدیکی دینک کلایسنده حبس ایدر
 (ولم یحبسه فیما سوی ذلك کموض المغصوب وارش الجنایات) عوض مغصوب
 وارش جنایات مثللو سابقده ذکر اولنا لیرک ماعداسنده حاکم انی حبس ایلمز
 (الا ان تقوم البینه ان له مالا) مکر بینه قائمه اولورسه که اول مفلس
 ایچون مالی اولیجیدر بوصورته دخی حبس ایدر (واذا حبسه الحاکم

شهرين او ثلثة اشهر سئل القاضى عن ماله فان لم ينكشف له خلى سبيله
مفلسى حاكم ايكى ماه ياخود اوج ماه مدته حبس ايلديكى وقتده قاضى انك
مالندن سؤال ايدر پس اول مفلس ايچون مال منكشف اولماز ايسه حبسدن
اخراج ايدر (و كذلك ان اقام البينة انه لا مال له) اكر مالى او لمدينى اوزره مفلس
بينه اقامه ايدر ايسه ماسبق مثلاو طريقى تخليه اولور (ولا يحول بينه وبين
غرمائه بعد خروجه من الحبس فيلازمونه ولا يمنعونه من التصرف والسفر
وياخذون فضل كسبه فيقسم بينهم بالخصص) حبسدن اخراج اولندقدن
صكره مفلس بينه ايله غرماسى بيننده حاكم حائل اولماز پس اول غرمائى ملازمت
ايدر لر تصرفدن وسفر دن منع ايتزلر وكسبتك فضله سنى اخذ ايدوب بينلرنده
حصه لرياه تقسيم ايدر لر (وقالا اذا افلسه الحاكم حال بينه وبين غرمائه الا ان
يقيموا البينة قد حصل له مال) امامين رح بيورديلر كه حاكم مفلسك افلاسيلاه
حكم ايلديكى صورتده غرماسيله مفلس بيننده حائل اولور لكن اكر اول
غرمائى اقامه ايدر لر سه كه تحقيق اول مفلس ايچون مال حاصل اولدى
بو صورتده حاكم حائل اولماز (ولا يحجر على الفاسق اذا كان مصاعا حلاله والفسق
الاصلى والطارى سواء) فاسق اوزرينه منع اولماز مائى اصلاح ايديجى اولدينى
وقتده فسق اصلى ايله فسق عارضى برابر در (ومن افلس وعنده متاع لرجل
بعينه ابتاعه منه فصاحب المتاع اسوة للغرماء فيه) بر كيمسه افلاسه چيقوب اول
مفلس عننده بعينه بر رجل ايچون اول رجلدن صاتون الدينى متاع اولسه اول
متاعك صاحبي متاعنده غرمائى بر لكده در يعنى غرمائى اول متاعده مشتر كدر لر

كتاب الاقرار

(اذا اقر الحر البالغ العاقل بحق لزمه اقراره مجهولا كان ما اقر به او معلوما
ويقال له بين المجهول) بالغ وعاقل اولان حر بر حقى اقرار ايلديكى صورتده
اقرارى كندوسنه لازم كلور اول اقرار ايلديكى نسنه معلوم اولسون ياخود
مجهول اولسون واكا مجهولى بيان ايله دينلور (وان كان لقان على شئ
لزمه ان يبين ماله قيمة) اكر مقر فلانك بنم اوزرمده بر شئى اوليجيدر
ديسه اول مقره قيمتى اولان نسنه بى بيان ايتك لازم اولور (والقول
فيه قوله مع يمينه وان ادعى المقر له اكثر من ذلك) بو صورتده قول يمينه

بیله مقر کدر اگر مقر له اکثری دعوی ایدرایسه (وان قال له علی مال فالمر جمع
فی بیانه الیه ویقبل قوله فی القلیل والکثیر) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزرمده
مال اولیجیدر پس اول مالی بیان ایتده رجوع ایتک مقره درو مقرک قلیل و کثیرده
قولی قبول اولنور (وان قال مال عظیم لم یصدق فی اقل من مائتی درهم) اگر
دیسه که فلان ایچون بنم اوزرمده مال عظیم اولیجیدر ایکیوز در همدن نقصانده
تصدیق اولنماز (ولو قال درهم کثیره لم یصدق فی اقل من عشرة دراهم)
اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزرمده درهم کثیره اولیجیدر اون در همدن
اقلده تصدیق اولنماز (وان قال درهم فمئی ثلثة الا ان یبین اکثر منها) اگر
دیسه که فلان ایچون بنم اوزرمده درهم اولیجیدر اول درهم اوجه حمل
اولنور اوچدن اکثری بیان ایتدکجه (وان قال کذا کذا درهما لم یصدق فی اقل
من احد عشر درهما) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزرمده شویله درهم
اولیجیدر اون بر در همدن نقصانده تصدیق اولنماز (وان قال کذا وکذا درهما
لم یصدق فی اقل من احد وعشرین درهما) اگر دیسه که فلان ایچون
بنم اوزرمده شویله و شویله درهم اولیجیدر یکرمی بر در همدن نقصانده
تصدیق اولنماز (وان قال له علی او قبلی فقد اقر بدین) اگر دیسه که فلان ایچون
بنم اوزرمده یا خود بنم جانبدده اولیجیدر تحقیق دینی اقرار ایتش اولدی
(وان قال عندی اومی فهو اقرار بامانة فی یدیه) اگر دیسه که فلان ایچون
بنم عندمده یا خود بنمله بیله اولیجیدر او کنددی یدنده امانتی اقرار در
(وان قال لرجل لی علیک الف درهم فقال اتزنها او انتقدھا او اجانی بها
او قضیتکھا فهو اقرار) اگر بر رجله دیسه که بنم ایچون سنک اوزر کده
بیک درهم اولیجیدر پس اول رجل بیک درهمی طارت یا خود نقد ایله
یا خود بکا مهلت ویر یا خود بیک درهمی قضا ایلدم دیسه بونلرک کلیسی
اقرار در (ومن اقر بدین مؤجل فصدقه المقر له فی الدین وکذبه فی التأجیل
لزمه الدین حالا ویستحلف المقر له علی الاجل) بر کیمسه دین مؤجلی اقرار
ایلسه پس مقر له دینده تصدیق ایدوب تأجیلده تکذیب ایلسه اول کیمسه یه
پشین اوله رق دین لازم کلور و مقر له دن مهلت اوزرینه یمین طلب اولنور (۲)
(ومن اقر واستثنی متصلا باقراره صح الاستثناء ولزمه الباقی سواء استثنی

(۲) یعنی تأجیل
ایلدیکی اوزرینه یمین
تکلیف اولنور میند

(الاقل والاكثر) برکیمسه اقرار ایدوب و اقرارینه متصل اولدینی حالده استثنا
 ایلسه استثنا صحیح اولوب و باقی لازم کلور اقل استثنا یا خود اکثر استثنا بر ابردر
 (وان قال له علی مائة درهم الا دینار او الا قفیز حنطة لزمه مائة درهم الا قیمة دینار
 او قفیز حنطة) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده یوزدر هم اولیجیدر الا بر
 دینار دکل یا خود بر اولچک حنطة دکل بوصور تده بر دینارک یا خود بر اولچک
 حنطة نک قیمتی نقصان اوله رق یوزدر هم لازم کلور (وان قال له علی مائة و درهم
 لزمه کله درهم) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده یوزو بر در هم اولیجیدر
 کلیسی درهم اوله رق لازم کلور یعنی یوز بر در هم لازم کلور (وان قال له علی
 مائة و ثوب لزمه ثوب واحد و المرجع فی تفسیر المائة الیه) اگر دیسه که فلان ایچون
 بنم اوزر مده یوزو بر ثوب اولیجیدر بر ثوب لازم کلور و مائه بی بیان ایتده رجوع
 ایتک مقرر در (ومن اقر بحق وقال ان شاء الله متصلا باقراره لم يلزمه الاقرار)
 برکیمسه بر حق اقرار ایدوب و اقرارینه متصل اولدینی حالده ان شاء الله
 دیسه اقرار لازم کلز (ومن اقر و شرط الخيار لزمه الاقرار و بطل الخيار)
 برکیمسه اقرار ایدوب مخیرلکی شرط ایلسه اقرار لازم کلور و مخیرلک باطل
 اولور (ومن اقر بدار واستثنى بناءها لنفسه فللمقر له الدار والبناء)
 برکیمسه برداری اقرار ایدوب بناسنی نفسی ایچون استثنا ایلسه دار و بنا مقر له
 ایچوندر (وان قال بناء هذا الدار لی والعروة لفلان فهو كما قال) اگر
 دیسه که شودارک بناسنی بنم ایچون وعرو صه سی فلان ایچوندر بوصور تده
 اقرار ایلدیکی مثلودر (ومن اقر بتمر فی قوصرة لزمه التمر والقوصرة)
 برکیمسه بر مقدار خرما یی بر زنبیلده اقرار ایلسه خرما و قوصره لازم کلور
 (ومن اقر بدابة فی اصطبل لزمه الدابة خاصة) برکیمسه بردابه یی براخورده
 اقرار ایلسه خاصة دابه لازم کلور (وان قال غصبت ثوبا فی منديل
 لزمه جميعا) اگر دیسه که بر ثوبی بر مندیله ایچنده غصب ایلدم ایکیسیده
 بیله لازم کلور (وان قال له علی ثوب فی ثوب لزمه جميعا) اگر دیسه که
 فلان ایچون بنم اوزر مده بر ثوب ایچنده بر ثوب اولیجیدر ینه ایکیسیده بیله
 لازم کلور (وان قال له علی ثوب فی عشرة اثواب لم يلزمه عند ابی يوسف
 الا ثواب واحد) اگر دیسه که فلان ایچون بنم اوزر مده اون اثواب ایچنده
 بر ثوب اولیجیدر امام ابی یوسف عندنده انجق بر ثوب لازم کلور (وقال

محمد رح يلز مه احد عشر ثوبا) امام محمد بيورديلر كه اون بر ثوب لازم كلور
 (ومن اقر بنصب ثوب وجاء بثوب معيب فالقول قوله مع يمينه) بر كيمسه بر ثوب
 غصب ايلدم ديواقرار ايلسه وعييلو اولان ثوبي كتور سه قول اول كيمسه نك
 قولايدر يمينيله بيله (وكذلك لو اقر بدرهم وقال هي زيوف) دراهمي اقرار ايدوب
 زيوف در ديسه حكم ماسبق مثلودر (وان قال له على خمسة في خمسة يريد الضرب
 والحساب لزمه خمسة واحدة وان قال اردت خمسمائة خمسة لزمه عشرة) اكر
 ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده بش بش ايچنده اوليجيدر ضرب و حسابي
 مراد ايدر اولديغي حالده خمسة واحدة لازم كلور اكر ديسه كه بش بشيله بيله
 مراد ايلدم اون لازم كلور (وان قال له على من درهم الى عشرة لزمه تسعة عند
 ابي حنيفة رح يلز مه الابتداء وما بعده وتسقط الغاية وقال تلزمه العشرة كلها)
 اكر ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده بر درهمدن اونه قدر اوليجيدر امام
 اعظم رح عند نده طقوز لازم كلور ابتداء وابتدائك مابعدى لازم كلوب غايت ساقط
 اولور امامين بيورديلر كه عشرة نك كليسي لازم كلور (وان قال له على الف
 درهم من ثمن عبد اشتريته منه ولم يقبضه فان ذكر عبد بعينه قيل للمقر له
 ان شئت فسلم العبد وخذ الالف والاشئ لك عليه) اكر ديسه كه فلان ايچون
 بنم اوزر مده اول فلاندين اشترا ايلديكم كوله نك ثمنندن بيك درهم اوليجيدر
 حالبو كه بن اول كوله يي قبض ايلدم اكر اول كيمسه بعينه كوله يي ذكر ايدر
 ايسه مقر له ايچون دينلور كه اكر ديلر ايسه ك كوله يي تسليم ايدوب الف
 اخذ ايت يوق ايسه سنك ايچون اول كيمسه اوزر نده بر نسنه اولمدي
 (وان قال من ثمن عبد ولم يعينه لزمه الالف في قول ابي حنيفة رح) اكر ديسه كه
 فلان ايچون بنم اوزر مده اشترا ايلديكم كوله نك ثمنندن بيك درهم اوليجيدر
 حالبو كه اول كوله يي تعيين ايلمسه امام اعظم حضر تلرينك قولنده اول كيمسه يه
 الف لازم كلور (ولو قال له على الف من ثمن خمر او خنزير لزمه الالف ولم يقبل
 تفسيره) اكر ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده شرابك ثمنندن يا خود خنزيرك
 ثمنندن بيك اوليجيدر الف لازم كلوب و تفسيرى قبول اولماز (ولو قال له
 على الف من ثمن متاع وهي زيوف وقال المقر له جياذ لزمه الجيساد في قول
 ابي يوسف رح) اكر ديسه كه فلان ايچون بنم اوزر مده بيك درهم متاع ثمنندن ا

اولیجیدر حالبوکه اول الفده زیوفدر ومقرله دیسه که جیاددر امامابی یوسفک قولنده جیادلایم کلوم (ومن اقر لغيره بخاتم فله الحلقه والفص) بر کیسه غیر یسی ایچون بر خاتم اقرار ایسه حلقه سی ویوزو کک قاشی اول غیر ایچوندر (ومن اقر بحلقه فله العیدان والکسوة) بر کیسه بر محفه اقرار ایسه مقرله ایچون ایکی دیرک واورتوکی اولیجیدر (وان قال لمل فلانة علی الف فان قال اوصی به فلان اومات ابوه فورته فالأقرار صحیح وان ابهم الاقرار لم یصح عندابی یوسف رح) اگر مقر دیسه که فلانه نک حملی ایچون بنم اوزر مده بیک درهم اولیجیدر پس دیسه که بیک درهمی فلان وصیت ایلدی یاخود پدری فوت اولوب وارث اولدی اقرار صحیح در اقرار ای ایهام ایدوب بیان ایتمز ایسه امامابی یوسف عندنده صحیح اولماز (ولو اقر بحمل جاریة او بحمل شاة لرجل صح الاقرار ولزمه) اگر رجل کندی جاریه سنک حملی یاخود غنمک حملی بر رجل ایچون اقرار ایسه اقرار صحیح اولوب وبعدا لانفصال لازم کلور (واذا اقر الرجل فی مرض موته بدیون وعلیه دیون فی صحته ویدیون لزمته فی مرضه باسباب معلومة فدين الصیحة والدين المعروف بالاسباب مقدم علی غیره فاذا قضیت وفضل شیء کان فیما اقر به فی حال المرض) رجل مرض موتنده بر مقدار دین اقرار ایلدی کی وقتده حالبوکه صحت حالنده اول رجل اوزر نده دیون ومرضنده اسباب معلومه ایله دیون اولیجیدر پس صحتنده اولان دین واسباب معروفه ایله اولان دین غیر یلری اوزرینه مقدمدر پس ذکر اولنان دیون ادا اولنوب بر نسته فضله اولدینی صورتده مرضی حالنده اقرار ایلدی کی دین مقابله سنده قلنور (فان لم یکن علیه دیون فی صحته جازاقراره وکان المقر له اولی من الورثة) اگر ماسبقده ذکر اولنان رجلك صحتی حالنده دیونی اولماز ایسه اقراری جائز اولور ومقرله ورثه دن اولی در (واقرار المریض لورثته باطل الا ان یردقه بقية الورثة) مریضک ورثه سیچون اقراری باطلدر بقیه ورثه تصدیق ایتمدکجه (ومن اقر لاجنبی فی مرضه ثم قال هو ابخی ثبت نسبه وبطل اقراره له) بر کیسه اجنبی ایچون مرضی حالنده اقرار ایدوب بعهده دیسه که اول بنم اوغلو مدر نسب ثابت اولوب اقرار باطل اولور (ولو اقر لاجنبیة ثم تزوجها لم یبطل اقراره) اگر اجنبیه ایچون اقرار ایدوب بعهده تزوج ایسه اقراری باطل اولماز

(ومن طلاق زوجته في مرضه ثلاثاً ثم اقر لها بدين فلها الاقل من الدين ومن ميراثها منه) بر كيمسه زوجته سني مرضى حالته اوج كره تطليق ايدوب بعده اول زوجها ايچون بر مقدار دين اقرار ايلسه اول عورت ايچون ديندن وميراثدن قنغيسي اقل ايلسه اول لازم كلور) (ومن اقر بغلام يولد مثله لمثله وليس له نسب معروف انه ابنه وصدقه الغلام ثبت نسبه منه وان كان مرضا يشارك الورثة في الميراث) بر كيمسه بر غلامى اقرار ايلسه كه اول كيمسه نك مثلى ايچون اول غلامك مثلى مولود اولور حاله كه اول غلام اول كيمسه نك اوغلى اولدينى نسب معروف اوليوب و غلام اول كيمسه نك اوغلى اولدينى تصديق ايلسه نسبي اندن ثابت اولور واكر اول مقر مريض ايلسه اول غلام ميراثده ورثه يه شريك اولور) (ويجوز اقرار الرجل بالوالدين والولد والزوجة والمولى) ودخى رجلك والدينى اقرارى وولدينى وزوجه سنى ومولاسنى اقرارى جائز اولور) (ويقبل اقرار المرأة بالوالدين والزوج والمولى) ودخى مرأه نك والدينى وزوجنى ومولاسنى اقرارى قبول اولنور) (ولا يقبل بالولد الا ان يصدقها الزوج او تشهد بولادتها قابله) وعورتك ولدينى اقرارى قبول اولنماز زوجى اول عورتى تصديق ايتدكجه ياخود ولادتنى بر قابله خاتون شهادت ايتدكجه) (ومن اقر بنسب من غير الوالدين والولد مثل الاخ والعم لم يقبل اقراره فى النسب) بر كيمسه والدينك وولدك غيرى اولدينى حالده اخ وعم منللو نسبي اقرار ايلسه نسبه اقرارى قبول اولنماز) (وان كان له وارث معلوم قريب او بعيد فهو اولى بالميراث من المقر له) اكر مقر ايچون قريب ياخود بعيد معلوم اولان وارث اولسه اول وارث ميراثه مقر له دن اولادر) (وان لم يكن له وارث معلوم استحق المقر له ميراثه) اكر اول مقر ايچون وارث معروف اولماز ايلسه مقر له ميراثه مستحق اولور) (ومن مات ابوه فاقرباؤه لم يثبت نسب اخيه ويشاركه فى الميراث) بر كيمسه نك بدرى فوت اولوب براخ ايله اقرار ايلسه اخوت نسبي ثابت اولماز لكن ميراثده اكا مشارك اولور

كتاب الاجارة

(الاجارة عقد على المنافع بعوض ولا تصح حتى تكون المنافع معلومة والاجرة معلومة) اجاره منافع اوزرينه عقددر عوض ايله ودخى منافع

واجرت معلومه اولمدتجه اجاره صحيح اولماز (وما جازان يكون ثمنافي البيع
 جازان يكون اجرة) اول نسنه كه بيعدن ثمن اولمقاني جائز اولدى اجاره ده اجرت
 اولمى دخى جائز اولور (والمنافع تارة تصير معلومة بالمدّة كاستيجار الدور
 للسكنى والارضين للزراعة فيصح العقد على مدة معلومة اى مدّة كانت) منافع
 بر كره مدتيله معلومه اولور ساكن اولمق ايچون دارلرى استيجار مثللو
 وزراعت ايچون ارضلرى استيجار مثللو پس مدت معلومه اوزرينه عقد صحيح
 اولور قننى مدت اولور ايسه اولسون (وتارة تصير معلومة بالعمل والتسمية
 كمن استأجر رجلا على صبغ ثوب او خياطة او استأجر دابة ليحمل عليها مقداراً
 معلوماً او يركبها مسافة سماها) وبر كره منافع عمل وتسميه ايله معلوم اولور
 بر كيمسه مثللو كه نوبى بويه مق ياخود ديككم اوزرينه بر رجل استيجار ايلدى
 ياخود مقدار معلومه يى حمل ايتكم ايچون بردابه استيجار ايلدى ياخود ذكر
 ايلدىكى مسافه يه ركوب ايچون بردابه استيجار ايلدى (وتارة تصير معلومة
 بالتعيين والاشارة كمن استأجر رجلاً ينقل له هذا الطعام الى موضع معلوم)
 وبر كره منافع تعيين واشارت ايله معلوم اولور بر كيمسه مثللو كه شو طعمامى موضع
 معلومه نقل ايچون بر رجل استيجار ايلدى (ويجوز استيجار الدور والحوانيت
 للسكنى وان لم يبين ما يعمل فيها وله ان يعمل كل شيء الا الحداد والقصار
 والطحان) ودخى ساكن اولمق ايچون دارلرى ودكانلرى استيجار
 جائز اولور هرچن آنلرده عمل اولنان نسنه بيان اولتماز ايسه ده اول
 مستأجر ايچون تيمورجيك وبز اغارديجياق ودكر منجيلكدن ماعدا
 هر نسنه عمل ايتكم اوليجيدر (ويجوز استيجار الاراضى للزراعة ولا يصح
 العقد حتى يسمي ما يزرع فيها او يقول على ان يزرع فيها ماشاء) اراضى يى
 زراعت ايچون استيجار جائز اولور لكن مستأجر اراضى يه زراعت ايتكمى
 مراد ايلدىكى نسنه يى تسميه وذكر ايلمدتجه عقد صحيح اولماز ياخود اول
 اراضى ده مستأجر ديلدىكى نسنه يى زراعت ايتكملى ديمدتجه عقد صحيح
 اولماز (ويجوز ان يستأجر الساحة ليبنى فيها او يفرس فيها نخلا او شجرا
 فاذا انقضت مدة الاجارة لزمه ان يقلع البناء والفرس ويسلمها فارغة
 الا ان يختار صاحب الارض ان يفرم له قيمة ذلك مقبوعاً فيملكه او يرضى بتركه

على حاله فيكون البناء لهذا والارض لهذا) ودخى خالى ارضى آنده بنايتكم ايجون
ياخود آنده خرما افاجى ديككم ايجون ياخود شجر ديككم ايجون استيجار
ايتكم جائز اولور پس مدت اجاره تمام اولدقده مستأجره بنايى ياخود ديكديكى
نسنه لرى چيقاروب فارغ اوله رق تسليم ايتكم لازم كلور لكن صاحب الارض
بنائك ياخود غرسك مقلوعا قيمتى مستأجر ايجون بورجلو اولمقلنى اختيار
ايدرايسه بوصور تده بنايى وغرسى اخراج ايلمز پس صاحب ارض آنلره دخى
مالك اولور ياخود صاحب ارض حالى اوزرينه ترك ايتكمه راضى اولور
ايسه بنابرى ايجون وارض برى ايجون اولور (ويجوز استيجار الدواب
لار كوب والحمل) دوابى ركوب ايجون وحمل ايجون استيجار جائز اولور
(وان اطلق الركوب جازله ان يركبها من شاء) اكر ركوبى فلان آدم بنه جكدرك
ديهرك تعيين ايتمايسه مستأجر ايجون ديله ديكى كيمسه بي دابهيه بنديرمك
جائز اولور (وكذلك ان استأجر ثوباً للبس واطلق) ثوبى لبس ايجوب استيجار
ايدوب اطلاق ايلسه يعنى فلان كيه جكدرك ديو تعيين ايلسه حكم ماسبق مثللودر
(وان قال على ان يركبها فلان او يلبس الثوب فلان فاركها غيره او البسه
غيره كان ضامناً ان عطبت الدابة او تلف الثوب) اكر مستأجر ديسه كه
فلان آدم دابهيه بنمك ياخود فلان آدم ثوبى كيمك شرطيسله اجاره ايله
پس غيريسنى دابهيه بنديرسه ياخود ثوبى غيريسنه كيديرسه اكر دابه
هلاك و ثوب تلف اولور ايسه مستأجر ضامن اولور (وكذلك كل ما يختلف
باختلاف المستعمل) مستعملك اختلافيله مختلف اولان نسنه لرك كليسى
ذكر اولنان مثللودر (فاما العقار وما لا يختلف باختلاف المستعمل فلا ضمان
عليه) اما عقارده ومستعملك استعماليله مختلف اوليان نسنه لرده ضمان
لازم اولماز (فاذا شرط سكنى واحد بعينه فله ان يسكن غيره) پس معين
اوله رق بر كيمسه نك دارده ساكن اولمسنى شرط ايلسه انك غيريسنى
اول دارده اسكان ايتكم اوليجيدر (وان سمي قدراً ونوعاً يحمله على الدابة
مثل ان يقول خمسة اقفز حنطة فله ان يحمل ما هو مثل الحنطة في الضرر
او اقل كالشعير والسمسم) اكر مستأجر دابه اوزرينه حمل ايليه جك
نسنه نك قدرينى ونوعنى ذكر ايلسه بش قفيز حنطه ديمك مثللو اول مستأجر
ايجون دابهيه ضررده حنطه مثللو نسنه بي ياخود حنطه دن ضررده اقل

اولان شعير و صوصام مثلور حمل ايتمك اوليجيدر (وليس له ان يحمل ماهو
 اضر من الحنطة كالمح والحدید) طوز و حدید مثلور حنطه دن زیاده ضرر لی
 نسنه لری دابه یه مستاجر ایچون حمل ایتمك اولمدی (وان استاجر ها لیحمل
 علیها قطناسماه فلیس له ان یحمل مثل وزنه حدیدا) اگر دابه یی ذکر ایلدیکی قطعی
 انك اوزرینه حمل ایتمك ایچون استیجار ایلسه اول مستاجر ایچون اول پامو غك
 طار توستنجه حدید حمل ایتمك اولمدی (وان استاجر ها لیر کبها فاردف معه
 رجلا آخر فعطبت ضمن نصف قیمتها) اگر مستاجر کندی ر کوبی ایچون
 دابه یی استیجار ایدوب رجل آخری تر کیسنه السه اول دابه هلاک اولسه نصف
 قیمتی ضامن اولور (ولا یعتبر بالثقل) اغیرلق اعتبار اولنماز (وان استاجر ها
 لیحمل علیها مقدار معلوما من الحنطة فحمل علیها اکثر منه فعطبت ضمن ما زاد
 الثقل) اگر حنطه دن معلوم اولان مقداری دابه اوزرینه حمل ایچون دابه یی
 استیجار ایلسه بعده دابه اوزرینه اول مقدار دن زیاده حمل ایلسه پس دابه هلاک
 اولسه ثقلی زیاده ایلان نسنه مقداری نی دابه دن ضامن اولور (واذا كبس الدابة باجماعها
 او ضربها فعطبت ضمن عند ابی حنیفة رح) دابه نك دیز کینی سیلکوب یا خود
 ضرب ایلسه دابه هلاک اولسه امام اعظم رح عندنده ضامن اولور (والاجراء
 علی ضربین اجیر مشترك واجیر خاص فالمشترك لا يستحق الاجرة حتی یعمل
 كالصباغ والقصار والمتاع امانة فی یده ان هلك لم یضمن عند ابی حنیفة رح و عندها
 یضمن) ودخی اجیر لر ایکی ضرب اوزرینه در بری اجیر مشترك و بری اجیر
 خاصدر اجیر مشترك عمل ایتدکجه اجرتیه مستحق اولماز بویاجی و بز اغاردیجی
 مثلور متاع انك یدنده امانتدر اگر هلاک اولسه امام اعظم رح عنده ضمان لازم
 اولماز امامین رحمهما الله عندنده ضامن اولور (وما تلف بعمله کتخریق الثوب
 بدقه وزلق الحمال وانقطاع الحبل الذی یشد به المکارى الحمل وغرق السفينة
 من مدها مضمون الا انه لا یضمن به بنی آدم) ودخی مستاجر ك عملیه تلف اولان
 نسنه لر توبی دوكمك سببیه یرتمق و حمالك ایانغی قایمسیله و مکاری حملی باغلا دینی
 حبلك انقطاعی و سفینه نك غرقی مثلور نسنه لرده ضمان لازم کلور لکن بنی آدمك
 ضمانی لازم کلز (ومن غرق فی السفينة او سقط من الدابة لم یضمن)
 برکیسه سفینه ده غرق اولسه یا خود حیواندن دوشسه ضمان لازم کلز

(اذا ضرب المعلم الصبي من غير اذن ابيه فان عطب مضمون) معلم پدرندن
اذن سر صبی بی ضرب ایلسه اگر هلاک اولور ایسه ضمان لازم اولور (واذا فسد
الفصاد او بزغ البزاع ولم يتجاوز الموضع المعتاد فلا ضمان فيما عطب من ذلك)
قان آلیجی قان آدینی وقتده یاخود نعل بند حیوانه نعل اوروب محل معتادی
تجاوز ایلمد کیری صورتده هلاک اولان نسنده ضمان لازم اولماز (والاجیر
الخاص يستحق الاجرة بتسليم نفسه في المدة وان لم يعمل) اجیر خاص اجرتہ
مستحق اولور نفسی مدتہ تسلیم ایله هر قن عمل ایتمد یسه ده (کمن استأجر
رجلا شهرا للخدمة اولر عی الغنم) مستجر بر رجلی بر آی خدمت ایچون یاخود
غنم او تار مق ایچون استیجار ایتمک مثللو (فلا ضمان على الاجير الخاص فيما تلف
في يده ولا ما تلف من عمله) اجیر خاص او زرینه النده کی تلف اولان و عملندن
تلف اولان نسنده ضمان لازم اولماز (والاجارة تفسدها الشروط كما تفسد
البيع) ودخی اجاره بی شروط فساد ویرر بیعی فساد ویرد یکی کبی (ومن
استأجر جملا ليحمل عليه محملا ورا كبين الى مكة فله المحمل المعتاد) بر کیمسه
مکه مکر مهیه د کین ایکی را کب و بز محفه حمل ایتمک ایچون بر دوه استیجار
ایلسه اول مستأجر ایچون محمل معتاد یو کله مک لازم اولور (وان شاهد الجمال
المحمل فهو اجود) اگر دوه جی محملی کورر ایسه بوزیاده کوزلدر
(ومن استأجر عبدا للخدمة فليس له ان يسافر به الا ان يشترط ذلك)
و بر کیمسه بر عبدی خدمت ایچون استیجار ایلسه اول مستأجر اول عبد ایله
مسافرت ایلیه من انکله سفر شرط قلند قجه (وان استأجر بعيرا ليحمل عليه
مقدارا من الزاد فاكل منه في الطريق جازله ان يرد عوض ما اكل) اگر
مستأجر بر مقدار زاد حمل ایچون بر بعیر استیجار ایلسه پس اول زاددن
طریقده اکل ایلسه اکل اولنانک عوضی اول بعیر او زرینه رد ایتمک جائز
اولور (والاجرة لا تجب بالعقد) دخی اجرت عقد ایله واجب اولماز
(ويستحق باحد معان ثلاثة اما بشرط التعجيل او بالتعجيل بغير شرط
او باستيفاء المعقود عليه) اجیر اجرتہ اوج معنائک بریله مستحق اولور
اولا اجرتی عجله ویرمکی شرط ایله ایکنجی بلا شرط اجرتی عجله ویرمک
ایله اوجنجی مدت معلومه بی تمام ایله و معقود علیهی اوده مک ایله

(ومن استأجر دارا فللمو جران يطالبه باجرة كل يوم الا ان يبين وقت الاستحقاق)
 برکیمسه برداری استیجار ایلسه وقت استحقاق بیان اولندجه هر یومک
 اجرتی مؤجرا یچون طلب ایتک اولیجیدر (ومن استأجر بعیرا الی مکة
 فللجمال ان يطالبه باجرة كل مرحلة) برکیمسه مکیه دکن بر بعیرا استیجار
 ایلسه هر مرحله نک اجرتی جمال یچون مطالبه وارددر (فليس للقصار والخیاط
 ان يطالب الاجرة حتى يفرغ من العمل الا ان يشترط التعجيل) قصار
 وخیاط یچون عملدن فارغ اولدجه اجرتی مطالبه اولدی مادام که تعجیل
 شرط قلنددی (ومن استأجر خبازا لیخبزله فی بیته ففیزدقیق بدرهم لم یستحق
 الاجرة حتى ینخرج الخبز من الثور) برکیمسه کندی بیننده بر اولچک
 اونی بدرهم اجرتیه اکمک پشورمک ایچون بر خباز استیجار ایلسه اول
 خباز تنوردن خبزی چیقار مدجه اجرتیه مستحق اولماز (ومن استأجر
 طبّاخا لیطبخ له طعاما للولیمة فالغرف علیه) برکیمسه بر آشچی بی دو کون
 یمکی پشورمک ایچون استیجار ایلسه اول یمکی قوتار مق آشچی اوزرینه لازمدر
 (ومن استأجر رجلا لیضرب له لبنا استحق الاجرة اذا اقامه عنده ابی حنیفة
 رح وقال لا یستحقها حتی یشربه) برکیمسه بر رجلی کر پیچ دو مکک ایچون
 استیجار ایلسه امام اعظم حضر تلی عندنده اول کر پیچی اقامه ایلدیکی وقتده
 اجرتیه مستحق اولور امامین بیوردیلر که قلاق ایتدجه اجرتیه مستحق اولماز
 (واذا قال للخیاط ان خطت هذا الثوب فارسیا فبدرهم فان خطته رومیا
 فبدرهمین جاز فای العملین عمل استحق الاجرة) اگر ترزی یه دیسه که شو
 ثوبی فارسی اوله رق دیکر ایلسه ک اجرتک بدرهم اولسون اگر ثوبی رومی
 اوله رق دیکر ایلسه ک اجرتک ایکی درهم اولسون بوقول جائز اولور پس
 قنی عمل ایله عمل ایدر سه اول عمل مقابلنده اجرتیه مستحق اولور (وان قال
 ان خطته الیوم فبدرهم وان خطته غدا فینصف درهم فان خطاه الیوم فله درهم
 وان خطاه غدا فله اجر مثله عند ابی حنیفة رح ولا یتجاوز به النصف) اگر
 خیاطه دیسه که شو ثوبی بو کون دیکر ایلسه ک اجرتک بدرهمدر و اگر یارینکی
 کون دیکر ایلسه ک اجرتک یارم درهمدر پس خیاط اول کونده دیکر ایلسه
 بدرهم اجرت لازم اولور اگر فرداسی کون دیکر ایلسه امام اعظم رح عندنده اجر

مثل لازم اولور واجر مثل ايله مستاجر نصفى تجاوز ايتمز (وان قال ان سكنت في هذا الدكان عطارا فبدرهم في كل شهر وان سكنت حدادا فبدرهمين جاز وای الامرین فعل استحق المسمى فيه عند ابی حنیفة رح وقالوا الاجارة فاسدة) اكر موجر ديسه كه شود كانه عطارلق ايدر اولديغك حالد ساكن اولور ايسه كه هر آيلق اجرتی بر درهمدر واکز تیمور جيلك ايدر اولديغك حالد ساكن اولور ايسه كه هر آيلق اجرتی ايكي درهمدر جائز اولور وایكي امردن قنغیسنی ایشلر سه انده ذكر اولنان اجرت لازم اولور امام اعظم حضر تلی عنده امامین رحمهما الله بیوردیلر كه اجاره فاسددر (ومن استاجر دارا كل شهر بدرهم فالعقد صحيح في شهر واحد فاسد في بقية الشهور الا ان يسمى جملة الشهور معلومة) بر كیمسه برداری استیجار ایلسه هر آیلغی بر درهمه اوله رق بر آیده عقد صحیح اولور باقی قلان آیلرده عقد فاسد اولور شهورك جمله سی معلومه اوله رق ذكر اولندجقه (وان سكن ساعة من الشهر الثاني صح العقد فيه) اكر شهر نائیدن بر لحظه ساكن اولور ايسه آنده دخی عقد صحیح اولور (ولم يكن للموخر ان يخرج به الى ان تنقضي المدة) موجر مستأجرى مدت منقضيه اولانه دك اخراج ايتك اولمدى (وكذلك كل شهر يسكن في اوله ساعة) هر شهر ك اولنده بر لحظه ساكن اولسه حكم ماسبق مثللودر (وان استاجر دارا سنة بعشرة دراهم جاز وان لم يبين قسط كل شهر من الاجرة) اكر بردار ك بر سنه لكی اون درهمه استیجار ایلسه جائز اولور اجرتدن هر شهر ك حصه سی بیان اولتماز ايسه ده (ويجوز اخذ اجرة الحمام والحمام) حمام اجرتی وقان الملق اجرتی اخذ ايتك جائز اولور (ولا يجوز اخذ اجرة عسب التيس والفحل) تکه نك وساثر اركك حيوان دیشیسی اوزرینه صچرامق ایچون اجرت اخذ ايتك جائز اولماز (ولا يجوز الاستیجار على الاذان والحج والغناء والنوح) اذان وحج وتغنی ونوحه ايتك اوزرینه استیجار ايتك جائز اولماز (ولا يجوز اجارة المشاع عند ابی حنیفة رح الا من الشريك) امام اعظم رح عنده مشترك اولان نسنه یی شریکندن غیر یی به اجاره ايتك جائز اولماز (وقالوا اجارة المشاع جائزة من غير الشريك) امامین رحمهما الله بیوردیلر كه مشترك اولان نسنه یی شریك غیر یسنه اجاره جائز اولور (ويجوز استیجار الظئر باجرة معلومة ويجوز بطعامها وكسوتها) اجرت

معلومه ايله سود آنا استيجارى جائز اولور دخی سود آنانك كسوه سييله طعامی ايله
 استيجار جائز اولور (و ليس للمستاجر ان يمنع زوجها من وطئها فان حبست
 كان لهم ان يفسخوا الاجارة اذا خافوا على الصبي من لبنها) مستاجر سود آنانك
 زوجنى سود آنايه تقرب ايتمدن منع ايتمه قادر اولماز پس اول عورت حامله
 اولوب اول عورتك سودندن صبي اوزرينه خوف اولندينى صورتده آنلر
 ايچون اجاره يي فسخ ايتك اوليجيدر (و عليها ان تصلح طعام الصبي) سود آنا
 اوزرينه صيئك طعامنى اصلاح لازمدر (وان ارضعته في المدة بلبن شاة فلا اجرة
 لها) اكر مدتک ايچنده سود آنا صبي به غنم سودى امر رسه اجرت لازم اولماز
 (وكل صانع لعمله اثر في العين كالقصار والصباغ فله ان يحبس العين بعد الفراغ
 من عمله حتى يستوفي الاجرة) قصار و صباغ مثللو هر صانع كه متاعده عملی
 ايچون اثر اوليجيدر اول صانع عملدن فارغ اولدقدن صكره اجرتى استيفا
 ايلينه دك اول متاعى حبس ايتك واردر (ومن ليس لعمله اثر في العين فليس له
 ان يحبس العين للاجرة كالحمال والملاح) حمال و ملاح مثللو كي مسه لر كه عين ده
 عملی ايچون اثر اولمدى اجرت ايچون اول عيني حبس ايتكه قادر اولمازلر
 (و اذا شرط على الصانع ان يعمل بنفسه فليس له ان يستعمل غيره) صانع اوزرينه
 نفسنك عملی شرط قيلنسه غير يسنى استعمال ايتك اولماز (وان اطلق له العمل
 فله ان يستاجر من يعمل له) اكر صانع ايچون عمل مطابق بيان اولندينى وقتده
 صانع ايچون عمل ايدر بر كي مسه يي استيجار جائز اولور (و اذا اختلف
 الخياط وصاحب الثوب فقال صاحب الثوب امرتك بان تعمله قباء وقال الخياط
 قميصا او قال صاحب الثوب للصباغ امرتك ان تصبغه احمر فصبغه اصفر فالقول
 قول صاحب الثوب مع يمينه) خياط وصاحب ثوب اختلاف ايدوب پس
 صاحب ثوب ديسه كه بن سكا امر ايلدم كه قفتان ديكه سين خياط ديسه كه
 قميص ديك ديو امر ايلدك يا خود صاحب ثوب صباغه ديسه كه امر ايلدمكه
 ثوبى قرمزى بويه پس صباغ صارى بوياسه بوجهورتده قول صاحب
 الثوبك قوليدر يمينيله بيله (فان حلف فاخلط ضامن) اكر
 صاحب ثوب يمين ايدر سه خياطه ضمان لازم اولور (وان قال صاحب
 الثوب عملته لى بغير اجرة وقال الصانع باجرة فالقول قول صاحب

الثوب مع يمينه عند ابى حنيفة رح) اكر صاحب الثوب صانعه ديسه كه سن
 بنم ايچون اجر تسز ايشلدك صانع ديسه كه اجرت ايله ايشلدم ينه قول امام اعظم
 رحمه الله عنده صاحب ثوبك قوليدر يمينيله بيله (وقال ابو يوسف رح ان كان
 الصانع حريفا فله الاجرة) امام ابى يوسف بيورديلر كه اكر صانع اهل صنعتدن
 اولور ايسه اجرت لازم اولور (وان لم يكن حريفا فلا اجرة) اكر اهل صنعت
 اولماز ايسه اجرت لازم اولماز (وقال محمد رحمه الله ان كان الصانع مبتدأ بهذه
 الصنعة بالاجرة فالقول قوله انه عمله بالاجرة) اكر صانع اجر تييله اول صنعتيه
 ابتدا ايديجي اولديسه امام محمد رح بيورديلر كه قول صانعك اجر تييله عمل ايتشم
 ديديكيدر (والواجب في الاجارة الفاسدة اجر المثل لا يتجاوز به المسمى) اجارة
 فاسده ده واجب اولان اجر مثلدن مستأجر اجر مثل ايله مسماي تجاوز ايلمز
 (واذا قبض المستأجر الدار فعليه الاجرة وان لم يسكن فيها) مستأجر دارى
 قبض ايلديكي صورته انك اوزرينه اجرت لازم اولور هر قجن آنده
 ساكن اولدى ايسه ده (وان غصبها غاصب من يده سقطت الاجرة) اكر
 اول دارى بر غاصب غصب ايلسه اجرت ساقط اولور (وان وجد بها عيبا
 يضر بالسكنى فله الفسخ) اكر اول دارده ساكن اولمقلغه ضرر وپرر
 بر عيب مستأجر بولدينى صورته فسخ لازم اولور (واذا خربت الدار
 وانقطع شرب الضيعة وانقطع الماء عن الرحى انفسخت الاجارة) دار
 خرابه ياخود چفتلكك حق شربى منقطع اولوب ياخود دكر مندن صو
 منقطع اولسه اجاره منفسخ اولور (واذا مات احد المتعاقدين وقد عقد
 الاجارة لنفسه انفسخت) نفسىچون اجاره ني عقد ايدن متعاقدين برى
 فوت اولدينى وقتده اجاره منفسخ اولور (وان كان عقدها غيره لم تنفسخ)
 اكر فوت اولان كيمسه غير نيسىچون اجاره ني عقد ايدرسه اجاره منفسخه
 اولماز (ويصح شرط الخيار في الاجارة) خيار شرط اجاره ده صحيح
 اولور (وتفسخ الاجارة بالاعذار كمن استأجر دكانا في السوق ليتجر فيه
 فذهب ماله) عذر لر ايله اجاره فسخ اولنور تجارت ايچون سوقده دكان
 استيجار ايدوب مالى ضايع اولان كيمسه مثللو (وكمن آجر دكانا او دارا
 ثم افلس) دخى دكان ياخود دارى اجاره ايدوب بعده مفلس اولان آدم مثللو

(اولزمتہ دیون لا بقدر علی قضائہا الا من ثمن ما آجر فسخ القاضی العقد و باعہا فی الدین) یا خود موجدہ دین لازم اولوب و اول دینی قضا ایتک اوزرینہ قادر اولہ میوب انجق اجارہ ایلدیکی نسنہک ثمنندن اول دینی قضایہ مقتدر اولدینی صورتہ قاضی عقدی فسخ ایدوب دین مقابله سندہ اجارہ یه و یریلان نسنہ بی بیع ایدر (وکن استاجر دابة لیسافر علیہا ثم بداله الرجوع من السفر فهو عذر) برکیمسہ دابہ اوزرندہ مسافرت ایچون دابہ بی استیجار ایدوب بعدہ سفردن رجوع ظهور ایلسہ بودخی عذر در (وان بدا للمکاری فلیس ذلك بعذر) اگر سفردن رجوع کراچی ایچون ظهور ایلسہ عذر دکلدر

کتاب الشفعة

(الشفعة واجبة للخلیط فی نفس المبیع اول للخلیط فی حق المبیع کالشرب والطریق ثم للجار) مبیعک نفسہ خلیط ایچون یا خود مبیعک حقنہ خلیط ایچون شفعہ واجبه در مبیعک حق شرب وطریق مثللو بو ذکر اولنا نلدرن صکرہ قومشو ایچون شفعہ واجبه در (ولیس للشریک فی الطریق والشرب والجار شفعة مع الخلیط فی نفسی المبیع) مبیعک نفسندہ خلیط ایلہ بیله طریق و شرب و جاردہ شریک ایچون شفعہ اولمدی (فاذا سلم الخلیط فالشفعة للشریک فی الطریق والشرب) پس مبیعک نفسہ خلیط اولان کیمسہ شفعہ سنی تسلیم ایلسہ یعنی شفعہ دار اولدیغنی دعوی ایلسہ بو صورتہ شفعہ طریق و شربده خلیط اولان کیمسہ ایچوندر (فان سلمها اخذها الجار) اگر طریق و شربده شریک اولان شفعہ سنی تسلیم ایلسہ اول شفعہ بی جار اخذ ایدر (والشفعة تجب بعقد البیع وتستقر بالاشهاد) دخی بیعی عقد ایتک سبیلہ شفعہ واجبه اولور و شاهد اتخا ایلہ شفعہ قرار لا شور (وتملك بالاخذ اذا سلمها المشتري او حکم بها الحاكم) مشتری تسلیم ایلدیکی وقتده یا خود حاکم حکم ایلدیکی صورتده اخذ ایلہ شفعہ مملوک اولور (واذا علم الشفیع بالبیع اشهد فی مجلسه ذلك علی المطالبة ثم ينهض منه فیشهد علی البائع ان كان المبیع فی یدہ او علی المبتاع او عند العقار فاذا فعل ذلك استقرت شفعته ولم تسقط بالتأخیر عند ابی حنیفة رح) شفیع بیعی بیلیدیکی وقتده اول مجلسده مطالبه اوزرینہ اشهاد ایدر یعنی مبیعی

دعوی ایدرم دیو شاهد اولوک دیر بعده اول مجلسدن قالقوب بایع اوزرینه
 اشهاد ایدرا کر مبیع بایعک یدنده ایسه یاخود مبتاع اوزرینه اشهاد ایدر یاخود
 عقارک عندنده اشهاد ایدر پس بومثلوایشلدیکی صورتده شفعه سی قرار لاشور
 امام اعظم عندنده تأخیر ایله ساقط اولماز (وقال محمد رحمه الله ان ترکها شهر
 بعد الاشهاد من غیر عذر بطلت الشفعة) امام محمد رح بیوردی که بعد الاشهاد
 عذر سز برآی شفعه بی ترک ایلسه شفعه باطل اولور (وقال ابو یوسف رح
 ان ترکها فی مجلس او مجلسین تبطل الشفعة) امام ابی یوسف بیوردیلر که
 بر مجلسده یاخود ایکی مجلسده شفعه بی ترک ایلسه شفعه باطل اولور (والشفعة
 واجبة فی العقار وان کان ممالا یقسم) عقارده شفعه واجبه در هر چن تقسیم قبول
 ایتیان نسنه لردن ایسه ده (ولا شفعة فی البناء والنخل اذا بیع دون الارض)
 ودخی عرصه سز بیع اولنان بناده و بلاارض نخل بیع اولندیفی صورتده شفعه
 لازم اولماز (ولا شفعة فی العروض والسفن) کیلرده و متاعلرده شفعه اولمدی
 (والمسلم والذمی فی الشفعة سواء) مسلم ایله ذمی شفعه دارلقده برابر در (واذا
 ملک العقار بعوض هو مال وجبت الشفعة) دخی مال اولان عوض مقابله سنده
 عقار تملیک اولنسه شفعه واجب اولور (ولا شفعة فی الدار التي یتزوج الرجل
 علیها او یتخالع المرأة بها او یتأجر بها دارا و یصالح بها من دم عمد او یعتق
 علیها عبدا او یصالح عنها بانکار او سکوت) شول دار که رجل اول دار اوزرینه
 تزوج ایله یاخود عورت اول دار مقابله سنده خلع اولنه یاخود اول دار
 مقابله سنده آخر دار استیجار اولنه یاخود اول دار ایله دم عمددن مصالحه
 اولنه یاخود اول دار اوزرینه عبد آزاد اولنه یاخود انکار یاخود سکوت
 مقابله سنده اول داردن صلح اولنه شو صورتلرده ذکر اولنان دارده شفعه
 اولمدی (وان صالح علیها باقرار وجبت فیها الشفعة) اگر اقرار مقابله سنده
 اول دار اوزرینه مصالحه اولنسه آنده شفعه واجبه اولور (واذا تقدم الشفیع
 الی القاضی فادعی الشراء وطلب الشفعة سأل القاضی المدعی علیه فان اعترف
 بملکة الذی یشفع به والا کلفه باقامة البينة) شفیع قاضی حضورینه تقدم
 ایدوب شرای دعوی ایدرک شفعه بی طلب ایلدیکی صورتده قاضی مدعی
 علیه سؤال ایدر پس مدعی علیه مدعینک شفعه دار اولدیغنی اقرار ایدر ایسه

نعم المطلوب اكر اقرر ايلمز ايسه قاضى اول شفيعه شاهد اقامه ايتمكى تكليف ايدر (فان عجز عن البينة استحلف المشتري بالله ما لم يعلم انه ملك الذى ذكره نمايشفع به) اكر شفيع شاهد كتور مدن عاجز اولد ينى صورتده مشتريدن يمين طلب اول نور متنده ذكر اولنان وجه اوزره (وان نكل او اقام الشفيع بيته سال القاضى هل ابتاع ام لا فان انكر الابتاع قيل للشفيع اقم البينة) اكر مشتري يميندن نكل ايلسه ياخود شفيع بيته اقامه ايلسه قاضى مشتري به سؤال ايدر كه ساتون آلكمى آلكمى پس ابتياعى انكار ايلسه شفيعه دنيلور كه شاهد اقامه ايله (فان عجز عنها استحلف المشتري بالله ما ابتاع او بالله ما يستحق على هذه الدار شفعة من الوجه الذى ذكره) اكر شفيع شاهد اقامه ايتمكدن عاجز اولد ينى صورتده مشتريدن يمين طلب اول نور متنده ذكر اولنان ايكي وجه اوزره (وتجوز المنازعة فى الشفعة وان لم يحضر الشفيع الثمن الى مجلس القاضى) شفعه ده منازعه جائز اولور هر قن قاضى مجلسندن بكاشفيع ثمنى احضار ايتديسه ده (فاذا قضى القاضى له بالشفعة لزمه احضار الثمن) پس قاضى شفيع ايجون شفعه ايله حكم ايلديكى وقتده شفيعه ثمنى احضار ايتمك لازم اولور (وللشفيع ان يرد الدار بخيار الرؤية والعيب) خيار رؤيت وخيار عيب ايله دارى رد ايتمك شفيع ايجون اوليجيدر (فان حضر الشفيع البائع والمبيع فى يده فله ان يخاصمه فى الشفعة) مبيع بايعك يدنده اولد ينى حالده شفيع بايعه حاضر اولسه شفعه حقنده شفيع ايجون بايعه خصومت ايتمك اوليجيدر (ولا يسمع القاضى البينة حتى يحضر المشتري) قاضى شاهد لرى دكله من مشتري حاضر اولد ينى (يفسخ البيع بمشهد منه ويقضى بالشفعة على البائع ويجعل العهدة عليه) پس قاضى بيعى مشتري نك حضور نده فسخ ايدوب شفعه ايله بايع اوزرينه حكم ايدر وعهده ينى دخى بايع اوزرينه قيلار (واذا ترك الشفيع الاشهاد حين علم البيع وهو يقدر على ذلك بطلت شفעתه) شفيع بيعى بيلمديكى وقتده اشهادى ترك ايلسه حالبوكه اشهاد اوزرينه قدرقى واردر بو صورتده شفعه سى باطل اولور (وكذلك ان اشهد فى المجلس ولم يشهد على احد المتعاقدين ولا عند العقار) اكر شفيع مجلسده اشهاد ايدوب متعاقدينك برى اوزرينه وعقار عندنده اشهاد ايتمايسه يته شفعه باطل اولور (وان صالح عن شفעתه على عوض اخذه

بطلت الشفعة) اگر شفعه دن اخذ ایلدیکی عوض اوزرینه شفعه مصالحه ایلسه
 شفعه باطل اولور (ویردالعوض) مصالحه اوزرینه شفعه اخذ ایلدیکی عوض رد
 اولنور (واذا مات الشفیع بطلت شفعته) شفعه فوت اولدینی وقتده شفعه سی
 باطل اولور (وان مات المشتري لم تسقط) اگر مشتری فوت اولسه شفعه ساقط
 اولماز (وان باع الشفیع ما یشفع به قبل ان یقضی له بالشفعة بطلت شفعته) شفعه
 ایچون شفعه ایله حکم اولنماز دن اول ما یشفع به اولان نسنه بیع ایلدیکی
 صورتده شفعه سی باطل اولور (وکیل البائع اذا باع دارا وهو الشفیع
 فلا شفعة له) بایع وکیل بر داری بیع ایلدیکی وقتده حالبوکه اول وکیل شفعه
 پس وکیل اولان شفعه ایچون شفعه دارلق اولدی (وکذلك ان ضمن الدرك
 عن البائع الشفیع) اگر بایع دن شفعه درکی ضامن اولسه یعنی مشتری به شفعه
 دیسه که اگر مبیع مستحق چیقيله حق اولور سه ضامن اولورم بوصورتده ینه
 شفعه لازم اولماز (وکیل المشتري اذا ابتاع وهو الشفیع فله الشفعة) مشتری نك
 وکیل شفعه اولدینی حالده صاتون آله انکچون شفعه دارلق اولیجیدر
 (ومن باع بشرط الخيار فلا شفعة للشفیع فان اسقط البائع الخيار وجبت الشفعة)
 برکیمسه شرط خیار ایله بیع ایلسه شفعه ایچون شفعه لازم اولماز پس بایع مخیر لکی
 اسقاط ایدر ایلسه شفعه واجبه اولور (فان اشتری بشرط الخيار وجبت الشفعة)
 اگر شرط خیار ایله صاتون آله شفعه واجبه اولور (ومن ابتاع دارا شراء
 فاسدا فلا شفعة فيها واکل واحد من المتعاقدين الفسخ فان سقط الفسخ وجبت
 الشفعة) اگر برکیمسه شراء فاسد ایله بردار اشترا ایلسه اول دارده شفعه
 لازم اولماز و متعاقدر دن هر بررلری ایچون فسخه قدرت اولیجیدر اگر
 فسخ ساقط اولور ایلسه شفعه واجبه اولور (واذا اشتری ذمی دارا بخر
 او خنزیر و شفعهها ذمی اخذها بمثل الخمر وقيمة الخنزیر) بر ذمی برداری
 خمر یا خود خنزیر بدلیله اشترا ایلدیکی وقتده واول دارك شفیی دخی ذمی
 اولسه اول داری خمر ك مثلی ایله و خنزیر ك قیمتیه اخذ ایدر (وان كان شفیعها
 مسلما اخذها بقيمة الخمر والخنزیر) اگر ذکر اولنان دارك شفیی مسلم
 اولور سه اول داری خمر ك و خنزیر ك قیمتیه اخذ ایدر (ولا شفعة فی الهبة
 الا ان یكون بعوض مشروط) هبه اولنان نسنه ده شفعه اولدی مکره به شرط

قلنان عوض مقابله سنده اوله (وان اختلاف الشفيع والمشتري في الثمن فالقول قول المشتري) اكر شفيع ايله مشتري ثمنده اختلاف ايلسه لر قول مشتري نك قوليدر يمينيله برابر (فان اقاما البينة فالبينة بينة الشفيع عند ابي حنيفة ومحمد رحمهما الله وعند ابي يوسف رحمه الله البينة بينة المشتري) اكر شفيع ايله مشتري شاهد اقامه ايلسه لر امام اعظم ومحمد رح عندل رنده شاهد شفيعك شاهديدر امام ابي يوسف عندنده مشتري نك بينه سي مقبوله در (واذا ادعى المشتري ثمنًا اكثر وادعى البائع اقل منه ولم يقبض الثمن اخذها الشفيع بما قال البائع وكان ذلك حطا عن المشتري) مشتري ثمن اكر وباع اقل ادعا ايلد كرى وقتده حالبو كه بايع ثمنى قبض ايتما مشدر شفيع بايعك ذكر ايلد يكي له اول دارى اخذايدر وباعك اقل دعوا سى مشريدن تنزيل مرتبه سنده اولور (وان كان قبض الثمن اخذها الشفيع بما قال المشتري ولم يلتفت الى قول البائع) اكر صورت سابقه ده بايع ثمنى قبض ايتما اولديسه شفيع اول دارى مشتري نك ديد يكي ثمن ايله اخذايدر بايعك قوله التفات اولماز (وان حط البائع عن المشتري بعض الثمن سقط ذلك عن الشفيع) اكر بايع مشريده ثمنك بعضيسنى تنزيل ايلسه شفيعدن دخى اولمقدار ساقط اولور (وان حط جميع الثمن لم يسقط عن الشفيع) واكر بايع مشريدن ثمنك كافه سنى حط ايلسه شفيعدن ساقط اولماز (وان زاد المشتري البائع في الثمن لم تلزم الزيادة الشفيع) اكر مشتري ثمنده بايعه زياده ايلسه شفيعه ثمنده زياده لازم اولماز (فاذا اجتمع الشفعاء فالشفعة بينهم على عدد رؤسهم ولا يعتبر اختلاف الاملاك) بر قاج شفعه دار جمع اولدينى وقتده شفعه آنلرك بيننده عدد رؤسلى اوزرينده در املاك قليل وكثير ايله اختلافى اعتبار اولماز (ومن اشترى دارا بعروض اخذها الشفيع بقيمتها) بر كيمسه عروض مقابله سنده بردار اشترى ايلسه شفيع متاعك قيمتيله اول دارى اخدايدر (وان اشترىها بمكيل او موزون اخذها بمثله) اكر مكيل يا خود موزون مقابله سنده دارى اشترى ايلسه مكيل يا خود موزونك مثيله شفيع اخدايدر (وان باع عقارا بعقار اخذ الشفيع كل واحد منهما بقيمة الآخر) اكر عقارى عقار مقابله سنده بيع ايلسه شفيع بونلردن هر بر لر ينى آخرك قيمتيله اخدايدر (واذا بلغ الشفيع انها بيعت بالف فسلم الشفعة ثم علم انها بيعت

باقل او بخرطه او بشعير قيمتها الف او اكثر فتسليمه باطل فله الشفعة) شفعه بالغ
 اولسه كه دار بیک درهمه بيع اولندی پس شفيع شفعه يي تسليم ايلسه بعده بیک
 درهمدن نقصان بيع اولدینی يا خود قيمتی بیک درهم يا خود بیک درهمدن
 اكثر اولان حنطه يا خود شعيره مقابله سنده بيع اولندی فنه شفيعك عالمی لاحق
 اولسه شفيعك شفعه يي تسليم ايتمی باطلدر انكچون شفعه اوليجيدر (وان بان
 انها بيعت بدنانير قيمتها الف فلا شفعة له) اكر ظاهر اولسه كه قيمتی الف اولان
 دينار لر مقابله سنده اول دار بيع اولندی بوضو رتده شفيع ايچون شفعه اولدی
 (واذا قيل له ان المشتري فلان فسلم الشفعة ثم علم انه غيره فله الشفعة) شفعه
 دينسه كه مشتري فلان كيمسه در پس شفيع يي تسليم ايله بعده علم لاحق
 اولسه كه اول كيمسه نك غيريدر بوضو رتده شفيع اوليجيدر (ومن اشترى
 دارا لغيره فهو الخصم للشفيع في الشفعة الا ان يسلمها الى الموكل فيكون الخصم
 هو الموكل) بر كيمسه غيریسی ايچون بر دار اشترا ايلسه شفعه ده شفيع ايچون
 خصم اول كيمسه در مكر موكله اول داری تسليم ايده بوضو رتده خصم موكلدر
 (واذا باع دار الامقدار ذراع في طول الحد الذي يلي الشفيع فلا شفعة له) داری
 بيع ايدوب شفعه ملاصق اولان سنورك طولنده بر ذراع مقداری بيع ايلسه
 شفيع ايچون شفعه داراق اولدی (وان ابتاع منها سهما ثمن ثم ابتاع بقيتها
 فالشفعة للجار في السهم الاول دون الباقي) بر كيمسه ثمن ايله داردن بر سهمی
 ساتون آله بعده اولدارك بقیه سنی اشترا ايلسه سهم اولده جار ايچون شفعه
 اوليجيدر باقیده شفعه داراق اولدی (وان ابتاعها ثمن ثم دفع اليه ثوبا عوضا
 عنه فالشفعة بالثمن دون الثوب) داری ثمن ايله اشترا ايدوب بعده ثمندن عوض
 اوله رق بر ثوب بايعه دفع ايلسه شفعه ثمن ايله در (ولا تكره الحيلة في اسقاط
 الشفعة عند ابی حنيفة و ابی يوسف رحمهما الله) شفعه يي اسقاط ايتمه امام
 اعظم وامام ابی يوسف عندلرنده حيله مكر وه اولماز (وعند محمد رح تكره)
 وامام محمد عندنده حيله مكر وه اولور (واذا بنى المشتري او غرس ثم قضى
 للشفيع بالشفعة فهو بالخيار ان شاء اخذها بالثمن وقيمة البناء والغرس
 مقلوعا وان شاء كلفه المشتري قلعه) مشتري بنا ايدوب يا خود اشترا
 ايلديكي محله آخاج ديكديكي وقتده بعده شفيع ايچون شفعه ايله حكم

اولنسه شفیع مخیر در دیلر سه اول داری ثمنیله و مقلو عا غرس و بنانک قیمتیله
 اخذ ایدر و اگر دیلر سه بنا و غرسک قویار مقلفنی مشتری به تکلیف ایدر
 (فاذا اخذها الشفیع و بنی فیها او غرس ثم استحققت رجوع الثمن و لا يرجع بقيمة
 البناء والغرس) شفیع داری اخذ ایلدیکی وقتده انده بنا ایلسه یا خود شجر
 دیکسه بعده اول دار مستحق چیقلانسه شفیع ثمن ایله رجوع ایدر بنا یا خود
 غرسک قیمتیله رجوعه قادر اولماز (واذا انهدمت الدار او احرق بناؤها وجف
 شجر البستان بغیر فعل احد فالشفیع بالخیار ان شاء اخذ المبیع بجميع الثمن وان شاء
 تركه) داری قیلوب یا خود دارک بناسی یانسه یا خود باغچه نك اغاجی قور و سه
 بر کیمسه نك فعلی اولمیه رق پس شفیع مخیر در دیلر سه و بیعی جمیع ثمنی ایله اخذ
 ایدر و اگر دیلر سه ترك ایدر (وان نقض المشتري البناء قبل للشفیع ان شئت
 فخذ العرصة بحصتها من الثمن وان شئت فدع وليس له ان يأخذ النقض) اگر
 مشتری بنانی نقض ایلسه شفیع دینیلور که دیلر ایلسه عرصه بی ثمندن حصه سیله
 اخذ ایله و دیلر ایلسه ترك ایت شفیع ایچون نقض اخذ ایتک اولمدی
 (ومن ابتاع ارضا علی نخلها تمر اخذها الشفیع بثمرها فان جذها المشتري
 سقط عن الشفیع حصته من الثمن) بر کیمسه بر ارض اشترا ایلسه که اول ارضک
 نخلی اوزرنده خرما اولیجی شفیع اول ارضی نخلک خرما سیله بیله اخذ ایدر
 اگر مشتری اول تمری قویار سه تمرک ثمندن اولان حصه سی شفیعدن ساقط
 اولور (واذا قضی للشفیع بالدار ولم یکن رآها فله خيار الرؤية وان وجد بها
 عیبا فله ان یردها وان کان المشتري شرط البراءة منه) شفیع ایچون دار ایله
 حکم اولندیفی حالده حالبو که شفیع اول داری کور ما مشدر پس شفیع
 ایچون خیار رؤیت اولیجیدر اگر اول دارده بر عیب بولسه رد ایتک
 دخی واردر هرچن مشتری اول عیبدن برائی شرط ایلدیسه ده
 (واذا ابتاع ثمن مؤجل فالشفیع بالخیار ان شاء اخذها بثمر حال وان شاء صبر
 حتی ینقضی الاجل ثم يأخذها فدفع الثمن) دخی ثمن مؤجل ایله اشترا
 ایلدیکی وقتده شفیع مخیر در دیلر سه بشین ثمن ایله داری اخذ ایدر و دیلر سه
 اجل منقضی اولانه قدر صبر ایدوب بعده ثمنی دفع ایدوب داری اخذ ایدر
 (واذا اقتسم الشركاء العقار فلاشفعة لجارهم بالقسمة) شریکدر عقاری

تقسیم ایلدکاری وقتده قومشولری ایچون شفعه اولدی (و اذا اشتری دارا فسلم الشفیع الشفعة ثم ردها المشتري بخيار رؤية او شرط او عیب بقضاء القاضی فلا شفعة للشفیع) بردار اشترا ایلدیکی وقتده شفیع شفعه نی تسایم ایلسه بعده مشتری خیار رؤیت یاخود خیار شرط یاخود خیار عیب ایله اول داری حکم قاضی ایله رد ایلسه شفیع ایچون شفعه اولماز (وان ردها بغير قضاء القاضی او تقابلا فلا شفیع الشفعة والله اعلم) اکر اول داری بلا حکم القاضی رد ایلسه یاخود اقاله ایلسه لر شفیع ایچون شفعه واردر

کتاب الشركة

کله جکده ذکر اولسان الفاظ شرکته دائر مسائل بیاننده در (الشركة علی ضربین شرکة املاک و شرکة عقود) شرکت ایکی نوع اوزرینه در بری شرکت املاک و بری شرکت عقود (فشرکة الاملاک العین التي یرتھا رجلان او یشتریانھا) پس شرکت املاک شول عیندر که اکا ایکی رجل وارث اولور لر یاخود اول عینی اشترا ایدر لر (فلا یجوز لاحدهما ان یتصرف فی نصیب الآخر الا بامره) ایکیسندن بری ایچون آخرک نصیبنده تصرفی جائز اولماز مکر آخرک امری ایله اوله (وکل واحد منهما فی نصیب صاحبه کالاجنبی) و بوشریکلردن هر بررلری صاحبناک نصیبنده اجنبی مثلودر (والضرب الثانی شرکة العقود وهي علی اربعة اوجه مفاوضة وعنان وشرکة الوجوه وشرکة الصنائع) ضرب ثانی اولان شرکت عقود درت وجه اوزرینه در بری مفاوضه و بری شرکت عنان و بری شرکت صنایع و بری شرکت وجوه در (واما شرکة المفاوضة فهو ان یشترک الرجلان المتساويان فی مالهما و تصرفهما و دینهما) ایمدی شرکت مفاوضه اولدر که ایکی رجلک مالده و تصرفده و دینده برابر اولماید (فیجوز بین الحرین المسلمین العاقلین البالغین) پس شرکت مفاوضه مسلم بالغ عاقل اولان ایکی حر بیننده جائز اولور (ولا یجوز بین حر و مملوک ولا بین الصبی و البالغ ولا بین المسلم و الکافر) حر ایله مملوک بیننده و صبی ایله بالغ بیننده و مسلم ایله کافر بیننده شرکت مفاوضه جائز اولماز (و ینعقد علی الوکالة و الکفالة) شرکت مفاوضه وکالت و کفالت اوزرینه منعقد اولور (و ما یشتریه کل واحد منهما یكون علی الشرکة الاطعام اهله و کسوتهم) هر بررلرینک

اشترا ایلدیکی شرکت اوزرینه اولور لکن اهلنک طعام و کسوه سی شرکت اوزینه اولماز (و ما یلزم کل واحد منهما من الدیون بدلا عما یصح فیہ الاشتراک فالآخر ضامن له) هر برر لرینه لازم اولان دین که شرکت صحیح اولان نسنه دن اول دین بدل اوله آخر اول دینی ضامن اولور (فان ورث احدهما مالا ماتصح فیہ الشرکه او وهب له و وصل الی یدء بطلت المفاوضة وصارت الشرکه عنانا) اگر ایکی سندن بری شرکت صحیح اولان ماله وارث اولسه یا خود انک ایچون نسنه هبه اولنوب و یدینه و اصل اولسه مفاوضه باطل اولور بوضورتده شرکت عنانه منقابه اولور (ولا تصح الشرکه الا بالدرهم والدنانیر و الفلوس النافقة) و دخی شرکت انجق دراهم و دنانیر و فلوس نافقه ایله صحیح اولور (ولا تجوز بماسوی ذلک الا ان یتعامل الناس بها کالتبر و النقرة فتصح الشرکه بهما) ماسبقده ذکر اولن انلرک ماعداسیله شرکت صحیح اولماز لکن تبر و نقره مثللو نسنه لر ایله ناس تعامل ایدر لر سه انلر ایله شرکت صحیح اولور (وان اراد الشرکه بالعروض باع کل واحد منهما نصف ماله بنصف مال الآخر ثم عقد الشرکه) متاع ایله شرکت مراد ایلد کاری و قتده آنلردن هر برر لر ی مالنک نصفی آخرک مالنک نصفی مقابله سنده بیع ایدر لر بعده شرکت منعقد اولور (و اما شرکه العنان فتعقد علی الوکالة دون الکفالة) ایلدی شرکت عنان اولدر که وکالت اوزرینه منعقد اولوب کفالتی متضمن اولماز (ویصح ان یتساویا فی المال و یتفاضلا فی الریح) ایکی شریک مالدیه مساوی اولوب ربحده تفاضلی صحیح اولور (و یجوز ان یعقدها کل واحد منهما ببعض ماله دون بعض) انلردن هر برر لر ی ایچون مالنک بعضیسیله شرکت عنانی عقد لیمک جائز اولور (ولا تصح الشرکه الا بما بیننا ان المفاوضة تصح به) شرکت صحیح اولماز انجق شرکت مفاوضه ده بیان اولنان نسنه ایله صحیح اولور (و یجوز ان یشترکا من جهة احدهما دنانیر و الآخر دراهم) برینسک طرفندن دنانیر و آخرک طرفندن دراهم اولدینی حالده شریک اولملری جائز اولور (و ما اشتريه کل واحد منهما للشرکه طوبل بئنه دون الآخر ثم يرجع علی شریکه بخصته منه) اول نسنه که بوانلردن هر برر لر ی شرکت ایچون اشترا ایلدی اشترا ایدن بالذات اول نسنه نکی ثمنی سببیلله مطالبه

اولنوب آخر مطالبه اولنماز بعده شريكك ثمندن حصه سيله شريك اوزرينه رجوع ايدر (واذا هلك مال الشركة او احد المالكين قبل ان يشتريا شيئا بطلت الشركة) مال شركت يا خود ايكي مالدين بري بر نسنه اشترا ايتزدن اول هلاك اولديني وقتده شركت باطل اولور (وان اشترى احدهما بماله وهلك مال الآخر قبل الشراء فالمشترى بينهما على ما شرط او يرجع على شريكه بحصته من الثمن) اكر ايكي سنك بري كندی ماليله اشترا ايدوب آخرك مالي قبل الاشترا هلاك اولسه مشترى شرط ايلدكاري وجه اوزره ايكي سنك يئنده او ايجيدر شريك اوزرينه ثمندن حصه سيله رجوع ايدر (ويجوز الشركة وان لم يخاطب المالك شركت جائز اولور هر چن مال مخالطه اولنماز ايسده) (ولا تصح الشركة اذا شرطت لاحدهما دراهم مسماة من الربح) ايكي سنك بري ايجون ربحدن تسميه اولنان دراهم شرط ايلدكاري وقتده شركت صحيح اولماز (ولكل واحد من المتفاوضين وشريكي العنان ان يبضع المال ويدفعه مضاربة ويوكل من يتصرف فيه ويده في المال يد امانة) شركت مفاوضه ايله وشركت عنان ايله شريك اولانلردن هر بررلري ايجون مالي بضاعه يه ويرمك ومضاربه جهتندن مالي دفع ايتك واول ماله تصرف ايتك ايجون بر آدم وكيل قيلمق او ايجيدر وشريكك يدي ماله يد امانتدر (واما الشركة في الصنائع فالخطاطان والصباغان يشتركان على ان يتقبلا الاعمال ويكون الكسب بينهما فيجوز ذلك) ايمدي شركت صنايع ايكي ترزي وايكي بوياجينك اعمالی قبول ايتلري وكسب ايكي سي يئنده اولمق شرطی اوزرينه مشترك اولملريدر پس بومثللو اولورسه جائز اولور (وما يتقبله كل واحد منهما من العمل يلزمه ويلزم شريكه) عملدن اول نسنه كه آنلردن بري قبول ايله اكا وشريكه لازم اولور (وان عمل احدهما دون الآخر فالكسب بينهما نصفان) اكر آنلك بري عمل ايدوب آخر عمل ايتسه كسب يئلرنده نصفيت اوزرينه در (واما شركة الوجوه فالرجالان يشتركان ومال لهما على ان يشتريا بوجوههما ويبيعا فتصح الشركة على هذا) ايمدي شركت وجوه ايكي رجل مشترك اولورلر حالبوكه آنلر ايجون مال اولمدي اول شرط اوزرينه مشترك كه آنلر فقط اعتبارلريله بيع وشرا ايدلر پس شونك اوزرينه

شرکت صحیح اولور (وکل واحد منهما وکیل الآخر فیما یشتريه) وآنلردن هر برلری اشترا ایلدیکی نسنده آخرك وکیلدر (وان شرط ان یكون المشتري بينهما نصفان فالربح كذلك) ودخی مشتری ایکسی بینلرنده نصیفت اوزرینه اولسنی شرط ایلسه لر ربحده بویلجه در (ولایجوز ان یتفاضل فیہ) ربحده تفاضل جائز اولماز (وان شرط ان یكون المشتري بينهما اثلاثا فالربح كذلك) اگر مشتری بینلرنده اثلاثا اولسنی شرط ایلسه لر ربح دخی بو مثللودر (ولایجوز الشریکة فی الاحتطاب والاصطیاد والاحتشاش) حطب کسمکده وآواو لامقده و اوت بیجمکده شرکت جائز اولماز (وما اصطاده کل واحد منهما او احتطبه او احتشه فهو له دون صاحبه) آنلردن هر برلری آواو لایه یاخود حطب کسمش اوله یاخود اوت بیجه کندوسی ایچوندر صاحبی ایچون دکلدر (واذا اشترکا ولا حدهما بغل وللاخر راویة علی ان یستقی علیها الماء والکسب بينهما لم تصح الشریکة) ایکی کیمسه شریک اولدقلری وقتده بری ایچون بغل و آخر ایچون صوطولومی اولسه اول شرط اوزرینه که اول بغل اوزرنده صو چکوب و کسب ایکسی بیننده اوله بو صورتده شرکت صحیح اولماز (والکسب کله للذی استقی الماء وعلیه اجر مثل الراویة ان کان صاحب البغل عاملا وان کان صاحب الراویة فعلیه اجر مثل البغل) کسبک کلیسی صوبی چکن کیمسه ایچوندر و اول کیمسه اوزرینه راویه نک اجر مثلی لازم اولور اگر صاحب بغل عامل اولورسه و اگر صاحب راویه اولورسه آنک اوزرینه بفلك اجر مثلی لازم کلور (وکل شرکتة فاسدة فالربح فیها علی قدر رأس المال) هر شرکت که فاسده در آنده ربح رأس المالك مقداری اوزرینه در (ویبطل شرط التفاضل) تفاضلی شرط ایتک باطل اولور (واذا مات احد الشریکین او ارتدا او لحق بدار الحرب بطلت الشریکة) ایکی شریکک بری فوت اولسه یاخود العیاذ بالله مرتد اولسه یاخود دار حربیه لاحق اولسه شرکت باطل اولور (ولیس لكل واحد من الشریکین ان یؤدی زکوة مال الآخر الا باذنه) ایکی شریکدن هر برلری ایچون آخرك مالنک زکاتی اذنسز و یرمک اولدی (فان اذن کل واحد منهما لصاحبه فی ان یؤدی زکوة فادی کل واحد منهما فالثانی ضامن علم باداء الاول اولم یعلم)

بونلردن هر بررلری زکاتی ادا ایتک ایچون شریکنه اذن ویرسه پس
بونلردن هر بررلری زکاتی ادا ایلسه لر ایکنجی ضامن اولور اولک ادا
ایلدیکنی بیلسون یاخود بیلمسون

کتاب المضاربة

(المضاربة عقد علی الشرکه بمال من احد الشریکین وعمل من الآخر) شرکت
مضاربة شریکک برندن مال و آخرندن عمل اولمق اوزرینه عقده دیرلر
(ولا تصح المضاربة الا بالمال الذی بینان الشرکه تصح به) مضاربة صحیح اولماز
ماسبقده بیان اولنان مال ایله صحیح اولور (ومن شرائطها ان یکون الربح بینهما
مشاعا لا یتحق احدهما منه دراهم مسماة) مضاربة نک شرطلر ندرکه ایکیسی
بینده ربح مشترک اولوب وایکینک بری ربحدن دراهم مسماة مستحق اولیه
(ولا بد ان یکون المال مسلما الی المضارب) دخی مال مضاربة تسلیم
اولمق لازمدر (ولا یدلر المال منه) ورب المال ایچون مالدید اولیه
(واذا حلت المضاربة مطلقة جاز للمضارب ان یشتری ویبیع ویسافر
ویبضع ویوکل) مطلق اولدینی حالده مضاربة صحیح اولورسه مضارب
ایچون اشترا و بیع ایتک و مسافرت ایتک و مال مضاربة بی بضاعیه و یرمک
ووکیل قیلمق جائز اولور (ولیس له ان یدفع المال مضاربة الا ان یاذن له
رب المال فی ذلک او یقول له اعمل برأیک) مالی مضاربة جهتندن دفع ایتک
مضارب ایچون اولمدی لکن عقد مضاربة ده رب المال اذن ویررسه یاخود
رأیکله عمل ایت دیدی ایسه بوضورتده مالی مضاربة جهتندن دفع ایتک اولیجیدر
(وان خص له رب المال التصرف فی بلد بعینه او فی سلعة بعینها لم یجز له
ان یتجاوز ذلک) اگر رب المال مضارب ایچون تصرفی برمعین بلده ده یاخود
برمعین متاعده تخصیص ایلدی ایسه مضارب ایچون بونلری تجاوز جائز
اولماز (وکذلک ان وقت للمضارب مدة بعینها جاز وبطل العقد بمضیها)
ودخی رب المال مضارب ایچون مدة معلومه تعیین ایلسه جائز اولور
واول مدتک کچمسيله عقد باطل اولور (ولیس للمضارب ان یشتری ابا
رب المال ولا ابنه ولا من یعق عابه وان اشتريهم کان مشتریا لنفسه دون
المضاربة) ودخی مضارب ایچون رب المالك پدرینی و اوغلونی ورب المال

اوزرینه آزاداولان کیمسه لری اشترا ایتک اولمدی اکر بونلری اشترا ایلسه
 نفسی ایچون اشترا ایتش اولور مضارب ایچون اولماز (وان کان فی المال ربح فلیس له
 ان یشتری من یعتق علیه وان اشتريهم ضمن مال المضاربة) اکر مالده ربح اولسه
 مضارب کندی اوزرینه آزاداولان کیمسه لری اشترا ایتک اولمدی اکر انلری
 اشترا ایدرسه مال مضارب بی ضامن اولور (وان لم یکن فی المال ربح جاز
 ان یشتریهم) اکر مالده ربح اولماز ایسه مضارب اوزرینه آزاداولانلری اشترا
 جائز اولور (وان زادت قیمتهم عتق نصیبه منهم ولم یضمن لرب المال شیئا ویسعی
 المعتق لرب المال فی قيمة نصیبه) اکر انلر ک قیمتی رأس المال اوزرینه زیاده اولورسه
 مضاربک انلردن نصیبی آزاداولور رب المال برسنه ضمان چکمز و معتق رب
 المالك نصیبک قیمتده سعی ایدر (واذا دفع المضارب المال مضاربة ولم یأذن له رب
 المال فی ذلك لم یضمن بالدفع شیئا ولا یتصرف المضارب الثانی حتی یربح فاذا ربح
 ضمن المضارب الاول لرب المال) رب المالك اذنی اولیه ربح مضارب مالی مضاربة
 دفع ایلسه دفع ایتک سیبیلله برسنه ضامن اولماز دخی مضارب ثانیک تصرفله ده
 ضمان لازم اولماز ربح حاصل اولانه قدر پس ربح حاصل اولدنی وقتده مضارب
 اول رب المال ایچون مال مضارب بی ضامن اولور (وان دفع الیه رب المال
 مضاربة بالنصف واذن له فی ان یدفعه مضاربة فدفعه بالثلث جاز) اکر مضارب دن
 یکارب المال مضارب به بالنصف ایله مالی دفع ایدوب و مضاربة دفع ایتمی مضارب به
 اذن ویرسه پس مضارب مضارب آخره مضاربة بالثلث ایله دفع ایلسه جائز
 اولور (وان کان رب المال قال له علی ان مارزق الله تعالی بیننا نصفان فلرب
 المال نصف الربح وللمضارب الثانی ثلث الربح وللأول السدس) اکر رب
 المال مضارب به دیسه که حق تعالی نه رزق احسان ایدرسه بینم زده نصفیت
 اوزرینه اولسون پس صورت سابقده رب المال ایچون ربحک نصفی
 و مضارب ثانی ایچون ربحک ثلثی و مضارب اول ایچون ربحک سدسی
 اولیجیدر (وان قال علی ان مارزقك الله تعالی فهو بیننا نصفان فللمضارب
 الثانی الثلث وما بقی بین رب المال والمضارب الاول نصفان) اکر رب المال
 مضارب به دیسه که حق تعالی سکا رزق احسان ایدرسه ایکمز بیننده نصفیت
 اوزرینه در بوضورتده مضارب ثانی ایچون ثلث اولیجیدر باقی مضارب

اول ايله رب المال بيننده نصف اوزرينه تقسيم اولنور (وان قال له على ان مارزق الله تعالى فلي نصفه فدفع المال الى آخر مضاربة بالنصف فله ثلثا نصف الربح ولرب المال النصف ولا شيء للمضارب الاول) اكر رب المال مضاربه ديسه كه حق تعالى نه رزق احسان ايدرسه نصفى بنم ايچوندر پس مضارب مالى مضاربه بالنصف ايله آخره دفع ايلسه بوصور تده مضارب ثانی ایچون ربك نصفی ورب المال ایچون نصف دیگری اولیجیدر مضارب اول ایچون بر نسنه اولمدی (فان شرط للمضارب الثاني ثلثي الربح فله رب المال نصف الربح وللمضارب الثاني نصف الربح ويضمن المضارب الاول للمضارب الثاني مقدار السدس من الربح في ماله) صورت سابقه ده اكر مضارب ثانی ایچون مضارب اول ربك ثلثانی شرط ایدرسه پس رب المال ایچون ربك نصفی ومضارب ثانی ایچون ربك نصفی اولیجیدر ومضارب اول مضارب ثانی ایچون ربك سدس مقدار یخی ضامن اولور کندی مالندن (واذمات رب المال او المضارب بطلت المضاربة) رب المال یا خود مضارب فوت اولدینی وقتده مضاربه باطل اولور (وان ارتد رب المال او لحق بدار الحرب بطلت المضاربة) اكر رب المال العیاذ بالله مرتد اولوب یا خود دار حربه لاحق اولسه مضاربه باطل اولور (واذا عزل رب المال المضارب ولم يعلم بعزله حتى اشترى وباع فتصرفه جائز حتى يعلم) رب المال مضاربی عزل ایدوب حالبوکه مضارب عزانی بیلمیوب بیع وشرایسه تصرفی جائز اولور تا که عزانی بیننه قدر (وان علم بعزله والمال عروض فله ان يبيعها ولا يمنع العزل من ذلك) اكر مضارب عزانی بیلوب حالبوکه مالد متاع اولسه مضارب ایچون اول متاعی بیع ایتمک اولیجیدر عزل آتی بیعدن منع ایتمز (ثم لا يجوز ان يشتري بثمنها شيئا آخر) بعده عزل اولان مضارب ایچون جائز اولماز که بیع ایلدیکی متاعك ثمنی ايله بر آخر نسنه صاتون آله (وان عزله ورأس المال دراهم اودنانیر قد نضت فليس له ان يتصرف فيها) اكر رب المال مضاربی عزل ايلسه حالبوکه رأس المال نقد اوله رق دراهم ودنانیردر بوصور تده مضارب رأس المالد تصرف ایتمکه قادر اولماز (واذا افترقا وفي المال ديون فقد ربح المضارب فيه اجبره الحاكم على اقتضاء الديون) وقتا که رب المال ايله مضارب مفارقت ایلدیلر حالبوکه مالد دین اولوب

و مضاربك اول ماله كاری اولمش اوله حاكم دينى قضا ايتكم اوزره مضارب به
 جبر ايدر (وان لم يكن له ربح لم يلزمه الاقتضاء ويقال له وكل رب المال
 في الاقتضاء) اكر مضارب ايجون كار حاصل اولمازايسه دينى قضا لازم اولماز
 و مضارب به دينلور كه دينى قضاده رب المالى و كيل ايت (وما هلك من مال
 المضاربة فهو من الربح دون رأس المال) مال مضارب به دن هلاك اولان نسنه
 رأس المالدن كيتيموب رب بحدندر (وان زاد الهالك على الربح فلا ضمان على المضارب
 فيه) اكر هلاك اولان نسنه ربح اوزرينه زياده اولور ايسه مضارب اوزرينه
 ضمان لازم اولماز (وان كانا اقتسما الربح والمضاربة بحالها ثم هلك المال او بعضه
 تراد الربح حتى يستوفي رب المال رأس المال) اكر رب المال ايله مضارب مضارب به يي
 فسخ ايتيمه رك ربحي بينلرنده تقسيم ايلسه لر بعده مالك كافه سى ياخو د بعضيسى
 هلاك اولسه ربحي رد ايدر لر رب المال رأس المالى تكميل ايدندهك (فان فضل
 شئ كان بينهما) اكر رب بحدن بر نسنه آرتار سه ايكي سى بيننده اولور (وان نقص
 رأس المال لم يضمن المضارب) اكر ربحي رد ايتد كدن صكره رأس المال نقصان
 قاسه مضارب ضامن اولماز (وان كانا اقتسما الربح و فسخ المضاربة ثم عقداها
 فهلك المال لم يتراد الربح الاول) اكر بينلرنده ربحي تقسيم ايدوب و مضارب به يي
 فسخ ايلسه لر بعده مضارب به يي عقدايدوب مال هلاك اولسه ربح اولى رد ايتزلر
 (ويجوز للمضارب ان يبيع بالنقد والنسيئة) ودخى بشينه و ويره سى به بيع ايتكم
 مضارب ايجون جائز اولور (ولا يزوج عبدا ولا امة من مال المضاربة)
 لكن مضارب مال مضارب به دن عبد و جاريه تزويج ايده من والله اعلم

كتاب الوكالة

بوندن صكره ذكر اولنان وكالته دائر مسائل بياننده در (كل عقد جاز
 ان يعقده الانسان بنفسه جاز ان يوكل به غيره) هر عقد كه انسان بنفسه
 عقدايتكم جائز اوله اول عقده غير سنى و كيل ايتكم جائز اولور (ويجوز
 التوكيل بالخصومة في سائر الحقوق) جميع حقوقه خصومته و كيل ايتكم
 جائز اولور (وبأبائها) دخى حقوقى اثبات ايجون و كيل جائز اولور
 (ويجوز التوكيل بالاستيفاء الا في الحدود والفصا ص فان الوكالة لا تصح
 بالاستيفاء مع غيبة الموكل عن المجلس) استيفا ايجون و كيل ايتكم جائز

اولور لیکن حدود ایله قصاصده جائز اولماز زیرا استیفا ایله وکالت موکلک مجلسدن غائب اولمسیله برابر صحیح اولماز (وقال ابو حنیفه رح لایحوز التوکیل بالخصومة الا برضاء الخصم الا ان يكون الموکل مریضا او غائبا مسیره ثلثة ايام فصاعدا) ودخی امام اعظم رحمه الله بیوردیلر که خصومت ایچون وکیل ایتمک جائز اولماز مگر خصمک رضاسیله اوله لیکن موکل مریض اولسه یا خود اوچ کونلک یول غائب اولسه بوضورتدم وکالت جائز اولور (وقالایحوز التوکیل بغير رضاء الخصم كما فی سائر الوكالات) امامین بیوردیلر که خصومته خصمک رضاسی اولمیه رق وکیل ایتمک جائز اولور سائر وکالتلر مثللو (ومن شرط الوكالة ان يكون الموکل ممن یملک التصرف وتلزمه الاحکام) وکالتک شرطندندر که موکل تصرفه مالک اولان کیمسه لردن اوله واکا احکام لازم اوله (والوکیل ممن یعقل العقد ویقصدہ) ودخی وکیل ده عقدی تعقل و فصدایدن کیمسه دن اولمقدر (واذا وکل الحر العاقل البالغ او المأذون مثلها جاز) وقتا که عاقل و بالغ یا خود مأذون کندولرک مثلنی وکیل ایدہ جائز اولور (واذا وکلا صبیاً محجوراً یعقل البیع والشراء او عبداً محجوراً جاز ولا یتعلق بهما الحقوق) وقتا که بالغ و عاقل اولان حر یا خود مأذون بیع و شرای تعقل ایدن صبی محجوری یا خود عبد محجوری وکیل ایلسلر جائز اولور و بونلره حقوق تعلق ایتمز انجق موکلرینه تعلق ایدر (العقود التي یعقدها الوکلاء علی ضربین) وکلانک عقد ایلدیکی عقود ایکی ضرب اوزرینه در (کل عقد یضیف الوکیل الی نفسه مثل البیع والشراء او الاجارة فحقوق ذلك العقد تتعلق بالوکیل دون الموکل) بیع و شرا یا خود اجاره مثللو هر عقدکه وکیل کندی نفسنه نسبت ایلیه اول عقدک حقوقی وکیله تعلق ایدر موکله تعلق ایتمز (فیسلم المبیع ویقبض الثمن ویطالب بالثمن اذا اشتری ویقبض المبیع ویخاضم فی العیب) پس بو مثللو وکیل میبعی تسلیم ایدوب ثمنی قبض ایدر و اشترا ایلدیکی وقتده ثمنی مقابله سنده مطالبه اولنور و میبعی قبض ایدر و عیبده مخاضمه ایدر (وکل عقد یضیفه الی موکله کالنکاح والخلع والصلح عن دم عمد فان حقوقه یتعلق بالموکل دون الوکیل) هر عقدکه وکیل اولان کیمسه موکلنه نسبت ایلیه نکاح و خلع و عدم عمده دن صلح مثللو پس ذکر اولنان عقدک

حقوقى و كيله تعلق ايتيموب موكله تعلق ايدر (فلا يطالب و كيل الزوج بالمهر ولا يلزم و كيل المرأة تسليمها) پس زوجك و كيلى مهر مقابله سنده مطالبه اول نماز و مرأه نك و كيلنه مرأه نك تسليم ايتك لازم اولماز (و اذا طالب الموكل المشتري بالثمن فله ان يمنعه وان دفع اليه جاز) موكل مشتري اولان كيمسه نى ثمنى مقابله سنده مطالبه ايلديكى وقتده مشتري ايچون اول موكلنى منع ايتك وار در اكر مشتري موكله ثمنى دفع ايدر سه جائز اولور (ولم يكن للوكيل ان يطالبه نائياً) و كيل ايچون ايكنجى دفعه مشتريدن مطالبه اولمدي (ومن وكل رجلاً بشراء شيء فلا بد من تسمية جنسه وصفته ومبلغ ثمنه الا ان يوكله وكالة عامة فيقول له ابتع لى مارأيت) بر كيمسه بر رجلى بر نسنه اشترا ايتك ايچون و كيل ايلسه پس اول نسنه نك جنسنى وصفته و ثمنك مبلغنى تسميه ايتك لازمدر مكر وكالت عامه ايله و كيل ايدوب و كيله خطاب ايلسه كه هر نه رأى ايدر سه نك نم ايچون اشترا ايت بو صورتده تسميه لازم اولماز (و اذا اشترى الوكيل وقبض المبيع ثم اطلع على عيب فله ان يردّه بالعيب مادام المبيع فى يده فان سلمه الى الموكل لم يردّه الا باذنه) وقتا كه و كيل اشترا ايدوب ميبى قبض ايلسه بعده عيب اوزرينه مطلع اولسه مادامكه مبيع و كيلك يدنده در عيب سبيله ميبى رد ايدر اكر ميبى موكله تسليم ايتمش ايسه رد ايدم مكر موكلك اذنى اوله (ويجوز التوكيل بعقد الصرف والسلم) ودخى صرف و سلم عقد ايتك ايچون آخرى و كيل ايتك جائز اولور (فان فارق الوكيل صاحبه قبل القبض بطل العقد ولا يعتبر مفارقة الموكل) اكر و كيل صاحبندن قبل القبض مفارقت ايلسه عقد باطل اولور موكلك مفارقتى اعتبار اول نماز (و اذا دفع الوكيل بالشراء الثمن من ماله وقبض المبيع فله ان يرجع به على الموكل) وقتا كه و كيل كندى مالندن ثمنى دفع ايدوب ميبى قبض ايلسه اول ثمنى ايله موكل اوزرينه رجوع ايتك و كيل ايچون وار در (فان هلك المبيع فى يده قبل حبسه هلك من مال الموكل ولم يسقط الثمن) اكر مبيع و كيلك يدنده قبل الحبس هلاك اولسه موكلك مالندن هلاك اولور و ثمن ساقط اولماز (وله ان يحبسه حتى يستوفى الثمن فان حبسه وهلك فى يده كان مضموناً ضمان الرهن عند ابى يوسف رح وضمان المبيع عند محمد رح) ودخى ثمنى استيفا ايدنه دك ميبى حبس

ایتمک وکیل ایچون اولیجیدر پس میببی وکیل حبس ایدوب کندی یدنده
 هلاک اولسه امام ابی یوسف عندنده ضمان رهن مثللو ضمان لازم اولور و امام
 محمد رح عندنده ضمان مبیع مثللو ضمان لازم اولور (واذا وکل رجلین فلیس
 لاحدهما ان یتصرف فیما وکلا فیه دون الآخر الا ان یوکلهما بالخصومة او برد
 ودية عنده او بطلاق زوجته بغیر عوض او بعثت عبده بغیر عوض او بقضاء
 دین علیه) وقتاکه برکیمسه ایکی رجلی وکیل ایلسه انلردن بری آخر سز وکیل
 اولدقلری نسنهده تصرف ایتمک اولمدی مکر اول ایکی رجلی خصومه یا خود
 موکل عندنده اولان امانتی ردایله یا خود بلاعوض زوجه سنی طلاق ایله یا خود
 بلاعوض کوله سنی اعتساق ایله یا خود اوزرینه لازم اولان دینی قضا ایله
 وکیل ایده بوصور تلرده اول ایکی رجلیک بری آخر سز تصرفه قادر اولور
 (ولیس للوکیل ان یوکل غیره فیما وکل به الا ان یأذن له الموکل او یقول له
 اعمل برأیک فان وکل بغیر اذن موکله فمقد وکیل به بحضورته جاز وان عقد
 بغیر حضرته فان اجازه الوکیل الاول جاز وان رد بطل) وکیل
 ایچون وکیل اولدینی نسنهده غیر سنی وکیل ایتمک اولمدی مکر موکل
 اذن ویره یا خود رأیکله عمل ایت دیه اکر موکلک اذنی اولیه رق
 وکیل ایدوب پس وکیل ثانی وکیل اولک حضورنده عقد ایلسه جائز
 اولور اکر حضورنده عقد ایلمدیکی صورتده وکیل اول اجازه ایدرسه
 جائز اولور رد ایدرسه باطل اولور (وللموکل ان یعزل الوکیل عن الوكالة
 فان لم یبلغه العزل فهو علی وکالته و تصرفه جائز حتی یعلم) موکل ایچون
 وکیل وکالتدن عزل ایتمک اولیجیدر اکر عزل خبری وکیل به بالغ
 اولمازسه وکالتی اوزرنده ثابتدر و عزانی بیله قدر تصرفی جائزدر
 (ویبطل الوكالة بموت الموکل وجنونه جنونا مطبقا ولحاقه بدار الحرب
 مرتدا) موکلک فوتیله و جنون مطبق ایله دیوانه اولمسیمه و عیاذ بالله
 تعالی دار حرب به مرتد اوله رق لحوقیله وکالت باطل اولور (واذا وکل
 المكاتب ثم عجز او المأذون فحجر علیه او الشریکان فافترقا فهذه الوجوه تبطل
 الوكالة علم الوکیل او لم یعلم) وقتاکه مکاتب وکیل ایدوب بعده عجزنی اقرار
 ایلسه یا خود مأذون وکیل ایدوب محجوز اولسه یا خود ایکی شریک وکیل

ایدوب مفارقت ایلسه لر ذکر اولنان و جوهرک جمله سی وکالتی ابطال ایدر وکیل اولان کیمسه بیلسون یاخود بیلمسون (واذامات الوکیل او جن جنونا مطبقا بطلت وکالته) وقتا که وکیل فوت اوله یاخود مطبق ايله دیوانه اوله وکالتی باطل اولور (وان لحق بدار الحرب مرتدالم یجز له التصرف الا ان یعود مسلما) ا کروکیل حفظنا الله تعالی مرتد اوله رق دار حرب به لاحق اولسه اول کیمسه ایچون تصرف جائز اولماز مکر مسلمان اوله رق عودت ایده بوصورتده تصرف جائز اولور (ومن وكل بشئ ثم تصرف الموکل بنفسه فیما وکل به بطلب الوکالة) بر کیمسه بر نسنه یه وکیل قیلنسه بعده موکل وکیل ایلدیکی نسنه ده بنفسه تصرف ایلسه وکالت باطل اولور (والوکیل بالبیع والشراء لایجوز له ان یعقد عندابی حنیفة رح مع ابیه و جدّه و ولده و ولد ولده و زوجته و عبده و مکاتبه و قال لایجوز بیعه منهم بمثل القيمة الا من عبده و مکاتبه) بیع و شرایه وکیل اولان کیمسه ایچون امام اعظم رح عندنده باباسیله و جدیله و ولد یله و زوجه سیله و عبدی و مکاتبیله عقد ایتمک جائز اولماز امامین بیوردیلر که ذکر اولنانلر مه مثل قیمت ايله بیع ایتمک جائز اولور لکن عبدیله مکاتبه سنه بیع جائز اولماز (والوکیل بالبیع یجوز بالقلیل و الکثیر عندابی حنیفة رح و قال لایجوز بیعه بنقصان لایتغبان الناس بمثله) وکیل اولان کیمسه نک قلیل و کثیره بیعی جائز اولور امام اعظم رح عندنده امامین بیوردیلر که بر نقصانه بیع جائز اولماز که ناس اول نقصانک مثیلله آدانمز (والوکیل بالشراء یجوز عقده بمثل القيمة و زیادة یتغبان الناس بمثلها) شرایه وکیل اولان کیمسه نک مثل قیمت ايله عقدی جائز اولور و بر زیاده ايله ده عقد جائز اولور که ناس اول زیاده نک مثیلله آدانیلور (و لایجوز بما لایتغبان الناس بمثله) اول نسنه مقابله سنده عقد جائز اولماز که ناس اول نسنه نک مثیلله آدانماز (والذی لایتغبان الناس فیّه ما لایدخل تحت تقویم المقومین) ودخی ناسک آدانم دینی اول نسنه در که مقومینک کسدکری قیمت تحتته داخل اولیه (و اذا ضمن الوکیل بالبیع الثمن عن المبتاع فضمانه باطل) وقتا که بیعه وکیل اولان کیمسه مبتاعدن ثمنی ضامن اوله اول وکیلک ضامن اولمسی باطلدر (و اذا وکله بیع عبده فباع نصفه جاز

عند ابی حنیفة رح) موکل عبدی بیع ایتک ایچون بر کیمسه یی وکیل ایلسه
 پس وکیل اول عبدک نصفی بیع ایلسه امام اعظم رح عندنده جائز اولور
 (وان وکله بشرآء عبد واشتری نصفه فالشراء موقوف فان اشتری بقیه لازم
 الموکل) اگر بر کیمسه یی بر عبد اشترایتمک ایچون وکیل ایلسه وکیل عبدک
 نصفی اشترایلسه شرا موقوفدر پس اگر باقیسنی اشترایدرسه موکله کلیسی
 لازم کلور (واذا وکله بشرآء عشرة ارطال لم بدرهم فاشتری عشرین رطلا
 بدرهم من لم یباع مثله عشرة بدرهم لازم الموکل من عشرة بنصف درهم عند
 ابی حنیفة رح وقالایزمه العشرون) وقتا که اون رطل لحمی بر درهم مقابله سنده
 اشترایتمکه بر کیمسه یی وکیل ایلسه پس وکیل یکر می رطلی بر درهم بدلیله
 اشترایلسه حالبوکه اول لحمک مثلی اون رطل اوله رق بر درهم بدلیله مبیاعه
 اولور لحدن اولسه امام اعظم رح عندنده موکله یارم درهم بدلیله اون رطلدن
 لازم اولور امامین بیوردیلر که بر درهم بدلیله موکله یکر می رطل لازم کلور
 (واذا وکله بشرآء شیء بعینه فلیس له ان یشتریه لنفسه) وقتا که معین اولان
 نسنه یی شرا ایچون وکیل ایلسه وکیل اولان کیمسه اول نسنه یی نفسیچون
 اشترایتمک اولدی (وان وکل بشرآء عبد بغير عینه فاشتری عبدا فهو للوکیل
 الا ان یقول نویت الشراء للموکل او یشتریه بمال الموکل) اگر غیر معین اوله رق
 بر عبد اشترایتمک ایچون وکیل ایلسه پس وکیل بر عبد اشترایلسه اول کوله
 وکیلک نفسی ایچوندر مکر وکیل شرای موکل ایچون نیت ایده یا خود اول
 عبدی موکلک مالی ایله صاتون آله بوا یکی صورتده موکل ایچوندر (والوکیل
 بالخصومة وکیل بالقبض عند ابی حنیفة و ابی یوسف و محمد رحمهم الله تعالی
 خلافا لفر) ودخی ذکر اولنان اثمة ثلثة رحمهم الله عندلرنده خصومه
 وکیل اولان کیمسه قبضه دخی وکیلدر امام زفر رح ایچون بومستله ده مخالفت
 واقع اولدی (والوکیل بقبض الدین وکیل بالخصومة عند ابی حنیفة رح)
 ودخی دینی قبض ایتکه وکیل اولان کیمسه امام اعظم رح عندنده خصومه
 دخی وکیلدر (واذا اقر الوکیل بالخصومة علی موکله عند القاضی جاز
 اقراره علیه) وقتا که خصومه وکیل اولان کیمسه موکلک علیه
 قاضی عندنده اقرار ایلسه اقراری جائز اولور (ولا یجوز اقراره علیه عند

غير القاضى عند ابى حنيفة رح ومحمد رح الا انه يخرج من الوكالة) وكيلك قاضيك
غير يسي عند نده موكلتك عليه اقرارى امام اعظم ومحمد رح عند نده جائز
اولماز لكن ذكر اولنان اقرار وكيلى وكالتدن اخراج ايدر (وقال ابو يوسف
رح يجوز اقراره عليه عند غير القاضى) امام ابى يوسف كوره قاضى عند نده
موكلتك عليه وكيلك اقرارى جائز اولور (ومن ادعى انه وكيل الغائب
فى قبض دينه فصدقه الغريم امر بتسليم الدين اليه) بر كيمسه غائبك دينى
قبض ايتمه وكيلك ديهرك دعوى ايلسه ومديون آنى تصديق ايلسه مديون
دينى اول كيمسه به تسليم ايتمله امر اولنور (فان حضر الغائب فصدقه
والا دفع اليه ثانيا ورجع به على الوكيل ان كان مالا باقيا فى يده) پس صورت
سابقه ده غائب حاضر اولوب تصديق ايلسه نه كوزل واكر تصديق ايتمه
ايكنجى دفعه غائبه دينى دفع ايدر واول دين ايله وكيل اوزرينه رجوع ايدر
اكر اول دين مال اوله رق وكيلك يدنده باقى ايسه واكر يدنده باقى دكل ايسه
بر نسنه ايله وكيل اوزرينه رجوع ايليه من (وان قال انى وكيل فلان بقبض
الوديعة فصدقه المودع لم يؤمر بالتسليم) اكر مدعى ديسه كه بن وديعه ي
قبضه فلانك وكيلك پس مودع اول كيمسه ي تصديق ايلسه مودع
اماتى تسليم ايله امر اولنماز

كتاب الكفالة

كله جكه ذكر اولنان كفالتيه دائر مسائل بياننده در (الكفالة ضربان
كفالة بالنفس وكفالة بالمال) ودخى كفالت ايكي نوعدر برى كفالت بالنفس
وبرى كفالت بالمالدر (فالكفالة بالنفس جائزة والمضمون بها احضار
المكفول به) پس كفالت بالنفس جائزدر واول كفالت ايله مضمون اولان
مكفول به اولان آدمى حضوره كتور مكدر (وينعقد اذا قال تكفلت
بنفس فلان او برقبته او بوجهه او بجسده او برأسه او بنصفه او بثلثه) ودخى
كفالت بالنفس منعقد اولور وقتا كه كفيل اولان كيمسه فلانك نفسه يا خود
رقبه سنه يا خود وجهه يا خود جسدينه يا خود رأسه يا خود نصفه يا خود
ثلثه تكفل ايلدم ديه (وكذلك ان قال ضمنتته او هو على اوالى او انا زعيم به
او قيل به) اكر شود ذكر اولنان الفاظى ديسه ماسبق مثلوا كفالت منعقد اولور
زيرا بوالفاظ ايله كفالت ثابت اولور (فان شرط بالكفالة تسليم المكفول به

في وقت بعينه لزمه احضاره اذا طالب في ذلك الوقت فان احضره والا حبسه
الحاكم حتى يحضره) اكر كفالت ايله بر معين وقتده مكفول بهك تسليمي
شرط قلنسه وقتا كه اول وقتده مطالبه اولنه آني احضار كفيله لازم كلور اكر
احضار ايدرسه نه كوزل و اكر وقت معينده احضار ايدنه مز ايسه مكفول بهي
احضار ايدنه دك حاكم كفيلي حبس ايدر) و اذا احضره وسلمه في مكان يقدر
المكفول له على محاكمته برىء الكفيل من الكفالة) وقتا كه كفيل مكفول به
اولان كيمسه يي مكفول له محاكمه اوزرينه قادر اولديني مكانده تسليم ايدرسه
كفيل كفالتدن برى اولور) و اذا تكفل على ان يسلمه في مجلس القاضي
فسلمه في السوق برىء وان سلمه في برية لم يبرأه) وقتا كه مجلس قاضيده تسليم
ايتمك اوزره تكفل ايلسه پس سوقده تسليم ايلسه كفالتدن برى اولور اكر
صحرا ده تسليم ايلسه برى اولماز) و اذا مات المكفول به برىء الكفيل بالنفس
من الكفالة) وقتا كه مكفول به فوت اوله كفيل بالنفس اولان كيمسه كفالتدن
برى اولور) و اذا مات المكفول له لم يبرأه) وقتا كه مكفول له فوت اوله كفالتدن
برى اولماز) وان تكفل بنفسه على انه ان لم يواف به في وقت كذا فهو ضامن
لما عليه وهو الف فلم يحضره في الوقت لزمه ضمان المال ولم يبرأ من الكفالة
بالنفس) اكر رجلك نفسه اول شرط اوزرينه تكفل ايلسه كه اكر شو وقتده
مثلا يمني ايفا ايتزسه انك اوزرنده اولان بيك درهمي بن ضامنم حالبو كه
اول وقتده رجلى احضار ايلسه كفيل اولان كيمسه يه مالي ضمان لازم
اولور و كفالت بالنفسدن برى اولماز) و لا تجوز الكفالة بالنفس في الحدود
والقصاص عند ابي حنيفة رح) ودخى كفالت بالنفس امام اعظم رحمه الله
تعالى عندنده حدود و قصاصه جائز اولماز) و اما الكفالة بالمال فجائز
معلوما كان المال المكفول به او مجهولا اذا كان ديننا صحيحا مثل ان يقول
تكفالت عنه بالف درهم او بمالك او بما يدركك في هذا البيع (٢) ايمدى
كفيل بالمال جائز در مكفول به اولان مال ديني صحيح اولديني وقتده
معلوم اولسون يا خود مكفول به اولان مال مجهول اولسون متنده ذكر
اولسان الفاظي ديمك مثلاو) و المكفول له بالخيار ان شاء طالب الذي
عليه الاصل وان شاء طالب كفيله) مكفول له مخير در ديبرسه اصلى

(٢) قوله بما
يدركك في هذا
البيع) يعني شوبيعده
سكايريشن نسنيه
تكفل ايلدم

مطالبه ایدرود یدرسه کفیلنی طلب ایدر (و یجوز تعلیق الکفالة بالشرط مثل ان یقول
 ما بیعت فلانا فهو علی او ما ذاب لك علیه فعلی او ما غصبك فلان فعلی) کفالتی
 شرطه تعلیق جائز اولور فلان هرنه بیع ایدر سهك یا خود فلان اوزرنده سنك
 ایچون نه شیء واجب اولدیه یا خود فلان سندن نه نسنه غصب ایتدیه بنم
 اوزرمده ثابتدر دیمك مثلوا (واذا قال تکفلت بمالك علیه فقامت البینه بالف
 علیه ضمنه الکفیل فان لم تقم البینه فالقول قول الکفیل مع یمینه فیما یعترف به فان
 اعترف المكفول عنه باكثر من ذلك لم یصدق علی کفيله) وقتا که کفیل داینه دیسه که
 سنك ایچون آنك اوزرنده اولان نسنه یه تکفل ایلدم یمینه بیک درهمه قائم اولسه
 کفیل آئی ضامن اولور اکر یمینه اقامه اولتماز ایسه قول کفیلک قولیدر اقرار
 ایلدیکی نسنه ده یمینیه بیله اکر مکفول عنه اندن زیاده اقرار ایدر سه کفیلک
 علیه نه تصدیق اولتماز (و یجوز الکفالة بامر المكفول عنه وبغير امر فان کفل
 بامر رجوع بما یؤدی علیه) ودخی کفالت مکفول عنھک امری ایله وامری
 اولیه رق جائز اولور اکر مکفول عنھک امری ایله تکفل ایدر سه اندن طولای
 ادا ایلدیکی نسنه ایله مکفول عنھک اوزرینه رجوع ایدر (وان تکفل بغير امره
 لم یرجع علیه بما یؤدیه) اکر مکفول عنھک امری اولیه رق تکفل ایدر سه
 ادا ایلدیکی نسنه ایله مکفول عنھه رجوع ایلده من (ولیس للکفیل ان یطالب
 المكفول عنه بالمال قبل ان یؤدی عنه فان لوزم بالمال كان له ان یلازم المكفول
 عنه حتی ینحصر منه) کفیل ایچون مکفول عنھی مال ایله اندن طولای ادا
 ایتمزدن اول مطالبه اولمدی اکر کفیل مال سبیلله ملازمت اولنسه کفیل
 ایچون مکفول عنھی ملازمت اولیجیدر اندن مالی خلاص ایدن دهك (واذا بریء
 الطالب المكفول عنه او استوفی منه بریء الکفیل) وقتا که طالب مکفول
 عنھدن بری اوله یا خود اندن حقنی آله کفیل دخی بری اولور (وان ابرأ
 الکفیل لم یبرأ المكفول عنه) اکر طالب کفیلی ابرا ایلسه مکفول عنھدن
 ابرا لازم کلز (ولا یجوز تعلیق البراءة من الکفالة بشرط) و کفالتدن برائی
 بر شرطه تعلیق ایتمك جائز اولماز (وکل حق لا یمکن استیفاؤه من الکفیل
 لا تصح الکفالة به كالحدود والقصاص) هر حق که کفیلدن اخذ اولنمی
 ممکن اولیه حدود وقصاص مثلوا ا کا کفالت صحیح اولماز (واذا تکفل

عن المشتري بالثمن جاز) وقتا که مشتریدن طولای ثمنه کفیل اولسه جائز اولور
 (وان تکفل عن البایع بالمبیع لم تصح) اگر بایعدن طولای مبیع ایله تکفل
 ایلسه صحیح اولماز (ومن استأجر دابة للحمل فان كانت بعینها لم تصح الکفالة
 بالحمل فان كانت بغير عینها جازة الکفالة) برکیمسه بردابه حل ایچون استیجار
 ایلسه اگر دابه تعیین اولور سه حل ایله کفالت صحیح اولماز و اگر دابه
 غیر معین اولور سه کفالت جائز اولور (ولا تصح الکفالة الا بقبول المكفول له
 فی مجلس العقد الا فی مسألة واحدة) ودخی کفالت صحیح اولماز آنجق مجلس
 عقدده مکفول لهک قبول ایله صحیح اولور و بردخی مسئله واحده ده مکفول لهک
 قوی اولیه رق صحیح اولور (وهو ان يقول المریض لو ارثه تکفل غنی بماعلی
 من الدین فتکفل به غیبة الغرماء تصح) ذکر اولنان مسئله واحده مریض
 اولان کیمسه وارثه دیمسیدر که بندن طولای دیندن بنم اوزریمه لازم اولان
 نسنه به کفیل اول پس وارث غرماتک غائب اولملریله بیله مریضه تکفل ایلسه
 کفالت صحیح اولور (واذا کان الدین علی اثنين وكل واحد منهما کفیل ضامن
 عن الآخر فما ادى احدهما لم يرجع به علی شریکه حتی یزید ما یؤدیه علی النصف
 فیرجع بالزیادة) وقتا که ایکی کیمسه اوزرنده دین اوله هر برلری آخردن
 طولای کفیل وضامندر پس هر نسنه بی که ایکی سنک بری ادا ایلدی شریکی
 اوزرینه رجوع ایدم من تا که ادا ایلدیکی نسنه نصف اوزرینه زیاده اولنه دک
 پس نصف اوزرینه ادا ایلدیکی نسنه زائد اولور سه زیاده ایله رجوع ایدر
 (واذا تکفل انسان علی رجل بالف علی ان کل واحد منهما کفیل عن صاحبه فما ادا
 احدهما يرجع بنصفه علی شریکه قلیلا کان او کثیرا) وقتا که ایکی کیمسه بر رجل
 اوزرینه بیک درهم مقابله سسنده کفیل اولسه لر اول شرط اوزرینه که
 اول کیمسه دن هر برلری آخردن کفیلدر پس اول نسنه بی که انلرک بری
 ادا ایلدی شریکی اوزرینه نصفیله رجوع ایدر اول نسنه قلیل اولسون
 یاخود کثیر اولسون (ولا تجوز الکفالة بمال الکتابه حر تکفل به او عبد)
 مال کتابته کفیل اولق جائز اولماز حر تکفل ایلسون یاخود عبد تکفل
 ایلسون (واذا مات الرجل وعلیه دیون ولم یترک شیئا فتکفل رجل عنه
 للغرماء لم تصح الکفالة عند ابی حنیفة رحمه الله تعالی) وقتا که اوزرنده

ديون اوله رق رجل فوت اولسه حالبو كه برسنه ترك ايلمهسه پس اندن طولايي
بر رجه غرما ايچون تكفل ايلسه امام اعظم رح عندنده كفالت صحيح اولماز

❦ كتاب الحوالة ❦

(الحوالة جائزة بالديون) ديوني حوالة ايتك جائزدر (وتصح برضاء
المحيل والمحتال له والمحتال عليه واذا تمت الحوالة برى المحيل من الديون)
ودخى حوالة ذكر اولنان اوج كيمسه نك رضاسيله صحيح اولور وقتا كه حوالة
تمام اولسه محيل اولان كيمسه ديونندن برى اولور (ولم يرجع المحتال له
على المحيل الا ان يتوى حقه) محتال له اولان كيمسه محيل اوزرينه رجوع
ايدم من مكر حق ابطال اوله بوصورتنه رجوع ايدر (والتوى عند
ابى حنيفة رحمه الله تعالى احد الامرين اما ان يجحد الحوالة ويخلف ولا يثبت له
عليه او يموت مفلسا) ودخى امام اعظم رح عندنده توى ايكي امرك بريدر
اول ايكي امرك برى محتال عليه حوالة يي انكار ايدوب ويمين ايلمسيدير
حالبو كه محتال له ايچون بينه اولميه ياخود محتال عليه مفلس اوله رق فوت
اولمسيدير (وقالا هذان وجهان ووجه ثالث وهو ان يحكم الحاكم بافلاسه
حال حيوته) امامين بيورديلر كه شوذ كر اولنان ايكي وجهدر او چنچي
وجه بودر كه حاكم محتال عليه ك حال حياتنده افلاسيله حكم ايدم كر اولنان
اوج صورتده محتال له محيله رجوع ايدر (واذا طالب المحتال عليه المحيل
بمثل مال الحوالة فقال المحيل املت بدين لى عليك لم يقبل قوله وكان عليه
مثل الدين) محتال عليه محيل اولان كيمسه يي مال حوالة نك مثيله مطالبه
ايلديكي وقتده پس محيل محتال عليه ديسه كه بنم ايچون سنك اوزر كده
اولان دين ايله حوالة ايلدم محيلك قولى قبول اولتماز ومحيل اوزرينه مثل
دين لازم اولور (وان طالب المحيل المحتال له بما حال به وقال انما املتك
ليقبضه لى وقال المحتال له قد املت بدين لى عليك فالقول قول المحيل) اكر محيل
حوالة ايلديكي سنه ايله محتال له مطالبه ايلسه وديسه كه بنم ايچون قبض
ايتك اجانندن سنى حوالة ايلدم ومحتال له ديسه كه سن بنى احاله ايلدك
بنم ايچون سنك اوزر كده اولان دين ايله پس قول محيلك قوليدر (ويكره
السفائح وهو قرض استفاد به المقرض امن خطر الطريق) ودخى پولايچه

ایتمک مکروه اولور و پولیجه دیدکاری برقرضدر که مقرض خطر طریقک
امنق قرض ایله استفاده ایله

❦ کتاب الصلح ❦

(الصلح علی ثلثة اوجه صلح مع الاقرار و صلح مع السکوت و هو ان لا یقر المدعی
علیه و لا ینکر و صلح مع الانکار و کل ذلک جائز) صلح اوج وجه اوزرینه در
بری اقرار ایله صلح و بری سکوت ایله صلح و بو صلح مدعی علیه اقرار و انکار
ایتماسیدر و بری انکار ایله اولان صلحدر و بونلرک جمله سی جائزدر
(وان وقع الصلح عن اقرار اعتبر فیہ ما یتبر فی البیعات ان وقع عن مال بمال
وان وقع عن مال بمنافع فاعتبر بالاجارات) اگر اقرار دن صلح واقع اولسه بیعلمده
اعتبار اولنان انده اعتبار اولنور اگر مال ایله مال دن صلح واقع اولورسه و اگر منافع
ایله مال دن صلح واقع اولور ایسه بو صلح اجاره لر ایله اعتبار اولنور (والصلح
عن السکوت و الانکار فی حق المدعی علیه لاقتداء الیمن و قطع الخصومة و فی حق
المدعی بمعنی المعاوضة) و دخی سکوت و انکار دن صلح مدعی علیه حقنده
یمینه فدا ایچون و خصومتی قطع ایچوندر و مدعینک حقنده عوض معناسیله در
(واذا صلح عن دار لم تجب فیها شفعة) و قسا که دار دن مصالحه ایده انده
شفعه واجب اولماز (واذا صلح علی دار وجبت الشفعة فیها) و قسا که دار
اوزرینه مصالحه اولنه اولدارده شفعه واجبدر (واذا کان الصلح عن اقرار
فاستحق بعض المصلح عنه رجوع المدعی علیه بحصة ذلك من العوض)
و دخی اقرار دن صلح اولدینی وقتده پس مصالح عنک بعضیسی مستحق
چیقلنسه مدعی علیه انک حصه سیله عوضدن مدعی اوزرینه رجوع ایدر
(وان وقع الصلح عن سکوت و انکار فاستحق المنازع فیہ رجوع المدعی
بالخصومة فیہ ورد العوض) اگر سکوت و انکار دن صلح واقع اولوب
پس منازع فیہ مستحق چیقلنسه مدعی خصومت ایله اکا رجوع ایدر
و عوضی دخی رد ایدر (وان استحق بعض ذلك رد حصته و رجوع
بالخصومة فیہ) اگر منازع فیہک بعضیسی مستحق چیقلنسه مدعی بعضک
حصه سنی رد ایدوب خصومت ایله منازع فیہ رجوع ایدر (واذا ادعی
حقا فی دار ولم یبینه فصولح من ذلك علی شیء ثم استحق بعض الدار لم یرد

شیئا من العوض لان دعواه يجوز ان تكون فيما بقى (وقتا که بر کیمسه
بردارده حق دعوی ایدوب بیان ایلمه پس اول حقدن طولای بر نسنه
اوزرینه مصالحه اولنسه بعده اول دارک بعضیسی مستحق چیقندنسه مدعی
عوضدن بر نسنه رد ایلمز زیرا جائز که دعواسی باقی قلانده اوله (والصلح
جائز من دعوى الاموال والمنافع وجناية العمد والخطأ ولايجوز من دعوى
الحدود) ودخی منافع واموال وجنایت عمدی وجنایت خطایی دعوادن طولای
صلح جائز در دخی حدود دعواسندن او توری صلح جائز اولماز (واذا ادعى
رجل على امرأة نکاحا وهي تجحد فصالحته على مال بذلته حتى يترك الدعوى جاز
وكان في معنى الخلع) وقتا که بر رجل بر عورت اوزرینه نکاح دعوی ایلسه
حالبو که عورت انکار ایلسه پس اول عورت رجل دعواسنی ترك ایتمک ایچون
اول رجله بذل ایلدیکی مال اوزرینه مصالحه ایلسه جائز اولور وبو مثللو صلح معناده
خلعدر (وان ادعت امرأة على رجل نکاحا فصالحها على مال بذله لها لم يجز)
اگر بر عورت بر رجل اوزرینه نکاح دعوی ایلسه پس رجل اول عورت
ایچون بذل ایلدیکی مال اوزرینه عورتی صلح ایلسه جائز اولماز (وان ادعى
على رجل انه عبده فصالحه على مال اعطاه جاز وكان في حقه بمعنى العتق على مال)
اگر بر کیمسه بر رجل اوزرینه شو بنم عبدملو کدر دیهرک دعوی ایلسه پس
اول رجل اعطا ایلدیکی مال اوزرینه اول کیمسه بی مصالحه ایلسه جائز در
وبو مصالحه اول مدعینک حقنده مال اوزرینه عتق مرتبه سننده در (وكل شيء
وقع فيه الصلح وهو مستحق بعقد المداينة لم يحمل على المعاوضة فانما يحمل على انه
استوفى بعض حقه واسقط باقيه کمن له على رجل الف جياذ فصالحه على خمسمائة
من الزیوف جاز وکانه ابرا عن بعض حقه) هر نسنه که انده صلح واقع اوله
حالبو که اول نسنه مداینه عقدینه مستحقدر معاوضه اوزرینه حمل اولتماز انجق
حمل اولنور که حقنک بعضیسنی اسقاط ایدوب وبعضیسنی استیفا ایلدی بر کیمسه
مثللو که اول کیمسه ایچون بر رجل اوزرنده جیاد اوله رق بیک درهمی اولسه
پس اول رجل زیوفدن بشیوز درهم اوزرینه مصالحه ایلسه جائز اولور
کویا که حقنک بعضیسنندن ابرا ایلدی (ولو صالحه على الف مؤجل جاز
وصار كأنه اجل نفس الحق) اگر ویره سییه اولان الف اوزرینه مصالحه

ایلسه جائز اولور کویا که حقک نفسی تأجیل ایلدی (ولو صالحه علی دنانیر
 الی شهر لم یجز) اگر دنانیر اوزرینه مصالحه ایلسه برآیه قدر جائز اولماز
 (ولو کان له الف سود وهی جمع اسود فصالحه علی خمسائة بیض لم یجز)
 اگر بر کیمسه ایچون سیاه ایچه اوله رق بیک درهمی اولسه پس بیاض ایچه
 اوله رق بشیوز درهم اوزرینه مصالحه ایلسه جائز اولماز (ولو کان له الف
 مؤجل فصالحه علی خمسائة حال لم یجز) اگر بر کیمسه ایچون مؤجل اوله رق
 بیک درهمی اولوب بشین اوله رق بشیوز درهم اوزرینه مصالحه ایلسه جائز
 اولماز (ومن وكل رجلا بالصلح عنه فصالحه لم یلزم الوکیل ماصالحه عایه
 الا ان یضمنه) بر کیمسه بر رجلی صلح ایتمکه وکیل ایلسه پس رجل اندن طولانی
 صلح ایلسه مصالح علیه وکیل اوزرینه لازم اولماز مکر مصالح علیهی ضامن اوله
 بوصور تده لازم کلور (والمال لازم للموکل) ودخی مال موکله لازم کلور
 (فان صالحه علی شیء بغير امره فهی علی اربعة اوجه) اگر موکلك امری
 اولیه رق بر نسنه اوزرینه مصالحه ایلسه بوصور تده درت وجه اوزرینه در
 (ان صالح علی مال وضمنه تم الصلح) اگر مال اوزرینه مصالحه ایدوب و مالی
 ضامن اولور ایلسه صلح تمام اولور (و كذلك ان قال صالحتك علی الف هذا
 تم الصلح ولزمه تسليمها) اگر دیسه که سنی شو بیک درهم اوزرینه مصالحه
 ایلدم ینه ماسبق مثللو صلح تمام اولوب الفی تسلیم ایتمک لازم اولور (و كذلك
 ان قال صالحتك علی الف وسلمها) اگر دیسه که الف اوزرینه سنی مصالحه
 ایلدم والفی تسلیم ایلسه ینه صلح تمام اولور (وان قال صالحتك علی الف
 ولم یسلمها فالعقد موقوف ان اجازه المدعی علیه جاز ولزمه الالف وان لم یجزه
 بطل الصلح) اگر دیسه که بیک درهم اوزرینه سنی مصالحه ایلدم و تسلیم
 ایتمسه عقد موقوف در اگر مدعی علیه اجازه ویرسه جائز اولور و اگر
 اجازه ویرمن ایسه صلح باطل اولور (وان کان الدین بین الشریکین
 فصالح احدهما عن نصيبه علی ثوب فشریکه بالخیار ان شاء اتبع الذی
 علیه الدین بنصيبه وان شاء اخذ نصف الثوب الا ان یضمن له شریکه ربع
 الدین) اگر ایکی شریک بیننده دین اولوب پس ایکی شریکک بری
 نصیبندن بر ثوب اوزرینه مصالحه ایلسه دیگر شریک مخیردر دیلرسه

مديونه نصيبه اتباع ايدر وديلر سه ثوبك نصفى اخذايدر لكن شريكى ربع دينى ضامن اولور سه بوصور تده ثوبك نصفى اخذايتمز (ولو استوفى نصف نصيبه من الدين كان لشريكه ان يشاركه فيما قبض ثم يرجعان على الغريم بالباقي) اكر ايكي شريكك برى ديندن نصيبنك نصفى استيفايلسه قبض ايلديكي نسنده آخر شريك ايچون مشاركت واردر بعده ايكي سيده ماباقى دين ايله غريم اوزرينه رجوع ايدر لر (ولو اشترى شريكه بنصيبه من الدين سلة كان لشريكه ان يضمه ربع الدين) اكر ايكي شريكك برى ديندن نصيبيله بر متاع اشترى ايلسه ديكر شريك ايچون ربع دينى اكا تضمين ايتك واردر (واذا كان السلم بين الشريكين فصالح احدهما عن نصيبه على رأس المال لم يجز عند ابى حنيفة رحمه الله ومحمد رح وقال ابو يوسف يجوز الصلح) وقتاكه سلم ايكي شريك بيننده اولوب برى نصيبندن طولاي رأس المال اوزرينه مصالحه ايلسه امام اعظم ومحمد رحمهما الله قتلرنده صلح جائز اولماز امام ابى يوسف بيورديكه جائز اولور (وان كان التركة بين ورثة فاخرجوا اقدمهم منها بمال اعطوه اياه والتركة عقار او عروض جاز قليلا ما اعطوه او كثيرا) ودخى بر قاج ورثة بيننده تركه اولوب ورثة كندولردن برينى اكا اعطا ايلدكلى مال ايله تركه دن اخراج ايلسه لر حالبوكه تركه عقار ياخود عروضدر جائز اولور اعطا ايلدكلى نسنه قليل اولسون ياخود كثير اولسون (وان كان التركة فضة فاعطوه ذهبا او كانت ذهبا فاعطوه فضة فهو كذلك) اكر تركه فضة اولوب ذهب اعطا ايلسه لر ياخود تركه ذهب اولوب فضة اعطا ايلسه لر ماسبق مثللو جائز اولور (وان كان التركة ذهبا وفضة وغير ذلك فصالحوه على فضة او ذهب فلا بد ان يكون ما اعطوه اكثر من نصيبه من ذلك الجنس حتى يكون نصيبه بمثله والزيادة بحقه من بقية الميراث) اكر تركه ذهب وفضه وبونلرك غريبي اولسه يس ورثة دن برينى فضة ياخود ذهب اوزرينه مصالحه ايلسه لر بوصور تده اعطا ايلدكلى نسنه اول جنس دن نصيبندن اكثر اولملى لازمدر تاكه نصيبى مثلى مقابله سنده وزياده بقيه ميراث دن اولان حقى مقابله سنده اوله (وان كان فى التركة دين على الناس فادخلوه فى الصلح على ان يخرجوا المصالح

عنه ويكون الدين لهم فالصلح باطل فان شرطوا ان يبرأ الغرماء منه ولا يرجع عليهم بنصيب المصالح عنه فالصلح جائز) اكر تركه ده ناس اوز رنده دين اولسه پس ديني صلحه ادخال ايلسه لر اول شرط اوز رينه كه مصالحى ديندن اخراج ايدوب دين باقى قلان ورته لر ايجون اوله بوصور تده صلح باطلدر اكر ورته شرط ايلسه لر كه مصالح غرماني ابرا ايدوب ديندن اولان نصيبيله آنلر اوز رينه رجوع ايلمه بوصور تده صلح جائزدر

❦ كتاب الهبة ❦

(الهبة جائزة بالايجاب والقبول ويتم بالقبض) ودخى هبه ايجاب وقبول ايله جائزه در وقبض ايله تمام اولور (وان قبض الموهوب له في مجلس العقد بغير امر الواهب جاز) اكر موهوب له عقد مجلسنده واهبك امرى اوليه رقى هبه اولنان نسنه ي قبض ايلسه جائز اولور (وان قبض بعد الافتراق لم يجز الا ان يأذن الواهب في القبض) اكر مجلسدن مفارقتدن صكره قبض ايلسه جائز اولماز مكر واهب قبضه رخصت ويره (وتنقذ الهبة بقوله وهبت ونحلت واعطيت واطعمتك هذا الطعام وجعلت هذا الثوب لك واعمرتك هذا الشيء) ودخى واهبك ذكر اولنان الفاظى ديميله هبه منعقد اولور (وحملتك على هذه الدابة اذ انوى بالحمل الهبة) واهبك حملتك على هذه الدابة ديميله دخى هبه منعقد اولور حل ايله هبه يه نيت ايلديكى وقتنده (ولا يجوز الهبة فيما يقسم الا محوزا مفرغا بميزا) تقسيم قبول ايدر نسنده آرمدجه وممتاز اولمدجه هبه جائز اولماز (وهبة المشاع فيما لا يقسم جائزة) ودخى تقسيم قبول ايتيوب مشترك اولان نسنه ي هبه جائزه در (ومن وهب شقصا مشاعا فالهبة فاسدة فان قسمه فسلمه جاز) بر كيمسه مشاع اولان بر قطعه ي هبه ايلسه هبه فاسده در اكر تقسيم ايدوب تسليم ايلسه جائزدر (ولو وهب دقيقا في حنطة او دهنًا في سمس فالهبة فاسدة فان طحن وسلم لم يجز) اكر حنطه ده اولان دقيقى يا خود صوسام دانه سنده اولان دهنى هبه ايلسه هبه فاسده در پس حنطه ي او كودوب تسليم ايلسه جائز اولماز (وان كانت العين في يد الموهوب له ملكها بالهبة وان لم يجدد فيها قبضا) اكر عين موهوب لهك يدنده اولسه هبه ايله اول عينه مالك اولور هر چن

اول عینده قبضی تجدید ایتمزایسه ده (واذا وهب الاب لابنه الصغير ما لهما الا بن
 بالعقد) وقتا که اب صغیر اولان ابنی ایچون بر نسنه هبه ایلسه ابن عقد سبیلله اول
 نسنه یه مالک اولور (وان وهب له اجنبی هبة تتم بقبض الاب) اگر ابن صغیر
 ایچون اجنبیدن بر کیمسه هبه ایلسه انک قبضیله هبه تمام اولور (وان وهبت للیتیم
 هبة فقبضها ولیه له جاز) اگر بر یتیم ایچون هبه اولنوب ولیسی یتیم ایچون هبه یی
 قبض ایلسه جائز در (وان کان فی حجر امه فقبضها له جائز) اگر اول یتیم
 والده سنک یاننده اولسه والده سنک یتیم ایچون قبضی جائز در (وکذلك ان کان
 فی حجر اجنبی یربیه فقبضها له جاز) اگر یتیم بر تربیه ایدن اجنبینک یاننده
 اولوب اول اجنبی یتیم ایچون هبه یی قبض ایلسه جائز اولور (وان قبض
 الصبی الهبة بنفسه جاز) اگر صبی کند یسی هبه یی قبض ایلسه جائز اولور
 (واذا وهب انسان من واحد دارا جاز) وقتا که ایکی کیمسه بر آدمه بردار
 هبه ایلسه لر جائز اولور (وان وهب واحد من اثنين لم یصح عندابی حنیفة رح
 وقالایصح) اگر بر کیمسه ایکی آدمه بر نسنه هبه ایلسه امام اعظم رحمه الله
 عندنده صحیح اولماز امامین بیوردیلر که هبه صحیح اولور (ومن وهب
 لاجنبی هبة فله الرجوع فیها الا ان یعوضه عنها او تزيد زیادة متصلة او يموت
 احد المتعاقدين او یخرج الهبة من ملک الموهوب له) بر کیمسه بر اجنبی یه
 بر نسنه هبه ایلسه اول کیمسه ایچون هبه یه رجوع اولیجدر مکر اول
 اجنبی هبه دن عوض ویره یاخود هبه اولنان نسنه زیاده متصلة اوله یاخود
 متعاقدینک بری فوت اوله یاخود هبه موهوب لهک ملکندن اخراج
 اولنه بوصور تلرده هبه یه رجوع اولماز (وان وهبه هبة لذی رحم محرم منه
 فلا رجوع فیها وكذلك اذا وهب احد الزوجین لصاحبه) بر کیمسه نفسنک
 ذی رحم محرمی اولان کیمسه یه هبه ایلسه هبه یه رجوع ایتیمه قادر اولماز
 وقتا که زوجینک بری آخره هبه ایلسه ینه رجوع اولماز (واذا قال
 الموهوب له للواهب خذ هذا عوضا من هبتک او بدلا عنها او فی مقابلتها فقبض
 الواهب سقط الرجوع) وقتا که موهوب له واهبه دیسه که شونسنه یی هبه دن
 عوض اوله رق اخذایت یاخود هبه دن بدل اوله رق اخذایت یاخود هبه
 مقابله سنده اخذایت پس واهب اول نسنه یی قبض ایلسه رجوع ساقط

اولور (وان عوضه اجنبي عن الموهوب له متبرعا فقبض الواهب العوض سقط الرجوع) اكبر بر اجنبي موهوب لهدنطاولاي تبرعا واهبه عوضى ويروب اولدخى عوضى قبض ايلسه رجوع ساقط اولور (واذا استحق نصف الهبة رجع بنصف العوض) ودخى هبه نك نصفى مستحق چيقلاندينى صورتده عوضك نصفه موهوب له رجوع ايدر (وان استحق نصف العوض لم يرجع بنصف الهبة الا ان يردده ماتبع من العوض ثم يرجع) اكر عوضك نصفى مستحق اولسه واهب هبه نك نصفه رجوع ايده من مكر عوضدن باقى قلانى موهوب له رد ايليه بعده رجوع ايدر (ولا يصح الرجوع الا بتراضيهما او بحكم الحاكم) ودخى هبه دن رجوع صحيح اولمازمكر واهب وموهوب لهك رضاليله ياخود قاضينك حكميله اوله (واذا تلف الدين الموهوبة واستحقها مستحق فضمن الموهوب له لم يرجع على الواهب بشئ) وقتا كه موهوبه اولان عين تلف اولوب واكا بر مستحق مستحق اولسه پس موهوب له ضامن اولسه واهب اوزرينه بر نسنه ايله رجوع ايليه من (واذا وهب بشرط العوض اعتبر التقابض فى العوضين واذا تقابض صح العقد وصار فى حكم البيع يرد بالعيب وخيار الرؤية وتجب فيه الشفعة) وقتا كه عوض شرطيله واهب هبه ايله ايكي عوضده قبض اعتبار اولنور وقتا كه ايكيسيده تقابض ايلسه عقد صحيح اولور بومثللو هبه بيع حكمنده در عيب ايله وخيار رؤيت ايله رد ايدر وانه شفعه دخى واجب اولور (والعمرى جائزة للمعمر له فى حال حيوته ولورثته بعد موته) ودخى عمرى جائزدر معمر له ايچون حال حياتنده وموتند نصكره ورثه سى ايچون دخى جائزدر مثلا زيد عمروه ديسه كه شودارى سنك عمرك اولدقده سكا هبه ايلدم عمرى ثابت اولور (والرقبى باطلة عند ابى حنيفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو يوسف جائزة) ودخى رقبى يعنى شودارده فوت اولانه قدر سا كن اولهيم آند نصكره سكا هبه ايتدم دينسه امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندنده باطله در امام ابى يوسف رح بيورديكه جائزدر (ومن وهب جارية الاحملها صحت الهبة وبطل الاستثناء) بر كيمسه بر جاريه يي هبه ايدوب حملنى هبه ايلمسه هبه صحيح اولوب واستثنا باطل اولور (والصدقة كالهبة لا تصح الا بالقبض

ودخى رقبى نك
صورتى اولدر كه زيد
عمروه ديسه كه شو
دارده سا كن اول
تا كه فوت اولانه قدر
اكر بن سندن اول
فوت اولدم ايسه دار
سنك اولسون واكر
سن بندن اول فوت
اولدك ايسه دار رد
اولونسون سته

صدقه هبه مثلا و قبض بولند چي صحيح اولماز (ولا يجوز في مشاع يحتمل القسمة)
 قسمته احتمالي اولان مشاعده صدقه جائز اولماز (واذا تصدق على فقير بن بشي
 جائز) بر كيمسه ايكي فقير اوزرينه بر نسنه تصدق ايلسه جائز اولور (ولا يصح
 الرجوع في الصدقة بعد القبض) قبضه نضكره صدقه ده رجوع صحيح اولماز
 (ومن نذر ان يتصدق بماله تصدق بجنس ما يجب فيه الزكوة) بر كيمسه مالنن تصدق
 ايتمكي نذر ايلسه زكات واجب اولان نسنه نك جنسنن تصدق واجب اولور
 (وان نذر ان يتصدق بملكه لزمه ان يتصدق بالجميع ويقال له امسك منه ما تنفقه
 على نفسك وعيالك الى ان تكتسب مالا فاذا اكتسبت مالا تصدق بمثل
 ما انفقت والله اعلم) اكر بر كيمسه نذر ايلسه كه ملكنن تصدق ايليه اول كيمسه يه
 ملكنك جميعنن تصدق لازم اولور و اول كيمسه يه دينلور كه نفسك وعيالك
 اوزرينه انفاق ايايه جك مقداري مالنن امساك ايت ديكر مال كسب ايليه نه دك
 نه زمانكه مال كسب ايدر ايسه نك انفاق ايلديكك مثلنن تصدق ايله

❦ كتاب الوقف ❦

(لا يزول ملك الواقف عن الوقف عند ابي حنيفة رحمه الله الا ان يحكم به الحاكم
 او يعلقه بموته فيقول اذا مات فقد وقفت داري على كذا) واقفك وقفدن
 ملكي زائل اولماز امام اعظم رحمه الله عندنده مكر و قفيله حاكم حكم ايليه
 ياخود وقفي موته تعلق ايدوب فوت اولور سه داريمي شو شرط اوزرينه
 وقف ايلدم ديه بوصورنده واقفك وقفدن ملكي زائل اولور (وقال
 ابو يوسف رحمه الله يزول ملكه بمجرد القول) امام ابي يوسف بيورديلر كه
 مجرد قول ايله ملكيت زائل اولور (وقال محمد رحمه الله لا يزول ملكه حتى
 يجعل للوقف وليا ويسلم اليه) ودخى امام محمد رحمه الله بيورديكه ملكيت زائل
 اولماز تا كه وقف ايجون بر متولى نصب ايدوب اكا نساييم ايلمدجكه (واذا صح
 الوقف على اختلافهم خرج من ملك الواقف ولم يدخل في ملك الموقوف عليه)
 وقتا كه وقف مجتهدلرك اختلافن اوزرينه صحيح اولدقده واقفك ملكندن
 خروج ايدر و موقوف عليهك ملكنه داخل اولماز (ووقف المشاع جائز عند
 ابي يوسف رحمه الله وقال محمد رحمه الله لا يجوز) امام ابي يوسف عندنده مشاعي
 وقف جائز در امام محمد رحمه الله بيورديكه جائز اولماز (ولا يتم الوقف عند

ابی حنیفه و محمد رحمه الله حتی یجعل آخره بجهة لا تنقطع ابدا) و دخی امام اعظم
 و امام محمد رحمه الله عند لرنده وقف تمام اولماز تا که وقفك آخرین بر جهته
 قیالانه ذلك که اول جهت ابدی منقطع اولیه (وقال ابو یوسف رحمه الله اذا سمی فی
 جهة تنقطع جاز و صار بعدها للفقراء و ان لم یسمهم) و دخی امام ابی یوسف رحمه الله
 بیور دیکه وقفده منقطع اولور بر جهت تسمیه اولندی و قنده وقف جائز اولور
 و اول جهت نصکرة وقف فقرا ایچون اولور هر چن فقر اذکر اولماز ایسه ده
 (و یصح وقف العقار) و دخی عقاری وقف ایتک صحیح اولور (و لا یصح وقف
 ما ینقل و یحول) انقلاب و تحول قبول ایدن نسبه نی وقف ایتک صحیح اولماز (وقال
 ابو یوسف اذا وقف ضیعة ببقرها و اکر تها و هم عبیده جاز) امام ابو یوسف
 بیور دیلر که وقتا که واقف بر چفتلکی بقر یله و خدمتکار لری ایله حالبو که
 اول خدمتکار لر واقفك کوله لریدر وقف ایلسه وقف جائز اولور (وقال محمد
 یجوز حبس الکراغ و السلاح فاذا صح الوقف لم یجز بیعه و لا تملیکه الا ان یکون
 مشاعا عند ابی یوسف رحمه الله فطلب الشریک القسمة فتصح مقاسمة)
 و دخی امام محمد رحمه الله بیور دیلر که ایلقی اولان آتلی و سلاحی وقف
 ایتک جائز اولور پس وقف صحیح اولدی و قنده انی بیع و تملیک ایتک
 جائز اولماز مکر مشترک اوله امام ابی یوسف رحمه الله عندنده شریک
 قسمتی طلب ایلدی و قنده مقاسمه صحیح اولور (وقال محمد رحمه الله
 لا یجوز) امام محمد رحمه الله بیور دیکه مشاعی وقف جائز اولماز (و الواجب
 ان یبدأ من ارتفاع الوقف بعمارة شرط ذلك الوقف او لم یشرط) و دخی
 واجب اولان اوله وقفك ارتفاعندن و قی تعمیر ایله بدأ اولنقدر واقف
 تعمیری شرط ایلسون یا خود ایلمسون (فان وقف دارا علی سکنی ولد
 فالعمارة علی من له السکنی فان امتنع من ذلك او کان فقیرا آجرها الحاکم
 و عمرها باجر تها فاذا عمرها ردها الی من له السکنی) اکر واقف برداری
 کندی ولدی اولدارده ساکن اولق شرطی اوزرینه وقف ایلسه اولداری
 تعمیر ایتک دارده ساکن اولانک اوزرینه در اکر من له السکنی تعمیردن
 امتناع ایدوب یا خود فقیر اولور ایسه حاکم اولداری ایجار ایدوب بدل
 ایجار ایله تعمیر ایدر وقتا که حاکم داری تعمیر ایلدی اولدارک سکناسی کیمه

مخصوص ايسه اكاردايدر (ومانهدم من بناء الوقف وآلاته صرفه الحاکم
 في عمارته ان احتاج وان استغنى عنه امسكه حتى يحتاج الى عمارته فيصرفه فيها)
 ودخى وقفك بناسندن وآنلرندن منهدم اولان نسنه بي يعنى وقفك نقضى حاکم
 وقفك تعميرينه صرف ايدر اكر وقف محتاج ايسه واکر وقف اول نقضدن
 مستغنى ايسه حاکم انى امساک ايدر وقف عمارته محتاج اولانه دك بس انى عمارته
 صرف ايدر (ولايجوز ان يقسمه بين مستحق الوقف) ودخى اول نقضى وقفه
 مستحق اولان کيمسه لر بيننده تقسيم جائز اولماز (واذا جعل الواقف غلته
 لنفسه او جعل الو لاية اليه جاز عند ابى يوسف رحمه الله) وقتاکه واقف وقفك
 غلته سنى نفسى ايجون قيله ياخود متولى اولمى کندوسنه قيلسه امام ابى يوسف
 رحمه الله عندنده جائز اولور (واذا بنى مسجدا لم يزل ملكه عنه حتى يفرزه
 بطريقه وياذن للناس بالصلوة فيه) وقتاکه واقف برمسجد بنا ايده ملكى
 اندن زائل اولماز تا که اول مسجدى طريقه بيله افرارز يعنى ملکندن
 اخراج واول مسجدده ناس ايجون نمازه اذن ويرمدکجه (فاذا صلى فيه
 واحد زال ملكه عنه عند ابى حنيفة رحمه الله) اول مسجدده برکيمسه نماز
 قيلدنى وقتده امام اعظم رحمه الله عندنده اندن ملکيت زائل اولور
 (وقال ابو يوسف رحمه الله يزول ملكه عنه بقوله جعات مسجدا) ودخى
 امام ابى يوسف رحمه الله بيوردیکه مسجد قيلدم ديمکله ملکيت زائل اولور
 (ومن بنى سقاية للمسلمين او خانا ليسكنه بنوا السبيل او رباطا او جعل
 ارضه مقبرة لم يزل ملكه عند ابى حنيفة رحمه الله حتى يحکم به الحاکم) برکيمسه
 مسلمين ايجون بر موصلق بنا ايلسه ياخود يوجلير ساکن اولمى ايجون برخان
 بنا ايلسه ياخود کروان سراى بنا ايلسه ياخود ارضى مقبره قيلسه امام اعظم
 رحمه الله عندنده ملکيت زائل اولماز حاکم حکم ايلمدکجه (وقال ابو يوسف
 رحمه الله يزول ملكه بالقول) امام ابى يوسف رحمه الله بيوردیکه قول ايله
 ملکيت زائل اولور (وقال محمد رحمه الله اذا استسقى الناس من السقاية
 وسكنوا الخان والرباط ودفنوا فى المقبرة زال ملكه عنه) ودخى امام محمد
 رحمه الله بيورديلر که وقتاکه ناس سقايدن استسقا ايدملر و خان ورباطده
 ساکن اولملر ومقبره يه دفن ايدملر ملکيت بوذکر اولنلر دن زائل اولور

کتاب الغصب

ودخی غصب اصطلاح فقها ده بر کیمسه نك مالنی رضاسی اولیه رق جبرا اخذ
ایتمکه دیر لر (ومن غصب شیئا مما له مثل فهلك فی یدہ فعليه ضمان مثله وان كان
مما لا مثل له فعليه قيمته) بر کیمسه مثلی بولان نسنه نی غصب ایدوب یدنده هلاک
اولسه پس غاصب اوزرینه اول نسنه نك ضمانی لازم کلور اکر غصب اولان نسنه
مثلی اولیان نسنه لر دن اولدینی وقتده غاصب اوزرینه قیمتی لازم کلور (وعلى
الغاصب رد العين المغصوبة فان ادعى هلاكها حبسه الحاكم حتى يعلم انه لو كانت
باقية فی یدہ اظهرها تم قضی علیه ببدلها) مغصوبه نك عیننی رد ایتمک غاصب
اوزرینه لازم اولور اکر غاصب مغصوبه نك هلاک کنی ادعا ایلسه حاکم اتی حبس
ایدز تا که معلوم اولانه قدر که اکر مغصوبه غاصبک یدنده اولایدی اظهار ایدر
ایدی بعده غاصب اوزرینه غصب ایلدیکی نسنه نك بدلیله حکم ایدر (والغصب
فیما ينقل ويحول) حالبو که غصب منقول و محول اولان نسنه ده در (واذا غصب
عقارا فهلك فی یدہ لم يضمنه عندهما وقال محمد رحمه الله يضمنه) پس غاصب
بر عقاری غصب ایدوب یدنده هلاک اولسه امامین رحمهما الله غندنده ضمان
لازم اولماز امام محمد رحمه الله بیوردیکه ضمان لازم اولور (وما نقص منه
بفعله او سکناه ضمنه فی قولهم جميعها) غاصبک فعلی یا خود سکناسی سببیه
عقار دن نقصان اولان نسنه نی جمیع ائمه نك قولنده ضمان لازم اولور
(واذا هلك المغصوب فی ید الغاصب بفعله او بغير فعله فعليه ضمان) وقتا که مغصوب
غاصبک یدنده غاصبک فعلی سببیه یا خود فعلی اولیه رق هلاک اولسه بو صورتده
انک اوزرینه ضمان لازم کلور (وان نقص فی یدہ فعليه ضمان النقصان)
اکر غاصبک یدنده مغصوب نقصان اولسه انک اوزرینه نقصانی ضمان لازم
کلور (ومن ذبح شاة غيره فماله بالخيار ان شاء ضمنه بقيمتها وسلمها اليه
وان شاء ضمن النقصان) بر کیمسه غیری کیمسه نك غنمی ذبح ایلسه اول
غنمک مالکی مخیر در دیلر سه شاتک قیمتی تضمین ایتدیروب اوشاتی ذابحه
تسایم ایلر و دیلر سه نقصانی تضمین ایتدیرر (ومن خرق ثوب غيره خرقا
يسيرا ضمن نقصانه وان خرق خرقا كبيرا يبطل عامة منفعته فلما لکه ان يضمنه
جميع قيمته) بر کیمسه غیرک ثوبنی خرق یسیر ایلر خرق ایلسه ثوبک نقصانی

ضمان لازم اولور اكر اول ثوبك عامه منفعتی ابطال ايدر خرق كبراييله خرق ايلسه پس اول ثوبك مالكي ايجون ثوبك جميع قيمتی تضمین ایتك اوليجيدر (واذا تغيرت العين المنصوبة بفعل الغاصب حتى زال اسمها وعظم منافعتها زال ملك المالك عنها وملكها الغاصب وضمن قيمتها ولم يحل الانتفاع بها حتى يؤدي بدلها) وقتا كه منصوبه غاصبك فعليله تغير ايدوب تا كه منصوبه نك اسمی زائل اولوب ومنفعتی زائل اولسه مالكك اندن ملكی زائل اولوب وغاصب اكا مالك اولور ومنصوبه نك قيمتی دخی ضامن اولور واول منصوبه ايله انتفاع حلال اولماز تا كه بدلی ادا ايليه نه دك (وهذا كمن غصب شاة فذبحها وشواها او طبخها او حنطه فطبخها او سحدا فاتخذ سيفاً او صفراً فاتخذه آنية) مذكور ك تمثیلی بر كيمسه منلوكه بر شاة غصب ايدوب بوغاز لاسه وانی بریان ايدوب ياخود يشور سه ياخود حنطه غصب ايدوب انی اون ايلسه ياخود حديدی غصب ايدوب سيف اتخاذا ايلسه ياخود تونج غصب ايدوب چناق اتخاذا ايلسه يو صورتلرده منصوبه تغير ایتش اولدی مالكك مالكي اندن زائل اولور (وان غصب فضة او ذهباً فضر بها دراهم او دنانير لم يزل ملك مالكها عنها عنداني خنيفة رحمه الله) اكر فضه ياخود ذهب غصب ايدوب انی دراهم ياخود دنانير دو كدير سه امام اعظم رح عندنده مالكك ملكی زائل اولماز (ومن غصب ساجة فبني عليها زال ملك مالكها ولزم الغاصب قيمتها) بر كيمسه بر حطب غصب ايدوب انك اوزرنده بنا ايلسه مالكك ملكيتی زائل اولوب غاصبه اول حطبك قيمتی لازم كلور (ومن غصب ارضا فغرس فيها اوبني قيل له اقلع البناء وردھا فان كانت الارض تنقص بقلع ذلك فللمالك ان يضمن له قيمة الغرس والبناء مقلوعاً فيكون له) بر كيمسه بر ارضی غصب ايدوب انده اغاج ديكسه ياخود اول ارض اوزرنده بنا ايلسه غاصبه دينلور كه بنایي و غرس قوپاروب ارضی رد ايله اكر ارضه بنایي ياخود غرس قوپارمق ايله نقصان طاری اولور ايسه مالك ايجون قوپارمش اوله رق بنا و غرسك قيمتی غاصب ايجون ضامن اولمق او ايجيدر بو صورتده بنا و غرس مالك ايجون اولور (ومن غصب ثوباً فغصبه احمر او سويقاً فلتة بسمن فصاحبه بالخيار ان شاء ضمن قيمة ثوب ابيض ومثل السويق وسلمهما للغاصب وان شاء

اخذها وغرمه مازاد الصبغ والسمن) بر كيمسه ثوبى غصب ايدوب بوياسه
ياخود سويق غصب ايدوب اكاياغ قارشديرسه مذكورك صاحبي مخيردر
ديلرسه ابيض اوله رق ثوبك قيمتى وسويقتك مثلنى تضمين و آنلرى غاصبه تسليم
ايدروا كر ديلرسه آنلرى اخذايدوب غاصبه بوياسه وياغك زياده ايلديكى نسنه يي
بورجلو اولور (ومن غصب عينا فغيبها وضمنه المالك قيمتها ملكها الغاصب والقول
في القيمة قول الغاصب مع يمينه الا ان يقيم المالك بينة باكثر من ذلك) بر كيمسه
بر نسنه يي غصب ايدوب آنى غائب ايلسه و مالك اول عينك قيمتى غاصبه تضمين
ايلسه غاصب اول عينه مالك اولور و قيمته غاصبك قولى مسموع اولور يمينيله بيله
مكر كه غاصبك ديد يكدن اكثر اوزرينه بينه اقامه ايليه بوصور تده غاصبك
قولنه اعتبار اول نماز (ان ظهرت العين وقيمتها اكثر من ذلك وقد ضمنها بقول المالك
او بينة اقامها او بنكول الغاصب عن اليمين فلا خيار للمالك) اكر غائب اولان
مغصوبه ظاهر اولوب قيمتى اكثر اولسه حالبو كه مال كك قولى ايله ياخود بينه اقامه
ايله ياخود غاصبك يميندن تكويليله غاصب قيمتى ضامن اولمش ايدى بوصور تده
مالك ايچون مخيرك اولمدي (وان كان ضمنه بقول الغاصب مع يمينه فالمالك
بالخيار ان شاء امضى الضمان وان شاء اخذ العين ورد العوض) صورت
سابقه ده اكر مالك غاصبك قوليله تضمين ايتمش اولديسه مالك مخيردر
ديلرسه ضمان اوزرينه سبقت ايدروا كر ديلرسه عيني اخذايدوب وعوضي
غاصبه رد ايدر (وولد المغصوبة ونماؤها وثمرتها البستان المغصوب امانة
في يد الغاصب ان هلك فلا ضمان عليه الا ان يتعدى فيها او يطلبها مال كها
فيمينعها اياه) ودخى مغصوبه نك ولدى ونماسى ومغصوب اولان بستانك
ميوه سى غاصبك يدنده امانتدر اكر هلاك اولورسه غاصب اوزرينه ضمان
لازم اولماز مكر اول امانتده تعدى ايده ياخود مذكور اتى مال كى مطالبه
ايدوب غاصب آنلرى مال كندن منع ايليه بوصور تده ينه ضمان لازم اولور
(وما نقصت الجارية بالولد في ضمان الغاصب) ودخى ولد سبيله جاريه دن
نقصان اولان نسنه غاصبك ضماننه داخلدر (وان كان في قيمة الولد وفاء به
جبر للنقصان بالولد وسقط ضمانه عن الغاصب) اكر ولدك قيمته ده نقصانه
وفا اولور ايسه ولد ايله نقصان جبيره اولنور ونقصانى ضمان غاصبدن ساقط

اولور (ولا یضمن الغاصب منافع ما غصبه الا ان ینقص باستعماله فیغرم النقصان) ودخی غاصب غصب ایلدیکی نسنه نك منافعی ضامن اولماز مکر استعمال سببیه غصب ایلدیکی نسنه نقصان اوله پس نقصانی بورجلو اولور (واذا استهلك المسلم خمر ذمی او خنزیره ضمن قیمتها) وقتا که مسلم ذمینک خمرینی یا خود خنزیرینی هلاک ایده آنلرک قیمتتی ضمان لازم اولور (واذا استهلكهما علی المسلم المسلم لم یضمن والله اعلم) وقتا که مسلعلک علیهنه بر مسلم خمری یا خود خنزیری هلاک ایلسه ضمان لازم اولماز مسلم حقنده انلر مال اولمدیغندن

کتاب الودیعه

بوند نصکره ذکر اولسان امانته دائر مسائل بیاننده در (الودیعه امانه فی ید المودع فان هلك لم یضمنها) ودیعه مودعک یدنده امانتدر اگر هلاک اولسه آنی ضامن اولماز (وللمودع ان یحفظها بنفسه ومن فی عیاله وان حفظها بغيرهم او اودعها ضمن الا ان یقع فی داره حریق فسلمها الی جاره او یكون فی سفینه فخاف الغرق فنقلها الی سفینه اخرى لم یضمن) ودخی مودع ایچون اولیجیدرکه اول ودیعه بی نفسی حفظ ایلیه اگر نفقه سی اوزرینه واجب اولیان کیمسه لره ودیعه بی حفظ ایتدیرسه یا خود اول ودیعه بی بر آخر کیمسه یه امانت ویرسه ضمان لازم اولور لکن مودعک دارنده آتش واقع اولوب قومشوسنه ودیعه بی تسلیم ایلسه یا خود مودع برسفینه ده اولوب غرقندن خوف ایدوب آخر سفینه یه ودیعه بی نقل ایلسه ضمان لازم اولماز (وان خلطها المودع بماله حتی لا یتیمز ضمن) اگر مودع ودیعه بی کندی مالنه خلط ایدوب تا که ودیعه تمیز ایلسه یه مودع ضامن اولور (فان طلبها صاحبها فحبسها عنه وهو یقدر علی تسلیمها ضمنها) اگر ودیعه نك صاحبی ودیعه بی طلب ایدوب مودع ودیعه بی آندن حبس ایلسه حالبوکه تسلیم ایتک اوزرینه قادر در بو صورتده ضمان لازم اولور (وان اختلط بماله من غیر فعل فهو شریک لصاحبها) اگر ودیعه مودعک مالنه بر کیمسه نك فعلی اولیه رق مختلط اولسه بو صورتده مودع ودیعه نك صاحبنه شریکدر (وان انفق المودع بعضها ثم رد مثله فخلطه بالباقی ضمن الجميع) اگر مودع ودیعه نك بعضیسنی

انفاق ایدوب بعده انك مثلنی رد ایدوب باقی قلائنه خلط ایلسه کافه سنی ضامن
اولور (و اذا تعدی المودع فی الودیعة فان كانت دابة فربكها او ثوبا فلبسه
او عبدا فاستخدمه او اودعها عند غيره ثم زال التعدی فردھا الى یدہ زال
الضمان) وقتا که مودع و دیعه ده تعدی ایدوب پس و دیعه دابه اولوب ا کا
را کب اولسه یا خود ثوب اولوب آنی کیسه یا خود عبد اولوب خدمتده
استعمال ایلسه یا خود غیرك عندنده و دیعه قیلسه بعده تعدی زائل اولوب
و دیعه بی صاحبك یدینه رد ایلسه ضمان زائل اولور (فان طلبها صاحبها فجحدھا
ایاه ضمنھا فان عاد الى الاعتراف لم یبرأ عن الضمان) ا کر و دیعه نك صاحبی
و دیعه بی طلب ایدوب و مودع اندن انكار ایلسه و دیعه بی ضامن اولور ا کر
اقراره عودت ایلسه ضماندن بری اولماز (و للمودع ان یسافر بالودیعة وان كان لها
حمل ومؤنة) مودع ایچون و دیعه ایله مسافرت ایتك اولیچیدر هر قچن حمل
و زحمت اولد یسه ده (و اذا اودع رجلا ن عند رجل و دیعة ثم حضر احدها
فیطلب نصیبه منها لم یدفع الیه شیئا حتی یحضر الآخر عند ابی حنیفة رحمه الله
وقال یدفع نصیبه) وقتا که ایکی رجل بر رجلك عندنده بر و دیعه ایداع ایدله
بعده ایکی رجلك بری حاضر اولوب و دیعه دن نصیبی طلب ایلسه مودع اولان
رجل ا کا بر نسنه دفع ایلمز تا که دیگر رجل حاضر اولانه دك امام اعظم رحمه الله
عندنده بویلجه در امامین رحمه الله تعالی بیوردیلر که و دیعه دن نصیبی مودع
اول رجله دفع ایدر (وان اودع رجل عند رجلین شیئا مما یقسم لم یجز ان یدفعه
احدهما الى الآخر ولكنهما یقسمانه فیحفظ کل واحد منهما نصفه وان كان مما
لا یقسم جاز ان یحفظه احدهما باذن الآخر) ا کر بر رجل ایکی رجل عندنده
بر نسنه امانت قیلسه حالبوکه اول نسنه ده تقسیم قبول ایدن نسنه لردندر
جائز اولماز که اول ایکی رجلك بری آخړه اول نسنه بی دفع ایده لکن
انلر اول نسنه بی تقسیم ایدوب پس انلردن هر بر لر ی اول نسنه نك نصفی
حفظ ایدر و ا کر اول نسنه تقسیم قبول ایتیمان نسنه لردن اولد یسه ایکی
رجلك بری آخرك اذنیله اول نسنه بی حفظ ایتك جائز اولور (وان قال
صاحب الودیعة لا تدفع الى زوجتك وسلمھا الیھا لم یضمن) ا کر صاحب
و دیعه مودعه دیسه که و دیعه بی زوجه که دفع ایتمه حالبوکه مودع زوجه سنه

تسليم ايلسه ضمان لازم اولماز (وان قال له احفظها في هذه البيت لحفظها في بيت آخر من الدار لم يضمن وان حفظ في دار اخرى ضمن والله اعلم) اكر وديعه صاحبي مودعه ديسه كه وديعه بي شوي بيته حفظ ايت پس مودع داردن آخر بيته وديعه بي حفظ ايلسه ضامن اولمازوا كراخر دارده حفظ ايدرسه ضامن اولور

❦ كتاب العارية ❦

(العارية جائزة وهي تملك المنافع بغير عوض) عارية جائزة در اصطلاح فقهاء بلا عوض منافعي تملكه اطلاق اولور (وتصح بقوله اعرتك واطعمتك هذه الارض ومنحتك هذا الثوب وحملتك على هذه الدابة اذا لم يرد به الهبة واخدمتك هذا العبد وداري لك سكني وداري لك عمري سكني) ودخی عاریه ذکر اولنان الفاظ ایله صحیح اولور (وللمعير ان يرجع في العارية متى شاء) ودخی معیر ایچون دیله دیکی وقتده عاریه به رجوع ایتمك اولیجیدر (والعارية امانة في يد المستعير ان هلك بغير التعدي لم يضمن المستعير) عاریه مستعیرك یدنده امانتدرا كر بلا تعدی هلاك اولورسه ضمان لازم اولماز (وليس للمستعير ان يوجر ما استعاره فان آجره هلك ضمن وله ان يعيره اذا كان المستعار ممالا يختلف باختلاف المستعمل) مستعیر ایچون استعاره ایلدیکی نسنه بی ایجار ایتمك اولمدی ومستعیر ایچون مستعملك اختلافیله مختلف اولیان عاریه بی اعاره ایتمك اولیجیدر (وعارية الدراهم والدنانير والمكيل والموزون قرض) دراهم ودنانیر ومکیل وموزون اولانلری عاریه قرضدر (واذا استعار ارضا ليبنى فيها او يغرس عليها جاز فللمعير ان يرجع فيها متى شاء ويكلفه قلع البناء والغرس) وقتا كه بر ارضی آنده بنا ایتمك ایچون یاخود اغاج دیکمك ایچون استعاره ایلسه جائز اولور پس معیر ایچون عاریه به دیله دیکی زمانده رجوع ایتمك اولیجیدر ومعیر مستعیره بنا وغرسك قاعنی تكلیف ایدر (وان لم يكن وقت العارية فلا ضمان عليه وان كان وقت العارية فرجع قبل الوقت ضمن المعير ما نقص البناء والغرس بالقلع) صورت سابقده معیر عاریه نك وقتی تعیین ایلمدی ايسه انك اوزرینه ضمان لازم اولماز واكر عاریه نك وقتی تعیین ایدوب وقتدن اول عاریه به رجوع ایدر ايسه معیر مستعیر ایچون قلع سیبيله غروس وبنانك نقصانی ضامن اولور (واجرة

رد العين المستأجرة على الموجر (استيجار اولنان عینی رد ایتنک اجرتی
موجر اوزرینه لازم اولور) (واجرة رد العارية على المستعير) عاریه یی
رد ایتنک اجرتی مستعیر اوزرینه لازمدر) (واجرة رد العين المقصوبة
على الغاصب) مقصوبه اولان عینی رد ایتنک اجرتی غاصب اوزرینه لازم کلور
(واذا استعار دابة فردها الى اصطلب المالك لم يضمن) وقتا که بردابه استعاره
ایدوب آتی مالکنک آخورینه رد ایلسه هلاک اولدینی صورته ضمان لازم
اولماز (واذا استعار عينا فردها الى دار المالك ولم يسلمها اليه لم يضمن) وقتا که بر عینی
استعاره ایدوب و آتی مالکک دارینه رد ایدوب کاتسلیم ایلسمه ضمان لازم اولماز
(وان رد الوديعة الى دار المالك لم يسلمها اليه ضمن والله اعلم) اکر ودیعه یی
مالکک دارینه رد ایدوب و آتی مالکک تسلیم ایتسمه ضمان لازم اولور

کتاب اللقيط

(اللقيط حر ونفقته من بيت المال) جامع شریفلرک قبولرینه بر اقلیلان
چو جق حر در ونفقته سی بیت المالدن لازم کلور (وان التقطه رجل لم يكن
لغيره ان يأخذه من يده) اکر لقیطی بر رجل بولوب قالدیرسه انک یدندن
لقیطی اخذ ایتک غیر کیمسه ایچون اولمدی (وان ادعاه مدع انه ابنه
فالقول قوله) اکر اول لقیطی بر مدعی ادعا ایلسه که ابخی در قول انک
قولیدر یمینله بیله (فان ادعا اثنان فوصف احدهما علامة في جسده
فهو اولی به) اکر ایکی کیمسه لقیطی دعوی ایدوب انلرک بری لقیطک
جسدنده بر علامت وصف ایلسمه علامتی وصف ایللیان کیمسه لقیطه
دیگر کیمسه دن اولی در (واذا وجد اللقيط في مصر من امصار المسلمين
اوفي قرية من قراهم فادعى ذمی انه ابنه ثبت نسبه منه وكان مسلما)
وقتا که لقیط مسلمینک شهر لرندن بر شهر ده یا خود مسلمینک قریه لرندن
بر قریه ده بولنوب پس بر ذمی اول لقیط او غلیدرر دیهرک دعوی ایلسمه
ذمیدن نسب ثابت اولور و اول لقیط دخی مسلم اولور (ولو وجد في قرية
من قرى اهل الذمة او بیعة او کنیسه کان ذمیا) اکر لقیط اهل ذمتک
قریه لرندن بر قریه ده یا خود یهودیلرک معبد خانه سنده یا خود کلیساده
بولنسمه ذمی اولور (وان ادعى ان اللقيط عبده لم يقبل قوله وكان حرا)

اكر بر كيمسه لقيط كوله سيدر دهر ك ادعا ايلسه قولي قبول اولماز ولقيط
حر اولور (وان ادعي عبدانه ابنه ثبت نسبه منه وكان حرا) اكر بر عبد
لقيط او غلومدر دهر ك دعوى ايلسه سب اندن ثابت اولور واول
لقيط حر اولور (وان وجد مع اللقيط مال مشدود عليه فهو له) اكر لقيط
ايله بيله انك اوزرينه باغلو اوله رق مال بولنسه اول مال لقيط ايجوندر
(ولا يجوز تزويج الملتقط ولا تصرفه في مال اللقيط) ملتقط اولان كيمسه لقيط
تزوج ايتك جائز اولماز ولقيطك مالنده تصرفي دخي جائز اولماز (ويجوز
ان يقبض له الهبة ويسلمه في صناعة ويوجره والله اعلم) ودخي ملتقط لقيط ايجون
هبة بي قبض ايتك ولقيط صنعتي ويرمك و ايجار ايتك جائز اولور

❦ كتاب اللقطة ❦

(اللقطة امانة اذا شهد الملتقط انه يأخذها ليحفظها ويرد على مالكيها)
ودخي هر بولنان نسنه امانتدر وقتا كه ملتقط اشهاد ايلسه كه لقطه بي اخذ
ايدر حفظ ايجون وصاحبي اوزرينه رد ايتك ايجون (فان كانت اقل
من عشرة دراهم عرفها اياما) اكر لقطه اون درهمدن آزا ولورسه اوچ كون
اني تعريف ايدر يعني هر كسه بيلدير (وان كانت عشرة فصاعدا عرفها
شهر) اكر لقطه اون درهم واون درهمدن زياده اولور ايسه بر آي اني
تعريف ايدر (وان كانت مائة فصاعدا عرفها حولا) اكر لقطه يوز درهم
ويوز درهمدن زياده اولورسه بر سنه تماما تعريف ايدر (فان جاء صاحبها
والا تصدق بها) ذكر اولنديني مثللو تعريف اولندقدن صكره لقطه نك
صاحبي كلورسه نه كوزل اكر صاحبي كلز ايسه ملتقط لقطه بي تصدق ايدر
(وان جاء صاحبها بعدما تصدق فهو بالخيار ان شاء امضى الصدقة وان شاء
ضمن الملتقط) اكر لقطه نك صاحبي ملتقط لقطه بي تصدق ايله كدن صكره
كلسه خيتردر ديلورسه صدقه بي امضا ايدر يعني ملتقطك تصدق
ايله يكني قبول ايدر و اكر ديلورسه ملتقطه لقطه بي تضمين ايتدير (ويجوز
الاتقاط في الشاة والبقر والبعير) ودخي غنمده وبقرده ودوده التقاط جائز
اولور (وان انفق الملتقط عليها بغير اذن الحاكم فهو متبرع) اكر ملتقط
لقطه اوزرينه حاكمك اذني اوليه رق انفاق ايلسه تبرعدر (وان انفق بامر له كان

ذلك دينا على مالهما) اكر ملتقط حاكم امريله لقطه اوزرينه اتفاق ايلسه
 بو اتفاق مالكي اوزرينه دين اولور (واذارفع ذلك الى الحاكم نظر فيه فان كان
 للبهيمة منفعة آجرها وانفق عليها من اجرتها وان لم يكن لها منفعة وخاف ان تستغرق
 النفقة قيمتها باعها وامر بحفظ ثمنها وان كان الاصلح الاتفاق عليها اذن في ذلك وجعل
 النفقة دينا على صاحبها) اكر لقطه اوزرينه اتفاق حاكم طرفه رفع اولديني
 وقتده حاكم اكا نظرا يدريس بهيمة ايچون منفعت اولورسه حاكم بهيمه يي
 ايچارايدوب اجر تندن بهيمه اوزرينه اتفاق ايدرا اكر اول بهيمه ايچون منفعت
 اولمازايسه ونفقة سي قيمتي استغراق ايتمدن دخي خوف ايلسه بهيمه يي بيع ايدر
 و ثمنتي - فقط ايتمكه امر ايدر واكر بهيمه اوزرينه اتفاق ايتك اصلح اولورسه
 حاكم اتفاقه اذن ويرر ونفقة لقطه نك صاحبي اوزرينه دين قلنور) فان حضر
 مالهما فللملتقط ان يمنعها منه حتى يأخذ النفقة) اكر مالك حاضر اولسه پس
 ملتقط ايچون مال كدن لقطه يي منع ايتك اوليجيدر تا كه نفقه يي اخذايدنه دك
 ولقطة الحل والحرم سواء) ودخي حرم شريفك وحلك لقطه سي برابر در
 (واذاحضر الرجل فادعى ان اللقطة له لم يدفع اليه حتى تقيم البينة) وقتا كه
 رجل حاضر اولوب لقطه كندى ايچون اولديني ادعا ايلسه بينه اقامه ايلمدكه
 ملتقط لقطه يي اكادفع ايلمز) فان اعطى علامتها جاز للملتقط ان يدفعها
 اليه ولايجبر على ذلك في القضاء) اكر رجل لقطه نك علامتي بيان ايلسه
 ملتقط ايچون لقطه يي رجله دفع ايتك جائز اولور ولكن مجرد علامتي اعطا
 ايله دفع ايتك اوزرينه باب حكومتده جبر اولماز) ولايتصدق باللقطة
 على غني) ملتقط لقطه يي غني اوزرينه تصدق ايلمز (وان كان الملتقط غنيا
 لم يجز له ان ينتفع بها وان كان فقيرا لا بأس بان ينتفع بها) اكر ملتقط غني
 اولورسه لقطه ايله منتفع اولمق آنكهچون جائز اولماز واكر فقير اولديسه
 لقطه ايله انتفاعلا نمقدمه بأس يوقدر (ويجوز ان يتصدق بها اذا كان غنيا على
 ابيه وامه وابنه وزوجته ان كانوا فقراء) ودخي ملتقط غني اولديني وقتده
 لقطه يي باباسي واناسي واوغلي وزوجه سي اوزرينه تصدق ايتك جائز
 اولور اكر آنلر فقراء اولورلر ايسه

کتاب الخنثی

(اذا كان للمولود فرج و ذکر فهو خنثی وان كان یبول من الذکر فهو غلام وان كان یبول من الفرج فهو انثی) مولود ایچون فرج و ذکر اولدینی صورتده اول مولود خنثی در اکر ذکر دن بول ایدر سه او غلاندرد و اکر فرج دن بول ایدر سه انثی در (وان کان یبول منهما و البول اسبق من احدهما ینسب الی الاسبق فالحكم للاسبق) اکر اول مولود ایکیسندن بول ایدر سه حالبوکه بول ایکیسنتک برندن اسبقدر اسبق اعتبار اولنور و حکم اسبق ایچوندر (وان کان فی السبق سواء فلا یعتبر فی اکثرة عند ابی حنیفة رحمه الله) اکر سبقدده ایکیسی برابر اولور سه امام اعظم رحمه الله عندنده کثرته اعتبار اولنماز (وقال ینسب الی اکثرهما) امامین رحمهما الله بیوردیلر که بونلرک اکثری اعتبار اولنور (و اذا بلغ الخنثی و خرجت له لحة او وصل الی النساء فهو رجل) وقتاکه خنثی بالغ اولوب لحه سی ظهور ایلسه یا خود نسیاه و اصل اولسه بومثللو خنثی رجل حکمنده در (وان ظهر له ثدی کشدی المرأة و نزل له لبن فی ثدیة او حاض او حبلى او امکن الوصول الیه من جهة الفرج فهو امرأة) اکر مولود خنثی ایچون عورت ممه سی کبی ممه ظاهر اولسه یا خود ممه سنه سود نازل اولسه یا خودا کافر ج طرفندن وصول ممکن اولسه یا خود حیض کور سه یا خود حبلى اولسه بومثللو مولود خنثی عورتدر (فان لم یظهر له احدی هذه العلامات فهو خنثی مشکل) اکر مولود ایچون مذکور اولان علامتلردن بری ظاهر اولماز ایه اول مولود خنثای مشکلدرد (اذا وقف خلف الامام قام بین صف الرجال والنساء) وقتاکه امامک خلفنده طوره یعنی امامه اقتدا ایدده صف رجال ایلده صف نسا بیننده قائم اولور (و یتباع له امة تختنه ان کان له مال فان لم یکن له مال ابتاع له الامام من بیت المال امة فاذا ختنته باعها و رد ثمنها الی بیت المال) ودخی خنثی ایچون بر جاریه اشترا اولنور که آنی سنت ایلیه اکر انک ایچون مال اولدیه و اکر انک ایچون مال اولمدیه امام بیت المال دن انک ایچون بر جاریه مبیعه ایدر وقتاکه اول جاریه خنثی بی سنت ایدده امام اول جاریه بی بیع ایدر و ثمنی بیت المال رد ایدرد (وان مات ابوه و خلف ابنا و خنثی فالمال بینهما اثلاثا عند ابی حنیفة رحمه الله لابن سهمان وللخنثی سهم و هو انثی عنده فی المیراث الا ان یثبت غیر ذلک) اکر مولودک

باباسی فوت اولوب برابن و بر ختی ترك ایلسه پس امام اعظم رحمه الله عندنده مال انلرك بیننده اثلاثا تقسیم اولنور ابن ایچون ایکی سهم و ختی ایچون بر سهم اولیجیدر و امام اعظم رحمه الله عندنده ختی میرانده اتی حکمنده در لکن مذکورک غیری ثابت اولور ایسه انلرك بیننده مال بو صورتده اثلاثا اولماز ﴿وقالا للختی نصف میراث الذکر و نصف میراث الانثی و هو قول الشعبي﴾ مسئله مذکورده امامین رحمهما الله بیوردیلرکه ختی ایچون ذکر میراثنک نصفی و انثی میراثنک نصفی اولیجیدر امامینک قولی شعبینک قولیدر ﴿و اختلاف فی قیاس قول الشعبي قال ابو یوسف رحمه الله المال بینهما علی سبعة اسهم للابن اربعة و للختی ثلثة﴾ امامین رحمهما الله شعبینک قولنی استخراج ایتده اختلاف ایلدیلر امام ابی یوسف بیوردیکه مال انلرك بیننده یدی سهم اوزرینه در ابن ایچون درت سهم و ختی ایچون اوج سهم اولیجیدر ﴿وقال محمد رحمه الله المال بینهما علی اثنی عشر سهما للابن سبعة اسهم و للختی خمسة اسهم﴾ امام محمد رحمه الله بیوردیلرکه مال آنلرك بیننده اون ایکی سهم اوزرینه در یدی سهمی ابن ایچون و بش سهمی ختی ایچون اولیجیدر

❦ کتاب المفقود ❦

بو کتاب غائب اولان کیمسه نك بیانی حقننده در ﴿اذا غاب الرجل ولم یعرف له موضع ولا یعلم انه حی او میت نصب القاضی من یحفظ ماله و یقوم علیه و یستوفی حقوقه و ینفق علی زوجته و اولاده الصغار من ماله﴾ و قناکه رجل غائب اولوب نه موضعده اولدینی دخی حی و میت اولدینی معلوم اولسه قاضی بر کیمسه بی نصب ایدرکه انک مالی حفظ ایده و غائبه قیوم اوله و غائبک حقوقنی استیفا ایده و زوجهمی و اولاد صغاری اوزرینه اول غائبک مالندن اتفاق ایده ﴿ولا یفرق بینہ و بین امرأته﴾ قاضی اولان کیمسه غائبک بینیه زوجہ سنک بیننی تفریق ایتمز ﴿فاذا تم له مائة و عشرون سنة من يوم ولد حکم بموته و اعتدت امرأته و قسم ماله بین ورثته الموجودین فی ذلك الوقت﴾ پس اول غائب ایچون طوغدینی کوندن اعتباراً یوزیکرمی یاشنی تمام اولدینی و قتده موتیه حکم اولنور و زوجهمی عدت بکلر دخی موتیه حکم اولندینی و قتده موجود اولان ورثه لری بیننده مالی تقسیم اولنور ﴿و من مات قبل

ذلك لم يرث منه) غائبك موتيله حکم اولنديني زماندن اول فوت اولان کيمسه غائبه وارث اوله ماز (ولايرث المفقود من احد مات حال فقده) دخي مفقود حال فقدنده فوت اولان کيمسه يه وارث اوله ماز

کتاب الاباق

بو کتاب فرار ايدن کوله لرك بياننده در (اذا ابق عبد مملوك فرده رجل على مولاه من مسيرة ثلاثة ايام فصاعدا فله عليه الجعل وهو اربعون درهما) وقتا که عبد مملوك فرار ايدوب آني بر رجل اوچ کونلك و اوچ کوندن زياده يولدن سيدی اوزرينه رد ايلسه اول رجل ايچون سيد اوزرينه اجرت و یرمک اوليچيدر و اجر تيده قرق در همدر (وان رده لاقل من ذلك فبحسابه) اگر رجل فرار ايدن کوله يي اوچ کوندن اقلده رد ايدرسه اقلک حسابيله در مثلاً بر کونلك يولدن رد ايلسه قرق در همک ثلثي لازم اولور (وان كانت قيمته اقل من اربعين قضى له بقيمته الادرها) اگر کوله نك قيمتي قرق در همدن اقل اولور سه رد ايدن رجل ايچون کوله نك قيمتيله حکم اولنور لکن بر درهم مستثنا اولديني حالده (وان ابق من الذي رده فلا شيء له) اگر اول آبق رد ايدن کيمسه نك يدندن دخي فرار ايلسه اول کيمسه يه بر نسنه لازم اولماز (وينبغي ان يشهد اذا اخذه انه يأخذه ليرده الى مالكه) و دخي کوله يي رد ايليان کيمسه يه لايق اولان اخذ ايلديكي وقتده اشهاد ايتمکدر يعني اول رجل ديه که شاهد اولوک کی بو کوله يي اخذ ايدسيور مالکی اوزرينه رد ايتمک ايچون (وان كان رهنا فاجعل على المرتهن) اگر کوله رهن اولديسه اجرتی مرتهن اوزرينه لازمدر

کتاب احياء الموات

بو کتاب احياء اراضي موات بياننده اوليچيدر (الموات ما لا ينتفع به من الارض لا تقطاع الماء عنها او غلبه الماء عليها او ما اشبه ذلك مما يمنع الزراعة) اراضي موات اول ارضدر که آنکله انتفاع اولنميه صواول ارضدن منقطع اولمق اجلندن يا خود صواول ارض اوزرينه غلبه ايلديکندن يا خود زراعتی منع ايدن نسنه لردن او توری (فما كان منها عاديا لا مالك له او كان مملوكا في الاسلام لا يعرف له مالك بعينه وهو بعيد من القرية بحيث اذا وقف انسان في اقصى العامر فصاح لا يسمع الصوت فيه فهو موات) پس ارضدن

اول موضع که عادی اولوب مالکی اولمسه یاخود اسلامده مملوک اولوب
 لکن معین مالکی معلوم اولمسه حالبوکه اول موضعده قریه دن برکونه اوراق که
 شنلکک نهایتنده برانسان واقف اولوب یعنی دوروب صیحه ایلدیکی وقتده اول
 موضعده صوت ایشیدلمز بو مثللو موضع مواتدر (ومن احیاء باذن الامام ملکه
 فان احیاء بغیر اذنه لایملک عندابی حنیفة رحمہ اللہ) برکیمسه امامک اذنیله مواتی
 احیاء ایلسه اکا مالک اولور (۲) اگر امامک اذنی اولیه رق احیاء ایلسه امام اعظم
 رحمہ اللہ عندنده اکا مالک اوله ماز (وقلا یملک) امامین رحمہ اللہ بیوردیلر که
 مالک اولور (ویملک الذمی بالاحیاء کایملک المسلم) احیاء ایتک سبیلله ذمی مالک
 اولور مسلم مالک اولدیغی مثللو (ومن حجر ارضاً ولم یعمرها فی ثلاث سنین اخذها
 الامام ودفعها الی الغیر) برکیمسه برارضی منع ایدوب اوچ سنه تعمیر ایلمسه
 امام اول ارضی اخذ ایدوب غیره دفع ایدر (۳) (ولایجوز احیاء ما قرب من العامر
 بل یترک مرعی لاهل القرية ومطر حالصائد هم) شنلکه قریب اولان موضعی
 احیاء ایتک جائز اولماز بلکه اهل قریه ایچون مرعی وخر من ایتک ایچون ترک
 اولنور (ومن حفر بئراً فی برية فله حریمها) برکیمسه یبانه برقیو قازسه
 قیونک حریمی یعنی اطرافی اول کیمسه ایچون اولیجیدر (وان کانت للعطن
 حریمها اربعون ذراعاً وان کانت للناضح فستون ذراعاً وان کانت عینا فحریمها
 ثلث مائة ذراع) اگر قیو ال ایله چکلمک ایچون اولورسه انک حریمی قرق
 ذراعدر واکر قیو دوه ایله چکلمک ایچون اولدیه انک حریمی النش ذراعدر
 واکر قیوی کوزه اولورسه انک حریمی اوچبوز ذراعدر (فمن اراد ان یحفر
 فی حریمها منع منه) پس برکیمسه اول قیونک حریمنده دیگر قیو قازمق
 مراد ایلسه آندن منع اولنور (وما ترک الفرات او دجلة وعدل عنه ویجوز
 عوده الیه لم یحجز احیاءه) اول موضع که فرات یاخود دجله آنی ترک ایدوب
 آخر موضعدن جریان ایلسه واول موضعده عودت ایتسی دخی جائز اولمسه
 اول موضعی احیاء ایتک جائز اولماز (وان کان لایجوز ان یعود الیه فهو
 کالموات اذا لم یکن حریماً لعمامری ملک من احیاءها باذن الامام) اگر اول موضعده
 فرات یاخود دجله نك عودت ایتسی جائز اولماز ایسه ارض موات مثللودر
 برشنلک ایچون حریم اولمدیغی وقتده انی احیاء ایدن امامک اذنیله اکا مالک

(۲) یعنی تصرفنه

مالک اولور سئد

(۳) یاخود برکیمسه

برارضه طاش دیکوب

انی اوچ سنه مقداری

تعمیر ایلمسه امام

اول ارضی اخذ

ایدوب غیره دفع

ایدر سئد

اولور (ومن كان له نهر في ارض غيره فليس له حريم عند ابى حنيفة رحمه الله الا ان يقيم البينة على ذلك) اكر بر كيمسه ايچون غيرك ارضنده نهري اولسه امام اعظم رحمه الله عندنده اول نهر ايچون حريم اولمدى حريمى اوزرينه بينه اقامه ايتدكجه (وقال له مسنة يمشى عليها ويلقى عليها طينه) امامين رحمهما الله بيورديلر كه غيرك ارضنده اولان نهر ايچون تونب اوليجيدر كه انك اوزرنده يورينيله وانك اوزرينه نهرك طينى القا اولنه

كتاب المأذون

بو كتاب تجارت ايچون اذن ويرمش كوله نك احوالى بياننده در (اذا اذن المولى لعبده في التجارة اذنا عاما جاز تصرفه في سائر التجارات فيبيع ويشترى ويرهن ويسترهن) وقتا كه مولى كوله سنه تجارتده اذن عام ايله اذن ويره اول عبدك سائر تجارتده تصرف في جائز اولور پس بيع وشر ايدر ورهن ويرر و آخرك رهتنى قبول ايدر (وان اذن له في نوع منها دون غيره فهو مأذون في الانواع كلها) اكر مولا سى كوله سنه تجارتدن بر نوعده اذن ويروب غيريسنه ويرمه اول كوله تجارتك جميع انواعنده مأذوندر (وان اذن له في شئ بعينه فليس بمأذون الا فيه) اكر مولا سى كوله سنه بر معين نسنده اذن ويرسه كوله مأذون دكلدر انجق اول نسنه ده مأذوندر (واقرار المأذون بالديون والمنصوب جائز) مأذونك دينى ومغصوبى اقرار ايلمسى جائزدر (وليس له ان يتزوج) مأذون اولان كوله ايچون تزوج ايتك اولمدى (ولان يزوج مماليكه ولا يكاتب ولا يعتق على مال ولا يهب بعموض ولا بغير عوض الا ان يهدى اليسير من الطعام او يضيف من يعامله) مأذون اولان كوله مملوك كارينى دخى تزويج ايله من ومكاتب دخى قبله مازومال اوزرينه مملوكى دخى اعتاق ايله من وعوض ايله وعوض سز هبه ايله من انجق طعامدن يسيرى هديه ايدر ياخود اخذوا عطا ايلديكى كيمسه يي مهمان ايدر (وديونه متعلقة برقبة يباع للغرماء الا ان يفديه المولى ويقسم ثمنه بينهم بالخصص فان فضل شئ من ديونه طواب به بعد الحرية) مأذونك ديونى رقبه سنه متعلقه در غرما ايچون مأذون بيع اولنور مكر مولا سى كوله نك فداسنى اعطا ايدوب وثمننى ضرما بيننده حصه لريه تقسيم ايدر سه بوصورته بيع اولنماز اكر مأذونك دينندن بر نسنه فضله اولور سه حريتدن صكره

مطالبه اولنور (وان حجر عليه لم يصر محجورا عليه حتى يظهر الحجر بين
 اهل سوقه) اكر كوله اوزرينه منع اولسه محجور عليه اولماز تاكه مأذونك
 اهل سوقى بيننده حجر ظاهر اولانهدك (فان مات المولى او جن او لحق بدار
 الحرب مرتدا صار المأذون محجورا عليه) اكر سيدى فوت اولوب ياخود
 مجنون اولسه ياخود العياذ بالله مرتد اوله رق دار حربه لاحق اولسه مأذون
 محجور عليه اولور (وان ابق العبد المأذون صار محجورا عليه) اكر مأذون
 اولان كوله فرار ايلسه اول مأذون محجور عليه اولور (فاذا حجر عليه فاقرا ده جائز
 بمافى يده من المال عند ابى حنيفة رحمه الله) وقتا كه مأذون محجور عليه اولسه
 امام اعظم رحمه الله عندنده يدنده اولان مالدين اقرارى جائز اولور (وان لزمته
 ديون عليه تحيط بماله ورقبته لم يملك المولى مافى يده) اكر مأذونك ماله ورقبه سنه
 احاطه ايدر ديون انك اوزرينه لازم اولسه اول مأذونك مولا سى مأذونك
 يدنده اولان نسنيه مالك اولماز (فان اعتق المولى عبده لم يعتق عند ابى حنيفة
 رحمه الله) پس اكر مولا سى بومثللو مأذونك كوله لر بنى اعتاق ايلسه اول كوله لر
 آزاد اولمش اولماز امام اعظم رحمه الله عندنده (وقال ابو يوسف ومحمد رحمه الله
 يملك مافى يده وينفذ عتقه) امامين رحمه الله تعالى بيور ديلر كه مأذونك يدنده
 اولانه مولا سى مالك اولور وعتقى دخى نافذ اولور (واذا باع من المولى
 شيئا بمثل قيمته جاز البيع وان باعه بنقصان لم يحجز) وقتا كه مولا سنه مأذون
 مثل قيمت ايله بر سنه بيع ايله بيع جائز اولور اكر اول نسنيه نقصان ايله
 بيع ايلسه جائز اولماز (وان باعه المولى شيئا بمثل القيمة او اقل جاز البيع
 فان سلمه اليه قبل قبض الثمن بطل الثمن وان امسكه حتى يستوفى الثمن
 جاز) اكر مولى مأذونه مثل قيمت ياخود اقل ايله بر سنه بيع ايلسه
 بيع جائز اولور پس اول نسنيه مأذونه ثمنى قبض ايتزدن اول تسليم
 ايلسه ثمن باطل اولور اكر مأذوندين ثمنى استيف ايله نه دك اول نسنيه
 امساك ايلسه جائز اولور (وان اعتق المولى العبد المأذون وعليه ديون
 فعتقه جائز والمولى ضامن بقيمته للغرماء وما بقى من الديون يطالب به
 المعتق) اكر مولى عبد مأذوننى آزاد ايلسه حالبوكه اول مأذون اوزرنده
 ديون اوليجيدر پس مولانك آزاد ايتسى جائز اولور ومولى غرمايچون

مأذونك قیمتی ضامن اولور و دیونندن باقی قلان ایله معتق مطالبه اولنور
(واذا ولدت المأذونة من مولیها فذلك حجر علیها) وقتا که مأذونه اولان جاریه
ولد کتوره حالبو که اول ولد مولاسنددر بو ولادت جاریه اوزرینه حجر در
(واذا اذن ولی الصبی للصبی فی التجارة فهو بالبیع والشرء کالعبد المأذون اذا کان
یعقل البیع والشرء) وقتا که صبیئک ولیسی صبی ایچون تجارتیه اذن ویرسه
یس اول صبی بیع و شرایله عبد مأذون مثللودر بیع و شرایی تعقل ایلدیکی وقتده

کتاب المزارعة

بو کتاب ا کینجیلکه دائر مسائل بیاننده در (قال ابو حنیفة رحمه الله
المزارعة بالثلث والرابع باطلة وقالوا جائزة) امام اعظم رحمه الله بیوردیکه
مزارعه ربع ایله و ثلث ایله باطله در و امامین رحمهما الله بیوردیلر که
جائزه در (وهی عندهما علی اربعة اوجه) مزارعه امامین رحمهما الله
عندلرنده درت وجه اوزرینه در (اذا كانت الارض والبذر لواحد
والعمل والبقر لواحد جازت المزارعة) وقتا که ارض ایله تخم بری ایچون
و عمل ایله بقر آخر ایچون اولورسه مزارعه جائزه در (وان كانت
الارض من واحد والعمل والبذر والبقر من واحد جازت) اگر ارض
بری طرفدن و عمل و بذر و بقر آخر طرفدن اولورسه ینه مزارعه
جائزه در (واذا كانت الارض والبقر لواحد والعمل والبقر
لواحد جازت) وقتا که ارض و بقر و تخم بری ایچون اولوب و یالکیز عمل
بری ایچون اولورسه ینه مزارعه جائزه در (واذا کان الارض والبقر
من واحد والبذر والعمل من واحد فهی باطلة) وقتا که ارض و بقر
بر طرفدن اولوب تخم و عمل آخر طرفدن اولسه بو صورتده مزارعه
باطله در (ولا یصح المزارعة الا علی مدة معلومة وان یکون الخارج شایعا
بینهما) مزارعه صحیح اولماز انجق مدت معلومه اوزرینه و ارضدن خارج
اولان ایکسی بیننده شایع اولمق اوزرینه صحیح اولور (فان شرط الا حدھا
قفزانا مسماة فهی باطلة) اگر ایکسینک بری ایچون تسمیه قلنان اولچکلر
شرط ایلسه لر مزارعه باطله در (وکذا ان شرط ما علی الماذنیات
والسواقی) اگر اولکلر اوزرنده و قاوار تعبیر اولنان محللر اوزرنده اولان

نسنه بی شرط ایلمسه لر ماسبق مثللو مزارعه باطله در (و اذا صحت المزارعة فالخارج بينهما على ما شرطنا) وقتا که مزارعه صحیح اوله پس خارج ایکسی بینده شرط ایلمدکاری وجه اوزرینه اولور (فان لم يخرج الارض شيئا فلا شيء للعامل) اگر ارض بر نسنه اخراج ایلمسه عامل ایچون برشی لازم اولماز (فاذا فسدت المزارعة فالخارج لصاحب البذر) وقتا که مزارعه فاسده اوله ارضدن خارج اولان تخم صاحبی ایچوندر (فان كان البذر من قبل رب الارض فللعامل اجل مثله لايزاد على مقدار ما شرط له من الخارج) اگر تخم ارض صاحبی جانبندن اولدیهسه عامل ایچون اجر مثل اولیجیدر اول اجر مثل خارجدن شرط اولنان نسنه نك مقدارى اوزرینه زیاده قانماز (وقال محمد رحمه الله له اجر مثله بالغاما بلغ) امام محمد رحمه الله بیوردیکه عامل ایچون اجر مثل اولیجیدر هر نه یه بالغ اولورسه (وان كان البذر من قبل العامل فلصاحب الارض اجر مثلها) اگر تخم عامل طرفندن اولورسه صاحب ارض ایچون ارضك مثلنك اجر قی لازم کلور (و اذا عقدت المزارعة فامتنع صاحب البذر من العمل لم يجبر عليه وان امتنع الذى ليس من قبله البذر اجبره الحاكم على العمل) وقتا که مزارعه عقد اولانه تخم صاحبی عملدن امتناع ایلمسه اکا جبر اولماز اگر اول کیمسه عملدن امتناع ایلمسه که تخم انك جانبندن اولمدی حاکم عمل اوزرینه اکا جبر ایدر (و اذا مات احد المتعاقدين بطلت المزارعة) وقتا که متعاقدينک بری فوت اوله مزارعه باطله اولور (و اذا انقضت مدة المزارعة والزرع لم يدرك كان على المزارع اجل مثل نصيبه من الارض ان يستحصد الزرع والنفقة على الزرع عليهما على ما قدر حقوقهما) وقتا که مزارعه نك مدتی تمام اولوب حالبوکه اکین يتشمسه اکین يتشبه قدر مزارع اوزرینه ارضدن نصيبنك اجر مثلى اولیجیدر و اکین اوزرینه اولان نفقه ایکسی اوزرینه در تقدیر اولنان حقلربنك مقداری اوزرینه (واجرة الحصاد والرفاع والدياس والتذرية عليهما بالحصص فان شرطاه في المزارعة على العامل بطلت المزارعة) ودخی اکینی بچمك وطاشمق و صاورمق و دوكمك اجر قی ایکسی اوزرینه در پس بومذکورى عقد مزارعه ده عامل اوزرینه شرط ایلمسه لر مزارعه فاسده اولور

کتاب المساقاة

بو کتاب باغچه‌ی باغبانه و یرمه که دائر مسائل بیاننده در (قال ابو حنیفه رحمه الله المساقاة بحجز من الثمرة باطلة و قال جائزۃ اذا ذکر مدة معلومة و سمي جزأ مشاعاً من الثمرة) امام اعظم رحمه الله بیوردیکه ثمره دن بر جزء ایله مساقات باطله در امامین رحمهما الله بیوردیلر که مدت معلومه ذکر اولنوب و ثمره دن مشاع اوله رق بر جزء تسمیه اولندیغی و قتده مساقات جائزه در (و يجوز المساقاة فی النخل و الشجر و الکرم و الرطاب و اصول الباذنجان) و دخی مساقات خرما اغاجنده و سائر میوه اغاجنده و اوزوم تکه کنده و یونجه ده و باطلیجانک کوکلر نده مساقات جائز اولور (فان دفع نخلافیه ثمرة مساقاة و الثمرة تزيد بالعمل جازت المساقاة) اگر براغاجی مساقات جهتندن دفع ایلسه که اول اغاجده ثمره اولیجیدر خالبو که اول ثمره ده عمل سبیلله زیاده لنور بو صورتده مساقات جائز اولور (وان كانت قد انتهت لم تجز) صورت سابقه ده اگر اول ثمره نهایت بولمش اولور سه مساقات جائز اولماز (فاذا فسدت المساقاة فللعامل اجر مثله) و قتا که مساقات فاسده اوله عامل ایچون اجر مثل اولیجیدر (و تبطل المساقاة بالموت و تفسخ بالاعذار كما تفسخ الاجارة) و دخی مساقات موتله باطله اولور و عذر لر سبیلله فسخ اولور اجاره فسخ اولندیغی کی

کتاب النکاح

بو کتاب نکاحه دائر مسائل بیاننده در (النکاح ینعقد بالایجاب و القبول اذا كانا بلفظین یعبر بهما عن الماضي او یعبر باحدهما عن الماضي و الآخر عن المستقبل مثل ان يقول زوجنی فيقول زوجتك) و نکاح ایجاب و قبول ایله منعقد اولور و قتا که ماضیدن تعبر اولنان ایکی لفظ ایله اوله یاخود ایکی لفظک بری ماضیدن آخر مضارع دن تعبر اولنه متنده ذکر اولنان ماضی و مضارع لفظلرینی دیمک مثللو (ولا ینعقد نکاح المسلمین الا بحضور شاهدين حرین عاقلین بالغین مسلمین او رجل و امرأتین عدولا كانوا او غیر عدول او محدودین فی القذف) و دخی مسلملرک نکاحی منعقد اولماز انجق حر و عاقل و بالغ و مسلم اولان ایکی رجلک یاخود بر رجل ایکی عورتک شهادت لر ایله منعقد اولور آنلر عادل اولسون یاخود

اولسون يا خود قذف سبيله محدود اولسونلر (وان تزوج مسلم ذمیه بشهادة
 ذميين جاز عند ابی حنیفة و ابی یوسف رحمهما الله وقال محمد رحمه الله لا يجوز)
 اگر بر مسلم بر ذمیه بی ایکی ذمینك شهادت لریله تزوج ایلسه امام اعظم و امام
 ابی یوسف رحمهما الله قننده جائز اولور دخی محمد رحمه الله بیوردیکه جائز اولماز
 ﴿ولا یحل للرجل ان یتزوج بامه ولا بجدة من قبل الرجال والنساء وان علی
 ولا بنته ولا بنت ولده وان سفلت﴾ و دخی رجل ایچون کندی والده سنی و پدری
 و والده سی طرفدن اولان ننه لرینی هر قچن بونلر عالیله اولور لر ایسه ده و دخی
 رجل کریمه سنی و ولدینك کریمه سنی تزوج ایتك حلال اولماز هر چند بونلر سافله
 اولور لر ایسه ده ﴿ولا باخته ولا بنات اخته ولا بعمة و خالاته ولا بنات اخیه﴾
 دخی رجل ایچون همشیره سنی و همشیره سنك کریمه لرینی و عمه سنی و خاله سنی
 و برادرینك کریمه لرینی تزوج حلال اولماز ﴿ولا بام امرأته دخل بابنتها
 اولم یدخل﴾ دخی قائم والده سنی تزوج حلال اولماز قائم والده سنك کریمه سنی
 داخل اولسون یا خود اولسون ﴿ولا بابنة امرأته التي دخل بها سواء كان في حجره
 اوفی حجر غیره﴾ دخی رجل داخل اولدینی عورتنك کریمه سنی یعنی
 قیزلغنی تزوج حلال اولماز اول بنت اول رجلك غندنده تربیه اولسون
 یا خود غیرك هجرنده تربیه اولسون ﴿ولا بامرأة ابیه و اجداده﴾ دخی
 پدرینك و اجدادنك عورتلرینی نکاح ایتك حلال اولماز ﴿ولا بامرأة
 ابنه و بنی اولاده﴾ دخی اوغلنك عورتی و اولادنك اوغللرینك عورتی
 رجل ایچون حلال اولماز ﴿ولا بامه من الرضاعة ولا باخته من الرضاعة﴾
 دخی رجل ایچون رضاعدن اولان اناسنی و رضاعدن اولان همشیره سنی
 تزوج حلال اولماز ﴿ولا یجمع بین الاختین بنکاح ولا بملك یمین فی الوطی﴾
 دخی ایکی قزقر نداشتک بیننی بر نکاح ایله جمع ایتك و ایکی قزقر نداشت اولان
 جاریه لری ملك یمین ایله و طیء ایتده جمع ایتك جائز اولماز ﴿ولا یجمع
 بین المرأة و عمتها﴾ دخی عورت ایله عورتك عمه سنك بیننی جمع ایتك
 حلال اولماز ﴿و خالتها و لابنت اخيها و لابنت اختها﴾ و عورتك تیزه سی
 و قر نداشتك کریمه سی و همشیره سنك کریمه سبيله کندو بیننی جمع ایتك جائز اولماز
 ﴿ولا یجمع بین امرأتین اذا كانت کل واحدة منهما رجلا لم یجز له ان یتزوج

بالاخری) دخی ایکی عورتکه اگر ایکیسندن بری رجل فرض اولنسه رجل
ایچون اخیایی تزوج جائز اولماز بومثللو ایکی عورتک بینلری جمع اولماز
(ولا بأس بان یجمع بین امرة و بنت زوج کان لهما من قبله) و دخی بر عورت ایله
عورتک اولکی زوجنک کریمه سی بینتی جمع ایتمکده ضرر یوقدر (ومن زنی
بامرأة حرمت علیها و ابنتها) بر کیمسه بر عورتله زنا یلسه اول کیمسه اوزرینه
اول عورتک انامی و کریمه سی حرام اولور (واذا طلق رجل امرأة طلاقاً بائناً
لم یحجز ان یتزوج باختها حتی تنقض عدتها) وقتاکه رجل مرأه سنی طلاق باین ایله
تطریق ایله اول مرأه نک عدتی تمام اولمدجه مرأه نک همشیره سنی رجلك تزوج
ایلمه سی جائز اولماز (ولا یحجز ان یتزوج المولی امته قبل العتق و لا المرأة عبدها)
ودخی مولى جاریه سنی و مرأه کوله سنی آزاد ایتمزدن اول تزوج جائز اولماز
(و یحجز ان یتزوج الکتایات و لایحجز تزوج الوثنیات و المجوسیات)
یهودی و نصارانک عورتلرینی تزوج جائز اولور پوت پرست و آتش
پرست اولان طاقه نک زنلرینی تزوج جائز اولماز (و یحجز تزوج الصابئات
ان کانوا یؤمنون بنی و یقرون بکتاب الله تعالی و ان کانوا یعبدون الکواکب
و لا کتاب لهم لم یحجز منا کتھم) صابئات قبیلہ سنک عورتلرینی تزوج
جائز اولور اگر آنلر برنجی په ایمان ایدوب و کتاب اللهی اقرار ایدر لر سنه
وا کر کواکبه عبادت ایدوب حالبوکه آنلر ایچون کتاب اولمدی آنلری
نکاح ایتمک جائز اولماز (و یحجز للمحرم و المحرمة ان یتزوج فی حال
الاحرام) و دخی محرم و محرمه ایچون احرام حالنده تزوج جائز اولور
لکن جماع ممنوعدر (و ینعقد نکاح الحرة البالغة العاقلة برضاها و ان لم یعقد
علیها ولی عند ابی حنیفة رحمه الله بکرا کانت او ثیبا و قال لا ینعقد الا
بإذن ولی) و دخی بالغه و عاقله اولان حرمه نکاحی کندی رضاسیله باغلانور
هرقن و لیسى عقد ایلمز ایسه ده اول حرمه باکر اولسون یا حود ثیبه اولسون
امام اعظم رح عندنده امامین رحمهما الله بیوردیلرکه اول حرمه نکاحی
منعقد اولماز ولینک رضاسی اولمدجه (ولا یحجز اجبار البکر البالغة علی
النکاح) بالغه اولان بکری نکاح اوزرینه اجبار جائز اولماز (واذا استأذنها
الولی فسکت او ضحکت او بکت بغير صوت فهي بکر فذلک اذن منها

وان ابت لم يزوجها) وقتا که حره دن و لیس استیذان ایدوب پس حره سکوت ایلسه یاخود کولسه یاخود صوتسز اوله رق آغلاسه حالبوکه اول حره ده باکر در بومثللو حاللر اول حره دن اذندر اگر اول حره ابا ایدرسه ولی آنی تزویج ایلیه من (وان استأذنها ثیبا فلا بد من رضاها بالقول) اگر و لیس ثیب اولان حره دن استیذان ایلسه پس اول نیک قولی ایله رضاسندن لازمدر (واذا زالت بکارتها بوثة او تعینس او بحیضة او بجراحة فهی فی حکم الابکار) وقتا که حره نک بکاره سی آتلامق ایله یاخود جوق اوتور مق ایله یاخود حیض ایله یاخود جراحه ایله زائله اولسه اول حره باکر لر حکمنده در (واذا زالت بکارتها بزنا فهی كذلك عند ابی حنیفة رح) وقتا که بکاره سی زنا ایله ازاله اولسه اول حره امام اعظم رح عنده بنه باکر حکمنده در (واذا قال الزوج للزوجة قد بلغک النکاح فسکت وقال المرأة بل رددت فالقول قولها ولا یمین علیها) ودخی زوج زوجه یه دیسه که سکا نکاح بالغ اولدی وسن سکوت ایلدک مرأه دیسه که بلکه رد ایلدم بوصور تده قول مرأه نک قولیدر وانک اوزرینه یمین لازم اولماز (ولا یمتخلف فی النکاح عند ابی حنیفة رح وقال یمتخلف فیه) ودخی امام اعظم حضر تری عنده نکاح ده یمین طلب اولنماز امامین بیوردیلر که انده دخی یمین طلب اولنور (وینعقد النکاح بلفظ النکاح والتزویج والتملیک والهبة والصدقة ولا ینعقد بلفظ الاجارة والاباحة والاحلال) ودخی نکاح نکاح لفظیله وتزویج وتملیک وهبه وصدقه لفظلریله نکاح منعقد اولور اجاره و اباحه و احلال لفظلریله نکاح منعقد اولماز (ویجوز نکاح الصغیر والصغیرة اذا زوجهما الولی بکرا کانت او ثیبا والولی هو العصبه) صغیر وصغیره یی نکاح ایتک جائز اولور ولیری تزویج ایلدکری وقتده آنلر باکر اولسون یاخود ثیب اولسون ودخی ولی دیدکری عصبه در (نان زوجهما الاب او الجد فلاخیار لهما بعد بلوغهما) اگر صغیر وصغیره یی باباسی یاخود دده سی تزویج ایلسه بالغ اولدقلر ند نصکره آنلر ایچون مخیرلک یوقدر (وان زوجهما غیر الاب والجد فلککل واحد منهما الخیار اذا بلغ ان شاء قام علی النکاح وان شاء فسخ) اگر صغیر وصغیره یی اب

و جدك غير يسي تزويج ايلسه بالغ اولدقلى وقتده هر برلرى ايچون مخيرك
واردرديلرسه نكاح اوزرينه قائم اولور ديلرسه نكاحى فسخايدر (ولا ولايه
لعبد ولا صغير ولا مجنون ولا كافر على مسلمة) ودخى عبد وصغير ومجنون
ايچون ولايت اولدى دخى كافر ايچون مسلمه اوزرينه ولايت اولدى (وقال
ابو حنيفة يجوز لغير العصبه من الاقارب التزويج مثل الام والاخت) امام اعظم
رحمه الله بيورديلر كه عصبه نك غير يسيچون اقارب دن اولان انا وقرنداشى
مثللو كيمسه لرك تزويجى جائز اولور (ومن لاولى لها اذا زوجها مولاها الذى
اعتقها جاز) اول حره كه ولسى يوقدر كندوسنى آزاد ايدن مولا سى آنى
تزويج ايلسه جائز اولور (وان غاب الولي الاقرب غيبة منقطعة وخيف فوت
الخطاب الكفو جاز لمن هو ابعد منه ان يزوجه) اكر ولى اقرب غيبة منقطعه
ايله غائب اولوب دخى كفوا اولان خاطبك فوتى خوف اولنسه اول ولى
اقرب دن ابد اولان كيمسه ايچون تزويج جائز اولور (والغيبة المنقطعة
ان يكون في بلدة لا يصل اليها القوافل في السنة الامرة واحدة) غيبه منقطعه
اولدر كه ولى اقرب بر بلده ده اوله كه سنده بر كره كاربان انجق اول
شهره واصل اوله (والكفاءة معتبرة في النكاح حتى انها اذا تزوجت
من غير كفؤ فللاولياء ان يفرقوا بينهما) ودخى نكاح ده كفائت اولدرجه
معتبردر كه بر عورت كفونك غيرى اولانى تزويج ايلسه اولياسى بينلر ينى
تفريق ايتمه كه قادرا اولورلر (والكفاءة تعتبر في النسب والدين والمال وهو
ان يكون مالكا للمهر والنفقة) نسبه ودينده ومالده كفائت اعتبار اولنور
مالده كفائت اولدر كه مهر ونفقيه زوجك قدرتى اوله (وتعتبر في الصنائع)
دخى صنعتارده كفائت اعتبار اولنور (ولو تزوجت المرأة ونقص مهر مثلها
فللاولياء الاعتراض عليها عند ابى حنيفة رح حتى يتم لها مهر مثلها او يفارقا)
اكر عورت كندى كندينه تزويج ايدوب ومهر مثلندن نقصان ايلسه ولىلرى
ايچون امام اعظم رح عندنده اول عورته معارضه ايتك اوليجيدر تا كه
مهر مثل تمام اولنه دك ياخود مفارقت ايليه نه دك (فاذا زوج الاب ابنته الصغيرة
ونقص في مهر او زوج ابنه الصغير وزاد في مهر امرأته جاز ذلك عليهما عند
ابى حنيفة رح) وقتا كه باباسى صغيره اولان كريمه سنى تزويج ايدوب مهرنده

نقصان ایلسه یا خود صغیر اولان مخدومنی تزویج ایدوب عورتنک مهر نده زیاده
 ایلسه انلر اوزرینه بابالرینک بو مثللوایش طوتمسی جائز اولور (و لایحوز ذلك
 لغیر الاب والجد) اب وجدك غیر یسیچون ماسبقده ذکر اولنان جائز اولماز
 (ویصح النکاح اذ اسمی فیه مهر ویصح وان لم یسم) نکاح صحیح اولور آنده مهر
 تسمیه اولنور ایلسه و اگر مهر تسمیه اولنماز ایلسه ینه نکاح صحیح اولور (و اقل المهر
 عشرة دراهم فان سمی اقل من عشرة دراهم فلها العشرة) مهرک اقلی اون درهمدر
 اگر اون در همدن آرتسمیه اولسه زوجه ایچون عشره لازم اولور (ومن سمی
 مهر عشرة دراهم فما زاد فعلیه المسمی ان دخل بها او مات عنها وان طلقها قبل
 الدخول او اخلو فلها نصف المسمی) برکیمسه اون درهم و اون در همدن زیاده
 مهر تسمیه ایلسه اول کیمسه اوزرینه مسمی لازم کلور اگر اول عورته
 داخل اولوب یا خود اندن فوت اولور سه و اگر اول عورتی دخول یا خود
 خلوت صحیحهدن اول تطلیق ایدر سه تسمیه اولنان مهرک نصفی لازم کلور
 (وان تزوجها ولم یسم لها مهر او تزوجها علی ان لا مهر لها فلها مهر
 مثلها ان دخل بها او مات عنها وان طلقها قبل الدخول فلها المتعة فهي ثلثة
 اثواب من کسوة مثلها) برکیمسه عورت تزوج ایدوب عورت ایچون
 مهر تسمیه ایلسه یا خود عورتی تزوج ایلسه مهری اولماق شرطی اوزرینه
 پس بو صورتده اگر اول عورته داخل اولوب یا خود اندن فوت اولور سه
 اول عورت ایچون مهر مثل لازم کلور اگر اول عورتی قبل الدخول
 تطلیق ایدر سه متعه لازم کلور متعه دیدکلری مثلك کسوه سندن اوج
 اثوابدر (وان تزوج مسلم علی خمر او خنزیر فالنکاح جائز فلها مهر مثلها)
 اگر مسلم شراب و یا خود خنزیر اوزرینه تزوج ایلسه نکاح جائزدر اول
 عورت ایچون مهر مثل لازم اولور (وان تزوجها ولم یسم لها مهر اثم
 تراضیا علی تسمیه فهي لها ان دخل بها او مات عنها وان طلقها قبل الدخول
 بها فلها المتعة) اگر تزوج ایدوب عورت ایچون مهر تسمیه ایلسه بعده
 بر تسمیه اوزرینه راضی اولسه لر اول تسمیه عورته لازم کلور اگر اول
 عورته داخل اولوب یا خود اندن فوت اولور سه و اگر قبل الدخول
 تطلیق ایدر سه اول عورت ایچون متعه لازم کلور (وان زاد لها فی المهر

بعد العقد لزمه الزيادة وتسقط بالطلاق قبل الدخول (اكر عورت ايچون عقدد لسكره مهر ده زياده ايلسه اول زياده لازم كلور لكن قبل الدخول طلاق ايله زياده ساقط اولور) (وان حطت عليه من مهرها صحيح الخط) اكر عورت زوجي اوزرينه مهر ندن تنزيل ايلسه صحيح اولور (واذا خلا الزوج بامرأته وليس هناك مانع من الوطى ثم طلقها قبل الدخول فلها كمال المهر) وقتاكه زوج زوجيه سيلاه خلوت ايدوب واول مقامده وطي عدن مانع بولتماز سه بعده اول عورتى قبل الدخول تطليق ايلسه مهر ك كالى لازم كلور (وان كان احدهما مريضا او صائما فى رمضان او محرما فى حجة او عمرة او كانت حائضا فليس بخلوه صحيحة) اكر زوج ايله زوجيه خلوت ايلدكلى وقتده انلردن برى رمضانده صائم اولسه ياخود نامزاج اولسه ياخود حج وعمره ايچون احرامه كيرمش اولسه ياخود عورت حائض اولسه بور تلرده خلوت صحيحة بولتماز (واذا خلا المحبوب بامرأته فلها كمال المهر عند ابى حنيفة رح وقالوا نصف المهر) وقتاكه ذكرى مقطوع اولان كيمسه زوجيه سيلاه خلوت ايلسه امام اعظم رحمه الله عندنده مهر ك كالى لازم كلور امامين رحمهم الله بيورديلر كه نصف مهر لازم كلور (ويستحب المتعة لكل مطلقه الا مطلقه واحدة وهى التى طلقها قبل الدخول وقد سمي لها مهرا) ودخى هر بر مطلقه ايچون متعه مستحبدلر لكن بر مطلقه ايچون متعه مستحب دكلدر بودخى اول عورتدركه قبل الدخول زوجى آنى تطليق ايدوب حالبوكه اكا مهر نسميه اولنمش اوله (واذا زوج الرجل ابنته على ان يزوج الرجل اخته او ابنته فيكون احد العقدین عوضا عن الآخر فالعقدان جائزان ولكل واحدة منهما مهر مثلها) وقتاكه رجل كريمه سنى ديكر رجل كريمه سنى ياخود قزقرنداشى تزويج ايتك اوزرينه تزويج ايلسه بس ايكي عقدك برى آخردن عوض اولور وايكي عقد دخى جائز اولور وهر برى ايچون مهر مثل لازم كلور (وان تزوج حر امرأة على خدمتها سنة او على تعليم القرآن فلها مهر مثلها) اكر بر حر بر عورتى برسنه خدمت ايتك اوزرينه ياخود عورته تعليم قرآن ايتك اوزرينه تزويج ايلسه عورت ايچون مهر مثل لازم كلور (وان تزوج عبد حرة باذن مولاه على خدمتها سنة جاز) ودخى

مولاسنك اذنيه بر كوله بر حره اولان خاتونی بر سنه خدمت ایتك اوزرینه تزوج
ایلسه جائز اولور (واذا اجتمع فی نکاح المجنونة ابوها وابنها فالولی فی نکاحها ابنها
عندانی حنیفة رح وانی یوسف وقال محمد رح ابوها) وقتا که بر مجنونه ده بابامی
واوغلی جمع اولسه امام اعظم و امام ابی یوسف رحمهما الله عندنده اول مجنونه نك
نکاحنده ولی مجنونه نك اوغلیدر امام محمد رح بیوردیکه مجنونه نك و لیس
پدر یدر (ولا یجوز نکاح العبد والامة الا باذن مولاهما) کوله نك و جاریه نك
نکاحی جائز اولماز مکر مولاسنك اذنی اوله (واذا تزوج العبد باذن مولاه فالمهر
دین فی رقبته یباع فیه) وقتا که عبد مولاسنك اذنیله تزوج ایلیه پس مهر کوله نك
رقبه سندم دیندر کوله مهر مقابله سندم بیع اولور (واذا زوج المولی امته فلیس
علیه ان یبوء ثهابیت الزوج ولکنها تخدم المولی ویقال للزوج متى ظفرت بها و طشها)
وقتا که مولی جاریه سنی تزویج ایلیه مولی اوزرینه لازم اولماز که اول جاریه یی
زوجك بیتنده خالی قیله لکن جاریه مولاسنه خدمت ایدر و زوجته
دینلور که نه زمانکه ظفر بولور سهك اول زمان جاریه یی و طی ایله
(واذا تزوج امرأة علی الف علی ان لا یخرجهما من البلدة او علی ان لا یتزوج
الاخری علیها فان اوفی الشرط فلها المسمى وان لم یوف فلها مهر مثلها)
وقتا که بر کیمسه مهری بیک درهم اولمق اوزرینه بر عورت تزوج ایلسه
اول شرطله که مرأی شهرندن اخراج ایلمیه یا خود اول عورت اوزرینه
آخر عورت تزوج ایلمیه اکر اول کیمسه شرطه وفا ایدر سه عورت ایچون
مهر مسمى لازم اولور و اکر شرطه وفا ایتمز ایسه عورت ایچون مهر
مثل لازم کلور (وان تزوجهما علی حیوان غیر موصوف بان تزوجهما
علی فرس او حار صحت التسمية ولها الوسط منه والزوج مخیر ان شاء اعطی
ذلك وان شاء قیمته) اکر عورتی صفقی معلوم اولمیان حیوان اوزرینه
تزوج ایلسه مثلاً فرس یا خود حار اوزرینه تزوج ایلسه تسمیه صحیح اولور
واول عورته حیواندن وسط لازم کلور حالبوکه زوجده مخیر در دیلر سه
حیوانك نفسنی اعطا ایدر و دیار سه قیمتی ویرر (ولو تزوجهما علی ثوب
غیر موصوف جازولها مهر مثلها) اکر عورتی تزوج ایلسه مهری صفقی
معلوم اولمیان ثوب اولمق اوزرینه تزوج جائز اولور و عورت ایچون مهر

لازم اولور (و نکاح المتعة و نکاح الموقت باطل) و دخی بر ایام منفعتلنک
ایچون نکاح ایتک دخی موقت اوله رق بش کون یا خود اون کون مدتله نکاح
ایتک بو ایکیسی شرعا باطلدر (و تزوج العبد و الامة بغیر اذن مولاها موقوف
ان اجازه جاز و ان رده بطل) کوله و جاریه نک مولا لرینک اذنی اولیه رق
تزوجلری موقوفدرا کر مولا لری اجازه ایدر سه جائز اولور و اگر ردایدر سه
باطل اولور (و کذا لو زوج رجل امرأة بغیر امرها) اگر بر رجل بر عورتی
تزوج ایلسه اول عورتک امری اولیه رقینه حکم ماسبق مثلودر (و یجوز لابن
العم ان یتزوج بنت عمه من نفسه) و دخی عمی اوغلی ایچون عمیسنک کریمه سنی نفسنه
تزوج جائز اولور (و اذا اذنت المرأة للرجل ان یتزوجها من نفسه فعقد بحضرة
شاهدین جاز) وقتا که رجل نفسنه تزویج ایتک ایچون عورت اول رجله اذن
ویر سه پس ایکی شاهد حضور نده رجل عقد ایلسه جائز اولور (و اذا ضمن الولی
فی المهر صح الضمان و للمرأة الخیار فی مطالبة زوجها او ولیها) وقتا که
ولی مهرده ضمانی التزام ایدر ضمان صحیح اولور و مرأه زوجنی یا خود
زوجک و لیسنی مطالبه ایتکده مخیردر (و اذا فرق القاضی بین الزوجین
فی النکاح الفاسد قبل الدخول فلا مهر لهما و كذلك بعد الخلوة) وقتا که قاضی
نکاح فاسدده قبل الدخول زوجینک بیننی تفریق ایدر اول زوجه ایچون مهر
لازم اولماز و خلوتد نصکره ینه حکم بویلجه در (و ان دخل بها فلها مهر مثلها
لا یزاد علی المسمى و علیها العدة و یثبت نسب ولدها) اگر نکاح فاسدده زوج
زوجهیه داخل اولسه زوجه ایچون مهر مثل لازم کلور لکن مهر مثل
مسمى اوزرینه زیاده قلمناز و اول عورت اوزرینه عدت لازمدر و عورتک
ولدینک نسبی ثابت اولور (و مهر مثلها یعتبر باخواتها و عماتها و بنات عمها
ولا یعتبر بامها و خالاتها اذا لم تکن من قبیلتها) عورتک مهر مثلی قزقر نداشلیله
و خاله لرله و عمیسنک کریمه لرله اعتبار اولور اناسنه و تیزه لرینه اعتبار اولماز
بونلر کندی قبیله سندن اولمدقلری وقتده (و یعتبر فی مهر المثل ان تتساوی
المرأتان فی السن و الجمال و العقل و المال و العصر و البلد) مهر مثله اعتبار
اولنان ایکی عورت یاشده و جمالده و عقلده و مالده و عصرده و شهرده برابر
اولمقدر (و یجوز تزوج الامة مسلمة کانت او کتابیة) جاریه بی تزوج جائزدر

اول جاريه مسلمه اولسون يا خود كتابيه اولسون (ولا يجوز ان يتزوج امة على حرة) ودخى حر اوزرينه جاريه يي تزوج جائز اولماز (ويجوز للحر ان يتزوج اربعا من الحرائر والاماء وليس له ان يتزوج اكثر من ذلك) حر اولان كيمسه ايجون جاريه وحره لردن درده قدر تزوج ايتك جائز اولور حر ايجون در تدن زياده تزوج جائز اولماز (ولا يتزوج العبد اكثر من اثنتين) كوله اولان كيمسه ايكي عورت تدن زياده تزوج ايله مز (فان طلق احدى الاربع طلاقا بشنا لم يجز له ان يتزوج الاخرى حتى تنقضى عدتها) پس حر اولان كيمسه درت عورت تدن بريني طلاق باين ايله تطليق ايلسه اول عورتك عدتي تمام اولدقجه ديكر عورت تزوج ايتك جائز اولماز (واذا زوج المولى امته ثم اعتقها فلها الخيار ان شاءت قامت على النكاح وان شاءت فسخت حرا كان الزوج او عبدا وكذا المكاتبه) وقا كه مولى جاريه سني تزوج ايدوب بعده آزاد ايلسه اول جاريه ايجون مخيرك واردر ديلرسه نكاح اوزرينه قائمه اولور وديلرسه نكاحي فسخ ايدر جاريه نك زوجي حر اولسون يا خود كوله اولسون مكاتبه نك حكمي جاريه نك حكمي مثلودر (وان تزوجت امة بغير اذن مولاهم اعتقت صح النكاح ولا خيار لها) اكر بر جاريه مولا سندن اذنسز تزوج ايلسه بعده جاريه آزاد اولسه نكاح صحيح اولور واول جاريه ايجون مخيرك يوقدر (ومن تزوج امرأتين في عقد واحد واحداها لا يجل له نكاحها صح نكاح التي تحل له وبطل نكاح الاخرى) بر كيمسه عقده واحده ده ايكي عورت يي تزوج ايلسه حالبو كه اول ايكي عورتك بريك نكاحي اول كيمسه ايجون حلال اولماز نكاحي حلال اولان عورتك نكاحي صحيح اولور ديكر عورتك نكاحي باطل اولور (ولو سمي بدلا في العقد كان كله لاتي صح نكاحها عند ابى حنيفة رح وعندهما لهما) اكر ذكر اولنان كيمسه عقد مقابله سنده بر مقدار مهر تسميه ايلسه امام اعظم رحمه الله عندنده تسميه اولنان مهر ك كيسي نكاحي حلال اولان عورت ايجوندر امامين عندنده ايكي سي ايجوندر (وان كانت الزوجة معيبة فلا خيار لزوجها) اكر زوجه عيبي اولسه زوج ايجون مخيرك اولدى (وان كان عينا اجله الحاكم سنة فان وصل اليها والافرق بينهما ان طلبت المرأة التفريق) اكر زوج عنين اولسه يعني آلتى سست اولوب جماعه مقتدر

اوله مازايسه حاكم اول زوجہ بر سنه مهلت ويرر اكر عورته واصل اولور سه نه كوزل و اكر واصل اوله مازايسه عورت تفريق طلب ايلديكي صورتده حاكم بينلرني تفريق ايدر (والفرقة تطليقة بائنه و لها كمال المهر ان كان دخل بها) و دخی فرقت طلاق باينه در اول عورت ايجون مهر ك تمامی لازم كلور اكر زوج اول عورته داخل اولديسه (وان كان مجبوا بفرق في الحال ولا يؤجل) و اكر اول زوج محبوب یعنی آتی مقطوع اولور سه بينلری اول آنده بلا تأجيل تفريق اولنور (والخصی يؤجل كما يؤجل الغنین) بی خایه اولان کیمسه عنین تأجيل اولندينی کی تأجيل اولنور (و اذا اسلمت المرأة وزوجها كافر عرض عليه القاضي الاسلام فان اسلم فهي امرأته وان ابى من الاسلام فرق بينهما وكان ذلك طلاقا بائنا عند ابی حنیفة و محمد رحمهما الله و قال ابو یوسف هو فرقة بغير طلاق) و قنا كه مرأه اسلامه داخل اولوب زوجی كافر اولسه قاضی اول زوج اوزرینه اسلامی عرض ايدر اكر اسلامی قبول ايدر سه اول عورت انك زوجہ سیدر و اكر اسلامی قبول دن اعراض ايدر سه قاضی بینلرني تفريق ايدر و بو تفريق امام اعظم و امام محمد رحمهما الله عندلرنده طلاق باين اولور امام ابی یوسف رح بیوردیكه بو تفريق بلا طلاق بفرقه در (وان اسلم الزوج ونحته مجوسية عرض عليها الاسلام فان اسلمت فهي امرأته والافرق بينهما ولم يكن الفرقة طلاقا بائنا فان كان قد دخل فلها المهر وان لم يكن دخل بها فلا مهر لها) اكر زوج اسلامه داخل اولوب حالبو كه تحتده مجوسیه اولیجیدر اول مجوسیه اوزرینه اسلام عرض اولنور اكر اسلامی قبول ايدر سه اول عورت اول آدمك زوجہ سیدر و اكر قبول ایتمايسه بینلری تفريق اولنور و فرقت طلاق باين اولماز پس زوج اول مجوسیه داخل اولديسه مهر لازم كلور و اكر داخل اولديسه اول مجوسیه ايجون مهر لازم اولماز (و اذا اسلمت المرأة في دار الحرب لم تقع الفرقة عليها حتى تحيض ثلاث حيض) و قنا كه عورت دار حربده اسلامه داخله اوله اول عورت اوزرینه فرقت واقع اولماز نا كه اوج حیض كوره نه دك (فان حاضت بآنت من زوجها) پس اوج حیض ايله حیض كور سه زوجندن بوش اولور (و اذا اسلم زوج الكتابية فهما على نكاحهما) و قنا كه

کتابیه نك زوجی اسلامی قبول ایلیه آنلر نکاحلری اوزرینه اولیجیدرلر
 (واذا خرج احد الزوجین الیما مسلما من دار الحرب وقعت البینونة بینهما) وقتا که
 زوج ایله زوج نك بری مسلم اوله رق دار حربدن بزه خروج ایلسه ایکسی
 بیننده بینونت واقع اولور (وان سبی احدهما وقعت البینونة بینهما) ایکسنک
 بری اسپر اولسه بینونت واقع اولور (وان سبیامعالم تقع البینونة) اکر ایکسی
 برلکده اسپر اولسه لر بینونت واقع اولماز (واذا خرجت المرأة الینا مهاجرة
 جازان تزوج ولا عدة علیها عندابی حنیفة رح فان كانت حاملا لم تزوج حتی تضع
 حملها) وقتا که مرآه مهاجره اوله رق بزم دار مزه خروج ایده تزوج ایلمسی
 جائز اولور امام اعظم رح عندنده انك اوزرینه عدت لازم اولماز اکر حامل
 اولور ایسه تزوج ایلیه من تا که حملی وضع ایلینه دك (واذا ارتد احد الزوجین
 وقعت فرقة بغير طلاق) وقتا که ایکی زوجك بری نعوذ بالله تعالی مرتد اوله بلا طلاق
 فرقت واقع اولور (وان ارتد الزوج وقد دخل بها فلها کمال المهر فان لم يدخل
 بها فلها نصف المهر) اکر زوج مرتد اولسه حالبو که زوجه یه داخل اولمشدر
 پس زوجه ایچون کمال مهر لازم اولور واکر داخل اولمديسه نصف مهر
 لازم کاور (فان كانت المرأة مرتدة فان كانت الردة قبل الدخول بها فلا مهر لها
 وان كانت بعد الدخول فلها المهر) اکر عورت مرتده اولسه پس ردت
 قبل الدخول ایسه عورت ایچون مهر لازم اولماز اکر ردت بعد الدخول ایسه
 عورت ایچون مهر لازم اولور (وان ارتد امعائهم اسلما فهماعلی نکاحهما) اکر
 زوج و زوجه ایکسی برلکده نعوذ بالله مرتد اولوب بعده اسلامی قبول ایلسه لر
 پس آنلر نکاحلری اوزرینه اولیجیدرلر (ولا یجوز ان یتزوج المرتد مسلمة
 ولا کافرة ولا مرتدة) مرتد اولان کیمسه مسلمه اولان خانونی تزوج ایتمکه
 رخصت یوقدر دخی کافره اولان عورتی و مرتده اولان عورتی مرتدک
 تزوج ایلمسی جائز اولماز (وکذا المرتدة لا یتزوجها مسلم ولا کافر
 ولا مرتد) دخی مرتده اولان عورتی مسلم اولان کیمسه و کافر اولان
 کیمسه و مرتد اولان کیمسه تزوج ایتمک جائز اولماز (وان کان احد
 الزوجین مسلما فالولد یكون علی دینه) اکر ایکی زوجك بری مسلمان
 اولسه ولد آنک دینی اوزرینه اولور (وکذا ان اسلم احدهما وله ولد

صغیر صار ولدہ مسلماً باسلامہ) اگر ایک زوجہ بری مسلمان اولوب
 حالبو کہ ولد صغیری او ایجیدر اول ولد صغیر ایک زوجہ برینک اسلامی
 سبیلہ مسلمان اولور (وان کان احدا بویه کتابیا والاخر مجوسی فالولد کتابی)
 اگر ولدک بابا وانا سندن بری کتابی اولوب آخر مجوسی اولسه اول ولد کتابیدر
 (واذا تزوج الکافر بغير شهود او فی عدة کافر وذلك فی دینهم جائز ثم اسلما
 اقرا علیه) وقتا کہ کافر بلاشهود یا خود دیگر کافرک عدتندہ تزوج ایدہ
 بومثل و قباحت انلرک آیین باطلار ندہ جائز در بعدہ ایکسیدہ مسلمان اولسه لر
 تزوج اوزرینہ قرار ویریلور یعنی بینلری تفریق اولنماز (وان تزوج المجوسی
 اختہ او ابنته ثم اسلما فرقی بینهما) اگر مجوسی همشیره سنی یا خود کریمه سنی
 تزوج ایلسه بعدہ مسلمان اولسه لر بینلری تفریق اولنور (واذا کان لرجل
 امرأتان فعليه ان يعدل بینهما فی القسم بکرین کانتا او ثیین او کانت احدیہما
 بکرا والاخری ثیباً) وقتا کہ برر جلک تحت نکاحندہ ایک عورتی اولہ
 اول رجل اوزرینہ واجبدر کہ اول ایک عورت بینندہ اولان قسمدہ
 عدالت ایلہ انلر باکر اولسونلر یا خود ثیب اولسونلر یا خود ایکسینک
 بری باکر اخری ثیب اولسون (وان کانت احدہما مة والاخری حرة
 فللحرة الثلثان من القسم والامة الثلث) اگر ایک زوجہ نک بری جاریہ
 وآخری حرہ اولسه پس حرہ ایچون قسمدن ثلثان وجاریہ ایچون ثلث
 اولیجیدر (ولاحق لمن فی القسم حالة السفر فیسافر الزوج بمن شاء
 منهن فالاولی ان یقرع بینهن فیسافر بمن خرجت قرعتها) ودخی سفر
 حالندہ زوجہ لر ایچون قسمدہ حق اولمادی پس زوج زوجہ لردن
 دیلہ دیکیلہ مسافرت ایدر لکن اولی اولان بینلر ندہ قرعہ اتوب قرعہ سی
 چیقان عورت ایلہ مسافرت ایتکدر (واذا رضیت احدی الزوجتان
 بترك نصیبها لصاحبها جاز ولها ان ترجع فی ذلك) وقتا کہ ایک زوجہ نک
 بری صاحبہ سنہ نصیبی ترک ایلہ راضی اولسه جائز اولور وانک ایچون
 شونده رجوع ایتک دخی اولیجیدر

کتاب الرضاع

شوبخندہ رضاعہ دائر مسائل بیان اولنور رضاع عورت مہم سندن سود

اممکدر (قلیل الرضاع وکثیره سواء) رضاعك قليل وکثیری برابر در
 (اذا حصل فی مدة الرضاع یتعلق به التحريم) وقتا که رضاع مدتی رضاعده
 حاصل اوله تحریم اکا تعلق ایدر (ومدة الرضاع عند ابی حنیفة رحمہ اللہ ثلثون
 شهرا وعندهما سنتان) رضاعك مدتی امام اعظم رحمہ اللہ عند نده او توز ما هدر
 امامین رحمہما اللہ عند لر نده ایکی سنه در (فاذا مضت مدة الرضاع لم یتعلق به
 التحريم) وقتا که رضاعك مدتی فوت اوله رضاعه تحریم تعلق ایلمز (وبحرم
 من الرضاع ما یحرم من النسب الا ام اخته من الرضاع فانه یجوز ان یتزوجها)
 رضاعدن او توری حرام اولور نسبدن حرام اولدینی کی لکن رضاعدن اولان
 قزقر نداشتنک اناسی حرام اولماز زیرا رضاعا قزقر نداشتنک اناسی تزوج جائز اولور
 (ولا یتزوج ام اخته من النسب) نسبدن اولان همشیره سنک والدہ سنی تزوج
 جائز اولماز زیرا اوکی والدہ سی اولدیغندن (واخت ابنه من الرضاع فانه یجوز
 ان یتزوجها) رضاعدن اولان او غلونک قزقر نداشتی دخی حرام اولماز زیرا انی
 تزوج جائز اولور (ولا یجوز ان یتزوج اخت ابنه من النسب وامرأة ابنه
 من الرضاع كما لا یجوز ان یتزوج امرأة ابنه من النسب) نسبدن اولان او غلنک
 قزقر نداشتی تزوج جائز اولماز دخی رضاعدن اولان او غلنک عورتی تزوج
 جائز اولماز نسبا او غلنک عورتی تزوج جائز اولدینی کی (ولبن الفحل
 یتعلق به التحريم وهو ان ترضع المرأة صبية فتحرم هذه الصبية علی زوجها
 وعلی ابائه وابنائہ ویصیر الزوج الذی ینزل به اللبن ابا للرضعة) ودخی ار ککدن
 حاصل اولان سوده تحریم تعلق ایدر فحل اولان رچلک سودینه تحریمک
 تعلق اولدر که عورت بر صبیہ امر رسه پس اول صبیہ اول عورتک زوجی
 اوزرینه و بابالری اوزرینه و او غلاری اوزرینه حرام اولور لبنک نزولنه
 سبب اولان زوج مرضعه ایچون اب اولور (ویجوز ان یتزوج الرجل
 باخت من الرضاع) ودخی رچل رضاعا قزقر نداشتنک قزقر نداشتی تزوج ایتمک
 جائز اولور (كما یجوز ان یتزوج باخت اخیه من النسب وذلك مثل
 الاخ من الاب اذا کان له اخت من امه جاز لایخیه من ابیه ان یتزوجها)
 نسبا قرانداشنک قزقر نداشتی تزوج جائز اولدینی کی مذکورک
 صورتی اولدر که بابادن اولان قزقر نداشتی ایچون انادن بر قزقر نداشتی

اولسه بابادن اولان قرنداشی ایچون اول اختی تزوج ایتمک جائز اولور
 (وکل صبیبن اذا اجتماع علی ندی واحد لم یجز لاحدهما ان یتزوج الاخری)
 هرایکی صبی که برمه او زرنده جمع اوله لر ایکیسندن بری ایچون آخری تزوج
 جائز اولماز (ولایجوز ان یتزوج المرضة احد من ولدالتی ارضعت ولا ولدولدها)
 سود امزیرن عورتک ولدلرندن بری مرضعه بی تزوج جائز اولماز دخی
 اول عورتک ولدینک ولدی مرضعه بی تزوج ایلیه من (ولایتزوج الصبی
 المرضع اخت زوج المرضة لانها عمته من الرضاع) مرضع اولان صبی مرضعه
 اولان خاتونک زو جنک قز قرنداشی تزوج ایلیه من زیرازو جنک قز قرنداشی
 مرضعک رضا خاله سیدر (واذا اختلط لبن المرأة مع الماء واللبن غالب تعلق به
 التحريم فان غلب الماء لم يتعلق به التحريم) وقتا که عورتک سودی صو ایله
 مختلط اوله حالبو که سود غالبدر اکا تحريم تعلق ایدر واکر صو غالب اولور ایسه تحريم
 تعلق ایلمز یعنی صو بی غالب اولان سودی اکل ایدن کیمسه یه اول عورت
 حرام اولماز (وان اختلط بالطعام لم يتعلق به التحريم وان كان اللبن غالباً عند
 ابی حنیفة رحمه الله) واکر سود طعام ایله مختلط اولسه حراملق اکا تعلق ایتمز
 هرچن سود غالب اولور سده (وان اختلط بالدواء واللبن هو الغالب تعلق به
 التحريم) وقتا که سود دوا ایله مختلط اولسه حالبو که سود غالبدر حراملق
 تعلق ایدر (واذا حلب اللبن من المرأة بعد موتها فواجب به الصبی تعلق به
 التحريم) وقتا که عورت فوت اولدقدن صکره عورتدن سود صاغلوب پس
 برصینک حلقومنه ادخال اولسه حراملق تعلق ایدر (واذا اختلط اللبن بلبن
 شاة وهو الغالب يتعلق به التحريم) وقتا که عورتک سودی غنم سودی ایله
 مختلط اولسه حالبو که عورتک سودی غالبدر حراملق تعلق ایدر (واذا اختلط
 لبن امرأتین تعلق التحريم باكثر عند ابی حنیفة وابی یوسف رحمهما الله وقال
 محمد رحمه الله يتعلق بهما التحريم) وقتا که ایکی عورتک سودلری مختلط
 اوله حراملق زیاده سنه تعلق ایدر امام اعظم وامام ابی یوسف عندنده
 وامام محمد بیوردیکه ایکی عورتک سودینه تحريم تعلق ایدر (واذا نزل
 للبکر ابن فارضعت صبیاً یثبت به التحريم) وقتا که بکر ایچون سود نازل
 اولوب برصی بی امزرسه حراملق ثابت اولور (واذا شرب صبیان لبن

شاة فلا رضاع بينهما) وقتا كه ايكي صبي بر غنمك سودندن ايجسه لر پس انلرك
بيننده رضاع ثابت اولماز (وان نزل لارجل لبن فارضع صبية لم يتعلق به
التحریم) اگر رجل ايجون سودنازل اولوب بر صبيه ي امزرسه بوسبب ايله
تحریم تعلق ايلمز (واذا تزوج الرجل صغيرة وكبيرة فارضعت الكبيرة
الصغيرة حرمتا على الزوج فان كان لم يدخل على الكبيرة فلامهر لها وللصغيرة
نصف المهر يرجع الزوج به على الكبيرة ان كانت تعمدت به الفساد وان
لم تتعمد به الفساد فلا شيء عليهما) وقتا كه رجل كبيره وصغيره ي برلكده
تزوج ايدوب وكبيره صغيره ي امزرسه زوج اوزرينه ايكيسيده حرام اولور لر
پس اگر زوج كبيره اوزرينه داخل اولمديسه كبيره يه مهر لازم اولماز وصغيره
ايجون نصف مهر لازم اولور وزوج نصف مهر ايله كبيره اوزرينه رجوع
ايدر اگر كبيره امزرمك ايله فساد قصد ايلديسه واكر امزرمك ايله فساد
قصد ايلمديسه كبيره اوزرينه بر نسنه لازم اولماز (ولا يقبل في الرضاع شهادة
النساء منفردات وانما يثبت بشهادة رجلين او رجل وامرأتين) ودخی
رضاعك نبوتنده يالكز اولدقلى حالده عورتلك شهادتلى قبول اولماز
آنجق ايكي رجلك ياخود بر رجل ايكي عورتك شهادتلىله ثابت اولور

کتاب الطلاق

کله جکده ذکر اولنان مسائل طلاق بياننده در (الطلاق على ثلاثة
اوجه احسن الطلاق وطلاق السنة وطلاق البدعة) ودخی طلاق
اوج وجه اوزرينه در برى احسن الطلاق وبرى طلاق سنت وبرى
طلاق بدعتدر (واما الطلاق الاحسن وهوان يطلق الرجل امرأته تطليقة
واحدة في طهر لاجماع فيه يتركها حتى تنقضي عدتها) اما طلاق احسن
اولدر كه رجل عورتى جماع اولميه رق بر طهرده طلاق واحده ايله تطليق
ايدوب عدتى منقضيه اولانه دك ترك ايتمكدر (وطلاق السنة وهوان يطلقها
بعد الدخول بها في ثلاثة اطهار) سنت اولان طلاق اولدر كه رجل عورتى
دخولدن صكره اوج طهرده تطليق ايتمكدر (واما البدعة فهوان يطلقها
ثلاثا بكلمة واحدة في دفعة واحدة او ثلاثا في طهر واحد فاذا فعل ذلك
وقع الطلاق وبانت منه وكان عاصيا) اما بدعت اولان طلاق اولدر كه

رجل زوجہ سنی دفعہ واحدہ کلمہ واحدہ ایلہ بردفعہ ده اوج کرہ تطلیق
ایتمکدر یاخود بر طہرہ ده اوج کرہ تطلیق ایتمکدر بومثلوا یشلدیکی وقتہ
طلاق واقع اولور وزوجدن عورت طلاق باین ایلہ بوش اولور وزوج
عاصی اولور (والسنة في الطلاق من وجهين سنة في الوقت وسنة في العدد
يستوى فيه المدخول بها وغير المدخول بها) ودخی طلاقده سنت ایکی وجهنددر
بری وقتہ سنت وبری عددده سنتدر و بوعده مدخول بها ایلہ مدخول بها ناک
غیری برابر در (والسنة في الوقت يكون في المدخول بها خاصة وهو ان يطلقها
في طهر لاجماع فيه) وقتہ سنت اولان طلاق خاصة مدخول بها ناک حقندہ اولور
وقتہ سنت اولدر کہ زوجہ سنی جماع اولیمان طہرہ ده تطلیق ایتمکدر
(وغير المدخول بها يطلقها في حال الطهر والحیض جميعا) مدخول بها اولیمان خاتونی
زوجی حیض و طہر حالندہ تطلیق ایدر (وان كانت المرأة لا تحيض من صغر
او کبر و اراد ان يطلقها للسنة طلقها واحدة فان مضى شهر طلقها اخرى فان مضى
شهر آخر طلقها اخرى) اکر عورت صغر و کبردن اوتوری حیض کور مسہ
وزوجی سنت وجه اوزرہ تطلیق ایتمک مراد ایلسہ طلاق واحدہ ایلہ تطلیق ایدہ
پس بر شہر کچر سہ بردخی تطلیق ایدہ و اکر بر آخر آی کچر سہ ینہ بردخی تطلیق
ایدہ (ویجوز ان يطلقها ولم يفصل بين وطئها و طلاقها زمان) عورتی تطلیق
ایدوب و طی ایلہ طلاقک یننی بر مقدار زمان ایلہ فصل ایتماک جائز
اولور (و طلاق الحامل يجوز عقيب الجماع وتطلقها ثلاثا للسنة يفصل بين كل
تطبيقين بشهر عند ابی حنیفہ و ابی یوسف رحمہما اللہ و قال محمد رحمہ اللہ
لا تطلقها للسنة الا واحدة) حامل اولان عورتی جماعک عقینندہ تطلیق
ایتمک جائز اولور سنت وجه اوزرہ اوج کرہ تطلیق اولنور امام اعظم
وامام ابی یوسف عندندہ ہر ایکی تطلیقہ ناک یننی بر آی ایلہ فصل ایدر امام
محمد بیوردیکہ سنت اجلندن آنجق بر کرہ تطلیق اولنور (واذا طلق
الرجل امرأته في حال الحيض وقع الطلاق ويستحب له ان يراجعها حين طهرت
واذا طهرت وحاضت ثم طهرت فهو مخير ان شاء طلقها وان شاء امسكها)
وقتاکہ رجل عورتی حیض حالندہ تطلیق ایدہ طلاق واقع اولور و اول
رجل ایچون مستحب اولور کہ عورت پاکلانديکی وقتہ مراجعت ایدہ

وَقَالَ كَ عَوْرَتِ بِاَكْلَانُوبِ وَحِيضِ كُورُوبِ بَعْدَهُ طَاهِرَهُ اُولَدِيْنِي صُوْرَتَهُ
 رَجُلٍ مَخِيْرَدِرٍ دِيْلِرْسَه تَطْلِيْقٍ اِيْدِرٍ وَدِيْلِرْسَه اَمْسَاكٍ اِيْدِرٍ (وَيَقَعُ طَلَاَقُ كُلِّ
 زَوْجٍ اِذَا كَانَ عَاقِلًا بَالِغًا دُوْنَ الصَّبِيِّ وَالْمَجْنُوْنِ وَالنَّائِمِ) عَاقِلٌ وَبَالِغٌ اَوَّلَانِ
 هَرُزَوْجِكَ طَلَاَقِيْ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرُ صَبِيٍّ وَمَجْنُوْنٍ وَنَائِمٍ اَوَّلَانِ كِيْمْسَه لِرِكَ طَلَاَقِيْ وَاقِعٌ
 اَوَّلَمَازِ (وَيَقَعُ طَلَاَقُ الْعَبْدِ عَلٰى اَمْرَاَتِهِ دُوْنَ مَوْلَاهُ عَلَيْهِمَا) كَوْلُهُ نِكَ كَنْدِيْ
 عَوْرَتِيْ اَوْزَرِيْنَه طَلَاَقِيْ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ كَوْلُهُ نِكَ مَوْلَا سَنِكَ طَلَاَقِيْ كَوْلُهُ نِكَ
 زَوْجَه سِيْ اَوْزَرِيْنَه وَاقِعٌ اَوَّلَمَازِ (وَالطَّلَاَقُ ضَرْبَانِ صَرِيْحٌ وَكِنَايَةٌ) وَدَخِيْ
 طَلَاَقٌ اِيْكِيْ نُوْعِدِرٍ بَرِيْ طَلَاَقٌ صَرِيْحٌ وَبَرِيْ طَلَاَقٌ كِنَايَه دِرِ (وَالصَّرِيْحُ
 قَوْلُهُ اَنْتَ طَالِقٌ اَوْ مُطْلَقَةٌ اَوْ طَلَقْتُكَ فَهَذِهِ الْفَاظُ رَجْعِيَّةٌ لَا يَقَعُ بِهَا اِلَّا وَاحِدَةٌ
 وَانْ نُوِيْ اَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ) طَلَاَقٌ صَرِيْحٌ رَجُلِكَ بُوْذْ كَرِ اِيْلِدِيْكِيْ قَوْلُ رِدِرٍ شُوْ
 الْفَاظُ طَلَاَقٌ رَجْعِيَّةٌ دِرُوْ بُوْ الْفَاظُ اِيْلَه اَنْجَقُ بِرِ طَلَاَقٌ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ هَرِ قَبْلُ بَرْدِنِ
 زِيَادَه نِيْتِ اِيْدِرْسَه دَه (وَلَا تَقْتَرُ هَذِهِ الْاَلْفَاظُ اِلَى نِيَّةٍ) وَالْفَاظُ مَذْكَوْرَه نِيْتَه
 مَحْتَاجٌ اَوَّلَمَازِ (وَقَوْلُهُ اَنْتَ الطَّلَاَقُ اَوْ اَنْتَ طَالِقُ الطَّلَاَقُ اَوْ اَنْتَ طَالِقٌ طَلَاَقًا
 فَانْ لَمْ يَكُنْ لَهُ نِيَّةٌ يَقَعُ وَاحِدَةٌ رَجْعِيَّةٌ وَانْ نُوِيْ ثَلَاثًا كَانَ ثَلَاثًا) وَدَخِيْ رَجُلٍ بُوْ
 ذَكَرِ اَوَّلِنَانِ قَوْلُ رِيْ دِيْيُوْبِ نِيْتِيْ اَوَّلَمَازِ اِيْسَه بِرِ طَلَاَقٍ رَجْعِيَّةٌ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ وَ اَكْرِ
 اَوْجِ طَلَاَقٍ نِيْتِ اِيْدِرْسَه اَوْجِ طَلَاَقٍ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ (وَالضَّرْبُ الثَّانِي الْكِنَايَاتُ
 لَا يَقَعُ بِهَا الطَّلَاَقُ اِلَّا بِنِيَّةٍ اَوْ دَلَالَةٍ حَالٍ) ضَرْبُ ثَانِي كِنَايَه لِرِدِرٍ وَ كِنَايَه لِرَايِلَه طَلَاَقٌ
 وَاقِعٌ اَوَّلَمَازِ اَنْجَقُ نِيْتِ اِيْلَه يَاخُوْدُ حَالِكُ دَلَا تِيْلَه وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ (وَهِيَ عَلٰى ضَرْبَيْنِ
 مِنْهَا ثَلَاثَةُ الْفَاظِ يَقَعُ بِهَا الطَّلَاَقُ الرَّجْعِيُّ وَلَا يَقَعُ بِهَا اِلَّا وَاحِدَةٌ وَهِيَ قَوْلُهُ اَعْتَدِيْ
 وَاسْتَبْرِيْ رَحْمَكِ وَ اَنْتَ وَاحِدَةٌ) كِنَايَاتُ اِيْكِيْ ضَرْبِ اَوْزَرِيْنَه دِرِ كِنَايَاتِدِنِ اَوْجِ
 لَفْظٍ وَ اَرْدِرِ كِه اَوَّلِ اَوْجِ لَفْظِ اِيْلَه بِرِ طَلَاَقٍ رَجْعِيٍّ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ وَ اَوَّلِ الْفَاظِ اِيْشْتَه
 بُوْذْ كَرِ اَوَّلِنَانِ قَوْلُ رِدِرٍ (وَبَقِيَّةُ الْكِنَايَاتِ اِذَا نُوِيْ بِهَا طَلَاَقًا كَانَتْ وَاحِدَةٌ بِاَبْنَةِ
 وَانْ نُوِيْ ثَلَاثًا كَانَ ثَلَاثًا وَانْ نُوِيْ ثَمْنِيْنَ كَانَتْ وَاحِدَةٌ) وَدَخِيْ كِنَايَاتِكَ بَقِيَّه سِيْلَه
 رَجُلٍ طَلَاَقٍ نِيْتِ اِيْلِدِيْكِيْ وَقْتَهُ وَاحِدَةٌ بَايْنَه وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ وَ اَكْرِ اَوْجِ طَلَاَقٍ نِيْتِ
 اِيْدِرْسَه اَوْجِ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ وَ اَكْرِ اِيْكِيْ نِيْتِ اِيْدِرْسَه بِرِ طَلَاَقٍ وَاقِعٌ اَوَّلُوْرٍ (وَهُوَ قَوْلُهُ
 اَنْتَ بَاثْنٍ وَبَتَةٌ وَبَتْلَةٌ وَحَرَامٌ وَحَبْلُكَ عَلٰى غَارِبِكَ وَ الْحَقُّ بِاَهْلِكَ وَخَلِيَّةٌ وَبَرِيَّةٌ
 وَوَهْبَتُكَ لَا اَهْلَكَ وَ سِرْحَتُكَ وَفَارَقَتُكَ وَ اَنْتَ حَرَّةٌ وَتَقْنَمِيْ وَاسْتَرِيْ وَ اَغْرَبِيْ وَ اَبْتَقِيْ

الازواج فان لم يكن له نية لم يقع بهذه الالفاظ طلاق الا ان يكون في مذاكرة الطلاق فيقع بها الطلاق في القضاء ولا يقع فيما بينه وبين الله تعالى الا ان ينويه (ودخى كنياتك بغيره سي شو ذكر اولنان قوللردر پس اكر رجل ايچون نيت اولماز ايسه ذكر اولنان الفاظ ايله طلاق واقع اولماز لكن اكر زوج طلاق مذاكره سنده اولور ايسه شو الفاظ ايله قضاء طلاق واقع اولور اما رجل ايله مولاي متعال بيتنده نيت ايتدكجه طلاق واقع اولماز (وان لم يكونا في ذكر الطلاق وكانا في غضب او خصومة وقع الطلاق بكل لفظ لا يقصد به السب والشتمه ولم يقع بما يقصد به السب والشتمه الا ان ينويه) واكر زوج طلاق مذاكره ده اوليوب غضب وخصومتده اولسه لر سب قصد ايلمديكي هر لفظ ايله طلاق واقع اولور وسب يعني سو كك قصد ايلديكي لفظ ايله طلاق واقع اولماز مادامكه طلاق نيت ايلمدي (واذا وصف الطلاق بضرب من الزيادة والشدة كان باثنا مثل ان يقول انت طالق بائن وطالق اشد الطلاق والفحش الطلاق وطلاق الشيطان والبدعة وكالجل وملى البيت) ودخى رجل طلاق زياده وشدتدن برنوع ايله وصف ايلديكي صورتده طلاق باين واقع اولور بو ذكر اولنان الفاظي ديمك مثللو (واذا اضاف الطلاق الى جملتها او الى ما يعبر به عن الجملة وقع الطلاق مثل ان يقول انت طالق اور قبتك طالق او عنقك اور ورك او بدنك او جسدك او فرجك او وجهك) وقتا كه طلاق زوجيه سنك جمله سنه ياخود جمله دن تعبير اولنان عضوه نسبت ايله طلاق واقع اولور شو مذكور اولان الفاظي ديمك مثللو (وكذلك ان طلق جزاً شائعاً منها مثل ان يقول نصفك او ثلثك) اكر زوجيه دن شايع اولان جزئي تطليق ايلسه ينه حكم ماسبق كي در زوجيه نك نصفني ياخود ثلثني تطليق مثللو (وان قال يدك اور جلك طالق لم يقع به الطلاق) اكر رجل زوجيه سنه ديسه كه لك ياخود اياغك طالق در طلاق واقع اولماز زير ابو جزئلر ايله بدندن تعبير اولماز (وان طلقها نصف تطليقة او ثلث تطليقة كانت تطليقة واحدة) اكر عورقي نصف طلاق ياخود ثلث طلاق ايله تطليق ايلسه تطليقة واحدة واقع اولور (وطلاق المكره والسكران واقع) اكر ام اولان كيمسه نك وسر خوش اولان كيمسه نك طلاق واقع اولور (ويقع طلاق الاخرس بالاشارة) ودخى دلستر

اولان کیمسه نك طلاق اشارت ايله واقع اولور (واذا اضاف الطلاق الى النكاح وقع عقيب النكاح مثل ان يقول ان زوجتك فانت طالق او يقول كل امرأة ازوجها فهي طالق) وقتا که رجل طلاق نکاحه نسبت ايله نکاحک عقیبنده طلاق واقع اولور بو ذکر اولنان قولاری دیمک مثللو (واذا اضاف الى الشرط وقع عقيب الشرط مثل ان يقول لامرأته ان دخلت الدار فانت طالق) وقتا که طلاق شرطه نسبت ايله شرطک وجودی عندنده طلاق واقع اولور (۲) رجل عورتنه شو ذکر اولنان قولی دیمک مثللو (ولا تصح اضافة الطلاق الا ان يكون الحالف مالكا او يضيفه الى ملكه وان قال لاجنبيه ان دخلت الدار فانت طالق ثم تزوجها فدخلت الدار لم تطلق) ودخی طلاق نسبت صحیح اولماز مکر حالف اولان کیمسه مالک اوله یا خود طلاق ملکنه نسبت ايله پس رجل اجنبیه اولان عورته اکر سن داره داخل اولور سهک طالق سهک دیسه بعده اول عورتی تزوج ایدوب عورت داره داخل اولسه تطلیق اولماز زیرا حالف نسبت وقتنده اول عورته مالک دکل ایدی (والفاظ الشرط ان واذا واذا ما وكل وكما ومتى ومتى ما وفي كل واحد من هذه الشروط واذا وجد الشرط انحلت اليمين ووقع الطلاق الا في كل ما فان الطلاق يتكرر بتكرر الشرط حتى يقع ثلاث تطليقات فان تزوجها بعد ذلك وتكرر الشرط لم يقع شيء) ودخی الفاظ شرط بوراده ذکر اولنان یدی الفاظدر شو الفاظ شروططن هر برنده شرط بولندیقی وقتده یمین منحل اولور و طلاق دخی واقع اولور اکن کمالفظنده دکل زیرا شرطک تکراری سببیه طلاق تکرر ایدرتا که اوچ طلاق واقع اولاندهک پس اوچ طلاق واقع اولوب زوج آخردن صکره اول عورتی تزوج ایدوب و شرط تکرر ایلسه طلاقدن برسنه واقع اولماز (وزوال الملك بعد اليمين لا يبطلها فاذا وجد الشرط في ملكه انحلت اليمين ووقع الطلاق واذا وجد في غير ملكه انحلت اليمين ولم يقع شيء) ودخی یمیندن صکره ملکک زوالی یمینی ابطال ایلمز پس رجلک ملکنده شرط بولنسه یمین منحل اولور و طلاق دخی واقع اولور و اکر ملکک غیرنده شرط بولنسه یمین منحل اولور و برسنه واقع اولماز (واذا اختلفا في وجود الشرط فالقول قول الزوج الا ان تقيم المرأة بينة) وقتا که زوج ايله زوجه شرطک وجودنده

(۲) مسئله رجل عورتنه دیسه که اکر سن شوداره داخل اولور ايسهک اوچ طلاق بوش اوله سین شرما خلاصی اولدرکه رجل عورتی بر طلاق ايله تطلیق ایدوب عدتی تمام اولدقدن صکره عورت اولداره داخل اوله بو صورتده شرط بولنوب و یمین منحل اولدی بعده ایکی طلاق ايله زوجه یی تزوج ایلله

اختلاف ایلسه لر پس زوجك قولنه اعتبار اولنور مكر عورت شرطك وجودی اوزرینه شاهد اقامه ایلیه ﴿ وان كان الشرط لا يعلم الا من جهتها فالقول قول الزوجة في حق نفسها مثل ان يقول ان حضت فانت طالق فقالت حضت طلقت ﴾ اكر شرطك معلوم اولمسی انجق عورتك طرفندن اولسه پس كندی نفسی حقنده قول زوجك قولیدرا اكر زوجه سنه دیسه كه اكر سن حائض اولورسه ك طالقك پس عورت دیسه كه حائض اولدم اول آنده عورت بوش اولور ﴿ وان قال ان حضت فانت طالق وفلانة فقالت حضت طلقت هي ولم تطلق فلانة الا ان يصدقها الزوج فتطلق فلانة ايضا ﴾ اكر رجل زوجه لرینك برینه دیسه كه اكر سن حائض اولورسه ك سن وفلانه طالقك پس زوجه دیسه كه بن حائض اولدم اول زوجه تطليق اولنش اولور فلانه تطليق اولنماز لیکن زوجه بی زوج تصدیق ایلدیکی صورتده فلانه تطليق اولنش اولور ﴿ وان قال لها ان حضت فانت طالق فرأت الدم لم يقع الطلاق حتى يستمر الدم ثلاثة ايام فاذا مضت ثلثة ايام حكمنا بوقوع الطلاق من حين حاضت ﴾ اكر رجل زوجه سنه دیسه كه اكر سن حائض اولورسه ك طالقك پس عورت دم كورسه طلاق واقع اولماز تا كه اوچ كون قان قرار لاشنه دك پس اوچ كون مرور ایلدیکی وقته حیض كوردیکی وقتدن طلاقك وقوعیله حكم ایدهرز ﴿ وان قال لها ان حضت حیضة فانت طالق لم تطلق حتى تطهر من حیضها ﴾ اكر رجل زوجه سنه دیسه كه اكر سن بر كره حیض كورسه ك طالقك عورت حیضدن پاك اولدقجه تطليق اولنش اولماز ﴿ وطلاق الامة تطليقتان حرا كان زوجها او عبدا ﴾ جاریه نك طلاق ایكیدر زوجی كوله اولسون یا خود حر اولسون ﴿ وطلاق الحرة ثلاث حرا كان زوجها او عبدا ﴾ حره اولان خاتونك طلاق اوچدر زوجی حر اولسون یا خود كوله اولسون ﴿ واذا طلق الرجل امرأته قبل الدخول بها ثلاثا وقعن علیها ﴾ وقتا كه رجل زوجه سنی قبل الدخول اوچ طلاق ایله تطليق ایلیه اوچ طلاق عورت اوزرینه اولور ﴿ فان فرق الطلاق بانت بالاولی ولم يقع الثانية ﴾ پس قبل الدخول زوجه سنی تطليقده رجل طلاق تفریق ایلسه تطليقة ارلی ایله زوجه باین اولور و ثانیه واقع اولماز ﴿ وان قال لها

انت طالق واحدة و واحدة وقعت واحدة) اگر رجل زوجه سنه سن طالقك
 واحدة و واحدة ديسه بر طلاق واقع اولور (وان قال لها انت طالق واحدة قبل
 واحدة وقعت واحدة) اگر ديسه كه سن طالقك واحدة قبل واحدة ديسه بر طلاق
 واقع اولور (وان قال لها انت طالق واحدة قبلها واحدة وقعت ثنتان) اگر
 ديسه سن طالقك واحدة قبلها واحدة بوصولته ايكي طلاق واقع اولور (۲)
 (وان قال انت طالق واحدة بعدها واحدة وقعت واحدة) اگر ديسه سن
 طالقك واحدة بعدها واحدة بر طلاق واقع اولور (وان قال واحدة بعد
 واحدة اومع واحدة اومعها واحدة وقعت ثنتان) اگر رجل ديسه كه سن
 طالقك واحدة بعد واحدة يا خود مع واحدة يا خود معها واحدة بوصولته
 ايكي طلاق واقع اولور شومذ كوراتك علتري كتب مطولاته بيان اولمشدر
 (وان قال لها ان دخلت الدار فانت طالق واحدة و واحدة فدخلت الدار
 وقعت واحدة عند ابى حنيفة رح وقال يقع ثنتان) اگر رجل زوجه سنه
 ديسه كه اگر سن داره داخل اولور سهك فانت طالق واحدة و واحدة پس
 زوجه داره داخل اولسه امام اعظم رح عندنده بر طلاق واقع اولور امامين
 رحمهما الله تعالى بيورديلر كه ايكي طلاق واقع اولور (وان قال لها انت طالق
 واحدة و واحدة ان دخلت الدار فدخلت طلقت ثنتين) اگر رجل ديسه كه
 سن طالقك واحدة و واحدة ان دخلت الدار پس زوجه داره داخل
 اولسه ايكي طلاق واقع اولور (وان قال انت طالق بمكة فهي طالق في كل بلاد
 وكذلك انت طالق في الدار) اگر رجل عورتنه ديسه كه مكه مكرمه ده طالقك
 بوصولته عورت هر بلده طالقدر دخي رجل عورته لفظ شرطسز
 انت طالق في الدار ديسه حكم ماسبق كيدير يعنى عورت هر داره بوش
 اولور (وان قال انت طالق اذا دخلت الدار او اذا دخلت مكة لم تطلق حتى
 تدخل الدار او مكة) اگر زوج زوجه سنه سن طالقك شوداره يا خود مكه
 داخل اولديغك وقتده ديسه اول زوجه مكه يا خود داره داخل اولدجه
 تطليق اولمش اولماز (وان قال لها انت طالق غدا وقع الطلاق عليها بطولوع
 الفجر) اگر زوجه سنه ديسه يارينكي كون طالقك طولوع فجر اياه
 عورت اوزرينه طلاق واقع اولور (واذا قال لامرأته اختارى ينوى

(۲) قبل بی ها بعد باها
 وحدتا قبل باها بعد
 بی ها و اثنتا بعد
 بوصولته اتفاق
 واقع اولمشدر شرط
 مؤخر ذکر
 اولنديغندن بعد

بذلك الطلاق او قال طلق نفسك فلها ان تطلق نفسها مادامت في ذلك المجلس فان قامت منه او اخذت بعمل اخر خرج الامر من يدها (وقتا که رجل عورتنه ديه که اختاری حالبو که بوقول اياه طلاقه نیت ایلیه یا خود طلقی نفسك دیسه پس عورت ایچون نفسی تطلیق ایتیمک اولیجیدر مادامکه عورت مجلسده در اکر مجلسدن قائم اولوب یا خود آخر عمل اخذ ایدر سه امر عورتک الندن چیقار (وان اختارت نفسها في قوله اختاري كانت واحدة باثثة ولا يكون ثلاثا وان نوى الزوج ذلك) اکر عورت اخترت نفسی دیسه زوجک اختاری قولنک مقابله سندہ بر طلاق باین واقع اولور اوج طلاق واقع اولماز هرچن زوج اوج طلاقه نیت ایدر سه ده (ولا بد من ذکر النفس في كلامه او كلامها) زوجک یا خود زوجہ نک کلامندہ نفس لفظی ذکر دن لازمدر (وان طلقت نفسها في قوله طلق نفسك فهي واحدة رجعية وان طلقت نفسها ثلاثا وقد اراد الزوج ذلك وقت عليها) اکر عورت رجلك طلقی نفسك قولنک مقابله سندہ نفسی تطلیق ایلسه واحده رجعیه واقع اولور واکر عورت نفسی اوج تطلیق ایلسه حالبو که زوجده اوچی مراد ایلمشدر زوجہ اوزرینه اوج طلاق واقع اولور (وان قال لها طلق نفسك متى شئت فلها ان تطلق نفسها في المجلس وبعده) اکر رجل زوجہ سنه دیسه که زمان دیلر ایلسه نک نفسی تطلیق ایله پس عورت ایچون مجلسده و مجلسدن صکره نفسی تطلیق ایتیمک اولیجیدر (وان قال لرجل طلق امرأتی فله ان يطلقها في المجلس وبعده) اکر بر رجل آخر رجله دیسه که طلق امرأتی پس رجل ایچون مجلسده و مجلسدن صکره قائل اولان رجلك زوجہ سنی تطلیق ایتیمک اولیجیدر (وان قال له طلقها ان شئت فله ان يطلقها في المجلس خاصة) اکر رجل وکیلنه دیسه که طلق امرأتی ان شئت پس وکیل ایچون خاصة مجلسده موکلك زوجہ سنی تطلیق ایتیمکه رخصت اولیجیدر (وان قال لها ان كنت تحبينني او تبغينني فانت طالق فقالت انا حبك او ابغضك وقع الطلاق وان كان في قلبها خلاف ما اظهرت) اکر رجل زوجہ سنه دیسه که اکر سن بنی سور ایلسه نک یا خود بکا بغض ایدر یسه نک طالق سک پس زوجہ دیسه که سکا محبت ایدر رم یا خود بغض ایدر رم طلاق واقع اولور هرچن

زوجه نك قلبنده اظهار ايلديمكنك خلافی اولور ايسه ده (واذا طلق الرجل امراته في مرض موته طلاقاً بائنات فهي في العدة ورثت منه وان مات بعد اتقضاء عدتها فلا ميراث لها) وقتا كه رجل مرض موتنده عورتی طلاق باين ايله تطليق ايلسه پس عورت عدتك ايچنده اولديني حالده رجل فوت اولسه عورت اولر جله وارث اولور اكر عورتك عدتی تمام اولدقن صكره رجل فوت اولور سه عورت ايچون ميراث يوقدر (وان قال لامرأته انت طالق ان شاء الله تعالى متصلاً لم يقع الطلاق) اكر رجل زوجه سنه سن طالق سك ان شاء الله بويه متصل اولديني حالده ديسه طلاق واقع اولماز مشيه الله معلومز اولمديغدن (وان قال انت طالق ثلاثاً الا واحدة طلقت ثنتين) اكر زوجه سنه ديسه كه اوج طلاق ايله تطليق سك الابري دكل ايكي طلاق عورت بوش اولور (وان قال ثلاثاً الا ثنتين طلقت واحدة) واكر زوج اوج طلاق ذكر ايدوب ايكي طلاق استثنا ايلسه بر طلاق واقع اولور (واذا ملك الزوج امرأته او شقصامنها او ملكت المرأة زوجها او شقصامنه وقعت الفرقة بينهما والله اعلم) وقتا كه زوج زوجه سنك جمله سنه ياخود زوجه سنك بعضنه مالك اوله ياخود عورت زوجه ياخود زوجنك بعضنه مالك اوله بوايكي صورتده يينلرنده فرقت واقع اولور

باب الرجعة

بواب طلاق رجعيه نك بياننده در (اذا طلق الرجل امرأته تطليقة واحدة رجعية او تطليقتين فله ان يراجعها في عدتها رضى بذلك او لم ترض) وقتا كه رجل عورتی تطليقة واحدة رجعيه ايله ياخود ايكي تطليقة ايله تطليق ايله پس رجل ايچون عورته عدتك ايچنده مراجعت ايتك اوليجيدر عورت راضيه اولسون ياخود اولسون (والرجعة ان يقول الزوج راجعتك او راجعت امرأتی او يطأها او يقبلها او يلمسها بشهوة او نظر الى فرجها بشهوة) ودخی رجعت اولدر كه زوج عورته بن سكار جوع ايلدم ياخود بن عورتمه رجوع ايلدم ديه ياخود عورتی وطی ايده ياخود قهیل ايله ياخود شهوت ايله لمس ايله ياخود شهوت ايله زوجه سنك فرجه نظر ايله (ويستحب له ان يشهد على الرجوع شاهدين وان لم يشهد صحت الرجعة) ودخی زوج ايچون مستحب اولور كه رجعت او زرينه اشهاد ايله واكر اشهاد ايلمز ايسه رجعت صحيح

اولور (واذا انقضت العدة فقال الزوج راجعتها في العدة وصدقته فهي رجعة فان كذبت فالحول قولها ولا يمين عليها عند أبي حنيفة رح) وقتا كه زوجة نك عدتي منقضيه اولوب بس زوج ديسه كه بن عورته رجوع ايلدم وزوجه تصديق ايلسه اشبور جعتدروا كر زوجة زوجي تكذيب ايدرسه امام اعظم رح عندنده قول زوجة نك قوليدر وانك اوزرينه يمين لازم اولماز (واذا قال الزوج قد راجعتك فقالت بحبيبه له قد انقضت عدتي لم تصح الرجعة عند أبي حنيفة رح) وقتا كه زوج زوجيه ديسه كه بن سكا رجوع ايلدم بس زوجة جواب ويريجي اولديني حالده ديسه كه تحقيق عدتم تمام اولدي امام اعظم رحه الله عندنده رجعت صحيح اولماز (واذا قال زوج الامة بعد انقضاء العدة قد كنت راجعتها في العدة وصدقته المولى وكذبت الامة فالحول قولها عند أبي حنيفة رحه الله) وقتا كه جاريه نك زوجي عدت تمام اولد قد نصكره ديسه كه بن جاريه يه عدت ايجنده رجوع ايلدم اول جاريه نك مولا سي تصديق ايلسه حالبو كه جاريه زوجي تكذيب ايلسه امام اعظم رحه الله عندنده قول جاريه نك قوليدر (وان انقطع الدم عن الحيضة الثالثة لعشرة ايام انقطعت الرجعة وان لم تغتسل وان انقطع لاقل من عشرة ايام لم تنقطع الرجعة حتى تغتسل او يمضي عليها وقت صلاة او تيمم وصلت عند أبي حنيفة وابي يوسف رحهما الله وقال محمد رح اذا تيممت انقطعت الرجعة وان لم تصل) اكر او چنجي حيضه دن اون كونك تمامنده دم منقطعه اولسه رجعت منقطع اولور هر چن عورت غسل ايتز ايسه ده واكر اون كوندن اقلده دم منقطعه اولور ايسه رجعت منقطعه اولماز تا كه عورت غسل ايدوب ياخود بر نماز وقتي عورت اوزرينه كچه نه دك ياخود تيمم ايدوب نماز قبلانه دك بومذ كور امام اعظم وامام ابي يوسف رحهما الله عندنده در امام محمد رحه الله بيورديكه تيمم ايلديكي وقتده رجعت منقطعه اولور هر چن عورت نماز قيلمز ايسه ده (وان اغتسلت ونسيت شيئا من بدنها لم يصبه الماء وان كان عضوا كاملا فما فوقه لم تنقطع الرجعة وان كان اقل من ذلك انقطعت) اكر عورت غسل ايدوب وبدندن بر نسنه اونوتسه حالبو كه اول نسنه يه صو اصابت ايتماشدر اكر اول نسنه كاملا بر عضو ياخود عضودن زياده اولور ايسه رجعت منقطعه اولماز واكر بر عضودن

آز اولور ايله رجعت منقطعه اولور (والمطلقة الرجعة تشوق وتزين) طلاق رجعی ايله مطلقه اولان خاتون شوق اظهار ايدر وزينت نور (ويستحب لزوجها ان يدخل عليها حتى يؤذنها او يسمع خفق نعليه) ودخی طلاق رجعیه ايله مطلقه اولان عورتك زوجی ایچون مستحبدر كه عورته اعلام یاخود آياق لرینك صداسنی ایشتدیر مدكجه عورت اوزرینه داخل اولیه (والطلاق الرجعی لا یحرم الوطی) طلاق رجعی و طئی حرام قبلماز (واذا كان الطلاق بائنا دون الثلاث فله ان يتزوجها في عدتها وبعد انقضاء العدة) وقتا كه اوج طلاقدن اقلده طلاق باین واقع اوله زوج ایچون جائزدر كه زوجة سنی عدتك ایچنده وعدتد نصكره تزوج ایلیه (واذا كان الطلاق ثلاثا في الحرة او ثنتين في الامة لم تحل له حتى تنكح زوجا غيره نكاحا صحيحا ويدخل بها ثم يطلقها او يموت عنها) وقتا كه حرة ده طلاق اوج واقع اولوب وجاریه ده ایکی طلاق واقع اولسه انلر زوجاری ایچون حلال اولماز تا كه اول عورتی نكاح صحیح ايله دیگر زوج نكاح ایدوب واول زوج عورته داخل اوله بعده اول عورتی تطليق ایلیه یاخود فوت اوله بوصورنده اولکی زوج اول عورتی تزوج ایلسه جائزدر (والصبي المراهق في التحليل كالبالغ ووطيء المولى لا يحل لها) ودخی تحلیله مراهق اولان صبی یعنی ادخاله مقتدر اولان صبی بالغ مثلودر مولانك جاریه بی و طئی ایللمسی جاریه بی تحلیل ایللمز (واذا تزوجها بشرط التحليل فالنكاح مكروه) وقتا كه تحلیل شرطیله عورتی تزوج ایلیه نكاح مكروه اولور (فان وطئها وانقضت عدتها حلت للاول) اكر زوج آخر عورتی و طئی ایدوب وعدتی منقضیه اولسه اول عورت زوج اول ایچون حلال اولور (واذا طلق الحرة تطليقة او تطليقتين وانقضت عدتها وتزوجت بزواج آخر ثم عادت الى الاول عادت بثلاث تطليقات) وقتا كه حرة اولان خاتون بر تطليقه یاخود ایکی تطليقه ايله تطليق اولنوب وعدتی تمام اولسه وبرزوج آخر تزوج ایلسه بعده زوج اوله عودت مراد ایلسه اوج طلاق ايله عودت ايدر (ويهدم الزوج الثاني مادون الثلاث من الطلاق كما يهدم الثلاث عند أبي حنيفة وأبي يوسف رحمهما الله وقال محمد رحمه الله لا يهدم مادون الثلاث) ودخی زوج ثاني

اوچدن اقل اولان طلاقى هدم ايدر طلاق ثلاثى هدم ايلديكى كى بومذ كور
 امام اعظم و امام ابى يوسف رحمهم الله عندلرنده در امام محمد رحمه الله بيورديكه
 اوچدن اقل اولان طلاقى زوج ثانى هدم ايله من (و اذا طلقها ثلاثا فقالت
 قد انقضت عدتي و تزوجت بزوج آخر و دخل بي الزوج ثم طلقني و انقضت عدتي
 و المدة ذلك جاز للزوج الاول ان يصدقها اذا كان في غالب ظنه انها صادقة و يتزوج
 بها) وقتا كه رجل زوجه سنى اوچ طلاق ايله تطليق ايدوب پس زوجه ديسه كه
 تحقيق عدتم منقضيه اولدى و زوج آخر تزوج ايلدم و بكا داخل اولدى بعده
 بنى تطليق ايدوب و عدتم تمام اولدى حالبو كه مدت نده بو كا احتمالي اوله بوضور تده
 عورت صادقه اولديغنه زوج اول اولان رجلك ظنى غالب اولور ايسه رجل
 ايجون جائزدر كه اول عورتى تصديق ايدوب و آنى تزوج ايله و الله اعلم

باب الايلاء

بو باب زوجه حقنده اولان يمينى بياننده در (اذا قال الرجل لامرأته والله
 لا اقربك او قال والله لا اقربك اربعة اشهر فهو مول) وقتا كه رجل عورتنه
 والله لا اقربك ياخود والله لا اقربك اربعة اشهر ديسه بو ايكي صورتده
 رجل ايلاء ايتمش اولدى (فان وطئها في اربعة اشهر حنث في يمينه
 ولزمته الكفارة و سقط الايلاء وان لم يقربها حتى مضت اربعة اشهر بانت
 منه بتطليقة) اكر رجل عورتى درت آيك ايجنده و طى ايدر ايسه يميننده
 حنث اولور و كفارت لازم كلور و ايلاء دخى ساقط اولور و اكر اول عورته
 قريب اوليوب تا كه درت آى مرور ايلسه تطليقة واحده ايله عورت
 زوجدن بانه اولور (وان كان حلف على اربعة اشهر فقط سقط اليمين
 وان كان حلف على الابد فاليمين باقية فان عاد و تزوجها عاد الايلاء فان وطئها
 كفر و الاوقعت بمضى اربعة اشهر تطليقة اخرى فان تزوجها عاد الايلاء
 و وقع الطلاق بمضى اربعة اشهر تطليقة اخرى فان تزوجها بعد زوج آخر
 لم يقع بذلك الايلاء طلاق و اليمين باقية وان وطئها كفر عن يمينه) اكر رجل
 درت آى اوزرينه يمين ايدر ايسه يمين ساقط اولور زيرا طلاق واقع اولدى
 يمين باقى قالمدى و اكر ابد اوزرينه يمين ايدر ايسه يمين باقيه در پس رجل
 عودت ايدوب عورتى بردخى تزوج ايدر ايسه ايلاء ينه عودت ايدر اكر

عورتی وطی ایدر سه کفارت ویرروا کرو طی ایلمز ایسه درت آی سرور یله
 تطلیقه آخری واقع اولور پس رجل بردخی تزوج ایلسه ینه ایلاء عودت ایدر
 ودرت آیک سرور یله تطلیقه آخری واقع اولور پس اول عورتی زوج آخر دن
 صکره بردخی تزوج ایلسه اول ایلاء یله طلاق واقع اولماز حالبو که یمین باقیه در
 اکر اول عورتی وطی ایدر ایسه یمیندن طولایی کفارت ویرر (وان حلف
 باقل من اربعة اشهر لم یکن مولیا) اکر درت آیدن اقل اوزرینه یمین ایدر سه
 ایلاء ایتمش اولماز زیرا واجب تعالی قرآن کریمده مدت ایلائی درت آی ایله
 تقدیر بیوردی پس درت آیدن اقل مدت ایلاء اولماز (وان حلف بحج اوصوم
 او صدقة او عتق او طلاق فهو مول) اکر شو ذکر اولنانلر یمین ایلسه ایلاء
 ایدیجی اولور (وان آلی من المطلقه الرجعية کان مولیا) اکر رجل مطلقه
 رجعیه دن طولایی ایلاء ایلسه ایلاء ایدیجی اولور (وان آلی من البائنة لم یکن
 مولیا) اکر طلاق باین ایله بوش اولان عورتدن طولایی ایلاء ایلسه ایلاء
 ایدیجی اولماز (ومدة ایلاء الامة شهران) جاریه نك ایلاسنك مدتی ایکی آیدر
 (واذا کان المولی مریضا لا یقدر علی الوطی او كانت المرأة مریضة او كان
 بینهما مسافة لا یقدران یصل الیهما فی مدة الایلاء فقیته ان یقول بلسانه فئت الیهما
 وان قال ذلك سقط الایلاء) وقتا که ایلاء ایدیجی کیسه مریض اولوب وطی
 ایتمک اوزرینه قادر اوله مازایسه یاخود عورت مریضه اولسه یاخود
 زوج ایله زوجه بیننده مسافة بعیده اولوب زوج عورته مدت ایلاء ده
 واصل اولغه مقتدر اوله مازایسه پس اول زوجك رجوعی لسانا بن عورته
 رجوع ایلدم دیمسیدر اکر بونی دیرسه ایلاء ساقط اولور (وان صح
 فی المدة بطل ذلك النی و صار فیته بالجماع) اکر مدت ایلاده رجل صحتیاب
 اولسه لسانا رجلك فئت الیهما دیسی باطل اولور و انك فیئ جماع ایله
 ثابت اولور (وان قال لامرأته انت علی حرام سئل عن نیته فان قال اردت
 به الکذب فهو کما قال وان قال اردت الطلاق فهي تطلیقه بائنة الا ان ینوی ثلاثا)
 اکر رجل عورتنه دیسه که سن بنم اوزریمه حرامسك رجلك نیتندن سوال
 اولنور پس رجل کذب مراد ایلدم دیسه دیدیکی مثللودر واکر دیسه که
 طلاق مراد ایلدم بوصورتنده بر طلاق باین واقع اولور مکر اوج طلاق

نیت ایلیه اولزمان اوج طلاق واقع اولور (وان قال اردت الظهار فهو ظهار) واکردیسه ظهار مراد ایلدم ظهار واقع اولور (وان قال اردت التحريم اولم ارد به شيئا فهو يمين يصير بها مولى) واکردیسه که تحريم مراد ایلدم یاخود برانسه مراد ایلدم بوقول یمین اولور و بویمین ایله ایلاء ایدیچی اولور

کتاب الخلع

بو کتاب خلع دائر مسائل بیاننده در (اذا تشاق الزوجان وخافا ان لا يقيا حدود الله فلا بأس بان تفدى المرأة نفسها منه بمال يخالفها به واذا فعل ذلك وقع بالخلع تطليقة بائنة ولزمها المال) وقتا که زوج ایله زوجه بیننده مخالفت واقع اولوب واحکام اللهی اقامه ایتماکدن خوف ایلسه لر پس عورت کندى نفسى زوجندن فدا ایتمکه ضرر یوقدر برمال مقابله سنده که اول مال ایله زوج اول عورتى خلع ایلیسه پس رجل عورتدن بره مقدار مال اخذ ایدوب خلع ایلسه خلع ایله تطليقة باینه واقع اولور وعورته مال لازم کلور (وان كان النشوز من قبله يكره له ان يأخذ منها عوضا) اکر ناشیزه لك زوج طرفندن اولور ایسه عورتدن عوض اخذ ایلکم زوج ایچون مکروه اولور (وان كان النشوز من قبلها كره له ان يأخذ منها اكثر مما اعطاها فان فعل ذلك جاز في القضاء) اکر ناشیزه لك زوج طرفندن اولور ایسه عورته اعطا ایلدیکی مهردن اکثر اوله رق عورتدن اخذ ایتکم رجل ایچون ینه مکروه اولور اکر زیاده بی اخذ ایدر ایسه شرعا وحکما جائز اولور لکن دیانه رخصت یوقدر (فان طلقها على مال فقبلت المرأة وقع الطلاق ولزمها المال فكان الطلاق بائنا) اکر عورتى مال او زرينه تطليق ایلسه پس عورت قبول ایلسه طلاق واقع اولور وعورته مال لازم کلور و طلاق دخی باین اولور (وان بطل العوض في الخلع مثل ان يخالع المرأة المسلمة على خمر او خنزير فلا شيء للزوج والفرقة بائنة) اکر خلعده عوض باطل اولسه مسلمه اولان خاتونی خمر یاخود خنزیر او زرينه خلع ایلکم مثللو بوصورته زوج ایچون برانسه یوقدر و فرقت دخی باینه در (وان بطل العوض في الطلاق كان رجعيا) اکر طلاقده عوض باطل اولسه طلاق رجعی واقع اولور (وما جاز

ان يكون مهر في النكاح جاز ان يكون بدلا في الخلع (اول نسنه كه نكاحده مهر
اولمسی جائز اوله خلعده اول نسنه بدل اولمق جائز در) (وان قالت له خالغني على
ما في يدي فخالعها ولم يكن في يدها شيء فلا شيء عليها) اكر زوجه زوجه ديسه كه
يدمده اولان نسنه اوزرينه بنی خلع ايله پس زوج خلع ايلسه حالبوكه زوجه نك
يدنده بر نسنه اولمسه زوج ايچون زوجه نك اوزرنده بر نسنه يوقدر (وان قالت
خالغني على ما في يدي من المال فخالعها ولم يكن في يدها شيء ردت عليه مهرها) اكر
عورت زوجه ديسه كه يدمده اولان مال اوزرينه بنی خلع ايت پس زوج خلع
ايلسه حالبوكه عورتك يدنده بر نسنه اولمسه عورت مهر بنی زوجي اوزرينه
رد ايدر (وان قالت طلقني على ما في يدي من درهم وليس في يدها شيء فعليها
ثلاثة دراهم) اكر زوجه ديسه كه دراهم لردن يدمده اولان اوزرينه بنی
تطبيق ايت حالبوكه زوجه نك يدنده بر نسنه يوقدر پس زوج اوزرينه
اوج درهم لازم كلور (وان قالت طلقني ثلاثا بالف درهم فطلقها واحدة
فعليها ثلث الالف) اكر زوجه ديسه كه بيك درهم مقابله سنده بنی اوج
كره تطبيق ايت پس زوج بر طلاق تطبيق ايلسه عورت اوزرينه بيك
درهمك ثلثي لازم كلور (وان قالت طلقني ثلاثا على الف فطلقها واحدة
فلا شيء عليها عند أبي حنيفة رحمه الله) اكر زوجه ديسه كه بيك درهم
اوزرينه بنی اوج طلاق ايله تطبيق ايت پس زوج بر طلاق ايله تطبيق ايلسه
امام اعظم رحمه الله عندنده عورت اوزرينه بر نسنه لازم اولماز (واذا قال
الزوج طلق نفسك ثلاثا على الف او بالف درهم فطلقت نفسها واحدة
لم يقع عليها شيء) وقتا كه زوج زوجه سنه ديسه كه سن نفسي بيك
درهم اوزرينه يا خود بيك درهم مقابله سنده اوج طلاق ايله تطبيق ايت
پس زوجه نفسي بر طلاق ايله تطبيق ايلسه زوجه اوزرينه طلاقدن بر نسنه
واقع اولماز (والمباراة كالخلع) ودخی مبارات یعنی بری ایتك خلع مثلودر
(والمباراة والخلع يسقطان كل حق لكل واحد من الزوجين على الآخر
عمایة تعلق بالنكاح عند أبي حنيفة رحمه الله) ودخی خلع و مبارات امام اعظم
رحمه الله عندنده ايکی زوجدن هر بری ايچون آخر اوزرنده نكاحه تعلق
ايدن هر حقاری اسقاط ايدر (ومن خلع ابنته الصغيرة بماله لم يحجز

وان خالعهما علی انه ضامن فالخلع فی المال علی الاب) بر کیمسه صغیره اولان
کیمسه سفی صغیره نك مالی ایله خلع ایلسه جائز اولماز واکر صغیره بی اول
شرط اوزرینه خلع ایلسه که اب مالی ضامندر پس بوصورته مالدہ خلع
ایتمک اب اوزرینه لازم اولور

کتاب الظهار

بو کتاب ظهاره دائر مسائل بیاننده در (اذا قال الزوج لامرأته انت علی
کظهرامی فقد حرمت علیه لا یحل له وطئها ولا مسها ولا یقبلها حتی یکفر عن ظهاره)
وقتا که زوج عورته دیسه که سن بنم اوزریمه انامک ظهری مثلوسک تحقیقا
زوج اوزرینه اول عورت حرام اولور اول عورتی وطئ ایتمک و مس ایتمک
وتقبیل ایتمک حلال اولماز تا که ظهارندن طولای کفارت ویرمدکجه (وان وطئها
قبل ان یکفر استغفر الله تعالی ولا شیء علیه غیر الکفارة الاولى ولا یعاهدها
حتى یکفر) اکر زوج کفارت ویرمزدن اول زوجہ سفی وطئ ایلسه الله
تعالی دن مغفرت طلب ایدر وآنک اوزرینه کفارت اولی دن غیر بر نسنه لازم
اولماز واول عورته بردخی معاوده ایلیه مزتا که کفارت ویرنه دک (والعود
الذی یجب به الکفارة فهو ان یعزم علی وطئها) اول عود که آنکله کفارت
واجب اولور زوجک عورتی وطئ ایتمک اوزرینه عزم ایلمه سیدر (وان قال
انت علی کبطن امی او کفخذها او کفر جها فهو مظاهر) اکر زوج زوجہ سنه
دیسه که سن بنم اوزریمه انامک بطنی یا خود فخذی یا خود فرجی مثلوسک پس
بوصورته اول زوج ظهار ایدیجی در (وکذلك ان شبهها بمن لا یحل النظر اليها
علی التأبید من محارمه مثل اخته وعمته وامه من الرضاع) اکر رجل عورتی
محرملرندن بر کیمسه یه تشبیه ایلسه که رجل ایچون ابدی اول کیمسه یه نظر
ایتمک حلال اولماز محرملرندن اولان کیمسه لرده همشیره سی وخاله سی ورضاعا
اناسی مثلوسک بوصورته رجل ظهار ایدیجی اولور (وکذلك ان قال رأسک علی
کظهرامی او وجهک او رقبته او نصفک او ثلثک) اکر زوج زوجہ سنه دیسه که
رأسک بنم اوزریمه یا خود یوزک یا خود بوینک یا خود نصفک یا خود ثلثک انامک
ظهری مثلودر بوصورته رجل ینه مظاهر در (وان قال انت علی مثل
امی یرجع الی نیتہ وان قال اردت بذلك الکرامة فهو كما قال وان قال اردت به

الظهار فهو ظاهر وان قال اردت الطلاق فهو طلاق بائن وان لم يكن له نية
فليس له بشيء عند ابى حنيفة وابو يوسف رحمهما الله وقال محمد رحم هو ظاهر) اكر
زوج زوجته سنة ديسه كه سن بنم اوزريمه انا م مثللو سك پس رحلك نيتنه رجوع
اولنورا اكر زوج ديسه كه بن بوكلام ايله كرامت مراد ايلدم ديديكى مثللو در
اكر ديسه كه ظاهر مراد ايلدم ظاهر در واكر ديسه كه طلاق مراد ايلدم طلاق
بايندر اكر زوج ايجون نيت اولمديسه امام اعظم وامام ابى يوسف رحمهما الله
عندنده بوكلام بر نسنه دكلدر امام محمد رحم الله تعالى بيورديكه ظاهر در
(ولا يكون الظهار الا من زوجته وان ظاهر من امته لا يكون مظاهرا)
ودخى ظاهر آنجق عورتندن طولاي اولور اكر جاريه سندن طولايي ظاهر
ايلسه ظاهر ايديجى اولماز (ولو قال لفسائه انتن على كظهر امي كان مظاهرا
من جماعتهم وعاهيه لكل واحدة منهم كفارة) اكر زوج نسالى ايجون ديسه كه
سز بنم اوزريمه انا مك ظهري مثللو سكز اول زوج نسالى ينك جميع سندن طولايي
ظاهر ايديجى اولور واول زوج اوزينه نسالى رن هر بر لرلى ايجون كفارت لازم
اولور (وكفارة الظهار عتق رقبة وان لم يجد فصيام شهرين متتابعين فان لم يستطع
فاطعام ستين مسكينا وكل ذلك قبل المسيس) ودخى كفارت ظاهر بر رقبه آزاد
ايتمكد اكر كوله بولنمديسه ايكي آى متواليا اور وچ طوتاروا كراور وچ طوتنمه
مقتدر اولماز ايسه الشمس فقيره اطعام ايدر وبونلرك كليسى مس ايتزدن اولدر
(ويجزى في العتق الرقبة الكافرة والمسلمة والذكر والانثى والصغير والكبير
ولا تجزى العمياء ولا مقطوعة اليدين ولا الرجلين) ودخى كوله آزاد ايتمكده
كافره ومسلمه وذكروا نثى وصغير وكبير كفایت ايدر انمى اولان كوله ني ياخود
اللى وياقلى مقطوعه اولان كوله ني آزاد ايتك كفایت ايلمز (ويجوز
الاصم ومقطوع احدى اليدين واحدى الرجلين من خلاف) صاغر اولان
كوله ني وايكى اليك وايكى ياغنك برى من خلاف مقطوعه اولان كوله ني آزاد
ايتك جائز اولور (ولايجزى مقطوعة ابهام اليدين ولا المجنون الذى لا يعقل)
ايكى اليك باش پار مقلرى مقطوعه ومجنون اولان كوله كه اصلا تعقل ايلمز بوايكيسى
دخى آزاد ايتك كفایت ايتمز (ولايجزى عتق المدبر وام الولد والمكاتب الذى ادى

بعض المال وان اعتق مكاتب لم يؤد شيئاً جاز) ودخی مدبری وام الولدی ومكاتب
اولان كوله كه مالك بعضیسنی ادا ایلدی بونلری آزاد ایتك كفايت ایتمز
اكر مالدين برنسنه ادا ایتیمان مكاتبی آزاد ایلسه جائز اولور (وان اشتری اباه او ابنه
ینوی به بالشراء الكفارة جاز عنها) اكر پدرینی یا خود او غانی اشتری ایلسه شرا
ایله كفارت نیت ایدر اولدیغی حالده كفارت دنطولایي جائز اولور (وان اعتق
نصف عبده مشترك وضمن قيمة الباقي فاعتقه عن الكفارة لم یجز عندابی حنیفة
رحمه الله) اكر مشترك اولان كوله نك نصفی آزاد ایدوب باقینك قیمتی ضامن
اولوب پس باقی بی دخی آزاد ایلسه كفارت ندنطولایي امام اعظم رحمه الله عندنده
جائز اولماز (وان اعتق نصف عبده عن كفارته ثم اعتق باقیه جاز) اكر
كوله سنك نصفی كفارت ندنطولایي آزاد ایدوب بعده باقیسنی آزاد ایلسه
جائز اولور (وان اعتق نصف عبده عن كفارته ثم جامع التي ظاهر عنها فاعتق
باقیه لم یجز) اكر كوله سنك نصفی كفارت ندن او توری آزاد ایدوب بعده مظاهره
ایلدیكى زوجه سیله مجامعت ایلسه پس كوله نك باقیسنی آزاد ایلسه جائز اولماز
(واذا لم یجد المظاهر ما یعتق فكفارة صوم شهرین متتابعین لیس فیهما شهر
رمضان ولا یوم الفطر ولا یوم النحر ولا ایام التشریق) وقتا كه مظاهر آزاد ایلیه جك
کیسه بوله ماز ایلسه اول مظاهر ك كفارتی ایكى آی اوروج طوتمقدر اول ایكى
آی ایچنده رمضان شریف ویوم فطر ویوم نحر وایام تشریق اولیه (وان جامع التي
ظاهر منها فی خلال شهرین لایلا او نهارا عدا او ناسیا استأنف الصوم) اكر مظاهره
ایلدیكى زوجه ایله کیجه یا خود كوندز قصدا یا خود ناسیا مجامعت ایلسه ایكى آیك
آره سنده صومنی دوندر برریعی یكیدن بردخی ابتدا ایدر (فان افطر فی یوم منها
بعذر او بغیر عذر استأنف) اكر ایكى آیدن بر كونده افطار ایلسه عذر ایله یا خود
بلاعذرینه صومه ابتدا ایدر (واذا ظاهر العبد من امراته لم یجز یء فی الكفارة
الا الصوم فان اعتق المولى عنه واطعم لم یجزه) وقتا كه كوله زوجه سندن او توری
مظاهره ایدر كفارت ده صومدن غیر یسی جائز اولماز پس اكر كوله دنطولایي
مولاسی رقبه آزاد ایلسه یا خود اطعام ایلسه كوله یه كفايت ایلمز (وان لم یستطع
المظاهر الصیام اطعم ستین مسکینا ککل مسکین نصف صاع من براوصاع من تمر او شعیر
او قيمة ذلك) اكر مظاهر اولان کیسه اوروج طوتمغه مقتدر اوله ماز ایلسه التمس

مسکینه اطعام ایدر هر مسکین ایچون حنطه دن بشیوز یکر می درهم خرما
 و یا خود شعیردن بیک قرق درهم یا خود بومذ کورک قیمتی فقرا یه ویرر
 (فان غدا هم او عشاءم جاز قلیلا ما اکلوا و کثیرا) اگر التمش مسکینی اقشام
 و صباح اطعام ایلسه جائز اولور اکل ایلدکاری آزا اولسون یا خود چوق اولسون
 (وان اعطی مسکینا واحد استین یوما اجزاء) اگر بر مسکینه التمش کون اعطا
 ایلسه ا کا کفایت ایدر (وان اعطی فی یوم واحد لم یجزی الا عن یومه ذلک)
 اگر بر مسکینه بر کونده اعطا ایلسه کفایت ایلمز آنجق اول کوندن اوتوری
 کفایت ایدر (وان قرب الی ظاهر منهافی خلال الطعام لم یستأنف) اگر مظاهره
 ایلدیکی زوجه یه طعامک انناسنده تقرب ایلسه طعامه ابتدا ایلمز (ومن وجبت
 علیه کفارتان عن ظهارین فاعتق رقبتین لاینوی عن احدهما بعینها جاز
 عنهما وان صام اربعة اشهر او اطعم مائة وعشرین مسکینا جاز عنهما) بر کیمسه که
 انک اوزرینه ایکی ظهاردن اوتوری ایکی کفارت واجب اولدی پس ایکی رقبه آزاد
 ایدوب حالبوکه ایکی کفارتک برندن اوتوری تعیین ایلمسه ایکی کفارتدن جائز
 اولور و اگر درت آی صائم اولسه یا خود یوز یکر می مسکینه طعام بدرسه ایکی
 کفارتندن جائز اولور (وان اعتق عنهما رقبه واحدة او صام شهرین کان له ان یجعل
 ذلک عن ایهما شاء) اگر ایکی کفارتدن اوتوری بر رقبه اعتاق ایلسه یا خود ایکی
 آی اوروچ طوتسه اول کیمسه ایکی ظهاردن دیله دیکی ایچون قیلحق اولیجیدر

باب اللعان

بواب لعانہ دائر مسائل بیاننده در (اذا قذف الرجل امرأته بالزنا
 وها من اهل الشهدة والمرأة ممن یحد قاذفها او نفی نسب ولدها وطالبته
 المرأة بموجب القذف فعليه اللعان) وقتا که رجل عورتنه زنا ایله سوکسه
 حالبوکه انلرک ایکسیده اهل شهادتندر و عورت اول کیمسه لر دن که
 اکاسب ایلیه نه حد لازم کلور یعنی عورت محصنه یا خود رجل عورتک
 ولدینک نسبنی نفی ایلسه پس بویکی صورتده عورت قذفک مقتضاسنی
 مطالبه ایلسه زوج اوزرینه لعان لازم کلور (فان امتنع منه حبسه الحاکم
 حتی یلاعن او یکذب نفسه فیحد) اگر زوج لعانندن امتناع ایدر سه
 ملاعنه ایلیه نه دک حاکم انی حبس ایدر یا خود نفسنی تکذیب ایلیه نه دک پس

انك اوزرينه حد اجرا اوانور (وان لاعن الزوج وجب عليها اللعان فان امتنعت حبسها الحاكم حتى تلاعن او تصدقه) اكر زوج ملاعنه ايلسه زوجه اوزرينه لعان واجب اولور اكر زوجه لعان امتناع ايدرسه حاكم اول عورتي ملاعنه ياخود زوجي تصديق ايدنه قدر حبس ايدر (وان كان الزوج عبدا او كافرا او محدودا في قذف فقد نفى امرأته فعليه الحد) اكر زوج كوله ياخود كافر ياخود آخر قذف سبيله محدود اولمش اولسه پس عورتنه قذف ايلسه انك اوزرينه لعان لازم اولمبوب حد لازم اولور (وان كان الزوج من اهل الشهادة وهي امة او كافرة او محدودة في قذف او كانت ممن لا يحد قاذفها فلا حد عليه ولا لعان) اكر زوج اهل شهادتدن اولوب زوجه سي جاريه ياخود كافره ياخود قذفده محدود اولمش اولسه ياخود زوجه محصنه اولسه بوضو ترلرده زوج اوزرينه حد ياخود لعان لازم اولماز (وصفة اللعان ان يبتدأ القاضي بالزوج فيشهد اربع مرارة يقول في كل مرة اشهد بالله اني لمن الصادقين فيما رميتها من الزنا) ودخى لعانك كيفيتي اولدر كه قاضي زوج ايله ابتدا ايدوب زوج درت كره شهادت كتورر وهر كره ده متنده ذكر اولنديني مثلوسويلر (ثم يقول في الخامسة لعنة الله عليه ان كان من الكاذبين فيما رميتها من الزنا يشير اليها في جميع ذلك) بعده زوج بشنجيده متنده ذكر اولنديني مثلوديوب وبونلرك جمله سنده عورتدن يكا اشارت ايدر (ثم تشهد المرأة اربع مرات فتقول اشهد بالله انه لمن الكاذبين فيما رماني به من الزنا وتقول في الخامسة غضب الله عليها ان كان من الصادقين فيما رماني به من الزنا) بعده عورت درت كره شهادت ايدوب متنده ذكر اولناني سويلر وبشنجيده دخي سابقده ذكر اولناني سويلر (فاذا تلاعنا فرق القاضي بينهما وكانت الفرقة تطليقة بائنة عند ابي حنيفة ومحمد رحمهما الله وقال ابو يوسف رحمه الله تحريما مؤبدا) پس زوج ايله زوجه ملاعنه ايلدكيري صورتده قاضي بينلريني تفريق ايدر وبوفرقت امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندلرنده تطليقة باينه اولور امام ابي يوسف بيورديكه ابدى حرام اولور (وان كان القذف بولدني القاضي نسبه والحقه بامه) اكر قذف ولد ايله اولورسه قاضي ولدك نسبنى نقي ايدوب اناسنه ولدى الحاق ايدر (وان عاد الزوج فيكذب

نفسه حده القاضی وحل له ان يتزوجها) اگر زوج عودت ایدوب نفسی تکذیب ایلسه قاضی حدی اجرا ایدر واول زوج ایچون زوجهی تزوج حلال اولور (و كذلك ان قذف غیرها فحد او زنت فحدت) اگر زوج کندی زوجه سنک غیرینه قذف ایدوب حد اور و لمش اولسه یا خود زوجه زنا ایدوب محدوده اولسه ینه ماسبق مثللو تزوج حلال اولور (واذا قذف امراته وهي صغيرة او مجنونة فلا لعان بينهما) وقتا که رجل زوجه سنه قذف ایدوب حالبو که زوجه صغیره یا خود مجنونه در پس بینلرنده لعان اولماز (وقذف الاخرس لا يتعلق به اللعان) ودخی دلسر اولان آدمک قذفنه لعان تعلق ایتمز (واذا قال الزوج ليس حملك مني فلا لعان بينهما عند أبي حنيفة رحمه الله) وقتا که زوج زوجه سنه دیسه که سنک حملک بندن دکادر پس امام اعظم رحمه الله عندنده بینلرنده لعان اولماز (واذا قال زينت وهذا الحمل من الزنا تلاعنوا ولم ينسف القاضی الحمل) وقتا که زوج زوجه سنه دیسه که سن زنا ایلدک وشو حمل زنا دندر ایکیسیده ملاعنه ایدر لر وقاضی حملی نفی ایتمز (واذا نفى الرجل ولدا امراته عقيب الولادة او في حالة التي تقبل التهنية او ابتاع

آلة الولادة (۲) صح نفيه ولاعن به واذا نفى بعد ذلك لاعن وثبت نسبه وقال له نفيه في مدة النفاس) وقتا که رجل زوجه سنک ولدی ولادتک عقیبنده یا خود اول حالده که مؤدملک وتهنیه قبول ایدر یا خود ولادت آلتی صاتون آلدینی حالده رجل نفی ایلسه نفی صحیح اولور وملاعنه ایدر واکر بومذ کوردن صکرده نفی ایلسه ملاعنه ایدوب نسب ثابت اولور امامین بیوردیلر که مدت نفاسده رجل ایچون نفی ایتمک اولیجیدر (ومن ولدت ولدين في بطن واحد فنفي الاول واعترف بالثاني ثبت نسبهما وحد الزوج) بر عورت بطن واحده ایکی ولد کتوروب پس زوجی او ایکی ولدی نفی ایدوب ایکنجی ولدی اقرار ایلسه ایکی ولدک نسبی ثابت اولور وزوجه حد لازم اولور (وان اعترف بالاول ونفي الثاني ثبت نسبهما ولاعن) اگر زوج ولد اولی اقرار ایدوب ایکنجی ولدی نفی ایلسه ایکی ولدک نسبی ثابت اولور ولعان لازم کلور

باب العدة

بواب عدته دائر مسائل بیاننده در (اذا طلق الرجل امراته طلاقاً بائناً

اور جمعيا او وقعت الفرقة بينهما بغير طلاق وهي حرة ممن تحيض فعدتها ثلاثة اقراء والاقراء الحيض) وقتناكه رجل زوجته سني طلاق باين ياخود طلاق رجعي ايله تطليق ايليه ياخود زوج ايله زوجته سني بيننده بلاطلاق فرقت واقع اوله حالبوكه زوج حوض كورن حره لر دندر پس بومثللو عورتك عدتي اوچ قرء در بزم عند مزده قرء حوضه اطلاق اولنور (فان كانت لا تحيض من صغر او كبر فعدتها ثلاثة اشهر) اكر عورت صغيره ياخود كبيره اولمقدن او توري حوض كور مزسه اول عورتك عدتي اوچ آيدر (وان كانت حاملا فعدتها ان يضع حملها) اكر عورت حامل اولور سه عدتي حملني وضع ايليه نه دكر (وان كانت امة فعدتها حيضتان) اكر ذكر اولنان جاريه اولور سه انك عدتي ايكي حوضه در (وان كانت لا تحيض فعدتها شهر ونصف) اكر اول جاريه حوض كور مزسه انك عدتي بر يحق ماهدر (واذامات الرجل عن امرأته الحرة فعدتها اربعة اشهر وعشرة ايام) وقتناكه رجل فوت اولوب حره اولان عورتي ترك ايليه اول عورتك عدتي درت آي اون كوندر (وان كانت امة فعدتها شهران وخمسة ايام وان كانت حاملا فعدتها ان يضع حملها) اكر سابقده ذكر اولنان عورت جاريه اولور سه انك عدتي حملني وضع ايتمكدر (واذاورثت المطلقة في المرض فعدتها ابعدا لاجلين) وقتناكه مرض حالنده مطلقه اولان عورت وارث اوله انك عدتي ابعدا لاجليندر يعني درت آي واون كوندر (ولو اعتقت الامة في العدة من طلاق الرجعي انتقلت عدتها الى عدة الحرائر) اكر جاريه طلاق رجعيدين اولان عدتك ايچنده آزاد اولنسه آنك عدتي حره اولان خاتونلرك عدت لرينه انتقال ايدر (وان اعتقت وهي مبنوتة او متوفى الزوج عنها لم تنتقل عدتها الى عدة الحرائر) اكر جاريه آزاد اولوب حالبوكه جاريه طلاق باين ايله مطلقه اوله ياخود زوجي وفات ايتمش اوله اول جاريه نك عدتي حره اولان خاتونلر عدتنه انتقال ايتمز (وان كانت امة آيسة فاعتدت بالشهور ثم رأت الدم انتقض ماضى من عدتها وكان عليها ان تستأنف العدة بالحيض) اكر جاريه آيسه اولوب شهور ايله عدت بكليوب بعده فان كور سه عدتندن كچن منتقض اولوب حوض ايله عدته ابتدا ايتمك

اول جاريه اوزرينه لازمدر (والمنكوحه نكاحا فاسدا اوالموطوثة بشبهة
 فعدتها بالحيض في الفرقة والموت) ودخى نكاح فاسدايله منكوحه وشبهه ايله
 وطىء اولان عورتك عدتي فرقت وموتده حيض ايله در (واذا مات مولى
 ام الولد عنها اواعتقها فعدتها ثلث حيض) وقتا كه ام ولدك مولاى فوت اوله
 ياخود مولاى آزاد ايله انك عدتي اوج حيض در (واذا مات الصغير عن امرأته
 وبها حبل فعدتها ان تضع حملها واذا ظهر الحبل بعد الموت فعدتها اربعة اشهر
 وعشرة ايام) وقتا كه صغير فوت اولوب حبلى اولان عورتى ترك ايلسه اول
 عورتك عدتي حائى وضع ايله نه دكدر اكر حبل صغير فوت اولدقدن صكره
 ظاهر اولور سه انك عدتي درت آى اون كوندرد (واذا طلق الرجل امرأته في حال
 الحيض لم تعتد بالحيض التي وقع فيها الطلاق) وقتا كه رجل عورتى حيض
 حالده تطليق ايلسه اول عورت اول حيض كه آنده طلاق واقع اولدى
 آنى عدتندن سايماز (واذا وطئت المعتدة بشبهة فعليها عدة اخرى وتداخلت
 العدتان وماتراه من الحيض يكون محتسبا به منهما جميعا) وقتا كه معتده
 اولان خاتون شبهه ايله وطىء اولنه پس اول عورت اوزرينه آخر عدت
 لازم اولور وايكى عدت تداخل ايدر واول عورتك حيضدن كوردىكى
 نسته ايكى عدتك جميعسندن حساب اولنور (فاذا انقضت العدة الاولى
 ولم تكمل الثانية وعليها تمام عدتها الثانية) وقتا كه عورتك اولكى عدتي
 منقضيه اولوب وثانى تكميل اوله مازسه عورت اوزرينه ايكنجى عدتي
 تمام ايتك لازم اولور (وابتداء العدة في الطلاق عقيب الطلاق وفي الوفاة
 عقيب الوفاة وان لم تعلم بالطلاق والوفاة حتى مضت مدة العدة فقد انقضت
 العدة) ودخى عدتك ابتداسى طلاقده ووفاتده طلاق ووفاتك عقيبيدر
 اكر عورت طلاق ووفاتى بيلمىوب تا كه عدتك مدتي كچه عدت منقضيه
 اولمش اولور (والعدة في النكاح الفاسد عقيب التفريق بينهما وعزم الواطىء
 على ترك وطئها) نكاح فاسده عدت ايكىسك بيننى تفريقك عقيبيدر
 ياخود واطئك عورتك وطئى ترك اوزرينه عزم وقصد ايتك عقيبيدر
 (وعلى المبتوتة والمتوفى عنها زوجها اذا كانت بالغة مسامة الحداد وهو ترك
 الطيب والزينة والذهن والكحل الامن عذر) ودخى طلاق باين ايله

مطلقه و زوجی فوت اولان خاتون اوزرینه بالغه مسلمه اولدینی وقتده حداد لازمدر یعنی کوزل رایحه لو نسہ بی استعمال ایتمکی وزینتی و دهنی و سورمه بی ترک ایتمک لازمدر لکن عذری اولورسه ضرری یوقدر (ولا تخضب بالحناء ولا تلبس ثوباً مصبوغاً بعصر ولا زعفران) دخی ذکر اولنان عورت قنایاقه ماز دخی عصفر و زعفران ایله بویانمش ثوب کیسه من (ولا حداد علی کافرة ولا صغیرة) و دخی کافره و صغیره اوزرینه ترک زینت لازم اولماز (وعلى الامة والمکاتبة الحداد) جاریه و مکاتبه اوزرینه زینتی ترک ایتمک لازمدر (ولیس فی عدة النکاح الفاسد ولا فی عدة ام الوالد الحداد) نکاح فاسد ایله وام ولدک عدت لر نده زینت اولمدی (ولا ینبغی ان تخطبت المعتدة ولا بأس بالتعريض فی الخطبة) معتده اولان خاتون خطبه اولمق جائز و لایق اولماز یعنی عدتک ایچنده عورتی ایستمک لایق دکلدر لکن ضمناً کلا تمقده ضرری یوقدر (ولا یجوز للمطابقة الرجعية والمبتوتة الخروج من بیتها لئلا ولا نهارا) طلاق رجعی و طلاق باین ایله مطلقه اولان عورت نه کیجه ونه کوندز بیتدن چیقمسی جائز اولماز (والموتوفی عنها زوجها تخرج نهاراً و بعض اللیل و تبیت فی غیر منزلها) زوجی وفات ایدن خاتون مصلحتی ایچون کوندزده و کیجه نک بعضیسنده بیتندن خروج ایتمکه رخصت واردر لکن منزلک غیر نده کیجه قالمق جائز اولماز (وعلى المعتدة ان تعد فی المنزل الذی یضاف الیه بالسکنی حال وقوع الفرقة) معتده اوزرینه لازمدرکه فرقت وقتده سکنی ایله نسبت اولدینی منزله عدت چکه (وان کان نصیبها من دار المیت لایکفیها و اخرج الورثة من نصیبهم انتقلت) اگر میتک دارندن عورتک نصیبی کندوسنه کفایت ایتمیوب حالبوکه ورثه عورتک نصیبی کندی نصیب لرندن اخراج ایلسه لر عورت اول داردن انتقال لیدر (ولا یجوز ان یسافر الزوج بالمطلقة الرجعية) و دخی مطلقه رجعیه ایله زوج مسافرت ایتمک جائز اولماز (واذا طلق الرجل امرأته طلاقاً بائناً ثم تزوجها فی عدتها و طلقها قبل ان یدخل بها فعليه مهر کامل و علیها عدة مستقبله عند ابی حنیفة و ابی یوسف رحمهما الله و قال محمد رحمه الله علیه نصف المهر و علیها اتمام العدة الاولى) وقتاکه رجل زوجه سنی طلاق باین ایله

تطليق ايدوب بعدہ آنی عدتی ایچندہ تزوج ایلسہ واکا داخل اولمازدن اول یئنه
تطليق ایلسہ امام اعظم و امام ابی یوسف رحمہما للہ عندلرندہ زوج اوزرینہ مہر
کامل و زوجہ اوزرینہ عدت مستقبیلہ لازم اولور امام محمد رحمہما للہ بیوردیلر کہ
زوج اوزرینہ نصف مہر و زوجہ سی اوزرینہ عدت اولی یی اتمام لازم کلور

(و یثبت نسب ولد المطلقۃ الرجعیۃ اذا جاءت سنتین او اکثر ما لم تقر المرأة بانقضاء
عدتها) طلاق رجعیہ نک ولدی نک نسبی ثابت اولور ایکی سنہ تمامندہ یا خود ایکی
سنہ دن اکثرده ولدی کتوردیکی وقتده مادامکہ اول عورت انقضاء عدتی
اقرار ایلمدی (وان جاءت به لاقل من سنتین یثبت نسبه وبانت زوجها) اگر ایکی
سنہ دن اقلده ولدی کتوردیسہ ولدک نسبی ثابت اولور و زوجندن طلاق باین
ایله بوش اولور (وان جاءت به لاكثر من سنتین ثبت نسبه وكانت رجعیۃ ویجعل
کانه وطئها فی العدة) اگر ایکی سنہ دن اکثرده ولد کتور رسہ نسب ثابت اولوب
رجعیہ اولور کویا کہ زوج عدتده وطئ ایلمش کبی قیلنور (والمبتوتۃ یثبت

نسب وادها اذا جاءت به لاقل من سنتین وان جاءت به لتمام سنتین من يوم
الفرقة لم یثبت نسبه الا ان بدعیه) طلاق باین ایله مطلقه اولان عورتک ولدی نک
نسبی ثابت اولور ایکی سنہ دن اقلده ولدی کتوردیکی وقتده و اگر
ایکی سنہ نک تمامندہ ولدی کتور رسہ نسب ثابت اولماز مکر زوج
ولدی دعوی ایلیه (و یثبت نسب ولد المتوفی عنها زوجها ما بین الوفاة
وبین سنتین) زوجی وفات ایدن عورتک ولدی نک نسبی وفات ایله ایکی
سنہ نک مابینندہ ولد کتور رسہ نسب ثابت اولور (واذا اعترف بانقضاء
عدتها ثم جاءت بولد لاقل من ستة اشهر یثبت نسبه وان جاءت به لستۃ
اشهر لم یثبت نسبه) وقتا کہ عورت عدتک منقضیه اولمسنی اقرار ایدوب
بعدہ اتی آیدن اقلده برولد کتور رسہ اول ولدک نسبی ثابت اولور و اگر
التي آیک تمامندہ ولد کتور رسہ نسب ثابت اولماز (واذا ولدت المعتدة

ولدالم یثبت نسبه عند ابی حنیفہ رحمہما للہ تعالی الا ان یشہد بولادتها رجلان
اور جل وامرأتان الا ان یكون هناك حبل ظاہر او اعترف من قبل الزوج
فیثبت النسب من غیر شہادۃ وقال ابو یوسف و محمد رحمہما للہ یثبت فی الجمیع
بشہادۃ امرأة واحدة) وقتا کہ معتده اولان خاتون ولد کتورہ امام اعظم

رحمه الله تعالى عندنده نسب ثابت اولماز مکر اول عورتک ولادتيله ايکي رجل ياخود بر رجل ايکي عورت شهادت ايله لر لکن اول معتدده حبل ظاهر اولوب ياخود زوجي طرفدن اقرار واقع اولورسه بوصورته بلاشهادت نسب ثابت اولور امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله تعالى بيورديلر که جميعه سنده بر عورتک شهادتيله نسب ثابت اولور (واذا تزوج الرجل امرأة فجاءت بولد لاقل من ستة اشهر منذ يوم تزوجها لم يثبت نسب ولدها وان جاءت به لسته اشهر فصاعد ايثبت النسب ان اعترف به وان جحد الولادة يثبت بشهادة امرأة واحدة حتى لو نفاه تلاعن) وقتا که رجل بر عورت تزوج ايدوب پس اول عورت تزوج وقوع بولديني کونک ابتدا سندن حساب اولنه رق التي آيدن اقلده ولد کتورسه ولدک نسبي ثابت اولماز اکر التي آيده و التي آيدن زياده ده ولد کتوروب زوج ولدي اعتراف ايدورسه نسب ثابت اولور و اکر زوج ولادتي انکار ايدورسه بر عورتک شهادتيله ثابت اولور تا که ولدي نفي ايلسه لعان لازم اولور (واكثر مدة الحمل سنتان واقلها ستة اشهر) ودخی حملک مدتک اکثری ايکي سنه در وحملک اقل مدتی آتی آیدر (واذا طلق الذمی الذمیة اومات عنها فلا عدة عليها عند ابی حنیفة رحمه الله) وقتا که ذمی اولان رجل ذمیہ بي تطليق ايدوب ياخود فوت اوله امام اعظم رحمه الله عندنده ذمیہ اوزينه عدت لازم اولماز (واذا تزوجت الحامل من الزنا جاز النکاح ولا يطمها حتى تضع حملها) وقتا که زنادن حامل اولان عورتی تزوج ايله نکاح جائز اولور لکن زوجی آتی و طیء ايله مز حملی وضع ايدنه دک والله اعلم

کتاب النفقة

بو کتاب نفقه يه دائر اولان مسائل حقنده در (النفقة واجبة للزوجة على زوجها مسلمة كانت او كافرة) زوجه نك نفقه سی زوجی اوزرينه واجبه در زوجه مسلمه اولسون ياخود کتابيه اولسون (اذا سلمت نفسها في منزله فعليه نفقتها وكسوتها وسكنائها يعتبر ذلك بحالهما جميعا موسرا كان الزوج او معسرا) وقتا که زوجک منزله زوجه نفسنی تسليم ايلدي زوجی اوزرينه زوجه نك نفقه سی و کسوه سی و سکناسی لازم کلور و بونه کور ايکيسنک

حاليه اعتبار اول نور زوج غنى اولسون يا خود فقير اولسون (وان امتعت عن تسليم
نفسها حتى يعطيها مهرها فلها النفقة) اكر زوج زوجته نك مهره مجاني اعطا ايليه نه دك
زوجه نفسى تسليم من امتناع ايلسه زوجه ايچون نفقه لازمدر (وان نشرت
فلا نفقة لها حتى تعود الى منزلها) اكر عورت ناشيزه اولور سه يعنى حقوق زوجيته
رعايت ايلمز سه نفقه لازم اولماز تا كه زوجك منزله عودت ايليه نه دك (وان كانت
صغيرة لا يستمتع بها فلا نفقة لها وان سلمت نفسها اليه) اكر زوج صغيره اولوب
آنكله استمتع اولمسه نفقه لازم اولماز هرچن نفسى زوجنه تسليم ايدر سه ده
(وان كان الزوج صغيرا لا يقدر على الوطى والمرأة كبيرة فلها النفقة من ماله)
اكر زوج صغير اولوب وطفى اوزرينه مقتدر اولمسه حالبوكه مرأه كيره در
زوجك مالندن زوجه ايچون نفقه اوليجيدر (واذا طلق الرجل امرأته فلها
النفقة والسكنى في عدتها رجعيًا كان او بائناً) وقتا كه رجل عورتنى تطليق ايلسه
زوجنه نك عدتى ايچنده زوجه ايچون نفقه وسكنى لازم كلور طلاق رجعى
اولسون يا خود باين اولسون (ولا نفقة للمتوفى عنها زوجها) زوجى وفات ايدن
عورته عدتى ايچنده نفقه لازم اولماز (وكل فرقة جاءت من قبلها بمعصية
مثل ردة وتقبيل ابن الزوج فلا نفقة لها) هر فرقت كه زوجه طرفسندن
معصيت ايله اوله اول زوجنه نك مرته اولمسي وزوجنك او غلنى تقبيلي
مثلاو پس اول عورت ايچون نفقه لازم اولماز (وان طلقها ثم ارتدت
سقطت نفقتها) اكر زوجه سنى تطليق ايدوب بعده زوجه العياذ بالله
مرته اولسه نفقه سى ساقط اولور (وان امكنت ابن زوجها من نفسها
ان كان بعد الطلاق فلها النفقة وان كان قبل الطلاق فلا نفقة لها) اكر
عورت زوجنك او غلينه نفسندن امكان ايلسه يعنى زوجنك او غلى ايچون
نفسنه رخصت ويرسه اكر طلاق نصكره اولور سه عورت ايچون نفقه
اوليجيدر واكر طلاق دن اول اولور سه عورت ايچون نفقه يوقدر
(واذا حبست المرأة في دين او غصبها كرها رجل فذهب بها او حجت مع محرم
فلا نفقة لها) وقتا كه عورت دينى اجلندن محبوسه اوله يا خود بر رجل
عورتى كرها غصب ايدوب كوتوره يا خود محرميله حج ايليه بوضورتلرده
عورت ايچون نفقه يوقدر (واذا مرضت في منزل الزوج فلها النفقة)

وَقَتَا كَ زَوْجِكَ مَنَزَلَهُ عَوْرَتِ مَرِيضٍ أَوَّلَهُ أَنْتَ إِجْبُونِ نَفَقَهُ لَزِمَ أَوَّلُورِ
 (وَيَفْرَضُ عَلَى الزَّوْجِ إِذَا كَانَ مُوسِرًا نَفَقَةَ خَادِمَتِهَا وَلَا يَفْتَرَضُ لَهَا كَثْرَةُ خَادِمٍ
 وَاحِدٍ) وَدُخَى زَوْجٍ أَوْ زَرِينَةٍ غَنَى أَوْ لَدِينِي وَقَتَدَهُ زَوْجُهُ سَنَكَ خَادِمَتِكَ نَفَقَتُ سِي
 فَرَضَ أَوَّلُورِ بِرِخَادِمَتِكَ زِيَادَةَ نَفَقَتِ سِي فَرَضَ أَوَّلُمَازِ (فَعَلَيْهِ أَنْ يَسْكُنَهَا فِي دَارٍ
 مَفْرُودَةٍ لَيْسَ فِيهَا أَحَدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِلَّا أَنْ تَخْتَارَ ذَلِكَ) زَوْجٍ أَوْ زَرِينَةٍ لَزِمَ مَدْرَكَه
 زَوْجَتُ سَنَى بِرِ دَارِهِ اسْكَنْ أَيْلِيَهْ كَهْ أَوْلَادُهُ زَوْجِكَ أَقْرَبَ اسْتَدْنِ بِرِ كَيْمَسَه
 أَوْلِيَهْ مَكْرَ زَوْجَتُ أَنْيَ اخْتِيَارِ أَيْلِيَهْ (وَأَنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ مِنْ غَيْرِهَا فَلَيْسَ لَهُ أَنْ يَسْكُنَهُ
 مَعَهَا) أَكْرَ زَوْجِكَ دِيكَرَ عَوْرَتِ سَدْنِ بِرِ وَلَدِي أَوَّلَسَه زَوْجٍ إِجْبُونِ زَوْجَتُ سِيلَه
 بِيلَه أَوَّلَ وَلَدِي اسْكَنْ أَيْتَمَكَ أَوْلَمَدِي (وَلِلزَّوْجِ أَنْ يَمْنَعَ وَالِدِيهَا وَوَلَدَهَا مِنْ غَيْرِهِ
 وَأَهْلُهَا مِنْ الدَّخُولِ عَلَيْهَا وَلَا يَمْنَعُ عَنْ النَّظَرِ إِلَيْهَا وَكَلَامِهَا إِيَّاهُ وَقَتَ اخْتَارَ) وَدُخَى
 زَوْجٍ إِجْبُونِ زَوْجَتِكَ أَنْاسِي وَبَابَاسِي وَدِيكَرَ ارْتَدْنِ أَوْلَانَ وَلَدَنِي وَزَوْجَتِكَ
 أَقْرَبَاسِي زَوْجَتُ أَوْ زَرِينَةٍ دَخُولُ مَنْعِ أَيْتَمَكَ أَوْلِيَجِيدَرِ زَوْجَتُ سِيلَه نَظَرُ دَنْ
 وَزَوْجَتُ أَيْلَهْ كَلَامَدَنْ بُونَلَرِي مَنْعِ أَيْلِيَهْ مِنْ قَتْنِي وَقَتَ اخْتِيَارِ أَيْدِرْ لَرَسَه
 (وَمَنْ أَعْصَرَ بِنَفَقَةِ امْرَأَتِهِ لَمْ يَفْرَقْ بَيْنَهُمَا وَيَقَالُ لَهَا اسْتَدْنِي عَلَيْهَا) بِرِ كَيْمَسَه
 فَقِيرَ أَوْلُوبِ عَوْرَتِكَ نَفَقَتُ سَنَهْ مَقْتَدَرِ أَوْلَسَه بَيْنَلَرِي تَفْرِيقِ أَوْلَمَازِ
 زَوْجَتُ سِيلَه دِينَ لُورَكَه بُولُجِ أَيْدُوبِ وَزَوْجِكَ أَوْ زَرِينَتُ حَوَالَه أَيْلَه
 (وَإِذَا غَابَ الرَّجُلُ وَلَهُ مَالٌ فِي يَدِ رَجُلٍ وَهُوَ مُعْتَرِفٌ بِهِ بِالزَّوْجِيَةِ فَرَضَ الْقَاضِي
 مِنْ ذَلِكَ الْمَالِ نَفَقَةَ لَزْوْجَتِهِ الْغَائِبِ وَأَوْلَادِهِ الصَّغَارِ وَوَالِدِيَهْ وَيَأْخُذُ
 مِنْهَا وَكَفِيلًا بِهَا وَلَا يَقْضَى بِنَفَقَتِهِ فِي مَالِ الْغَائِبِ إِلَّا لَهُؤُلَاءِ) وَقَتَا كَه
 رَجُلٍ غَائِبِ أَوْلُوبِ حَالُوكَه أَوَّلَ رَجُلٍ إِجْبُونِ دِيكَرَ رَجُلٍ عَزَدَنَه
 مَالِ أَوْلِيَجِيدَرِ وَمَالِي وَزَوْجَتِي دَهْ أَقْرَارِ أَيْدِيَجِيدَرِ بِوَصُورَتَدَه قَاضِي
 أَوَّلَ مَالَدَنْ غَائِبِكَ زَوْجَتُ سِي إِجْبُونِ نَفَقَتُهُ تَقْدِيرِ أَيْدَرِ وَغَائِبِكَ أَوْلَادِ صَغَارِي
 وَأَنْاسِي وَبَابَاسِي إِجْبُونِ نَفَقَتُهُ تَقْدِيرِ أَيْدَرِ ذَكَرِ أَوْلَانِ طَائِفَتُ دَنْ غَيْرِي سِي إِجْبُونِ
 غَائِبِكَ مَالَدَنَه نَفَقَتُهُ أَيْلَهْ حَكَمِ أَوْلَمَازِ (فَإِذَا قَضَى الْقَاضِي لَهَا بِنَفَقَةِ الْأَعْسَارِ
 ثُمَّ أَيْسَرَ وَخَاصَمَتَهُ إِلَى الْقَاضِي يَتِمُّ لَهَا نَفَقَةُ الْمَوْسَرِ) وَقَتَا كَه زَوْجَتُ إِجْبُونِ
 قَاضِي فَقِيرَ لَرِ نَفَقَتُ سِيلَه حَكَمِ أَيْدَهْ بَعْدَه زَوْجٍ غَنَى أَوْلُوبِ وَزَوْجَتُ سِي خُصُومَتِ
 أَيْدُوبِ قَاضِي دَنْ يَكَا مَرَا جَعَتِ أَيْلَسَه لَرِ زَوْجٍ زَوْجَتُ إِجْبُونِ غَنِيْلِكَ نَفَقَتُ سَنَى

اتمام ایدر (و اذا مضت مدة لم ينفق الزوج عايلها وطالبته بذلك فلا شيء لها
الا ان يكون الفاضى قضى لها بالنفقة او صالحت الزوج على مقدارها فيقضى
لها بنفقة ماضى) وقتا که بر مدت کچسه که اول مدته زوج زوجه اوزرينه
اتفاق ايلمدى حالبو که اتفاق ايله زوجه زوجنى مطالبه ايلسه اول زوجه ايچون
بر نسنه يوقدر مکر قاضى اول عورت ايچون نفقه ايله حکم ايتمش اوله ياخود
زوجه سى زوجنى نفقه نك مقدارى اوزرينه مصالحه ايدى پس بوصورته
زوجه ايچون مامضانك نفقه سيله حکم اولنور (فان مات الزوج بعدما قضى عايله
بالنفقة لها ومضت الشهور لم ينفق سقطت النفقة) اکر زوجه سيچون زوج
اوزرينه نفقه ايله حکم اولندقد نصکره زوج وفات ايلسه حالبو که اتفاق اولنميه رق
بر قاج آى مرور ايلسه نفقه ساقط اولور (وان اسافها نفقة سنة ثم مات لم يسترجع
منها شيئا وقال محمد رحمه الله تحتسب لها نفقة ماضى وما بقى فللزوجة) اکر زوج
زوجه يه بر سنه نك نفقه سنى تعجيل ايلسه يعنى پشينا اعطا ايلسه بعده زوج فوت
اولسه نفقه دن بر نسنه رجوع اولتماز امام محمد رحمه الله بيورديلر که زوجه
ايچون مامضانك نفقه سى حساب اولنوب باقى زوج ايچوندر (و اذا تزوج
العبد حرته فنفقتها دين عليه يباع فيها) وقتا که عبد بر حره نى تزوج ايليه اول
حره نك نفقه سى عبد اوزرينه ديندر نفقه مقابله سنده بيع اولنور (۳)
(و اذا تزوج الرجل امة فبوائها موليها معه منزلا فعليه نفقتها وان لم يبوأها فلا نفقة
لها) وقتا که رجل بر جاريه تزوج ايدوب پس جاريه نك مولا سى جاريه يه
رجل ايله بيله بر منزل حاضر لسه رجل اوزرينه اول جاريه نك نفقه سى
لازم اولورا اکر جاريه نك مولا سى جاريه يه زوجيله برابر منزل حاضر لمزسه
جاريه نك نفقه سى زوجنه لازم اولماز (ونفقة الاولاد الصغار على الاب
لا يشار که فيها احد کما لا يشار که فى نفقة الزوجة احد) ودخى اولاد
صغارك نفقه سى بابالرى اوزرينه در واول نفقه ده اکا بر کيمسه مشارک
اولماز زوجه سنك نفقه سنده اکا بر کيمسه شريك اولمدينى کي (فان كان
الصغير رضيعا فليس الام ان ترضعه ويستأجر له الاب من ترضعه عندها
فان استأجرها وهى زوجته او معتدة منه لترضع ولدها لم يجز) اکر ولد صغير
سود امر اولسه پس اناسى آنى امر مرکه جبر اولتماز اول صغيرك باباسى

(۳) ذکر اولنان
حکم مولا سنك
اذنيه عبد تزوج
ايلديكى وقتده
جریان ایدر اکر
عبدك تزوجنه
مولا سنك اذنى تعلق
ايلمزسه حره نك
نفقه سى عبد اوزرينه
دين اوليوب وعبد
نفقه مقابله سنده بيع
اولتماز سنده

صغیری کندی اناسی عندندہ امزرمک ایچون برسود آنا استیجار ایدر
اکر اب ولدینی امزرمک ایچون ولدک اناسنی استیجار ایلسه حالبوکه اول
ولدک اناسی اول ابک زوجه سی یاخود معتده سیدر جائز اولماز (وان انقضت
عدتها واستأجرها علی ارضاعه جاز فان قال الاب لا استأجرها وجاء الاب بغيرها
ورضیت الام بمثل اجرة الاجنبیة كانت الام احق به وان طلبت زیادة لم یجبر
الزوج علیها) وقتاکه عورتک عدتی تمام اولوب ولدک پدری امزرمک اوزرینه
اول عورتی استیجار ایلسه جائز اولور پس ولدک پدری دیسه که بن اول عورتی
استیجار ایتیم و غیری عورت کتورسه اول ولدک اناسی اجنبیه نک اجر تنک مثلته
راضی اولسه اناسی ولدینه زیاده لایق اولور اکر اناسی زیاده طلب ایدرسه
زوج زیاده اوزرینه جبر اولنماز (ونفقة الصغیر واجبة علی ابیه وجده وان خالقه
فی دینه کما یجب نفقة الزوجة علی الزوج وان خالفته فی دینه) ودخی صغیر اولان
ولدک نفقه سی باباسی ودهه سی اوزرینه واجبدر هرچن ولد دینده مخالفت
ایدر سده زوجه نک نفقه سی زوج اوزرینه واجب اولدینی کبی هرچن زوجه
دینده مخالفت ایدر سده (واذا وقعت الفرة بین الزوجین فالام احق
بالولد فان لم تکن له ام فام الام ولی من ام الاب فان تکن له ام الام فام الاب
اولی من الاخوات فان لم تکن له جدة فالاخوات اولی من العمات والخاللات)
وقتاکه زوجین بیتنده موت ایله یاخود آخر نسنه ایله فرقت واقع اوله
اناسی ولدینه الیقدر پس ولدک اناسی اولمازسه اناسنک اناسی باباسنک اناسندن
اولادر واکر اناسنک اناسی اولمازسه باباسنک اناسی اخواتدن اولادر واکر
اول ولدک جده سی اولمازسه قز قرنداش لری خاله و تیزه لرندن اولادر
(وتقدم الاخت من الام والاب ثم الاخت من الام ثم الاخت من الاب
ثم الخالات اولی من العمات ینزلن کما ینزل الاخوات) ودخی بابا وانا بر قز
قرنداش تقدیم اولنور بعده انابر قز قرنداش تقدیم اولنور بعده بابا بر قز
قرنداش تقدیم اولنور بعده ولدک تیزه لری خاله لرندن اولی در تیزه لری
تنزیل اولنور قیز قرنداش لری تنزیل اولنور دینی کبی (ثم العمات
ینزلن كذلك) بعده خاله لر قز قرنداش لری کبی تنزیل اولنور لر یعنی انا
وبابا بر خاله انابر خاله اوزرینه تقدیم اولنور وانا بر خاله بابا بر خاله اوزرینه
تقدیم اولنور (وکل من تزوجت من هؤلاء سقط حقها الا لجدة ان کان

زوجها الجدة) ذکر اولنان طائفة دن اول عورت که تزوج ایلیه حق حضانه سی
ساقط اولور لکن اگر جده نك زوجی جدا اولور سهینه حق حضانه ساقط اولماز
(فان لم یکن للصبی امرأة من اهلہ واختصم فیہ الرجال فاولیہم به اقر بہم تعصیبا)
اگر صیبتک اهلندن بر عورت بولم یوب و اول صبی حقندہ رجلار اختصام
ایلسہ لر یس صبی یه اولی اولان عصبہ جهتندن انلرک اقر بیدر یعنی صیبتک
عمیسی دایسندن اولادر (والام والجدة احق بالغلام حتی یا کل وحده ویشرب
وحده ویلبس وحده ویستنجی وحده وبالجارية حتی تحيض) اناسی ونه سی
اوغلانہ یقدر یالکزیوب وایچوب وکیوب واستنجایلیه نه دک و جاریه یه اناسی
ونہ سی یقدر حیض کوره نه قدر (ومن سوی الام والجدة احق بالجارية حتی
تبلغ حدائشتمی) ودخی انا ایله نه نك ماعداسی قز چو جو غنه یقدر اشتها
ایدر حده بالغ اولانه دک (والامة اذا اعتقها مولیها وام الولد اذا اعتقت
فی حق الولد کالحره) وقتا که جاریه بی مولا سی آزاد ایلیه وام ولد آزاد اولنه
بونلر ولد حقندہ حره مثل لودر (ولیس للامة وام الولد قبل العتق حق فی الولد)
جاریه وام ولد ایچون قبل العتق ولده حق لری یوقدر (والذمیة احق
بالولد مالم یعقل الا دیان ولم یخف علیہ ان یألف الکفر) ودخی ذمیہ اولان
عورت ولدینه یقدر مادامکه دینلری تعقل ایلمز وانک اوزرینه کفر
ایله الفت خوف اولتماز (واذا ارادت المطلقة ان تخرج بولدها من المصر
فلیس لها ذلک الا ان تخرج به الی وطنها الذی کان الزوج تزوجها فیہ)
وقتا که مطلقه اولان خاتون ولدیله مصر دن چیقمق مراد ایلیه اول
عورت ایچون بوکارخصت یوقدر مکر عورت ولد ایله بروطندن یکا
خروج ایلیه که زوج اول عورتی اول وطنده تزوج ایتمش اوله (وعلى
الرجل ان ینفق علی ابویہ واجداده وجداته اذا کانوا فقراء وان خالفوه
فی دینہ) ودخی اناسی و باباسی ونه لری وده لری اوزرینه اتفاق ایتمک
رجل اوزرینه لازم اولور بو طائفه فقرا اولدقلری وقتده هرچن بونلر
رجله دینده مخالفت ایدر لر ایسه ده (ولایجب النفقة مع اختلاف الدینین
الا للزوجة والابوین والاجداد والجدات والولد وولد الولد) ایکی دینک
اختلافیله برابر نفقه واجب اولماز لکن زوجه وانا و بابا واجداد وجدات

وولد وولدك ولدى بوذكر اولئانلر ايچون دينك اختلافيه بيله نفقه واجب
 اولور (ولا يشارك الولد في نفقة ابويه احد) ودخى انا وباباسنك نفقه سنده
 ولده بركيمسه شريك اولماز (والنفقة لكل ذي رحم محرم اذا كان فقيرا
 صغيرا او كانت امرأة بالغة فقيرة او كان ذكر ازمنا او اعمى فقيرا يجب ذلك
 على مقدار الميراث) ودخى دى رحم محرم ايچون فقير اولوب صغير اولديني
 وقتده ياخود امراء بالغة فقيره اولورسه ياخود كوتورم مذكر اولورسه
 ياخود اعمى اولديني حالده فقير اولورسه بوذكر اولئان طائفه ايچون ميراثك
 مقدارى اوزرينه نفقه واجب اولور (ويجب نفقة الابنة البالغة والابن
 البالغ الزمن على ابويهما اثلاثا على الاب الثلثان وعلى الام الثلث) بالغه اولان
 قزك وبالع اولوب كوتورم اولان ابنك نفقه لرى انلرى وبابالرى اوزرينه
 اثلاثا واجب اولور اب اوزرينه ثلثان ام اوزرينه ثلث لازم اولور
 (ولا تجب نفقتهم مع اختلاف الدين) ودخى دينك اختلافيه بيله ذوى
 الارحامك نفقه سى واجب اولماز (ولا تجب النفقة على الفقير) ودخى فقير
 اوزرينه نفقه واجب اولماز يعنى غنى اوزرينه لازم اولور (واذا كان للابن
 الغائب مال قضى فيه بنفقة ابويه) وقتا كه ابن غائب ايچون مال اوله اول
 ماله اناسى وباباسنك نفقه لريله حكم اولنور (واذا باع ابوه متاعه في نفقته
 جاز عندناي حنيفة رحمه الله وان باع العقار لم يحجز) وقتا كه غائب اولان
 ابنك متاعنى غائبك پدرى كندى نفقه سنده بيع ايليه امام اعظم رحمه الله
 عندنده جائز اولور واكر پدرى غائبك عقارىني بيع ايلسه جائز اولماز (واذا كان
 للابن الغائب مال في يد ابويه فانفق منه لم يضمننا) وقتا كه غائب اولان ابن
 ايچون اناسى وباباسى عندنده مال اولوب وآنلر اول مالدين اتفاق ايلسه لرى
 ضامن اولمازلر (وان كان له مال في يد الاجنبي فانفق عايهما بغير اذن القاضى
 ضمن) اكر غائب اولان ابن ايچون اجنبي يدنده مال اولوب پس اول
 اجنبي غائبك اناسى وباباسى اوزرينه اول مالدين اتفاق ايلسه حالبوكه
 قاضينك اذنى تعلق ايتماشدر اجنبييه ضمان لازم كلور (واذا قضى القاضى
 للولد والوالدين وذوى الارحام بالنفقة فمضت مدة سقطت الا ان يأذن القاضى
 بالاستدانة عليه) وقتا كه قاضى ولدو والدين وذوى الارحام ايچون نفقه

ایله حکم ایلیه پس بر مدت کچسه نفقه ساقط اولور مکر قاضی استدانه ایله اذن ویره بوسورتده بورج ایدوب اول غائب اوزرینه حواله ایدرلر (وعلى المولى ان ينفق على عبده وامته فان امتنع وكان لهما كسب اكتسبا وانفقا وان لم يكن لهما كسب اجبر المولى على بيعهما عند ابى يوسف ومحمد رحمهما الله) ودخی کوله و جاریه سی اوزرینه اتفاق ایتک مولالری اوزرینه لازمدر پس اگر مولالری انفاقدن امتناع ایدوب حالبوکه آنلر ایچون کسبه قدرت اولسه کسب ایدوب و کندولره اتفاق ایدرلر و اگر کسبه مقتدر اولمدیلر سه امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله عندلر نده آنلری بیع ایتک اوزرینه مولالری جبر اولنور

کتاب العتاق

بو کتاب عتقه دائر اولان مسائل بیاننده در (العتق يقع من الحر العاقل البالغ فى ملكه) عاقل و بالغ اولان حر دن ملککنده اولدینی حالده عتق واقع اولور (واذا قال لعبده او امته انت حر او معتق او محرر او قد حررتك او اعتقتك فقد عتق نوى المولى به العتق او لم ينو) وقتا که کوله یا خود جاریه سی ایچون ذکر اولنان الفاظی دیسه عتق واقع اولور بونلر ایله عتقه نیت ایتسون یا خود ایتسون (و كذلك اذا قال رأسك حر او وجهك حر او رقبتك حر او بدنك حر) وقتا که ذکر اولنان اعضایی ذکر ایلیه ینه ماسبق مثللو آزاد اولور (او قال للامة فرجك حر) یا خود جاریه سنه فرجك حر دیسه عتق واقع اولور (وان قال لاملك لى عليك ونوى به الحرية عتق وان لم ينو لم يعتق وكذلك كنيات العتق) اگر مولی کوله سنه دیسه که بنم ایچون سنك اوزر کده ملك اولمدی اگر بوسوز ایله عتقه نیت ایدر سه آزاد اولنور اگر نیت ایتمز سه آزاد اولنماز دخی عتقك الفاظ کنایاتی بومثللو در (وان قال لاسلطان لى عليك ونوى به العتق لم يعتق) اگر دیسه که بنم ایچون سنك اوزر کده سلطانلق اولمدی و بوسوز ایله عتقه نیت ایله آزاد اولنماز زیرا عتقه بوقول عادت اولماشدر (وان قال هذا ابني وثبت على ذلك او قال هذا مولاي عتق) اگر مولاسی کوله سنه دیسه که شو بنم او غلومدر و بوقول اوزرینه ثابت اولسه یعنی مولانك مثایله کوله نك مثلی مولود اولمسی ثابت اولسه یا خود شو بنم مولامدر

دیسہ کولہ آزاد اولور (وان قال یا اخی او یا بنی لم یعتق) ا کر کولہ سنہ یا اخی
یا خود یا بنی دیوندا ایلسہ کولہ آزاد اولماز (وان قال لغلّام لا یولد مثله بمثله هذا
ابنی عتق علیه فی قول ابی حنیفة رحمہ اللہ) ا کر مولاسی بر غلام ایچون هذا
ابنی دیوندا ایلسہ کہ اول غلامک مثلی مولانک مثلیله مولود اولماز بوضورتده
امام اعظم حضر تدرینہ کورہ اول کولہ آزاد اولور (واذا قال للامة انت طالق
ینوی به الحرّیة لم یعتق) ا کر جاریہ یہ دیسہ کہ طالق سک وبوسوز ایله حرّیته
نیت ایلسہ آزاد اولماز (وان قال لعبد مات مثل الحر لم یعتق) ا کر کولہ سنہ
دیسہ کہ سن حر مثل و سک بوسوز ایله آزاد اولماز (وان قال مات الا حر عتق)
ا کر ذکر اولنان کلامی دیسہ آزاد اولور (واذا ملک الرجل ذارحم محرّم منه
عتق علیه) وقتا کہ رجل محرّمندن برکیمسہ یہ مالک اولہ رجلک علیہنہ آزاد
اولور (واذا اعتق المولی بعض عبده عتق ذلک البعض ویسعی فی بقیة قیمته لمولاه
عند ابی حنیفة رحمہ اللہ ولا یعتق کله) وقتا کہ مولی کولہ سنک بعضیسنی
آزاد ایلسہ اول بعض آزاد اولور و قیمتک بقیہ سنده مولاسی ایچون سعی
ایدر امام اعظم حضر تدری عندندہ (۲) کلیسی آزاد اولماز (وقالا یعتق کله)
امامین بیوردیلر کہ کلیسی آزاد اولور (واذا کان العبد بین شریکین فاعتق
احدهما نصیبه عتق فان کان المعتق موسرا فشریکه عند ابی حنیفة رحمہ اللہ
بالخیار ان شاء اعتق نصیبه وان شاء ضمن شریکه قیمه نصیبه وان شاء
استسعی العبد) وقتا کہ ایکی شریک بیننده بر عبد اولوب پس شریکک
بری کندی نصیبی آزاد ایلسہ آزاد اولور ا کر معتق غنی اولور ایسہ
امام اعظم رحمہ اللہ عندندہ شریکی مخیردر دیلر سہ کندی نصیبی اعتاق ایدر
وا کر دیلر سہ کندی نصیبک قیمتنی شریکنہ ضمان چکدیرر وا کر دیلر سہ
کولہ نک س معنی طلب ایدر (وان کان المعتق معسرا فالشریک بالخیار
ان شاء اعتق وان شاء استسعی العبد) ا کر معتق فقیر اولور سہ شریکی
مخیردر دیلر سہ آزاد ایدر وا کر دیلر سہ عبددن سعی ایتک طلب ایدر (وقال
ابو یوسف ومحمد رحمہما اللہ ایس له الا الضمان مع الیسار والسعیة مع الاعسار)
ودخی امام ابی یوسف وامام محمد بیوردیلر کہ شریک ایچون اولمدی انحق
غنی اولور سہ ضمان چکدیرمک فقیر اولور سہ سعی ایتدیرمک اولدی

(۲) یعنی کولہ اجر تیلہ
سعی ایدوب کندی
قیمتی مولاسنہ اعطا
ایدر

(و اذا اشترى الرجلان ابن احدهما عتق نصيب الاب ولا ضمان عليه عند
 ابى حنيفة رحمه الله وكذلك ان ورتاه فالشريك بالخيار ان شاء عتق نصيبه
 وان شاء استسمى العبد) وقتا که ايکي رجل کندولردن بريسنگ او غلني
 اشترا ايلسه لر ابک نصيبی آزاد اولور امام اعظم رحمه الله عندنده اب اوزرينه
 ضمان لازم اولماز دخي ايکي رجل ايکيسندن بريسنگ ابنه وارث اولسه لر
 ينه حکم ماسبق مثلودر پس شريك بخيردر ا کرديلر سه نصيبی آزاد ايدر
 وا کرد يلر سه کوله بی سعي ايتديرر (و اذا شهد كل واحد من الشريكين
 على الآخر بالحرية عتق كله وسعي العبد لكل واحد منهما في نصيبه موسرين
 كانا او معسرين عند ابى حنيفة رحمه الله) وقتا که ايکي شريكدن هر برلری
 آخر اوزرينه حریت ايله شهادت ايلسه لر کوله نك کليسی آزاد اولور
 و هر برلرينك نصيبنده کوله سعي ايدر امام اعظم رحمه الله عندنده اول ايکي شريك
 فقير اولسو نلر يا خود غني اولسو نلر (و قالان كانا موسرين فلا سعاية عليه وان كانا
 معسرين سعي لهما وان كان احدهما موسرا والاخر معسرا يسعي للموسر
 ولا يسعي للمعسر) ودخي امامين رحمهما الله بيورديلر که اول ايکي شريك غني
 اولور لر سه کوله اوزرينه سعایت لازم اولماز وا کر ايکيسيده فقير اولور لر سه
 کوله ايکيسي ايچون سعي ايدروا کر بری غني و آخر فقير اولور سه غني ايچون کوله
 سعي ايدرو فقير ايچون سعي ايتز (ومن اعترى عبد الوجه الله تعالى اوللشيطان
 اوللصنم عتق) ودخي بر کيمسه بر کوله بی الله تعالى ايچون يا خود شيطان ايچون
 يا خود صنم ايچون آزاد ايلسه عتق واقع اولور (۲) (و عتق المکره والسکران واقع)
 ودخي مکره اولان کيمسه نك و سر خوش اولان کيمسه نك عتقی واقعدر
 (و اذا اضاف العتق الى ملك او الشرط صح كما يصح في الطلاق) وقتا که
 بر کيمسه عتقی بر مالک يا خود شرطه نسبت ايله صحيح اولور طلاقده
 صحيح اولدینی مثللو (و اذا خرج عبد من دار الحرب اليها مسلما عتق)
 وقتا که دار حربدن دار اسلامه بر کوله مسلم اولدینی حالده خروج ايله آزاد
 اولمش اولور (و اذا عتق جارية حاملا عتق حملها ايضا) وقتا که مولاسی
 حامل اولان جاريه بی آزاد ايله جاريه کبی حمليده آزاد اولور (وان اعترى
 الحمل خاصة عتق الحمل ولم يعتق الام) ا کر مولاسی خاصة حملي آزاد

(۲) لکن شیطان
 یا خود صنم ایچون
 کوله آزاد ایلسه
 کفره واصل اولور
 دیمشله

ایلسه حمل آزاد اولوب اناسی آزاد اولماز (واذا اعتق العبد علی مال فقبل العبد عتق ولزمه ذلك المال) وقتا که مولاسی کوله سنی بره مقدار مال اوزرینه آزاد ایدوب پس کوله دخی قبول ایلسه آزاد اولور و اول کوله یه اول مال لازم کلور (واذا قال اذا ادیت الی الف درهم فانت حر صح عتقه وصار ماذونا فان حضر المال اجبره الحاکم علی قبضه فاذا قبض عتق العبد) وقتا که کوله یه دیسه که اکر بکا بیک درهم ادا ایدر سه ک حر س ک بوصورتده عتقی صحیح اولوب و کوله ماذون اولور پس مالی کوله حاضر قیلسه حاکم مالی قبض ایتک اوزرینه مولایه جبر ایدر مولامالی قبض ایلدیکی وقتده کوله آزاد اولور (وولد الامة من مولیها حر) ودخی جاریه نک ولدی کندی مولاسندن اولور سه حر در (وولدها من الغیر مملوک لسیدها) دخی جاریه نک ولدی مولاسنک غیر یسندن اولور سه اول ولد مولانک مملوکیدر (وولد الحره من العبد حر والله اعلم) ودخی حره اولان خاتونک ولدی کوله دن اولدینی حالد حر در زیرا ولد خیر الابوینه تابعدر

باب التدبیر

بواب مملوکی مدبر قیل مقلغه دائر اولان مسائل بیاننده در (واذا قال المولی لمملوکه اذا مت فانت حر اوانت حر عن دبر منی اوانت حر من بعد موتی اوانت مدبر او قد دبر تک فقد صار مدبرا لایحوز بیعه ولا هبته) وقتا که مولی مملو کنه دیسه که بن اولدیکم وقتده سن حر س ک یا خود بند نصکره حر س ک یا خود دیسه که سن مدبر س ک یا خود دیسه که بن سنی مدبر قیلدم بوصورتلرده کوله مدبر اولمش اولور انی بیع ایتک و هبه ایتک جائز اولماز (وللمولی ان یتخدمه ویواجره) مدبر اولان کوله یه خدمت ایتدیر مک و اجاره یه ویر مک مولاسی ایچون اولیجیدر (وان کانت امة وله ان یطئها وان یزوجها) اکر مدبر اولان مملوک تجاریه اولور سه اول مدبره بی وطی ایتک و آخره تزویج ایتک مولاسی ایچون اولیجیدر (واذا مات المولی عتق المدبر من ثلث ماله ان خرج من الثلث وان لم یکن له مال غیره سبی فی ثلثی قیمته وان کان علی المولی دین سبی فی جمیع قیمته لغرمائه) وقتا که مولی فوت اوله مدبر مولانک مالنک ثلثندن آزاد اولور اکر مدبر ثلثندن

چيقارسه واکرمولى ايچون مدبردن غيرى مال اولمازسه قيمتتک ايکي نلشنده
سى ايدر واکرمولى اوزرنده دين اولسه اول مدبر بورجلولر ايچون
قيمتتک جيمعسندده سى ايدر (وولد المدبره مدبر) ودخى مدبر اولان
جاريه نك ولدى مدبردر (فان علق التدبير بموته على صفة مثل ان يقول
ان مت من مرضى هذا اوفى سفرى هذا اومن مرض كذا فليس بمدبر
يجوز بيعه) اكر تدبيرى برصفت اوزرينه اولان موته تعليق ايلسه مثلا
اكر شو مرضمدن اولورسه مياخود شو سفرده ياخود شو مرضدن اولورسه م
ديمك مثلو بوضورتلرده اول كوله مدبردكلدر بيى جائز اولور (فان مات
المولى على الصفة التى ذكرها علق كما يعق المدبر) پس مولى ذكر ايلديكى
صفت اوزرينه فوت اولسه مدبر آزاد اولدينى كى اول كوله آزاد اولور

باب الاستيلاء

بواب استيلاءه دائر اولان مسائل بياننده در (اذا ولدت امة من موليها
فقد صار ام ولد له لا يجوز بيعها ولا تملكها) وقتناكه جاريه سيدندن ولد كتورسه
سيدينك ام ولدى اولور انى بيع ايتك و آخره تملك ايتك جائز اولماز
(وله وطئها واستخدامها واجارتها وتزويجها) ودخى سيدايچون ام ولدى
وطئ ايتك و خدمت ايتدير مك واجاره وانى آخره تزويج ايتك اوليجيدر
(ولا يثبت نسب ولدها الا ان يعترف به وان جاءت بعد ذلك بولد ثبت نسبه
بغير اقرار منه) ودخى ام ولدك ولدينك نسبي ثابت اولماز مكر انى مولاسى
اقرار ايله اكر مولى ولدى اقرار ايلدكدن صكره ام ولد بردخى ولد
كتورسه بلا اقرار نسب ثابت اولور (وان نفاه ينفى بقوله) اكر سيد
ولدى نى ايدرسه كندى قوليله نى اولنور (وان زوجها فجأت بولد
فهو فى حكم امه) اكر سيد ام ولدى آخره تزويج ايدوب پس ام ولد
بردخى ولد كتورسه اول ولد اناسى حكمنده در (واذا مات المولى
عنتت من جميع ماله ولا تلزمها السعاية للفرء اذا كان على المولى دين)
وقتناكه مولى فوت اوله ام ولد مولانك جميع مالندن آزاد اولور
ومولى اوزرنده دين اولدينى وقتنده بورجلولر ايچون ام ولده سى
ايتك لازم اولماز (واذا وطئ الرجل امة غيره بنكاح فولدت منه

ملكها صارت ام ولد له) وقتا كه رجل نكاح ايله غير يسنك جاريه سنى و طىء
ايلد كده پس اول جاريه رجلى دن بر ولد كتور سه بعده رجل اول جاريه يه مالك اولسه
اول جاريه اول رجل ايچون اولكى ولد سبيله ام ولد اولور (واذا وطىء الاب
جارية ابنه فجاءت بولد فادعاه ثبت نسبه وصارت ام ولد له وعليه قيمتها وليس
عليه عقرها ولا قيمة ولدها) وقتا كه اب او غلنك جاريه سنى و طىء ايلد كده پس
جاريه بر ولد كتور سه واب ولدى دعوى ايلسه ولدك نسبي ثابت اولور واب
ايچون اول جاريه ام ولد اولور واب اوزرينه جاريه نك قيمتى لازم كلور
جاريه نك عقرى و ولد نك قيمتى اب اوزرينه لازم اولماز (واذا وطىء ابو الاب
مع بقاء الاب لم يثبت النسب واذا كان الاب ميتا ثبت النسب من الجد كما ثبت
من الاب) وقتا كه ابك بقاسيله بيله اب الاب و طىء ايلسه نسب ثابت اولماز
وقتا كه اب ميت اوله دده دن نسب ثابت اولور ابدن ثابت اولدني كى
(واذا كانت الجارية بين شريكين فجاءت بولد فادعاه احدهما ثبت نسبه وصارت
ام ولد له وعليه نصف عقرها ونصف قيمتها وليس عليه من قيمة ولدها شئ)
وقتا كه ايكي شريك بيننده بر جاريه اولوب و اول جاريه بر ولد كتور سه
و اول ولدى ايكي شريك دن برى دعوى ايلسه نسب ثابت اولور و آنك ايچون
ام ولد اولور و آنك اوزرينه جاريه نك نصف عقرى و نصف قيمتى
لازم اولور جاريه نك ولد نك قيمتدن بر نسبه لازم اولماز (فان ادعياه
معا ثبت نسبه منهما وكانت ام ولد لهما وعلى كل واحد منهما نصف العقر
قصاصا بماله على الآخر ويرث الابن من كل واحد منهما ميراث ابن كامل
ويرثان منه ميراث اب واحد) اكر ايكي شريك مشترك اولان جاريه نك
ولد نى بر لكده دعوى ايلسه لر ولدك نسبي ايكي سندن ثابت اولور و ايكي
شريك دن هر بر لرى اوزرينه نصف عقر لازم اولور برى آخر اوزرنده
اولانه تقاص ايدر و ابن بونلردن هر بر لرندن ابن كامل ميراثنه وارث
اولور و ايكي شريك اول ولد دن اب واحد ميراثنه وارث اولور لر
(واذا وطىء المولى جارية مكاتبه فجاءت بولد فادعاه فان صدقه المكاتب يثبت نسب
الولد منه وكان عليه عقرها وقيمة ولدها ولا نصير ام ولد له وان كذبه فى النسب
لم يثبت نسبه من المولى) وقتا كه مولى مكاتبك جاريه سنى و طىء ايدوب و اول

جاریه بر ولد کتورسه پس سید اول ولدی دعوی ایلسه اکر مکاتب سیدی
تصدیق ایدرسه سیددن ولدك نسبی ثابت اولور و جاریه نك عقری و ولدینك
قیمتی سید اوزرینه لازم اولور و سید ایچون اول جاریه ام ولد اولماز
واکر مکاتب مولاسنی تکذیب ایدرسه مولادن ولدك نسبی ثابت اولماز

کتاب المکاتب

بو کتاب عقد کتابته دائر اولو مسائل بیاننده در (ادا کاتب المولی عبده
اوامته علی مال شرط علیه و قبل العبد ذلک صار مکاتباً) وقتا که سید کوله سنی
یا خود جاریه سنی شرط قلنان بر مقدار مال اوزرینه عقد کتابت ایدوب و کوله
دخی قبول ایلسه مکاتب اولور (و یجوز ان یشرط الممال حالا و یجوز مؤجلاً
و منجماً) و دخی مال پشین و ویره سییه و جسته جسته ویر ملک اوزرینه شرط
قلنمق جائز اولور (و یجوز کتابه العبد الصغیر ان کان یعقل البیع و الشراء)
و دخی عبد صغیرك کتابتی جائز اولور اکر بیع و شرایی عقلی کسر ایسه
(و اذا صحت الکتابه خرج المکاتب من ید المولی و لم یخرج من ملکة) و دخی
کتابت صحیح اولدینی و قتده مکاتب سیدك یدندن خروج ایدوب ملکندن
خروج ایتمز (فیجوز له البیع و الشراء و السفر و لا یجوز له التزوج بغير اذن المولی
و لا یهب و لا یتصدق الا بشئ یشیر و لا یتکفل) پس مکاتب ایچون بیع و شرا
و سفره کیتمک جائز اولور و مکاتب ایچون سیدك اذنی اولیه رقی تزوج جائز
اولماز و هبه و تصدق ایلیه من مکر آرنسنه اوله و بر کیمسه یه کفیل اوله ماز
(فان ولد له ولد من امته دخل فی کتابته و کان حکمه حکم ابیه و کسبه له) اکر
مکاتب ایچون کندی جاریه سنندن بر ولد اولسه مکاتبك کتابتنه داخل اولور
و ولدك حکمی باباسنك حکمی کیمدر و کسبی باباسی ایچوندر (و اذا زوج المولی
عبده من امته ثم کاتبهما فولدت منه ولدا دخل فی کتابتهما و کان کسبه لهما)
وقتا که سید کوله سنه جاریه سنی تزویج ایدوب بعده انلری مکاتب قیلسه پس
جاریه کوله دن بر ولد کتورسه اول ولد ایکیسنك کتابتنه داخل اولور
و کسبی اناسی و باباسی ایچوندر (وان وطئ المولی مکاتبته لزمه العقر)
اگر سید مکاتبه سنی وطئ ایلسه اکا عقر یعنی مهر لازم اولور (وان جنی علیها
او علی ولدها لزمه ارش الجنایة) اکر سید مکاتبه اوزرینه یا خود ولدی

اوزرينه جنایت ايلسه سیده جنایتك ارشی یعنی دیتی لازم کلور (وان اتلف مالا لها غرمه لها) اگر سید مکاتبه نك مانی تلف ايلسه مکاتبه ایچون بور جلو اولور (واذا اشتری المسکات اباه او ابنه دخل فی کتابته وان اشتری ام ولده دخل ولدها فی الکتابه ولم یجز بیعها) وقتا که مکاتب پدرینی یا خود او غنی اشترایلسه کندی کتابته داخل اولور واکرام ولدینی اشترایلسه ولدی کتابته داخل اولور وام ولدی بیع ایتک جائز اولماز (وان اشتری ذارحم محرم منه لا ولادله لم یدخل فی کتابته عند ابی حنیفه رحمه الله) اگر مکاتب کندی ایچون ولادت اولیان محرمی اشترایلسه امام اعظم رحمه الله عندنده مکاتبك کتابته داخل اولماز (۲) (واذا عجز المسکات عن نجم نظر الحاکم فی حاله ان کان له دین یقبضه او مال یقدم ولم یعجل بتعجیزه وانتظر علیه الیومین والثلاثة) وقتا که مکاتب برتقسیطدن عاجز اوله حاکم آنک حالنه نظر ایدر اگر مکاتب ایچون دین اولورسه آنی قبض ایدر واکرام مال اولورسه سیدینه تقدیم ایدر تعجیز ایله حکمی تعجیل ایتز وآنک اوزرینه ایکی و اوچ کون منتظر اولنور (فان لم یکن له وجه وطلب المولی تعجیزه عجز الحاکم وفسخ الکتابه وقال ابو یوسف رحمه الله لا یعجزه حتی یتوالی علیه نجمان) اگر مکاتب ایچون بر طریق اولمازسه وسیدی تعجیزینی طلب ایدرسه حاکم مکاتبك عجزی ایله حکم ایدر وکتابتی فسخ ایدر امام ابی یوسف رحمه الله بیوردیکه حاکم مکاتبی تعجیز ایلیه من تا که آنک اوزرینه ایکی تقسیط تعاقب ایلیه نه دک (واذا عجز المسکات عاد الی احکام الرق وکان مافی یده من الاکساب لمولاه) وقتا که مکاتب عجزینی اقرار ایلیه رفق احکامنه عودت ایدر کسبلردن یدنده اولان نسنه مولاسی ایچوندر (واذا مات المسکات وله مال لم تفسخ الکتابه وقضیت کتابته من اکسابه وحکم بعثه فی آخر جزء من اجزاء حیوته) وقتا که مکاتب فوت اولوب حالبوکه مکاتب ایچون مال اولیجیدر بوضورتده کتابت فسخ اولماز وبدل کتابتی کسب ایلدیکی نسنه دن قضا اولنوب حیاتنك جز ثلرندن آخرکی جز ثده عتقیله حکم اولنور (وان لم یتروک وفاء وترك ولدا مولودا فی کتابته سی فی کتابه ابیه علی نجومه واذا دی حکمنا بعثق ابیه قبل موته وعتق الولد) اگر

(۲) یعنی اصول وفروغ نك غیری اولان ذی رحم محرمی اشترایلسه مکاتبك کتابته داخل اولماز

فوت اولان مكاتب بدل كتابته وفايدر ترك ايتيوب كتابتنده مولود
اولان برولد ترك ايلسه اول ولد بدرينك كتابتنده بدرينك نجومى
اوزرينه سى ايدر بدل كتابتى ادا ايلديكى صورتده بدرينك فوت اولمازدن
اول عتقيله حكم ايدرز دخی ولدك عتقيله ده حكم ايدرز (وان ترك ولدا
مشتري قيل له اما ان تؤدى الكتابة حالا والا رددت فى الرق) واكر فوت
اولان مكاتب اشترا اولمش برولد ترك ايلسه اول ولده دينلوركه يا بدل
كتابتى بوآنده ادا ايله يوق ايسه رقبته رد اولنورسك (وان كاتب المسلم
عبده على خمر او خنزير او على قيمة نفسه فالكتابة فاسدة وان ادى الخمر عتق
ولزمه ان يسحق فى قيمته ولا ينقص المسمى ويزاد عليه) اكر مسلم اولان كيمسه
كوله سنى خمر ياخود خنزير ياخود نفسك قيمتى اوزرينه عقد كتابت
ايلسه كتابت فاسده در اكر عبد خمرى ادا ايدرسه آزاد اولور وكوله
كندى قيمتنده سى ايتك لازم اولور مسمان نقصان اوليوب مسمى
اوزرينه زياده قلنه (وان كاتبه على حيوان غير موصوف فالكتابة جائزة)
اكر سيد كوله سنى غير موصوف اولان حيوان اوزرينه عقد كتابت ايلسه
كتابت جائزدر (واذا كاتب عبديه كتابة واحدة بالف درهم جاز
وان ادا عتقا وان عجزا ردا فى الرق) وقتاكه سيد ايكي كوله سنى بيك درهم
مقابله سنده بر كتابت ايله عقد كتابت ايلسه جائز اولور اكر ايكي كوله بدل
كتابتى ادا ايدرلرسه ايكي سى بيله آزاد اولورلر و اكر عجز لر ينى اقرار ايدرلرسه
رقبته رد اولنورلر (وان كاتبهما على ان كل واحد منهما ضامن عن الآخر
جازت الكتابة وايهما ادى عتقا ويرجع على شريكه بنصف مادی) اكر
سيد ايكي كوله يى هر برلرى آخردن بدل كتابتى ضامن اولمق شرطى
اوزرينه عقد كتابت ايلسه كتابت جائز اولور ايكي كوله دن قنغيسى ادا
ايدرسه ايكي سيدة آزاد اولورلر وشريكى اوزرينه ادا ايلديكى مالك نصفيله
رجوع ايدر (واذا عتق المولى مكاتبه عتق بعته وسقط عنه مال الكتابة)
وقتاكه سيد مكاتبى آزاد ايله سيدك عتقى سيبيله آزاد اولور واندن مال
كتابت ساقط اولور (واذا مات مولى المكاتب لم تنفسخ الكتابة وقيل له
اد المال الى ورثة المولى على نجومه) وقتاكه مكاتبك سيدى فوت اوله عقد
كتابت فسخ اولماز واول مكاتبه دينلوركه مال كتابتى سيدك ورثه لر يسه

ادا ایت جسته جسته اولمق اوزره (وان اعتقه احدا لورته لم ینفذ عتقه فان اعتقوه جمیعا عتق وسقط مال الکتابه عنه) اکر سیدی فوت اولان کوله یی ورته دن بری آزاد ایلسه عتقی نافذ اولماز اکر ورته نک جمله سی کوله یی آزاد ایلسه لر کوله آزاد اولوب وبدل کتابت اندن ساقط اولور (واذا کاتب المولی ام ولده جاز) وقتا که سید ام ولدینی مکاتبه قیلسه جائز اولور (وان مات المولی سقط مال الکتابه عنها) اکر مکاتبه اولان ام ولدک مولاسی فوت اولسه مال کتابت اندن ساقط اولور (واذا ولدت مکاتبته منه فهی بالخیار ان شاءت مضت علی الکتابه وان شاءت عجزت نفسها وصارت ام ولد له) وقتا که مکاتبه اولان جاریه سیدندن بر ولد کتوره اول جاریه مخیره در اکر دیلر سه کتابت اوزرینه کچر واکر دیلر سه عجزینی اقرار ایدوب سید ایچون ام ولد اولور (واذا کاتب مدبره جاز وان مات المولی ولامال له والمکاتب بالخیار بین ان یسعی فی ثلثی قیمتها او جمیع مال الکتابه) وقتا که مدبر اولان کوله سنی سید کتابته عقد ایلسه جائز اولور اکر مولی فوت اولوب مالی اولسه مکاتب مخیردر قیمتک ایکی ثلثنده سعی ایدر یا خود مال کتابتک جمیع سنده سعی ایدر (فان دبر مکاتبته صح التدبیر ولها الخیار ان شاءت مضت علی الکتابه وان شاءت عجزت نفسها وصارت مدبره) اکر مکاتبه اولان جاریه سنی مدبره ایلسه تدبیر صحیح اولور واول جاریه ایچون مخیرک اولیجیدر اکر دیلر سه کتابت اوزرینه کچر واکر دیلر سه عجزینی اقرار ایدوب مدبره اولور (فان مضت علی کتابتها فمات المولی ولامال له فهی بالخیار ان شاءت سعت فی ثلثی قیمتها او سعت فی ثلثی مال الکتابه عند انی حنیفة رحمه الله) صورت سابقه ده جاریه کتابت اوزرینه کچه پس مولی فوت اولوب حالبوکه مولی ایچون مال اولسه اول جاریه مخیره در دیلر سه قیمتک ایکی ثلثنده سعی ایدر واکر دیلر سه امام اعظم رحمه الله عندنده مال کتابتک ایکی ثلثنده سنی ایدر (واذا اعتق المکاتب عبده علی مال لم یجز وان وهب علی عوض لم یصح) وقتا که مکاتب کوله سنی مال اوزرینه آزاد ایلسه جائز اولماز واکر مکاتب کوله سنی عوض اوزرینه هبه ایلسه صحیح اولماز (وان کاتب عبده جاز وان ادی الثانی قبل ان یعتق

الاول فولاہ للمولى وان ادى بعد عتق المكاتب الاول فولاہ له والله اعلم بالصواب) اكر مكاتب كوله سنى كتابته عقد ايلسه جائز اولور اكر مكاتب ثانى مكاتب اول آزاد اول نمازدن اقدم بدل كتابتى ادا ايدرسه مكاتب ثاينك ولاسى مولى ايچوندر و اكر مكاتب اول آزاد اولندقدن صكره مكاتب ثانى بدل كتابتى ادا ايدرسه مكاتب ثاينك ولاسى مكاتب اول ايچوندر

كتاب الولاء

بوكتاب ولايه دائر اولان مسائل بياننده در (اذا عتق الرجل مملوكه فولاہ له وكذلك المرأة تعتق) وقتا كه رجل مملوكنى آزاد ايلسه مملوكك ولاسى رجل ايچوندر دخی عورت رجل مملودر (وان شرط انه سائبة فالشرط باطل والولاء لمن اعتق) اكر مملوكك وليسى اولماق شرط قلنسه شرط باطلدر و ليلىك آزاد ايدن كيمسه ايچوندر (واذا ادى المكاتب المكتابة عتق وولاہ للمولى) وقتا كه مكاتب بدل كتابتى ادا ايلسه آزاد اولور مكاتبك ولاسى مولى ايچوندر (وان اعتق بعد موت المولى فولاہ لورثة المولى) اكر مكاتب مولى فوت اولدقدن صكره آزاد اولنسه انك و ليلىكى سيدك وارثلى ايچوندر (وان مات المولى عتق مدبروه وامهات اولاده وولاہم له و من ملك ذارحم محرم منه عتق وولاہ له) اكر سيد فوت اولورسه مدبرلى وام ولدلى آزاد اولور و بونلك ولاسى سيد ايچوندر و بر كيمسه ذى رحم محرمه مالك اولسه آزاد اولور وولاسى اول كيمسه ايچوندر (واذا تزوج عبداً الاخر فاعتق مولى الامة اياها و هى حامل من العبد عتقت وعتق حملها وولاہ الحمل لمولى الام لا ينتقل عنه ابداً) (۹) وقتا كه بر كوله آخرك جاريه سنى تزوج ايلسه پس جاريه نك سيدى جاريه بي آزاد ايلسه حالبو كه جاريه كوله دن حاملدر جاريه آزاد اولور و حلى دخی آزاد اولور و حملك ولايتى اناسنك سيدى ايچوندر و اندن و ليلىك ابدى انتقال ايتزا كره جاريه آتى ماهدن اقلده ولد كتوررسه (وان ولدت بعد عتقها لاكثر من ستة اشهر ولدا فولاہ لمولى الام فان اعتق العبد جر ولاء ابنه و انتقل عن مولى الام الى مولى الاب) اكر جاريه آزاد اولدقدن صكره آتى ماهدن اكثرده بر ولد كتوسه اول ولدك و ليلىكى اناسنك سيدى ايچوندر پس بوضورتده ولدك پدرى اولان

(۹) اذا ولدت الامة
لاقل من ستة اشهر
(شرح)

کوله آزاد اولسه او غلنک و لاسی جر ایدر و و لیلک امک مولا سندن ابک مولا سنه انتقال ایدر (ومن تزوج من العجم بمعتقه من العرب فولدت له اولادا فولاء ولد هالمو اليها عند ابی حنیفة و محمد رحمهما الله) و دخی عجمدن بر کیمسه عربدن اولان معتقه بی تزوج ایلسه پس اول معتقه ولد کتورسه اول معتقه نک ولدینک و لاسی امام اعظم و امام محمد رحمهما الله عند لرنده معتقه نک سیدلری ایچوندر (و و لاء الما تاقه تعصیب) و دخی عتاقه نک و لاسی عصبه لکدر (فان کان للمعتق عصبه من النسب فهو اولی منه) اکر معتق ایچون نسبدن عصبه سی اولسه نسبدن اولان عصبه سیدندن اولادر (وان لم یکن له عصبه من النسب فیرانه للمعتق) اکر معتق ایچون نسبدن عصبه اولسه انک میراثی معتق ایچوندر (فان مات المولی ثم مات المعتق فیراثه ابی المولی دون بناته) اکر سید فوت اولوب بعده معتق فوت اولسه انک میراثی سیدک او غلری ایچوندر کریمه لرینه بر نسنه یوقدر (ولیس للنساء نصیب من الولاء الا ما اعتقن او اعتق من اعتقن او کاتبین او کاتب من کاتبین اود برن اود برن دبرن) و دخی نسایچون ولادن نصیب یوقدر مکر انلر آزاد ایده لر یا خود آزاد ایلد کلری کیمسه آزاد ایلده یا خود کتایبه عقد ایلده لر یا خود کتایبه عقد ایلد کلری کیمسه عقد کتایب ایلده یا خود انلر مدبر قیلده لر یا خود مدبر قیلد کلری کیمسه مدبر قیلده بوسور تلرده نسالر آنجق بوذ کر اولنانلره ولی اولور لر (واذا ترک المولی ابنا و اولادا بن آخر فیراث المعتق للابن دون بنی الابن) و قتا که سید او غلنی و آخر او غلنک اولادر بنی ترک ایلده معتق میراثی او غلی ایچوندر حقیقه لرینه بر نسنه یوقدر (والولاء للکبیر (ع) و دخی و لیلک بطن جهتدن کیر ایچوندر) (واذا سلم رجل علی ید رجل فوالاه علی ان یرثه و یعقل عنه او سلم علی ید غیره و والاه و الولاء صحیح و عقله علی مولا فان مات و لا وارث له فیراثه للمولی) و قتا که بر رجل آخر رجلك یدی اوزرنده اسلامی قبول ایدوب و اول رجله موالات ایلسه انک اوزرینه که رجل اکا وارث اوله و آندن او توری جنایتک عاقله سنی ویره یا خود غیرینک یدی اوزرنده اسلامی قبول ایدوب اول رجله موالات ایلسه و لاء صحیح اولور و عاقله سی مولا سی اوزرینه در اکر اسلامی قبول ایدن رجل فوت اولوب وارثی اولما زایسه انک میراثی مولا سی ایچوندر (وان کان له وارث فهو

(۴) یعنی و لیلک
قریب ایچوندر سید

اولی منه) اگر رجل ایچون وارث اولور سه اول وارث مولای موالاتندن
اولادر (وللمولی ان ینتقل عنه بولاء الی غیره مالم یعقل عنه (۷) ودخی مولای
موالات ایچون رجلك ولاسنى غیرى به نقل ایتك اولیجیدر مادامکه اندن
طولایى جنایتك عاقله سنى ویرماشدر (فاذا عقل عنه لم یکن ان یحول
بولاءه) وقتاکه مولای موالات رجلدن اوتوری جنایت عاقله سنى ویره
آنک ایچون ولایله تحول اولمدی (ولس لمولی العتاقة ان یوالی احدا)
(۴) ودخی مولای عتاقه ایچون برکیمسه ایله موالات ایتك اولمدی

کتاب الجنایات

بو کتاب جنایاته دأر مسائل بیاننده در (القتل علی خمسة اوجه عمد وشبه
عمد وخطأ وما أجرى مجرى الخطأ والقتل بسبب) ودخی قتل بش وجه
اوزرینه در اولکیسی عمد ایکنجیسی شبه عمد او چنجیسی خطا در دنجیسی
خطا مجرا سنه اجرا اولنان بشنجیسی بر سبب ایله قتل در (فالعمد مانعمد ضرب به
بسلاح او ما أجرى مجرى السلاح فى فريق الاجزاء كالمحدد من الخشب او الحجر
او النار و موجب ذلك المأثم والقود الا ان یغفو الاولیاء ولا كفارة فيه)
ودخی عمدا قتل اولدر که قاتل مقتوله سلاح ایله تفریق اجزاده سلاح مجرا سنه
اجرا اولنان نسنه ایله اغاجدن محدد یاخود طاش ایله یاخود آتش ایله ضربی
قصد ایلیه وشوقتك مقتضاسی اثم وقصاصدر مکر ولیر عفو ایدملر وبونده
کفارت یوقدر (وشبه العمد عند ابن حنیفة رحمه الله ان یتعمد الضرب بمالس
بسلاح ولا ما یجرى مجرى السلاح) ودخی امام اعظم رحمه الله عندنده شبه
عمد اولدر که قاتل اولان کیمسه سلاح اولمیان وسلاح مجرا سنه اجرا اولنمیان
نسنه ایله ضربی قصد ایلیه (وقالوا اذا ضرب بحجر عظیم او بحشبة عظيمة فهو عمد)
امامین رحمهما الله بیوردیار که قاتل حجر عظیم یاخود خشبة عظيمة ایله
ضرب ایلسه قتل عمددر (وشبه العمد ان یتعمد الضرب بما لا یقتل به غالباً و موجب
ذلك على القولين المأثم والكفارة) امامین حضر تدرینه کوره شبه عمد اولدر که
قاتل ضربی اول نسنه ایله قصد ایلیه که اکثر وقتده اول نسنه ایله قتل واقع
اولماز و بوشبه عمدك ایکی قول اوزرینه مقتضاسی کناهکار اولمقلق و کفارتدر
(ولا قود فيه وفيه الدية المغلظة على العاقلة) وشبه عمدده قصاص یوقدر

(۷) ودخی برکیمسه
ایله موالات ایدن
رجل ایچون اول
کیمسه دن ولا ایله
غیره انتقال ایتك
اولیجیدر مادامکه
رجل ایچون اولکی
مولای موالات
جنایتك ارشنى
ویرماشدر وقتاکه
مولای موالات
اندن اوتوری
جنایتك عاقله سنى
ویره ولایله تحول
آنک ایچون یوقدر
سند

(۴) یعنی آزاد اولنمش
کوله ایچون سند

لیکن قاتلک قبیلہ سی اوزرینہ دیت مغاظہ لازم کلور (واخطأ علی وجهین خطأ فی القصد و هو ان یرمی شیخاً یظنه صیداً فاذا هو آدمی اویظنه حربیاً فاذا هو مسلم) ودخی خطا قتل ایکی وجہ اوزرینہ در بری قاتلک قصد ندہ خطا در و بودہ اولدر کہ بر شخصہ رمی ایدوب صید ظن ایدر اولدینی حالہ پس آدمی اولدینی ظاہر اولسہ یا خود حربی ظن ایدر اولدینی حالہ رمی ایدوب مسلم اولدینی ظاہر اولسہ (و خطا فی الفعل و هو ان یرمی غرضاً فیصیب آدمیاً و موجب ذلک الکفارة والدية علی العاقلة ولا ما ثم فیہ) ایکنجی فعلدہ خطا در فعلدہ خطا اولدر کہ قاتل نشانہ آتوب آدمی یہ اصابت ایلدہ و بو خطا نیک مقتضای کفارت و قبیلہ سی اوزرینہ دیت لازم کلور و بوندہ کناہکار اولماز (وما جرى مجرى الخطأ مثل النائم یقلب علی رجل فیقتله حکمہ حکم الخطأ) ودخی خطا مجر اسنہ اجرا اولنان قتل بر نائم مثلودر کہ بر رجل اوزرینہ منقلب اولوب رجلی قتل ایلدہ و بونک حکمی خطا نیک حکمی مثلودر (واما القتل بسبب کحافر البئر و واضع الحجر الکبیر فی غیر ملکہ و موجبہ اذا تلف منه آدمی الدية علی العاقلة ولا کفارة فیہ) و اما سبب ایلہ اولان قتل ملکی اولیان محلہ قیوقاز مق و بیوک طاش وضع ایتک مثلولردہ واقع اولان تلف نفسدہ مقتضای قبیلہ سی اوزرینہ دیت لازم کلور و اندہ کفارت یوقدر (والقصاص واجب فی قتل محقون الدم علی التأبید اذا قتل عمداً) ودخی قانی ابدی محفوظ اولان کیمسہ عمدا قتل اولندینی وقتدہ انک قتلندہ قصاص واجب اولور (ویقتل الحر بالحر والعبد بالعبد و بالحر والمسلم بالذمی ولا یقتل بالمستأمن) ودخی حری قتل ایتک سبیلہ حر قتل اولنور و عبدی و یا حری قتل ایتک سبیلہ عبد قتل اولنور و ذمی مقابله سندہ مسلم قتل اولنور مستأمن مقابله سندہ مسلم قتل اولنماز (ویقتل الرجل بالمرأة والکبیر بالصغیر والصحیح بالاعمی والزمن) ودخی رجل عورت مقابله سندہ کبیر صغیر مقابله سندہ صحیح اولان کیمسہ اعمی و کوترم اولان کیمسہ مقابله سندہ قتل اولنور (ولا یقتل الرجل بابنہ ولا بعبده ولا بمدره ولا بمکاتبه ولا بعبد ولده) ودخی رجل اوغلی و کولہ سی و مدبری و مکاتبی و ولدینک کولہ سی مقابله سندہ قتل اولنماز (ومن ورث قصاصاً علی ابیه سقط) بر کیمسہ پدرینہ

لازم کلان قصاصه وارث اولسه قصاص ساقط اولور (ولايستوفى القصاص
 الا بالسيف) ودخی قصاص استيفا اولنماز انجق قلیج ایله استيفا اولنور (واذ قتل
 المكاتب عمدا وليس له وارث الا المولى وله القصاص) وقتا که مکاتب قصدا
 قتل اولانه حالبو که سیدندن غیرى مکاتبک وارثی اولسه سید ایچون قصاص
 ایتدیر مک اولیجیدر (وان ترك وفاء ووارثه غیر المولى فلا قصاص لهم وان اجتمعوا
 مع المولى) اگر مقتول اولان مکاتب بدل کتابته وفا ایدر مال ترك ایلسه حالبو که
 مکاتبک وارثیده سیدینک غیریدر پس بوسور تده انلر ایچون قصاص ایتدیر مک
 اولمدی هرچن مکاتبک وارثلری سیدایله بیله جمع اولور لر ایلسه ده (واذ قتل
 عبدا لرهن لم یجب القصاص حتى یجتمع الراهن والمرتهن) وقتا که رهن اولان
 کوله قتل اولنه قصاص واجب اولماز تا که رهن و مرتهن جمع اولانه دک
 (ومن جرح رجلا عمدا ولم یزل صاحب فراش حتى مات وعليه القصاص)
 برکیمسه بر رجلی عمدا جرح ایلوب اولر جل صاحب فراش لادن زائل اولوب
 تا که متأثراً فوت اولسه اول کیمسه اوزرینه قصاص لازم اولور (ومن قطع
 ید غیره عمدا من المفصل قطعت یده وكذلك الرجل ومارن الانف والاذن)
 برکیمسه غیرک یدنی اوینا قدن عمدا قطع ایلسه اول کیمسه نک یدیده شرعا
 قطع اولنور ودخی ایاق و برون وقولا قده ینه حکم بویلجهدر (ومن ضرب
 عین رجل فقامها فلا قصاص فيه فان كانت قائمة وذهب ضوءها فاعليه
 القصاص ويحیی له المرأة ويجعل علی وجهه قطن رطب ويقابل عینه بالمرآة
 حتى یذهب ضوءها) برکیمسه بر رجلاک کوزینه ضرب ایدوب کوزینی
 چیقارسه انده قصاص یوقدر اگر کوزی قائمه اولوب ایشینی ذاهب
 اولسه اول کیمسه اوزرینه قصاص لازم اولور طریق اولدر که آینه بی
 قیزدیروب و اول کیمسه نک یوزی اوزرینه یاش پاموق قونیلوب آینه کوزینه
 مقابله اولنور تا که کوزینک ایشینی کیده نه دک (وفى السن القصاص) ودخی
 دیشلرده قصاص اولیجیدر (وفى کل شجة یمکن فیها المماثلة القصاص)
 هر باشده واقع اولان یاریقلر که انلرده مماثلت ممکن اولور انلرده قصاص
 اولیجیدر (ولا قصاص فی العظم الا فی السن) ودخی کیسکلرده قصاص
 یوقدر انجق دیشده قصاص اولیجیدر (وليس فیما دون النفس شبه العمد

انما هو عمدا و خطأ) ودخی نفسک مادوننده شبه عمد جریان ایتمز نفسک
 مادونی عمد یا خود خطا در (و لا قصاص بین الرجل والمرأة فيما دون النفس
 ولا بین الحر والعبد ولا بین العبدین) نفسک مادوننده رجل ایله امرأه بیننده
 و حر ایله کوله بیننده و ایکی کوله بیننده قصاص اولمادی (و یجب القصاص
 فی الاطراف بین المسلم و الکافر) ودخی مسلم ایله کافر بیننده اعضاء ردده قصاص
 واجب اولور (و من قطع ید رجل من نصف الساعد او جرحه جائرة فیرأها منها
 فلا قصاص علیه) بر کیمسه بر آدمک النی بلسک نصفندن قطع ایلسه یا خود اول
 آدمی بو کرندن یاره لیوب اول یاره دن ایوا و لسه اول کیمسه او زرینه قصاص
 لازم اولماز (و ان کان ید المقطوع صحیحة و ید القاطع شلاء او ناقصة الا صابع
 فالمقطوع بالخیار ان شاء قطع ید المعیبة فلا شیء له غیرها و ان شاء اخذ الارش كاملا)
 اگر مقطوعک یدی صحیحه اولوب و قاطعک یدی چو لاق یا خود پار مقلری
 نقصان اولسه مقطوع اولان کیمسه مخیر در دیلر سه عییلو اولان یدی قطع ایدر
 و ا کا ندن غیر بر نسته یو قدر و اگر دیلر سه تمام ایدک دیتی اخذ ایدر (و من شج
 رجلا و استوعبت الشجرة مایین قرنیه و هی لا تستوعب مایین قرنی الشاج
 فالمشجوع بالخیار ان شاء اقتص مقدار شجته فیبتدی من ای الجانبین شاء و ان شاء
 اخذ الارش) بر کیمسه بر رجلك باشنی یاروب و اول شجه رجلك باشنک ایکی
 طرفنی قابلاسه حالبو که او شجه شج ایدیچی کیمسه نک ایکی بوینوزینک ماییننی
 قابلاسه بو صورتده مشجوع اولان کیمسه مخیر در دیلر سه شجه نک بر مقدار یله
 قصاص ایدر و قننی جانبندن دیلر سه اندن ابتدا ایدر و اگر دیلر سه دیت اخذ
 ایدر (و لا قصاص فی اللسان و لا فی الذکر الا ان یقطع الحشفة) ودخی لسانده
 و ذکرده قصاص یو قدر مکر ذکرک حشفه سی قطع اولنه بو صورتده قصاص
 اولنور (و اذا صالح القاتل اولیاء المقتول علی مال سقط القصاص و وجب المال
 قلیلا کان او کثیرا) و قنا که قاتل مقتولک و تیلرینی مال او زرینه مصالحه ایلیه
 قصاص ساقط اولور و مال قلیل اولسون یا خود کثیر اولسون واجب اولور
 (فان عفی احد الشرکاء من الدم او صالح من نصیبه علی عوض سقط حق الباقین
 من القصاص و کان لهم ان یاخذوا نصیبه من الدية) اگر شر یکردن بری
 قانندن عفو ایلسه یا خود بر مقدار عوض او زرینه نصیبنده مصالحه ایلسه قصاصندن

باقیله حق ساقط اولور و باقیله ایچون دیشدن نصیبلرینی اخذ ایتک
اولیجیدر (و اذا قتل جماعة واحدا عمدا اقتص جميعهم) وقتا که برجماعت
بر آدمی عمدا قتل ایلیله انلرک جمله سی قتل اولنور (وان قتل واحد
جماعة فحضر اولياء المقتولين قتل بجماعتهم فلا شيء لهم من غير ذلك)
واکر بر آدم بر مقدار جماعتی قتل ایلسه پس مقتوللرک وایلری حاضر
اولسه انلرک جمعیتلری سببیه اول آدم قتل اولنور اول وایلر ایچون بوندن
غیری نسنه یوقدر (وان حضر واحد منهم فقتل سقط حق الباقيين) اکر
ولیلردن بری حاضر اولوب قاتلی قتل ایلسه باقیلرک حقلری ساقط اولور
(ومن وجب عليه القصاص فمات سقط القصاص) ودخی بر کیمسه اوزرینه
قصاص واجب اولوب پس اول کیمسه فوت اولسه قصاص ساقط اولور
(و اذا قطع رجلان يد رجل واحد فلا قصاص وعليهما نصف الدية)
وقتا که ایکی رجل بر آدمک یدی قلع ایلیله انلر ایچون قصاص یوقدر
وانلر اوزرینه نصف دیت لازم اولور (وان قطع رجل يد يميني رجلين
فحضر اقلهما ان يقطعا وياخذنا منه نصف الدية يقسمانه نصفين) اکر
بر آدم ایکی رجلک ایکی صاغ الارینی قلع ایلسه پس اول ایکی رجل حاضر
اولسه لر اول آدمک صاغ الینی قلع ایلمک انلر ایچون اولیجیدر و آنلر
اول آدمدن تمام دیتک نصفی یعنی بریدک دیتی اخذایدوب نصفیت اوزرینه
تقسیم ایدرلر (وان حضر واحد منهما فقطع يده فللاخر عليه نصف
الدية) اکر صورت سابقه ده ایکی رجلدن بری حاضر اولوب اول آدمک
یدی قلع ایلسه آخر ایچون اول آدم اوزرنده نصف دیت اولیجیدر
(و اذا اقر العبد بقتل العمد لزمه القود) وقتا که عبد قتل عمدی اقرار ایلیله قصاص
لازم اولور (ومن رمى رجلا عمدا فنفذ منه السهم الى آخر فمات فعليه القصاص
للاول والدية للثاني على عاقلته) بر کیمسه بر رجله عمدارمی ایدوب اول رجلدن
اوق آخره نفوذ ایلسه پس انلرک ایکسیسیده فوت اولسه لر اول کیمسه اوزرینه
اول ایچون قصاص و آخر ایچون عاقله اوزرینه دیت لازم اولور

کتاب الدیات

بو کتاب دیتلره دائر اولان مسائل بیاننده در (اذا قتل رجل رجلا شبه عمدا

فعلی عاقلته دية مغلظة وعليه كفارة) وقتا که بر رجل آخر رجلی
 شبه عمد ايله قتل ايلسه پس اول رجلك قبيله سی اوزرينه ديت مغلظه ورجل
 اوزرينه كفارت لازم اولور (ودية شبه عمد عند ابی حنیفة وابی یوسف
 رحمهما الله مائة من الابل اربعاخمس وعشرون بنت مخاض وخمس وعشرون
 بنت لبون وخمس وعشرون حقة وخمس وعشرون جذعة) ودخی امام اعظم
 وامام ابی یوسف رحمهما الله عندلرنده ديت مغلظه دوه لردن یوزدوه در
 یکر می بشی بریاشنی تمام ایدوب ایکی یاشنه داخل اوله ویکر می بشی ایکی یاشنی
 تمام ایدوب اوچنه داخل اوله ویکر می بشی اوچ یاشنی تمام ایدوب در دینه
 داخل اولمش اوله ویکر می بشی در دی تمام اولوب بشینه داخل اوله (ولا یثبت
 التغلیظ الا فی الابل خاصة) ودخی ديت مغلظه خاصة دوه ده ثابت اولور
 (فان قضی بالدية من غیر الابل لم یغلظ) ودخی دوه نك غیر یسندن ديت ايله حکم
 اولنورسه تغلیظ اولماز (و قتل الخطأ یجب به الدية علی العاقلة والکفارة علی القاتل)
 ودخی خطأ واقع اولان قتل سببيله عاقله اوزرينه ديت وقاتل اوزرينه كفارت
 لازم اولور (والدية فی الخطأ مائة من الابل اخصا عشرون بنت مخاض
 وعشرون ابن مخاض وعشرون بنت لبون وعشرون حقة وعشرون جذعة)
 ودخی خطأ قتل ده ديت دوه لردن یوز عدد اولیجیدر یکر میسی بنت مخاض
 ویکر میسی ابن مخاض ویکر میسی بنت لبون ویکر میسی حقه ویکر میسی جذعه
 اوله (ومن العین الف دينار ومن الورق عشرة آلاف درهم) ودخی خطأ قتله
 ديت التوندن بیک دينار وکموشدن اون بیک درهمدر (ولا یثبت الدية
 الا من هذه الانواع الثلاثة عند ابی حنیفة رحمه الله وقالوا من البقر مائتان
 ومن الغنم الف شاة ومن الحلل مائتا حلة کل حلة ثوبان) ودخی امام
 اعظم رحمه الله عندنده ديت ثابت اولماز انحق ذکر اولنان انواع ثلاثه دن
 ثابت اولور امامین رحمهما الله بیوردیلر که بقر دن اکیوز وغنمدن بیک
 وحللدن اکیوز حله اولیجیدر وهر بر حله ایکی ثوبدر (ودية المسلم
 والذمی سواء) ودخی مسلم و ذمینک دیتی برابردر (وفي النفس الدية)
 نفسده تمام ديت اولیجیدر (وفي المارن الدية) برونده تمام ديت اولیجیدر
 (وفي اللسان الدية) دیل ایچون تمام ديت اولیجیدر (وفي الذکر الدية) و ذکر ده

تمام ديت اوليجيدر (وفي العقل اذا ضرب رأسه فذهب عقله الدية) ودخى
عقله مضروبك باشنه ضرب ايدوب عقلی ذاهب اولسه ديت لازم اولور
(واللحية اذا حلفت فلم ينبت الدية) وقتا كه لحيه تراش اولنوب بتمديكي صورتده
ديت لازمدر (وفي الشعر الرأس الدية) باش تويلرنده ديت اوليجيدر
(وفي حاجبيه الدية) وايكي قاشلرده ديت اوليجيدر (وفي الاذنين الدية)
وايكي قولاقده ديت اوليجيدر (وفي اليدين الدية) وايكي الده ديت اوليجيدر
(وفي الرجلين الدية) وايكي اياقده ديت اوليجيدر (وفي العينين الدية) وايكي
كوزده ديت اوليجيدر (وفي الشفتين الدية) وايكي دوداقده ديت اوليجيدر
(وفي اثنتين الدية) وايكي خصيه لرده ديت لازمدر (وفي ثدي المرأة الدية)
وعورتك ايكي ممه سنه ديت اوليجيدر (وفي كل واحد من هذه الاشياء نصف
الدية) و ذكر اولنان چفت اعضا لردن هر بر لرلرنده يارم ديت اوليجيدر
(وفي اشفار العينين الدية) وايكي كوزك كر پكارنده ديت اوليجيدر (وفي احديهما
ربع الدية) و كر پكارينك برنده ربع ديت اوليجيدر (وفي كل واحد
من اصابع اليد والرجل عشر الدية) ال و اياق يارمقلرنندن هر بر لرلرنده تمام ديتك
عشري اوليجيدر (والاصابع كلها سواء وكل اصبع فيها ثلاثة مفاصل ففي
احديها ثلث دية الاصبع وما فيها مفصلان ففي احديها نصف دية الاصبع)
ودخى يارمقلرك بيوكي وكوچوكي حكمده برابردر هر بر يارمق كه انده
اوج مفصل اوليجيدر پس اول اوج مفصلدن برنده بر يارمقك ديتك ثلثي
لازم اولور اول يارمق كه انده ايكي مفصل اوليجيدر پس اول ايكي مفصلك
برنده يارمقك ديتك نصف اوليجيدر (وفي كل سن خمس من الابل والاسنان
والاضرار سواء) ودخى هر برديشده دوه دن بش عدد اوليجيدر
او ك ديشلر ويان ديشلر حكمده برابردر (ومن ضرب عضوا فذهب منفعتة
فعليه دية كاملة كمالو قطت كاليد اذا شلت والعين واذا ذهب ضوئها) بر كيমে
بر عضوه ضرب ايدوب اول عضوك منفعتي ذاهب اولسه اول عضو قطع
اولنديني صورتده ديت كامله لازم اولديني كي ديت كامله لازم اولور
يدچولاق اولمق مثللو وكوزك ضيا سي ذاهب اولمق مثللو (والشجاج ٢)
عشرة الحارصة والدامغة والدامية والباضعة والمتلاحة والسمحاق

(٢) والشجاج عشرة
دخى باش ياريني
اون نوعدر الحارصة
يعني دري ني يارسه
والدامغة قان ظاهر
اولوب سيلان ايتسه
والدامية قان سيلان
ايتسه والباضعة
دري ني قطع ايتسه
والمتلاحة لحمي قطع
ايتسه والسمحاق
لحمه عظمي بيننده كي
جلده واصل اولسه
والموضحة اول جلدی
اظهار ايتسه والهاشمة
كميكي قيرسه والمنقلة
كميكي قيردقد نصكره
نقل ايتسه كميك
متحول اولسه
والامة دماغه يتشه
والجائفة مضروبك
ايچروسنه ايشلمش
اولسه

والموضحة والهاشمة والمنقلة والامة والجائفة) ودخى شجاج اوندرو
 بوذكر اولنا نلردر (فني الموضحة القصاص اذا كانت عمدا) پس موضحة ده قصاص
 اوليجيدر عمدا اولديني وقتده (ولاقصاص في بقية الشجاج) باقي شجاج لرده
 قصاص اولمدي (وما دون الموضحة ففيه حكومة عدل) موضحة نك مادوننده
 حكومت عدل اوليجيدر (فني الموضحة اذا كانت خطأ نصف عشر الدية)
 ودخى موضحة خطأ واقع اولديني وقتده ديتك عشرينك نصف اوليجيدر
 (وفي الهاشمة عشر الدية) ودخى هاشمه تسميه اولنان شجده ده عشر ديت
 اوليجيدر (وفي المنقلة عشر ونصف عشر الدية) ومنقلة دينلان شجده ده عشر
 ديت وديتك عشرينك نصف اوليجيدر (وفي الامة ثلث الدية وفي الجائفة
 ثلث الدية) ودخى امه وجائفه دن هر برلرنده ديتك ثلث اوليجيدر
 (فاذا نفذت فهي جائفتان ففيها ثلثا الدية) جائفه آخر طرفدن نفوذ ايلسه
 ايكي جائفه عدا اولنور پس بونده ديتك ايكي ثلث اوليجيدر (وفي اصابع اليد
 نصف الدية وان قطعها مع الكف ففيها نصف الدية وان قطعها مع نصف
 الساعد ففي الكف نصف الدية وفي الزيادة حكومة عدل) ودخى الپار مقلرنده
 نصف ديت اوليجيدر اكر پار مقلر كف ايله برابر قطع اولنسه كفده نصف
 ديت اوليجيدر واكر كف بيلكك نصفيله بيله قطع اولنسه كفده نصف ديت
 وزياده ده حكومت عدل لازم اولور (وفي عين الصبي وذكره ولسانه حكومة
 عدل اذا لم يعلم صحته) ودخى صبينك ذكرنده وديلنده وكوزنده صحتي معلوم
 اولمديني صورتده حكومت عدل اوليجيدر (ومن شج رجلا فذهب
 عقله او شعر رأسه دخل ارش الموضحة في الدية وان ذهب سمعه وبصره
 وكلامه فعليه ارش الموضحة مع الدية) بركيمة بررجلك باشني ياروب عقلي
 وباشنك شعري ذاهب اولسه موضحة نك ارشي ديتة داخل اولور واكر
 سمعي وبصري وكلامي ذاهب اولسه شاج اوزرينه موضحة نك ارشي
 ديت ايله برابر لازم اولور (ومن قطع اصبع رجل فشلت الاخرى
 بمجنبها ففيها الارش ولاقصاص فيه عند ابي حنيفة رحمه الله) بركيمة
 بررجلك پارمغني قطع ايدوب ياننده اولان ديكر پارمق چولاق اولسه
 امام اعظم رحمه الله عندنده انلرده ارش اولوب قصاص اولماز (ومن قلع سن

رجل قنبت في مكانها اخرى سقط الارش) بر كيمسه بر رجلك ديشني
 جيقاروب پس انك مكانده ديكر ديش بيتسه ارش ساقط اولور (ومن شج
 رجلا فالتحمت الشجة فلم يبق لها اثر ونبت الشعر عليها سقط الارش عند
 ابي حنيفة رحمه الله وقال ابو يوسف عليه ارش الالم وقال محمد رحمه الله اجرة
 الطيب) بر كيمسه بر رجلى شج ايدوب اول شجده ات بتوب اثرى باقى
 قالمسه واول شجه اوزرنده توى دخى بيتسه امام اعظم رحمه الله عندنده
 ارشى ساقط اولور امام ابي يوسف بيورديكه زحمتك ارشى اول كيمسه
 اوزرينه لازم اولور و امام محمد رحمه الله بيورديكه طيبك اجرى لازم اولور
 (ومن جرح رجلا جراحة لم يقتص منه حتى يبرأ عنها) بر كيمسه بر رجلى
 برياره ايله ياره لسه اول رجلى قصاص اول نماز اول جراحت ايو اولاندهك
 (ومن قطع يد رجل خطأ ثم قتله قبل ان يبرأ فعليه الدية وسقط ارش اليد)
 بر كيمسه خطأ بر رجلك يدنى قطع ايلسه بعده ياره سى ايو اولماز دن اول اول
 رجلى قتل ايلسه اول كيمسه اوزرينه ديت لازم اولور ويدك ارشى ساقط اولور
 (وكل عمد سقط فيه القصاص بشبهة فالدية في مال القتال) هر قتل عمد كه آنده
 قصاص شبهه ايله ساقط اولدى ديت قاتلك مالندن لازم اولور (واذا قتل الاب
 ابنه عمد فالدية في ماله ثلث سنين) وقتا كه باباسى او غلنى عمدا قتل ايلسه ديت
 ابك مالنده در اوج سنه نك ايچنده (۲) (وكل جنابة اعترف بها الجاني فهي في ماله)
 هر جنابته اول جنابتي جاني اقرار ايله پس ديت جانينك مالندن لازم اولور
 (ولا تصدق على عاقل قتله) جانينك عاقله سى اوزرينه ديت لازم اولماز
 (و عمد الصبي والمجنون خطأ ففيه الدية على العاقلة) ودخى صيبنك ومجنونك
 عمدى خطا در وآنده عاقله اوزرينه ديت لازم اولور (ومن حفر بئرا
 في طريق المسلمين او وضع حجرا فتلف بذلك انسان فديته على عاقلته وان تلف
 بهيمة فضايتها في ماله) بر كيمسه طريق مسلمينده برقيو قازسه يا خود بر حجر
 وضع ايلسه پس بونلر ايله بر انسان تلف اولسه ديتى اول كيمسه نك عاقله سى
 اوزرينه لازم اولور اكر بهائمى بر بهيمه تلف اولور سه واضع حرك يا خود
 حافر بئر مالندن لازم اولور (وان اشرع في الطريق روشنا او ميزا با فسقط
 على انسان فعطب فالدية على عاقلته) اكر طريق ده بر بجره يا خود بر اولوق
 احداث ايلسه پس بونلر دن برى بر انسان اوزرينه ساقط اولسه پس انسان هلاك

(۲) يعنى اوج سنه ده

جسته جسته ادا ايدر

سلا

اولسه قبيله سى اوزرينه ديت لازم اولور (ولا كفارة على حافر البئر وواضع الحجر) ودخى قيو قازيجى و حجر وضع ايديجى اوزرينه كفارت لازم اولماز (ومن حفر بئرا في ملكه فعطب بها انسان لم يضمن) بر كيمسه كندى ملكنده قيو قازسه اول قيو سبيله بر انسان هلاك اولسه ضمان لازم اولماز (والراكب ضامن لما وطئت الدابة) ودخى راكب اولان كيمسه دابه سنك باصدينى نسنه يي ضامن اولور (وما اصاب بيدها او كدمت ضمن) اول نسنه كه دابه اكا يديله اصاب ايلدى يا خود دابه او نسنه يي ديشلدى را كبه ضمان لازم اولور (ولا يضمن ما نفحت برجلها او ذنبها) ودخى دابه آرد ايا قلىيله وقوير وغيله تپديكى نسنه يي راكب ضامن اولماز (فان راثت اوبالت في الطريق فعطب بها انسان لم يضمن) اكر دابه يولده تر سلسه يا خود بول ايدوب آنلر سبيله بر انسان هلاك اولسه ضمان لازم اولماز (والسائق ضامن بما اصاب بيدها او رجلها والقائد ضامن بما اصاب بيدها دون رجلها) ودخى دابه يي سوق ايدن كيمسه دابه نك يديله ورجلى ايله اصاب ايلديكى نسنه يي ضامن اولور و يديجى كيمسه دابه يديله اصاب ايلديكى نسنه يي ضامن اولور ورجلى ايله اصاب ايلديكى ضامن اولماز (واذا قاد قطارا فهو ضامن لما وطئت وان كان معه سائق فالضمان عليهما) وقا كه بر كيمسه بر مقدار قطارى يديجى اولسه قطارك باصدينى نسنه يي ضامن اولور اكر قائد ايله بيله سائق اولور سه ضمان انلرك اوزرينه لازم اولور (وان جنى العبد جنابة خطأ قيل للمولى اما ان تدفعه بها او تفديه وان دفعه ملكه ولى الجنابة وان فداء فداء بارشها) اكر كوله خطأ جنابت ايلسه كوله نك افنديسنه دينيلور كه يا جنابت مقابله سنده كوله يي دفع ايدر سىك يا خود انك فدا سنى ويررسىك اكر سىدى كوله يي دفع ايدر سه جنابتك ولى سى اكا مالك اولور واكر كوله نك فدا سنى سىدى ويررسه جنابتك ارشيله فدا ايدر (فان عاد فجنى كان حكم الجنابة الثانية حكم الاولى) اكر كوله عودت ايدوب بردخى جنابت ايلسه جنابت ثانية نك حكمى جنابت اولينك حكمى مثلث ودر (فان جنا جنابتين قيل للمولى اما ان تدفعه الى ولى الجنابتين يقتسمانه على قدر حقوقهما واما ان تفديه بارش كل واحد منهما) اكر كوله ايكى جنابت ايله جنابت ايلسه افنديسنه دينيلور يا كوله يي ايكى جنابتك ولىرينه دفع ايله كه انلر حقوقلرينك مقدارى اوزرينه آنى تقسيم ايلير يا خود ايكى جنابتدن

هر بر لرینك ارشيله كوله نك فداسنی ویررسك (ولواعقه المولى ولم يعلم
 بالجناية ضمن الاقل من قيمته ومن ارشها فان باعه المولى او اعتهقه بعد العلم بالجناية
 وجب عليه الارش كاملا) اكر كوله يي مولا سى آزاد ايدوب حالبوكه جنایته
 علمى لاحق اولسه جنایتك ارشدن و كوله نك قيمتدن اقلی ضامن اولور
 اكر سيد جنایتی بیلد كد نصكره كوله يي آزاد ايلسه يا خود بيع ايلسه سيد
 اوزرينه كاملا ارش واجب اولور (وان جنی المدبر او ام الولد جنایة ضمن
 المولى الاقل من قيمتهما ومن ارشها وان جنی اخرى وقد دفع المولى القيمة
 الى ولى الجناية بقضاء فلا شيء عليه ويتبع ولى الجناية الثانية ولى الجناية الاولى
 فيشاركه فيما اخذ) اكر مدبر يا خود ام ولد جنایت ايلسه لر سيد بو نلرك قيمتدن
 و جنایتك ارشدن اقلی ضامن اولور و اكر ام ولد يا خود مدبر ديكر جنایت ايلسه لر
 حالبوكه سيد جنایت اولی نك و ليسنه قاضينك حكميله قيمتی دفع ايتمش ایدی
 بو صورتده سيد اوزرينه برشی لازم اولماز و جنایت ثانیه نك و ليسی جنایت
 اولی نك و ليسنه تبعیت ايدر و اخذ ايلدي كنده مشارك اولور (وان كان
 المولى دفع القيمة بغير قضاء فالولى بالخيار ان شاء اتبع المولى وان شاء اتبع ولى الجناية
 الاولى) اكر صورت سابقه ده سيد قيمتی قاضينك امری اولميه رق دفع ايلسه
 جنایتك و ليسی مخیر در ديلرسه سيد اتباع ايدر و اكر ديلرسه جنایت اولی نك
 و ليسنه اتباع ايدر (واذا مال الحائط الى طريق المسلمين وطولب صاحبه
 بنقضه واشهد عليه فلم ينقضه في مدة يقدر على نقضه حتى سقط ضمن
 ماتلف من نفس او مال ويستوى ان يطالبه بنقضه مسلم او ذمی) وقتا كه
 بر دیوار مساملك طريقه ميل ايدوب وصاحبی اول دیواری نقض ايله
 مطالبه وانك اوزرينه اشهاد اولسه پس اول دیوارك صاحبی اول دیواری
 نقض ايتك اوزرينه مقتدر اولديغی مدتده دیواری نقض ايلمیوب تا كه
 دیوار ساقط اولسه نفس و مال دن تلف اولانی ضامن اولور و دخی اول
 دیواری نقضله صاحبی مطالبه ايتمكه ذمی و مسلم برابر در (فان مال الى دار
 رجل فطالبته الى مالك الدار خاصة) اكر دیوار برر جلك دارينه ميل ايلسه
 دیوارك صاحبی مطالبه خاصة دار مال كنه در (واذا اصطدم فارسان فماتا
 فعلى عاقلة كل منهما دية الاخر) وقتا كه ايكي آتلو بررينه طوقوشوب پس

ايكيسيد فوت اولسه لر هر بر لر ينك قيله سي اوزرينه آخرك ديتي لازم
 اولور (و اذا قتل رجل عبدا خطأ فعليه قيمته لايزاد على عشرة آلاف درهم
 وان كانت قيمته عشرة آلاف درهم او اكثر قضى عليه بعشرة آلاف درهم الا بعشرة
 دراهم وفي الامة اذا زادت قيمتها على خمسة آلاف درهم قضى عليه بخمسة آلاف
 درهم الا عشرة دراهم) وقتا كه رجل بر كوله بي خطأ قتل ايلسه رجل اوزرينه
 كوله نك قيمتي لازم اولور و قيمت اون بيك درهم اوزرينه زياده قلنازا كر
 كوله نك قيمتي اون بيك درهم اولور سه يا خودا كثر اولور سه رجل اوزرينه اون
 بيك درهم ايله حكم اولنوب آنجق اون درهم ايله حكم اولنماز يعني اون بيك
 درهم دن اون درهم نقصان اوله رق رجل اوزرينه حكم اولنور و دخی جاريه ده
 قيمتي بشيك درهم اوزرينه زائد اولسه رجل اوزرينه بشيك درهم دن اون درهم
 نقصان اوله رق حكم اولنور (وفي يد العبد نصف قيمته لايزاد على خمسة آلاف درهم
 الا خمسة) و دخی كوله نك يدنده نصف قيمت اوليجيدر و نصف قيمت بشيك
 درهم اوزرينه زياده قلنازا كر كوله نك نصف قيمتي بشيك درهم اولور سه بشيك
 درهم دن بش درهم نقصان اوله رق حكم اولنور (وكل ما يقدر من دية الحر فهو
 مقدر في قيمة العبد) و دخی حرك ديتندن تقدير اولنان نسنه لر كوله نك قيمتنده تقدير
 اولنور مثلا حرك ديتنده عشر يا خود ربع فرض اولنسه عبدك قيمتنده عشر يا خود
 ربع فرض اولنور (و اذا ضرب رجل بطن امرأة فالقت جنينا ميتا فعليه غرة و هو
 نصف عشر الدية) وقتا كه بر رجل بر عورتك بطننه ضرب ايدوب اول عورت
 ميت اوله رق بر جنين القا ايلسه رجل اوزرينه بر غره كه ديتك عشر ينك نصفيدر
 لازم اولور (فان القت حيا ثم مات فعليه دية كاملة وان القت ميتا ثم مات الام فعليه
 دية وغرة) اكر عورت ديرى اوله رق جنيني القا ايدوب بعده جنين فوت اولسه
 رجل اوزرينه ديت كامله لازم اولور اكر ميت اوله رق عورت جنيني القا ايدوب
 بعده (ندوسى فوت اولسه اول رجل اوزرينه ديت وغره لازم اولور) وان
 ماتت الام ثم القته ميتا فلا شئ في الجنين) اكر صورت سابقه ده ام فوت اولوب بعده
 ميت اوله رق جنين القا ايلسه جنينده بر نسنه لازم اولماز آنجق امك ديتي لازم
 اولور (و ما تجب في الجنين موروثة عنه) و دخی جنينده واجب اولان نسنه اندن
 موروثر يعنى اول نسنه جنينك وارثرينه انتقال ايدر (وفي جنين الامة

اذا كان ذكر نصف عشر قيمته لو كان حيا وعشر قيمته ان كان اثنى (ودخى جاريه نك
جنينده مذكر اولدني وقتده قيمته نك عشر نك نصف اوليجيدر اكر جنين حي
اولورسه واكر جنين اثنى اولورسه بوصور تده قيمته نك عشرى اوليجيدر
(ولا كفارة فى الجنين) ودخى جنينده كفارت لازم اولماز (والكفارة فى شبه العمى
والخطا عتق رقبة مؤمنة فان لم يوجد فصيام شهرين متتابعين ولا يحزى فيه الاطعام)
ودخى شبه عمد وخطاه كفارت رقبة مؤمنة آزاد ايتمكدر اكر مذكور بولندي
صور تده متتابع اوله رقا يكي ماه اوروج طو تمقدر بولرده اطعام كفایت ايتمز

باب القسامة

بواب قسامه به دائر مسائل بيانده در (واذا وجد القليل فى محلة لا يعلم
من قتله استحلف منهم خمسون رجلا يتخيرهم الولي بالله ما قتلناه ولا علمنا له
قاتلا فاذا حلفوا قضى على اهل المحلة بالدية) وقتا كه بر محله ده بر مقتول
بولنوب وآنى قتل ايليان معلوم اولسه اهل محله دن ولينك اختيار يله الى
رجل استحلاف اولنور ودخى يمينك كيفيتى اولدر كه بالله ما قتلناه يعنى
واجب تعالى به قسم ايدرم كه بزآنى قتل ايلمدك ولا علمنا له قاتلا وبز آنك
ايچون بر قاتل بيلمك پس الى رجل يمين ايلدكارى وقتده اهل محله
اوزرينه ديت ايله حكم اولنور (ولا يستحلف الولي فيه ولا يقضى له بالجناية)
ودخى بوبابده ولى به يمين تكليف اولتماز وجنايت ايله ولى ايچون حكم
اولتماز (وان لم يكمل اهل المحلة كررت عليهم الايمان حتى يتم خمسون)
اكر اهل محله الى رجلى تكميل ايلمسه انلر اوزرينه يمينلر تكرر
اولنور تا كه الى تمام اولانه دك (ولا يدخل فى القسامة صبي ولا مجنون
ولا امرأة ولا عبد) ودخى يمينه صبي ومجنون وعورت وكوله داخل اولماز
(وان وجد لاثله فلا قسامة ولا دية وكذلك ان كان الدم يسيل من انفه
او دبره او فمه وان خرج من عينه او اذنه فهو قتيل) اكر مقتول
بولنوب وآنده بر اثر اولسه قسامه وديت لازم اولماز واكر قان بورنندن
ودبرندن وآنغزندن سيلان ايدرسه يته قسامه وديت لازم اولماز واكر
كوزندن وقولاغندن قان سيلان ايدرسه قتيل عد اولنور (وان وجد
قتيل على دابة يسوقها رجل فالدية على عاقلته دون اهل المحلة) اكر قتيل

بر حیوان اوزرنده بولنسه که اول حیوانی بر رجل سوق ایدر بوصورنده
 دیت رجلک عاقله سی اوزرینه لازم اولوب اهل محله یه لازم اولماز (وان وجد
 القتل فی دار انسان والقسامة علیه والدية علی عاقلته) اکر قتیل بر کیمسه نك
 دارنده بولنسه قسامه انك اوزرینه ودیت عاقله سی اوزرینه لازم اولور
 (ولا یدخل السکان فی القسامة مع الملائک عند ابی حنیفة رحمہ اللہ وهی علی اهل
 الخطة دون المشتري ولوبقی منهم واحد لانه اصل) ودخی امام اعظم
 رحمہ اللہ عندنده کراجیلر دارک مالک لریله بیله قسامه یه داخل اولمازلر و قسامه
 اهل خطه اوزرینه لازم اولوب مشریلر اوزرینه لازم اولماز هر چن اهل
 خطه دن بر آدم باقی قالور سه ده زیر اول آدم اصلدر (وان وجد قتیل فی السفينة
 فالقسامة علی من فیها من الركاب والملاحین) اکر سفینه ده بر قتیل بولنسه قسامه
 را کبلردن و ملاحلردن آنده بولنا نلر اوزرینه لازم اولور (وان وجد فی مسجد
 محله فالقسامة علی اهلها) اکر بر محله نك مسجد نده قتیل بولنسه قسامه اول محله نك
 اهلی اوزرینه لازم اولور (وان وجد فی مسجد الجامع او الشارع الاعظم
 فلا قسامة فیہ والدية علی بیت المال) اکر مقتول جامعده یا خود طریق عامده یعنی
 جمعه و بیرام نمازلری قلنان جامعده بولنسه آنده قسامه یه یوقدر و بیت المال اوزرینه
 دیت لازم اولور (وان وجد فی برية لیس بقبرها اعمارة فهو هدر) اکر مقتول
 بریابانده بولنسه که اول یابانه قریب شنك یوقدر بوصورنده مقتولک دمی
 ساقط اولمش اولور (وان وجد فی وسط القریتین کان علی اقربهما)
 اکر مقتول ایکی قریه بیننده بولنسه دم ایکی قریه نك اقرب اوزرینه
 لازم اولور (وان وجد فی وسط الفرات یمربه الماء فهو هدر) اکر مقتول
 فراتک وسطتنده بولنسه صوآئی کتورر اولدینی حالده دم ساقط
 اولور (وان کان محتسبا بالشاطيء فهو علی اقرب القرى من ذلك المکان)
 اکر مقتول قرانك کنارنده محبوس اوله رق بولنسه بوصورنده دم اول
 مکانه اقرب اولان قریه اوزرینه لازم اولور (وان ادعی الولی علی واحد
 من اهل المحلة بعینه لم یسقط القسامة عنهم) واکر ولی اهل محله دن
 بری اوزرینه دعوی ایلسه اهل محله دن قسامه ساقط اولماز (وان ادعی
 علی واحد من غیرهم سقط عنهم القسامة) اکر ولی اهل محله دن

غیری بر آدم اوزرینه دعوی ایلسه اهل محله دن قسامه ساقط اولور (وان قال المستحلف قتله فلان استحلف بالله ما قتلته وما علمت له قاتلا غیر فلان) اگر استحلاف اولنان کیمسه دیسه که مقتولی فلان قتل ایلدی بوصور تده اول کیمسه استحلاف اولنور کیفیت اولدر که دیه که واجب تعالی به قسم ایدرم که بن آتی قتل ایلمدم و بن اول مقتول ایچون فلان دن غیری بر قاتل بیلیم (واذا شهد انسان من اهل المحلة علی رجل من غیرهم انه قتله لم یقبل شهادتهما) و قتا که محله اهل یسندن ایکی کیمسه اهل محله نك غیری سندن بر رجل اوزرینه شهادت ایلسه لر که اول رجل قتل ایلدی شهادت لری قبول اولماز

کتاب المعافل

بو کتاب عاقله به دائر مسائل بیاننده در (الدیة فی شبه العمد والخطا وکل دیة وجبت بنفس القتل علی العاقلة) ودخی شبه عمده و خطاه دیت و هر دیت که نفس قتل سببیه واجب اولدی عاقله اوزرینه لازم اولور (والعاقلة اهل الدیوان ان کان القاتل من اهل الدیوان) ودخی عاقله اهل دیواندر اگر قاتل اهل دیواندن اولور سه (ویؤخذ من عطایاهم فی ثلث سنین) اوج سنه نك ایچنده اهل دیوانك وظیفه لرندن اخذ اولنور (وان خرجت عطایاهم اکثر عن ثلث سنین اواقل منها) اگر اهل دیوانك وظیفه لری اوج سنه دن اکثرده یا خود اقلده چیقار ایسه اول وظیفه دن اخذ اولنور (وان لم یکن من اهل الدیوان فعاقلته قبیلته تقسط علیهم فی ثلث سنین لایزاد لواحد علی اربعة دراهم ودانقان وینقص منها) اگر قاتل اهل دیواندن اولم دیسه انك عاقله سی قبیله سیدر قبیله اوزرینه اوج سنه ده تقسیط اولنور قبیله دن هر بر لری اوزرینه درت درهم و ایکی دانقدن زیاده قلماز و بوندن نقصان قلنور معلوم اوله که دانق درهمك سد سیدر (وان لم یتسع القبيلة لذلك ضم الیههم اقرب القبائل منهم) اگر قاتلك قبیله سی جنایتی ویرمه و سعتلری اولماز سه انلره اقرب اولان قبیله انلره ضم اولنور (ویدخل القاتل مع العاقلة فیکون فیما یؤدی کاحدهم) ودخی قاتل عاقله سنه داخل اولوب ادا اولنان شیده عاقله نك بری مثللو اولور (وعاقلة المعتق قبيلة مولاه) ودخی معتقك عاقله سی مولاسنك

قبيله سیدر (ومولى الموالاة یعقل عنه مولاہ و قبیلته) ودخی مولای
مولا تندن اوتوری مولاسی ومولاسنک قبیلہ سی جنایتک ارشنى ویرر
(ولا یتحمل العاقلة اقل من نصف عشر الدیة و یتحمل نصف العشر فصاعدا
وماتقص عن ذلك فى مال الجانی) ودخی دیتک عشرینک نصفندن اقل
عاقله تحمل ایتمز دیتک عشرینک نصفنى و زیادهنى عاقله تحمل ایدر ذکر
اولسان اقل اولان جانینک مالنده در (ولا یعقل العاقلة جناية العمدة
ولا الجنایة التى اعترف بها الجانی الا ان یردقوه ولا تعقل مالزم بالصالح)
ودخی عاقله جنایت عمدک وجانینک اقرار ایلدیكى جنایتک ارشنى ویرمن
مکر عاقله جانی بی تصدیق ایلیر دخی صالح سبیلله لازم اولان نسنه نی
عاقله ویرمن (وان جنی الحر العبد على جناية خطأ كانت على عاقله) اکر بر حر
برکوله اوزرینه خطأ جنایت ایلسه حرک عاقله سی اوزرینه لازم اولور

كتاب الحدود

بو کتاب حدوده دائر مسائل بیاننده در (الزنا یثبت بالینه والاقرار)
ودخی زنا یینه و اقرار ایله ثابت اولور (قالینه ان یشهد اربعة من الشهود
على رجل او امرأة بالزنا) پس یینه اولدرکه دوت کیمسه بر رجل یا خود
بر عورت اوزرینه زنا ایله شهادت ایلیر (فیسألهم الامام عن الزنا
ما هو وكيف هو واین زنى و بمن زنى ومتى زنى فاذا بینوا ذلك وقالوا رأیناه
وطئنا فی الفرج کالمیل فی المكحلة ویسئل القاضی فعدلوا فی السر والعلانية
حكم بشهادتهم) پس امام شاهد لره زندان سؤال ایدرکه زنا نه سیدر
ونه کیفیتله در ونه مکانه زنا ایلدی و کیم ایله زنا ایلدی ونه زمان زنا
ایلدی شاهد لره مذ کوری بیسان ایلدکری صورتده دیرلرکه بزله زانی
اولان آدمی فرجده فلان عورتی وطئ ایدر اولدینی حالده کوردک
مکحله ده میل مثلوه وقاضی انلردن سؤال ایدر کیزلو واشکاره تعدیل
اولنورلر وقاضی شهادت لریله حکم ایدر (والاقرار ان یعترف العاقل
البالغ على نفسه بالزنا اربع مرات فی اربع مجالس من مجالس المقر کما اقر به
رده القاضی فاذا تم اقراره اربع مرات سئل القاضی عن الزنا ما هو وكيف
هو واین زنى ومتى زنى و بمن زنى فاذا بین ذلك لزمه) ودخی اقرار

اولدرکه عاقل و بالغ اولان آدمک محکمه مجلسلرندن درت مجلسده زنا ايله
 نفسی اوزرینه اعتراف و اقرار ایللمسیدر هر بار که زانی اقرار ایدر قاضی آتی
 رد ایدر پس درت کره اقراری تمام اولدینی صورتده قاضی کافی السابق زنادن
 سؤال ایدر بیان ایلدیکی وقتده اول کیمسه یه حد لازم اولور (وان کان الزانی
 محصنارجه بالحجارة حتى يموت ويخرجہ الامام قضاء من الارض ویتدی
 الشهود برجه ثم الامام ثم الناس فان امتنع الشهود من الابتداء سقط الحد) اگر
 زنا یدن کیمسه اولی اولور سه قاضی آتی حجاره ايله رجم ایدر تا که فوت اولانه دک
 و کیفیتی اولدرکه امام آتی بر میدان چیقاروب آتی رجم ايله شاهدلر ابتدا ایدر
 بعده امام و صکره ناس رجم ایدر لر پس اگر شاهدلر رجم ايله ابتداء دن امتناع
 ایدر لر سه حد ساقط اولور (وان کان مقرا ابتداء الامام ثم الناس و يغسل و یکفن
 ویصلی علیه) اگر زنا اقرار ايله ثابت اولور سه ابتدا امام بعده ناس رجم ایدر لر
 و غسل و تکفین اولنوب و آنک اوزرینه نماز قلنور (فان لم یکن محصنا و کان حرا
 فحدہ مائة جلدة یا امر الامام بضربه بسوط لاثمرة له ضربا متوسطا ینزع عنه
 ثیابه و یفرق الضرب علی اعضائه الارأسه و وجهه و فرجه) اگر زانی اولی
 اولیوب و حرا و اسه انک حدی یوزد کنکدر امام آتی ضرب ايله امر ایدر اول
 دکنک ايله که انده بوداق اولیه و هم ضرب متوسطا ايله ضرب ایدر ثیابی اندن
 چیقاریر و ضربی اعضاسی اوزرینه تھریق ایدر باشینه و یوزینه و فرجنه
 اورماز (وان کان عبدا فحدہ خمسون جلدة و كذلك الامة) اگر غیر محصن
 اولان زانی عبدا اولور سه انک حدی الی جلده درو جاریه ده حکمده بویلجه در
 (وان رجع المقر عن اقراره قبل اقامة الحد اوفی وسطه قبل رجوعه و خلی
 سبيله) اگر مقر اولان زانی حدی اقامه دن اول اقرار دن رجوع ایلسه
 یا خود حدک و سطنده رجوع ایلسه قبول اولنوب یول و یریلور (و یتستحب
 للام ان یلقن المقر الرجوع و یقول له لعلک لمست او قبلت) و دخی امام
 ایچون مستحب اولور که مقره رجوعی تعلیم ایلیه و دیه که او مولور که سن
 فلان عورتی مس ایلدک یا خود تعقیل ایلدک (والرجل والمرأة فی ذلك سواء
 غیران المرأة لا ینزع عنها ثیابها الا الفرو و الحشو فان حفر لها فی الرجم جاز)
 و دخی رجل و عورت اقامه حد بابنده برابر در لکن عورت دن ثیاب نزع

اول نماز مکر کورک و یا موقلی ثوب اوله اکر سر آه ایچون رجده برقیو قازلسه
 جائز اولور (ولایقیم المولی الحد علی عبده الا باذن الامام) ودخی افندیسی
 کوله اوزرینه بلاذن الامام حدی اقامه ایلیه من (فاذا رجع احد الشهود
 بعد الحکم قبل الرجم ضربوا وسقط الرجم فاذا رجع بعد الرجم حد الراجع
 وحده وضمن ربع الدية) وقتا که شهوددن بری رجمن اول و حکم نصکره
 رجوع ایلسه شهوده حد اوریلور و رجم ساقط اولور و اکر شاهدلردن بری
 رجمن نصکره رجوع ایلسه یا لکزر رجوع ایدن شاهده حد اوریلور و ربع دینی
 ضامن اولور (وان نقص عدد الشهود عن اربعة حدوا) اکر شاهدلرک عددی
 درتدن نقصان اولور سه آنلره حد اوریلور (ومن شرائط الاحصان ان يكون
 حراً عاقلاً بالغاً مسلماً قد تزوج امرأة نکاحاً صحیحاً و دخل بها و هما علی صفة
 الاحصان) ودخی احصانک شرطلرندنرکه اول کیمسه حر و عاقل و بالغ
 و مسلم اوله و نکاح صحیح ایله عورت نکاح ایدوب و اول عورته داخل اولمش
 اوله حالبوکه ایکسیده احصان صفتی اوزرینه درلر (ولا یجمع فی المحصن بین
 الجلد و الرجم) محصن اولان آدمده جلد ایله رجمک بینی جمع اولنماز (ولا یجمع
 فی البکر بین الجلد و النفی الا ان یری الامام فی ذلك مصلحة فیغیر به علی قدر ما یری)
 ودخی بکرده جلد ایله نفیک بینی جمع اولنماز مکر امام آنده بر مصالحت کوره
 پس بوصورته رأی اولنان مقدار اوزرینه امام آنی تغریب ایدر یعنی آخر
 محله نفی ایدر (فاذا زنی المریض وحده الرجم رجم) وقتا مریض اولان
 کیمسه زنا ایلسه حالبوکه انک حدیده رجمن مریض او یعنی حالد قاضی
 آنی رجم ایدر (وان کان حده الجلد لا یجلد حتی یبرأ) اکر صورت سابقه ده
 مریضک حدی جلد اولور سه جلد اورلماز ایو اولانهدک (واذا زنت
 الحامل لم تحم حتى تضع حملها وان کان حدها الجلد لا یجلد حتی تتعالی
 من نفاسها) وقتا که حامل اولان عورت زنا ایلیه اکا حد اورلماز حملنی وضع
 ایلینه دک اکر اول عورتک حدی جلد اولور سه نفاسندن خلاص اولانهدک
 جلد اقامه اولنماز (واذا شهد الشهود بحد متقادم ولم یمنعهم عن اقامته
 بعدهم عن الامام وهم بقرب من الامام لم تقبل شهادتهم الا فی حد القذف
 خاصة) وقتا که شهود کچمش اولان حده شهادت ایلیلهر حالبوکه آنلری

امامدن بعید اولمق حدی اقامه دن منع ایلمسه وانلر امامه قریب اولان محله بولنسه لر شهادت لری قبول اولماز لیکن خاصه حد قذفده شهادت لری قبول اولور (ومن وطی اجنبیه فیما دون الفرج عزیر) بر کیمسه فرجک غیرنده بر اجنبیه اولان عورتی وطی ایلمسه تعزیر لازم کور (ولا حد علی من وطی جاریه ابیه او ولد و لده وان قال علمت انها حرام علی) ودخی او غلنک جاریه سنی و ولد و لدینک جاریه سنی وطی ایلیان کیمسه اوزرینه حد لازم اولماز چن دیسه که جاریه کند ی اوزریمه حرام اولدیغنی بیلدم (وان وطی جاریه ابیه اوامه اوزوجته او وطی العبد جاریه و لا موقال علمت انها حرام علی حد وان قال ظننت انها تحل لی لم یحد) اگر بر کیمسه پدرینک و والد سنک و زوجه سنک جاریه سنی یا خود کوله اقدیسنک جاریه سنی وطی ایدوب و دیسه که جاریه بنم اوزریمه حرام اولدیغنی بیلدم بوضورتده حد لازم اولور و اگر دیسه که بن ظن ایلدم که جاریه بنم ایچون حلال اولور بوضورتده حد لازم اولماز (ومن وطی جاریه اخیه او عمه و قال ظننت انها حلال حد) بر کیمسه برادرینک و عیمسنک جاریه سنی وطی ایدوب و دیسه که بن ظن ایلدم که جاریه حلالدر حد لازم اولور (ومن زفت الیه غیر امراته و قلن النساء انها زوجتک فوطئها فلا حد علیه و علیه المهر) ودخی بر کیمسه یه کند ی عورتنک غیر یسی زفاف اولنسه و نسالر دیسه لر که بوسنک زوجه کدر پس اول کیمسه اول عورتی وطی ایلمسه حد لازم اولماز و آنک اوزرینه مهر مثل لازم اولور (ومن وجد امرأة علی فراشه فوطئها فعليه الحد) بر کیمسه بر عورتی کند ی فراشی اوزرنده بواوب و آتی وطی ایلمسه انک اوزرینه حد لازم اولور (ومن تزوج امرأة لا یحل له نکاحها فوطئها لم یحد) بر کیمسه نکاحی حلال اولمیان عورتی نکاح ایلیوب و آتی وطی ایلمسه اکا حد اولماز (ومن اتی امرأة فی محل مکروه او عمل عمل قوم لوط فلا حد علیه عند ابی حنیفة رحمه الله و یعزیر و قال هو کالزنا) بر کیمسه بر عورته محل مکروه نه قریب اولسه یا خود لوط قومنک عملی مثللو عمل ایلمسه امام اعظم رحمه الله عندنده انک اوزرینه حد لازم اولیوب تعزیر لازم اولور امامین رحمه الله بیوردیلر که ذکر اولنان فعل شنیع زنا مثللودر (ومن وطی بهیمة فلا حد علیه)

بر کیمسه حیواناتی و طیء ایلسه حد لازم اولماز (ومن زنی فی دار الحرب او فی دار البنی ثم خرج الینا لم یجد) بر کیمسه دار حربده یا خود پادشاهه عاصی اولانلرک دارنده زنا ایدوب بعده دار اسلامه خروج ایلسه حد لازم اولماز

باب حد الشرب

بواب حد شربه دائر مسائل بیاننده در (ومن شرب الخمر واخذور یحها موجود و شهد الشهود بذلك او اقر فعليه حد وان اقر بعد ذهاب الرايحة لم یجد) بر کیمسه شراب ایچوب و قوقوسی موجود اولدینی حالده اول کیمسه اخذ اولنسه و شاهدلر شراب خمر ایله شهادت ایلسه لر یا خود اقرار ایلسه حد لازم اولور و اگر شرابک رایحه سی کتد کد نصکره اقرار ایلسه حد اورلماز (ومن سکر من النبیذ حد) بر کیمسه خرما شرابندن سرخوش اولسه حد اوریلور (ولا حد من وجد منه رایحه الخمر او قیأها) بر کیمسه ده خمرک رایحه سی بولنسه یا خود خمری قوصسه انک اوزرینه حد لازم اولماز (ولا یجد السکران حتی یعلم انه سکر من النبیذ و شربه طوعا او کرها) ودخی سرخوشه حد اورلماز تا که نیندن سرخوش اولسی و آئی رضاسیله یا خود کرها ایچمسی معلوم اولانهدک (ولا یجد حتی یزول عنه السكر) سرخوش اولان کیمسه یه حد اورلماز تا که سرخوشلق زائل اولانهدک (و حد الخمر و السكر فی الحر ثمانون سوطا یفرق علی بدنه کما ذکرنا فی الزنا) ودخی شرابک و سکرک حدی حر اولان آدمده سکسان دکنکدر و بدنی اوزرینه تفریق اولنور زنا بختنده ذکر اولندینی مثللو (وان کان عبدا فحدّه اربعون سوطا) اگر خر ایچن کیمسه کوله اولورسه انک حدی قرق دکنکدر (ومن اقر بشرب الخمر و السكر ثم رجع لم یجد) بر کیمسه شرب خمری و سکری اقرار ایدوب بعده جوع ایلسه حد اورلماز (و یثبت حد الشرب بشهادة شاهدين او باقراره مرة ولا یقبل فنیه شهادة الرجال مع النساء) ودخی حد شرب ایکی شاهدک شهادتیه یا خود شاربک بر کره اقرار یله ثابت اولور و حد شریده رجالک نسا ایله بیله شهادتی قبول اولنماز

باب حد القذف

بواب حد قذفه دائر مسائل بیاننده در (اذا قذف رجل رجلا محصنا او امرأة

محصنة بصريح الزنا و طالب المقدوف باقامة الحد حده الحاکم ثمانین سوطا ان کان
حر او یفرق الضرب علی اعضائه ولا یجرد عن ثیابه غیر انه ینزع عنه الفرو والحشو
وان کان عبدا جلدہ اربعین) وقتا کہ بر رجل محصن اولان ر جلہ یا خود محصنه
اولان عورته زنا ی صریح ایله قذف ایلیوب مقدوف اولان کیمسه ده اقامه حدی
مطالبه ایلد کده بوصور تده حاکم قاذف اولان ر جلہ سکسان سوط ایله حد اور ر اکر
قاذف حرایسه ضرب اعضاسی او ز رینه تفریق او انور و ثیابی تجرید اولتماز لکن
فرو و حشو آندن نزع او انور و اکر قاذف کوله اولور سه انک جلدہ سی قر قدر
(والاحصان ان یكون المقدوف حرا عاقلا بالغامس لماعفیان عن فعل الزنا) احصان
اولدر که مقدوف حر عاقل بالغ مسلم و فعل زنا دن یاک دامن اوله (ومن نفی ولد
نسب غیره فقال لست لابیك او قال یا ابن الزانية و امه میتة محصنة فطالب الابن
بمحدثها حده القاضی) بر کیمسه غیر یسنک ولد یسنک نسبی نفی ایلیوب و دیسه که سن
یدر کدن اولمک یا خود دیسه که ای زانیه نک او غلی حالبو که اناسی میته و محصنه در
یس بوصور تده ابن والده سنک حدنی مطالبه ایلسه قاضی حدی اقامه ایدر
(ولا یطالب بمحدث القذف للمیت الامن یقع القذف فی نسبه بقذفه) ودخی میت ایچون
حد قذف ایله مطالبه اولتماز لکن اول کیمسه که میته قذف سیبیلہ انک نسبنده عار و طعن
واقع اوله بوصور تده اول کیمسه حدی مطالبه ایدر (وان کان المقدوف محصنا جاز
لابنه الکافر او العبد ان یطالب بالحد) اکر مقدوف محصن اولور سه انک کوله
یا خود کافر اولان او غلی ایچون حدی مطالبه ایتمک اولیجیدر (ولیس للعبد
ان یطالب مولاہ بقذف امه الحرة) ودخی کوله ایچون حره اولان اناسنه قذف
سیبیلہ مولا سنی مطالبه ایتمک اولمدی (ومن اقر بالقذف ثم رجع لم یقبل رجوعه)
بر کیمسه قذفی اقر ارایدوب بعده رجوع ایلسه رجوعی قبول اولتماز (ومن قال
للعربی یا نبطی لم یحد) بر کیمسه بر عربی به دیسه که یا نبطی حد لازم اولماز نبطی
بر طائفة قبیحه در (ومن قال لرجل یا ابن ماء السماء فلیس بقاذف وكذلك لو نسبه
الی زوج امه او عمه او خاله) ودخی بر کیمسه بر ر جلہ یا ابن ماء السماء دیسه قذف
ایدیچی اولماز دخی ر جلی بر کیمسه والده سنک زوجنه و عمسنه و دایسنه نسبت ایلسه
قذف ایتمش اولماز (ومن وطئ وطئا حراما فی غیر ملک لم یحد قاذفه) بر کیمسه وطی
حرام ایله غیر ینک ملکندہ وطی ایلسه آنک قاذفنه حد لازم اولماز (والملاعنة

بولدلم بحد قاذفها) ودخی ولد سبيله ملاعنه اولنان عورتك قاذفته حد لازم اولماز (ومن قذف عبدا او امة او ام ولد او كافر بالزنا او قذف مسلما بغير الزنا فقال يافاسق او يا كافر او يا خبيث عزروا ان قال ياحمار او يا خنزير لم يعزر) بر كيمسه كوله و جاريه و ام ولد و كافر زنا ايله قذف ايلسه يا خود مسلمه زنا نك غيريله قذف ايدوب يافاسق يا خود يا كافر يا خود يا خبيث ديسه تعزير لازم اولور و اكر ياحمار يا خود يا خنزير ديسه تعزير لازم اولماز (والتعزير اكثره تسع و ثلاثون سوطا و اقله ثلاث جلدات) ودخی تعزيرك اكثرى او توز طقوز سوطدر و اقلى او چ جلددر (وقال ابو يوسف رحمه الله يبلغ التعزير خمسة و سبعين سوطا) امام ابى يوسف رحمه الله بيورديكه تعزير يمتش بش سوطه بالغ اولور (وان رأى الامام ان يضم الى الضرب فى التعزير الحبس فعل ذلك) اكر حاكم تعزيرده واقع اولان ضربه حبسى ضم ايلمكى رأى ايلسه بونى ايشلر (واشد الضرب التعزير ثم حد الزنا ثم حد الشرب ثم حد القذف) ودخی ضربك اشدى تعزير بعده حد زنا بعده حد قذفدر (ومن حده الامام او عزره فمات قدمه هدر) امام يعنى حاكم بر كيمسه يه حد اورسه يا خود تعزيرى اجرا ايدوب اندن او تورى فوت اولسه دمی ساقط اولور (ومن حد بقذف المسلم سقط شهادته وان تاب) بر كيمسه يه مسلمه قذف سبيله حد اورلسه شهادتى ساقط اولور هر چن توبه ايدر ايسه ده (وان حد الكافر فى القذف ثم اسلم قبلت شهادته) ودخی قذف سبيله كافره حد اوريلوب بعده اسلامى قبول ايلسه شهادتى قبول اولور

﴿ كتاب السرقة ﴾

بو كتاب سرقة دائر مسائل بياننده در (اذا سرق العاقل البالغ عشرة دراهم او ما قيمته عشرة دراهم مضروبة او غير مضروبة من حرز لا شبهة فيه وجب عليه القطع) وقتا كه عاقل و بالغ اولان كيمسه اون درهم يا خود قيمتى اون درهمه بالغ اولان شئى درهم مضروبه اولسون يا خود غير مضروبه اولسون مكان محفوظدن سرقت ايلسه انك اوزرينه قطع يدا لازم اولور (والحر والعبد فى القطع سواء) كوله و حر قطعه برابردر (ويجب القلع باقراره مرة واحدة او بشهادة شاهدين) ودخی قطع يد سارقك بر دكوره اقراريله واجب اولور و ايكي شاهدك شهادتلىله ده

واجب اولور (واذا اشترك جماعة في سرقة فاصاب منها كل واحد منهم عشرة
 ذراهم قطعوا وان اصابهم اقل من ذلك لم يقطع) وقتنا که برجماعت سرقت
 واحده ده مشترک اولسه لر پس اول سرقتدن انلرک هر برلرینه اون درهم
 اصابت ایلسه جمله سنه قطع ید لازم اولور واکر هر برلرینه اون درهمدن
 اقل اصابت ایدر سه قطع ید لازم اولماز (ولا قطع فیما یوجد نافعها مباحا
 فی دار الاسلام کالخطب والحشیش والقصب والسمک والصيد) ودخی دار اسلامده
 مباح اوله رق بهاسی اولیان نسنه نک بولمسنده قطع اولمدی خطب و اوت
 وقامش و بالتق و آو مثللو نسنه لر کبی (وفیما یسرع الیه الفساد کالفوا که الرطبة
 والبن واللحم والبطیخ والفاکهة علی الشجر والزرع الذی لم تحصد) ودخی
 فساد سرعت ایلان نسنه لر ده قطع ید اولمدی تازه میوه لر و سودو لحم و قارپوز
 و اغاج اوزرنده اولان میوه و بیچلمکه قریب اولیان خنطه و شعیر مثللو شیلر
 (ولا قطع فی الاشربة المطربة ولا الطنبور ولا فی سرقة المصحف وان کان علیه
 حلقة ولا فی الصلیب ولا فی الشطرنج والزراد) ودخی سکر و یریحی شیلرده
 و چالنی آلتلرنده و کلام قدیمی سرقت ایتیمکده هر چن انک اوزرنده التون
 و کموشدن زینت اولدیسده التون و کموشدن اولان خاچده و شطرنج
 و طامه تخته سنی و طاشلرینی سرقت ایتیمکده قطع ید لازم اولماز (ولا قطع علی سارق
 الصبی الحر وان کان علیه حلقة) حر اولان صبی یی سارق اولان کیمسه یه
 قطع ید لازم اولماز هر چن صبی اوزرنده بیله زک و زینت اولدیسده
 (ولا قطع فی سرقة العبد الکبیر و تقطع فی سرقة العبد الصغیر) ودخی کبیر
 اولان کوله نک سرقتنه قطع ید لازم اولماز لکن عبد صغیری سرقت
 ایتیمکده قطع ید اولیجیدر (ولا قطع فی الدفاتیر کلها الا فی دفاتیر الحساب)
 ودخی کتابلرده و دفترلرده قطع ید اولمدی مکر حساب دفترلری اوله
 (ولا قطع فی سرقة کلب ولا فهد ولا دف ولا طبل ولا مزمار) ودخی کلب و فهد که
 بردرلو جانوردر آنلری سرقتده و دف و طاول و زورنا و دودک کبی
 شیلرده قطع ید اولمدی (ویقطع فی الساج والقناء والابنوس والصندل)
 ودخی هند ستانده بولنان بردرلو شجر که اکا ساج دیرلر آنده و مزراقده
 و آبنوس و صندل اغاجلرنده قطع ید اولیجیدر (واذا اتخذ من الخشب

اوانی او ابواب قطع فیها) اگر شجر دن جناقلر و ابر یقلر یا خود قبولر
 اتخاذ اولنسه آنلرده قطع لازم اولور (ولا قطع علی خائن ولا خائنه ولا نباش
 ولا منتهب عینا ولا محتاس) ودخی امانته خائن اولان رجل و خائنه اولان
 سرأه اوزر لرینه و کفن صویجی و جبراشیء آلوب قاجیجی و اختلاس ایدیجی
 اوزر لرینه قطع لازم اولماز (ولا یقطع السارق من بیت المال ولا من مال للسارق فی
 شرکة) بیت المالدن سرقت ایدیجی کیمسه یه قطع ید لازم اولماز دخی سارق
 ایچون شرکت اولان مالی سرقت ایتمکده قطع لازم اولماز (ومن سرق من ابویه
 او ولده او ذی رحم محرم منه لم یقطع) بر کیمسه آناسندن و پدرندن یا خود
 کند و سنک ذی رحم محرمندن برشی سرقت ایلسه قطع اولماز (وکذلک
 اذا سرق احد الزوجین من الآخر او العبد من المولی او من امرأة سیده او زوج
 سیده او المولی من مکاتبه او السارق من الغنم) وقتا که زوجینک بری آخردن
 یا خود کوله مولاسندن یا خود مولاسنک عورتندن یا خود سیده سنک زوجندن
 یا خود مولی مکاتبندن سرقت ایلسه یا خود مال غنمتندن بر کیمسه سرقت ایلسه
 شومذکور حکمده ماسبق مثلودر یعنی قطع ید لازم اولماز (والحرز علی
 ضربین حرز بمعنی فیہ کالیوت والدور و حرز بالحفاظ فن سرق شیئا من حرز
 او من غیر حرز و صاحبه عنده یحفظه و جب علیه القطع) ودخی حرز ایکی نوع
 اوزرینه در اولکیسی بر حرز در که آنده اولان معنی سیبیله در دار و بیت مثللو
 و ایکنجیسی بر حرز در که حافظ سیبیله در پس بر کیمسه حرزدن یا خود
 حرزک غیرندن برشی سرقت ایلسه حالبوکه اول شیئک صاحبی اول
 شی عنده اولوب آنی حفظ ایدر بوصورته سارق اوزرینه قطع لازم
 اولور (ولا قطع علی من سرق من حمام او بیت اذن للناس بالدخول)
 ودخی حامدن وناس ایچون دخول ایله اذن و یریلان بیتدن سرقت ایدن
 کیمسه اوزرینه قطع لازم اولماز (ومن سرق من المسجد متاعا و صاحبه
 عنده یحفظه قطع) بر کیمسه مسجددن بر مقدار متاع سرقت ایلسه
 حالبوکه اول متاعک صاحبی متاع عنده اولوب آنی حفظ ایدر
 بوصورته اول کیمسه یه قطع لازم اولور (ولا قطع علی الضیف اذا سرق
 من اضافه) مسافر قوناق صاحبندن سرقت ایلسه انک اوزرینه

مشارك اولان مالدن
 سرقت ایدیجی اوزرینه
 قطع لازم اولماز یعنی
 بر کیمسه آخر ایله
 مشترك اولدینی مالدن
 سرقت ایلسه قطع
 ید لازم اولماز
 سه

قطع لازم اولماز (واذا نقب اللص البيت ودخل واخذ المال وناوله آخر خارج البيت فلا قطع عليهما) وقتا كه سارق بيتي دلوب واپچرويه داخل اولسه ومالى اخدايدوب بيتك خارجنده بولنان آخر كيমে سيه ويرسه آنلر اوزرينه قطع لازم اولماز (وان القاء في الطريق ثم خرج واخذه قطع) صورت سابقه ده سارق مالى طريقه القايدوب بعده چيقوب اخدايلسه قطع لازم اولور (وكذلك ان حمله على حمار فساقه واخرجه) ينه صورت سابقه ده سارق مالى بر حمار اوزرينه يوكليوب واول حمارى سوقايدوب بيتدن اخراج ايلسه حكم ماسبق كيدير يعنى قطع اولنور (واذا دخل الجماعة الحرز فتولى الاخذ بعضهم قطعوا جميعا) وقتا كه بر جاعت بر حرزه داخل اولوب اول جماعتك بعضيلري مال اخذ ايتمه مباشرت ايلسه لر مجموعى قطع اولنور (ومن نقب البيت وادخل يده فيه فاخذ شيئا لم يقطع) بر كيমে سيه بيتي دلوب ويدينى اول بيته ادخال ايدوب مال اخدايلسه قطع يد لازم اولماز (وان ادخل يده في صندوق الصيرفي او في كم غيره واخذ المال قطع) اكر بر كيমে سيه قيو مجينك يا خود صرافك صندوقه يا خود غيرك كمنه يدينى ادخال ايدوب مال اخذ ايلسه قطع اولنور (ويقطع يمين السارق من الزند وتحسم فان سرق ثانيا يقطع رجله اليسرى وان سرق ثالثا لم يقطع وخلد في السجن حتى يتوب) ودخى سارقك صاغ الى بيلكدن قطع اولنوب وياغ ايله طاغلا نيلور واکر ايكنجي دفعه سرقت ايلسه صول اياغى قطع اولنور واکر اوچنجي دفعه سرقت ايلسه قطع اولماز زندانده تخليد اولنور توبه ايلينه دك (واذا كان السارق اشل اليديل سري او اقطع او مقطوع الرجل اليمنى لم يقطع) وقتا كه سارقك صول الى چولاق اولسه يا خود قطع اولمش اولسه يا خود صاغ اياغى قطع اولمش اولسه قطع لازم اولماز (ولا يقطع السارق حتى يحضر المسروق منه ويطالب بالسرقة وان وهبها او باعها من السارق او نقصت قيمتها عن النصاب لم يقطع) ودخى سارق قطع اولماز تا كه مسروق منه حاضر اولوب سرقة يي مطالبه ايلينه دك اكر مسروق منه سرقة يي سارقه هبه ايلسه يا خود بيع ايلسه يا خود سرقة نك قيمتي نصابندن نقصان اولسه قطع اولماز (ومن سرق عينا فقطع فيها فردها ثم عاد وسرقها وهي بحالها لم يقطع وان تغيرت عن حالها مثل

ان يکون غزلا فسرقه فقطع فيه ثم رده ثم نسج فعاد فسرق قطع) برکيمسه
برعيني سرقه ايدوب وآنده قطع اولنوب اول عيني رد ايلسه بعده عودت ايدوب
ينه اول عيني سرقه ايلسه حالبوکه اول عين حالي اوزرينه باقيدر بوضورتده
قطع اول نماز واکر عين حالندن تغير ايلسه مثلاً سرقه اولنان نسنه غزل اولوب
آنده قطع اولنسه بعده آني رد ايدوب مسروق منه آني طوقوتسه پس عودت
ايدوب ينه سرقه ايلسه قطع اولنور (واذا قطع السارق والعين قائمة في يده
ردها وان كانت هالكة لم يضمن) وقتاکه سارق يدي قطع اولنسه حالبوکه
عين يدنده بولنوب تلف اولما مشدر سارق آني رد ايدر واکر عين هلاک اولمش
اولسه ضمان لازم اولماز (واذا ادعى السارق ان المسروق ملكه سقط القسط منه
وان لم يقم بينه) وقتاکه سارق دعوى ايلسه که مسروق سارق ملکيدر قطع
ساقط اولور هرچن سارق بينه اقامه ايتمز ايسه ده (واذا خرج جماعة ممتنعين
او واحد يقدر على الامتناع وقصدوا قطع الطريق فاخذوا قبل ان يأخذوا
مالا و يقتلوا نفسا حبسهم الامام حتى يحدثوا توبة) وقتاکه بر مقدار
جماعت امتناعه مقتدر اولدقلى حالده خروج ايلسه لر ياخود امتناع
اوزرينه مقتدر اولان برکيمسه خروج ايلسه وآنلر طريق قطع ايتمکی
قصد ايلسه لر پس مال اخذ ايدوب و قتل نفس ايتزدن اول طوتولسه لر
حاکم آنلري حبس ايدر تاکه توبه ايلينه دک (وان اخذوا مال مسلم
او ذمی والمأخوذ لو قسم على جماعتهم اصاب كل واحد منهم عشرة دراهم
فصاعدا او ما يبلغ قيمتها ذلك قطع الامام ايديهم وارجلهم من خلاف)
اکر قطاع طريق مسلم ياخود ذمينک مالني اخذ ايلسه لر حالبوکه اخذ
اولنان مال آنلر اوزرينه تقسيم اولنسه آنلردن هر برلرينه اون درهم
واون درهمدن زياده اصابت ايلسه ياخود اخذ اولنان مالک قيمتي ذکر اولنان
مقداره بالغ اولسه امام آنلرک اللريني واياقلىني خلافتدن قطع ايدر يعنى صاغ
اللريني وصول اياقلىني قطع ايدر (وان قتلوا ولم يأخذوا المال قتلهم حدا وان عني
الاولياء عنهم لم يلتفت اليهم) اکر قطاع طريق نفس قتل ايدوب ومال اخذ
ايتمز ايسه امام آنلري حدى اجرا جهندن قتل ايدر اکر اوليالر آنلري
عفو ايلسه لر امام آنلره التفات ايتمز (وان قتلوا واخذوا المال فالامام

باخيار ان شاء قطع ايديهم وارجلهم من خلاف وقتلهم اوصلبهم وان شاء قتلهم
 حدا اوصلبهم حياتهم يبعج بطنه برح الى ان يموت ولا يصلب اكثر من ثلاثة ايام)
 اكر قطاع طريق قتل ايدوب ومال اخذ ايلسه لر امام مخيردر ديلر سه اللريني
 واياقلايني من خلاف قطع ايدوب وآنلري قتل ايدر ياخود صلب ايدر واکر
 ديلر سه حدا آنلري قتل ايدر ياخود حي اوله رق صلب ايدر بعده بطني مزراق
 ايله خرق ايدر فوت اولانه دك واوچ کوندن زياده صلب ايتمز (وان کان فيهم
 صبي او مجنون او ذورحم محرم من المقتوع عليه سقط الحد عن الباقيين وصار القتل
 للاولياء وان شاؤا عفووا وان شاؤا قتلوا وان باشر القتل احدهم اجرى الحد
 عليهم اجمعين) اكر قطاع طريقك ايجنده صبي ياخود مجنون يامقتوع عليه
 ذارحم محرم بولنسه باقيلردن حد ساقط اولور وقتل ايتك اوليايه انتقال ايدر
 اكر اوليا ديلر سه عفو ايدر لر واکر ديلر سه قتل ايدر لر اكر اوليادن بري
 قتله مباشرت ايدر سه قطاع طريقك جمله سي اوزرينه حد اجرا اولور

كتاب الاشربة

بو کتاب شربتلره دائر مسائل بياننده در (الاشربة المحرمة اربعة) حرام
 اولان شربتلر در تدر (الحمر وهي عصير العنب اذا غلى واشتد وقذف بالزبد)
 حرام اولان شربتلر درن بري خمر در خمرده اوزوم صوبي در قينايوب
 وشهد تانوب وکوپکني آتديني وقتده (والعصير اذا طبخ حتى يذهب اقل
 من ثلثيه) وحرام اولان اشربه لر دن ايکنجي اوزوم صوبي در يشوب
 ايکي ثلثدن اقلي ذاهب اولديني وقتده (ونقيع التمر والزبيب اذا اشتد)
 قوري خرما وقوري اوزومك صوبي شد تلنديکي وقتده ينه حرام اولور لر
 (ونبيذ التمر والزبيب اذا طبخ کل واحد منهما بادني طبخة حلال وان اشتدا
 اذا شرب منه ما يغلب علی ظنه انه لا يسكره من غير لهو ولا طرب) ودخی
 خرما وقوري اوزوم صولري ادني طبخة ايله طبخ اولنسد قلري وقتده
 حلال اولور هر قچن بونلر شدتلي اولور لر ايسده وقتا که اندن اوله مقدار
 ايجسه که ظني اوزرينه غالب اوله که سکر ويرمز لهو وطر بسز (ولا باس
 بالخلیطين) زبيب ايله تمر دن اولان شربتك بري آخره مخلوط اولوب ادني
 طبخة ايله طبخ اولند قدده لهو وطر بسز ايجله مسنده ضرر يوقدر (ونبيذ العسل

والتین والحنطة والشعیر والذرة حلال وان اشد) ودخی غسل وانجیر وحنطه
 وشعیر وطارو نیذری حلالدر هر چن بونلر اکشیوب وشدتلتور ایسه ده
 (وعصیر العنب اذا طبخ حتی ذهب ثلثاه وبقی ثلثه حلال وان اشد) وقتا که
 تازه اوزوم صوبی پشوب تا که ایکی ثلثی کیدوب و بر ثلثی باقی قالسه حلال اولور
 هر چن مشد اولور سه ده (ولا بأس بالانتباز فی الدباء والخنم والمزفت والنقیر)
 ودخی تازه قباقد ویشیل جرعه و زفت نمش بارداقده وشجر کو کندن اتخاذا
 اولنان بارداقده انتباز ایله ضرر یوقدر یعنی نیذی بونلر وضع ایتمکه ضرر یوقدر
 (واذا تخللت الحمر حلت سواء صارت خلا بنفسها او بشیء طرح فیها ولا یکره
 تخلیلها) وقتا که شراب سر که اوله حلال اولور کندی کدینه سر که اولسون یا خود
 شرابه برشی طرح اولمق ایله اولسون وخری سر که یه دو ندر مک مکروه اولماز

کتاب الصيد والذباح

بو کتاب صیدک و ذبح ایتنک بیانده اولیجیدر (یجوز الاصطیاد بالکلب
 المعلم والفهد والبازی وسائر الجوارح المعلمة) ودخی آو اولامق معلم اولان
 کلب و پارس و طوغان و سائر معلمه اولان یرنجی حیوانلر ایله جائز اولور
 (وتعلیم الکلب ان یترو الاکل ثلاث مرات) ودخی کلبک تعلیمی اولدر که
 اوچ کره اکی ترک ایلله (وتعلیم البازی ان یرجع اذا دعوته) طوغانک تعلیمی
 اولدر که سن آتی چاغردیغک وقتده رجوع ایلله (فاذا ارسل کلبه
 المعلم او بازیه اوصقره و ذکر اسم الله علیه عند ارساله واخذ الصيد
 وجرحه فمات حل اکله وان اکل منه الکلب لم یؤکل وان اکل منه
 البازی اکل) وقتا که آوجی اولان کیمسه معلم اولان کلبی و طوغانی
 وشاهنی ارسال ایدوب و بونلر اوزرینه بسمله بی ارسال ایلدیکی وقتده
 ذکر ایلسه و بونلردن بری آوی اخذ ایدوب و آنی یاره لسه پس اول
 آفوت اولسه اکی حلال اولور اگر کلب اول آودن اکل ایدر سه اکل
 اولماز و اگر طوغان اول آودن اکل ایدر سه اکل اولنور (واذا ادرك
 المرسل الصيد حیا وجب علیه ان یدکیه وان ترک التذکية حتی مات
 لم یؤکل) وقتا که مرسل صیده حی اوله رق اولاشسه آنی بوغازلق
 مرسل اوزرینه واجیدر اگر بوغازله بی ترک ایلسه تا که آفوت اولسه

اكل اول نماز (وان خنقه الكلب ولم يجرحه لم يؤكل) اكر كلب اول صیدی
 بوغوب و آتی جرح ایلمسه اكل اول نماز (وان شاركه كلب غیر معلم او كلب
 مجوسی او كلب لم یذکر اسم الله علیه لم يؤكل) اكر معلم اولان كلبه غیر معلم اولان
 كلب یا خود مجوسی کابی یا خود بسمله ایله ارسال اولنمیان كلب شریك اولسه صید
 اكل اول نماز (و اذا رمی الرجل سهمه الى صید وسمى عند الرمی اكل ما اصاب
 الرمی اذا جرحه السهم فمات وان ادرکه حیا ذكاه وان ترك تذکته لم يؤكل)
 وقتا که رجل اوقونی صیده آتوب و آتدینی وقتده بسمله بی ذکر ایلمسه اصاب
 ایلدیکی اكل اول نور اكر سهم جرح ایدوب و صید فوت اولورسه اكر صیده
 حی اوله رق اولاشورسه آتی بوغازلر و اكر بوغازلنی ترك ایدرسه اكل
 اول نماز (و اذا وقع السهم بالصید فتحامل حتی غاب عنه ولم یزل فی طلبه
 حتی اصابه میتا اكل وان قعد عن طلبه ثم اصابه میتا لم يؤكل) وقتا که
 اوق صیده واقع اولسه و اول آو جینك اوقونی یوكنوب و آوجی
 آرقه سننه دوشسه تا که آو آندن غائب اولسه و آتی طلب ایتمدن
 زائل اولسه تا که میت اوله رق صیده اصاب ایلمسه اكل اول نور و اكر
 صیدی طلب ایتمدن اوتورسه بعده صیده میت اوله رق اصاب ایلمسه اكل
 اول نماز (وان رمی سهمی صید فوقع فی الماء لم يؤكل و كذلك اذا وقع
 الصید علی سطح اوعلی جبل ثم تردی منه الى الارض فمات لم يؤكل
 وان وقع علی الارض ابتداء اكل) اكر اوق صیده آتوب پس صید
 صویه واقع اولسه اكل اول نماز وقتا که صید سطح اوزرنده یا خود
 بر جبل اوزرنده واقع اولوب بعده اندن اشاغی دوشوب فوت اولسه
 ماسبق مثللو اكل اول نماز اكر ابتداء ارض اوزرینه واقع اولوب فوت
 اولسه اكل اول نور (و ما اصاب المعراض بعرضه لم يؤكل وان جرحه
 اكل) و دخی اول صید که اکا اوق عرضیه یعنی اینسه اصاب ایلدی
 اكل اول نماز و اكر یاده لر ایسه اكل اول نور (و لایؤکل ما اصابته البندقه
 اذا مات عنها) و اول صید که اکا بالچقدن کسک یا خود جرح ایتمیان طاش
 اصاب ایدوب اندن فوت اولسه اكل اول نماز (و اذا رمی الى الصید فقطع
 عضوا منه اكل الصید و لم یؤكل العضو) وقتا که صیده آتوب پس صیددن

برعضوی قطع ایلسه صیدا کل اولنوب اول عضوا کل اول نماز (وان قطعه
 اثلاثا والاكثر ممايلي العجز اكل الكل وان كان الاكثر ممايلي الرأس اكل
 الاكثر ولم يؤكل الاقل) واكر او صیدی اثلاثا قطع ایلسه حالبو که اکثر
 قویروغی ولی ایدن طرفدندر بو صورتده جمله سی اکل اولنوروا اکثر رأسی
 ولی ایدن طرفدن اولورسه اکثر اکل اولنور و اقل اکل اول نماز (ولا يؤكل
 صید المجوسی والوثی والمرتد) ودخی مجوسینک و پت پرستک و مرتدک صیدی
 اکل اول نماز (ومن رمی صیدا و اصابه ولم يشخه ولم يخرج عن حيز الامتناع فرماه
 آخر فقتله فهو للشانی و يؤكل وان كان الاول اشخه فرماه الثاني فقتله لم يؤكل
 والثاني ضامن قيمته للاول مجر و حاب الجراح الاول) برکیمسه صیده رمی ایدوب
 واکا صابت ایلسه و اول صیدی ضعیف قیلیمبوب و امتناع مکانندن اخراج ایلمسه
 پس اول صیده آخر آوجی رمی ایدوب آئی اولدیرسه اول صید ثانی ایچوندر
 واکل اولنوروا کر اولکی آوجی آئی ضعیف قیلوب پس ثانی رمی ایدوب صیدی
 قتل ایلسه اکل اول نماز و ثانی اول ایچون صیدک اولکی یاره ایله مجروح اوله رق
 قیمتی ضامن اولور (و يجوز اصطياد ما يؤكل من الحيوان وما لا يؤكل) ودخی
 حیواندن اکل اولنوب واکل اولنمائی صید ایتک جائز اولور (وذبيحة
 المسلم والكتابی حلال ولا يؤكل ذبيحة المجوسی والوثی والمرتد والحرم)
 ودخی مسلم و مشرک اولمیان کتاینک بوغازلدینی اکل اولنور و حلالدر
 و حج ایچون احرامه داخل اولان کیمسه نک و مجوسی و پت پرستک و مرتدک
 بوغازلدقیری اکل اول نماز (وان ترك الذابح التسمية عمدا فالذبيحة ميتة
 لا يؤكل وان تركها ناسيا اكل) اکر ذبح ایدیجی کیمسه بسمله یی عمدا
 ترك ایلسه ذبیحه سی مردار اولور اکل اول نماز واکر ناسیا ترك ایدرسه
 ذبیحه سی اکل اولنور (والذبح فيما بين الحلق واللبة) ودخی ذبح ایتک
 حلق ایله وکوکس ابتداسنک ماییننده اولیجیدر (والعروق التي تقطع
 في الذكاة اربعة الحلقوم والمرئ والودجان واذا قطعها حل الاكل وان قطع
 اكثرها كذلك عند ابن حنيفة رحمه الله وقال لا بد من قطع الحلقوم والمرئ
 واحدا لودجين) ودخی بوغازلمده قطع اولنه جق طمارلردرتدر اولکیسی
 حلقوم که نفسک جریان ایایه جک محلیدر ایکنجیسی علف جریان ایلیه جک

محلدر که ترکیجه قزل اوردن تعیر اولنور او چنجیسی و درنجیسی ایکی جانبدہ
اولان شاه طمار لر در وقتا که ذکر اولنان درت عروقی ذابح قطع ایله اکی حلال
اولور اکر اکثری قطع اولنسه امام اعظم رحمہ اللہ عندندہ ینہ اکی حلال اولور
امامین رحمہما اللہ بیوردیلر کہ حلقومی و مری بی وودجینک یرینی قطع ایتمک
لازمدر ﴿ و یجوز الذبح بلیط القصب والمروۃ وبکل شیء انهر الدم و فرق
الادواج الا السن القائمة والظفر القائم ﴾ ودخی قامشک کسکینی ایله و کسکین حجر
ایله و هر قان آقیدان شیر ایله و طمار لر ی آیران شیر ایله ذبح ایتمک جائز اولور
لکن موضعندہ قائمہ اولوب و مقلوعہ اولمیان دیش ایله و محلندہ قائم اولوب
نزع اولنمیان طرناق ایله ذبح ایتمک جائز اولماز ﴿ و یتحب ان یحدد الذابح شفرته ﴾
ذابح اولان کیمسه سکینی یعنی پچاغنی کسکین ایتمک مستحبدر ﴿ و من بلغ بالسکین
الذخاع او قطع الرأس کره له ذلك و یؤکل ﴾ اکر ذابح سکینی ایلیکه ابلاغ ایلسه
یعنی اولاشدیرسه یاخود رأسی بالکلیه قطع ایلسه مکروه اولوب و اکل
اولور ﴿ وان ذبح الشاة من قفاها فان بقيت حیة حتی قطع العروق جاز
ویکره وان ماتت قبل قطع العروق لم یؤکل ﴾ اکر برکیمسه غنمی قفا سندن
بوغازلسه اکر غنم عروقی قطع اولنانه دک حی اوله رق باقی قالورسه جائز
اولوب و مکروه اولور و اکر غنم عروقی قطع ایتمزدن اول فوت اولورسه
اکل اولنماز ﴿ وما استأنس من الصيد فذکاته الذبح و ما توحش من النعم
فذکاته العقر والجرح ﴾ ودخی صیددن استیناس ایدن حیوانک ذکاتی
بوغازلمقدر و غنم و دوه دن و وحشی اولان حیوانک ذکاتی سکرملک
ویارلمقدر ﴿ والمستحب فی الابل النحر و فی البقر والغنم الذبح وان نحرها
و ذبح الابل جاز و یکره ﴾ ودخی دوه ده مستحب اولان کوکس باشندن
بوغازلمقدر و غنمده و بقرده مستحب اولان ذبح ایتمکدر اکر غنم و بقری
نحر ایدوب و ابلی ذبح ایلسه جائز اولوب و مکروه اولور ﴿ و من نحر
ناقة او ذبح بقرة او شاة فوجد فی بطنها جنینا میتا لم یؤکل عندابی حنیفة
رحمہ اللہ اشعر اولم یشر ﴾ برکیمسه دیشی دوه نی نحر ایلسه یاخود بقره
و شاتی ذبح ایلسه بونلرک بطنندہ میت اوله رق یاوری بولنسه اکل اولنماز
تویلنسین یاخود تویلنمسون ﴿ ولا یجوز اکل ذی ناب من السباع و ذی مخلب

من الطيور ولا بأس بغراب الزرع) ودخی یرتیجی حیواناتدن ناب یعنی
 آزی دیش صاحبی و طیور دن مخلب یعنی پنجه صاحبی اکل جائز اولماز
 و اکین قارغه سنی اکل ایتمکده ضرر یوقدر (ولا تؤکل الا بقع الذی یا کل الجیف)
 جیفه لری اکل ایلیان قارغه نك لحمی اکل اولماز (و یکره اکل الضبع والضب
 والثعلب والحشرات کلهما) ودخی صر تلان و ککر و تلکی و بیلان منللو حشراتی
 اکل ایتمک کراحت تحریمیه ایله مکروه اولور (ولا یجوز اکل لحم الحمار الا هلی
 والبغال) ودخی حمار اهلینک و بغالک لحمی اکل جائز اولماز (و یکره اکل
 لحم الفرس عندانی حنیفة رحمه الله ولا بأس باکل الارنب) امام اعظم رحمه الله
 عندنده فرسک لحمی اکل ایتمک مکروه اولور و طوشانی اکل ایتمکده ضرر
 یوقدر (و اذا ذبح ما لایؤکل لحمه طهر جلده ولحمه الا الاذی والخنزیر
 فان الذکاة لا تعمل فیهما) وقتاکه اکل اولنمیان حیوان بوغازلنسه جلدی
 ولحمی طاهر اولور لکن انسان نوعی ایله و خنزیرده ذکات عمل
 اولماز (ولا تؤکل من الحیوان المائی الا السمک و یکره اکل الطافی منه)
 ودخی صوده معیشت ایلیان حیواندن بالقدن غیر یسی اکل اولماز
 و صوده فوت اولمش بالقی اکل ایتمک مکروه اولور (ولا بأس باکل
 الجریت والمارماهی) ودخی سازان و بیلان بالقی اکل ایتمکده ضرر یوقدر
 (و یجوز اکل الجراد ولا ذکاة له) ودخی چکر که بی اکل ایتمک جائز اولور
 و آئی بوغازلق اولمدی

کتاب الاضحیة

بو کتاب اضحیه دائر مسائل بیاننده در (الاضحیة واجبة علی کل مسلم
 حر عاقل بالغ غنی مقیم فی یوم الاضحیة عن نفسه و اولاده الصغار
 یذبح عن کل واحد منهم شاة او یذبح بدنة او بقرة عن سبعة) ودخی
 قربان بوغازلق هر مسلم حر عاقل بالغ و قربان بایرام کوننده غنی
 و مقیم اولان کیمسه لر اوزرینه کندی نفسندن و صغیر اولادندن
 اوتوری لازم اولور و بونلرک هر بر لرندن بدل بر شاة بوغازلر یا خود
 دوه و بقره یدی کیمسه دن اوتوری بوغازلر (و لیس علی المسافر و الفقیر
 اضحیة) مسافر و فقیر اوزرینه قربان واجب اولماز (و وقت الاضحیة یدخل

بطلوع الفجر من يوم النحر الا انه لا يجوز لاهل الامصار الذبح حتى يصلي
 الامام صلوة العید واما اهل السواد اذا ذبحوا قبل الصلوة جاز (ودخی اضحیه نک
 وقتی يوم نحر دن فجرک طلوعیله داخل اولور لکن شهر اهالیسی ایچون امام
 بیرام نمازینی قیلدیرانه دک ذبح ایتمک جائز اولماز اما قریه اهالیسی نمازدن اول
 ذبح ایلسه لر جائز اولور (وهی جائزة فی ثلاثة ايام فی يوم النحر و یومین بعده)
 ودخی اضحیه اوچ کونده جائز اولور يوم نحر دن ایکی کون صکره (ولا یضحی
 بالعمیاء والعوراء والعرجاء التي لا تمشی الى المنسک ولا المعفاه) ودخی ایکی
 کوزی ویا بر کوزی کور اولان حیوانی وطویال اولوب بوغازلنه جق محله
 یورومه قدرتی اولیان حیوانی وزیاده ضعیف اولان حیوانی قربان ایتمک
 جائز اولماز (ولا یجوز مقطوعة الاذن والذنب ولا التي ذهب اکثر من اذنها
 وذنبها وان بق الاکثر من الاذن والذنب جاز) ودخی قولاغی
 وقویروغی کسلهش حیوانی قربان ایتمک وقولاغنک وقویروغنک چوغی
 کیتمش اولان حیوانی قربان ایتمک جائز اولماز اگر قولاغندن
 وقویروغندن اکثری باقی قالورسه جائز اولور (ویجوز ان یضحی
 بالجماء والخصی والثولاء والجرباء) ودخی بوینوزسز وبوروق ومجنون
 وایوزلی اولانلری قربان ایتمک جائز اولور (والاضحیه من الابل والبقر
 والغنم ویجزی من ذلك التي فصاعدا الا الضأن فان الجذع منه یجزی) ودخی
 قربان دوه وصیغر وغنمدن اولیجیدر وبونلر تی وثنانک فوقنده اولان
 کفایت ایدر وغنمدن تی اولدرکه بر یاشی تمام اولوب ایکیسنه داخل
 اوله وبقر دن ایکی یاشی تمام ایدوب اوچه دخل اوله ودوه دن اوچ
 یاشی تمام اولوب دردینه داخل اولاندر لکن غنمدن التي آیلق اولوب
 اناسندن فرقی اولمازسه قربان ایتمک جائز اولور (ویأکل من لحم الاضحیه
 ویطعم الاغنیاء والفقراء ویدخر فی بینه) وقربان بوغازلیان کیمسه لمندن
 اکل ایدر واغنیایه وفقرایه اطعام ایدر وبر مقدارینی بیتده صاقلامغه یعنی
 قاورمه ایتمکه رخصت واردر (ویستحب ان لا ینقص الصدقة من الثلاث)
 ودخی قربانک اتندن صدقه اولسان ثلثندن نقصان اولماق مستحبدر
 (ویتصدق بجلدها او یعمل منه آلة تستعمل فی البیت) وقربانک جلدینی تصدق

ایلیه یا خود اندن بیتده استعمال اولنه جق بر آلت عمل ایلیه (والافضل ان یذبح
اضحیته بیده اذا کان یحسن الذبح) اگر بر کیمسه بوزغازلمنی کوزل ایدرسه
قربانی ایله بوغازلمق افضلدر (ویکره ان یذبحها الکتابی) و کتابی اولانه
قربان بوغازلاتمق مکر و هدر (واذا غلط رجلا ن فذبح کل واحد منهما اضحیة
الآخر اجزأ عنهما ولا ضمان علیهما) وقتاکه ایکی رجل غلط ایدوب بری
آخرک قربانی ذبح ایلسه انلردن کفایت ایدر وانلرک اوزرینه ضمان لازم اولماز

کتاب الایمان

بو کتاب یمینه دائر مسائل بیاننده در (الایمان علی ثلاثة اضرب یمین الغموس
و یمین منعقدة و یمین اللغو) ودخی یمین اوج نوع اوزرینه در بری یمین غموسدر
وبری یمین منعقدة و بری یمین لغودر (فیمین الغموس ان یحلف علی امر ماض
بتعمد الکذب فیها فهذه الیمین یأثم صاحبها ولا کفارة فیها الا الاستغفار)
پس یمین غموس اولدرکه حالف امر ماضی اوزرینه یمین ایدوب و آنده
کذبی قصد ایلیه بومثللو یمینک صاحبی آثم و کنهاکار اولور و بویمینده
کفارت یوقدر انجق توبه واستغفار لازم اولور (والیمین المنعقدة الحلف
علی امر مستقبل ان یفعله او لا یفعله فاذا حنت فی ذلك وجبت الکفارة)
ودخی یمین منعقدة امر مستقبلی ایشلیوب و ایشلمسی اوزرینه یمین ایتمکدر
پس بویمینده حانت اولسه کفارت واجب اولور (یمین اللغو الحلف علی امر
ماض وهو یظن انه کما قال والامر بخلافه فهذه الیمین ترجو ان یؤاخذ الله بها
صاحبها) ودخی یمین لغو اولدرکه حالف امر ماضی اوزرینه یمین ایلمکدر
اول امری دیدیکی کبی ظن ایدر اولدینی حالده حالبوکه اول امر
ظن ایلدیکنک خلافتجه اولسه او مولورکه واجب تعالی اول یمین سیبیه
صاحبی مؤاخذه ایلمیه (والقاصد فی الیمین والمکره والناسی سواء) ودخی
یمینده قاصد و مکره و ناسی برابر در (ومن فعل المحلوف علیه مکرها او ناسیا
فهو سواء) بر کیمسه یمین اولنان شیئی مکرها یا خود ناسیا ایشلمسه برابر در
(والیمین بالله او باسم من اسماء الله تعالی کالرحمن والرحیم او بصفة من صفاته
کعزة الله وجلاله وکبریائه الا قوله وعلم لا یكون یمینا) ودخی یمین لفظه جلالة
یا خود اسماء الله بدر اسم ایله در رحمن و رحیم مثللو یا خود صفات ذاتیه دن (۲)

(۲) ودخی معلوم
اوله که صفا ذاتیه
اولدرکه واجب تعالی
ضدیه متصف اولیه
وصفات فعل اولدرکه
واجب تعالی ضدیه
متصف اوله (تقریر
الاستاذ)

برصفت ايله اوليجيدر عزه الله وجلال الله وكبرياسى مثللو لكن وعلم الله
 قولى يمين اولماز (ولو حلف بصفة من صفات الفعل كغضب الله وسخطه
 لم يكن حالفا) اكر صفات فعلدن برصفت ايله يمين ايلسه غضب الله وسخطى
 مثللو بوصور تده يمين ايديجي اولماز (ومن حلف بغير الله لم يكن حالفا كالنبي
 والقرآن والكعبة) بر كيمسه واجب تعالينك غيرينه يمين ايلسه يمين ايديجي
 اولماز نبي وقرآن وكعبه مثللو (والحلف بحروف القسم وحروف القسم
 الواو كقوله والله والتاء كقوله تالله والباء كقوله بالله وقد يضمن الحروف
 فيكون حالفا كقوله الله لا افعل كذا) ودخى يمين حووف قسم ايله اوليجيدر
 وحروف قسمدن برى واودر حالفك والله قولى كبي وبرى تادر تالله قولى
 مثللو وبرى بادر بالله قولى مثللو بعض كره حروف قسم اضمار اولنور
 وبوصور تده يمين ايديجي اولور الله لا افعل كذا ديمك كبي (وقال ابو حنيفة
 رحمه الله اذا قال وحق الله لا يكون حالفا) امام اعظم رحمه الله بيورديلر كه
 وقتا كه يمين ايديجي كيمسه وحق الله ديسه حالف اولماز (وان قال اقسام او اقسام
 بالله او احلف او احلف بالله او اشهد او اشهد بالله فهو حالف وكذلك قوله
 وعهد الله وميثاقه وعلى نذر او نذر الله) اكر حالف ذكر اولنان قوللري ديسه
 يمين ايديجي اولور (وان قال ان فعلت كذا فهو يهودى او نصرانى او كافر
 فهو يمين) اكر ديسه كه شوايشي ايشلر ايسهم يهودى يا نصرانى يا خود
 كافر بونلر يميندر (وان قال ان فعلت كذا فعلى غضب الله وسخطه
 او قال انازان او سارق او شارب الخمر او اكل الربوا فليس بحالف) اكر
 ديسه كه اكر شويله ايشلر سههم غضب الله اوزريمه اولسون يا خود ديسه كه
 زانى يا خود سارق يا خود شارب الخمر يا خود آكل الربا اولهيم بوصور تدرده
 خالف اولماز (وكفارة اليمين عتق رقبة يجزى فيها ما يجزى في الظهار
 وان شاء كسبي عشرة مساكين كل واحد ثوبا فما زاد وادناه ما يجوز به
 الصلوة وان شاء اطعم عشرة مساكين) ودخى كفارت يمين بر رقبه آزاد
 اتمكدر كفارت ظهارده كفایت ایدن رقبه بونده دخى كفایت ايدر
 واكر ديلر سه اون مسكينه ثوب الباس ايدر وهر بر لرينه بر رثوب وزياده
 اعطا ايدر وثوبك ادناسى آنكله نماز جائز اولور مقدارى اولمقدر

واگر دیلر سه اون مسکینه اطعام طعام ایدر (فان لم یقدر علی احد هذه الثلاثة صام
 ثلاثة ايام متتابعات) اگر ذکر اولنان اوج نسنه دن بری اوزرینه مقتدر اوله مدینی
 صورتده بربری اردی صره اوج کون صائم اولور (وان قدم الکفارة
 علی الحنث لم یجز) اگر کفارتی حنث اوزرینه تقدیم ایلسه جائز اولماز (ومن حلف
 علی معصية مثل ان لا یصلی اولایکم اباه اولیقتلن فلانافینبی ان یحنث ویکفر
 عن یمینہ) برکیمسه معصیت اوزرینه یمین ایلسه مثلاً نماز قیلماق و باباسیله
 تکلم ایتمامک یا خود فلانی قتل ایلمک کبی پس بوضو تکرده لایق اولان یمیننده
 حنث اولوب و یمینندن او توری کفارت و یرمکدر (وان حلف الکافر و حنث
 فی حال الکفر او بعد اسلامه فلا حنث علیه) اگر کافر یمین ایدوب و کفری
 حالنده حنث اولسه یا خود اسلام اولدقد نصکره حنث اولسه آنک اوزرینه
 حنث لازم اولماز (ومن حرم علی نفسه شیئاً مما یملکه لم یصر محرماً وعلیه
 ان استباحه کفارة یمین) اگر برکیمسه نفسی اوزرینه برنسنه بی حرام
 قیلسه و اول نسنه ده مالک اولدینی شیردن اولسه اول شی حرام اولماز
 اگر اول نسنه نک مباح اولسنی طلب ایدر سه آنک اوزرینه کفارت یمین
 لازم اولور (ولو قال کل حلال علی حرام فهو علی الطعام والشراب
 الا ان ینوی غیر ذلك) اگر دیسه که هر حلال اولان شی بنم اوزیمه
 حرام اولسون بوکلام طعام و شراب اوزرینه حل اولنور مکر بونلرک
 غیرسنی نیت ایلله (ومن نذر نذراً مطلقاً فعلیه الوفاء) برکیمسه نذر
 مطلق ایله نذر ایلسه اول کیمسه اوزرینه نفس نذرا یله وفا لازم اولور
 (ومن علق نذره بشرط فوجد الشرط فعلیه الوفاء بنفس النذر وروی
 ان اباحنیفة رحمه الله رجع عن ذلك وقال اذا قال ان فعلت کذا فعلی حجة
 او صوم سنة او صدقة ما ملکه اجزاً من ذلك کفارة یمین وهو قول محمد
 رحمه الله) برکیمسه نذرنی بر شرطه تعلیق ایدوب و شرط بولنسه اول کیمسه
 اوزرینه نذرک نفسنه وفا لازم اولور روایت اولندیکه امام اعظم رحمه الله
 شو قولدن رجوع ایدوب و بیوردیکه وقتاکه بر کیمسه دیسه که
 اگر شو مثللو ایشلر سه بنم اوزیمه حج ایتمک یا خود برسنه صائم اولمق
 یا خود مالک اولدینمی صدقه و یرمک واجب اولسون بوضو تکرده اول

کیمسه یه مذکور دن او توری کفارت یمین کفایت ایدرو بو قول امام محمد ک دخی
 قولیدر (ومن حلف ان لا یدخل بیتا فدخل الکعبة او المسجد او البیعة
 او الكنيسة لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که بیته داخل اولیه پس کعبه یه
 یا مسجد یه یا خود بیعه یه یا کنیسه یه داخل اولسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یتکلم فقرأ القرآن فی الصلوة لم یحنت استحسانا) بر کیمسه یمین ایلسه که
 اصلا تکلم ایتییه پس نمازده قرآن او قوسه استحسانا حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یلبس ثوبا وهو لابسہ ان نزع فی الحال لم یحنت وکذا الرکوب وان لبس
 ساعة حنت) بر کیمسه یمین ایلسه که ثوب کیمیه حالبو که ثوبی لابسدر اگر
 فی الحال ثوبی نزع ایدر سه حانت اولماز ور کوبده بو مثل ودر واکر بر لحظه
 مکث اولور سه حانت اولور (ومن حلف ان لا یدخل هذه الدار وهو داخلها
 لا یحنت بالعود حتی یخرج ثم یدخل) بر کیمسه یمین ایلسه که داره داخل اولیه
 حالبو که اولداره داخلدر قعود ایله حانت اولماز تا که خروج ایدوب و داخل
 اولانه دک (ومن حلف ان لا یدخل دارا فدخل دارا اخر ابا لم یحنت) بر کیمسه
 یمین ایلسه که داره داخل اولیه پس خراب اولان داره داخل اولسه حانت اولماز
 (ومن حلف ان لا یدخل هذه الدار فدخل بعدما انهدمت فصار صحراء حنت)
 بر کیمسه یمین ایلسه که شوداره داخل اولیه پس اولدار منهدم اولوب صحرا
 اولدقد نصکره داخل اولسه حانت اولور (ومن حلف ان لا یدخل هذا البیت (۲)
 فدخل بعدما انهدم لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که شوبیته داخل اولیه
 پس اول بیت منهدم اولدقد نصکره داخل اولسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یتکلم زوجة فلان فکلمها بعد الطلاق حنت) بر کیمسه یمین ایلسه که فلانک
 زوجه سیله تکلم ایتییه پس طلاق نصکره اول عورت ایله تکلم ایلسه
 حانت اولور (ومن حلف ان لا یتکلم عبد فلان اولا یدخل دار فلان
 فباع عبده او داره فکلمه او دخل الدار لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که
 فلانک عبد یله تکلم ایتیوب و فلانک دارینه داخل اولیه پس اول فلان
 کوله یی یا خود داری بیع ایلسه بو صورتده اول کیمسه عبد ایله تکلم یا خود
 داره داخل اولسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یکلم صاحب هذا
 الطیلسان فباعه ثم کله حنت وکذا اذا حلف ان لا یکلم هذا الشاب فکلمه

(۲) (البیت) زیت
 وزنده اووه دینور خانه
 معنایسته کرک قیلدن
 یعنی چادر والاچق
 وهوغ اولسون
 وکرک طاشدن
 وکرپچدن یا بلمش
 اولسون (الدار) بناء
 وعرصه یی جامع محله
 دینور یعنی برقاج
 خانه یی و حولوی
 دائرا مادر جامع
 اولان دائره درکه
 لسانم زده قوناق
 وسرای تعبیر اولنور
 شد

بعد ماصار شیخاً اولایاً کل هذه الحمل فاکله بعد ماصار کبشا) بر کیمسه
 یمین ایلسه که شو طیلسانک صاحبیه تکلم ایتیه پس طیلسانک صاحبی آئی
 بیع ایلد کد نصکره تکلم ایلسه حانت اولور وقتا که یمین ایلسه که شوشاب ایله
 تکلم ایتیه پس شیخ اولد قد نصکره تکلم ایلسه یا خود یمین ایلسه که شو قوزونی اکل
 ایتیه پس قوج اولد قد نصکره اکل ایلسه حکم ماسبق مثلودر یعنی حانت اولور
 (ومن حلف ان لا یأکل من هذه النخلة فهو علی نمرها) بر کیمسه یمین ایلسه که
 شو خر ماغا جندن اکل ایتیه بو کلام میوه اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف
 ان لا یأکل من هذا البسر فصار رطباً فاکله لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که شو
 قوروق خر مادن اکل ایتیه پس اول قوروق یتشسه و اکل ایلسه حانت اولماز
 (ومن حلف ان لا یأکل لحماً فاکل السمک لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که لم
 اکل ایتیه پس بالی اکل ایلسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یأکل رطباً
 فاکل بسر امذنباً حنت عند ابی حنیفة رحمه الله) بر کیمسه یمین ایلسه که یتشمش
 خر ما اکل ایتیه پس بر طرفی یتشمش اولان خر ما اکل ایلسه امام اعظم
 رحمه الله عندنده حانت اولور (ومن حلف ان لا یشرّب من دجلة فشرّب
 منها بآناء لم یحنت حتی یکرع منها کرعاً عند ابی حنیفة رحمه الله) بر کیمسه
 یمین ایلسه که دجله دن ایچمیه پس دجله دن بر چناق ایله ایچسه امام اعظم
 عندنده حانت اولماز تا که یاتوب شفتین ایله ایچمدکجه (ومن حلف ان لا یشرّب
 من ماء دجلة فشرّب منها بآناء او بغیر آناء حنت فی الوجهین) بر کیمسه
 یمین ایلسه که دجله نک صویندن ایچمیه پس اول صودن انا ایله یا خود
 اناسز ایچسه ایکی وجهده حانت اولور (ومن حلف ان لا یأکل من هذه
 الحنطة فاکل من خبزها لم یحنت) بر کیمسه یمین ایلسه که شو خنطه دن
 اکل ایتیه پس اول بغدادیک اتمکندن اکل ایلسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یأکل من هذا الدقیق فاکل من خبزها حنت) بر کیمسه یمین
 ایلسه که شو دقیقه دن اکل ایتیه پس خبزندن اکل ایلسه حانت اولور
 (ولو استفه کما هو لا یحنت) اگر اون اوله رق آئی یا لاسه حانت اولماز
 (ومن حلف ان لا یتکلم فلاناً فکلمه وهو بحیث یسمع الا انه نائم حنت)
 بر کیمسه یمین ایلسه که فلان ایله تکلم ایتیه پس تکلم ایلسه حالبوکه

او کلام بر کونه که ایشیدیلور لکن اول کیمسه نائمدر بوضورتده حانت اولور
 (ومن حلف ان لا یکلم الاباذنه فاذن له ولم یعلم بالاذن حتی کله حنث) بر کیمسه یمین
 ایلسه که تکلم ایتیمه آنحق فلانک اذنیله تکلم ایلیه پس فلان اذن و پرسه
 حالبوکه اول کیمسه اذنی بیلمیوب تکلم ایلسه حانت اولور (وان استحلف
 الوالی رجلا لیعلمه بکل داعر دخل البلد فهذا علی حال ولایته خاصة) اگر
 والی بر رجله استخلاف ایلسه که بلده یه داخل اولان هر اهل فسادی اول
 رجل والی یه افاده ایلیه بو حکم والینک خاصة حال ولایتی اوزرینه حمل اولنور
 (ومن حلف لا یرکب دابة فلان فرکب دابة عبده المأذون لم یحنث) بر کیمسه
 یمین ایلسه که فلانک دابه سنه را کب اولیه پس اول فلانک مأذون اولان
 کوله سنک دابه سنه را کب اولسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یدخل هذه
 الدار فوقف علی سطحها او دخل دهلیزها حنث) بر کیمسه یمین ایلسه که شو
 داره داخل اولیه پس اول دارک باجه سی اوزرنده واقف اولسه یا خود اول
 دارک سلامغه داخل اولسه حانت اولور (وان وقف علی طاق الباب لم یحنث
 ان اغلق الباب بقی خارجا) اگر قبونک ایشکی اوزرنده واقف اولسه
 بوضورتده اگر قبو کلید لندیکی وقتده خارجده قالورسه حانت اولماز (ومن حلف
 ان لا یأکل الشوی فهو علی اللحم دون الجزر والباذنجان) بر کیمسه یمین
 ایلسه که بریان اکل ایتیمه بو کلام لحم اوزرینه حمل اولنور هاوج و باطلیجان
 اوزرینه حمل اولماز (ومن حلف ان لا یأکل الطبیخ فهو علی ما یطبخ من اللحم)
 بر کیمسه یمین ایلسه که ترکیجه یا حنی دینلان طعامی اکل ایتیمه پس بوتدن
 پشن یا حنی اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف ان لا یأکل الخبز فهو علی
 عادة البلدة) بر کیمسه یمین ایلسه که اتمک اکل ایتیمه اول شهرک عادی اوزرینه
 حمل اولنور (وان اکل خبز القطائف او خبز الارز بالعراق لم یحنث)
 اگر عراقده قطائف اتمکی یا خود پرنج اتمکی اکل ایلسه حانت اولماز
 (ومن حلف ان لا یأکل الرأس فهو علی ما یکبس فی التنایر و یباع
 فی السوق) بر کیمسه یمین ایلسه که باش اکل ایتیمه بوضورتده تنور لرده
 اوتیلنوب و چارشولرده بیع اولسان کله لره حمل اولنور (ومن حلف
 ان لا یتزوج او لا یطلق او لا یعتق فوکل من فعل ذلك حنث) بر کیمسه

یمین ایلسه که تزوج ایتیمه یاخود تطلیق ایتیمه یاخود اعتاق ایتیمه پس بونلر
 ایله وکیل ایلسه و وکیل ده ایشلسه حانت اولور (ومن حلف ان لا یجلس
 علی الارض فجلس علی البساط او علی الحصیر لم یحنت) برکیمسه یمین
 ایلسه که ارض اوزرینه اوتورمیه پس دوشک اوزرینه یاخود حصیر
 اوزرینه اوتورسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا یجلس علی سریر فجلس
 علی سریر فوقه بساط حنت وان جعل فوقه سریر آخر فجلس علیه لم یحنت)
 برکیمسه یمین ایلسه که تخت اوزرنده اوتورمیه پس اوزرنده دوشک اولان
 سریر اوزرنده اوتورسه حانت اولور واکر سریر اوزرینه آخر سریر
 قیلوب انک اوزرنده اوتورسه حانت اولماز (ومن حلف ان لا ینام علی فراش
 فنام علیه وفوقه قرام حنت وان جعل فوقه فراشا آخر لم یحنت) برکیمسه
 یمین ایلسه که دوشک اوزرنده اویقواو یومیه پس فوقنده چارشاف اولان
 فراش اوزرنده اویوسه حانت اولور واکر فراش اوزرینه آخر فراش
 قیلوب انک اوزرنده اویوسه حانت اولماز (ومن حلف بیمین وقال ان شاء الله
 متصلا به لم یحنت) برکیمسه بر یمین ایله یمین ایدوب ویمینه متصل اوله رق
 ان شاء الله دیسه حانت اولماز (ومن حلف لیأتینہ ان استطاع فهو علی استطاع
 الصیحة دون القدرة) برکیمسه یمین ایلسه که فلانه قدرتی اولورسه کله بوکلام
 صحت استطاعه سی اوزرینه حمل اولنور قدرت اوزرینه حمل اولنماز (ومن حلف
 ان لا یکلم فلانا حینا اوزمانا اوالحین اوالزمان فهو علی ستة اشهر و كذلك
 الدهر عند ابی یوسف و محمد رحمهما الله) برکیمسه یمین ایلسه که فلان ایله
 بر زمان تکلم ایتیمه و بوقول التي ماہ اوزرینه حمل اولنور امام ابی یوسف
 و امام محمد رحمهما الله عند لرنده دهرده ینسه بویله جه در (ومن حلف
 ان لا یکلم ایاما فهو علی ثلثة ایام) برکیمسه یمین ایلسه که بر ایام تکلم
 ایتیمه اوچ کون اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف ان لا یکلمه علی
 الايام فهو علی عشرة ایام عند ابی حنیفة رحمه الله و قال علی ایام الاسبوع)
 برکیمسه یمین ایلسه که فلان ایله ایام اوزرینه تکلم ایتیمه امام
 اعظم رحمه الله عندنده اون کون اوزرینه حمل اولنور امامین رحمهما
 الله بیوردیکه هفته کونلری اوزرینه حمل اولنور (ومن حلف

ان لا يكلم الشهور فهو على عشرة اشهر وقالوا على شهور سنة) بر كيمسه يمين
 ايلسه كه شهورده تكلم ايتيه اون ماه اوزرينه حمل اولنور امامين بيورديلر كه
 بر سنه نك آيلري اوزرينه حمل اولنور (ومن حلف ان لا يفعل كذا تركه ابدا)
 بر كيمسه يمين ايلسه كه شويله ايشلميه اني ابدى ترك ايتك لازم اولور
 (وان حلف ليفعلن كذا ان فعل مرة بر في يمينه) اكر يمين ايلسه كه شويله ايشليه
 اكر بر كره اول فعل ايشلسه يميننده بار اولور يعنى يمينى رينه كتور مش اولور
 (ومن حلف ان لا تخرج امرأته الا باذنه فلا بد من الاذن فى كل مرة
 فاذن لها مرة فيخرجت ثم خرجت مرة اخرى بغير اذنه حنث) بر كيمسه يمين
 ايلسه كه عورتى كندندن اذنسز طشره چيقيمه بوضور تده هر طشره چيقيمه ده
 اذندن لازمدر اكر بر كره عورته اذن ويروب اول دخى چيقيسه بعده آخر
 كره بلا اذن خروج ايلسه حانث اولور (وان قال لا تخرج الا ان ياذن لك فاذن لها
 مرة واحدة ثم خرجت بعدها بغير اذنه لم يحنث) اكر يسه كه سن خروج ايتيه
 مكر بن سكا اذن وي ره يم پس بوضور تده اول عورته بر كره اذن وي رسه بعده
 بر كره اذن ويرد كد نصكره بردخى بلا اذن طشره چيقيسه حانث اولماز
 (ومن حلف ان لا يتعدى فالغداء الاكل من طلوع الفجر الى الظهر والعشاء
 من صاوة الظهر الى نصف الليل والسحور من نصف الليل الى طلوع الفجر)
 بر كيمسه يمين ايلسه كه غذا ايتيه يعنى قوشلق طعامى اكل ايتيه پس غذا طلوع
 فجر دن ظهره قدر در وعشا اويله نمازندن نصف الليله قدر در وسحور نصف
 الليلدن طلوع فجره قدر در (ومن حلف ليقتضين دين فلان الى قريب فهو
 على مادون الشهر وان قال الى بعيد فهو على اكثر من الشهر) بر كيمسه
 يمين ايلسه كه فلانك دينى يقينا قضا ايليه برماهدن نقصان اوزرينه حمل
 اولنور اكر ديسه كه الى بعيد قضا ايله بوضور تده برماهدن اكثر اوزرينه
 حمل اولنور (ومن حلف ان لا يسكن فى هذه الدار وخرج منها بنفسه وترك
 فيها اهله ومتاعه حنث) بر كيمسه يمين ايلسه كه شودارده ساكن اوليه
 پس نفسى اولداردن خروج ايدوب اهلى ومتاعى اولدارده ترك ايلسه
 حانث اولور (ومن حلف ليصعدن الى السماء اوليقلبن هذا الحجر ذهابا
 انعقدت يمينه وحنث عقيبها) بر كيمسه يمين ايلسه كه سمايه صعودايده ياخود

شو حجری ذهبه تبدیل ایدہ بوصورتہ یعنی منعقد اولور و عقیندہ حانت اولور
 (ومن حلف لیقضین فلانا دینہ الیوم فقضاء فوجدہا فلان بعضہ زیوفا و نبہر جۃ
 او مستحقۃ لم یحنت وان وجدہا ستوقۃ اور ضا صاحت) بر کیمسہ یمین ایلسہ کہ
 فلانک دینی بو کون قضا ایلہ پس قضا ایدوب فلان بعضیسی زیوف یا خود
 نبہر جہ یا خود مستحقہ بولسہ حانت اولماز و اگر قاپلامہ آچہ یا خود قلائی بولسہ
 حانت اولور (وان حلف لا یقبض دینہ درہا و قبض بعضہ لا یحنت حتی یقبض
 جمیعہ متفرقا وان قبضہ فی وزنین لم یتشاغل بینہما الا بعمل الوزن لا یحنت
 استحسانا) اگر بر کیمسہ یمین ایلسہ کہ فلانک دینی متفرقا قبض ایتہ اگر
 بعضیسی قبض ایلسہ حانت اولماز تا کہ جمیعسی قبض ایلہ نہ دک اگر دینی ایکی
 وزندہ قبض ایدوب ایکی وزنک مابینندہ آنجق عمل وزن ایلہ مشغول اولسہ
 استحسانا حانت اولماز (ولو حلف لیا تین البصرۃ ولم یأتھا حتی مات حنت فی آخر
 جزء من اجزاء حیوۃ) اگر یمین ایلسہ کہ بصرہ یہ کلہ حالبو کہ بصرہ یہ
 کلہ میوب تا کہ فوت اولسہ حیاتنک جز ئلرندن آخرکی جزئہ حانت اولور

کتاب الدعوی

بو کتاب دعویہ دائر مسائل بیانندہ در (المدعی من لا یجبر علی الخصومة
 اذا ترکھا) مدعی اول کیمسہ در کہ دعوی ترک ایلدیکی وقتندہ خصومت
 اوزرینسہ جبر اولنمہ (والمدعی علیہ من یجبر علی الخصومة) مدعی
 علیہ اول کیمسہ در کہ خصومت اوزرینسہ جبر اولنور (ولا یقبل الدعوی
 حتی یدکر شیئا معلوما فی جنسہ وقدرہ) ودخی دعوی قبول اولنماز
 تا کہ مقدارندہ وجنسندہ معلوم اولان شیئی ذکر ایلہ نہ دک (وان کان
 عینا فی ید المدعی علیہ کلف احضارھا لیشیر الیہا بالدعوی وان کان
 غائبا ذکر قیمتھا) اگر مدعی علیہک یدندہ دعوی اولنان سنہ عین اولور سہ
 انی احضار ایلہ مدعی علیہ تکلیف اولنور کہ مدعی دعوی ایلہ اندن یکا
 اشارت ایلہ اگر اول سنہ غائب اولور سہ قیمتنی ذکر ایدر (وان ادعی
 عقار احدہ و ذکر انہ فی ید المدعی علیہ و انہ یطالبہ بہ) اگر عقار دعوی
 ایدر سہ حدودنی بیان ایدر و ذکر ایدر کہ مدعی علیہک یدندہ در و مدعی
 علیہی عقار سبیلہ مطالبہ ایدر (وان کان حقاً فی ذمتہ ذکر انہ یطالبہ بہ)

اگر دعوی اولنان نسنه مدعی علیک ذمتنه حق اولورسه مدعی ذکر
ایدرکه آنی اول حق سببیه مطالبه ایدرم (فاذا صحت الدعوی سئل القاضي
المدعی علیه منها وان اعترف قضی بها علیه وان انکر سئل المدعی البینه
فان احضرها قضی بها وان عجز عن ذلك وطلب اليمين عن خصمه استحلف علیها)
وقتا که دعوی صحیحه اوله قاضی مدعی علیه دعوی اولنان نسنه دن سؤال ایدر اگر
اقرار ایدر سه اول شی ايله انک اوزرینه حکم ایدر و اگر انکار ایدر سه مدعی دن
بینه سؤال ایدر پس بینه بی احضار ایدر سه دعوی ايله حکم ایدر و اگر بینه دن
عاجز اولور سه و خصمندن یمین طلب ایدر سه انک اوزرینه استحلاف اولنور
(وان قال لی بینه حاضرة و طلب یمینه لم يستحلف عندابی حنیفة رحمه الله) اگر
مدعی دیسه که بنم ایچون بینه حاضره و اویجیدر لکن خصمک یمینی طلب ایلسه
امام اعظم رحمه الله عندنده استحلاف اولنماز (ولایرد اليمين علی المدعی) ودخی
مدعی اوزرینه رد یمین اولنماز (ولایقبل بینه صاحب الید فی ملک المطلق)
مطلق مالکده صاحب الیدک بینه سی قبول اولنماز (وان نکل المدعی
علیه عن اليمين قضی علیه بالنکول ولزمه ما ادعاه علیه) اگر مدعی علیه
یمیندن نکول ایدر سه انک اوزرینه نکول ايله حکم اولنور و اکا مدعینک
دعوی ایلدیکی شی لازم اولور (وینبئ للقاضی ان یقول له انی اعرض
علیک اليمين ثلث مرات فان حلفت والا قضیت علیک بما ادعی فاذا کرر
العرض علیه ثلث مرات قضی علیه بالنکول) ودخی قاضی ایچون لایق
اولان مدعی علیه دیمکدر که بن سنک اوزریکه اوچ کره یمین عرض ایدرم
اگر یمین ایدر ایلسه که نه کوزل و اگر یمین ایتمز ایلسه که نکول سببیه مدعینک
دعوی ایلدیکی شی ايله سنک اوزریکه حکم ایدرم وقتا که مدعی علیه اوزرینه
اوچ کره عرضی تکرار ایلیه انک اوزرینه نکول ايله حکم ایدر (ولایستحلف
فی النکاح والرجعة والایلاء والرق والاستیلاء والحدود عندابی حنیفة
رحمه الله و قالایستحلف فیها الا الحدود) ودخی امام اعظم رحمه الله عندنده
ذکر اولنان ماده لرده استحلاف اولنماز امامین رحمهما الله بیوردیلر که
حدود دن ماعداسنده استحلاف اولنور (وان ادعی انسان عینا فی بد الآخر
کل واحد منهما یقول انهاله واقاما بینه قضی بینهما) اگر ایکی کیمسه

آخر ك يدنده بولنان برعینی دعوی ایدوب و هر برلری دیسه که اول عین
 بندر و ایکیسی برلکده بینه اقامه ایلسه لر ایکیسنک بیننده اولمغه حکم اولنور
 (وان ادعی کل واحد منهما نکاح امرأة واقاما الینة لم یقض لواحد منهما و یرجع
 الی تصدیق المرأة لاحدهما) اگر ایکی کیسه دن هر برلری بر عورتک نکاحی
 دعوی ایلسه لر و بینه اقامه ایلسه لر ایکیسنک بری ایچون حکم اولنمازلکن ایکیسندن
 برینی عورتک تصدیقنه رجوع اولنور (وان ادعی اثنان کل واحد منهما
 انه اشتری منه هذا العبد واقاما الینة فکل واحد منهما بالخیار ان شاء اخذ نصف
 العبد بنصف الثمن وان شاء ترک وان قضی القاضی بینهما فقال احدهما لا اختار
 لم یکن للآخر ان يأخذ جمیعہ) اگر ایکی کیسه دن هر برلری شو کوله بی
 اشترا ایلدم دیهرک دعوی ایدوب و ایکیسیده بینه اقامه ایلسه لر پس
 بوصورته هر برلری بخیردر دیلرسه کوله نک نصفی ثمنک نصفیله اخذ
 ایدر اگر دیلرسه ترک ایدر اگر قاضی ایکیسنک بیننده اولمغه حکم
 ایدوب و بری دیسه که بن اختیار ایتیم بوصورته آخر ایچون کوله نک
 جمیعسنی تمام ثمن ایله اخذ ایتیم اولمدی (وان ذکر کل واحد منهما
 تاریخا فهو للاول منهما وان لم یذکرا تاریخا ولا حدما قبض فهو
 اولی) اگر صورت سابقه ده آنلردن هر برلری تاریخ ذکر ایلسه اول
 کوله ایکی تاریخدن اولک صاحبی ایچوندنر و اگر بونلر تاریخ ذکر
 ایلیوب بری ایچون قبض اولسه اول اولی در (وان ادعی احدهما شراء
 والاخر هبة وقبضا واقاما الینة ولا تاریخ معهما فالشراء اولی) اگر
 ایکیسنک بری شرا و آخر هبة وقبض دعوی ایدوب بینه اقامه ایلسه لر
 حالبو که انلر ایله برابر تاریخ اولمسه شرا اولی در (وان ادعی احدهما
 الشراء و ادعت المرأة انه تزوجها علیه فهما سواء) اگر بری شرا دعوی
 ایلسه و عورت دعوی ایلسه که کوله اوزرینه بایع عورتی تزوج ایلدی
 بوصورته رجل و مرأه برابر در (وان ادعی احدهما رهنا وقبضا والاخر
 هبة وقبضا فالرهن اولی) اگر بری رهن وقبض و آخر هبة وقبض
 دعوی ایلسه رهن اولی در (وان قام الخارجان الینة علی الملك والتاریخ
 فصاحب التاریخ الابد اولی) اگر ایکی خارج ملک و تاریخ اوزرینه بینه

اقامه ايلسه لر تاريخ ابعذك صاحبي اولی در (وان ادعيا الشراء من واحد
واقاما البينة على تاريخين فالاول اولی) اكر ايكي كيمسه برآمدن شرابي دعوى
ايدوب ايكي تاريخ اوزرينه بينه اقامه ايلسه لر تاريخ اول اولی در (وان اقاما
كل واحد منهما البينة على الشرى من الآخر و ذکر تاريخا فهما سواء) اكر
بونلردن هر بررلى آخردن شرا اوزرينه بينه اقامه ايدوب و تاريخ بيان
ايلسه لر ايكيسى برابر در (وان اقام الخارج البينة على ملك مورخ و صاحب اليد
اقام البينة على ملك اقدم تاريخا منه كان صاحب اليد اولی) اكر خارج تاريخلى
ملك اوزرينه بينه اقامه ايلسه و صاحب اليد تاريخ جهتندن اقدم اولان ملك
اوزرينه بينه اقامه ايلسه صاحب اليد اولی اولور (وان اقام الخارج و صاحب
اليدين كل واحد منهما بينة بالتناج فصاحب اليد اولی) اكر خارج و صاحب اليد
هر بررلى نتاج ايله يعنى قولون ايله بينه اقامه ايلسه لر صاحب اليد اولی در
(وكذلك النسيج فى الثياب التى لاتنسيج الامرة واحدة و كل سبب فى الملك
لا يتكرر فهو كذلك) بر کره طوقان ثيابه حکم ينه بويلجه در و هر سبب که
مذکده تکرر اتمز ينه حکم بويلجه در يعنى صاحب اليد اولی در (وان اقام
الخارج البينة على الملك و صاحب اليد اقام البينة على الشرى منه كان اولی)
اكر خارج ملك اوزرينه بينه اقامه ايلسه و صاحب اليد اول خارجدن شرا
اوزرينه بينه اقامه ايلسه صاحب اليدين بينه سى اولی در (وان اقام كل واحد
منهما بينة على الشرى من الآخر و لاتاريخ لهما تها تريت البينتان) اكر
هر بررلى آخردن شرا اوزرينه اقامه ايدوب حالبو که ايكيسى ايجونده
تاريخ اولسه ايكي بينه ده ساقط اولور لر و اول اسنه ذى اليد اوزرينه
ترك اولنور (وان اقام احد المدعين شاهدين و الآخر اربعة فهما سواء)
اكر ايكي مد عينك برى ايكي شاهد و آخر درت شاهد اقامه ايلسه
ايكيسى برابر در (و من ادعى قصاصا على غيره فليجحد استحلف و ان نكل
عن اليمين فيما دون النفس لزمه القصاص و ان نكل فى النفس حبس حتى يقر
او يحلف) بر كيمسه غير اوزرينه قصاص دعوى ايلسه پس انكار ايدرسه
يمين تكليف اولنور اكر نفسك مادوننده يميندن نكل ايدرسه قصاص
لازم اولور و اكر نفسه نكل ايدرسه حبس اولنور تا که اقرار

ايليه ياخود يمين ايليه نه دك (وقال لا يلزمه الارض فيهما) امامين رحمهما الله
 بيورديلر كه ايكيسنده ده ديت لازم اولور (واذقال المدعى الى بينة حاضرة
 قيل لخصمه اعطه كفيلا بنفسك ثلاثة ايام وان فعل ذلك والامر بملازمته الا
 ان يكون غريبا على الطريق فيلازم مقدار مجلس القاضي) وقتا كه مدعى
 ديسه كه بنم ايجون بينة حاضرة اوليجيدر بوصور تده خصمه دينلور كه اوچ
 كوناكه نفسكه بر كفيل ويرا كر بو مثللوايشار ايسه نه كوزل يوق ايسه مدعى
 اكا ملازمت ايدر يعنى انكله دوران ايدر مكر مدعى عليه طريق اوزرنده
 غريب اوله بوصور تده قاضينك مجلسى مقدار نجه ملازمت ايدر (وان قال
 المدعى عليه هذا الشئ اودعنى فلان الغائب اورهن عندى او غصبته واقام بينة
 على ذلك فلا خصومة بينه وبين المدعى) اكر مدعى عليه ديسه كه شوشى فلان
 غائب بكا امانت ويردى ياخود بنم عنده رهن قيلدى ياخود بن اندن غصب
 ايلدم وبونك اوزرينه بينه اقامه ايلسه مدعى عليه ايله مدعينك بيننده خصومت اولماز
 (وان قال ابتعته من فلان الغائب فهو خصم) اكر مدعى عليه ديسه كه بن فلان
 غائبن اشترا ايلدم بوصور تده خصومت ثابتدر (وان قال المدعى سرق منى
 واقام البينة عليه وقال صاحب اليد اودعني فلان واقام البينة لم تدفع الخصومة)
 اكر مدعى ديسه كه شوشى بندن سرقت اولندى وانك اوزرينه بينه اقامه
 ايلسه وصاحب اليد ديسه كه فلان بونى بكا امانت ويردى وبينه اقامه ايلسه
 خصومت دفع اولماز (وان قال المدعى ابتعته من فلان وقال صاحب اليد
 اودعني فلان سقطت الخصومة بغير بينة) اكر مدعى ديسه كه بن بوشى
 فلان صاتون الدم وصاحب اليد ديسه كه بكا بونى فلان امانت ويردى
 بوصور تده بينه سز خصومت ساقط اولور (واليمين بالله دون غيره وتؤكد
 بذكر اوصافه) ودخى يمين واجب تعالى به اولور واندن غيرى به اولماز
 ويمين جناب بارينك اوصافى ذكر ايله تا كيدلنور (ولا يستحلف بالطلاق
 ولا بالعاق) طلاق وعقاق ايله يمين طلب اولماز (ويستحلف اليهودى بالله
 الذى انزل التوراة على موسى عليه السلام ويستحلف النصرانى بالله الذى انزل
 الانجيل على عيسى عليه السلام ويستحلف المجوسى بالله الذى خلق النار
 ولا يحلفون فى بيوت عباداتهم) ودخى يهودينك استحلافى تورائى موسى

علیه السلام اوزرینه انزال ایدن جناب باری به ونصرانی عیسی علیه السلام اوزرینه
 انجیلی انزال ایدن الله تعالی به و مجوسی ناری خلق ایدن جناب باری به اولور
 و بونلرک عبادت ایلدکری بیتلرده استخلاف اولنمازلر (ولا یجب تغلیظ
 الیمین علی المسلم بزمان ولا بمکان) مسلم اوزرینه زمان و مکان ایله یمینی تغلیظ ایتمک
 واجب اولماز (و من ادعی انه ابتاع من هذا عبده فجدد استخلف بالله ما بینکما
 بیع قائم فی الحال ولا یستخلف بالله ما بعت) برکیمسه دعوی ایلسه که شوندن
 کوله سنی بیک در همه صاتون الدم پس بایع انکار ایلسه بینم زده بو حالده بیع قائم
 اولمدی دیهرک واجب تعالی به یمین ایلمسی طلب اولنور بالله ما بعت کلامیله
 استخلاف اولنماز (ویستخلف فی الغصب بالله ما یستحق علیه رده ولا یستخلف
 بالله ما غصبته) وغصب اولنان نسنه ده بوراده ذکر اولندیغی مثللو استخلاف
 اولنور (و فی النکاح بالله ما بینکما نکاح قائم فی الحال و من دعوی الطلاق
 بالله ما هی بائن منک الساعة) نکاحده و طلاق دعواسندن اوتوری ذکر
 اولندیغی مثللو استخلاف اولنور (ولا یستخلف بالله ما طلقته) مذکور
 مثللو استخلاف اولنماز (و اذا کانت دار فی ید رجل ادعاها اثنان احدهما
 جمیعا والاخر نصفها واقاما الینه فلصاحب الجميع ثلثة ارباعها ولصاحب
 النصف ربعها عند ابی حنیفة رحمه الله وقالوا الدار بینهما اثلاثا) وقتا که
 برر جلتک یدنده بردار بولنوب و اول داری ایکی کیمسه دعوی ایلسه لر بری
 جمیعسنی و آخر نصفنی دعوی ایلسه وینه اقامه ایلسه لر جمیعسنی دعوی ایدن
 ایچون اوچ ربی و نصفنی دعوی ایدن ایچون امام اعظم رحمه الله عندنده
 اول دارک بر ربی اولیجیدر امامین رحمهما الله بیوردیلر که دار انلرک
 ایکسی بیننده اثلاثا اولیجیدر (ولو کانت الدار فی یدیہما سلمت لصاحب
 الجميع نصفها علی وجه القضاء ونصفها لا علی وجه القضاء) اگر دار ایکسی
 یدنده اولسه جمیعسنی دعوی ایدن ایچون دارک نصفنی حکم طریق اوزرینه
 اولیجیدر و نصف دیکری دخی حکم طریق اوزرینه اولیه رق انکچوتدر
 (ولو تنازعا فی دابة واقام کل واحد منهما بینة انها تجت عنده و ذکر تاریخا
 و سن الدابة توافق احد التاريخین فهو اولی وان اشکل ذلك کانت بینهما)
 اگر ایکی کیمسه بردابه ده منازعه ایدوب و ایکسیده بینه اقامه ایلسه که اول
 دابه بنم عنده طوغدی و تاریخ دخی ذکر ایلسه لر و دابه نک سنی ایکی

تاریخک برینه توافق ایلسه اول تاریخ اولی در اکر دابه نک سنی مجهول اولور سه
 اول دابه ایکیسی بیننده اولور (و اذا تنازعا فی دابة احدها را کبها والاخر
 متعلق بلجامها قالرا کب اولی وكذلك اذا تنازعا فی بعیر وعلیه حمل لاحدها
 فصاحب الحمل اولی) اکر ایکی کیمسه بر دابه ده تنازع ایدوب حالبو که بر را کب
 و آخر دیز کیننه متعلق اولسه را کب اولی در وقتا که بر دوه ده حالبو که دوه نک
 اوزرنده بری ایچون یوک اولسه صاحب الحمل اولی در (و اذا اختلف تلف
 المتبايعان فی البیع فادعی احدهما ثمنه وادعی البائع اکثر منه او اعترف البائع بقدر
 من المبیع وادعی المشتري اکثر منه و اقام احدهما البینه قضی له بها) وقتا که متبايعان
 بیعه ده اختلاف ایدوب بری ثمن دعوی ایلسه و بایع اول ثمن دن اکثر دعوی ایلسه
 یا خود بایع میعدن بر مقدار اعتراف ایدوب مشتری اول مقدار دن اکثر دعوی
 ایلسه و ایکیسک بری بینه اقامه ایلسه انکچون بینه سبیله حکم اولور (وان اقام
 کل احدهما البینه كانت البینه المثبتة للاكثر اولی) اکر ایکیسندن هر بر لر
 بینه اقامه ایلسه لر زیاده بی مثبته اولان بینه اولی در (فان لم یکن لکل واحد
 منهما بینه قیل للمشتري اما ان ترضی بالثمن الذی ادعاه البائع والافسخنا البیع وقیل
 للبائع اما ان تسلم ما ادعاه المشتري من المبیع والافسخنا البیع وان لم یتراضیا
 استخلف الحاکم کل واحد منهما علی دعوی الآخر یبتدا بيمين المشتري وان خلفا
 یفسخ القاضی البیع بینهما وان نکل احدهما عن اليمين لزمه دعوی الآخر)
 اکر صورت سابقه ده متبايعان دن بری ایچون بینه اولسه مشتری ایچون
 دینلور که یا بایعک دعوی ایلدیکی ثمنه راضی اولور سک اکر راضی اولماز ایسه ک
 بیعی فسخ ایدرز و بایعه دینلور که یا مشتری نک میعدن دعوی ایلدیکی
 تسلیم ایدر سه ک نه کوزل و اکر تسلیم ایتمز سه ک بیعی فسخ ایدرز اکر بونلر
 راضی اولماز لر سه حاکم بونلر دن هر بر لر بینی آخرک دعوی ایلدیکی نسنه
 اوزر بینه استخلاف ایدر و مشتری نک یمینله ابتدا ایدر و اکر ایکیسیده
 یمین ایدر لر سه بونلرنده اولان بیعی قاضی فسخ ایدر اکر بری یمیندن نکول
 ایدر سه آخرک دعوی ایلدیکی اکالازم کاور (فان اختلفا فی الاجل او فی شرط
 الخيار او فی استيفاء بعض الثمن فلا تحالف بینهما والقول قول من بنکر
 الخيار والاجل مع یمینه) اکر بایع و مشتری اجله و یا شرط خارده

ياخود ثمنك بعضيسنى ادا ده اختلاف ايلسه لر بينلر نده يعين يوقدر وقول
 خيار واجلى انكار ايدن ايجوندر يمينيله بيله ﴿ وان هلك المبيع ثم اختلفا فى الثمن
 لم يخالفا عند ابى حنيفة و ابى يوسف رحمهما الله والقول قول المشتري مع
 يمينه وقال محمد رحمه الله يتخالفان و يفسخ البيع على قيمة الهالك ﴾ اكر مبيع هلاك
 اولوب بعده ثمنده اختلاف ايلسه لر امام اعظم وامام ابى يوسف رحمهما الله
 عندلر نده تحالف لازم اولماز قول مشتريك قوليدر يمينيله بيله امام محمد رحمه الله
 بيورديكه تحالف ايدر لر هالكك قيمتى اوزرينه بيع فسخ اولنور ﴿ وان هلك احد
 العبدين ثم اختلفا فى الثمن لم يخالفا عنده الا ان يرضى البائع ان يترع حصة الهالك
 وقال ابو يوسف رحمه الله يتخالفان و يفسخ البيع فى الحى و قيمة الهالك وهو قول
 محمد رحمه الله ﴾ اكر ايكي كوله نك برى هلاك اولوب بعده ثمنده اختلاف ايلسه لر
 امام اعظم عند نده تحالف لازم اولماز مكر بالغ هالكك حصه سنى ترك ايتمه راضى
 اوله امام ابى يوسف رحمه الله بيورديكه تحالف ايدر لر و بيع هالكك قيمتده
 وحى اولان كوله ده فسخ اولنور و بوقول امام محمدك دخى قوليدر
 ﴿ واذا اختلف الزوجان فى المهر فادعى الزوج انه تزوجها بالف وقالت تزوجتنى
 بالفين فايهما اقاما البينة قبلت بينته وان اقاما بينة فالبينة بينة المرأة ﴾ وقتا كه
 زوجين مهر ده اختلاف ايدوب زوج ادعا ايلسه كه عورتى بيك درهمه
 تزوج ايلدى و عورت ديسه كه سن بخى ايكي بيك درهمه تزوج ايلدك پس
 قغيسى بينه اقامه ايدر سه بينه سى قبول اولنور و اكر ايكيسيده بينه اقامه
 ايدر لر سه زوجه نك بينه سى اولى در ﴿ وان لم يكن لهما بينة تخالفا عند
 ابى حنيفة رحمه الله ولم يفسخ النكاح ولكن يحكم بمهر المثل وان كان بمثل ما اعترف
 به الزوج او اقل قضى بمقال الزوج وان كان بمثل ما ادعته المرأة او اكثر قضى
 بما ادعته المرأة وان كان اكثر مما اعترف به الزوج و اقل مما ادعته المرأة قضى
 لها بمهر المثل ﴾ اكر زوج ايله زوجه ايجون بينه اولسه امام اعظم رحمه الله
 عند نده تحالف ايدر لر و نكاح فسخ اولماز لكن مهر مثل ايله حكم اولنور اكر
 مهر مثل زوجك اقرار ايلديكنك مثلى اولور سه ياخود اقل اولور سه زوجك
 ديديكيله حكم اولنور و اكر مهر مثل زوجه نك دعوى ايلديكنك مثلى ياخود
 اندن اكثر اولور سه زوجه نك ادعا ايلديكيله حكم اولنور و اكر مهر مثل زوجك

اعتراف ایلدیکندن اکثر و زوجه نك دعوی ایلدیکندن اقل اولور سه زوجه
ایچون مهر مثل ايله حکم اولور (واذا اختلفا في الاجارة قبل استيفاء المعقود
عليه تحالفا وترادا) وقتا که موجرايله مستأجر معقود علیهی استيفادن اول
اجاره ده اختلاف ایلسه لر تحالف ایدر لر و بربرلرینه رد ایدر لر (وان اختلفا
بعد استيفاء المعقود عليه لم تحالفا وكان القول قول المستأجر) اگر معقود علیه
استيفا اولندقدن صکره اختلاف ایدر لر سه تحالف لازم اولماز و قول مستأجر ك
قولى اولور (وان اختلفا بعد استيفاء بعض المعقود عليه تحالفا و فسخ العقد فيما بقي
وكان القول في الماضي قول المستأجر) و اگر معقود علیهمك بعضیسنی
استيفادن صکره اختلاف ایدر لر سه تحالف ایدر لر عقد باقیده فسخ اولور
وماضیده قول مستأجر ك قولى اولور (وان اختلف المولى والمكاتب
في مال الكتابة لم تحالفا عند ابی حنیفة رحمه الله و قالایتحالفان و تفسخ الكتابة)
اگر مولى ايله مكاتب مال کتابتده اختلاف ایلسه لر امام اعظم رحمه الله عندنده
تحالف لازم اولماز امامین رحمهما الله بیوردیلر که تحالف ایدر لر و کتابت
فسخ اولور (وان اختلف الزوجان في متاع البيت فما يصلح للرجال
فهو للرجال وما يصلح للنساء فهو للنساء فهو للمرأة وما يصلح لهما فهو للرجال) اگر
زوج ايله زوجه او متاعنده اختلاف ایلسه لر رجللره صلاحیتی اولان متاع
رجل ایچوندر و نسیایه صلاحیتی اولان متاع زوجه ایچوندر و ایکی طائفه به
صلاحیتی اولان متاع ینه زوج ایچوندر (وان مات احدهما واختلف ورثته
مع الآخر فما يصلح للرجال والنساء فهو للباقي منهما وقال ابو يوسف رحمه الله
يدفع الى المرأة ما يجهز به مثلها والباقي للزوج) اگر زوجینك بری فوت
اولوب و فوت اولانك ورثه سی آخر ايله اختلاف ایلسه رجال و نسا ایچون
صلاحیتی اولان متاع حی اولان ایچوندر امام ابی یوسف رحمه الله بیوردیکه
زوجه به اول متاع دفع اولنور که اول عورتك مثلی اول مقدار متاع ايله تجهیز
اولنور باقی زوج ایچوندر (واذا باع الرجل جارية فجئت بولد فادعاه البائع
وان جائت به لاقل من ستة اشهر من يوم باع فهو ابن البائع وامه ام ولد له
و يفسخ البيع في الجارية ويرد الثمن) وقتا که رجل بر جاریه بیع ایدوب پس
اول جاریه بر ولد کتور سه و اول ولدی بایع دعوی ایلسه اگر جاریه بیع اولندی

کوندن اعتباراً التي ماھدن اقلده ولدی کتوردیسه اول ولد بايعك اينيدر
واناسی ام ولیدر وبيع جاریه ده فسخ اولنور وئمن رد اولنور (وان ادعاه
المشتري مع دعوة البائع او بعده فدعوة البائع اولى) اکر مشتری بايع ايله
بیله یا خود بايعك دعوتندن صکره ولدی دعوی ایلسه بايعك دعواسی اویدر
(وان جائت به لا کثر من ستة اشهر لم يقبل دعوة البائع فيه الا ان يصدقه
المشتري) اکر جاریه ولدی آتی ماھدن اکثرده کتورسه بايعك دعواسی
قبول اولماز مکر مشتری آتی تصدیق ایلیه (وان مات الولد فادعاه البائع
وقد جائت به لاقول من ستة اشهر لم يثبت الاستيلاء في الام) اکر ولد فوت
اولوب بايع ولدی دعوی ایلسه حالبوکه جاریه ولدی آتی ماھدن اقلده
کتورمش ایدی بوصورته جاریه ده استیلاء ثابت اولماز (وان مات الام
فادعاه البائع وقد جائت به قل من ستة اشهر يثبت النسب في الولد واخذه
البائع ويرد الثمن كله عند ابی حنیفة رحمه الله وقال يرد حصة الولد ولا يرد
حصة الام) اکر ام فوت اولوب بايع ولدی دعوی ایلسه حالبوکه جاریه
ولدی آتی ماھدن اقلده کتورمش ایدی ولده نسب ثابت اولور بايع
ولدی اخذ ایدوب امام اعظم رحمه الله عنده ثمنك مجموعی رد ایدر امامین
رحمهما الله بیوردیلرکه بايع ولدك حصه سنی رد ایدر اناسنك حصه سنی رد
ایتمز (ومن ادعى نسب احد التوأمين يثبت نسبهما منه) برکیسه ايكیز اولان
ولدرك برينك نسبني دعوی ایلسه اول کیسه دن ايكيسنك نسبي ثابت اولور

كتاب الشهادات

بو کتاب شهادته دائر مسائل بیاننده در (الشهادة فرض تلزم الشهود ولا یسعه
کتمانها اذا طالبهم المدعی) ودخی شهادت فرضدر شاهدلره لازم اولور
وشاهدلره شهادتی کتم ایتمك جائز اولماز مدعی شاهدلری مطالبه ایلدیکی وقتده
(والشهادة في الحدود یخیر فیها الشهود بین الستر والاطهار والستر افضل
الا انه یجب ان یشهد بالمال في السرقة فيقول اخذه ولا یقول سرقه) ودخی
حدوده اولان شهادتده شاهدلر مخیردر اظهار ایله ستر ایتمك بیننده ستر
اظهاردن افضلدر لکن سرقت ماده سنده مال ایله شهادت ایتمك واجب اولور
پس شاهد دییه که فلان مالی اخذ ایلدی سرقت ایلدی دیمیه (والشهادة

على مراتب منها الشهادة في الزنا يعتبر فيها اربعة من الرجال ولا يقبل فيها
 شهادة النساء) ودخى شهادت بر قاج مرتبه او زرينه در مراتب بدن برى زناده
 شهادت در آندہ رجالدن درت کيمسه اعتبار اولنور نسالرک شهادتی آندہ
 قبول اولنماز (ومنها الشهادة في بقية الحدود والقصاص وتقبل فيها شهادة
 رجلين ولا تقبل فيها شهادة النساء) مراتب بدنر بقیة حدودده وقصاصده
 شهادت وبونلرده ايکی رجلک شهادتی قبول اولنور نسالرک شهادتی قبول
 اولنماز (وماسوى ذلك من الحقوق تقبل فيها شهادة رجلين اورجل وامرأتين
 سواء كان الحقوق مالا او غير مال مثل النكاح والخلع والطلاق والعتاق والوصية
 والوكالة) ماسبقده ذکر اولناتک غيری حقوقدن اوله رق انلرده ايکی رجلک
 وبررجل ايکی عورتک شهادتی قبول اولنور حقوق مال اولسون يا خود
 مالک غيری اولسون نکاح و طلاق و عتاق و وصیت و وکالت کبی (وتقبل
 في الولادة والبكارة وعيوب النساء في موضع لا يطلع فيه الرجال شهادة
 امرأة واحدة ولا بد في ذلك كله من العدالة ولفظة الشهادة) ولادتده
 و بکارتده ورجلار مطامع اوله مديني موضعده بولنان عيوب نسادہ بر عورتک
 شهادتی قبول اولنور و ذکر اولنان شهادت لک جمله سندہ عدالتدن ولفظة
 شهادتدن لازمدر (فان لم يذكر الشاهد لفظه الشهادة وقال اعلم او اتيقن
 لم تقبل شهادته فانه يسئل عن الشهود فان طعن الخصم فيهم ليسئل عنهم
 وقال ابو حنيفة رحمه الله يقتصر الحاكم على ظاهر العدالة في شهادة المسلم الا
 في الحدود والقصاص) اکر شاهد لفظه شهادتی ذکر ايلميوب وديسه که
 اعلم او اتيقن شهادتی قبول اولنماز امام اعظم رحمه الله بيورديکه حاکم
 ظاهر عدالت او زرينه اقتصار ايدر مسلمک شهادتندہ لکن حدود و قصاصده
 دکل پس حدود و قصاصده شهوددن سؤال ايدر اکر خصم شاهد لره طعن
 ايدر سه حاکم شاهد لری تزکيه ايدر (وقال ابو يوسف ومحمد رحمهما الله لا بد
 ان يسئل عنهم في السر والعلانية) امام ابی يوسف و امام محمد رحمهما الله بيورديکه
 کيزلی و آشکارده حاکم شاهد لردن سؤال ايتک لازمدر (وما يخمله الشاهد
 على ضربين احدهما ما يثبت بنفسه مثل البيع والاقرار والغصب والقتل وحکم
 حاکم و اذا سمع ذلك شاهد اورآه وسعه ان يشهد بذلك وان لم يشهد عليه) ودخى

شاهدك تحمل ايلديكي ماده ايكي نوع اوزرينه در برى اولدر كه نفسيله ثابت
 اولور بيع واقرار و غصب و قتل و حاكمك حكى مثلاً بومذكورى بر شاهد
 كوروب و ايشتيديكى وقتده اول شاهدده انكله شهادت ايتك جائز در هر چن
 مذكور اوزرينه اشهاد اولماز اسوده (ويقول اشهد انه باع ولا يقول اشهدني)
 شاهد دير كه بن شهادت ايدر م كه فلان آدم بيع ايلدى بنى اشهاد ايلدى ديميه
 (ومنه ما لا يثبت حكمه بنفسه مثل الشهادة على الشهادة) شاهدك تحمل ايلديكند در
 اول نسنه كه آنك حكى بنفسه ثابت اولماز شهادت اوزرينه شهادت كبي
 (فاذا سمع شاهدا يشهد بشئ علم يحجز له ان يشهد على شهادته الا ان يشهد على ذلك)
 وقتا كه بر كيمسه بر شهادى بر شى ايله شهادت ايدر اولدينى حالده استماع
 ايلسه اول كيمسه ايچون شاهدك شهادتى اوزرينه شهادت ايتك جائز اولماز
 مكر اول شاهد شهادتى اوزرينه اول كيمسه بنى اشهاد ايليه يعنى شاهد طوته
 (وكذلك لو سمعه يشهد بالشاهد على شهادته لا يسمع للسامع ان يشهد على شهادته)
 اكر شاهد شهادتى اوزرينه ديكر شاهد طوته يعنى بر سامع استماع ايلسه سامع
 ايچون ماسبق كبي رخصت يوقدر كه شهادت اوزرينه شهادت ايليه (ولا يحل
 للشاهد اذ ارأى خطه ان يشهد الا ان يذكر الشهادة) ودخى شاهد ايچون
 خطنى كوردىكى وقتده شهادت ايتك حلال اولماز شهادت خاطرينه كلكجه
 (ولا تقبل شهادة الاعمى والمملوك والمحدود فى القذف وان تاب) ودخى
 اعمى ومملوك ومحدود فى القذف اولان كيمسه لر هر چن توبه ايدر سه لرده بونلرك
 شهادتى قبول اولماز (ولا شهادة الوالد لولده ولا الولد لوالديه) والدك
 ولدى ايچون وولدك والدينى ايچون شهادتلى مقبوله اولماز (ولا تقبل
 شهادة احد الزوجين لصاحبه ولا شهادة المولى لعبده ولا لمكاتبه ولا شهادة
 الشريك لشريكه فيما هو فى شركتهما) زوجينك برينك آخره شهادتى
 مقبوله اولماز وسيدك كندى كولهسى ايچون ومكاتبى ايچون شهادتى
 مقبوله اولماز وشريكك كندى شريكه شر كترلنده اولان نسنه ده شهادتى
 مقبوله اولماز (وتقبل شهادة الرجل لاختيه وعمه) رجالك كندى برادرينه
 وعميسنه شهادتى مقبوله اولور (ولا تقبل شهادة الخنث والناتحة والمغنية) مخنث
 اولان كيمسه نك ونايحه اولان عورتك ومغنيه اولان عورتك شهادتلى

مقبوله اولماز (ولا مدمن شرب الخمر على الله ولا من يلعب بالطيور ولا من
يغني للناس ولا من يأتي بابا من الكبراء التي يتعاق به الحدود ولا من يدخل الحمام بغير
إزار) ودخى دوام اوزرينه شرب خمر ايليانك وقوشباز اولان كيمسه نك وناس
ايچون تغني ايليان كيمسه نك وحدود تعلق ايليان كباثر دن برنوع ايشليان كيمسه نك
ويشمالسر حمامه داخل اولان كيمسه نك شهادتلى مقبوله اولماز (ولا يقبل
شهادة آكل الربوا والمقامر بالنرد والشطرنج ولا من يفعل افعال القبيحة كالبول
على الطريق والاكل على الطريق) ربا اكل ايديجي كيمسه نك شهادتى
دامه وسطرنج اوينايان كيمسه نك شهادتى طريق اوزرنده بول ايتك
وطريق اوزرنده اكل ايتك كهي افعال قبيحة ايتك ايتك ايليان كيمسه نك
شهادتلى مقبوله اولماز (ولا يقبل شهادة من يظهر سب السلف)
ودخى سلف صالحين اولان ذوات كرامه سب اظهار ايليان كيمسه نك
شهادتى مقبوله اولماز (وتقبل شهادة اهل الهوى الا الخطابية) اهل
هوانك شهادتى مقبوله اولور لكن خطابه قبيله سنك دكل (وتقبل شهادة
اهل الذمة بعضهم على بعض وان اختلف مللهم) اهل ذمتك بعضيلرينك
بعضيلري اوزرينه شهادتى مقبوله اولور هر چند ملتري مختلف اولديسه ده
(ولا تقبل شهادة الحربى على الذمى) ودخى مستامن اولان حربينك
ذمى اوزرينه شهادتى مقبوله اولماز (وان كانت الحسنات اغلب من السيئات
والرجل يجتنب الكبراء قبلت شهادته) اكر حسنات سيئات اوزرينه غالب اولوب
حالبو كرجل كباثر دن اجتناب ايديجيدر اولر جللك شهادتى قبول اولنور (وان الم
بمعصيته) هر فجن صغيره اولان معيصتى ارتكاب ايدرسه ده (وتقبل شهادة الاقلف
والخصى وولد الزنا) سنت اولنميان كيمسه نك وخايه سزو ولد زنا اولان كيمسه نك
شهادتلى قبول اولماز (وشهادة الخنى جائزة) ودخى خنثانك شهادتى جائز اولور
(وان واقفت الشهادة الدعوى قبلت وان خالفت لا تقبل) اكر شهادت دعوايه
موافقت ايدرسه شهادت قبول اولنور واکر مخالفت ايدرسه قبول اولماز (ويعتبر
اتفاق الشاهدين فى اللفظ والمعنى عندانى خيفة رحمة الله وان شهد احدهما بالف
والآخر بالفين لم تقبل شهادتهما عنده وعندهما تقبل على الف) ودخى امام اعظم
رحمة الله عندنده ايكي شاهدك لفظده ومعناده اتفاقلى اعتبار اولنور اكر شاهدك برى
بيك در همه و آخرى ايكي بيك در همه شهادت ايلسه لر امام اعظم رحمة الله عندنده

زيرا خطابه نك
بعضيىنى بعضيىنى
تصديق ايدر بر نسنه
دعوى ايدوب يمين
ايلديكى وقتده
وبعضيىنى بعضيىنى
ايچون شهادت ايدر
لكن اهل هوا واهل
بدعت عادلار در
واعتمادلى كفى
موجب دكلدر شد

شهادت قبول اول نماز امامین رحمهما الله عندنده بیک درهم اوزرینه شهادت مقبوله اولور (وان شهد احدهما بالف والاخر بالف وخمسائة والمدعى يدعى الف وخمسائة قبلت شهادتهما على الالف) اگر ایکی شاهدک بری بیک درهمه و آخری بیک بشیوز درهمه شهادت ایلسه لر حالبوکه مدعی بیک بشیوز درهمی دعوی ایدر بوصورنده انلرک شهادتی بیک درهم اوزرینه قبول اولنور (وان شهدا بالف وقال احدهما قضاء منها خمسمائة قبلت شهادتهما ولا يسمع قوله انه قضاء الا ان يشهد معه الاخر وينبغي للشاهد اذا علم ذلك ان لا يشهد بالف حتى يقر المدعى انه قبض خمسمائة) اگر شاهد لر بیک درهم ايله شهادت ایدوب وایکیسندن بری دیسه که مدعی علیه مدعی یه بیک درهمدن بشیوز درهمی قضا ایلدی ایکیسنگ ده شهادت لری مقبوله اولور مدعی علیه مدعی یه بشیوز درهمی قضا ایلدی دیو تقریر ایلان شاهدک قولى مسموع اولماز مکر آنکله بیله آخرده شهادت ایلیه ودخی شاهد ایچون لایق اولان بشیوز درهمه قضا اولندیغنی بیلدیکی وقتده بیک درهم ايله شهادت ایتمکدر تا که مدعی بیک درهمدن بشیوز درهمی قبض ایلدیکنی اقرار ایلسه نه دک (واذا شهد شاهدان ان زيدا قتل فلانا يوم النحر بمكة وشهد آخران انه قتل يوم النحر بكوفة واجتمعوا عند الحاكم لم تقبل الشهادتان وان سبقت احدهما ففضى بها ثم حضرت الاخرى لم تقبل) وقتا که ایکی شاهد شهادت ایلسه لر که تحقیق زید فلان کیمسه یی یوم نحرک ایچنده مکة مکر مه ده قتل ایلدی و دیگر ایکی شاهد دخی شهادت ایلسه لر که زید یوم نحرک ایچنده اول فلانی کوفه ده قتل ایلدی و حاکم عندنده جمع اولسه لر ایکی شهادتده مقبوله اولماز و اگر ایکی شهادتک بری سبقت ایدوب پس حاکم اول شهادتله حکم ایلسه بعده آخر حاضر اولسه شهادت قبول اول نماز (۲) (ولا يسمع القاضى الشهادة على جرح مجرد ولا يحكم بذلك) ودخی قاضی جرحک سببی بیان اولنیه رق مجرد جرح اوزرینه اولان شهادتی استماع ایتمز وانکله حکم ایتمز (ولا يجوز للشاهد ان يشهد بشئ لم يعاينه الا النسب والموت والنكاح والدخول وولاية القاضى فانه يسمعه ان يشهد بهذه الاشياء اذا اخبر بها من يثق به) ودخی شاهد ایچون معاینه ایتمدیکی نسنه یه شهادت ایتمک جائز اولماز

(۲) یعنی مؤخر

حاضر اولان شهادته

اعتبار اول نماز

نسب و موت و نکاح و دخول و ولایت قاضیدن ماعدا زیرا بر معتمد کیمسه خبر و یرد یکی و قنده بوشیلر ایله شهادت جائز اولور (والشهادة على الشهادة جائزة في كل حق لا يسقط بالشبهة فلا تقبل في الحدود والقصاص) شهادت اوزرینه شهادت شبهه ایله اسقاط اولیان حقه جائز اولور پس حدود و قصاصده شهادت اوزرینه شهادت قبول اولماز (و يجوز شهادة الشاهدين على شهادة شاهدين ولا تقبل شهادة واحد على واحد) ایکی شاهدك شهادتی ایکی شاهدك شهادتلی اوزرینه جائز اولور بر شاهدك شهادتی اوزرینه بر شاهدك شهادتی قبول اولماز (وصفة الاشهاد ان يقول شاهد الاصل لشاهد الفرع اشهد على شهادتی انی اشهد ان فلان بن فلان اقر عندی بكذا واشهدنی على نفسه وان لم یقل اشهدنی على نفسه جائز) ودخی اشهادك صفتی اولدر که شاهد الاصل شاهد الفرع دیر که بنم شهادتم اوزرینه شهادت ایله که تحقیق بن شهادت ایدرم که فلانك اوغلی فلان بنم عندمده شویلجه اقرار ایلدی و بنی نفسی اوزرینه اشهاد ایلدی اگر شاهد الاصل فلان بنی نفسی اوزرینه اشهاد ایلدی دیمسه جائز اولور (و يقول شاهد الفرع عند الاداء اشهد ان فلانا اشهدنی على شهادته انه يشهد ان فلان بن فلان اقر عندی بكذا فقال لی اشهد على شهادتی) ودخی شاهد الفرع اداء شهادت و قنده دیر که شهادت ایلرم که فلان کیمسه بنی شهادتی اوزرینه اشهاد ایلدی که اول فلان شهادت ایدر که فلان اوغلی فلان بنم عندمده شویلجه اقرار ایلدی پس اول شاهد الاصل بکا دیدیکه بنم شهادتم اوزرینه شهادت ایت (ولا تقبل شهادة شهود الفرع الا ان يموت شاهد الاصل او یغیب مسیره ثلاثة ايام فصاعدا او یمرض مرضا لا یستطیع الحضور الى مجلس الحاکم) شهود الفرعك شهادتی مقبوله اولماز مگر شاهد الاصل فوت اوله یا خود اوج کونلك یول غائب اوله یا خود بر مرضه مبتلا اوله که حاکم مجلسنه حضوره قادر اوله میه (وان عدل شهود الاصل بشهود الفرع جاز وان سکتوا عن تعديلهم جاز وینظر القاضی فی حالهم) اگر حاکم شهود الاصلی شهود الفرع ایله تعدیل ایلسه جائز اولور اگر شهود الفرع شهود الاصلی تعدیلدن سکوت ایدر لر سه جائز در و حاکم شهود الفرعك حالرینه نظر ایدر (وان انکر شهود الاصل الشهادة لم یقبل

شهود الفرع) اگر اصل شاهد در شهادتی انکار ایلسه لر شهود الفرع قبول اولماز (وقال ابو حنیفة رحمه الله فی شاهد الزور اشهره فی السیوق ولا اعززه وقالوا نوجعه ضربا شديدا او نجبسه) ودخی امام اعظم رحمه الله یالان یره شهادت ایلیان کیمسه نك حقننده بیوردیکه بز آنی چارشوده تشهیر ایدرز تعزیر ایتیز وامامین رحمهما الله بیوردیلرکه بز آنی ضرب شدید ایله وجعلندیررز یاخود حبس ایدرز

کتاب الرجوع عن الشهادات

بو کتاب شهادت لردن رجوع ایتمه دائر مسائل بیاننده در (اذا رجع الشهود عن شهادتهم قبل ان يحكم الحاكم بها سقطت) وقتناکه شهود شهادت لردن رجوع ایلسه لر حاکم شهادت ایله حکم ایتزدن اول بوصورنده شهادت ساقط اولور (وان حکم بشهادتهم ثم رجعوا لم یفسخ الحاكم حکمه ولزمهم ضمان ما اتلفوا بشهادتهم) اگر حاکم شاهد لره شهادت لریله حکم ایدوب بعده شاهد لر شهادت لردن رجوع ایلسه لر حاکم حکمی فسخ ایلمز لکن شاهد لره شهادت لری سببیله تلف ایلدکاری نسنه لازم کلور (ولا یصح الرجوع الا بحضور الحاكم) ودخی شهادتدن رجوع ایتمک حاکم حضورندن ماعدا بر محله صحیح اولماز (وان شهد شاهدان فحكم القاضي بها ثم رجعا ضمنا المال للمشهد وعليه وان رجع احدهما ضمن النصف) اگر ایکی شاهد شهادت ایدوب وقاضی دخی شهادت ایله حکم ایلسه بعده شاهد لر رجوع ایلسه لر مشهود علیه ایچون مالی ضامن اولور لر واکر بری رجوع ایدرسه مالک نصفی ضامن اولور (وان شهد بالمال ثلثة فرجع واحد لا یضمن وان رجع الآخر ضمن الراجعان النصف) اگر مال ایله اوچ کیمسه شهادت ایلسه لر پس بری شهادتدن رجوع ایلسه ضمان لازم اولماز واکر آخر رجوع ایدرسه رجوع ایدیچی ایکی کیمسه نصفی ضامن اولور (وان شهد رجل وامرأتان فرجعت امرأة ضمنت ربع المال فان رجعتا ضمتا النصف) اگر بر رجل وایکی عورت شهاد ایدوب پس عورتک بری رجوع ایلسه مالک ربعی ضامن اولور اگر عورت لره ایکیسیده رجوع ایدرلرسه مالک نصفی ضامن اولور لر (وان شهد رجل وعشر نسوة ثم رجعت

ثمان منهن فلا ضمان عليهن وان رجعت اخرى كان على النسوة ربع الحق
وان رجع الرجل والنساء فعلى الرجل سدس الحق وعلى النساء خمسة اسداس
عند ابي حنيفة رحمه الله وقال لا على الرجل النصف وعليهن النصف) اكر
بر رجل واون عورت شهادت ايدوب بعده اون عورتدن سكزي رجوع
ايلسه لر آنلر اوزرينه ضمان لازم اولماز واكر اخرى رجوع ايلسه رجوع
ايليان نسالر اوزرينه حقت ربى اوليجيدر اكر رجل ونسالر رجوع ايلسه لر
رجل اوزرينه امام اعظم رحمه الله عندنده حقت سدسى ونسالر اوزرينه
بش سدسى لازم اولور امامين رحمهما الله بيورديلر كه نصفى رجل اوزرينه
ونصفى عورتلر اوزرينه لازم اولور (وان شهدا على امرأة بالنكاح بمقدار
مهر مثلها ثم رجعا فلا ضمان عليهما وكذلك لو شهدا على رجل بتزويج امرأة
بمقدار مهر مثلها) اكر ايكي كيمسه بر عورتك نكاحى اوزرينه مهر مثلك مقداريله
شهادت ايلسه لر بعده رجوع ايلسه لر آنلر اوزرينه ضمان لازم اولماز اكر
بر عورتك تزويجيله بر رجل اوزرينه مهر مثلك مقداريله شهادت ايلسه لر
حكم ينه ماسبق مثلودر (وان شهدا على اكثر من مهر المثل ثم رجعا ضمنا
الزيادة) اكر مهر مثلدن اكثر اوزرينه شهادت ايدوب بعده رجوع ايلسه لر
مهر مثلدن زياده سنى ضامن اولور لر (وان شهدا ببيع بمثل القيمة او اكثر
ثم رجعا لم يضمنوا وان كان باقل من القيمة ضمنا النقصان) اكر مثل
قيمت ياخود مثل قيمتدن اكثر ايله اولان بيعه شهادت ايدوب بعده
رجوع ايلسه لر ضمان چكمز لر اكر بيع قيمتدن اقل ايله اولور سه نقصانى
ضامن اولور لر (وان شهدا على رجل انه طلق امرأته قبل الدخول ثم
رجعا ضمنا نصف المهر وان كان بعد الدخول لم يضمنوا) اكر شاهد لر
بر رجل اوزرينه شهادت ايلسه لر كه رجل عورتنى قبل الدخول تطليق ايلدى
بعده رجوع ايلسه لر نصف مهرى ضامن اولور لر اكر طلاق بعد الدخول
اولديسه ضامن اولماز لر (وان شهدا انه اعتق عبده ثم رجعا ضمنا قيمته)
اكر شهادت ايلسه لر كه فلان كوله سنى اعتاق ايلدى بعده رجوع ايلسه لر
كوله نك قيمتى ضامن اولور لر (وان شهدا بقصاص ثم رجعا بعد القتل ضمنا
الدية ولا يقتص منهما) اكر شاهد لر قصاص ايله شهادت ايدوب بعده

قتل نصکره رجوع ایلسه لر دیتی ضامن اولور لر انلردن قصاص اولماز
 (وان رجع شهود الفرع ضمنوا) اگر شهود الفرع رجوع ایلسه لر ضامن اولور لر
 (وان رجع شهود الاصل وقالوا لم نشهد شهود الفرع علی شهادتنا فلا ضمان علیهم
 وان قالوا اشهدناهم وغلطنا ضمنوا وان قال شهود الفرع کذب شهود الاصل
 او غلطوا فی شهادتهم لم یلتفت الی ذلك) اگر اصل شاهد لر رجوع ایدوب
 و دیسه لر که شهادتیز اوزرینه شهود الفرع شهادتیز بوسورتده انلره ضمان
 لازم اولماز و اگر دیسه لر که شهود الفرع شهادتیز ایلدک اما لکن غلط ایلدک
 بوسورتده ضامن اولور لر اگر فرع شاهد لر دیسه لر که اصل شاهد لر کاذب
 اولدی یا خود شهادتیز نده غلط ایتدیلر بونلرک بوسوزلرینه التفات اولماز
 (واذا شهد اربعة بالزنا وشاهدان بالا حصان فرجع شهود الاحصان لم یضمنوا)
 وقتا که درت کیمسه زنا ایله شهادت ایدوب و ایکی شاهد احصان ایله شهادت
 ایلسه لر بعده شهود الاحصان رجوع ایلسه لر ضامن اولماز لر (واذا رجع المزکون
 عن التزکية ضمنوا) وقتا که مزکیلر تزکیه دن رجوع ایلیه لر ضامن اولور لر
 (واذا شهدا شاهدان باليمين وشاهدان بوجود الشرط ثم رجعوا فالضمان
 علی شهود اليمين خاصة) وقتا که ایکی شاهد یمین ایله شهادت ایدوب
 و ایکی شاهد شرطک وجودیله شهادت ایلسه لر بعده ذکر اولنان شاهد لرک
 جمله سی رجوع ایلسه لر بس خاصة ضمان شهود اليمين اوزرینه لازم اولور

کتاب ادب القاضی

بو کتاب ادب قاضی به دائر مسائل بیاننده در (لایصح ولاية القاضی
 حتی یجتمع فی المولی شرائط الشهادة وان یکون من اهل الاجتهاد) ولایت
 قاضی صحیح اولماز تا که مولاده شهادتک شرطلری جمع اولانه دک و اول
 مولی اهل اجتهاد دن اوله (ولا بأس بالدخول فی القضاء لمن یشق من نفسه
 انه یؤدی فرضه) قضایه دخول ایله ضرر یوقدر اول کیمسه ایچون که
 نفسه اعتماد ایدر که قضانتک فرضنی ادا ایدر (ویکره الدخول فیہ لمن یخاف
 المعجز عن القضاء) قضایه دخول مکروه اولور اول کیمسه ایله که قضادن
 عاجز اولمقدن خوف ایدر (ولا یأمن علی نفسه الحیف فیہ) و اول
 قضاده نفسی اوزرینه ظلمدن امین اولماز بوسورتلرده قاضی اولمق

مکر و هدر (ولا ينبغي ان يطلب الولاية ولا يسئلها) ودخی ولا یتى طلب ایتک
 وسؤال ایتک لایق اولماز (ومن قلد القضاء یسلم الیه دیوان القاضی الذی قبله
 وینظر فی حال المحبوسین فمن اعترف بحق الزمه اياه ومن انکر لم یقبل قول المعزول
 الابینة فان لم تقم لم یعجل بتخلیته حتی ینادی علیه ویستظهر فی امره) برکیمسه
 قضایه تعلیم اولنسه آندن اول اولان قاضینک دفتر لری اکا تسلم اولنور و محبوسلرک
 حاله نظر ایدر پس برکیمسه حتی اقرار و اعتراف ایدر سه اول حتی اکالازم قیلار
 و برکیمسه انکار ایدر سه معزول اولان قاضینک قولنی قبول ایتمز لکن بینه ایله
 قبول ایدر اگر بینه اقامه اولماز سه آنی محبوسدن خلاصنه تعجیل ایتمز تا که انک
 اوزرینه ندا ایتدیروب و امرنده ظهور طلب ایلنه نه دک (وینظر فی الودائع
 و ارتفاع الوقوف فیعمل علی ما تقوم به البینة او یعترف به من هو فی یده ولا یقبل
 قول المعزول الا ان یعترف الذی هو فی یده ان المعزول سلمها الیه فیقبل قوله فیها)
 ودخی اول قاضی امانت لره و وقف لک غله لرینه نظر ایدر بینه اقامه اولنان نسنه
 اوزرینه یاخود ذی الیدک یدنده بولنوب اقرار ایلدیکی نسنه اوزرینه عمل
 ایدر معزولک قولنی قبول ایتمز مکر اول کیمسه اقرار ایلنه که اول نسنه
 انک یدنده در تحقیق معزول اول نسنه یی اول کیمسه یه تسلم
 ایلدی پس اول نسنه ده معزولک قولنی قبول ایدر (ویجلس الحاکم
 للحکم جلوسا ظاهرا فی المسجد ولا تقبل هدیة الامن ذی رحم محرم
 او بمن جرت عاده قبل القضاء بمهادته) ودخی قاضی مسجده حکم
 ایچون جلوس ظاهر ایله اوتورر و هدیة قبول ایتمز مکر ذی رحم محرمدن
 اوله یاخود هدیة اول کیمسه دن اوله که قبل القضاء هدیة ویرمکله عادتق
 جریان ایتمش ایدی بومثلله هدیة قبول ایتمکه ضرر یوقدر (ولا یحضر
 دعوة الا ان یتکون عامة) وقاضی دعوته حاضر اولماز مکر دعوت
 قاضی یه مخصوص اولیوب عامیه اوله (وبشهد الجنازة ویعود المریض
 ولا یضیف احد الخصمین دون خصمه و اذا حضر اسوی بینهما فی الجلوس
 والاقبال) ودخی قاضی جنازه یه حاضر اولور و مریضی عیاده ایدر و ایکی
 خصمک برینی دیگر خصمسن مسافر ایتمز و خصمسلر حاضر اولدقلری
 وقتده جلوس و اقبالده ینلرینی برابر طوتار (ولا یسار احدهما ولا یشیر

اليه ولا يلقه حجة) قاضي خصمك برينه سر اكلام سويلمز واندن يكا اشارت ايتمز
 و دليل تعميم ايتمز (فاذا ثبت الحق عنده و طلب صاحب الحق حبس غريمه لم يعجل
 بحبسه وامره بدفع ماعليه فان امتنع حبسه في كل دين لزمه بدلا عن مال حصل
 في يده كضمن المبيع او التزمه بعقد كالمهر والكفالة) حاكم عندئذ حق ثابت
 اولديني وقتده وحق صاحبي بور جلونك حبسني طلب ايدرسه حاكم حبس
 ايتمكله تعجيل ايتمز و بور جلويه اوز رنده اولان حق دفع ايتمكله امرايدر اكر
 امتناع ايدرسه اني حبس ايدر اول دينك كليسنده كه يدنده حاصل اولان مال دن
 بدل اوله رق اكالازم كلدی مبيع مثللو ياخود دين عقد سبيله اكالازم اولدي
 مهر و كفالت مثللو (ولا يحبس فيها سوى ذلك اذا قال اني فقير الا ان يثبت غريمه
 ان له مالا ويحبسه شهرين او ثلاثة ثم يسئل عنه فان لم يظهر له مال خلى سبيله
 ولا يحول بينه وبين غرمائه) ماسبقده ذكر اولنا نلرك ماعداسنده بور جلي
 فقيرم ديدكي وقتده حبس اولناز مكر غريمي اثبات ايليه كه انك مالي
 اوليجيدر بوصورته ايكي واوچ ماه حبس ايدر پس اندن سوال ايدر
 اكر مال ظاهر اولمازسه محبوسدن اخراج ايدر و حاكم انكله غرماسي
 بيننده حائل اولماز (ويحبس الرجل في نفقة زوجته ولا يحبس والد في دين
 ولده الا اذا امتنع من الانفاق عليه) رجل زوجته سنك نفقه سندن
 اوتوري حبس اولنور والد ولدنيك ديندن اوتوري حبس اولناز مكر
 والد ولد اوزرينه انفاق ايتمكدن امتناع ايليه (ويجوز قضاء المرأة في كل
 شيء الا في الحدود والقصاص) عورتك هر نسنده حكمي جائز اولور
 حدود وقصاصدن ماعدا (ويقبل كتاب القاضي الى القاضي في الحقوق
 اذا شهدا به عنده فان شهدوا على خصم حكم بالشهادة وكتب بحكمه
 وان شهدوا بغير حضرة خصمه لم يحكم وكتب بالشهادة ليحكم بها
 المكتوب اليه) ودخى حقوقدن اوتوري بر قاضينك آخر قاضي به كوندردكي
 مكتوب قبول اولنور وقتا كه ايجي شاهد ايكنجي قاضينك عندنده مكتوب
 ايله شهادت ايليه پس شاهدلر خصم اوزرينه شهادت ايدرسه شهادت ايله
 حكم ايدوب حكم سبيله حجت بازار واكر شاهدلر خصمك حضوري
 اوليه رق شهادت ايدر لرسه حاكم ايتمز و شهادتي يازار كه اول شهادتله

مکتوب الیه اولان قاضی حکم ایلیه (ولایقبل الکتاب الابشهادة رجلین
اورجل وامرأتین ویمجب ان یقرأ الکتاب علیهم لیعرفوا ما فیہ ثم یتختمه
و یسلم الیهم فاذا وصل الی القاضی لم یقبل الا بحضرة الخصم فاذا سلم الشهود
الیہ نظر الی ختمه فاذا شهدوا انه کتاب فلان القاضی سلم الینا فی مجلس حکمه
و قرأ علینا و ختمه فتحه القاضی و قرأه علی الخصم والزمه ما فیہ) ودخی قاضی
مکتوبی قبول ایتمز مکر ایکی رجل یاخود بر رجل ایکی عورت شهادت ایلیه لر
و مکتوب کوندرن قاضی یه واجبدر که مکتوبی شاهد لر اوزرینه قرائت
ایلیه زیر شاهد لر مکتوب ک ایچنده اولانی بیله لر بعده مکتوبی مهر لر و شاهد لر
تسلیم ایدر دیگر قاضی یه مکتوب واصل اولدینی وقتده قبول ایتمز آنجق
خصمک حضور نده مکتوبی قبول ایدر پس شاهد لر مکتوبی قاضی یه تسلیم
ایلدکاری وقتده مهرینه نظر ایدر شاهد لر شهادت ایلسه لر که بو مکتوب فلان
قاضینکدر حکم مجلسنده بزه تسلیم ایلدی و بزم اوزریمزه قرائت ایدوب مهر لدی
بو صورتده قاضی مکتوبی فتح ایدر و خصم اوزرینه قرائت ایدر و ایچنده
اولان سنه بی خصمه لازم قیلار (ولایقبل کتاب القاضی فی الحدود والقصاص)
حدود و قصاصده قاضینک مکتوبی قبول اولماز (و لیس للقاضی ان یتخلف
علی القضاء الا ان یفوض ذلک الیه) خلیفه یعنی نائب اتخاذ ایتمک قاضی
ایچون یوقدر مکر امام طرفندن نائب اتخاذ ایتمکه رخصت و یریله
(فاذا رفع الی القاضی حکم حاکم امضاء الا ان یخالف الکتاب او السنة
او الاجماع او یكون قولاً لا دلیل علیه) وقتا که بر حاکم حکمی بر قاضی یه
رفع اولنه قاضی اول حکمی قبول ایدر مکر کتابه یاخود سنه یاخود اجماعه
مخالف اوله یاخود بر قول اوله که انک اوزرینه دلیل اولیه بو صورتده
حکمی قاضی نقض ایدر (ولایقضی القاضی علی غائب الا ان یحضر
من یقوم مقامه) قاضی غائب اولان کیسه اوزرینه حکم ایتمز مکر غائبک مقامه
قائم اولور بر کیسه حاضر اوله (و اذا حکم رجلان رجلاً لیحکم بینهما
ورضیا بحکمه جاز اذا کان بصفة الحاکم) وقتا که ایکی رجل بر رجلی حاکم
اتخاذ ایلسه لر که بینلرنده حکم ایلیه وانک حکمنه راضی اوله لر جائز
اولور اکر اول رجل حاکم صفیله موصوف اولدیه (ولایجوز تحکیم

الكافر والعبد والذمي والمحدود في القذف والفاسق والصبى) ودخى كافر وعبد
وذمي ومحدود في القذف وفاسق وصبى اولان كيمسه لرى حاكم اتخذا ايتكم جائز
اولماز (ولكل واحد من المحكمين ان يرجع فيه مالم يحكم عليهما واذا حكم لزمهما
فاذا رفع حكمه الى القاضى فوافقه مذهبه امضاه وان خالفه ابطاله) ودخى
محكم لردن مهربى ايجون انلر اوزرينه حكم اولند فجه رجوع ايتكم اوليجيدر
حكم اولندينى وقتده انلر لازم اولور وقتا كه شو مثللو حاكمك حكمى قاضى يرفع
اولنه پس حكم مذهبه موافق اولور سه حكمى قبول ايدروا كر مذهبه مخالف
اولور سه حكمى ابطال ايدر (ولا يجوز التحكيم في الحدود والقصاص) حدود
وقصاصده تحكيم جائز اولماز (وان حكما في دم خطأ فقتضى الحاكم على العاقلة
لم ينفذ بالدية حكمه ويجوز ان تسمع البينة ويقضى بالنكول) اكر دم خطاده
ايكى رجل حاكم اتخذا ايلسه لى حاكم قبيله سى اوزرينه حكم ايلسه حكمى نافذ
اولماز لكن بينه ي استماع ايتكم ونكول سييله حكم ايتكم جائز اولور (وحكم
الحاكم لابويه وولده وزوجته باطل والله اعلم) اناسى وباباسى وولدى
وزوجه سنك منفعتلى ايجون قاضينك حكمى باطلدر

كتاب القسمة

بوكتاب قسمته دائر مسائل بياننده در (ينبى للامام ان ينصب قاسما يرزقه
من بيت المال ليقسم بين الناس بغير اجرة فان لم يفعل نصب قاسما يقسم
بالاجرة) امام ايجون واجيدر كه بر قاسم نصب ايليه وبيت المالدن قاسمك
رزقى ويره كه بين الناس بلا اجرت قاسم اوله اكر قاسم بوكا راضى اولماز سه
اجرت ايله بر قاسم نصب ايدر كه تقسيم ايليه (ويجب ان يكون عدلا مأمونا
عالم بالقسمة) واجيدر كه اول قاسم عادل وامين وقسمتى عالم اوله
(ولا يجبر القاضى الناس على قاسم واحد ولا يترك القسام يشتركون)
ودخى قاضى ناسه بر قاسم اوزرينه جبر ايلمز وقاضى ترك ايلمز كه قاسم لى
بر برلرينه مشترك اوله لى (واجرة القسمة على عدد رؤسهم عند ابى حنيفة
رحمه الله وقالوا على قدر الانصاء) ودخى قسمتك اجر قى امام اعظم
رحمه الله عندنده ورثه نك عدد رؤسلى اوزرينه در امامين رحمه الله
بيورديلر كه نصيبلك مقدارى اوزرينه در (واذا حضر الشركاء عند القاضى

وفي ايدى هم دار اوضيعة ادعوا انهم ورتوها عن فلان لم يقسمها عند ابى حنيفة
 رحمه الله حتى يقيموا البينة على موته وعدد ورثته وقال يقسمها باعترافهم ويدكر
 في كتاب القسمة انه قسمها بقولهم (وقتا كه شركا قاضى عندنده حاضر اولوب
 ويدلر نده بردار يا خود بر چفتلك بولسه دعوى ايلسه لر كه فلان دن وارث اولد يغنه
 امام اعظم رحمه الله عندنده قاضى آنى تقسيم ايتز تا كه فلانك موتى اوزرينه
 وورته لر ينك عددى اوزينه بينه اقامه ايليه نهدك امامين رحمه الله بيورديلر كه
 اول نسنه بي انلرك اعتراف لريله تقسيم ايدر ومكتوب بنده ذكر ايدر كه قاضى
 انلرك قوليله تقسيم ايلدى) وان كان المال المشترك ماسوى العقار فادعوا انه
 ميراث قسمه في قولهم جميعا) اكر مشترك اولان مال عقارك ماعداسى اولوب
 ودعوى ايلسه لر كه بوميراندر ائمة ثلاثه عندنده قاضى آنى تقسيم ايدر
 (وان ادعوا في العقار انهم اشتروه قسمه بينهم) اكر عقارده دعوى ايلسه لر كه
 آنلر اشترا ايلديلر آنلرك بيننده تقسيم ايدر (وان ادعوا الملك ولم يذكروا
 كيف انتقل اليهم قسمه بينهم) واكر شركا ملك دعوى ايدوب حالبو كه آنلره
 نيجه انتقال ايلديكنى ذكر ايلسه لر ينه بينلر نده تقسيم ايدر (وان كان
 كل واحد من الشركاء ينتفع بنصيبه قسم بطلب احدهم) اكر شركادن
 هر برى نصيبيله منتفع اولور اولسه برينك طلبى سبيله تقسيم ايدر
 (وان كان احدهم ينتفع والاخر يستضر لقله نصيبه فان طلب صاحب الكثير قسم
 وان طلب صاحب القليل لم يقسم وان كان كل واحد منهم يستضر لم يقسم
 الا بتراضيه) واكر شركانك برى منتفع اولوب وآخره نصيبينك قلمندن
 اوتورى ضرر طارى اولسه پس اكر صاحب الكثير طلب ايدر سه تقسيم
 ايدر واكر صاحب القليل طلب ايدر سه تقسيم ايتز واكر هر برى لر ينه
 ضرر اولور سه تقسيم ايتز مكر آنلر تقسيمه راضى اوله لر (ويقسم العروض
 اذا كان من صنف واحد) ودخى متاع صنف واحد دن اولدينى وقتده
 تقسيم اولنور (ولا يقسم الجنسین بعضهما في بعض) ايكي جنسك بعضينى
 بعضينى مقابله سنده تقسيم ايتز (وقال ابو حنيفة رحمه الله لا يقسم الرقيق
 ولا الجواهر) امام اعظم رحمه الله بيورديكه كوله لر وجوه لر تقسيم اولماز
 (ولا يقسم الحمام ولا البئر ولا الرحى الا بتراضيه) ودخى حمام وقيو

وذكر من تقسيم اولماز مكر شريكرك رضاليه اوله (واذا حضر وارثان
واقاما البيضة على الوفاة وعدد الورثة والدار في ايديهم ومعهم وارث غائب
قسمها القاضي بطالب الحاضرين وينصب للغائب وكيلا يقبض نصيبه) وقتا كه
ورثه حاضر اولوب ووفات اوزرينه وعدد ورثه اوزرينه بينه اقامه ايلسه لر
حالبو كه دارده انلرك يدنده در وانلر ايله بيله بر وارث غائب اوليجيدر
بوصور تده قاضي حاضر لرك طلبيله داري تقسيم ايدر وغائب ايجون بروكيل
نصب ايدر كه غائبك نصيبني قبض ايله (وان كانوا مشتريين لم تقسم مع غيبة
احدهم) اكر شريكرك داري اشترا ايتمش اولور لر ايسه شريكرك دن بري
غائب اولسه دار تقسيم اولماز (وان كان العقار في يد الوارث الغائب لم يقسم
وان حضر وارث واحد لم يقسم) اكر عقار غائب اولان وارثك يدنده اولسه
تقسيم اولماز واكر بر وارث حاضر اولسه ينه تقسيم اولماز (وان كانت دور
مشتركة في مصر واحد قسمت كل دار على حداثها في قول ابي حنيفة رحمه الله وقالوا
ان كان الاصلح لهم قسمة بعضها في بعض قسمها) اكر بر بلده ده بر قاج مشترك
دار لر اولسه امام اعظم رحمه الله فولنده هر بر لر يالكز يالكز تقسيم اولور
امامين رحمهما الله بيور ديلر كه اكر دار لرك بعضيني بعضيني مقابله سنده قسمت
ايتك اصلح اولور سه قاضي اول دار لر تقسيم ايدر (وان كانت دار وضعية
اودار و خانوت قسم كل واحد منهما على حداثها) واكر بردار وبر چفتك
ياخود بردار و بردكان اولسه هر بر لر يالكز يالكز تقسيم ايدر (وينبغي
للقاسم ان يصور ما يقسمه و يعدله و يذرعه و يقوم البناء و يفرز كل نصيب
عن الباقي بطريقة و شربة حتى لا يكون لنصيب بعضهم بنصيب الآخر تعلق)
ودخني قاسم ايجون لايق اولان تقسيم ايلديكي نسنه ي تصوير ايليه و آني
ذرا علايه و برابر ايليه و بنايه قيمت كسه و هر نصيب طر يقيله و حق شربيله
آييره و امتياز ايليه تا كه بر ينك نصيب ايجون آخرك نصيبه تعلق اوليه (ويكتب
اساميه و يجعلها في قرعة ثم يلقب نصيبا بالاول والذي يليه بالثاني والثالث
على هذا ثم يخرج القرعة فمن خرج اسمه اولاه فله السهم الاول ومن خرج
ثانيا فله السهم الثاني) ودخني قاسم وارثلرك اسملر يني يازه و بر قرعه ده
قبيله بعده بر نصيبه اول ديولقب ويره و آني ولي ايدن نصيبه ثاني وثالث ده

بویلجه در بعده قرعه بی اخراج ایلیه اول کیمسه که اسمی اول جبقه سهم
 اول آنکچوندر و اول کیمسه که اسمی ثانی جبقه سهم ثانی آنکچوندر
 (ولا يدخل فی القسمة الدراهم والدنانیر الا براضیهم) دراهم و دینار لر
 قسمته داخل اولساز مکر آنلر راضی اوله لر (وان قسم بینهم ولا حدهم
 فی مالک الا خر مسیل او طریق لم یشرط فی القسمة فان امکن صرف الطريق
 والمسیل عنه فلیس له ان یستطرق و یسیل فی نصیب الا خر وان لم یمکن فسخ
 القسمة) اگر قاسم شرکا بیننده تقسیم ایدوب حالبوکه بری ایچون آخرک
 ملکننده طریق یاخود صویولی اولسه که قسمته شرط قلنمدی پس اگر
 طریق یقن و مسیلدن صرف نظر ایتسی ممکن اولورسه اول کیمسه ایچون آخرک
 نصیبنده طریق یاخود مسیل طلب ایتک اولمدی و اگر مذکور لردن صرف نظر
 ایتسی ممکن اولمازسه قاسم قسمتی فسخ ایدر (وان کان سفلا علوه او علوا سفلا له
 اوسفلا له علو قوم کل واحد علی حدته و قسم القیمة ولا یعتبر بغير ذلك) اگر
 بر تحتانی اولسه که فوقانیسی اولسه یاخود بر فوقانی اولسه که تحتانیسی اولسه
 یاخود فوقانی تحتانیله بیلله اولسه قاسم هر بر لرینه یالکز اوله رق قیمت کسر
 و قیمتی تقسیم ایدر و بوندن غیر یلرینه اعتبار اولماز (واذا اختلف المتقاسمون
 فشهد القاسمان قبلت شهادتهما) و دخی قسمت صاحب لری اختلاف ایدوب
 و قاسم لر شهادت ایلسه لر شهادت لری قبول اولنور (فان ادعی احدهم
 الغلط وزعم ان مما اصابه شیء فی ید صاحبه وقد اشهد علی نفسه بالاستیفاء
 لم یصدق علی ذلك الا بینة) اگر ور نه دن بری غلط ادعا ایدوب وزعم
 ایلسه که کندوسنه اصابت ایلیان نسنه صاحبک یدنده در حالبوکه اول نسنه بی
 اخذ ایله نفسی اوزرینه اشهاد ایتش ایدی بونک اوزرینه تصدیق اولماز
 الا بینة ایله تصدیق اولنور (وان قال استوفیت حتی ثم قال اخذت بعضه
 فالقول قول خصمه مع یمینه) اگر بری دیسه که حقی استیفا ایتدم بعده
 دیسه که بعضیسنی اخذ ایتدم قول خصمنک قولیدر یمینیله بیلله (وان قال
 اصابنی الی موضع کذا فلم یسلمه لی ولم یشهد علی نفسه بالاستیفاء و کذبه شریکه
 تخالفا و فسخت القسمة) اگر بری دیسه که بکا شو موضعده ک اصابت
 ایلدی و بکا تسلیم ایلمدی حالبوکه استیفا ایله نفسی اوزرینه اشهاد ایلمدی

بوصورتده شریکی تکذیب ایلسه ایکسیده یمین ایدر لر وقسمت فسخ اولنور (و اذا استحق بعض نصيب احدهما بعينه لم تفسخ القسمة عند ابي حنيفة رحمه الله ويرجع بحصة ذلك من نصيب شريكه وقال ابو يوسف تفسخ القسمة) ايکی شریکک برینک نصیبینک بعضیسی مستحق چیقیلنسه امام اعظم رحمه الله عندنده قسمت فسخ اولنور اول بعضک حصه سیه شریکینک نصیبینه رجوع ایدر امام ابی یوسف رحمه الله بیوردیکه قسمت فسخ اولنور

کتاب الاکراه

بو کتاب اکراه و اجباره دائر مسائل بیاننده در (الاکراه یثبت حکمه اذا حصل ممن یقدر علی ایقاع ما توعد به سلطانا کان او لاصا) ودخی اکراهک حکمی ثابت اولور وقتا که اکراه اول کیمسه دن حاصل اوله که وعدا یلدیکی نسنه بی ایقاعه مقتدر اوله اول کیمسه سلطان اولسون یا خود سارق اولسون (و اذا اکراه الرجل علی بیع ماله او علی شراء سلعة او علی ان یقر لرجل باللف او یواجر داره و اکراه علی ذلك بالقتل او بالضرب الشدید او بالحبس فباع او اشترى فهو بالخيار ان شاء امضى البیع وان شاء فسخه ویرجع بالبیع) وقتا که رجل مالنی بیع ایتمک اوزرینه یا خود بر متاعی اشترایتمک اوزرینه یا خود بر رجل ایچون بیک درهم اقرار ایتمک اوزرینه یا خود داری اجاره ایتمک اوزرینه اکراه اولنسه و مکره اولان کیمسه ده بیع یا خود اشترایلسه و بومذکور اوزرینه اکراه قتل ایله یا خود ضرب شدید یا خود حبس ایله اولسه مکره اولان کیمسه مخیر در دیلر سه بیعی قبول ایدر و اکر دیلر سه بیعی فسخ ایدر (وان کان قبض الثمن طوعا فقد اجاز البیع وان کان قبضه مکرها فلیس باجازه وعلیه رده ان کان قائما فی یده) اکر مکره اولان کیمسه رضاسیه ثمنی قبض ایلسه بیعه اجازت ایتمش اولور و اکر ثمنی مکرها قبض ایدر سه بواجازت دکدر ثمنی رد ایتمک انک اوزرینه اولیجیدر اکر ثمن یدنده قائم ایسه (وان هلك المبیع فی ید المشتري وهو غیر مکره ضمن قیمته) اکر مبیع مشترینک یدنده هلاک اولسه حالبو که مشتریده غیر مکره در قیمتی ضامن اولور (۲) وللمکره ان یضمن المکره ان شاء) اکر مکره دیلر سه مکره ضمان چکدیرر (ومن اکراه

(۲) اکر مشتری مکره اولوب مبیع یدنده هلاک اولسه قیمتی ضامن اولماز زیرا امانت کی اولدیغندن

علی ان یا کل المیتة او یشرّب الخمر او اکره علی ذلک بحبس او ضرب او قید لم یحل
 له الا ان اکره بما یخاف منه علی نفسه او علی عضو من اعضائه فاذا خاف ذلک
 وسعه ان یقدم علی ما اکره علیه ولا یسعه ان یصبر علی ما توعد به فان صبر علی ذلک
 حتی او قعوا به ولم یا کل فهو آثم) بر کیمسه جیفه بی اکل یا خود خری ایتمک
 اوزرینه اکره اولنسه و بومذکور اوزرینه حبس ایله یا خود ضرب ایله
 یا خود قید ایله اکره اولنسه اول کیمسه ایچون حلال اولماز مکر اول نسنه ایله
 اکره اولنه که اول نسنه دن نفسی یا خود اعضا سندن بر عضوی اوزرینه خوف
 اولنور پس شوندن خوف ایلدیکی وقتده اکره اولندیغی نسنه اوزرینه اقدام
 ایتمک اول کیمسه یه جائز اولور و مکرهک و عید ایلدیکی نسنه اوزرینه صبر ایتمکه
 رخصت یوقدر پس اکر صبر ایدوب تا که اول نسنه بی اکایقاع ایلسه لر و اکل
 ایلمسه کنه کار اولور (وان اکره علی الکفر بالله اوسب النبی صلی الله تعالی
 علیه وسلم بقید او حبس او ضرب لم یکن ذلک اکره ا حتی یکره بامر یخاف منه
 علی نفسه او عضومنه فاذا خاف ذلک وسعه ان یظهر ما امر به ویؤدی به
 فاذا اظهر ذلک و قلبه مطمئن بالایمان فلا اثم علیه وان صبر حتی قتل
 ولم یظهر الکفر کان مأجورا) اکر کفر اوزرینه یا خود پیغمبره سب
 اوزرینه قید ایله یا خود حبس یا خود ضرب ایله اکره اولنسه بوضورتده
 شود **کر** اولنان اکره عد اولماز تا که نفس اوزرینه یا خود عضو
 اوزرینه خوف اولنور نسنه دن بر امر ایله اکره اولندیغی پس نفسدن
 و عضودن خوف ایدرسه امر اولنان شیئی اظهار و ادا ایتمک جائزدر
 شو امر اولنان شیئی اظهار ایلدیکی وقتده حالبوکه قلبی ایمانله مطمئن در آنک
 اوزرینه کناه ترتب ایتمز اکر صبر ایدوب تا که قبل اولنسه و کفری
 اظهار ایلمسه عندالله مأجور اولور (وان اکره علی اتلاف مال المسلم
 بامر یخاف منه علی نفسه او علی عضو من اعضائه وسعه ان یفعل ذلک
 ولصاحب المال ان یضمن المکره) اکر مسلم اولان کیمسه نیک مانی
 تلف و ضایع ایتمک اوزرینه بر امر ایله اکره اولنسه که اندن نفس یا خود
 اعضادن بر عضو اوزرینه خوف اولنور بوضورتده امر اولنان نسنه بی
 ایشلمک جائز اولور و مال صاحبی ایچون مکرهه ضمان چکدر مک اولیجیدر

(وان اكره بقتل على قتل غيره لم يسمع ان يقدم عليه ويصبر حتى يقتل فان قتله كان آثما والقصاص على الذي اكرهه وان كان القتل عمدا) اكر قتل ايله غيرى كيمسه يي قتل ايتك اوزرينه اكر اه اولنسه مكره ايجون رخصت يوقدر كه غيرى قتل اوزرينه اقدام ايله صبر ايدر تا كه كندوسى قتل اولنانه دك اكر صبر ايتيوب غيرى قتل ايلسه كنهكار اولور اكر قتل عمدا اولور سه مكره اوزرينه قصاص لازم اولور (وان اكره على طلاق امراته او عتق عبده ففعل وقع ما اكره عليه ويرجع على الذي اكرهه بقيمة العبد وبنصف مهر المرأة ان كان قبل الدخول) بر كيمسه زوجه سنك طلاقى اوزرينه يا خود كوله سنك عتقى اوزرينه اكر اه اولنوب پس اول كيمسه ده ايشلسه اكر اه اولندينى نسنه واقع اولور بوصور تنده كوله نك قيمتيله واكر طلاق قبل الدخول اولدى ايسه مرأه نك نصف مهر يله مكره اوزرينه رجوع ايدر (وان اكرهه على الزنا وجب عليه الحد عند ابى حنيفة رحمه الله الا ان يكرهه السلطان وقال لا يلزم الحد) اكر زنا اوزرينه اكر اه اولنسه امام اعظم رحمه الله عندنده انك اوزرينه حد واجب اولور مكر سلطان اكر اه ايله امامين رحمهما الله بيورد يلكر كه حد لازم اولماز (واذا اكره على الردة لم تبئن امراته منه) وقتا كه ردت اوزرينه اكر اه اولنسه زوجه سى كندوسندن باين طلاق بوش اولماز

كتاب السير

بو كتاب سيره دائر مسائل بياننده در (الجهاد فرض على الكفاية اذا اقام به فريق من الناس سقط عن الباقيين وان لم يقم به احد اثم جميع الناس بتركه) ودخى جهاد فرض كفايه در وقتا كه جهادى ناسدن بر طائفه اقامه ايلد كده باقيلردن ساقط اولور اكر بر كيمسه جهادى اقامه ايلمسه ناسك كافه سى جهادى ترك ايله كنهكار اولور لر (وقتل الكفار واجب وان لم يبدؤا) كفار ايله مقاتله واجبدر هر چن انلر قتال ايله بدأ ايتزلر ايسه ده (ولا يجب الجهاد على صبي وامرأة ولا عبد ولا اعمى ولا مقعد ولا اقطع) ودخى جهاد صبي وعورت وكوله واعمى وكوترم ومقطوع اليد اولان كيمسه لر اوزرينه واجب اولماز (فان هجم العدو على بلد

و جب على جميع المسلمين الدفع تخرج المرأة بغير اذن زوجها والعبد
 بغير اذن مولاه) اكر دشمن بر بلده اوزرينه هجوم ايلسه جمله مسلمار
 اوزرينه دفع ايتكم واجب اولور عورت زوجندن اذنسز و كوله سيدندن
 اذنسز خروج ايدرلر (واذا دخل المسلمون دار الحرب فحاصروا مدينة او حصنا
 دعوهم الى الاسلام فان اجابوهم كفوا عن قتالهم وان امتنعوا دعوهم الى اداء
 الجزية) وقتاكه مسلمار دار حرب به داخل اولوب بر شهرى يا خود بر قلعه ي
 محاصره ايلسه لر كفارى اسلامه دعوت ايدرلر اكر انلر اجابت ايدرلر سه
 مسلمار قتال دن منع اولنورلر و اكر اسلامى قبول ايتيوب امتناع ايدرلر سه اداء
 جزيه دن يكاد دعوت ايدرلر (فان بذلوا فلهم ماله المسلمين وعليهم ما عليهم) پس
 جزيه ي قبول ايدرلر سه پس اول ذمير ايچون مسلمار ايچون اولان نسنه اوليجيدر
 و مسلمار اوزرينه اولان نسنه انلر اوزرينه اوليجيدر (ولا يجوز ان يقتل
 من لم تبلغه دعوة الاسلام) و دخی اسلامه دعوت اولني بيلميان كيمسه ايله
 مقاتله جائز اولماز (ويستحب ان يدعو من بلغت الدعوة ولا يجب ذلك) اسلامه
 دعوتى ايشيدن كيمسه ي بر دخی دعوت ايتكم مستحيدر لكن واجب دكلدر
 (وان ابوا استعانوا بالله على قتالهم وقتلوهم وحاربوهم ونصبوا عليهم المجانيق
 وحرقوهم وارسلو عليهم الماء وقطعوا اشجارهم وافسدوا زروعهم)
 اكر كافر لر اسلامى يا خود جزيه ي قبول دن ابا ايدرلر سه آنلرى قتل ايتكم
 اوزرينه واجب تعاليدن ياردم طلب ايدوب مقاتله و محاربه ايدرلر و آنلر
 اوزرينه منجىلق نصب ايدرلر و آنلره احراق ايليه لر يعنى انلرك متاع
 و عقارلرينى احراق ايدلر و آنلر اوزرينه صو ارسال ايليه لر و آغاچلرينى
 قطع ايدلر و اكينلرينى فساد و يره لر (ولا بأس برميهم وان كان فيهم مسلم
 اسير او تاجر وان تترسوا بصبيان المسلمين او بالاسارى لم يكفوا عن رميهم
 ولكن يقصدون بالرمل الكفار) كفاره رمى ايتكمده ضرر يوقدر هر چن
 انلرك ايچنده مسلم يا خود اسير يا خود تجار اولور سه ده و اكر كافر لر مسلملرك
 صيلرينى يا خود اسيرلرينى كندولرينه سپر كبي پرده اتخاذا ايلسه لر كفاره
 رمى ايتكمدن منع اولتمازلر و رمى ايله كفارى قصد ايدلر (ولا بأس باخراج
 النساء والمصاحف مع المسلمين اذا كان عسكرا عظيما يؤمن عليه) و دخی

مسلم رايله بيله نسالري ومصحف شريفلى اخراج ايتمكده ضرر يوقدر
 عسكرى عظيم اولوب انلر اوزرينه امنيت اولدينى وقتده (ويكره اخراج
 ذلك فى سرية لا يؤمن عليها) ذكر اولنا نلري عسكر قليل اولوب انلر اوزرينه
 امنيت اولدينى صورتده اخراج مكر وه اولور (ولا تقاتل المرأة الا باذن زوجها
 ولا العبد الا باذن سيده الا ان يهجم العدو على بلد) ودخى زوجه زوجتك اذنى
 اوليه رق و كوله سيدى نك اذنى اوليه رق قتال ايتك جائز اولماز مكر دشمن بلده
 اوزرينه هجوم ايليه (وينبى للمسلمين ان لا يغدروا ولا يغلوا ولا يمثلوا ولا يقتلوا
 امرأة ولا شيخا فانيا ولا صبا ولا اعمى ولا مقعدا الا ان يكون احدهم ممن له رأى
 فى الحرب وتكون المرأة ملكة) ودخى مسلم له لايق اولان نقض عهد ايله خيانت
 ايتمه لر ومال غنيمته دخى خيانت ايتمه لر وبورونلر بى وقولا قلى بى قطع ايتمه لر
 وعورتلرى وشيخ فانى وصبي واعمى وكوترم اولان كيمسه لرى قتل ايتمه لر مكر
 بومذ كوردن برى حربده رأى وفكر صاحبي اولان كيمسه لر دن اوله ياخود
 عورت ملكه اوله بوسور تدرده قتل اولنور لر (ولا يقتلوا مجنونا) وديوانه
 اولان كيمسه لرى قتل ايتمه لر (وان رأى الامام ان يصلح اهل الحرب
 او فرقا منهم وكان فى ذلك مصلحة للمسلمين فلا بأس به) اكر امام رأى
 ايلسه كه اهل حرب ياخود اهل حرب دن بر طائفه ايله مصالحه ايله حال بوكه
 مسلمانلر اچون اول مصالحده مصلحت وفائده اولسه اشبو مصالحده ضرر
 يوقدر (وان صالحهم مدة ثم رأى ان ينقض الصلح انفع نبذ اليهم وقاتلهم)
 اكر امام كفار ايله بر مدت مصالحه ايدوب بعده صلحى نقض ايتك انفع
 اولدينى مشاهده ايلسه كفاره نقض صلح ايلديكى اعلام ايدوب مقاتله
 ايدر (وان بدؤا بخيانة قاتلهم ولم ينبذ اليهم اذا كان ذلك باتفاقهم) اكر
 خيانت كفار بدأ ايدر لر سه ينه قتال ايدوب واهل حرب به اعلام ايتز خيانت
 ابتدا اهل حربك اتفاقيه اولدينى وقتده (واذا خرج عبيدهم الى عسكر
 المسلمين فهم احرار) وقتسا كه اهل حربك كوله لرى مسلم عسكرينه
 خروج ايلسه لر حرا اولور لر (ولا بأس ان يعلف العسكر فى دار الحرب)
 ودخى دار حربده عسكر حيوانلرينه مال غنيمت دن علف ويروب
 ويديرمه ده ضرر يوقدر (وياكلوا ما وجدوه من الطعام والشراب

و يستعملون الحطب ويدهنون بالدهن ويقاتلون بما يجدونه من السلاح كل ذلك
 بغير قسمة) ودخى اهل اسلام دار حرب بده طعام وشراب بدن بولدقلى نسنه يى
 اكل ايدرلى و حطب استعمال ايدرلى وروغن ايله ياغلانورلى و سلاحدن
 بولدقلى نسنه ايله مقاتله ايدرلى شود كر اولنلك جمله سى مال غنيمت قسمت
 اولنقسزك اوليجيدر (ولايجوز ان يبيعوا من ذلك شيئا ولا يمولونه)
 مال غنيمتدن بر نسنه بيع ايتك و كندولرينه مال ايتك جائز اولماز (و من اسلم
 منهم احرز باسلامه نفسه و اولاده الصغار و كل مال فى يده او وديعة فى يده مسلم
 او ذمى فان ظهرنا على الدار فمقاره فى عوز و جته و حملها فى و اولاده الكبار فى)
 اكر اهل حرب بدن بر كيمسه اسلامى قبول ايلسه اسلامى سبيله نفسى و صغير
 ولدلىنى و كندى ينده بولنان مالك جمله سنى و مسلم ينده يا خود ذمى ينده
 امانت اولان مالك جمله سنى احرار و حفظ ايدر پس اكر بز دار حرب
 اوزرينه غالب و ظاهر اولور ايسه اول كيمسه نك عقارى و زوجه سى
 و زجه نك حلى و اولاد كبرى مال غنيمتدر (ولا يبنى ان يباع السلاح
 من اهل الحرب ولا يجهز اليهم) ودخى اهل حرب و اهل حرب اولانله
 سلاح بيع اولنق و هديه اولنق لايق اولماز (ولا يفادون بالاسارى
 عند ابي حنيفة رح و قال يفادى بها اسارى المسلمين) ودخى امام اعظم
 رحمه الله عندنده اسيرلى فدا اولنماز امامين رحمهما الله بيورديلر كه انلك
 اسيرلى مقابله سنده مسلملك اسيرلى فدا اولنور (ولايجوز ان عليهم)
 ودخى اسيرلى مجانا عفو ايدوب صالويرومك جائز اولماز (واذا فتح
 الامام بلدة عنوة فهو بالخيار ان شاء قسمه بين الغانمين وان شاء
 اقر اهله عليها ووضع عليهم الخراج وهو فى الاسارى بالخيار ان شاء
 قتلهم وان شاء استرقهم وان شاء تركهم احرارا ذمة للمسلمين ولايجوز
 ان يردهم الى دار الحرب) فچن امام بر بلده يى جبرا فتح ايلد كده مخيردر
 ديلرسه غانمين بيننده تقسيم ايدر و اكر ديلرسه بلده نك اهالى سنى بلده ده
 قرار ايدر وانلر اوزرينه خراج وضع ايدر و اسيرلى حقنده دخى مخيردر
 ديلرسه انلرى قتل ايدر و ديلرسه كوله قيلار و ديلرسه حر اوله رق
 ترك ايدر مسلمله ذمى اولدينى حالده و اول اسيرلى دار حرب ده رد

ایتمک جائز اولماز (و اذا اراد الامام العودة ومعه مواش فلم يقدر على نقلها الى دار الاسلام ذبحها وحرقتها ولا يعمرها ولا يتركها) چن امام دار اسلامه عودت مراد ایلد کده حالبوکه انکله بیله حیوانات اولوب دار اسلامه نقل ایتمک اوزرینه مقتدر اوله مسه اول حیواناتی ذبح ایدوب واحراق ایدر سکرله من یعنی پاره لمز و ترک ایلمز (ولا یقسم غنیمه فی دار الحرب حتی یخرجها الى دار الاسلام والردء والعسکر سواء) ودخی امام دار حربده غنیمتی تقسیم ایتمز تا که غنیمتی دار اسلامه اخراج ایلنه نه دک و کوزجی و عسکر قسمتده برابر در (و اذا لحقهم المدد فی دار الحرب قبل ان یخرجوا الغنیمه الى دار الاسلام شار کوهم فیها) چن دار حربده اهل اسلام عسکرینه مدد لاحق اولسه غنیمتی دار اسلامه اخراج ایتمزدن اول بوصورتنده غنیمتده آنلرده مشارک اولور لر (و لاحق لاهل سوق العسکر فی الغنیمه الا ان یقاتلوا) ودخی عسکر ایچنده آتش و ویرش ایدن لر ایچون غنیمتده حق لری یوقدر مکر آنلرده مقاتله ایلر (و اذا امن رجل حرا و امرأة حرة کافرا او جماعة و اهل حصن او مدينة صح امانهم ولم یجز لاحد من المسلمین قتلهم الا ان یكون فی ذلك مفسدة فینبذ الیهم الامام) چن بر حر اولان رجل یا خود حره اولان مرأه بر کافره یا خود بر جماعته یا خود بر قلمه اهلنه یا خود بر مدینه اهلنه امان ویرسه لر امان لری صحیح اولور و مسلم لر دن بر کیمسه ایچون جائز اولماز که آنلری قتل ایلنه لکن امان ویرمکده فساد خوف اولور سه امان ویرمک صحیح اولماز بوصورتنده امام آنلره اعلان حرب ایدر (ولا یجوز امان ذمی و لا اسیر اولاتاجر الذی یدخل علیهم) ودخی ذمینک و اسیرک و کفار اوزرینه داخل اولان تاجرک امانی جائز اولماز (ولا یجوز امان العبد عند ابی حنیفة رح الا ان یأذن مولاه فی القتال وقال محمد رح یصح امانه) ودخی امام اعظم رح عندنده کوله نک امانی جائز اولماز مکر مولاسی قتالده اکا اذن ویره امام محمد رح بیوردیکه امانی صحیح اولور (و اذا غلب الترك علی الروم فسبوهم و اخذوا اموالهم ملکوها) چن ترک کفره سی روم کفره سی اوزرینه غالب اولوب و آنلری اسیر و مال لریخی اخذایلسه لر آنلره مالک اولور لر (وان غلبنا علی الترك حل لنا ما نجده

من ذلك وان غلبوا على اموالنا واحرزوها بدارهم ملكوها فان ظهر
عليها المسلمون فوجدوها قبل القسمة فهي لهم بغير شيء وان وجدوها
بعد القسمة اخذوها بالقيمة ان احبوا) اكر بزرترك اوزرينه غالب اولسه
ماسبقده مذكور اولاندن بولديغمز نسنه بزم ايچون حلال اولور واكار نلر
بزم اموالز اوزرينه غالب اولسه لرودارلر نده احر از ايلسه لرامواله مالك اولور لر
بس بوصور تده مسلملر انلرك دارى اوزرينه ظاهر اولوب ماللرينى قبل القسمة
بولسه لر هر كسك مالى بلاقيمت كندى ايچوندر واكر اول مالى بعد القسمة
بولور لرايسه هر كس اموالى قيمت ايله اخذ ايدر اكر راضى اولور لرسه
(وان دخل دار الحرب تاجر فاشترى ذلك واخرجه الى دار الاسلام فمالكه الاول
بالخير ان شاء اخذه بالثمن الذى اشتراه التاجر وان شاء ترك) اكر دار حرب به
بر تاجر داخل اولوب بس مسلمك مالى اشترايدوب وانى دار اسلامه اخراج
ايلسه بوصور تده مالك اولى مخيردر ديلرسه تاجر ك اشترا ايلديكى ثمن ايله آنى
اخذ ايدرواكر ديلرسه ترك ايدر (ولا يملك علينا اهل الحرب بالغلبة مدبرنا
وامهات اولادنا ومكاتبنا واحرارنا ونملك عليهم جميع ذلك) اهل حرب بزم
اوزريمزه غالب اولمق سيبيله مدبرلر موزه وام ولدلر موزه ومكاتبلر موزه
وحرلر موزه مالك اوله مازلر وبرانلر اوزرينه مالك اولورز ذكر اولنا نلرك
جمله سنده (واذا بق عبد المسلم فدخل اليهم واخذوه لم يملكوه عندنا ب حنيفة رح)
فچن مسلم ايچون اولان كوله فرار ايدوب اهل حرب به داخل اولسه وآنى اخذ
ايلسه لرامام اعظم رح عندنده كوله به مالك اوله مازلر (وان ند بعير اليهم
فاخذوه ملكوه) اكر بزدن بردوه اهل حرب به فرار ايلوب بس اول دوه بي
اخذ ايلسه لراكا مالك اولور لر (وان لم يكن للامام حولة يحمل عليها الغنائم
قسمها بين الغانمين قسمة ايداع ليحملوها الى دار الاسلام ثم يرجعها منهم
في قسمها) اكر امام ايچون غنائم حمل ايليه جك دوه بولنسه امانه غنائمى
غانمين بيننده تقسيم ايدر كه دار اسلامه غنائمى حمل ايليه لر بعده غنائمه رجوع
ايدوب تقسيم ايدر لر (ولا يجوز بيع الغنائم قبل القسمة) قسمت ايتزدن
اول غنائمى بيع ايتك جائز اولماز (ومن مات من الغانمين فى دار الحرب
فلا حوله فى الغنيمة) ودخى غانميندن بر كيمسه دار حربده فوت اولسه

غنیمتده انك حقى يوقدر (ومن مات منهم بعد اخراجها الى دار الاسلام
فصبه لورثته) غانمردن برى غنائمى اسلامه اخراج ايتدكد نصكره فوت
اولسه انك نصيبى وارثلى ايجوندر (ولا بأس بان ينفل الامام فى حال القتال
ويحرض بالنفل على القتال فيقول من قتل قتيلا فله سلبه او يقول لسرية قد جعلت
لكم الرابع بعد الخامس) ودخى حال قتالده امام تنفيل ايتمكله ضرر يوقدر و قتال
اوزرينه نفل ايله تحريض ايدر پس امام ديركه بر كيمسه بر مقتولى قتل ايدر سه
مقتولك صويقونى اول كيمسه ايجوندر يا خود در تيوزدن نقصان و او چيوزدن
زياده عسكر ايجوندر كه سزلايچون خمدن نصكره ربى قيلم (ولا ينفل بعد
احراز الغنيمة الا من الخامس) ودخى غنيمت احراز و حفظ اولندقد نصكره
تنفيل اول نماز مكر خمدن اوله (واذا لم يجعل السلب للقاتل فهو من جملة الغنيمة
والقاتل وغيره فيه سواء) چن سلب قاتل ايجون قلند ينى صورته مال غنيمته
داخلدن قاتل و قاتلك غيرى اول سلبده برابر در (والسلب ما على المقتول
من سلاحه و ثيابه و مركوبه) ودخى سلب مقتولك اوزرنده سلاحندن
و ثيابندن و مركوبندن بولنان نسنه لره دينور (واذا خرج المسلمون
من دار الحرب لم يجز ان يعلفوا من الغنيمة ولا يأكلوا منها و من فضل معه علف
او طعام رده الى الغنيمة) چن مسلملر دار حربدن خروج ايلد كده مال غنيمتدن
مركوبلرينه علف و يرمك جائز اولماز و كندولردخى مال غنيمتدن اكل
ايتمز لر اول كيمسه كه انكله بيله طعام يا خود علف فضله اوله رق باقى قالسه
مال غنيمته رد ايدر (ويقسم الامام الغنيمة فيخرج خمسها ويقسم اربعة
اخماس بين الغانمين للفارس سهمان و للراجل سهم واحد) ودخى امام
غنيمتى تقسيم ايدر پس خمسنى اخراج ايدر و درت خمسنى غانملى بيننده
تقسيم ايدر سوارى ايجون ايكي سهم و پياده ايجون بر سهم اوليجيدر
(وقال للفارس ثلثة اسهم و لاسهم الا فرس واحد) امامين رحمهما الله
بيورديلر كه آتلو ايجون اوج سهم اوليجيدر و بفرسندن ماعدا ايجون
سهم يوقدر يعنى بر كيمسه نك ايكي فرسى اولسه بفرس حصه سى اخذ
ايدر (والبراذين والعناق سواء و لاسهم لراحلة و لابفل) ودخى عرب
و عجم آنى برابر در و آغزلى حمل اولنه جق اسب ايجون و قاطر ايجون سهم

یوقدر (ومن دخل دار الحرب فنفق فرسه استحق سهم فارس) برکیمسه
 دار حرب به داخل اولوب اسبی هلاک اولسه سواری سهمنه مستحق اولور
 (ومن دخل راجلا فاشتری فرسا استحق سهم راجل) برکیمسه دار حرب به
 راجل اوله رق داخل اولوب بعده فرس اشترایله پیاده سهمنه مستحق
 اولور (ولاسهم للمملوك ولا امرأة ولا ذمی وصبی ولكن یرضح لهم علی حسب
 ما یری الامام) ودخی کوله و عورت و ذمی و صبی ایچون غنیمتدن سهم یوقدر
 ولكن امامك رأی اوزره شیء قليل انلر داعطا اولنور (واما الخمس فيقسم
 علی ثلثة اسهم سهم للیتامی و سهم للمساکین و سهم لابن السبیل و یدخل فقراء ذوی
 القربی فیهم و یقدمون و لا یدفع الی اغنیائهم شیء و اما ذکر الله تعالی فی الخمس فانما
 هو لافتتاح الکلام تبرکاً باسمهم و سهم للنبی علیه الصلوة والسلام سقط بموته
 کما سقط الصفی) ودخی خمس اوج قسم اوزرینه تقسیم اولنور بر سهمی یتیملر
 ایچون و بر سهمی مسکینلر ایچون و دیگر سهمی ابناء سبیل ایچون اولیجیدر
 ذوی القربی نك فقراسی ذکر اولنلرله داخل اولور و آنلره تقدیم اولنور
 و ذوی القربی نك غنیملرینه دفع اولنلرله لکن خمس حقنده واجب تعالینك ذکر ی
 افتتاح کلام ایچوندر اسم شریفیله تبرکاً و مفخر موجودات علیه و علی آله افضل
 التحیات افندمز ک سهمی موت سعادتیه ساقط اولدی صفی (۲) ساقط اولدینی کبی
 (و سهم ذوی القربی کانوا یستحقون فی زمن النبی علیه الصلوة والسلام بالنصرة
 و بعده بالفقر) ودخی ذوی القربی (۳) پیغمبر من صلی الله تعالی علیه و سلم افندمز
 حضر تلرینك زمان سعادتلر نده نصرت ایله سهمه مستحق اولورلر ایدی
 و اندن صکره فقر ایله سهمه مستحق اولورلر (واذا دخل الواحد
 او الاثنان الی دار الحرب مغیر بن غیر اذن الامام فاخذوا شیئا لم یخمس)
 قن برکیمسه یاخود ایکی کیمسه دار حرب به داخل اولوب حالبوکه امامدن
 اذینر غارت ایتمک مراد ایدوب برنسنه اخذ ایلسلر خمس اخذ اولنلرله
 (واذا دخل جماعة و لها منعة فاخذوا شیئا خمس وان لم یأذن لهم الامام)
 قن بر جماعت دار حرب به داخل اولوب حالبوکه اول جماعت ایچون قوت
 و قدرت صاحبیلری اولیجیدر پس برنسنه اخذ ایلسلر خمس اخذ
 اولنوب هر قن امام آنلره اذن و یرم دیسه ده (واذا دخل المسلم دار الحرب

(۲) صفی دن مراد
 مال غنیمتدن برنسنه
 اختیار ایدوب اخذ
 ایتمکدر بو ایسه
 افندمز مخصوص صدر
 سهد

(۳) ودخی ذوی
 القربی دن مراد
 اولادهاشم و اولاد
 عبد المطلبدر سهد

تاجرا فلا یحل له ان یتعرض بشئ من اموالهم ولا من دماهم وان غدر بهم و اخذ
 شیئا و خرج به مملکه ملکاً محظوراً و یؤمر ان یتصدق به (چن مسلم دار حرب به
 تاجر اوله رق داخل اولد قده کفارک اموالندن و قانلرندن بر نسنه به تعرض
 ایتک اول مسلم ایچون حلال اولماز و اگر انلره غدر ایدوب بر نسنه اخذ ایلسه
 و آئی دار حربدن اخراج ایلنسه ملک حرام ایله اول نسنه به مالک اولور و اول
 نسنه بی تصدق ایتکله امر اولنور) (و اذا دخل الحربی الینا مستأمنان لم یکن
 ان یقیم فی دارنا سنة و یقول له الامام ان اتمت تمام السنة وضعت عليك الجزية
 فان اقام اخذت منه الجزية و صار ذمیا) چن بر حربی مستأمن اوله رق دار
 اسلامه داخل اولسه دار اسلامده بر سنه اقامت ایتکله رخصت ویرلمز و اول
 حربی به امام دیرکه اگر بر سنه تماماً اقامت ایدر سهک اوزر یکه جزیه تعیین ایدرم
 پس اگر اول حربی بر سنه اقامت ایدر سه اندن جزیه اخذ اولنور و ذمی
 اولور) (ولم یتک ان یرجع الی دار الحرب) و دار حرب به رجوع ایتکله ترک
 اولنماز) (وان عاد الی دار الحرب و ترک و دیعته عند مسلم او ذمی او دینا
 فی ذمتهم فقد صار دمه مباحا بالعود) اگر دار حرب به عودت ایدوب مسلم
 یا خود ذمی عندنده امانت ترک ایلسه یا خود انلرک ذمتنده دین ترک ایلسه
 بوضور تده دار حرب به عودت سیبیله ذمی مباح اولور) (و ما فی دار الاسلام
 من ماله علی خطر فان اسر او قتل سقطت دیونه و صارت الودیعة فیها)
 ودخی دار حرب به عودت ایلیان مستأمنک دار اسلامده اولان مالی خطر
 اوزرینه در اگر اسیر اولوب یا خود قتل اولنور سه دیونی ساقط اولور
 و دیعه سی مال غنیمت اولور) (و ما وجف علیه المسلمون من اموال اهل
 الحرب بغير قتال یصرف فی مصالح المسلمین کما یصرف الخراج) و دخی
 اهل حربک اموالندن مسلملر بلاقتال اخذ ایلدکله نسنه مساملرک
 مصالحنه صرف اولنور خراج صرف اولندیکی کبی) (و ارض العرب
 کلها ارض عشر وهی ما بین العذیب الی اقصى حجر بالین بمهرة الی حد
 الشام) ارض عربک کلسی ارض عشریه در و ارض عرب عذیب نام
 موضعتک ما بین یمن و لایتنده مهره نام موضعه قدر در شام سنورینه دک
) (و السواد کلها ارض خراج وهی ما بین العذیب الی عقبه حلوان و من العاث

الى عبادان) بغداد اولكهسى بالجمله ارض خراجيه در و ارض سواد
عذيبك ما بينى حلوانك عقبه نام موضعنه دك و علت نام موضعدن عبادان نام
موضع قدر در (و ارض السواد مملوكة لاهلها يجوز بيعهم بها و تصرفهم فيها)
ارض سواد اهلى ايچون مملوكة در اول ارضى بيع ايتك و ارضه تصرفلى
جائز اولور (و كل ارض اسلم اهلها عليها و فتحت عنوة و قسمت بين الغائمين
فهى ارض عشر) هر ارض كه اهلى اول ارض اوزرنده اسلام اولدى يا خود
اول ارض قهرا فتح اولوب و فائز بيشنده تقسيم اولندى اول ارض ارض
عشره در (و كل ارض فتحت عنوة فاقر اهلها عليها فهى ارض خراج) و هر
ارض كه قهرا فتح اولوب اهلى اول ارض اوزرنده ابقا اولندى اول ارض
خراجيه در (و من احيا ارضا مواتا فهى عند ابى يوسف رح معتبرة بحيزها
فان كانت من حيز ارض خراج فهى خراجية و ان كانت من حيز ارض العشر فهى
عشرية) بر كيمسه خام اولان ارضى احيا يعنى تر لا يا خود چا يراق ايلسه امام
ابى يوسف عندنده اول ارض مكانيه اعتبار اولور بس اكر اول ارض خراج
مكانشدن ايسه ارض خراجيه در و اكر ارض عشر مكانشدن ايسه ارض عشره در
(و البصرة عنده عشرية باجماع الصحابة رضى الله تعالى عنهم و قال محمد رح
ان احياها ببئر حفرها او عين استخرجها او ماء دجلة او الفرات او الانهار
العظام لا يملكها احد فهى عشرية و ان احياها بماء الانهار التى حفرها
الا حرم مثل نهر الملك و نهر يزدر فهى خراجية) امام اعظم رح عندنده
اجماع صحابه ايله بصره عشره در امام محمد رح بيورديكه اكر ارض مواتى
اول كيمسه نك قازدينى قوبى يا خود استخراج ايلديكى كوزه نك صوبى
يا خود دجلة يا خود فرات يا خود بر كيمسه نك مملوكى اوليان انهار عظامك
صوليله احيا ايلسه اول ارض موات عشره در و اكر اول ارضى عجمك
قازدينى انهارك صوبى ايله احيا ايلدرسه نهر ملك و نهر يزدر مثللو
بو صورتده اول ارض خراجيه در (و الخراج الذى وضعه عمر رضى الله تعالى عنه
على اهل السواد من كل جريب يبلغه الماء قفيز هاشمى و هو الصاع و درهم)
اول خراج كه حضرت عمر رضى الله تعالى عنه افندمن اهل سواد اوزرينه
وضع ايلدى صوب بالغ اولان هر التمش ارشون موضعدن بر قفيز هاشميدر

و بوده برصاع و بر در همدرد (ومن الرطبة خمسة دراهم) یا ش یونجه دن بش
 درهم اولیجیدر (ومن جریب الکرم المتصل والنخل المتصل عشرة دراهم
 و ما سوا ذلك من الاصناف يوضع عليها بحسب الطاقة وان لم تطلق ما وضع عليها
 نقصهم الامام) و دخی متصل اولان اوزم باغچه سنک و متصل اولان خر مالغک
 آلمش آرشون موضعندن اون درهم اولیجیدر ذکر اولنا نلرک ما عدا سی
 انواعدن بحسب الطاقة وضع اولنور واکر وضع اولنان نسنه یه طاقت
 کتوره من لرسه امام انلردن خراجی نقصان ایدر (وان غلب علی ارض الخراج الماء
 او انقطع عنها او اصطلح الزرع آفة فلا خراج علیهم) اگر ارض خراج اوزرینه ماء
 غالب اولسه یا خود ارض خراجدن صومنقطع اولسه یا خود زرعه آفت عارض
 اولسه انلر اوزرینه خراج لازم اولماز (وان عطّلها صاحبها فعليه الخراج)
 اگر ارض خراجیه بی صاحبی تعطیل ایلسه خراج لازم اولور (ومن اسلم
 من اهل الخراج اخذ منه الخراج علی حاله) اهل خراجدن برکیمسه مسلمان
 اولسه ینه حالی اوزرینه اندن خراج اخذ اولنور (و يجوز ان يشتري
 المسلم ارض الخراج من الذمی ویؤخذ منه الخراج) و دخی مسلم ارض
 خراجی ذمیدن اخذ و اشترا ایتک جائز اولور و اول مسلمدن خراج
 اخذ اولنور (ولا عشر فی الخراج من ارض الخراج) ارض خراجدن
 خارج اولان نسنه ده عشر یوقدر (والجزية علی ضربین جزية توضع
 بالتراضی والصلح فبقدر بحسب ما یقع علیه الاتفاق) و دخی جزیه ایکی
 ضرب اوزرینه در اولکی بر جزیه در که رضا و صلح ایله وضع اولنور پس
 اتفاق واقع اولدینی نسنه نک مقدار ایله تقدیر اولنور (وجزیه یتبدی
 الامام بوضعها اذا غلب الامام علی الکفار و اقرهم علی املاکهم) و ایکنجیسی
 بر جزیه در که قحن امام کفار اوزرینه غالب اولوب وانلری املاکری
 اوزرنده ابقا ایلد کده اول جزیه بی وضع ایله ابتدا ایدر (فیضع علی الغنی
 الظاهر الغنا فی کل سنة ثمانية واربعین درهما یاخذ منه فی کل شهر اربعة
 دراهم) پس غنی اولان کیمسه اوزرینه هر بر نسنه ده قرق سکنز درهم
 جزیه وضع ایدر و هر ماهده درت درهم اخذ ایدر (وعلى متوسط الحال
 اربعة وعشرين درهما فی کل شهر درهمین) و متوسط الحال اولان کیمسه

اوزرینه یکرمی درت درهم وضع ایدوب هر ماهده ایکی درهم اخذ ایدر
 (وعلى الفقير المعتمل اثني عشر درهما في كل شهر درهما واحدا) وعمل ایدن فقیر
 اوزرینه اون ایکی درهم وضع ایدوب هر ماهده بر درهم اخذ ایدر (وتوضع
 الجزية على اهل الكتاب والمجوسى وعبد الاوثان من المعجم ولا توضع على عبدة
 الاوثان من العرب ولا المرتدين) ودخی جزیه اهل کتاب و مجوسی و عجمدن
 پوتله عبادت ایدیجیلر اوزرینه وضع اول نور عربدن عبده اوثان اوزرینه وضع
 اول نماز و مرتدلر اوزرینه دخی وضع اول نماز (ولا جزية على صبي ولا امرأة
 ولا زمن ولا اعمى ولا فقير غير معتمل ولا على الرهبان الذين لا يخاطون الناس)
 صبی و عورت و کوترم و اعمی و فقیر غیر معتمل اولان کیمسه لر اوزرینه جزیه
 لازم اولماز و ناسه اختلاط ایتیمان رهبانلر اوزرینه جزیه یوقدر (ومن اسلم
 وعليه الجزية سقطت عنه وان اجتمع حولان تداخلت الجزية) بر کیمسه مسلمان
 اولوب و انک اوزرنده جزیه اولسه جزیه اندن ساقط اولور اکر ایکی سنه
 جمع اولسه جزیه تداخل ایدر یعنی بر سنه لک جزیه اخذ اول نور (ولا يجوز
 احداث بيعة ولا كنيسة في دار الاسلام) ودخی دار اسلامده کنیسه و بیعه
 احداث و ایجاد ایتک جائز دکلدرد (واذا تهدمت الكنائس والبيعة القديمة
 اعادوها) چن کنیسه لر و بیعه قدیمه لر منهدم اولدقده انلری اعاده ایدر لر
 (ويؤخذ اهل الذمة بالتميز عن المسلمين في زيهم ومراكبهم وسروجهم
 وقلائسهم ولا يركبون الخيل ولا يحملون السلاح) ودخی اهل ذمت
 زینتلرنده و مرکبلرنده و سرجلرنده و قلنسوه لرنده مسلمانلردن امتیاز ایله
 اخذ اول نور و آتیه راکب اوله مازلر و سلاح حمل ایتزلر (ومن امتنع
 الجزية او قتل مسلما او سب النبي صلى الله عليه وسلم اوزنى بمسلمة لم ينتقض
 عهده) اهل ذمتدن بر کیمسه جزیه دن امتناع ایلسه یا خود بر مسلمی
 قتل ایلسه یا خود پیغمبر ذیشانیه سب ایلسه یا خود مسلمه اولان خاتون
 ایله زنا ایلسه عهدی منتقض اولماز (ولم ينقض العهد الا ان يلحق بدار
 الحرب او يغابوا على موضع فيحاربونا) و اهل ذمت عهدی نقض ایلمز
 مکر دار حربیه لاحق اوله یا خود بر موضع اوزرینه غالب اولوب بزمه
 محاربه ایلیه لر (واذا ارتد المسلم عن الاسلام عرض عليه الاسلام فان كانت

له شبهة كشت له ويحبس ثلثة ايام فان اسلم والاقتل وان قتله قاتل قبل عرض الاسلام عليه كره له ذلك ولا شيء على القاتل) فحين مسلم اولان كيمسه عياداً بالله مرتد اولدقده انك اوزرينه اسلام عرض اولنور واكر برشبهه سي اولورسه كشف وحل اولنور واوج كون حبس اولنور اكر مسلمان اولورسه نه كوزل واكر مسلمان اولمازسه قتل اولنور اكر مرتد اوزرينه اسلام عرض اولنمازدن اول برقاتل آنى قتل ايلسه قاتل ايچون مكر وه اولور ولكن قاتل اوزرينه برسنه لازم اولماز (واما المرأة اذا ارتدت فلا تقتل ولكن تحبس حتى تسلم) ودخى عورت طائفه سي فحين مرتده اولدقده قتل اولنماز ولكن حبس اولنور تا كه اسلام اولانه دك (ويزول ملك المرتد عن امواله برده زوالا مراعا فان اسلم عادت على حالها وان مات او قتل على رده انتقل ما اكتسبه في حال الاسلام الى ورثته من المسلمين وكان ما اكتسبه في حال رده فينا) ودخى مرتد اولان كيمسه نك ردتي سبييله اموالندن ملكي زوال موقوف ايله زائل اولور اكر مسلمان اولورسه اموالى حالى اوزرينه عودت ايدر واكر ردتي اوزرينه فوت اولوب يا خود قتل اولنورسه اسلام حالنده اكتساب ايلديكي مسلملردن اولان وارثرينه انتقال ايدر وردتي حالنده اكتساب ايلديكي مال غنيمت اولور (وان لحق بدار الحرب مرتد او حكم الحاكم باحقاقه عتق مدبره وامهات اولاده وحلت الديون التي عليه ونقل ما اكتسبه في حال الاسلام الى ورثته المسلمين وتقضى الديون التي لزمته في حال الاسلام مما اكتسبه في حال الاسلام وما لزمته من الديون في حال رده مما اكتسبه في حال رده) اكر مرتد اولان كيمسه دار حربه مرتد اوله رق لاحق اولوب وحاكم لحاقيله حكم ايلسه مدبرى وام ولدى آزاد اولور واوزرنده اولان ديونك وعده سي تمام اولور واسلام حالنده كسب ايلديكي نسنه مسلم اولان وارثرينه انتقال ايدر واسلام حالنده لازم اولان ديونى اسلام حالنده اكتساب ايلديكي نسنه دن قضا اولنور وردتي حالنده لازم كلان نسنه ردتي حالنده كسب ايلديكي نسنه دن قضا اولنور (وما باعه او اشتراه او تصرف فيه من امواله في حال رده موقوف فان اسلم صحت عقوده وان مات او قتل او لحق بدار الحرب بطلت) ودخى مرتد ردتي حالنده اول

نسنه كه بيع ايلدى ياخود اشترا ايلدى ياخود كندى مالندن اول نسنه كه
انده تصرف ايلدى موقوفدر پس اكر مسلمان اولورسه عقدلرى صحيح
اولور واكر فوت اولوب ياخود دار حرب به لاحق اولورسه عقودى باطل
اولور (وان عاد المرتد بعد الحكم بلحاظه الى دار الاسلام مسلما فواجب
فى يد ورثته من ماله بعينه اخذه) اكر مرتد دار حرب به لحاقيله حكم اولندقدن
سكره دار اسلامه مسلم اوله رق عودت ايلسه پس كندى مالندن بعينه اول
نسنه كه آنى ورثه سى ينده بوله اخدايدر (والمرتدة اذا تصرفت فى مالها
فى حال ردتها جاز تصرفها) ودخى مرته اولان مرأه ردقى حالنده فجن
كندى مالندن تصرف ايلسه تصرف فى جائز اولور (ونصارى بنى تغلب يؤخذ
من اموالهم ضعف ما يؤخذ من المسلمين من الزكوة ويؤخذ من نسائهم
ولا يؤخذ من صبيانهم) ودخى قبائل عربدن بنى تغلب قبيله سنك اموالندن
مسلملردن اخداولنان زكاتك ايكي مثلى اخداولنور و نسالرندن دخى اخداولنور
صبيلرندن اخداولتماز (وما جباه الامام من الخراج ومن اموال بنى تغلب
وما اهداه اهل الحرب الى الامام والجزية تصرف فى مصالح المسلمين فتسد منها
الثغور وتبنى القناطر والجسور ويعطى قضاة المسلمين وعمالهم وعلمائهم منه
ما يكفيهم وتدفع منه ارزاق المقاتلة وذراريهم) ودخى امام خراجدن و بنى
تغلب قبيله سنك اموالندن جمع ايلديكى نسنه و كندوسنه اهل حرب طرفندن
هديه اولنان نسنه و جزيه بوتلك جمله سى مسلملرك مصلحتلرينه صرف
اولنور پس اول مالندن دربندلر بغلنور و حجر و شجر دن كوپرلر بنا اولنور
و مسلملرك قاضيلرينه و كمر كچيلرينه و علماسنه اندن كفايت مقدارى اعطا
اولنور و اندن اهل قتال و اهل قتالك ذريتلرينك ارزاقى دفع اولنور

كتاب البغاة

بو كتاب باغيلره دائر مسائل بيانندهدر (واذا تغلب قوم من المسلمين
على بلد وخرجوا عن طاعة الامام دطاهم الى العود الى الجماعة و كشف
عن شبهتهم ولا يبدؤهم بقتال حتى يبدؤوه فان بدؤوا قاتلهم حتى يفرق
جمعهم) فجن مسلملردن بر قوم بر بلده اوزرينه تغلب ايدوب امامك
طاعتندن خروج ايلسه لر امام انلرى جماعت مسلمينه عودت ايلمكه دعوت

ایدر وانلرک شبهه لرینی کشف ایدر وانلر قتل ایله بدایتمز تا که انلر بدایتلینه دک
 پس انلر بدایتلر سه مقاتله ایدر تا که جمعیتلرینی تفریق ایلینه نه دک (فان کانت لهم
 قتلہ اجہز علی جریحہم واتبع مولیہم وان لم یکن لهم قتلہ لم یجر علی جریحہم ولم یبع
 مولیہم ولا یسبی اہم ذریۃ ولا یغنم مال) اگر باغیلر جماعت کثیره اولور لر
 ایسه انلرک مجروحلرینی قتل ایتمز اوزرینه سرعت اولنور و یوز چوپروب
 فرار ایدلرینه تبعیت اولنور و اگر انلر ایچون جماعت کثیره اولماز سه
 مجروحلری اوزرینه سرعت اولماز و مولیلرینه اتباع اولماز وانلرک ذریتلری
 اسیر اولماز و ماللری غنیمت اولماز (ولا بأس ان یقاتلوا بسلاحہم ان احتاج
 المسلمون الیہ) اگر مسلمانلرک احتیاجلری اولور سه باغیلرک سلاحیلہ مقاتلہ
 ایتمز ضرر یوقدر (ویحبس الامام اموالہم ولا یردہا ولا یقسمہا حتی
 یتوبوا فیردہا علیہم) ودخی باغیلرک اموالی امام حبس ایدر ورد ایتمز
 و تقسیم ایتمز تا کہ توبہ ایلینه نه دک پس توبہ ایلدکلی صورتده ماللرینی
 کندولری اوزرینه رد ایدر (وما جباہ اهل البنی من البلاد التي غلبوا
 علیہا من الخراج والعشر لم یأخذہ الامام ثانیاً فان كانوا صرفوه فی حقہ
 اجزاً ممن اخذ منه وان لم یكونوا صرفوه فی حقہ اقی اہلہ فیما بینہم و بین
 اللہ تعالی ان یعیدوا ذلک) ودخی اہل بنی غالب اولدقلری بلده لردن
 خراج و عشردن جمع ایلدکلی نسنہ بی امام ثانیاً بردخی اخذ ایتمز اگر
 اخذ ایلدکلی نسنہ بی محلنہ صرف ایتدیلسه اخذ اولنان کیمسه یه کفایت
 ایدر و اگر محلنہ صرف ایتدیلسه امام اہلنہ فتوی ویرر کہ بینہم و بین اللہ
 تعالی ویردکلی نسنہ بی اعاده ایدر لر

کتاب الحظر والاباحۃ

بو کتاب حرام و مباح اولان نسنہ یه دائر مسائل بیانده در (لا یحل لارجال
 لبس الحریر و یحل للنساء ولا بأس بتوسده عند ابی حنیفہ رح و قال یکرہ
 توسده) ودخی رجال ایچون حریر کیمک جائز اولماز لکن نسا ایچون
 حلال اولور امام اعظم رحمہ اللہ عندندہ حریردن یردق اتخاذا ایتمز
 ضرر یوقدر امامین رحمہما اللہ بیوردیلر کہ یردق اتخاذا ایتمز مکروہ در
 (ولا بأس بلبس الدیبا ج فی الحرب عندہما و عند ابی حنیفہ رح یکرہ) ودخی

مخاربه ده ديبا کيمکده امامين رحمهما الله عندنده ضرر يوقدر امام اعظم رحمه الله
 عندنده مکروه اولور (ولا بأس بلبس الملحمة اذا كان سداها ابرشما ولحمته قطنا
 او خزا) ودخی ملحمة دينور ثوبی کيمکده ضرر يوقدر قن کچور مسی ابرشيم
 اولوب واوزاتمسى قطن ياخود شال تلى اولور سه (ولا يجوز للرجال التحلى
 بالذهب والفضة الا خاتم والمنطقة وحلقة السيف بالفضة) ودخی ر جللر ايجون
 ذهب وفضه ايله زينت ايتک جائز اولماز خاتم وکمر وقلنجي فضه ايله زينت ايتمکدن
 واعدازيرار جللر ايجون جائز در (ويجوز للنساء التحلى بالذهب والفضة) ذهب
 وفضه ايله زينت نسا ايجون جائز اولور (ويكره ان يلبس الصبي الذهب
 والحرير) صبي به ذهب وحرير الباس ايتک مکروه اولور (ولا يجوز الاكل
 والشرب والادهان والتطيب في الآنية الذهب والفضة للرجال والنساء) ودخی
 اكل وشرب وادهان وتطيب التون وکموش چناقده ر جل و نسا ايجون جائز اولماز
 (ولا بأس باستعمال آنية الزجاج والبلور والعقيق) ودخی بللور وعقيق وشيشه
 کاسه لرى استعمال ايتمکده ضرر يوقدر (ويجوز الشرب في الاثناء المفضض
 والر كوب على السرج المفضض والجلوس على السرير المفضض عند ابى حنيفة رح)
 کموش قابلى چناقده صو ايجمک وکموشلى اکر اوزرينه بنمک وکموشلى
 تحت اوزرنده اوتور مق امام اعظم رحمه الله عندنده جائز اولور
 (ويكره التعشير والنقط في المصحف) ودخی کلام قديمده عشر يازمق
 ونقطه وضع ايتک مکروه اولور (ولا بأس بتحلية المصحف ونقش المسجد
 وزخرفته بماء الذهب) ودخی مصحف شريفى تحليه ومسجد شريفلى
 نقش ايتمکله وآتون صوي ايله يالديزلمده ضرر يوقدر (ويكره استخدام
 الخصيان) يعنى بورلمش اولان کيمسه لرى حر مده استخدام مکروه اولور
 (ولا بأس بخصاء البهائم وانزاع الحمير على الخيل) ودخی ارکک حيوانلرى
 بور مده وحرارلرى فرس اوزرينه چکمه مده ضرر يوقدر (ويجوز
 ان يقبل في الهدية والاذن قول الصبي والعبد) هديه واذن وير مده صبي
 وکوله نک قولى قبول اولنور (ويقبل في المعاملات قول الفاسق) ودخی
 معاملاتده فاسق قولى قبول اولنور (ولا يقبل في اخبار الديانات الا العدل)
 دياناتى اخبارده انحق عادل اولان کيمسه نک قولى قبول اولنور (ولا يجوز

ان ينظر الرجل في الاجنبية الا الى وجهها وكفيها وان كان لا يامن الشهوة لا ينظر الى وجهها الا لحاجة ويجوز للقاضي اذا اراد ان يحكم عليها وللاشهاد اذا اراد الشهادة عليها النظر الى وجهها وان خاف ان يشتهي ويجوز للطبيب ان ينظر الى موضع المرض منها (ودخى رجل اجنبية اولان خاتونك وجهندن وكفلرندن ماعدا بر محله نظر ايلمسي جائز اولماز واكر رجل شهوتدن امين اولمازسه وجهنه دخى نظر ايتمز مكر بر حاجت ايجون اوله قاضى قچن مرأه اوزرينه حكم مراد ايلسه ياخود شاهد عورت اوزرينه شهادت مراد ايلسه بونلر ايجون مرأه نك وجهنه نظر ايتك جائز اولور هر قچن اشتهادن خوف ايدر لر ايسه ده ومرأه نك موضع مرضنه نظر ايتك طبيب ايجون جائز اولور (وينظر الرجل من الرجل الى جميع بدنه الا ما بين سرته الى ركبته) رجل رجلدن جمله بدننه نظر ايدر لكن كو بكنك ما بينيله ديزينه دك نظر جائز اولماز (ويجوز للمرأة ان تنظر من الرجل الى ما ينظر الرجل اليه منه) ودخى رجل رجلدن نظر ايلديكي محله مرأه ايجون نظر ايتك جائز اولور (وتنظر المرأة من المرأة الى ما يجوز للرجل ان ينظر اليه من الرجل) رجل رجلدن نظر ايلمسي جائز اولان محله عورت عورته نظر ايدر يعنى سره نك ما بينيله ديزينه دك عورت محله نظر جائز اولماز (وينظر الرجل من امته التي يحل له وطئها وزوجته الى فرجها) رجل وطئ حلال اولان جاريه سنك وزوجه سنك فرجه نظر ايتسي جائز اولور (وينظر الرجل من ذوات محارمه الى الوجه والرأس والصدر والساقين والعضدين ولا ينظر الى ظهرها وبطنها ولا باس بان يمس ما جاز ان ينظر اليه منها) ودخى رجل أنه وقز قرنداش وتيزه وحاله سي مثللو ذى رحم محر منك وجهنه ورأسنه وصدرينه وبالدرلرينه وبازولرينه نظر ايدر ظهرينه وبطننه نظر ايتمز وذى رحم محر مندن نظر جائز اولان محله مرأه سنك يمس ايتكده ضرر يوقدر (وينظر الرجل من مملوكة غيره الى ما يجوز ان ينظر اليه من ذوات محارمه ولا باس بان يمس ذلك اذا اراد الشراء وان خاف انه يشتهي) رجل ذى رحم محر مندن نظر جائز اولان محله غيرك مملو كه سندن دخى نظر ايدر قچن شرا مراد ايلد كده نظر جائز اولان محله مرأه سنك يمس ايتكده ضرر يوقدر هر قچن

اشتهادن خوف ایدر ایسه ده (والخصی فی النظر الی الاجنبیة کالفحل) ودخی
 خایه سی بوروق اولان کیمسه اجنبیه اولان خاتونه نظر ایتمکده ارکک کیدر
 (ولایجوز للمملوک ان ینظر الی سیدته الا الی ما یجوز من الاجنبی النظر الیه منها)
 ودخی مملوک ایچون سیده سنه نظر ایتک جائز اولماز لکن اجنبیدن نظر جائز اولان
 محله سیده سندن دخی نظر ایلسه جائز اولور (ويعزل من امته بغير اذنها ولا يعزل
 عن زوجته الا باذنها) ودخی جاریه سندن رجل عزل ایدر جاریه دن اذنسز
 وزوجه سندن عزل ایتمز مکرز وجهنک اذنیله اوله (ویکره الاحتکار فی اقوات
 الآدمیین والبهائم اذا کان ذلک فی بلد یضر الاحتکار باهلہ) بنی آدمک وسائر
 حیواناتک ارزاقنده احتکار مکروه اولور قچن احتکار بر بلده ده اولسه که اول
 بلده نک اهل یسنه احتکار (۲) ضرر ویرر واکر احتکار اول بلده اهل یسنه ضرر
 ویر مزسه مکروه اولماز (ومن احتکر غلة ضیعتہ او ما جلبه من بلد آخر فلیس
 بمحتکر) بر کیمسه کندی چفتلکنک غله سنی یا خود بلد آخر دن جلب
 ایلدیکی نسنه یی صاقلایوب بیع ایلمسه محتکر عد اولماز (ولاینبغی
 للسلطان ان یسعر علی الناس) ودخی ناس اوزرینه نرخ ویرمک
 سلطان ایچون لایق اولماز (ویکره بیع السلاح فی ایام الفتنة) ایام
 فتنه ده سلاح بیع ایتک مکروه اولور (ولابأس بیع العصیر ممن یعلم انه
 یتخذ خمرًا) اوزوم صویونی خمر اتخاذا یلمسی معلوم اولان کیمسه یه بیع
 ایتمکده ضرر یوقدر (وان خاف الامام علی اهل بلد الهلاک اخذ الطعام
 من المحتکر ویفرق علیهم فاذا وجدوا ردوا مثله) امام بر بلده نک اهل یسی
 اوزرینه هلاکدن خوف ایلسه محتکر دن طعامی اخذایدوب اهالی
 اوزرینه تفریق ایدر قچن اهالی طعام بولدقده هرکس اخذ ایلدیکی
 طعامک مثلی محتکر اوزرینه رد ایدر

(۲) ودخی احتکار
 جمع ایدوب صاقلایوب
 اطلاق اولور سنه

کتاب الوصایا

بو کتاب وصیته دائر مسائل میاننده در (الوصیة غیر واجبة وهی مستحبة)
 وصیت واجبه دکدر مستحبه در (ولایجوز الوصیة لو ارثه الا ان یجیزها
 الورثة) وارث ایچون وصیت جائز اولماز مکروه و وصیتی اجازه ایلله
 (ولایجوز بما زاد علی الثلث ولا للقاتل) ثلثدن زیاده یی وصیت جائز اولماز

وقاتل ایچون دخی وصیت جائز اولماز (ویجوز ان یوصی المسلم للکافر والکافر للمسلم) ودخی مسلم کافر ایچون وکافر مسلم ایچون وصیت ایتک جائز اولور
 ((وقبول الوصية بعد الموت فان قبلها الموصی له فی حال الحیوة اوردها فذلك باطل)) وصیتی قبول ایتک موتدن صکره در اکر موصی له موصینک حال حیاتنده وصیتی قبول ایلسه یاخود رد ایلسه باطلدر بوکا اعتبار اولماز (ویستحب ان یوصی الانسان بدون الثلث) ودخی ثلثدن نقصان ایله وصیت ایتک انسانه مستحب اولور ((واذا اوصی الی رجل فقبل الوصی فی وجهه فردها فی غیر وجهه فلیس برد وان ردها فی وجهه فهو رد)) چن برکیمسه بر رجلی وصی نصب ایدوب پس وصی موصینک حضورنده وصیتی قبول ایدوب حضورینک غیریده رد ایلسه رد ایتمش اولماز واکر حضورنده رد ایدر سه رد ایتمش اولور ((والموصی به یملک بالقبول الا فی مسئله واحدة وهی ان یموت الموصی ثم الموصی له قبل القبول فیدخل الموصی به فی ملک ورثته)) موصی به قبول ایله مملوک اولور لکن مسئله واحده ده اولماز مسئله واحده ده اولدرکه موصی فوت اولوب بعده موصی له دخی قبل القبول فوت اوله بو صورتده موصی به موصی لهک وارثلرینک ملکنه داخل اولور ((ومن اوصی الی عبد او کافر او فاسق اخرجهم القاضی عن الوصية ونصب غیرهم)) برکیمسه کوله یی یاخود کافر یی یاخود فاسق وصی طوتسه قاضی انلری وصیتدن اخراج ایدوب غیر یسنی نصب ایدر ((ومن اوصی الی عبد نفسه وفی الورثة کبار لم تصح الوصية)) برکیمسه کندی کوله سنی وصی اتخاذا ایلسه حالبوکه وارثلری ایچنده کبار اولیجیدر وصیت صحیح اولماز ((ومن اوصی الی من یعجز عن القيام بالوصية ضم الیه القاضی غیره)) برکیمسه وصیت ایله قیامدن عاجز اولان کیمسه یی وصی اتخاذا ایلسه قاضی اکا بر غیر یی کیمسه ضم ایدر ((ومن اوصی الی اثنين لم یجز لاحدهما دون صاحبه ان یتصرف عند ابی حنیفة ومحمد رحمهما الله تعالی دون صاحبه الا فی شراء کفن المیت وتجهیزه وطعام الصغار وکسوتهم ورد ودية بعینها وقضاء دین وتنفيذ وصية بعینها وعق غبد بعینه والخصومة فی حقوق المیت)) برکیمسه ایکی کیمسه یی وصی اتخاذا ایلسه امام اعظم وامام محمد رحمهما الله عندلرنده بری آخر سنز تصرف

(۲) امام اعظم رحمه الله
حضرتلری اهل
حساب عندند
مصطلح اولان
ضرب ايله تکثير
اجزا ایچون ثلثه
ضرب ایدوب ایکی
موصی له دن برینه
زیاده اعطا ایتمز
لکن محابة وسعاية
ودراهم مرسله
صورتلرنده وصیت
مقداری ثلثدن اعطا
ایدر صورت محاباتده
عمروک حصه سی
ثلثک نصفی ایکن
ثلثاتی اخذ ایلدیکی
کبی نته کیم شونک
بعیدنده اولان
حاشیه ده ذکر اولندی

سید

ایتمک جائز اولماز لکن میتک کفتی شراده و تجهیزده و صغارك طعامنده و انلرك
کسوه سنده و بعینها و دیعی بی ردایتمده و دینی قضاده و بعینها وصیتنی تنفیذده
و میتک حقوقنده خصومت ایتمده ایکی و صیدن بری آخر سر تصرف ایلسه
جائز اولور (ومن اوصی لرجل بثلث ماله و لا آخر بثلث ماله و لم تجز الورثة
فالثلث بینهما نصفان) بر رجلی ایچون مالنک ثلثیه و آخر ایچون دخی مالنک
ثلثیه وصیت ایدوب حالبوکه وارثلر اجازت ایلمسه لر بر ثلث ایکیسی بیننده
نصفیت اوزرینه اولیجیدر (ومن اوصی لاحدهما بالثلث و لا آخر بالسدس
فالثلث بینهما ثلثا) بر کیمسه ایکی آدمک بری ایچون ثلث و آخر ایچون سدس ايله
وصیت ایلسه ثلث انلرك بیننده ثلثا تقسیم اولنور (وان اوصی لاحدهما بجميع ماله
و لا آخر بثلث ماله و لم تجز الورثة فالثلث بینهما علی اربعة اسهم عندابی یوسف
و محمد رح و قال ابو حنیفة رح الثلث بینهما نصفان) اگر ایکی کیمسه نک بری
ایچون جمیع مال ايله و آخر ایچون ثلث مال ايله وصیت ایدوب حالبوکه
ورثه اجازت ایلمسه لر امام ابی یوسف و امام محمد رحمهما الله عندلرنده
ثلث انلرك بیننده دوت سهم اوزرینه تقسیم اولنور و امام ابو حنیفة
رحمه الله بیوردیکه ثلث انلرك بیننده نصفیت اوزرینه در (ولا یضرب
ابو حنیفة رحمه الله لاموصی له بما زاد علی الثلث الا فی المحابة و السعاية و الدراهم
المرسلة) امام اعظم رحمه الله ثلث اوزرینه زیاده ايله اولان موصی له ایچون
ضرب ایتمز (۲) لکن محاباتده و سعایتده و دراهم مرسله ده بواوچ صورتده
موصی له بما زاد علی الثلث ایچون ضرب اولنور (ومن اوصی و علیه
دین یحیط بماله لم تجز الوصية الا ان یبرأ الغرماء من الدین) بر کیمسه وصیت
ایلسه حالبوکه انک اوزرنده مالنه احاطه ایدر دین اولیجیدر بوضورتده
وصیت جائز اولماز مکر غرما دیندن بری اوله لر (ومن اوصی بنصيب
ابنه فالوصية باطلة و ان اوصی بمثل نصیب ابنه جازت فان کان له ابنان
فللموصی له الثلث) بر کیمسه اوغلینک نصیبیه وصیت ایلسه وصیت
باطلدر و اگر اوغلینک نصیبینک مثلیله وصیت ایلسه جائز اولور پس اگر
موصی ایچون ایکی ابن اولسه موصی له ایچون ثلث اولیجیدر
(ومن اعتق عبدا فی مرضه اوباع و حابی او وهب فذلك كله وصية یعتبر

درهم و آخرک قیمتی
التمش درهم اولسه
پس وصیت ایلسه که
اول زیده اون درهم
و آخر عمر و یکر می
درهم بیع اولنه حال بوکه
بونلردن ماعددا
موصی ایچون مال
اولسه بو صورتده
وصیت زیدک حقنده
اون درهم ایله و عمر و ک
حقنده قرق درهم
ایلده در زیده ایله و عمر و ک
مابیننده ثلث اثالانا
تقسیم اولنور یعنی
اوتوز درهمک یکر می
درهمی عمر و و اون
درهمی زیده و بریلور
پس اولکی کوله زیده
یکرمی درهم بیع
اولنور اون درهم
کندی ایچون وصیتدر
ایکنجی کوله عمر و
قرق درهم بیع اولنور
ویکر می درهم مزبور
عمر و ایچون وصیتدر
عمر و ثلثین وصیتی
مقداری اخذ ایلدی
هرچن وصیت ثلث
اوزرینه زائد اولور
ایسه ده سنه

من الثلث ویضرب مع اصحاب الوصایا بر کیمسه بر کوله بی مرض حالنده اعتاق
ایلسه یا خود بیع ایدوب محابة ایلسه یا خود هبه ایلسه بونلرک جمله سی وصیتدر
ثلثدن اعتبار اولنور واصحاب وصایا ایله بیله ضرب اولنور (وان حابانم اعتق
فالمحابة اولی عندابی حنیفة رضی الله عنه وان اعتق ثم حابا فهما سواء وقال العتق
اولی فی المسئلتین) اکر کوله بی محابة ایدوب بعده آزاد ایلسه امام اعظم رحمه
الله عندنده محابة اولی در و اکر اعتاق ایدوب بعده محابة ایلسه ایکیسی برابر در
امامین رحمهما الله بیور دیلر که شوایکی مسئله ده عتق اولی در (ومن اوصی
بسهم من ماله فله اخس سهام الورثة الا ان ينقص من السدس فيتم له
السدس) بر کیمسه مالندن بر سهم ایله وصیت ایلسه موصی له ایچون ورثه نك
سهملرینک زیاده نقصانی اولیجیدر لکن سدس دن نقصان اولدینی حالده
سدس تقسیم اولنور (ومن اوصی بجزء من ماله قيل للورثة اعطوه
ما شئتم) بر کیمسه مالندن بر جزء ایله وصیت ایتسه ورثه یه دینور که موصی له
دیله دیککز نسنه بی اعطا ایدک (ومن اوصی بوصایا من حقوق الله
تعالی قدمت الفرائض منها قدمها الموصی و اخرها مثل الحج والزکوة
والکفارات) بر کیمسه حقوق الله دن بر آلا ی وصایا ایله وصیت ایلسه اول
وصایادن فرائض تقدیم اولنور اول فرائضی موصی تقدیم ایتسون یا خود
تأخیر ایتسون اول فرائضده حج وزکات و کفارات مثللو (ومالیس بواجب
قدم منه ماقدمه الموصی) وصایادن اول نسنه که واجب دکلدر موصینک
تقدیم ایلدیکی نسنه تقدیم اولنور (ومن اوصی بحجة الاسلام الحجوا
عنه رجلا من بلده یحج عنه را کبا فان لم تبلغ الوصية النفقة الحجوا عنه
من حیث تبلغ) بر کیمسه حجة الاسلام ایله وصیت ایلسه ورثه موصینک
بلندن بر رجلی اندن اوتوری را کب اوله رق حج ایتدیر لر و اکر
وصیت نفقه یه وفا ایتمز ایه وفا ایلدیکی مکاندن حج ایتدیر لر (ومن خرج
من بلده حاجا فسات فی الطريق و اوصی ان الحج عنه حج من بلده
عندابی حنیفة رحمه الله) بر کیمسه حج ایتمکی مراد ایدیحی اولدینی
حالده بلده سندن خروج ایدوب پس طریقده وفات ایلسه و کندوسندن
اوتوری حج اولنمغله وصیت ایلسه امام اعظم رحمه الله عندنده کندی

بلده سنده حج اول نور (ولا تصح وصية الصبي والمكاتب وان ترك وفاء)
ودخی صینک ومکاتبک وصیتی صحیح اولماز هرچن مکاتب بدل کتابته
وفا ایدہ جک مال ترک ایدر ایلده (ويجوز للموصی الرجوع عن الوصية
فاذا صرح الرجوع بالقول او فعل ما يدل على الرجوع كان رجوعا) موصی ایچون
وصیتدن رجوع ایتک جائز اولور پس چن رجوعی قول ایله تصریح ایلسه
یاخود رجوع اوزرینه دلالت ایدر بر نسنه ایشلسه رجوع ایتمش اولور
(ومن جحد الوصية لم يكن رجوعا) بر کیمسه وصیتی انکار ایلسه انکار رجوع
اولماز (ومن اوصى لجيرانه فهم الملاصقون عند أبي حنيفة رضى الله تعالى عنه)
بر کیمسه قومشولری ایچون وصیت ایلسه امام اعظم رضى الله تعالى عنه عندنده
ملاصق اولانلر مراد اولور (ومن اوصى لاصهاره فالوصية لكل ذى رحم
محرم من امرأته) بر کیمسه اصهارى ایچون وصیت ایلسه وصیت زوجه سنک
ذی رحم محرملرینک کافه سی ایچوندر (ومن اوصى لاختانه فاخاتن
زوج كل ذات رحم محرم منه) بر کیمسه دامادلری ایچون وصیت ایلسه
کریمه سی وهمشیره سی مثللو ذی رحم محرملرینک جمله سنک زوجی مراد
اولور (ومن اوصى لاقربائه فالوصية للاقرب فالاقرب من كل ذى رحم محرم
منه لا يدخل فيهم الوالدان والولد ويكون للابنتين فصاعدان) بر کیمسه اقرباسی
ایچون وصیت ایلسه پس وصیت ذی رحم محرمدن اقرب اولان کیمسه لر
ایچوندر اقر باده والدين وولد داخل اولمازلر و بوصیت ایکی وایکیدن زیاده
ایچون اولور (واذا اوصى بذلك وله عمان وخالان فالوصية لعميه دون خاليه
عند أبي حنيفة رحمه الله وان كان له عمر وخالان فللعن النصف وللخالان النصف
وقالا الوصية لكل من ينسب الى اقصى ابله في الاسلام) ودخی چن اقرباسی
ایچون وصیت ایله کده حالبوکه ایکی عمیسی وایکی خالی اولیجیدر بوصور تده
وصیت امام اعظم رحمه الله تعالى عندنده عمیلری ایچوندر داییلری
ایچون دکلدیر واکر بر عمیسی وایکی دایسی اولسه نصفی عم ایچون و نصفی
خالین ایچوندر امامین رحهما الله پیوردیلر که وصیت اسلامده نهایت
ابه نسبت اولنانلرک بالجمله سی ایچوندر (ومن اوصى لرجل بثلاث دراهمه
اوثاث غنمه فهلك ثلثا ذلك وبقي ثلثها وهو يخرج من مابقي من ماله فله

جميع ما بقى) بر كيمسه بر رجل ايچون در هملىنك ياخود غنملىنك ثلثيله
وصيت ايلسه پس مذ كورك ايكى ثلثى هلاك اولوب بر ثلثى باقى قالسه حالبوكه
هلاك اوليان ثلث سائر مالندن باقى قلانك ثلثندن چيقيمق ممكن اولور بوصور تده
دراهمدن ياخود اغنامدن باقى قلانك جميعسى رجل ايچوندر (وان اوصى
بنات ثيابه فهلاك ثلثاها وهو يخرج من ثلث ما بقى من ماله لم يستحق الا ثلث ما بقى
من الثياب) اكر ثيابنك ثلثيله وصيت ايدوب پس ثيابك ايكى ثلثى هلاك اولسه
حالبوكه هلاك اوليان ثلث سائر مالندن باقى قلانك ثلثندن چيقيمق ممكن اولور
بوصور تده موصى له بر نسنه مستحق اولماز آنجق ثيابدن باقى قلانك ثلثنه
مستحق اولور (ومن اوصى لرجل بالف درهم وله مال عين ودين فان خرج
الالف من ثلث العين دفعت الى الموصى له وان لم يخرج دفع اليه ثلث العين وكما
خرج شئ من الدين اخذ ثلثه حتى يستوفى الالف) بر كيمسه بر رجل ايچون
بيك درهم ايله وصيت ايدوب حالبوكه اول كيمسه ايچون عين ودين اولان مالى
اوليجيدر اكر وصيت اولنان بيك درهم عينك ثلثندن چيقارسه موصى له دفع
اولور واكر چيقيماز ايسه عينك ثلثى يته موصى له دفع اولنوب وهر نه
زمان كه ديندن بر نسنه چيقيه انك ثلثى اخذ اولنوب موصى له دفع اولنور
تاكه بيك درهم تمام اولاندهك (ويجوز الوصية للحمل وبالحمل اذا وضع لاقل
من ستة اشهر من يوم الوصية) ودخى اناسى قرننده اولان چوجق ايچون
بر نسنه وصيت ايتك جائز اولور دخى جاريه سنك قرننده اولان چوجنى
آخر ايچون وصيت ايتك جائز اولور اكر وصيت كونندن اعتبار آلتى
ماهدن اقلده چوجق دنيايه كلورسه (وان اوصى لرجل بحارية الاحملها
صحت الوصية والاستثناء) اكر بر رجل ايچون بر جاريه يي وصيت ايدوب جماني
استثنا ايلسه وصيت دخى استثنا صحيح اولورلر (ومن اوصى لرجل بحارية
فولدت بعد موت الموصى قبل ان يقبل الموصى له ولد اثم قبل وها يخر جان
من الثلث فهما للموصى له وان لم يخر جا من الثلث ضرب بالثلث فاخذ ما حصته
منهما جميعا فى قول ابى يوسف ومحمد رحمهما الله وقال ابو حنيفة رحمه الله
ياخذ ذلك من الام فان فضل شئ اخذه من الولد) بر كيمسه بر رجل ايچون
بر جاريه وصيت ايدوب موصى فوت اولدقدن صكره وموصى له قبول

ایتمزدن اول جاریه بر ولد کتورسه بعده موصی له قبول ایلسه حالبوکه انلر
ثلثدن چیقملری ممکندر بوصورته جاریه و ولدی موصی له ایچوندر واکر
آنلر ثلثدن چیقملری ممکن اولمازسه ثالث مضروب اولور و موصی له امامین
حضر تلیزینک قولنده جاریه و ولددن حصه سنی اخذایدر امام اعظم رحمه الله
بیوردیکه جاریه دن حصه سنی اخذایدر اکر بر نسنه آرتارسه آنی ده ولددن
اخذایدر (ویجوز الوصیه بخدمة عبده و سکنی داره سنین معلومه ویجوز بذلك
ابدا فاذا خرجت رقبة العبد من الثلث سلم اليه للخدمة وان كان لامال له غيره
خدم للورثة یومین و للموصی له یوما فان مات الموصی له عادالی الورثة) و دخی
کوله سنک خدمتیه و معلومه اولان سسنه لرده دارده ساکن اولغله وصیت
جائز اولور و مذکور ایله وصیت ابدی اوله رق دخی جائز اولور اکر کوله نک
رقبه سی ثلثدن چیقارسه کوله خدمت ایتک ایچون موصی له تسلیم اولور
واکر موصینک کوله دن ماعدامالی اولمازسه ایکی کون و رثیه و بر کون موصی له
ایچون خدمت ایدر اکر موصی له فوت اولورسه کوله و رثیه عودت ایدر
(وان مات الموصی له فی حیوة الموصی بطلت الوصیه) اکر موصی له موصینک حال
حیاتنده فوت اولورسه وصیت باطل اولور (واذا اوصی لاولاد فلان
فالوصیه بینهم الذکر والانثی فیها سواء) چن فلانک اولادی ایچون وصیت
ایلدکده وصیت اولاد بیننده اولیجیدر ذکور و اناث وصیتده برابردر
(ومن اوصی لورثة فلان فالوصیه بینهم للذکر مثل حظ الانثیین) بر کیمسه فلانک
ورثه سی ایچون وصیت ایلسه وصیت ورثه بیننده للذکر مثل حظ الانثیین
اولیجیدر (۲) (ومن اوصی لزید و عمرو بثلاث ماله فاذا عمرو میت فالثلاث کله
لزید) بر کیمسه زید و عمرو ایچون مالک ثلثی وصیت ایدوب ناکاه ظاهر
اولسه که عمرو میتدر بوصورته ثلثک کافه سی زید ایچوندر (وان قال ثلث
مالی بین زید و عمرو و زید میت کان لعمرو نصف الثلث) اکر دیسه که مالک
ثلثی زید ایله عمرو بیننده اولیجیدر حالبوکه زید میتدر بوصورته ثلثک
نصفی عمرو ایچوندر (ومن اوصی بثلاث ماله و لامال له ثم اکتسب مالا استحق
الموصی له ثلث ما یملکه عند الموت) بر کیمسه مالک ثلثیه وصیت ایدوب
حالبوکه اول کیمسه ایچون مال یوقدر بعده مال کسب ایلسه موت عندنده
مالک اولدینی نسنه نک ثلثه موصی له مستحق اولور

(۲) للذکر مثل
حظ الانثیین دن
مراد اولدر که ایکی
قادینک الاجفی
حصه نک بر مشلی
ارکک ایچون ویریلور
لمصححه طاهر

کتاب الفرائض

بو کتاب علم فرائضه دائر مسائل بیاننده در (المجمع علی توریثهم من الذکور
 عشرة الابن وابن الابن وان سفل والاب والجد وان علا والاخ وابن الاخ
 والم وابن الم والزوج ومولی النعمة) ذکر دن توریثی اوزر لرینه متفق
 علیه اولان طائفه اوندرا اولاری میتک اوغلی ایکنجی اوغلینک اوغلیدر
 هرچن سافل اولور ایسه ده اوچنجی میتک باباسیدر دردنجی دده در هرچن
 عالی اولور ایسه ده بشنجی اخ در التنجی قرداش اوغلیدر یدنجی عمدر سکننجی
 عمی اوغلیدر طقوزنجی زوج واونجی مولای عتاقه یعنی معتقدر (ومن الاناث
 سبع البنت وبنت الابن والام والجددة والاخت والزوجة ومولاة النعمة) ودخی
 اناندن توریثلری اوزرینه جمع اولنان طائفه یدیدر بری بنت وایکنجی اوغل
 قزی واونجی ام دردنجی جده بشنجی اخت التنجی زوجه یدنجی مولاة
 العتاقه یعنی معتقدر (ولایث اربعة المملوك والقاتل من المقتول والمرتد واهل
 الملتین) درت کیمسه وارث اوله ماز بری مملوک اولان کیمسه درایکنجی قاتلدر که
 مقتولدن وارث اوله ماز اونچنجی العیاذ بالله مرتددر دردنجی ایکی ملت اهلیدر
 مثلاً ذمی اسلام ذمیدن وارث اوله ماز (والفروض المحدودة
 فی کتاب الله تعالی ستة النصف والرابع والثلثان والثالث والسدس) ودخی
 کتاب الله مقدره اولان فرضلر التیدر نصف ربع ثمن بواوچنه نوع اول
 دینور ثلثان ثلث سدسدر بواوچنه نوع ثانی دینور (فالنصف فرض خمسة البنت
 وبنت الابن اذا لم یکن بنت الصلب والاخت لاب وام والاخت لاب اذا لم یکن
 اخت لاب وام والزوج اذا لم یکن للمیت ولد ولا ولد ابن) پس نصف بش کیمسه نک
 فرضیدر بنت در و بنت الابن در بنت صلیبه اولمدینی وقتده وبری انا وبابا
 برقر قرداشدر وبری بابا برقر قرداشدر انا وبابا برقر قرداش اولمدینی وقتده
 وبریده زوجدر میت ایچون ولد وولد ابن اولمدینی وقتده (والربع فرض اثنين
 الزوج مع الولد او ولد الابن والزوجات اذا لم یکن للمیت ولد ولا ولد ابن)
 ربع ایکی کیمسه نک فرضیدر زوجک فرضیدر ولدایله یاخود ابنتک ولدایله
 بیله بولور ایسه و برده زوجاتک فرضیدر میت ایچون ولد وولد ابن
 اولمدینی وقتده (والثلث فرض الزوجات مع الولد او ولد الابن) ودخی

ثمن زوجاتك فرضيدر ولد ياخود ولد ابن ايله بيله بولنورلر سه (والثلاثان فرض اثنين فصاعدا ممن فرضه النصف الا الزوج) ودخى ثلثان زوجدن ماعدا فرضى نصف اولان طائفة دن ايكي وايكيدن زياده اولان كيمسه لرك فرضيدر مثالبنت ايكي ياخود ايكيدن زياده اولور سه فرضى ثلثاندر باقىلر بونك اوزرينه قياس اولنور (والثالث للام اذالم يكن للميت ولد ولا ولد ابن ولا اثنان من الاخوة والاخوات فصاعدا ويفرض لها فى مسئلتين ثلث مايبقى بعد فرض الزوج والزوجة وهما زوج وابوان او الزوجة وابوان وهولكل اثنين فصاعدا من ولد الام ذكورهم واناثهم فيه سواء) ودخى ثلث اناك فرضيدر ميت ايچون ولد وولد ابن واخوه واخواتدن ايكي وايكيدن زياده اولمدينى وقتده وام ايچون ايكي مسئله ده زوج وزوجه نك فرضندن ماعدا ثلث مايبقى فرض قلنور اول ايكي مسئله ده زوج ايله ابوين ياخود زوج ايله ابوين در دخى ثلث ولد امدن ايكي وايكيدن زياده نك فرضيدر ولد امك ذكورى واناثى ثلثه برابر در (والسادس فرض سبعة لكل واحد من الابوين مع الولد او ولد الابن وللأم مع الاخوة والاخوات وللجدات وللجد مع الولد ولبنات الابن مع البنت الصاب وللأخوات لاب مع الاخت لاب وام وللا واحد من ولد الام) ودخى سدس يدى كيمسه نك فرضيدر اول ابويندن هر بر لر ينك فرضيدر ولد وولد ابن ايله بيله بولند قلرى وقتده دخى امك فرضيدر اخوه واخوات ايله بولنور سه دخى جدات وجدك فرضيد ولد ايله بيله اولور لر سه دخى بنت صلب ايله بيله بنات ابنك فرضيدر دخى اناو بابا بر قز قز نداشى ايله بيله بابا قز قز نداشرك فرضيدر دخى ولد امدن بر ك فرضيدر (وتسقط الجدات بالام والجد والاخوة والاخوات بالاب) ودخى جدات ام ايله ساقط اولور لر وجد واخوه واخوات اب ايله ساقط اولور لر (ويسقط ولد الام باربعة بالولد وولد الابن والجد والاب) ودخى آنا بر قز نداشرك درت كيمسه ايله ساقط اولور لر ولد ايله وولد ابن ايله وجد ايله واب ايله (واذا استكملت البنات الثلاث سقط بنات الابن الا ان يكون بازائهن او اسفل منهن ابن ابن فيعصبهن) قچن بنات صلب ثلثينى تماما اخذ ايلد كده بنات ابن ساقط اولور لر مكر بنات ابنك از اسنده ياخود انلردن اسفله اوغل اوغلى اوله بوصور تده اوغلان قز لرى عصبه قيلار

واذا استكملت الاخوات لاب وام الثلثين سقط الاخوات لاب الا ان يكون
معهن اخ لهن فيعصبهن (چنانچه انا و بابا بر قزقر نداشتن ثلثان اخدايله كده
فقط بابا بر قزقر نداشتن ساقط اولور لر مكر انلرايله بيله انلرك ار قزقر نداشتن
اوله بوضورتده بابا بر قزقر نداشتن قزقر نداشتن بيله عصبه اولور لر

باب العصبات

كله جكده ذكر اولنان عصبه يه دائر مسائل بياننده در (اقرب العصبات البنون
ثم بنوهم ثم الاب ثم الجد ثم بنو الاب وهم الاخوة ثم بنو الجد وهم الاعمام ثم
بنو اب الجد) عصباتك اقربى ميتك او غللى بعده او غللك او غللى
وانلرد نصكره اب وانلرد نصكره جد صحيح وانلرد نصكره ابك او غللى وانلرده
قزقر نداشتن وانلرد نصكره جدك او غللى كه انلرده اعمامدر و بنلرد نصكره
جدك باباسنك او غللى در (واذا استوى بنو الاب فى درجة فاوليهم من كان
لاب وام) چنانچه ابك او غللى بر درجه ده مساوى اولدقه انلرك اولى سى
انا بابا بر اولان كيمسه لر در (والابن وابن الابن والاخوة يقاسمون اخواتهم
للكر مثل حظ الانثيين ومن عداهم من هؤلاء ينفرد بالميراث ذكرهم
دون اناتهم) ودخى او غل او غل وار قزقر نداشتن قزقر نداشتن بيله لك
مثل حظ الانثيين مقاسمه ايدر لر عصباتدن ذكر اولنانلرك ماعداسى اولان
كيمسه لك ذكرى ميراث ايله منفرد اولوب اناته حصه يوقدر اولاد
اخوه اولاد جد مثللو (واذا لم يكون للميت عصبه من النسب فالعصبه
هو المولى المعتقد ثم الاقرب فالاقرب من عصبه المولى) چنانچه ميت ايچون
نسبدن عصبه بولمقدقه بوضورتده عصبه مولاي معتقد وانلرد نصكره
مولاي عتاقه نك عصبه سندن اقرب اولان كيمسه لر در يعنى معتقك عصبه
ذكرى در (ولا ترث المرأة بالولاء الا لمن اعتقت) ودخى مرأه ولا سبيله
وارث اولماز آنچق آزاد ايله يكي كيمسه دن وارث اولور

باب الحجب

بواب حجه دائر مسائل بياننده در (وتحجب الام من الثلث الى السدس
بالولد او ولد الابن او باخوين او اختين فصاعدا) ودخى ام ولد ايله
ياخود ولد ابن ايله ياخود اخوين ايله ياخود اختين و اختين دن زياده

ایله ثلثدن سده حجب اولنور (والفاضل عن فرض البنات لبني الابن
واخواتهم للذكر مثل حظ الانثيين) ميتك بناتك فرضندن آرتان نسنه
اوغلينك اوغلاری وقرلری ایچوندر للذكر مثل حظ الانثيين تقسیم اولنور
(والفاضل عن فرض الاخوات للاب والام للاخوات والاخوة من الاب للذكر
مثل حظ الانثيين) ودخی لاب وام اخواتك فرضندن باقی قلان نسنه
فقط اب طرفندن اولان قرقر نداشتلری وارکک قرقر نداشتلری ایچوندر للذكر
مثل حظ الانثيين تقسیم اولنور (واذا ترك بنتا وبنات ابن وبنی ابن فلبنت النصف
والباقي لبني الابن واخواتهم للذكر مثل حظ الانثيين) قن میت برقرینی
واوغلينك قرلرینی واوللرینی ترك ایلسه تركهك نصفی قری ایچون
وباقیسی اوغلينك اوغلاری وقرلری ایچوندر للذكر مثل حظ الانثيين
تقسیم اولنور (۶) وكذا الفاضل عن فرض الاخت لاب وام لبني الاب
وبنات الاب للذكر مثل حظ الانثيين) ینه بویاجه انا وبابا بر اختك فرضندن
باقی قلان بنی الاب وبنات الاب ایچوندر للذكر مثل حظ الانثيين تقسیم
اولنور (ومن ترك ابی عم احدهما اخ لام فالاخ السدس والباقي بينهما)
برمیت برعمیسنك ایکی اوغلنی ترك ایلسه حالبوکه انلردن بری میت ایچون
انا بر قرقر نداشتدر پس بوضورتده انا بر قرقر نداشت ایچون سدس اولیجیدر
باقی ینه ایکیسی بیننده نصفیت اوزرینه اولیجیدر زیرا اول بری ایچون
ایکی جهتدن قرابت اولدیغندن (۷) والمشاركة ای تترك المرأة زوجها واما
واخوة من ام واخوة من اب وام فللزوجة النصف وللأم السدس وللأخوة
من الأم الثلث ولاشیء للأخوة للاب والام) ودخی مسئله مشترکه
اولدرکه مرأه برزوجنی وبرانمی وانا سی طرفندن اولان قرقر نداشتلرینی
وبابا سی وانا سی طرفندن اولان قرقر نداشتلرینی ترك ایلسه پس زوج ایچون
نصف وام ایچون سدس وانا بر قرقر نداشتلری ایچون ثلث اولیجیدر
بابا وانا بر قرقر نداشتلری ایچون بر نسنه یوقدر امدہ مشترک اولدقلرندن
مسئله مشترکه دینلدی

باب الرد

(والفاضل عن فرض ذوی السهام اذا لم یکن عصبه مردود علیهم بقدر سهامهم
الا علی الزوجین) ودخی ذوی السهامك فرضندن ارتوب وباقی قلان

(۶)

۱	۱
قی	نصف
اصلہ	
۰۲	اخذت لاب وام وثلاثة واربع
۱۰	ابناء بنات
۲۰	لاب لاب
۴	۶

(۷)

مسئله مشترکہ

۳	۱	۳
ثلث	سدس	نصف
اصلہ		
۶	زوج ام اخوه	لاب
	لام	وام

عصبه بولنديني صورتده ذوی السهام اوزرينه سهملری مقداريله رد اولور
 لكن زوج و زوجة اوزلرينه رد اولماز (ولايث القاتل من المقتول)
 عاقل و بالغ اولان قاتل مقتولدن وارث اولماز (والكفر كله ملة واحدة
 يتوارث اهله ولا يرث المسلم من الكافر ولا الكافر من المسلم) و دخی كفرك
 جمله سی مات و احده در اهل كفر بری برلرينه وارث اولور لر و مسلم کافر دن
 و کافر مسلم دن وارث اوله مازلر (و مال المرتد لورثة من المسلمين و ما اکتسبه
 فی حال رده فی) و دخی العیاذ بالله مرثد اولان کیمسه نك مالی مسلملر دن
 اولان وارثلری ایچوندر اول نسنه که ردت حالنده آنی کسب ایتدی
 مال غنیمتدر (واذا غرق جماعة اوسقط عليهم حائط فلم يعلم من مات منهم
 اولاً فمال كل واحد منهم للاحياء من ورثته) چن بر جماعت صویه غرق
 اولسه یا خود انلرک اوزرينه دیوار ساقط اولسه پس انلردن قنغیسی اول
 فوت اولدینی معلوم اولسه بو صورتده انلردن هر برلرینك مالی ورثه لرندن
 اولان اخیالر ایچوندر یعنی بعضیسی بعضیسنه وارث اولماز (واذا اجتمع
 في الجوسی قرابتان لو تفرقتا في شخصين ورث احدهما مع الآخر فانه يرث
 بهما جميعاً) چن مجوسیده ایکی قرابت جمع اولوب اويله قرابتلر که اکر
 ایکی کمنه ده تفرق ایلسه لر اول ایکی کمنه نك بری آخر ايله بیله وارث
 اولوردی بو صورتده مجوسی جمیعا ایکی قرابت ايله وارث اولور (ولايث
 الجوسی بالانکحة الفاسدة التي تستحلونها في دينهم) و دخی مجوسی لر
 کندی دینلرنده حلال اعتقاد ایلدکلری نکاح فاسدلریله وارث اوله مازلر
 (وعصبة ولد الزنا وولد الملاعنة مولى امهما) ولد زنا و ولد ملاعنه نك
 عصبه لری انالرینك عصبه لری و مولیلریدر (ومن مات وترك حملاً وقف ماله
 حتى تضع امرأته في قول ابی حنیفة رحمه الله تعالی) بر کمنه فوت اولوب
 زوجہ سنی حامله اوله رق ترك ایلسه امام اعظم حضر تلرینك قولنده مالی
 توقیف اولنوب و تقسیم اولماز تا که مرأه حملنی وضع ایلیه نه دک (والجد
 اولی بالمیراث من الاخوة عند ابی حنیفة رحمه الله و قالایقاسم ما لم تنقصه المقاسمة
 من الثلث) و دخی امام اعظم رحمه الله عندنده میتك جدی قرنداشلرندن میراثه
 اولی و الیقدر لكن امامین رحمهما الله بیوردیلر که جد اخوه ايله مقاسمه

ایدر مادامکه مقاسمه جده ثلثدن نقصان ایتمدی اگر جده مقاسمه ضرر ویرسه جمیع مالک ثلثی اخذایدر (واذا اجتمع الجدات فالسدس لاقربهن) چن جدات جمع اولدقده بس سدس جداتک اقربنی ایچونددر (و یحجب الجداه) جد کندی اناسنی حجب ایدر (ولا ترث ام اب الام) میتک اناسنک باباسنک اناسنی وارث اوله مازجده فاسده اولوب ذوی الارحامدن اولدیغیچون (وکل جده تحجب امها) ودخی هر جده کندی اناسنی حرمان ایله حجب ایدر

باب ذوی الارحام

(واذا لم یکن للمیت عصبه ولا ذو سهم ورثه ذووا الارحام وهم عشرة ولد البنت وولد الاخت وبنت الاخ وبنت العم والخال والحالة واب الام والعم لام والعمة وولد الاخ لام ومن اولی بهم) چن میت ایچون عصبه واصحاب فرائضدن برکیمسه بولمندیغی صورتده اول میت ذوی الارحام وارث اولور ذوی الارحامک عددی اوندر متنده ذکر اولمندیغی مثللو (واولیه من کان من ولد المیت ثم ولد الابوین او احدهما وهم بنات الاخوة واولاد الاخوات ثم ولد ابوی ابویہ او احدهما وهم الاخوال والحالات والعمات) ودخی ذوی الارحامک اولاسی میتک ولدینسک طرفندن اولان کیمسه لردر اولاد بنت مثللو اندن صکره میتک اناسنک وباباسنک یاخود انلرک برینک ولدینک طرفندن اولان کیمسه لردر آنلرده بنات الاخوه واولاد اخواتدر وبوندن صکره میتک اناسنک وباباسنک باباسی واناسی یاخود انلرک برینسک ولدری طرفندن اولان کیمسه لردرکه آنلرده اخوال و خالات و عماتدر (فاذا استوی وارثان فی درجة واحدة فاولیه من اولی برارث) چن ذوی الارحامدن ایکی طائفه بر درجده مساوی اولسه لر آنلرک اولیسی وارث ایله نسبت اولنان کیمسه در مثلا بر رجل فوت اولوب برعمیسنک قزینی وبرده عمه سنک اوغانی ترک ایلسه مالک جمله سی عمیسنک قزی ایچونددر عصبه ولدی اولدیغندن (واقربهم اولی من ابعدهم واب الام اولی من ولد الاخ لام والاخت) ذوی الارحامک اقربنی ابعندن اولی در وانانک باباسی لام اخک ولدندن واختک ولدندن اولی در (والمعتق احق بالفاضل عن سهم ذوی السهام

۳۳۵ صحیفه نومروسی

۱	۲
قی	ثلثان

اصلہ _____

بنتین وعم

۱ ۳

ربع قی

اصلہا _____

زوجہ وعصبہ ۴

۱ ۲

ربع نصف

اصلہا _____

زوج وبنت ۴

۱ ۷

ثمن قی

اصلہ _____

زوجہ ابن ۸

۱ ۴

ثمن نصف

اصلہ _____

زوجہ وبنت ۸

۳

من ذوی الارحام اذا لم يكن عصبه سواه) ودخی معتق اصحاب فرائضك
 فرضندن باقى قلانه ذوى الارحام من اولان اليقدر ما عدا عصبه نسبه اولمدينى
 وقتده (ومولى الموالاة يرث) ودخی مولای موالاة وارث اولور يعنى برذمى
 ياخود بر حربى بر رجلك عندنده اسلامى قبول ايدوب انى ولى قيلسه وعقد
 موالاة ايلسه بعده اول كيمسه فوت اولوب رجلى غيرى وارث بولنسه رجل
 اول كيمسه يه وارث اولور (واذا ترك المعتق اب مولاه وابن مولاه فانه لابن
 عندهما وقال ابو يوسف رحمه الله للاب السدس والباقى للابن) چن آزاد
 اولنمش كوله فوت اولوب سيدينك باباسنى وبرده سيدينك او غنى ترك
 ايلسه امامين رحمه الله عندنده كوله نك مالى ابن ايجوندر وامام
 ابى يوسف رحمه الله بيورديكه اب ايجون سدس اوليجيدر باقى ابن ايجوندر
 (فان ترك جد مولاه واخ مولاه فالمال للجد عند ابى حنيفة رحمه الله
 وقالاهو بينهما) اكر معتق سيدينك جدنى وبرده سيدينك قرنداشنى
 ترك ايلسه امام اعظم رحمه الله عندنده مال جد ايجوندر امامين رحمه الله
 تعالى بيورديلر كه مالى ايكيسى بيننده در مقاسمه ايدرلر (ولا يباع الولاء
 ولا يوهب) ودخی ولاء بيع اولنماز وهبه دخی اولنماز

باب حساب الفرائض

(اذا كان فى المسئلة نصف ونصف او نصف ومابقى فاصلها من اثنين) چن
 مسئله ده ايكي نصف بولنسه ياخود بر نصف وبرده باقى بولنسه پس اصل
 مسئله ايكيدن كلور زوج ايله اخت لاب وام مثللو (واذا كان فيها ثلث
 ومابقى او ثلثان وبقى فاصلها من ثلاثة) چن مسئله ده بر ثلث وبرده باقى بولنسه
 ياخود ثلثان وبقى بولنسه پس اصل مسئله او چدن كلور (وان كان فيها ربع
 ومابقى او ربع ونصف فاصلها من اربعة) واكر مسئله ده ربع وبقى ياخود
 ربع ونصف بولنسه اصل مسئله در تدن كلور حاشيه ده تصوير اولندينى
 مثللو (وان كان فيها ثمن ومابقى او ثمن ونصف فاصلها من ثمانية) اكر
 مسئله ده ثمن وبقى ياخود ثمن ونصف بولنسه اصل مسئله سكر ددن كلور
 (وان كان فيها نصف وثلث او نصف وسدس فاصلها من ستة) اكر مسئله ده نصف

وثالث ياخود نصف وسدس بولنسه اصل مسئله التيدن كلور (وتقول الى سبعة وثمانية وتسعة وعشرة) ودخى مخارجدن سته يدي به وسكزه وطقوزه واونه شفاو و ترا عول ايدر (واذا كان مع الربع ثلث اوسدس فاصلها من اثني عشر) فحين ربع ايله ثلث ياخود سدس بولند قدده اصل مسئله اون ايكيدن كلور زوجه ايله ام مثللو (وتقول الى ثلثة عشر وخمسة عشر وسبعة عشر) ودخى مخارجدن اثني عشر اون اوچه واون بشه واون يدي به عول ايدر (واذا كان مع الثمن سدس او ثلثان فاصلها من اربعة وعشرين وتقول الى سبعة وعشرين) فحين ثمن ايله برابر سدس ياخود ثلثان بولند قدده مسئله يكرمي درتدن كلور ومسلله منبريه ده يكرمي يدي به عول ايدر زوجه وابنتين وابوين مثللو (واذا انقسمت المسئلة بين الورثة فقد صحت) فحين مسئله ورثة بيننده منقسمه اولديني صورتده تحقيق مسئله تصحيح اولنش اولدي (وان لم تنقسم سهام فريق منهم عليهم فاضرب عددهم في اصل المسئلة وعولها ان كانت عائلة فماخرج صحت منه المسئلة كامرأة واخوين للمرأة الربع سهم وللأخوين مابقي وهو ثلثة لا تنقسم عليهما فاضرب اثنين في اصل المسئلة تكون ثمانية ومنها تصح المسئلة) اكر ورثه دن بر طائفه نك سهامى كند يلري اوزرينه منقسمه اولماز ايسه اول طائفه نك عددلريني اصل مسئله به ضرب ايدرسك عولنه ضرب ايدرسك اكر مسئله عائلة اولورسه پس هر نه خارج اولورسه مسئله اندن تصحيح اولنور زوجه واخوين مثللو زوجه ايجون ربع اوليجيدر واخوين ايجون مابقي اوليجيدر اوده اوچدر اخوين اوزرينه منقسم اولماز بوضورتده ايكى بي اصل مسئله به ضرب ايدرسك سكز اولور واندن مسئله صحيح اولور (وان وافق سهامهم عددهم اضرب وفق عددهم في اصل المسئلة كامرأة وستة اخوة للمرأة الربع وللأخوة مابقي وهو ثلثة لا ينقسم على عددهم ولكن يوافق مافي ايديهم عدد رؤسهم بالثلث فاضرب ثلث عددهم وهوانسان في اصل المسئلة يكون ثمانية ومنها تصح) اكر ورثه دن بر طائفه نك عدد رؤسلري سهملرينه موافقت ايدرسه عددلرينك وفقني اصل مسئله به ضرب ايدرسك بر زوجه وآلتي قرانداش مثللو مرأه ايجون ربع

۳۳۶ صحیفہ نومبر و سنی

مسئلہ منبریہ

۳	۱۶	۴	۴
نمن	ثلثان	سدس	سدس
اصلہ			

زوجہ بنتین ام اب ۲۴

تعول الی

۲۷

مسئلہ عائہ

۳	۴
نصف	ثلثان
اصلہ	

زوج	ثلث اخوات	۶
۹	لامواب	۷ تعول الی
	۱۲	۳
		۲۱

۱	۳
ربع	فی
اصلہ	

زوجہ	ستہ اخوہ	۴
۲	۶	۲
		۸

صحیفہ نومروسی ۳۳۷

۳	ف	۳۰	صورت تباین
۵	ف	۱۰	
۲	ف		
۲	۲	۴	۳
ربع	سدس	ثلث	قی
م اصلہ			
زوجتین خمس جدات ثلثة اخوة وعم ۱۲			
۹۰	۶۰	۲۰	لام ۹۰ ۳۰
۴۵	۱۲	۴۰	۱۲۰ ۳۶۰
۴۰			

صحیفہ نومروسی ۳۳۷

۲	ف	صورت تمائل
۲	ف	
۱	۳	
ربع	قی	
م اصلہ		
زوجتین واخوین ۴		
۲	۶	۲
۸		
۲	ف	صورت تداخل
۴	ف	

۱	۳	
ربع	قی	
م اصلہا		
اربع زوجات اخوین ۴		
۴	۱۲	۴
۱	۶	۱۶
۶	ف	۱۲ صورت رافق
۴	ف	
۱	۲	۱
ربع نصف قی		
م اصلہ		
اربع زوجات اخت ستہ اعمام ۴		
۱۲	۱۲	۲۴ ۱۲
۴۸	۲	۳

اوليجيدر باقىسى اخوه ايجوندر اوج سهم اولديغندن عددلرى اوزرينه
منقسم اولماز لکن يذرنده اولان سهملر ايله عدد رؤسلرى موافقه بالثلث
ايله موافق اولور پس عدد رؤسلرينك ثلثي که اوچدر اصل مسئلهيه
ضرب ايدرسک سکر اولور واندن مسئله صحيح اولور (فان لم تنقسم
سهم فريقين او اکثر فاضرب احد الفريقين في الآخر ثم مااجتمع
في الفريق الثالث ثم مااجتمع في اصل المسئلة منه تصح) ا کر ورثه دن ايکي
طائفه نك يا خود ايكيدن اکثر طائفه نك سهامى کنديلرى اوزرينه منقسم
اولماز سه بوصورته فريقيندن برينى آخره ضرب بعده جمع اولانى
فريق ثالثه ضرب ايدرسک واندن صکره جمع اولانى اصل مسئلهيه ضرب
ايدرسک مسئله اندن تصحيح اولنور حاشيه ده تصوير اولنديغى مثللو
(فان تساوت الاعداد اجزأ احدها عن الآخر كما رأيتن واخوين فاضرب
اثنتين في اصل المسئلة) ا کر اعداد بربرلرينه مساوى اولور لر سه يعنى
اعداد بيننده تماثل اولور سه برى آخرن مغنيدر ايکي زوجه وايکي قرنداش
مثللو بوصورته اثنيى اصل مسئلهيه ضرب ايدرسک (وان كان احد
العددين جزأ من الآخر اجزأ الاكثر عن الاقل كاربع نسوة واخوين
فاذا ضربت الاربعة اجزأك عن عددا لاخوين) وا کر ايکي عددك برى
آخردن جزء اولسه يعنى اعداد بيننده تداخل اولسه اکثر اقلدن مغنيدر
درت زوجه وايکي قرنداش مثللو قچن دردى اصل مسئلهيه ضرب ايلديکک
صورته اخوينك عددلرندن کفايت ايدر (وان وافق احد العددين
الآخر يضرب وفق احدها في جميع الآخر ثم مااجتمع في اصل المسئلة
كاربع نسوة واخت وستة اعمام فالسته توافق الاربعة بالانصاف فاضرب
نصف احدها في جميع الآخر ثم مااجتمع في اصل المسئلة تكون ثمانية
واربعين ومنها تصح) ا کر ايکي عدد بيننده توافق اولور سه برينك وفق
آخرك جمله سنه ضرب اولنور بعده مجتمع اولان اصل مسئلهيه ضرب
اولنور درت زوجه وبراخت والتى اعمام مثللو پس التى درده توافق
بالنصب ايله موافق اولور بوصورته ايكيسندن برينك نصفى آخرك
جمله سنه ضرب ايدوب بعده مجتمع اولانى اصل مسئلهيه ضرب ايدرسک

فرق سكر اولور واندن مسئله تصحيح اولور (فاذا صحت المسئلة فاضرب
سهام كل وارث في التركة ثم اقسم ما اجتمع على ما صحت منه الفريضة يخرج
حق ذلك الوارث) فحين مسئله تصحيح اولور قد هروارثك تصحيح دن اولان
سهامني تركه نك جميعه ضرب ايدرسك بعده مجتمع اولاني تصحيح اوزرينه
تقسيم ايدرسك اول وارثك حتى جيقار

باب المناسخة

(وان لم تقسم التركة حتى مات احد الورثة فان كان نصيبه من الميت الاول ينقسم
على عدد ورثته فقد صحت منه المسئلة وان لم ينقسم صححت وفريضة الميت الثاني
بالطريقة التي ذكرناها ثم ضربت احدي المسئلتين في الاخرى اذا لم يكن بين
سهام الميت الثاني وما صحت منه الفريضة موافقة وان كان بينهما موافقة فاضرب
وفق المسئلة الثانية في الاولى فما اجتمع صحت منه المسئلتان فكل من له شيء
من المسئلة الاولى مضروب في وفق المسئلة الثانية وكل من له شيء من المسئلة
الثانية مضروب في وفق تركة الميت الثاني) اكر تركه تقسيم اولور يوب تاكه
ورثه دن بري فوت اولسه بس اكر فوت اولان كسبه نك ميت اولدن اولان
نصيب كندى ورثه لرينك عددي اوزرينه منقسم اولور ايسه تحقيق اندن
مسئله تصحيح اولور وواكر ميت اولدن اولان نصيب كندى ورثه لرى
اوزرينه منقسم اولور وواكر ميت ثانينك اصل مسئله سى ماسبقده ذكر اولنان
طريقه ايله تصحيح اولور بعده ايكي مسئله نك بري اخرى به ضرب
اولور ميت ثانينك سهامى بينيله واصل مسئله سى بيننده موافقت اولمدينى
وقده واكر ايكي سى بيننده موافقت اولور سه مسئله ثانينك وفقى مسئله
اولى به ضرب ايدرسك بس هر نه كه مجتمع اوله ايكي مسئله اندن تصحيح
اولور بو صورتده ميت اولك ورثه سنك سهامى مسئله ثانينك وفقه
ضرب اولور وميت ثانينك ورثه سنك سهامى كندى يدنده بولنان
تركه نك وفقه ضرب اولور (واذا صحت المناسخة و اردت معرفة نصيب
كل واحد من حبات الدرهم قسمت ما صحت منه المسئلة على ثمانية واربعين
فما خرج اخذت له من سهام كل وارث حبة) فحين مناسخه مسئله سى
تصحيح اولور قد هروارثك نصيبني بيلمك مراد

ذكر اولنان حكم تركه
ايله تصحيح بيننده
تباين واقع اولدني
صورتده جريان
ايدر سله
ودخى مناسخه
لغته نسخ تحويلندن
عبارتدر لكن
بومقامده بعض
ورثه نك قبل
القسمه موتى سبيله
نصيبى وارثه انتقال
ايتمكه اطلاق اولور
سله

٣	٢	٢	٥	حيات الباقي
ربع	سدس	سدس	قى	٤٨
م اصله				
زوج	اب	ام	ابن	١٢
١٨	١٢	١٢	٣٠	٦
حبه	حبه	حبه	حبه	٧٢
١٢	٨	٨	٢٠	مخرج المسئلتين
١	١	٤		
سدس	سدس	قى		

م ابن المزبور بن				
اب	جده	ابن	ابن	مافى يده
٥	٥	١٠	١٠	٥
ثلاث حبه	ثلاث حبه	ستة حبه	ستة حبه	٣
وثلث	وثلث	وثلثا	وثلثا	حبه
حبه	حبه	حبه	حبه	٢٠
٤٨	٤٨		٤٨	
١٨			١٢	
٨٦٤	٧٢	٥٧٦	٧٢	
كسر	٠١٢	٠٠٨		
٢٠	٤٨	كسر	٤٨	
٠٥	٦	١٠		
٢٤٠	٧٢	٤٨٠	٧٢	
٣		٠٠٦		

م اصله				
ابن	بنت			٣
٢	١			
م ابن المزبور مسئله				
ابن	ابن	مافى يده		
١	١	٢		
بينهما استقامة				

١	١	
نصف	قى	
م اصله		
زوج	اخ	اخ
٢	٢	٢
٤	٤	٤
٢	-	
٨		

١	١	١	١
م زوج المزبور مسئله			
ابن	ابن	ابن	مافى يده
٤			
٢			
بينهما توافق			

مناسخه			
١	٣	١	
ربع	نصف	قى	
م اصله			
زوج	اخت	اب	عم عم عم
٠٤	٠٤	١	١
١٢	٨	٣	٣
٢٤	٣		
٤٨			

١	١	١	
م احدا الاعمام المزبوره			
اخ	اخ	مافى يده	مسئله
١	٣		
بينهما تبان			

ایلدیکک صورتده هر وارنک نصیبی قرق سکره ضرب ایدوب هر نه خارج
اولورسه آنی یتش ایکی اوزرینه تقسیم ایدرسک حاشیه ده
تصویر اولندیغی مثللو
والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله
واسحابه وازواجه واتباعه وسلم

حمد بی حد اول منعم بی عدت اولان خدای متعال حضرت تلرینه اولسونکه
صدور علمانی علم فقه ایله تزیین ایلدی * و صلوة لاتعدت اول سیدالکائنات
علیه افضل الصلوات واکمل التحیات افندمزنک روح منوره لرینه عرض
واهدا اولسونکه امت مرحومه سنی علوم نافعه و باخصوص علم فقه ایله
اشتغاله تحریض بیوردی * انک آل واصحابنه دخی اولسونکه علوم دینده
هر برلری غایة القصوایه عروج بیوره رق عالم کونی علم ایله ضیادار ایلدی *
بعذا علما بیننده شهرت شایعه و فوائد نافعه سیله اشتهار ایدن علم فقهیدن
(قدوری) نام کتاب فوائد نصاب بعض اهل فضل طرفندن ترجمه و اقدحجه طبع
ایدلمش اولوب بو کره دخی کتاب مذکورک تکرار اطبی التزام اولندیغندن
بتوفیق الله تعالی تصحیحنه کما هو حقه اهتمام واعتنا ودقت اولنه رق اشبو
بیک اوچیوزاون اتی سنه سی جمادی الاول سنک یکر می بشنجی کونی
طبی ختام بولدی

محمدرمزی البایوردی محمدنوری الاستانبولی بایزید درسعاملرندن الحاج الحافظ
المصحح فی المطبعة المصحح فی المطبعة احمد طاهر القنوی رئیس المصححین
العثمانیه العثمانیه فی المطبعة العثمانیه